EKMEKÇİ KADIN

xavier de montépin

türkçesi: muammer tuncer

YALÇIN YAYINLARI

Fransızca aslından
tam metin çeviri

5. basım

xavier de montépin

EKMEKÇİ KADIN

EKMEKÇİ KADIN

XAVİER DE MONTEPİN

42

5. Basım - Ekim 1984

EKMEKÇİ KADIN — Roman / Xavier de Montépin / Türkçesi: Muammer Tuncer / Kapak: Yalçın Yayınları / Can Matbaasında dizilip, Osmanlı Matbaasında basılmıştır / Yalçın Yayınları: Klod Farer Caddesi 24/3 Türbe - İSTANBUL, Tel: 5 23 53 87

XAVİER DE MONTEPİN

EKMEKÇİ KADIN

TÜRKÇESİ
MUAMMER TUNCER

YALÇIN YAYINLARI

«EKMEKÇİ KADIN» VE YAZARI HAKKINDA BİRKAÇ SÖZ

Fransız romancısı ve dramatürgü olan Xavier de Montépin, 1823'de Apremont'da doğmuş ve 1902 yılında Paris'te ölmüştür.

Çok verimli bir yazar olan Montépin, önemli sayıdaki roman, tefrika ve halk romanları ile ün salmıştır. Kendisine dünya çapında ün sağlayan romanları içinde en tanınmış olanı: «LA PORTEUSE DE PAIN = EKMEKÇİ KADIN»dır.

Diğer tanınmış romanlarından başlıcaları şunlardır:

Les chevaliers du Lansquenet (1847), La Perle du Palais Royal (1855), Les viveurs de province (1860), Les drames de l'adultére (1873), La sorciére blonde (1876), Sa majeste l'argent (1877, Les drames du mariage (1878), Les amours de province (1884), La Porteuse de Pain = EKMEKÇİ KADIN (1884), La voleuse d'amour (1894), La Demoiselle de campagnie (1899), Chanteuse des rues (1902) vs.

Bütün dünya dillerine çevrilmiş olan EKMEKÇİ KADIN romanında; para hırsının insanları nasıl insanlıktan çıkardığı, taşyürekli bir adamın kötülüğü nereye kadar vardırabileceği ve zengin olmak için ne iğrenç araçlara başvurabileceği anlatılmaktadır. Seven bir kadının aşkına ihanet etmemek için nelere katlanabileceği, bir annenin çocuklarının mutluluğu yolunda çektiği sıkıntı ve sevinçler, romanda çok ustaca işlenmiştir. Öyle ki romanı okurken, onu bitirmeden elinizden bırakamayacak, talihsiz «Ekmekçi Kadın» için acı ve sevinç gözyaşları dökmekten kendinizi alamayacaksınız.

EKMEKÇİ KADIN romanı, konusunun ustaca işlenişi bakımından yayınlandığı 1884 yılından sonra bütün dünya dillerine defalarca çevrilmiştir; bununla yetinilmemiş, tiyatrolarda, çeşitli dillerde yıllarca oynanmıştır. Türkiye'de, önce Manakyan Tiyatrosu ve diğer tiyatrolarda uzun yıllar sahneye konmuştur. Bu arada EKMEKÇİ KADIN'ın eski ve yeni yazı ile çeşitli çevirileri yayınlanmış, böylece dünyadaki milyonlarca okuyucu arasına Türk okuyucuları da katılmıştır.

Konusunu, EKMEKÇİ KADIN romanından alan çeşitli sesli ve sessiz filmler, kitabın işlediği dramı bütün dünyaya yaymış, kitabın ve yazarının ününii dünya çapında genişletmiştir.

Bugün, okurlarımıza Muammer Tuncer'in duru, açık ve sürükleyici kalemiyle sunduğumuz EKMEKÇİ KADIN'ın yeni çevirisi, aslı olan Fransızcadan, bir tek kelime atlamaksızın, kısaltılmadan Türkçeye çevrilmiştir.

Kısa ve noksan çevirilerin okurlarca beğenilmediğini düşünerek, şimdiye kadar Türkçeye çevrilen EKMEKÇİ KADIN çevirilerinin en mükemmelinin beşinci baskısını okurlarımıza sunmakla mutluluk duyarız.

YALÇIN YAYINLARI

BİRİNCİ BÖLÜM

KUNDAKÇI

Öykümüz; 1861 Eylülünün üçüncü günü, akşamüstü saat üçlerde başladı. Yirmi altı yaşlarında bir kadın, Maisons-Alfort'dan Alfortville'e giden yolu izliyordu. Karalar giymişti. Orta boyluydu. Canayakındı, alımlıydı, güzel kadındı. Solgun yüzüne sarkan kumral saçlarının altında, bir çift oyayı andıran uzun kirpiklerinin yarı gizlediği koyu mavi gözleri ışıl ışıldı. Ağzı küçücüktü, kiraz rengi dudakları aralıktı, göz kamaştırıcı dişleri görünüyordu.

Sağ elinde kulpu iğreti tutturulmuş bir gaz tanekesi taşıyordu. Sol avuciyle, arkasında tahta atını sürükleyen üç yaşlarında bir yavrunun pembe elini sıkmıştı.

— Deh, oğlum, diye haykırıyordu çocuk.

Atının dizginlerini silkti; oyuncak at, dengesini yitirerek yan yattı.

— Haydi bakalım Georges, dedi genç kadın, atını alıp kucağında taşı; daha epeyce yolumuz var.

— Peki, anneciğim!

Küçük çocuk, atını koltuğunun altına yerleştirdi, sonra yine elini annesine uzattı. Ana-oğul yollarına devam ettiler. Birazdan Alfortville'in kenar mahallelerinden birindeydiler. Genç kadın, küçük bir bakkal dükkânına girdi. O sırada bitişikteki odadan, iri-yarı, çenesi düşük bir kadın çıktı.

— Ooo! Siz misiniz Bayan Fortier! dedi geveze kadın. Günaydın, buyurun, ne emredersiniz?

— Gazyağı, lütfen...

— Gazyağı!.. Gene mi? Bu kadar gazyağını ne yapıyorsunuz Allahaşkına?

— Bizim yumurcak oynarken tenekeyi devirdi de...

— Kârdasınız maşallah! Ne kadar istiyorsunuz?

— Dört litre lütfen.

Bakkal kadın, gazyağını ölçmeye koyuldu. Bir yandan da konuşmadan edemiyordu:

— İnsanın başına iş açacak bu yumurcaklar! Aman dikkatli olun. Küçük yaramazın fabrikayı ateşe vermesi bir kibrite bakar.

— Adamakıllı haşladım zavallıyı. Bir daha yapmıyacağına söz verdi.

— İnşallah sözünde durur. Eh, siz nasılsınız bakalım Bayan Fortier. Yeni işinizden memnun musunuz bari?

— Çok şükür, memnun olmayıp da ne yapacağım.

— Dikişten kazandığınız kadar alıyorsunuz her halde?

— Tabii, tabii, ama gene de idareli davranmak zorundayım; yoksa işin içinden çıkamam... Kolay değil... İki çocuk!

— Lucie'ciği bakıcıya mı verdiniz?

— Evet, Burgonya'ya, Joigny'ye.

— Bu size pahalıya gelmiyor mu?

— Aylığımdan otuz frank ayırmam gerekiyor... Ah! Zavallı kocamın yokluğunu ne çok duyuyorum bilseniz!.. Makine kazanının patlaması kocamla birlikte mutluluğumu da alıp götürdü.

Gözyaşlarını sağ elinin tersiyle sildi.

— Metin olmalısın kızım, dedi bakkal kadın. Beterin beteri var. Haline şükretmelisin. Patron size karşı çok iyi davrandı. Gücenme ama, söylenenlere bakılırsa, sevgili erkeğinin dalgınlığı yüzünden kazan patlamış... Doğru mu bu?

— Ne yazık ki, öyle...

— Ne kadar güzel bir cenaze töreni yaptılar zavallı Fortier'ye. İşçiler size yardımlarını hiç esirgemediler, potron da yüz frank vermiş... Üstelik, kapıcı olarak seni fabrikaya aldı adam. Kadın işi olmadığı halde...

— Doğru, Bay Labroue bana çok iyi davrandı. Katı yürenkli olduğunu söylerler. Bana karşı hiç de öyle değil. Ama kocam onun fabrikasında öldü. Yavrularım olmasaydı, za-

vallı Pierre'imin kanlar içinde can verdiği binada iş almaya asla razı olmazdım.

— Gençsiniz... Güzelsiniz... Hattâ çok güzelsiniz! Göreceksiniz; günün birinde iyi kalpli, mert bir delikanlı elini uzatacak, evlenmek isteyecek sizinle; siz de böyle bir kısmete hayır diyecek değilsiniz ya... Bu genç yaşta sonuna dek dul kalınmaz elbet.

— İkinci kez evlenenler belki haklıdır, ama ben başka şeyler düşünüyorum. Elimde üç-dört bin frank kadar param olsa...

— Ne yapardınız?

— Ne mi yapardım? Boşverin, anlatmak neye yarar? Gerçekleşmiyecek hayaller bunlar. Çocuklarım için dayanabildiğim kadar kalacağım fabrikada. Geleceğe umutla bakacağım, kendim için değil, onlar için...

— Hah şöyle! umut insanı yüreklendirir. Buyurun, gazınız hazır. Bana kalırsa, bundan böyle tenekeyi dolaba kapamalısınız.

— Merak etmeyin, tedbirli davranacağım.

Genç kadın gazın parasını verip dükkândan çıktı. Küçük Georges kapı önünde oynuyordu. Annesi seslendi. Fabrikaya doğru yola koyuldular. Bakkal kadın dükkânın eşiğinden onları seyrediyordu.

— Çok namuslu kadın doğrusu, diye mırıldandı; ne büyük acı ve yıkım sınavından geçiyor zavallı. Vah! vah! Kocasının yokluğuna dayanamadığı hırsından belli.

Bu iki kadın arasında geçen konuşma Jeanne Fortier'nin durumunu açık seçik özetliyordu.

Genç dul, yirmi iki yaşındayken Bay Jules Labroue'nun fabrikasında çalışan Pierre Fortier adında bir teknisyenle evlenmişti. Genç teknisyen, birkaç ay önce bir makine kazanının patlaması sonucunda hayata gözlerini yummuştu. Patlama onun tedbirsizliği, ya da, daha doğrusu dalgınlığı yüzünden meydana gelmişti. Zavallı Fortier bir anlık dalgınlığını çok pahalıya ödemişti.

Bay Labroue, gerek genç dulun, gerekse yetimlerin geleceğini düşünerek kadına fabrikanın kapıcılığını verdi. Jeanne, bu işi minnet duygularıyla kabul etmişti. Böylece çocuklarını yetiştirmek imkânını buluyordu. Fakat fabrika, ona her an kocasının feci ölümünü anımsatıyordu. Bu yüzden sık-sık acılı gözyaşları döküyordu zavallı kadın.

Maisons-Alfort bakkalı, Jeanne'ın çok hırslı bir kadın olduğunu sanıyordu. Oysa yanılıyordu. Genç dulun birkaç bin frank sahibi olmak istemesi açgözlülüğünden değildi. Salt canından çok sevdiği çocuklarının daha rahat, daha mutlu yaşamaları için ufacık bir ticaret işine girişmeyi tasarlıyordu.

Fabrikaya doğru yol alırken bunları düşünüyordu hep. Birdenbire ürperdi. Arkasından bir ses onu çağırıyordu. Genç kadının üzerinde acılı bir etki bıraktı bu ses. Başını çevirip bakmadı. Ağırlaştıracağı yerde adımlarını daha da sıklaştırdı.

— Durun, Bayan Fortier diye seslendi yabancı. Ben de fabrikaya dönüyorum. Birlikte gideriz. Hem şu tenekeyi de taşırım. Oldukça ağır görünüyor.

Georges, arkaya dönmüş ve sesi tanıdığı için durmuştu o sırada. Annesi onu sürüklemeğe çalışıyordu.

— Anneciğim, diyordu Georges, bu benim en iyi arkadaşım Garaud... Atımı o vermişti.

Georges'un, Garaud dediği adam anaoğula yetişmişti. Jeanne alabildiğine heyecanlıydı, ama sakin görünmeğe çalışıyordu.

— Biliyor musunuz, Bayan Fortier, benden korkmuş gibi bir haliniz var! Ne oldu size? Sesimi işittiğiniz halde durmadınız; aksine adımlarınızı sıklaştırdınız. Benden uzaklaşmaya mı çalışıyordunuz yoksa?..

— İnanın, yanılıyorsunuz. Seslendiğinizi duymadım, acele ediyorum, yerime bir işçi kızı bıraktım da...

— Doğru mu söylüyorsunuz Jeanne Fortier? İşitmediniz mi beni?

— Söyledim ya...

— İnanayım mı?.. Sizinle konuşmaktan ne büyük bir mutluluk duyduğumu biliyorsunuz. Biliyorsunuz, değil mi?

— Bay Jacques, dedi genç kadın sertleşerek. Birçok kereler söylediklerinizi gene üstelemeye başlamayın! Beni ne kadar üzdüğünüzün farkında değilsiniz galiba.

— Ya ben, Jeanne, hiç üzülmüyor muyum sanıyorsunuz? Sizi tüm varlığımla seviyorum Jeanne, bunu çok iyi biliyorsunuz!..

Genç kadın, adamın sözünü kesti:

— Görüyorsunuz ya, dedi, sizi işitmemek için adımlarımı açmakta haklıymışım.

— Sevginizle dolup taşan yüreğimi nasıl yatıştırabilirim Jeanne? Sizi seviyorum! Bunu benden duymağa kendinizi alıştırmalısınız. Aşkımı her zaman yineliyeceğim.

— Ben de size, sevginizin bir çılgınlık olduğunu her zaman söyliyeceğim. Yanıtım hep bu olacak.

— Neden?

— Ben hiçbir zaman evlenmiyeceğim de ondan.

— Bense evleneceğinizden eminim. Olmıyacak şeyleri yapmaya kalkmayın! Gençsiniz, tüm gözleri üzerinize çekecek kadar güzelsiniz. Yaşamınızı aşksız, tek başınıza, dul olarak mı geçireceksiniz yani? Bırakın bu kafayı!..

— Unutmayın ki, Pierre öleli beş ay olmadı... Üstelik sizin de en yakın arkadaşınızdı...

— Unutur muyum? Ama sizi sevmek onun anısına saygısızlık etmek anlamını taşımaz ki... Ölüm sizi birbirinizden ayırdı. Artık serbestsiniz. Size «Jeanne, arkadaşım Pierre'in çocuklarını kendi evlatlarım olarak bağrıma basmak istiyorum» demek saygısızlık mıdır? Biraz anlayışlı olalım Jeanne. Bay Labroue, kazadan sonra sizi fabrikanın kapıcılığına aldı. Kuşkusuz bu iş sizi aç bırakmaz, ama iki çocukla iki yakanızı bir araya getiremezsiniz, üstelik birisini de bakıcıya verdiniz. Ben günde on beş frank kazanıyorum... Bu para hepimizi rahat yaşatır. Siz, çalışkan olduğunuz kadar, idarelisiniz de!.. Hem sonra boş bir insan de değilim...

İlerde çok zengin olabiliriz, günün birinde benim de patron olamıyacağımı kim kestirebilir. Bir kadın, hem de anne olarak mutluluk içinde yaşamak elinizde Jeanne; inanın elinizde! Yalvarırım size, beni reddetmeyin. Sizi delicesine seviyorum. Arzuluyorum sizi. Benim olacaksınız. Çılgınca hareket etmek zorunda bırakmayın beni!..

Genç kadın heyecandan, hemen hemen tanınmıyacak hale gelen bir sesle:

— Beni dinleyin Bay Garaud dedi, bu dördüncü kezdir ki, değişik biçimlerde aşkınızdan ve varsayımlarınızdan söz ediyorsunuz. İçtenli olduğunuza inanıyorum.

— Oh! Elbette.

— Sözüm bitmedi, diye sürdürdü konuşmasını genç kadın, ilginize teşekkür ederim. İyi niyetli olduğunuzdan asla şüphe etmiyorum, ama bugün de size dördüncü kez aynı yanıtı vermekten başka bir şey gelmez elimden. Dul kalmak istiyorum. İkinci kez asla evlenmiyeceğim!

Jacques Garaud, içinde bir şeyin koptuğunu duydu. Kalbi duracak gibi oldu.

— Pierre'in üstüne başkasını nasıl sevebilirim? dedi genç kadın. Kalbimi tümüyle ona verdim. O da alıp kendisiyle birlikte götürdü.

Ustabaşı, umutsuzca bir el hareketi yaparak boğuk bir sesle:

— Her şeye, dedi, her şeye karşın, sizi seviyorum. Ah! Bayan Fortier, çok acı çektiriyorsunuz bana...

Jacques ağlıyordu. Karşısında bir erkeğin gözyaşı döktüğünü görmek Jeanne'a adamakıllı dokunmuştu.

— Gerçeği söylemekle sizi üzüyorum. Sizin acı çektiğinizi görmek beni de üzüyor. Ama vicdanım ve namusum bana açık yürekli olmayı emrediyor.

— Jeanne, basit bir işçi olduğum ve ücretimden başka servetim bulunmadığı için beni kendinize yaraşır görmüyorsunuz belki. Peki, zengin, çok zengin olsaydım önerimi kabul eder miydiniz?

— Böyle konuşmayın, beni korkutuyorsunuz. Susun ne olursunuz.

— Hayır, Jeanne, susmayacağım! Bunu bil, susmayacağım! Beş seneden beri seni taparcasına seviyorum! İlk gördüğüm gün vurulmuştum sana. Pierre'in sağlığında sustum, arkadaşımdı çünkü. Onun karısı kutsaldı benim için. Artık o yok, sen de serbestsin. Neden susayım? Neden bu dünyada benim de mutluluk istemeye hakkım olmasın? Senin yazgın ergeç benimkiyle birleşecek. Alın yazınıza karşı gelme. Yemin ederim, seni dünyanın en mutlu kadını yapacağım.

Jacques, konuşmasının başından beri avuçlarının içinde tuttuğu küçük eli dudaklarına götürerek bastırdı. Jeanne kızgın bir hareketle geri çekildi. Bu sert konuşmalar sırasında küçük Georges sabırsızlanmaya başlamıştı.

— Anneciğim dedi, gidelim hadi, canım sıkıldı. Canım arkadaşım Jacques, sen de gel bize.

Çocuk, Jacques ustanın elinden tuttu. Jeanne ile ustabaşı yanyana yürümeye başladılar. Jacques düşünceliydi.

— Gaz tenekesini bana ver, dedi, ben taşıyayım...

— Hayır, teşekkür ederim, nerdeyse geldik. Zaten pek ağır değil, dört litre gazyağı var içinde...

Jacques şaşkınlığını açığa vurmaktan kendini alamadı:

— Demek gaz lambası kullanıyorsun, öyle mi?

— Evet, daha ucuza mal oluyor... Hem biliyorsunuz, bütün gece ışığı yakmam gerekiyor.

— İyi ama gazyağı kullanmak çok tehlikeli. Bay Labroue duyarsa bu tutumluluğa pek sevinmez. Fabrikaya gaz sokulmasını istemiyor.

— Bilmiyordum, dedi Jeanne.

— Öyleyse, patrondan sakının. Farkederse küplere biner.

— Yarından sonra yakmam öyleyse.

Fabrikaya gelmişlerdi...

— Son sözün? dedi Jacques.

— Ne gibi?

— Senden zaman istediğim yok, dilediğin kadar bekletebilirsin, yalnız umutsuz bırakma beni.

— Yanıtım hayırdır.

Bu karşılık, Jacques'ı çileden çıkardı.

— Demek bunu bile benden esirgiyorsun! diye haykırdı, ayağını yere vurarak.

Genç kadın Jacques'ın yüzündeki ve sesindeki beklenmedik değişiklikten ürkmüştü. Kapıya doğru hızlandı. Jacques kadının önüne dikilerek yolunu kesti.

— Umudumu kırma; inan, böylesi daha iyi olur.

Jeanne, adamdan kurtulmağa çalışarak:

— Peki, diye yanıtladı; sonraları bir şey düşünürüz.

Jacques'ın yüzü sakinleşti. İçini çekerek hafifledi.

— Ah! dedi, en sonunda güzel bir söz duyabildim ağzından. Bana güç ve cesaret verdin. Teşekkür ederim!

Jeanne kapıyı çaldı. Kapı açıldı. Genç dul oğluyla içeri girdi. Arkasından Jacques da girerek kapıyı kapadı. Kapıcı odasından bir kadın çıktı.

— Sonunda gelebildiniz Bayan Fortier, ben hemen atölyeye dönüyorum. İyi ki, parça hesabı çalışıyorum, yoksa bizim gözcü kadın söylemediğini bırakmazdı.

— Git Victorie'cığım, hatırımı saydığın için teşekkür ederim.

Jeanne, yüklüğün kapağını açıp gaz tenekesini bir rafa yerleştirdi ve yüksek sesle:

— Artık küçük yaramaz buraya uzanıp tenekeyi deviremez; dedi.

— Aman, yangın konusunda çok tedbirli davran, dedi Jacques, binalar ahşap. Bir kıvılcım her yanı tutuşturabilir.

— Korkmayın, Bay Garaud.

Jacques, genç kadına elini uzattı:

— Bana gücendin mi?

— Gücenmesine gücenmedim, dedi genç dul, ama çok rica ediyorum...

— Oh! Artık hoşuna gitmeyen hiçbir söz söylemiyeceğim sana. Yalnız, ne olursun, deminki sözlerinle bana umut verdiğini unutma. Bu umut bana güç verecek. Bir gün kapına gelip: «Sana ve çocuklarına yalnız sevgimi değil, servetimi de getirdim» diyeceğim. O gün Bayan Garaud olmaya razı olacak mısın?

— Çocuklarım için... Belki... diye kekeledi Jeanne.

— Bana elini ver, başka birşey istemiyorum.

— İşte.

Jacques, genç kadının elini avuçları içinde sıktı ve uzaklaştı.

Ustabaşı otuz yaşlarındaydı. Sağlam yapılı, gürbüz bir gençti. Bakışları oldukça zekiydi, fakat içten değildi. Alt dudağı kalındı, etli etliydi. Bu, şehvet düşkünü olduğunun belirtisi sayılabilirdi.

Garaud, birinci sınıf makine uzmanı olan bir işçiydi. Üstelik, işinde son derece düzenli ve dikkatliydi. Bay Labroue onu fabrikasına iyice bağlamak istemişti. On seneden beri onu ustabaşı olarak çalıştırıyordu. Hem sanayici hem de bir bulucu olan patron, sırası geldikçe ona danışmayı tenezzül sorunu saymıyordu. Jacques'ın hünerli düşünceleri vardı, işin iyi yanı, uygulanması kolay, pratik fikirlerdi bunlar.

Jacques kendi eğilimlerini ve yeteneğini iyi tanıyan bir gençti. Kendini yetiştirmek amaciyle geceleri bir süre meslek kitapları okurdu. Ateşli bir tutku sarmıştı benliğini. Her ne pahasına olursa olsun zengin olmayı koymuştu kafasına...

Her ne pahasına olursa olsun diyorum, çünkü Jacques zengin olma yolları üzerinde pek öyle titizlikle duracak kadar vicdanlı değildi. Jeanne'a, onu sevdiğini söylerken ve evlenme teklif ederken yalan söylemiyordu. Pierre Fortier'nin dul karısına karşı içten ve şiddetli bir tutku vardı içinde. Şu var ki, hedefine ulaşmak için hiçbir engel tanımayan, fakat hedefe varınca çabucak sönüveren tutkulardandı Jacques'ın tutkusu. Jeanne'ın son sözleri, tuhaf bir sevinçle doldurmuştu ustabaşının yüreğini.

Jacques, fabrikanın sahibi mühendis Jules Labroue'nun yazıhanesine doğru yöneldi. Yazıhane, muhasebe servisinin ve veznenin yanındaki binadaydı. Bu bina model atölyesine bitişikti. Bunun yanında, bütün yıl altmış-yetmiş işçinin, büyük makinelerin başında çalıştıkları üretim atölyesi bulunmaktaydı.

Patronun lojmanı, yazıhanenin bulunduğu pavyonun birinci katındaydı. Veznenin gişesi yazıhane kapısının tam karşısına rastlıyordu; arada basit bir geçit vardı sadece. Bu geçidin bitimindeki merdivenden Bay Labroue'nun dairesine çıkılıyordu. Jacques sakınarak kapıyı çaldı, sonra, hiçbir karşılık alamayınca, daha hızlı vurdu kapıya. Gürültüyü işiten veznedar, gişenin kapağını kaldırarak baktı ve ustabaşıyı görünce:

— Patron çıktı. Benim yapabileceğim bir işi konuşacaksınız, buyurun?

— Hayır, Bay Ricoux. Yalnız, patron gelince kendisine döndüğümü bildirmenizi rica ediyorum.

— Peki Jacques, söylerim

Ustabaşı atölyeleri dolaşarak yapılan işleri gözden geçirdi ve emirlerini verdi. Tesviye atölyesinde, doğruca elli bir yaşında bir işçinin çalıştığı mengenenin başına gitti.

— Vincent dedi, oğlunu gördüm. Dedi ki...

— Karımın hastalığı ağırlaşmış mı?

— Hayır, ama atölyeden çıkınca oyalanmamanı söyledi.

— Başka bir şey demedi mi?

— Hayır, başka hiçbir şey söylemedi.

İşçinin tüm bedeni titriyordu.

— Peki Bay Jacques, dedi, ama bizim çocuk sizi durdurup geç kalmamamı söylediğine göre, annesi fenalaştı demektir, çünkü benim hiçbir zaman eve geç gitmediğimi bilirler. Bay Jacques, eve kadar gitmeme izin verin, rica ediyorum.

— Biliyorsun, zavallı Vincent'ım, böyle bir sorumluluğu üzerime almam olanaksız. Yönetmeliği biliyorsun. Fabrikaya girdikten sonra paydos zili çalmadan çıkılamaz.

— Tabiî, bilmez olur muyum, ama patrona sorup...

— Bay Labroue şu anda burada değil.

— Ya! Felaket! Ne de şanssız adamım! dedi Vincent, üzgün bir sesle.

Jacques tesviye atölyesinden çıktı. O ayrılır ayrılmaz, işçi, aceie ile postelasını çıkardı ve tezgâhların arkasına gizlenerek atölyeyi terketti. Geniş bahçeden geçip fabrikanın kapısına vardı. Kapıcı kulübesinin penceresini iki kez, hafifçe tıklattı.

— Bayan Fortier, ipi çeker misiniz lütfen?

— Çıkma izniniz var mı Bay Vincent?

— Hayır Bayan Fortier, ama çocuğum, ustabaşıya, hasta karımla ilgili bir şeyler söylemiş. Merak ediyorum. Bir koşuda eve gitmem gerekiyor.

— İyi ama Bay Vincent, izinsiz nasıl bırakabilirim sizi? Biliyorsunuz, yönetmelik kesin olarak bunu yasaklıyor.

— Yönetmeliğe aldırdığım yok benim şimdi! dedi Vincent. Karımı görmek istiyorum. Gideceğim!..

— Rica ediyorum Bay Vincent, diretmeyin! Patron sizi dışarıya bıraktığımı öğrenirse bana söylemediğini bırakmaz.

— Patron burada yok, dedi tesviyeci.

— Öyleyse ustabaşıya sorun.

— Sordum. İzin vermedi. Ne yazık ki, kaçmak zorundayım. Her şey yolunda giderse koşarak gidip döneceğim. N'olursunuz Bayan Fortier, iyi kalpli olduğunuzu gösterin. Yalvarırım, açın kapıyı...

— İsteğinizi yerine getirirsem beni mutlaka cezalandırırlar Bay Vincent.

— Kim öğrenecek bunu? Ben fabrikadan ayrıldığımı söylemiyeceğim ki... Dönüşte doğruca mengenemin başına gideceğim. Şayet çıktığımı öğrenirlerse, bu da patronun kulağına giderse, sizin içeride bulunmadığınız bir sırada, girip kordonu kendi elimle çektiğimi söylerim.

— Ekmeğimi tehlikeye koyuyorum, dedi Jeanne heye-

canla, ama ne yapayım ki, sizi geri çevirecek kadar katı yürekli değilim.

Aynı anda kordonu çekérek kapıyı açtı.

— Sağolun, sağolun, diye haykırdı işçi dışarı atılırken.

— İnşallah bu yaptığım patronun kulağına gitmez diye düşündü genç kadın.

Jacques Garaud, ertesi güne yetiştirilmesi gereken bir makinenin kurulması işine gözcülük etmek üzere tesviye atölyesine dönmüştü. Montajla uğraşan işçinin yanına sokularak:

— İş ilerliyor mu? diye sordu.

— Evet Bay Garaud, Vincent'in hazırlamaya çalıştığı kolyeyi bekliyorum.

Jacques, atölyenin öbür köşesinde bulunan Vincent'in mengenesine doğru yürüdü. Tesviyecinin yeri boştu.

— Vincent nerede? diye sordu az ötedeki işçiye.

— Bilmiyorum, Bay Jacques, diye cevap verdi adam; biraz önce kasketini alıp sıvıştığını gördüm.

Jacques öfkeyle elini salladı.

— Neyse, Bayan Fortier onu dışarıya bırakmıyacaktır, diye mırıldandı. Bunun yasak olduğunu biliyor. Ah! Vincent yönetmeliği çiğnediyse, ne iyi bir işçi olması, ne de, karısının hastalığı onu kurtarabilir. Çok yazık! Yönetmelik özür tanımıyor.

Başka bir tezgâha yaklaşarak orada çalışan işçiye:

— François, dedi, işini bırak da çabucak şu kolyeyi tamamla. Brémont'la konuşun. Sıkışık durumdayız.

— Başüstüne Bay Jacques, elimden geleni yaparım.

Ustabaşı atölyeden ayrıldı, Jeanne'ın odasına doğru yürüdü. Genç kadın, onun, bahçeye çıkar çıkmaz kendisine doğru yöneldiğini pencereden gördü. O anda ufak da olsa bir kaygı duydu içinde; tesviyeciye acıyıp kapıyı açtığı için biraz pışman oldu. Jacques kapıyı açarak içeri girdi. Sert bir sesle:

— Bayan Fortier, dedi, fabrikadan herhangi birine kapıyı açtınız mı?

— Ben mi?.. Bay Jacques... diye kekeledi genç dul.

Ustabaşı, kadının sözünü keserek:

— Ooo! Yatsımak yararsız, dedi. Vincent evine gitmek üzere benden izin istedi. Tabii, görevimi kötüye kullanıp veremezdim. Bunun üzerine size koştu. Siz benim kadar katı yürekli olmadığınız için, onu salıverdiniz...

Jeanne kendini toparlıyarak:

— Doğru, öyle oldu, dedi. Zavallı bana yalvardı... Daha fazla dayanamadım...

— Bu hareketinizin suç olduğunu biliyordunuz elbet. Ayrıca, yufka yürekliliğinizin ona neye mal olacağını da biliyor musunuz?..

— Hayır Bay Jacques...

— Şu andan başlayarak artık Vincent fabrikanın işçisi değil. Dönünce ona kapıyı açmanızı yasak ediyorum.

— Bu derece sertlik... diye söze başladı Jeanne.

— Gerekli, dedi ustabaşı. Vincent, en kısa zamanda bitirilmesi gereken bir işi bırakıp gitti.

— Fakat tüm suç bende, diye haykırdı genç kadın.

— Doğruyu söylemek benim görevim.

— Hayır Bay Jacques, zavallı Vincent'a karşı bu derece katı yürekli olamazsınız. Kendimi savunacağım sanmayın, onu düşünerek söylüyorum. Karısının fenalaştığı, ölüm tehlikesiyle karşı karşıya olduğu gözünün önüne gelince, zavallı adam deliye dönmüş. Çabuk dönecek, patron burada olmadığına göre yönetmeliğe aykırı hareket edildiğini sizden başka kimse bilmeyecek. Çok rica ediyorum Bay Jacques, onu kovdurtmayın. Tüm suç bende. Bay Labroue'ya bir şey söylemiyeceksiniz değil mi? Zavallı Vincent birazdan döner. İyi kalpli bir insansınız siz, ona acıyacaksınız...

Ustabaşının içinde çetin bir savaş oldu. En sonra:

— İsteğini reddedersem bana ne kadar sitem edeceğini biliyorum dedi, üzülmeni istemem. Salt senin aşkın uğruna Vincent'i bağışlıyorum Jeanne.

O anda kapının zili çaldı.

— Mutlaka odur, dedi genç kadın.

Ve kordonu çeker çekmez oda kapısının eşiğine doğru yürüdü. Jacques da geleni merak ederek kadının arkasından gelmişti. İkisi de bir anda şaşkına döndüler. Gelen Vincent değil, Bay Jules Labroue idi. Bir şeye içerlemiş görünüyordu. Kapıyı kapadıktan sonra ustabaşıya doğru yürüdü.

— Vincent'in atölyeden ayrılmasına siz mi izin verdiniz Jacques?

— Hayır efendim, dedi ustabaşı, görevimin yönetmeliğe ve emirlerinize boyun eğmek ve saygı göstermek olduğunu biliyorum elbet.

— Öyleyse, Vincent atölyeyi size haber vermeden terketti demek?

— Evet efendim. Atölyeye gittiğimde kendisini mengenesinin başında bulamayınca, Bayan Fortier'ye, onu çıkarken görüp görmediğini sormaya geldim.

Bay Labroue, Jeanne'a dönerek onu bakışlariyle sorguya çekti.

— Evet, onu çıkarken gördüm, diye mırıldandı genç kadın.

— Yani ona kapıyı siz mi açtınız?

Jeanne, «Evet» anlamına başını salladı.

— Yönetmeliği bildiğiniz halde bunu yaptınız Bayan Fortier, dedi patron. Bunu birazdan görüşürüz. Gelelim Vincent'a: çıkmak için ileri sürdüğü bahane ne?

Bu soruyu Jecques yanıtladı:

— Hasta olan eşinin fenalaştığını düşünerek onu görmek istedi...

— Karısı gerçekten hasta mı?

— Ah! Evet, hasta olmasına hasta efendim...

— Kabul... Ama hiç olmazsa, izin almak üzere benim dönüşümü beklemeliydi. Böylesine önemli bir nedene dayanan dileği duraksamadan yerine getirirdim. Ne var ki, emirlerime harfi harfine uyulmasını istiyorum.

Bay Labroue, Jeanne'a dönerek şunları ekledi:

— Vincent dönünce, onu içeriye almayacaksınız ve ken-

disine hesabını kesmek üzere yarın gelmesini söyliyeceksiniz. Bu ağır cezanın ona rastlamasına üzüldüm. İyi bir işçiydi çünkü. Ama bu diğerlerine örnek olsun. Geliniz Garaud...

II

Mühendis Jules Labroue kırk beş yaşındaydı. Aslında iyi kalpli bir insandı, ama bu, onun disiplini her şeyin üstünde tutmasına engel olmuyordu. «Teknik Okulu»nda iken yönetmeliklere «itaat» etmeyi öğrenmişti. Fabrikasını askerce yönetiyordu.

Labroue otuz iki yaşındayken, daha ilk genç'liğinden o güne değin tasarladıklarını gerçekleştirebilmek için oldukça zengin bir kadınla evlenmişti.

Durmadan çalışan beyninde binlerce buluş yatıyordu. Karısının çeyizi sayesinde düşündüklerini uygulamak olanağını bulmustu. Böylece Alfortville'de, bugün sıkı bir disiplinle yürüttüğü fabrikayı yaptırmıştı. Şimdi bu kuruluş günden güne büyümekte ve gelişmekteydi.

Jules Labroue, beş yıl önce karısını yitirmiş, bir çocuğuyla kalmıştı. Bu beklenmedik ölümün acısı genç mühendisi adamakıllı sarsmıştı. Çevresindekiler de bu sarsıntının etkisinden kurtulamamışlardı. Yüreği yaralı genç adam, son derece hırçın, kırıcı, hatta bazan kaba davranıyordu. Yalnız küçük oğlu Lucien'in yanında eski yumuşak karakterine bürünüyordu.

Lucien'i halası büyütüyordu. Dul hala, Blais'nın bir köyüne çekilmiş, sağlığında Blois'la şarap ticareti yapmış olan kocasının bıraktığı gösterişsiz gelirle geçinip gidiyordu. Jules Labroue her ay fabrikadan kırk sekiz saat ayrılıyor, çok sevdiği oğlunu görmeye gidiyordu.

Büroların ve veznenin bulunduğu pavyona geldiler. Bay Labroue gişenin önünde durdu ve cüzdanından bir takım senetler çıkararak rafa bıraktı:

— Bay Ricoux, bunlar Baumann firmasının poliçeleri. Kayıtlarını yapıp yarın Bankaya göndereceğimiz bordroya ekleyin.

Veznedar poliçeleri aldı:

— Hemen efendim, bordroyu şimdi hazırlıyorum...

Mühendis yazıhanesine girerken Jacques'a, kendisini izlemesini işaret etti.

— Bay Montreux ile görüşüp onbeş gün önce yerleştirdiğimiz makineyi gözden geçirdiniz mi? diye sordu Jacques'a.

— Evet efendim... Bir günlük onarım ve tesviye işi kalmış. İyi bir tesviyeci gerekiyor... Bu iş için Vincent'i düşünüyordum; ama...

Bay Labroue sert bir tavırla ustabaşının sözünü kesti:

— Ama Vincent artık fabrikanın adamı değil. Bilirsiniz, tükürdüğümü yalamam. O atölyenin ustabaşısını iyice azarlıyacaksınız. Size güveniyorum, yetkilisiniz, unutmayın!

— Unutmam efendim. Elimden geldiğince dikkatli davranıyorum.

— Pek ciddi davranmıyorsunuz. Cilalama atölyesinden bir kadının bir süre işinin başından ayrılarak Bayan Fortier'nin yerine kapıcılık yaptığını öğrendiniz mi?

— Biliyorum efendim; ama o kadın parça başına çalışan bir işçi..

— Ne olursa olsun! Önemlisi, atölyeyi terketmenin kötü örnek olmasıdır. Sonra, Bayan Fortier de iş saatlerinde fabrikadan ayrılmanın yasak olduğunu bilmelidir. Zaten ona kapıcılık görevini vermekle yanıldım. Gece-gündüz sürmesi gereken böyle bir gözcülüğe bir erkeği getirmek zorunlu. Jeanne Fortier bu işi beceremeyecek.

Jacques heyecandan titredi, ama yalnızca:

— Jeanne kusursuz bir insandır, demekle yetindi.

— Doğru, ama yufka yürekli...

O anda veznedar içeri girdi:

Bordro hazır efendim, buyurun.

Kâğıtları Bay Labroue'nun masasının üstüne koydu.

Bay Labroue bir kalem alıp bordronun toplamına göz attı.

— Yüz yirmiyedi bin frank, dedi.

— Evet efendim..

Jacques Garaud konuşulanları dinliyordu. Mühendis Labroue, poliçeleri ciro etti, bordroyu imzaladı.

— Bunu yarın bankaya gönderirsiniz. Öbür gün alınacak. Vadeleri ona göre belirttiniz mi?

— Evet efendim...

— Ödenen miktarla çekilecek miktar arasındaki fark nedir?

— Altmış üç bin frank alacaklısınız, efendim.

— Çok güzel.

Bay Ricoux odadan çıktı. Patron'la ustabaşı gene yalnız kaldılar. Jules Labroue yazı masasının başından kalkarak üstünde yapı planları ve bina resimleri bulunan büyük masanın yanına geldi.

— Şaşılacak bir şey buldum... Büyük bir servet kaynağı!..

— Servet kaynağı! diye yineledi Jacques Garaud.

Gözleri para hırsıyla parladı ustabaşının.

— Evet diye sürdürdü konuşmasını mühendis. Bir İsviçre sisteminin geliştirilmesi sorunu.. Bu konuda sizinle konuşmalıyım. Jacques. Size güvenim sonsuz. En çok övündüğüm adamım sizsiniz. Girişimimden size de hisse ayırmak istiyorum. Bunu çoktan hak ettiniz. Çünkü buluşlarımın uygulanmasında sizin de payınız var. Bu son buluşumu gerçekleştirmek için size yine gereksinmem olacak. Benim fabrikama girmeden önce İsviçre'de çalıştığınızı söylemiştiniz?.

— Evet efendim...

— Amerika için yapılan menevişleme makineleriyle ilgilendiniz tabii...

— Evet efendim. Hatta bir ayar aletini geliştirerek sizden önceki patronuma oldukça önemli bir kazanç sağlamıştım. Ancak hemen belirteyim ki, menevişleme makineleri alanında son söz söylenmiştir.

— Düz yüzeylerin menevişlenmesi konusunda dediğiniz doğru...

— Yuvarlak yüzeylerde dönüş yapmak olanaksız zaten...

— Bundan emin misiniz?

— Bu sistemi özellikle inceledim, olabileceğini sanmıyorum.

— Dilimizde «olanaksız!» diye bir sözcüğün bulunmadığını unutuyorsunuz galiba? Tasarladığım makine, kenarları da menevişliyecek.

Ustabaşının gözleri faltaşı gibi açıldı.

— Bu tasarı hayalden ibaret kalmazsa, milyonlar kazanabilirsiniz efendim. Böyle eşsiz bir makine kapışılacaktır.

— Buluşumun hayalle ilgisi yok. Ancak, yine söylüyorum: sistemimi uygulayabilmek için sizinle anlaşmam gerekiyor. Tam bir başarıya ulaşırsam, dediğiniz gibi, oğlum için büyük bir servet oluşturacağım. Şu da var ki, bencillik etmek istemiyorum. Size planlarımı açıklıyacağım. Onları birlikte inceleyeceğiz ve değiştirilmesi gereken aksak yanları yoksa, hemen işe başlıyacaksınız. Sonunda ikimiz de zengin olacağız. Tabii, buluşumuzu gizli tutarsak...

— Oh, diye haykırdı Jacques, bana güvenebilirsiniz efendim, beni çok iyi tanıyorsunuz.

— Elbette, zaten bu yüzden sizi bugünden başlıyarak kendime ortak ediyorum. Üreteceğimiz menevişleme makinesinin getireceği kazancın yüzde onbeşi sizin olacak.

— Yüzde onbeş! diye yineledi ustabaşı.

— Evet, ve üçyüz bin franklık net kazançtan sonra payınızı yüzde yirmiye çıkaracağım. Ayrıca sizin çıkarınızı korumak üzere, bir de anlaşma imzalayacağız.

Bay Labroue pencerenin öbür yanında bulunan kasayı açtı. İçinden küçük bir sandık çıkarıp orta masanın üstüne koydu. Cep saatinin zincirine bağlı, küçücük bir anahtarla sandığı açtı, kâğıtları alıp masanın üstüne serdi. Parmağı ile planları göstererek:

— İşte sistem bu, dedi. Şimdi size konuyu iyice açıklıyacağım.

Ve izlemekte güçlük çekeceğimiz teknik terimlerle planlarını açıklamaya başladı.

Mühendis Labroue açıklamasını bitirince, Jacques:

— Kusursuz efendim! diye haykırdı. «Olanaksızın» gerçekleşmesi demektir bu...

— Demek ki, bu işi başarabileceğimize inanıyorsunuz artık.

— Gerçekleşmiş sayıyorum.

— Öyleyse, işbirliğimizin bana ilişkin bölümü tamamdır. Şimdi sizin işiniz başlıyor. Hemen kolları sıvayın. Her gün odama gelip planlar konusunda iki-üç saat bilgi alacaksınız. Planları dışarı çıkarmayı göze alamıyorum. Her türlü önlemi yararlı buluyorum.

— Anlıyorum efendim, dedi ustabası. Çok iyi anlıyorum. Haklısınız, gelip taslakları gözünüzün önünde çıkaracağım. Ufak-tefek değişiklikler gerekirse size bildiririm.

— Anlaşıldı, birlikte çalışacağız. Jacques, sizin için hazırladığım gelecekten memnun musunuz?

— Size yürekten teşekkür ederim, efendim. Size karşı her zaman borçlu kalacağım.

— Ondan eminim. Artık ortağım sayılırsınız, çalışma ve çabanızı bir kat daha arttırmalı ve atölyelerde çok daha ciddi olmalısınız.

— Vincent'in hesabını çıkarmamda direniyor musunuz?

— Tabii, bunun bir örnek olması için direniyorum. Çıkarken odacıyı görürseniz, bana Bayan Fortier'yi çağırmasını söyleyin lütfen...

— Peki efendim.

Jacques çıkıp gitti. Odacı gelmemişti. Jeanne'a kendisi haber verdi:

— Patron sizi istiyor Bayan Fortier, dedi.

Genç kadın titremeye başladı.

— Sizi adamakıllı azarlayacak. Biliyorsunuz. Çok iyi kalpli bir insan. Ama kimi zaman kaba davranıyor. Ne derse desin, karşılık vermeyin. Her ne olursa olsun deminki konuşmamızı unutmayın Bayan Fortier. Size yürekten bağlı bir dost olduğumu hatırınızdan çıkarmayın.

— İş olacağına varır dedi genç dul. Kötü bir hareket yapmadım, vicdanım rahat. Gidiyorum.

Jeanne, küçük Georges'u içerde bırakıp oda kapısını kapadı ve patronun yazıhanesine gitti. Jacques düşünceli görünüyordu. Atölyelerden geçerek daracık odasına girdi. Kendisini bir sandalyenin üstüne bıraktı. Başını elleri arasına aldı.

— «Kuşkusuz patron yanılmıyor» diye mırıldandı. «Bu bir servet! Benim aradığım şeyi o buldu. Bu buluş benim olsaydı, yüz, iki yüz, üç yüz bin frank değil, milyonlar kazanacaktım! Evet milyonlar! Ama atölye kiralamak, donatmak ve kurdurmak için de para bulmak gerekecekti. Oysa, benim meteliğim yok! Vay kör şeytan! Ne kadar da çekici bir iş bu! Yüzde onbeş... Yüzde yirmi... Yüzde yüzüne sahip olmak varken. bu kadarı nedir ki... O zaman zengin oldum gitti! Jeanne da benimle anlaşmayı reddetmez öyle olursa. Patron ona adamakıllı içerlemiş. Sert davranıp onu kovsa ne iyi olur! İki çocuğuyla, çaresiz sokakta kalır. İster istemez bana gelir o zaman!

Ustabaşı sustu. Kötülükçü bir gülümseme belirdi dudaklarında, bakışlarında vahşi bir ışıltı parladı. Ama bu gülümseme birkaç saniye sürdü. Bakışları değişti ve Jacques, yerinden fırlıyarak atölyelere, işinin başına döndü.

Jeanne Fortier, anlaşılması güç olmayan bir heyecanla, Bay Labroue'nun yazıhanesinin bulunduğu binaya girdi. Eli titriyerek kapıya vurdu.

— Giriniz, diye seslendi Bay Labroue.

Genç kadın kapıyı açıp girdi:

— Beni istemişsiniz efendim, diye kekeledi.

Mühendis Jules Labroue sert bir sesle cevap verdi:

— Evet, Bayan, bugün öğleden sonra, yerinize bir işçi hanımı bırakıp fabrikadan niçin ayrıldığınızı öğrenmek istedim. Bunun yönetmeliğe aykırı olduğunu bilivorsunuz.

— Efendim, dedi genç kadın, ayrılışım fabrikanın gereksinmesi ile ilgili. Geceleri sürekli yanan lâmbalara yakıt almaya gitmiştim.

— Peki! Ama bu iş için atölyelerin kapanmasını beklseydiniz daha iyi olmaz mıydı?

— Parça başına çalışan bir kadından, bir saat kadar yerime bakmasını rica ettim. En büyük suçum bu mu acaba?

Kendisine kafa tutulduğunu sezince mühendis Labroue çileden çıktı.

— Sorunu saptırmayın, dedi. Fabrikayı korumak görevi yalnızca size verildiğine göre, iş saatlerinde hiçbir bahane ile yerinizden ayrılamazsınız. Bunu da geçelim! Kesinlikle yasak edilen bir şey daha yaptınız: izinsiz bir işçiyi dışarı saldınız.

— Doğru efendim. Vincent'in yalvarmaları karşısında dayanamadım, yönetmeliğe itaatsizlik ettim, ama niçin olduğunu biliyorsunuz efendim. Benim yerimde olup ta yüreği taştan olmayan her insan, zavallı adamın acısını görünce, benim yaptığımı yapardı.

Bir an sessizlik oldu.

— Ne yazık ki, dedi Jules Labroue, sizinle anlaşamayacağız Bayan Fortier. Siz çok derin düşünüyorsunuz; oysa ben emirlerime itaat edilmesini istiyorum. Bununla birlikte iyilik görmeye layık bir insansınız..

O sırada veznedar Ricoux, muhasebe evrakını patronun incelemesine sunmak üzere içeri girdi. Jeanne bekledi. Patron imza işini bitirince, veznedar evrakı alıp kapıya doğru yürüdü. Tam çıkacağı sırada gözü Jeanne Fortier'ye ilişti:

— Bayan Fortier burada olduğuna göre, lütfen kendisine fabrikaya gazyağı sokmanın yasak olduğunu hatırlatır mısınız efendim?

Mühendis Labroue, yerinden hopladı.

— Gazyağı mı? diye bağırdı, burada gazyağı ha?

— Evet efendim. diye cevapladı veznedar. Bayan Fortier'nin lojmanı önüne biraz gaz dökülmüş, kokusundan anladım.

— Bunun da, yönetmeliğe açıkça karşı koymak anlamına geldiğinin farkında olmadığınızı ileri sürecek misiniz Bayan?

— Bilmiyordum efendim.

— Olamaz.

— Yalan söylemek adetim değildir. Yalan söylemem neye yarardı zaten? Görüyorum ki, iş çığrından çıktı artık.

Gazyağı olayı, Labroue'nun kesin olarak kararını vermesine neden oldu.

— İşte bunda yanılmıyorsunuz bayan, iş çığrından çıktı artık. Lütfen kendinize başka bir iş arayın. Ay sonunda fabrikayı terkedeceksiniz.

— Demek beni kovuyorsunuz, diye hıçkırıklarla boğulan bir sesle kekeledi Jeanne. Kocam olanca gücü ve namusu ile size çalıştı. Sizin fabrikanızda can verdi. Ama bunun ne önemi var sizin için? Beni kovuyorsunuz! Ne olacağım ben şimdi? Ne olacak yavrularım? Bunun da sizin için önemi yok değil mi? Ah! Ama dikkat edin efendim, bu davranışınız size mutluluk getirmeyecek!..

Labroue, kızgın ve sert bir tavırla gözlerini Jeanne'a dikti:

— Ne demek istiyorsunuz yani?

— Vay uğursuz vay! diye bağırdı veznedar. Bir de tehdit ediyor ha...

Jeanne hıçkırarak ağlıyordu. Güçlükle farkedilen bir sesle:

— Hayır efendim, diye yanıtladı. Tehdit etmiyorum, yıkımın üst-üste gelen darbelerine katlanacağım. Acılarımı kendime saklıyorum... Bay Labroue'nun bana güvenerek verdiği görevi yerine getiremedim. Yazıklar olsun bana. Gideceğim efendim, ay sonunu beklemeden ayrılacağım fabrikadan. Yedi-sekiz gün içinde burayı terkedeceğim. Yerime birini atayın lütfen.

Jules Labroue, kızgınlığına karşın büyük bir üzüntü içindeydi. Yumuşak bir tavırla:

— Yanlıyorsunuz evladım dedi. Sizi kovmuyorum... Mutlaka bir erkeğin bulunması gereken bir işte kadın çalıştırdığım için yanıldığımı anlıyorum... Sizin de bunu anlamanız gerekir.

— Bunu önceden düşünmeliydiniz efendim.

— Orası öyle, ama size yardım etmeyi çok istediğim için düşünemedim. Ay sonuna dek burada kalın. O güne değin durumunuza uygun bir iş bulacağım elbet size.

Jeanne, güçlükle soluk alıyordu, bir şeyler düğümleniyordu boğazında. Çıldırmış gibi bir hali vardı.

— Hayır... Hayır efendim, diye kekeledi. Yedi sekiz güne değin gideceğim buradan. Burası artık benim için cehennemden farksız. Bu uğursuz binada zavallı kocam can verdi. Tüm yıkım ve acılar burada başıma geldi. Gideceğim!.. Kalamam artık burada.

Genç dul, hızla odayı terketti.

Mühendis Jules Labroue, onun bahçeden geçerek kapıya doğru yürüdüğünü gözlerken:

— Zavallı kadın! dedi. Olanlara çok üzüldüm. Yüreğini bir kez daha kanattım. Kötü niyetli davranmadığı kesin. Ama ne yapalım ki, bu gibi davranışlar düzenin bozulmasına yol açıyor. Kutsal bir borcu ödemek zorundayım... Bir patronun, kendi hizmetinde ölmüş bir işçinin dul ve yetimlerine karşı olan borcunu... Ona kızkardeşimin yanında bir iş bulacağım.

— Aman efendim, dedi veznedar Ricoux; ilk başta davrandığınız biçimde davranmaya bakın. Hiç değilse bu durum karşısında... Bu kadın az önce sizi tehdit etti...

— Yapmayın Ricoux, ne çok büyütüyorsunuz olayı! Her şeyi karanlık görüyorsunuz! Zavallı kadının kimsesi yok. Çocuklarına bakmak zorunda! Kocası benim işimde öldü. Gerçi kendi tedbirsizliği yüzünden, ama hangi nedenle olursa olsun zavallı adam işinin başında can verdi. Bu kadıncağız için bir şeyler yapmalıyım ve yapacağım da... Onu kızkardeşimin yanına yerleştiremezsem bile, iş buluncaya dek geçimini sağlıyacak bir para ayırmaktan kaçınmayacağım.

— Sonra konuyu değiştirerek:

— Hesap tuttu mu? diye ekledi.

— Evet efendim, buyurun, diye yanıtladı Ricoux patrona bir kâğıt uzatarak.

— Yedi bin yüz yirmi üç frank, otuz santim...

— Evet efendim, parayı hemen getireyim.

— Ne tuhaf huyunuz var, sevgili Ricoux! Veznedarımın veznedarı mıyım ben? Neden parayı kendi kasanızda saklamıyorsunuz?

— Daha önce de arzetmiştim efendim, sorumluluktan korkuyorum. Fabrikada yatıp kalkmadığım için, çekiniyorum. Para sizdeyken hırsızlık olursa gene de üzülürüm, ama suçu kendimde bulmam. Siz de bana çıkışmak ya da beni suçlamak için neden bulamazsınız. Hem sonra, ben böyle rahat ediyorum efendim.

— Peki öyleyse, getirin bakalım kasada kalan parayı.

Ricoux gidip parayı getirdi. Labroue alıp özel bir kasaya koydu. O sırada atölyelerin kapandığını haber veren paydos zili çaldı. Veznedar, patronuna iyi akşamlar dileyerek çekildi. Odacı, emir almak üzere içeri girdi.

— Bu akşam size söyliyecek bir şeyim yok David, dedi Mühendis Labroue. Gidebilirsiniz...

David yazıhaneden ayrıldı. Çıkış aralığından şapkasını alıp bahçeye çıktı, dış kapıya doğru yürüdü. Kapıcı kulübesinin eşiğinde durdu. Sevinçli, dostça bir tavırla seslendi:

— Hey! Georges, ne o, arkadaşına iyi akşamlar demiyecek misin?

Çocuk göründü.

— Neyin var? diye sordu David. Niçin ağlıyorsun?

— Annem bir şeye üzülüyor, dedi küçük Georges yarım yarım.

— Üzülüyor mu? diye yineledi odacı. Sonra başını kapıdan uzatarak sordu:

— Ne oluyor Allahaşkına, Bayan Fortier?

Jeanne hıçkırarak ağlıyordu.

— Ah! David'ciğim, sormayın... Çok talihsiz bir insanım... Buradan kovuyorlar beni...

— Kovuyorlar mı, sizi ha!? Olamaz. Size bu korkunç darbeyi indiren Bay Labroue değildir elbet!..

— Başka kim olacak?

— Nasıl? Demek patron kovdu sizil Ah! Olur şey değil! Neden?

Jeanne, patronu kızdıran olayları kısaca anlattı.

David sessizce dinledikten sonra:

— Ya, dedi. Anlaşıldı. Patron yönetmelik hastası. Ama üzülmeyin Bayan Fortier... Düzelir bu iş. Biliyorsunuz, bu adam görünüşte barut gibi. Ama aslında, onun kadar baba adam yoktur. Sizi kovamaz o, Pierre Fortier'nin dul karısını kovamaz.

— Gideceğim David! Sekiz güne değin fabrikadan ayrılmış olacağım! dedi Jeanne yüreği sızlıyarak. Ama kendisine de söyledim, uğur getirmiyecek ona bu!

— Tüm bunlar boş laf Bayan Fortier. Her şey düzelecek, göreceksiniz, siz burada kalacaksınız... Hoşça kalın Bayan Fortier... İyi akşamlar, küçük, sarıl bakalım arkadaşına...

David kollarını Georges'a doğru uzattı, onu şapırtıyla öperek çıkıp gitti. Jeanne, kapıyı kapamak üzere o günkü işçi mevcudu listesini bekledi. On dakika sonra Jacques Garaud geldi.

— Listeleri getirdim, dedi, işte. Ne var ne yok?

O sırada küçük Georges geldi. Soruya karşılık verircesine:

— Çok üzgünüz Jacques amca. Fabrikadan ayrılıyoruz...

— Ayrılıyorsunuz öyle mi? diye şaşırdı ustabaşı.

Jeanne başını sallıyarak çocuğun sözünü doğruladı.

— Böyle olacağından korkuyordum zaten! Tahmin ettiğim çıktı! Tabii, patron sizi azarladı... Siz de karşılık verdiniz... Ve..

— Ve beni işimden kovdu! dedi Bayan Fortier.

— Adamı kızdırdınız anlaşılan!

— Çok kaba davrandı. Bana çıkışmakta haklıydı belki, ama bunu daha yumuşak bir tavırla da yapabilirdi pek-

ala. Öyle davrandı ki, isyan etmekten kendimi alamadım. Sözün kısası, sekiz güne kadar fabrikadan ayrılıyorum.

— Peki, sekiz gün sonra nereye gideceksiniz? diye sordu Jacques:

— Nereye mi gideceğim? Bilmem...

— Bakın Jeanne, zaten üzücü bir durum var ortada. Bu sorunu insan kendi eliyle büsbütün çıkmaza sokar mı? Patron ilk anda verdiği karardan dönecektir.

— Ayrılmak istiyorum buradan artık.

— Ya ben Jeanne, ben ne olacağım? Sizi bir daha göremiyeceğim demek!

— Böylesi daha iyi. Göremeyince unutursunuz beni.

— Size ne söylediğimi hatırlayın: Aşkım benim yaşamımdır Sizi sevmek benim için soluk almaktan farksız. Nasıl vazgeçebilirim bundan? Yarın patronla konuşacağım. Sizi işinizden almaması için yalvaracağım ona.

— Bay Garaud, bunu yapmanızı istemiyorum.

— Peki ama, perişan olacaksınız. Jeanne, size karşı beslediğim duyguları biliyorsunuz. Bugün söylediklerimi yineliyorum: Birlikte yaşayalım...

Genç kadın öfkeyle doğruldu.

— Sizinle birlikte yaşamak mı? diye bağırdı. Yani metresiniz olmak!.. Böyle bir öneride bulunduğunuza göre, beni hor görüyorsunuz demek!

— En kutsal saydığım şeyler üstüne yemin ederim ki, Jeanne, kocanızın ölümü üstünden on ay geçer geçmez karım olacaksınız... Sevgili Jeanne'ım... Düşünün... Önerim, çok sevdiğiniz, benim de yürekten seveceğim yavrularınıza yaşam, mutluluk verecek. Oysa beni reddederseniz hem onları, hem kendinizi sefalete sürükleyeceksiniz... Sefaletin karanlık uçurumuna...

Genç dul, solgun yüzünü titreyen elleri arasına alarak haykırdı:

— Ah! Ayartıcı! Beni korkutmak için durumumu karanlık gösteriyorsunuz... Kolumu, kanadımı kırıp beni baştan çıkarmak için...

— Gerçeği olduğu gibi gözlerinizin önüne seriyorum. Ama istediğiniz kadar direnin, sizi kurtaracağım! Ne sıkıntının, ne de umutsuzluğun pençesine bırakacağım sizi. Karım olacaksınız...

— Allahım! Allahım!. Bana acımıyacak bu adam, ağzının söylediğini kulakları duymuyor. Susup gitmiyecek!

— İsteğinize boyun eğip sevgimi kanıtlayacağım. Gidiyorum işte. Ama sizi düşünmek için... Sizin durumunuzla ilgilenmek üzere gidiyorum.

Jacques Garaud, genç kadını perişan durumda bırakıp odadan ayrıldı.

— Ustabaşı haklı... Yerden göğe kadar haklı. Zavallı yavrularımı ve beni sefalet bekliyor. Tutacağım işle Lucie'nin taksitlerini nasıl ödeyebilirim? Georges'u nasıl büyütüp okutabilirim? Ah! Korkunç bir duruma düştüm. Jacques huzur, rahatlık öneriyor bana.. Ama buna karşılık zavallı Pierre'ime ölüm döşeğinde verdiğim söze ihanet etmem gerekiyor. İğrenç bir davranış olur bu... Hayır!. Havır!. Ne olursa olsun bunu yapamam! Dönmeyeceğim sözümden.

Jeanne, insanüstü bir çabayla iradesini topladı. Kalktı, gözyaşlarını silerek dışarı çıktı. Kendisine söylendiği biçimde bahçe kapısını kapadı. Arabacı, atlara akşam yemini veriyordu. Genç kadın ortalığa bir göz atarak odasına döndü.

Jules Labroue fabrikadan ayrılmak üzere kapıya gelmişti. Jeanne, tek sözcük söylemeden ona kapıyı açarak içeri girdi. Georges, odanın bir köşesine çekilmiş atıyla ve kurşundan askerleriyle oynuyordu. Birazdan arabacı da çıkıp gitti. Jeanne fabrikada yalnız kalmıştı.

III

Karısının ölümünden sonra, mühendis Jules Labroue evindeki gürültülü kalabalığı dağıtmıştı. Tüm hizmetçilere yol verdiği için, odasını Jeanne derleyip topluyordu. Bay Labroue yemeğini evinde yemiyordu. Alfortville'de bir lo-

kantaya abone olmuştu. Geceleri saat on bire doğru dairesine dönüyor ve çok kere iki-üç saat daha çalışıyordu.

Arabacı da veznedar ve ustabaşı gibi geceleri fabrikadan ayrılıyor, evinde kalıyordu. İçinde üç at bulunan ahır binası öteki binalardan ayrıydı. Geceleri fabrikada Jeanne'la mühendis Labroue'dan başka kimse kalmıyordu. Patron, Jeanne Fortier'ye, kendisi dışarıda bulunduğu akşamlar beklememesini emretmişti. Küçük kapının anahtarını üzerinde taşıyordu. İstediği zaman, kapıcı kadını uyandırmadan girip çıkabilirdi. Araba kapısının ve yola açılan gizli kapının daha ilerisinde, Bay Labroue'nun oturduğu binaya yakın, üçüncü bir geçit daha vardı. Bu geçidin kapısı, Maisons-Alfrot'a giden kestirme yola çıkıyordu. Jules Labroue, çoğu zaman bu kapıdan girip çıkıyordu.

Ertesi gün fabrika yine erkenden her günkü çalışmalara başladı. Jacques Garaud, içeri girerken Jeanne'a yalnızca «Günaydın» deyip geçti. Doğruca atölyelere gidip işçilere günlük emirlerini verdi. Vincent fabrikadan ayrıldıktan sonra bir daha görünmedi. Karısı adamakıllı fenalaştığı için başucundan ayrılamamıştı. Bir işçi ustabaşıya söylemişti bunu.

Saat dokuzu çaldığı sırada Jacques, Bay Labroue'nun yazıhanesindeydi. Aralarındaki anlaşmaya uyarak patronla başbaşa vermişler, menevişleme makinesinin projesini, ciddi biçimde incelemeye koyulmuşlardı. O gün, fabrikada, okuyucularımızın gözleri önüne sermemiz gereken önemli bir olay geçmedi.

Ustabaşı Jacques Garaud, Alfortville'de Créteil yolunun yakınındaki bir evin küçük bir odasında oturuyordu. Fabrikadan kasabaya yirmi beş dakikada iniyor, yemeğini bir meyhanede yiyordu. Jacques o akşam lokantaya uğramadı. İşten çıktıktan sonra, yalnız başına dolaşmak üzere Marne ırmağı kıyısına indi.

Jacques Garaud, evine döndüğü zaman saat tam geceyarısını gösteriyordu. Ağzına bir-iki lokma koymak aklından bile geçmedi. Yatağına uzandı, ama gözüne uyku girmedi.

Ertesi gün fabrikaya geldiği zaman içi şiddetli bir tutkuyla yanıyordu. Kapıcı kulübesinin önünde titriyerek durakladı. Kararsızlık içindeydi. Jeanne ona doğru ilerliyerek sordu:

— Neyiniz var böyle Bay Garaud?

Ustabaşı garip bir sesle kekeledi:

— Hiç... Hiçbir şeyim yok Bayan Fortier. Size şeyi söylemek istiyordum... Yok, yok... Sonra söylerim...

Ve yoluna devam etti.

— Çok tuhaf bir hali var! diye düşündü genç dul. Ne söylemek istiyordu acaba? Aklını oynatmış sanki...

Jacques Garaud her sabahki görevini yaptı, ama benliğini kasıp kavuran tutkuyu tüm gözlerden gizliyebilmek için olağanüstü bir çaba gösterdi. Dünkü gibi saat tam dokuzda gene Bay Labroue'nun yazıhanesine gitti. Yeni buluşun etüdünü birlikte sürdürdüler. Saat on birde, ustabaşı, yemeğini yemek üzere yazıhaneden ayrıldı. Öğleden sonra yine geldi. Patron bir şeyler yazıyordu.

— Jacques, dedi ustabaşıya, kalıpların planlarını çizmeye başlıyabilirsiniz. Benim bu mektubu bitirmem gerekiyor. Çok acele bir işle ilgili.

Garaud işe koyuldu. Eli titriyordu. Bakışlarını, her zamanki gibi bir noktaya toplamaya gücü yetmiyordu. Eline ve bakışlarına çekidüzen verebilmek için bir süre beklemek zorunda kaldı. O sırada veznedar Ricoux içeri girdi.

— Bankadan geliyorum efendim... dedi.

— Ya! parayı çektiniz mi?..

— Evet efendim, size bordronun tutarını da getirdim...

— Biraz sonra geliniz lütfen.. Şimdi elimdeki işi bırakamam.

Veznedar çıktı. Bu konuşmaları dikkatle dinleyen Jacques veznedarın «size bordronun tutarını da getirdim» demesi üzerine ürperdi. Onbeş dakikalık bir sessizlikten sonra kapı vuruldu.

— Giriniz! diye seslendi Labroue sabırsızlıkla.

— Jeanne kapının eşiğinde göründü.

— Size bir telgraf var efendim...

Patron telgrafı alarak:

— Teşekkür ederim.. dedi.

Zarfı açtı, uzun kağıda göz gezdirdikten sonra acılı bir telaşla konuştu:

— Lucien hastaymış! Hastalığı tehlikelidir belki de!

Sonra, ustabaşıya dönerek:

— Kızkardeşim çekmiş telgrafı, dedi. Oğlum acılar içindeymiş. Hemen hareket etmeliyim. Resimlerle planları toplayıp bana verin, kasaya koyacağım.

Ustabaşının gergin yüzü bir anda sevinçle aydınlandı:

— Peki efendim, dedi, hemen topluyorum.

Kâğıtları toplamaya başladı. Bay Labroue, bir kordonu çekerek bahçedeki zili çaldı. Sonra kapıya doğru yürüyerek veznedarı çağırdı. Ricoux hemen koşup geldi.

— Sevgili Ricoux, dedi patron, kızkardeşim telgrafla beni çağırıyor, oğlum hastaymış, gidiyorum. Kasanı topla. Sana lâzım olan meblağı alakoyduktan sonra kalanı bana getir.

— Hemen efendim.

Ricoux çıktı. Bahçedeki zil Jeanne Fortier'yi çağırmak içindi. Zilin sesini duyunca, genç kadın, telâşla patronun yanına koştu.

— Lütfen arabacıya söyleyin, derhal arabayı hazırlasın, dedi Jules Labroue. Sonra bana uğrayın, konuşacaklarım var sizinle.

Bir kaç dakika sonra Jeanne, patronun odasına dönmüştü. Jacques hâlâ oradaydı, ağır ağır kağıtları topluyordu. Veznedar Ricoux hesabı getirmişti.

— Yanımda beş bin frank bırakıyorum efendim, diyordu. İnşallah siz dönmeden kasayı açmak gerekmez.

— Belki... dedi Labroue. İki günden önce dönemem, beklemeyin... Bugün çarşamba, Lucien'in hastalığı daha fazla kalmamı gerektirmezse, ancak cumartesi sabahı dönebilirim. Ne kadar getirdiniz?

— Bankayla ilgili bordronun yüzyirmi yedi bin frankına, on bir bin yirmi yedi franklık günlük hasılatı da ek-

ledim. Bende kalan beş bin frank bunların dışındadır. Yani size getirdiğim paranın toplamı; yüz otuz üç bin yirmi yedi frank. Bu duruma göre kasanızda yüz doksan bin iki yüz elli üç frank yetmiş santim olacak... Bir kez kontrol ediniz efendim.

— Kontrol etmeye vaktim yok.

Mühendis Labroue veznedarının getirdiği meblağı kasasına yerleştirdi. Jacques, Labroue'ya doğru ilerleyerek:

— Buyurun efendim, dedi resimler ve planlar...

Jules Labroue, ilk önce onları her zamanki yerine, küçük kasaya yerleştirdi, sonra bu küçük kasayı büyük kasaya koydu.

— Ben dönünce bu işe devam ederiz.

— Peki efendim. Başka bir emriniz var mı efendim?

— Evet, biraz bekleyin...

Mühendis Labroue, Jeanne'a dönerek devam etti:

— Bayan Fortier, görevinizin başından bir dakika bile ayrılmıyacaksınız. Dönüşümde sizinle ilgileneceğim. Sizi işsiz bırakmıyacağımdan emin olabilirsiniz. Aramızda geçenleri unutun, ben de unuttum. Şimdi bavulumu hazırlayın lütfen. Bir pardesüyle bir de battaniye koymayı ihmal etmeyin.

Bayan Fortier odadan çıktı. Mühendis Labroue, onun üzgün halde, bir tek sözcük söylemeden ayrıldığını görünce veznedarla ustabaşıya dönerek:

— Bana içerliyor zavallı, dedi... Yaptığı işin kadın işi olmadığını bir türlü anlamıyor... Ona karşı biraz kırıcı, hatta kaba davrandığımı bilmiyor değilim. Ama bunu unutturacağım. Yakından ilgileneceğim durumuyla...

Bay Labroue, veznedar ve Jacques'a son emirlerini verdi.

Beş dakika sonra mühendis Jules Labroue'nun arabası Orléans garına doğru hızla yol alıyordu. Jeanne, ustabaşı ve veznedar patronlarını uğurlamışlardı. Veznedar genç dula dönerek:

— Kapıları dikkatle kapamanızı öğütlerim, Bayan Fortier, dedi. Bana kalırsa patron, büyük bir sorumluluğu hafife alarak sizin omuzlarınıza yükleyiverdi!

— Merak etmeyin efendim, diye yanıtladı Jeanne, ben de kusursuz bir biçimde kapıcılık yapmasını bilirim.

Paydos saatinde, ustabaşı, her günkü gibi, herkesten sonra kapıya gelerek kapıcı kadına ertesi günkü personel listesini verdi ve:

— İyi akşamlar Jeanne! Allah rahatlık versin! dedi.

Tam çıkacağı sırada Bayan Fortier seslendi:

— Bay Garaud, ne söylemek istiyordunuz bu sabah bana?

Jacques Garaud'nun titrediği gözden kaçmıyordu.

— Söyliyeceklerim pek çok!

— Ee, söylesenize...

— Hayır. Düşündüm de.. Henüz zamanı değil. Söylemeye cesaret edemiyorum...

— Cesaret edemiyor musunuz? Siz mi?

— Evet, ben... Ama söylemesem bile, size düşündüklerimi yazacağım. Böylesi daha kolay olur.

— Beni korkutuyorsunuz adeta! diye mırıldandı genç kadın.

— Şimdilik hiçbir şey sormayın bana. Yalnız soracağıma cevap verin şimdi.

— Ne gibi?

— Dün, durumunuz konusunda size söylediklerim üzerinde iyice düşündünüz mü? dedi ustabaşı.

— Evet, düşündüm...

— Peki önerimi kabul ediyor musunuz?..

— Açıklamak istemediğiniz, yani bugün söylemeye cesaret edemediğiniz şeyi söylerseniz...

— Öyleyse, dedi Jacques, yarın ikimizin de alınyazımız belli olacak...

— Yarın mı? Neden yarın?

— Bana hiçbir şey sormayın şimdi. Söylemiyeceğim.

Jacques Garaud konuşmanın daha fazla uzamaması için çekip gitti. Abone olduğu lokantada yemeğini yedikten sonra, saat ona kadar orada kalarak birkaç arkadaşiyle iskam-

bil oynadı. Sonra arkadaşlarına «iyi geceler» dileyerek oradan ayrıldı.

Arkadaşlarının arasında bulunduğu sürece tasasız ve dahası neşeli olan yüzü, bir anda değişiverdi. İki günden beri olduğu gibi, düşünceye daldı yine. Evine gideceği yerde Créteil'e giden yolu tuttu. Sonra Charenton kalesi arkasından geçerek Alfortville ile Alfort arasındaki ovada bir patikaya saptı. Çok geçmeden kendini sürülmüş tarlaların içinde buldu. Alabildiğine hızlı yürüyordu. Birdenbire durdu. Yüksek bir duvar çıkmıştı karşısına. Bay Labroue'nun fabrikasının duvarıydı bu. Duvar boyunca yürüyerek daha önce sözünü ettiğimiz işlemeyen küçük kapıya geldi.

— İşte buradan girmeli, diye mırıldandı.

Sonra cebinden ufak bir teneke kutu çıkarıp açtı. Kutunun içinde balmumu vardı. Jacques bununla kilidin kalıbını aldı. Ve, işini bitirdikten sonra alnından süzülen teri silerek, geldiği yoldan Alfortville'e döndü.

O sırada, Bay Labroue, Paris'te bindiği posta treninden Blois istasyonunda iniyordu. Kızkardeşi Bayan Bertin, Blois yakınında bir köyde oturuyordu. Kocasının ölümünden sonra mütevazi bir yaşam sürmeyi yeğlemişti. Saint-Gervais köyü, Blois'nin üç kilometre ötesinde, Gracieux yolu üzerindeydi.

Bay Labroue, gecenin bu geç saatinde, araba bulamadığı için, köprüden geçerek Saint-Gervais'ye yaya gitmek zorunda kaldı. Soluk soluğa yürüyordu.

Biraz sonra, küçük bir tepenin yamacında kurulmuş Saint-Gervais köyü, gecenin karanlığında bir leke halinde göründü. Köy uykudaydı. Derin bir sessizlik çökmüştü üstüne. Jules Labroue kapının zilini basınca, kulak tırmalayıcı bir gürültü, sessizliği yırtarak yayıldı ortalığa.

Birkaç saniye sonra bir pencere açıldı ve bir kadın sesi:

— Kim o? dedi. Kim çalıyor zili?

Bay Labroue sesi tanımıştı:

— Benim, ablacığım, dedi. Lucien nasıl oldu?

— Tanrıya şükürler olsun! Tehlikeyi atlattı, diye yanıtladı Bayan Bertin. Dur kapıyı açayım ilk önce.

Göğsünden büyük bir yük kalktı mühendisin bir anda hafifleyiverdi. İki damla sevinç gözyaşı süzüldü yanaklarından. Bahçe kapısı, menteşelerin üstünde gıcırdıyarak döndü. İki kardeş birbirinin kollarına atıldılar.

— Telgrafın beni çok üzdü abla! dedi Bay Labroue.

— Ya ben, ben ne korkular geçirdim bilsen. Doktor da, kuşpalazı olmasından korktu...

Mühendis Labroue ürperdi.

— Zavallı yavrum! diye mırıldandı. Korkunç bir hastalık bu. Hemen her zaman ölümle sonuçlanıyor.

— Ben de bu yüzden dehşete kapıldım ya. Ama yine söylüyorum: korkulacak bir şey yok artık. Doktor hiçbir tehlike kalmadığını söyledi bu akşam. Lucien'in ateşi henüz büsbütün düşmedi, ama durumu iyice düzeldi.

— Onu hemen görmek istiyorum...

— Gel... Odamda...

Bay Labroue, ablasının arkasından merdiveni çıktı. Lucien'in bulunduğu odaya girdi. Çocuk, küçük karyolasında yatıyordu. Yüzü kıpkırmızıydı. Kumral saçları iri ter damlalarının etkisiyle, halka halka şakaklarına yapışmıştı. Jules Labroue ona öylece bir kaç saniye baktıktan sonra yineledi:

— Zavallı yavrucuğum!..

— Çok rica ediyorum, burada durmayalım, dedi Bayan Bertin. Onu uyandırabiliriz. Uyanması hiç iyi olmaz.

İki kardeş zemin katına indiler.

Ertesi sabah Bay Labroue, yüreği sevinçle dolup taşarak yavrusunu bağrına bastı, kokladı, öptü. Lucien çok daha iyiydi. Hiç bir şeyi kalmamış gibiydi. Babasını görünce, yavrucak sevinçten deliye dönmüştü. Doktor, sabah vizitesinde yavrunun sevindirici durumunu bir bakışta fark etti. Nekahat döneminin hiç de uzun sürmiyeceğini söyledi babasına.

Doktorun sözleri üzerine mühendisin yüreği iyiden iyiye yatıştı. Artık köyde daha fazla kalması gerekmiyordu. Öğleden sonra Saint-Gervais'den ayrılmak niyetinde olduğunu söyledi.

— Bu akşam Blois'dan, Paris ekspresiyle hareket edersem, saat dokuzda Paris'teyim; oradan bir buçuk saatte Alfortville'e varırım. Mutlaka başında bulunmam gereken çok önemli işler var. Zaten burada daha fazla kalmam için bir neden kalmadı.

Bayan Bertin sordu:

— Eeee, seni görmeyeli üç hafta oldu. Fabrikanda ne var ne yok bakalım?

Bay Labroue gülümsedi:

— Çok zengin olmak üzereyim.

— Bu kadar zenginlik yetmez mi yani? diye sordu Bayan Bertin.

— Bana yeter fakat Lucien için gerçek bir servet, büyük bir servet yapmayı tasarlıyorum ve yapacağım da...

— Yeni bir buluş sorunu tabii?

— Evet, öyle bir buluş ki, dört yıl içinde bana iki-üç milyon kazandıracak.

— Yeter ki, senden önce davranan olmasın.

— O bakımdan korkum yok.

— Bulucuların başına her türlü hal gelebilir. Önemsiz gibi görünen bir boşboğazlık tasarının çalınmasına yol açabilir.

— Hiç merak etme. Son derece tedbirli davranıyorum. Çevremdekiler de bana, güçleri yettiğince yardımcı oluyorlar. Sana daha önce ustabaşım Jacques Garaud'dan söz etmiştim sanırım. Ona güveniyorum. Onunla işbirliği yapmanın çok yararlı olacağına inandığım için, menevişleme makinesinin gelecekte getireceği kazanca onu ortak ettim...

— Buluşunun sırrını açıkladın mı ona?

— Tabii, makineyi o yaptıracağına göre buna zorunluydum. Hem onu çok iyi tanıyorum... Namuslu çocuktur.

— Peki, öyle olsun. Kocası makinenin patlaması sonucu ölen bir kadıncağız vardı, o zavallı ne yapıyor? Hâlâ sende mi çalışıyor?

— Benden çok yaşıyacaksın abla: ben de sana o zavallıdan söz edecektim. Evet, şimdilik fabrikada, ama onu yanımdan ayırmam gerekiyor.

— Anlıyamadım. Kocası senin hizmetinde öldü. Ona karşı ödevini yerine getirmek zorundasın.

— Üstüme düşen ödevi çok iyi biliyorum ablacığım; elimden geleni yapmaktan kaçınmıyacağım.

— Şimdi işinden çıkardın mı onu yani?

— Evet. Kuruluşumun yönetmeliğini çiğnedi ve çiğnenmesine göz yumdu. Kötü bir örnektir bu. Hoş görmek olanaksız.

— Peki, ne olacak bu zavallı kadın şimdi?

— Ben de, onun geleceği konusunu görüşmek istiyordum seninle zaten... Uzun zamandan beri sana, gündüzleri evinin işlerine bakan kadının yerine sürekli yanında kalacak bir kadın almanı ısrarla söylüyordum. Önerimi her zaman reddettin.

— Böylesi yetiyor bana. Evimin işleriyle uğraşmaktan zevk alıyorum, biliyorsun.

— Peki, ama Jeanne sana hizmet edeceği gibi, arkadaş da olacak. Üç buçuk yaşındaki oğlu da Lucien'le arkadaşlık eder. Sonraları çocuklarını okutur, böylece kocası hizmetimde ölen bu dul kadına karşı olan vicdan borcumu ödemiş olurum. Haydi ablacığım, kabul etmen gerekiyor, mutlaka kabul etmelisin. Bu önerimi reddedersen, bana büyük bir üzüntü konusu yaratman şöyle dursun, aynı zamanda çok önemli engellerle karşı karşıya bırakacaksın beni.

— Sana ne engel, ne de üzüntü yaratmak isterim kardeşim, dedi Bayan Bertin. Fabrikaya döner dönmez Jeanne Fortier ile oğlunu bana gönderebilirsin.

— Ah! Gerçekten çok iyi bir insansın ablacığım! diye sevindi Bay Labroue. Gönül rahatlığıyla ayrılacağım buradan.

IV

Saint-Gervais köyünde bu olaylar geçerken Alfortville'de neler olup bitiyordu? Görelim... İşçilerin fabrikaya girişi her zamanki gibi olmuştu. Jacques Garaud, işinin başına ilk gelenler arasındaydı. Kapıcı odasının önünden selam vermeden geçti. O sırada mevcut listesini imzalatmakla uğraşan Jeanne, ustabaşının geçtiğini farkedemedi. Bununla birlikte elinden geldiğince yolunu gözlemeye çalıştı.

Ustabaşının gizli anlamlar taşıyan sözleri ve hele tutumundaki ve yüzündeki acayiplik dünden beri Bayan Fortier'nin kafasına takılıp kalmıştı. Elinde olmıyarak Jacques Garaud'yu düşünüyordu. O denli heyecanlı ve telâşlı görünüyordu ki, bu durum bir çok kimselerin dikkatini çekmişti. En çok David merak etti genç kadının bu halini. Mühendisin yazıhanesiyle veznedar Ricoux'nun odasının anahtarlarını, her sabahki gibi, almak üzere, kapıcının yanına giren odacı David:

— Biraz sararmış görüyorum sizi Bayan Fortier! dedi. Hasta mısınız?

— Yoo, hayır Bay David.

— Ama mutlaka bir şeyiniz var sizin...

— Çok şükür hiç bir şeyim yok, emin olabilirsiniz.

— Fabrikadan ayrılınca buralarda mı kalacaksınız, Bayan Fortier?

Jeanne odacının cansıkıcı sorularına sert ve soğuk bir biçimde karşılık verdi:

— Henüz hiçbir şey bilmiyorum Bay David...

David, kendi kendine söylenerek odadan ayrıldı:

— Bana kalırsa, bu kadın patronu yalnız kıstırabilirse rezil edecek. Onun hesabını görmeyi kafasına koymuş anlaşılan... Bozguncu!

Jeanne, öteyi beriyi düzelterek odasında dolaşıyordu. Bir fikir geldi aklına birden:

— Hah! diye mırıldandı. Şu lanet olası gazyağını fabrikanın bidonundan şişelere doldurayım bari. Buradan ayrılırken götürür, evimde yakarım...

Kapıcı odasının bitişiğindeki dar odaya girdi. Çocuğun erişememesi için rafa koyduğu bidonu indirdi. Raftaki bir kaç boş şişeyi de alıp gazyağını aktarmaya koyuldu. Birinci şişe dolarken kapının zili çaldı. Gelen veznedardı. Jeanne kordonu çekerek kapıyı açtı.

Bay Ricoux girdi, kapıyı kapadı ve Jeanne'ın selâmına hafifçe karşılık vererek geçti. Sonra birdenbire durakladı, kapıcı kadına dönerek:

— Gene gazyağı kokusu var Bayan Fortier, dedi.

Jeanne soğuk bir sesle yanıt verdi:

— Bunda şaşılacak ne var efendim? Bidondaki gazyağını şişelere boşaltıyorum. Benim olduğuna göre, buradan ayrılırken götüreceğim. Nasıl olsa serbest kalacağım o zaman. Fabrikayı yakma korkusundan kurtulacağım.

Ricoux ağzının içinden mırıldandı:

— İnsanın korkması için her zaman birtakım nedenler bulunur. Kötü kişiler pek çok!

O sırada, Jacques veznedara doğru yaklaşıyordu:

— Girdiğinizi görünce geldim, dedi.

— Beni ne yapacaksınız? diye sordu Ricoux...

— Vincent'in karısının dün akşam öldüğünü söylemek için arıyordum sizi. Bir teknisyen arkadaşı aracılığıyla alacağını göndermemi rica etmiş. Atölyeye hiç uğramadan memleketine dönecekmiş.

— Görüyor musunuz? Kovulduğunun farkında. Onuruna toz kondurmamak için, işine son verildiğini sezdirmemeğe çalışıyor. Memleketine gidecekmiş. Bahane bu! Hesabını çıkardın mı?

— İşte, buyurun.

— Doksan santimden elli dört saat. Toplam: kırk sekiz frank altmış santim... Geliniz Jacques, parayı size vereyim.

Bu konuşmalar devam ederken Jeanne, gazyağını şişelere aktardı, şişeleri rafa dizdi. Boş bidonu da şişelerin yanına kaldırdı. Ustabaşı, veznedarla gidip Vincent'in parasını aldı, sonra atölyeleri dolaştı.

Bay Labroue'nun dairesinin bitişiğinde, beş tezgâhlı ve iki çarklı, oldukça geniş bir atölye vardı. Üstte, atölye genişliğinde ve içinde sıralanmış numaralı örnekler bulunan bir bölme vardı. Alt kısım tahtalarla, meşe ve çam keresteleriyle, işlenmiş gereçlerle ve yongalarla tıka-basa doluydu. Şef-teknisyen ustabaşı'nın yanına gelerek:

— Bay Garaud dedi, bizi bu yonga ve talaşlardan kurtarsanız çok iyi olur.

— Yarın bunları kaldırtırım, diye yanıtladı. Jacques.

Denetimini bitirdikten sonra tesviye atölyesinin bitişiğinde bulunan odasına kapandı. Gömleğini çıkardı, iş önlüğünü taktı, bir köşeden demir çubuklar alıp çilingirliğe başladı. Öğle paydosuna değin aralıksız çalıştı.

Yemek saatinde herkesle birlikte çıktı. Dönüşte ise ilk dönenler arasındaydı. Öğleden sonra yine odasına kapanarak, o sabah başladığı çilingir işini sürdürdü. Saat altıda gizemli işini bitirmişti. Hazırladığı parçaları çekmecesine koyup kilitledi, önlüğünü çıkarıp gömleğini giydi. Saatine baktı:

— Daha bir saatimiz var paydosa... diye mırıldandı. Jeanne'a mektup yazmama bol bol vaktim var.

Fabrikanın saati yediyi çalarken ustabaşı da paydos zilini çaldı. Sonra, biraz önce yazdığı mektubu cebine soktu. Jeanne, odasının eşiğine dikilmiş işçilerin çıkışını gözlüyordu.

En sona kalan işçi de fabrikadan ayrılmıştı. Biraz sonra Bay Ricoux, arkasından odacı David de geçtiler. Fabrikada Jacques Garaud'dan başka kimse kalmamıştı. Jeanne sabırsızlıkla ve büyük bir tedirginlikle ustabaşının çıkışını bekliyordu.

Jacques'in dünkü sözleri genç kadının beynini kurcalayıp duruyordu.

Çeyrek saat sonra Jacques Garaud göründü. Elinde mevcut listesi vardı. Bayan Fortier, tepeden tırnağa ürperdiğini duydu. Jacques yaklaşıyordu, ama ağır adımlarla...

Genç kadın titrek bir sesle sordu:

— Mevcut listesini mi getirdiniz?

— Evet dedi Jacques, fısıldarcasına. Bunlar listeler... Bir de bu var..

Jeanne'a yazdığı ve kâğıtların arasına koyduğu mektubu gösteriyordu.

— Düşüncenizi açıkça söyleyebildiğiniz halde, neden yazma gereksinmesini duyduğunuzu bir türlü anlıyamadım?

— Dün de söylemiştim size: söylenmesi çok zor olduğu halde, yazılması o denli kolay olan bir takım konular vardır.. Bu mektubu alın ve ben yanınızdan ayrıldıktan sonra okuyun. Kendinize, çocuklarınıza ve bana mutluluk getirmek elinizde.

Jacques aceleyle çıkıp gitti. Jeanne'ın sinirleri adamakıllı bozulmuştu. Elleri titriyerek ustabaşının arkasından bakakaldı.

— Bu adam delirmiş... diye kekeledi...

Sonra bahçe kapısını kapayıp odasına döndü. Hiç duraksamadan, büyük bir merak ve heyecanla mektubu açtı ve şu satırları okudu:

«Çok sevgili Jeanne,

«Dün, yakın bir gelecekte sizin ve çocuklarınızın servete ve mutluluğa kavuşabileceğinizi çıtlatmıştım. İşte, şimdi size bu konuda kesin olarak söz verebilirim. Yarın zengin olacağım, ya da, hiç değilse, büyük bir servet edinmek üzere tüm olanaklar elime geçecek. Hesapsız kazanç getirecek bir buluşa ve bunu gerçekleştirmek üzere aşağı yukarı iki yüz bin franka sahip olacağım.»

«Bu akşam saat on birde küçük Georges'la sizi Charenton köprüsünde bekliyeceğim. Oradan sizi alıp emin bir yere bırakacağım. Sabaha karşı yabancı bir ülkeye hareket edeceğiz. Gideceğimiz yerde zenginlik ve mutluluk içinde yaşıyacağız.»

«Patronu tarafından insafsızca kovulduğunuz kuruluşu, yüreğinizde en ufak bir pişmanlığa yer vermeden terkedin. Sizi sevenin ve kalbinizi hiçbir zaman kırmıyacak olanın yanına gelin. Eğer gelmiyecek olursanız, umutsuzluğun beni nelere sürükleyeceği hiç belli olmaz Jeanne...»

«Ama geleceğinizden eminim...»

7 Eylül 1861.

«J. GARAUD»

Jeanne, mektubu okuduktan sonra şaşkınlık içinde mırıldandı:

— Bu da ne demek oluyor? İyi anlamışım: Jacques aklını oynatmış! Hırslı hayallerini gerçek sanıyor! Aklınca kendisine çok para kazandıracak olan buluş nedir acaba? İkiyüz bin frankı nereden bulacak? Bu akşam beni Charenton köprüsünde bekliyecekmiş!.. Bana bir tuzak kurmuş olabilir!.. Son derece kaba bir adam çünkü... Ama tuzağına düşmeyeceğim! Bu mektuptan çok korkmuştum! Korkmakta haklıymışım. Böyle bir mektuba uymak insanı akla hayale gelmiyecek tehlikelere sürükleyebilir.

Garaud'nun kaleme aldığı satırları okuduktan sonra, Bayan Fortier, kâğıdı sıktı, buruşturdu ve parmakları arasında yoğurarak yere fırlattı. Kâğıt yumağı odanın öbür köşesine kadar yuvarlandı. Georges, oyununu bırakıp annesinin anlamlı hareketlerine baktı. Ama, tabii, hiçbir şey anlamıyordu. Küçük kâğıt topunun yere düşüp yuvarlandığını görünce koştu, onu telaşla kapıp mukavva atının karnına soktu.

Ortalık kararmıştı. Jeanne, fabrika bahçesini aydınlatan fenerleri yakıp yavrusunun yanına döndü. O akşam havada alabildiğine ağırlık ve kasvet vardı.

— Georges, dedi genç kadın yavrusuna, fırtına çıkacak. Yemeğimizi hemen yiyelim de, yatağına gir.

Jeanne'la oğlunun yemek yemesi uzun sürmedi. Saat dokuz buçukta küçük Georges yatağındaydı.

Bayan Fortier, her akşam yatmadan önce, saat on bu-

çukla on bir arasında ortalığı dolaşmayı adet edinmişti. O akşam da, her zamanki gibi, eline işini almış dolaşma vaktini bekliyordu. Hava bozmak üzereydi. Sık sık şimşek çakıyor, uzaktan birbiri arkasından gök gürültüleri duyuluyordu. Çok geçmeden, rüzgâr fırtına halini aldı.

Jeanne, bir yandan işini işliyor, bir yandan da Jacques'ı düşünuyordu. Düşündükçe de, o dengesiz adamın, kendisini tuzağa düşürüp namus ve şerefini beş paralık edecek birtakım iğrenç oyunlar peşinde olduğu konusundaki inancı güçleniyordu. Gittikçe kin ve nefretle kabarıyordu içi... Saat on biri çaldı. Jeanne kalktı. Adeti üzere çevreyi dolaşmak için odasından çıkmak istedi. Ama kapıyı açar açmaz, korkunç gök gürültüsüyle birlikte fabrikanın yakınına yıldırım düştü. Aynı anda şiddetli bir kasırga, genç kadının elindeki lâmbayı söndürdü.

— Bu havada çıkmak olanaksız dedi Jeanne: bahçede yıkılır kalırım...

İçeri girip kapıyı kapadı.

Jacques Garaud o akşam vaktinin bir kısmını lokantada geçirdi. On bire çeyrek kala oradan ayrıldı, ama evine gitmedi. Gene dün akşamki gibi, Charenton köprüsünün yolunu tuttu.

— Hava bozacak, ama ne önemi var? Eğer Jeanne gelmeye niyetliyse, bora, fırtına onu yolundan alakoyamaz. Buluşur buluşmaz onu çocuğuyla evime götürüp bırakacağım. Sonra, kararımı gerçekleştirmeye gideceğim.

Jeanne'a randevu verdiği yere gelince, beklemenin heyecanı içinde, bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladı.

Saat on bir oldu. Ustabaşı dikkat kesilmişti. Kulağına en ufak bir ayak sesi gelmiyordu. Ayağını öfkeyle yere vurdu ve kendi kendine:

— Şu anda burada olması gerekirdi! dedi. Gelmeyecek galiba?!..

Jacques bir an sustu. Eliyle alnındaki ter damlalarını sildi, sonra kendi kendine konuşmayı sürdürdü:

— O ister gelsin ister gelmesin, kararımdan dönmeye-

ceğim! Beni sevmiyor. Eh, kendisi bilir! Beni hor görüyor, belki de! Vebali boynuna.

Gene sustu sonra titriyerek kekeledi:

— İyi ama mektubum... Ya mektubumu başkasına gösterirse? Ya bulurlarsa o kâğıt parçasını?..

Bir an düşündükten sonra yine kendi kendine yanıtladı:

— Mektubum, sonuçta neyi kanıtlayabilir? Hiç. Zaten kuşkuyu üstüme çekmemek ve eğer en küçük bir kuşku söz konusu olursa dağıtmak için tüm önlemlerimi alacağım. Gerekirse yabancı ülkeye, yarın değil de, bir ay sonra gideceğim.

Fırtına tüm şiddetiyle sürüyordu. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Saat on bir buçuk olmuştu. Ustabaşı düşündü:

— Anlaşılan, Jeanne'ın gelmeye niyeti yok. Aşkımı umursamıyor, hor görüyor beni! Öyleyse, bu aşktan vazgeçmeliyim! Zenginlikten başka bir şey düşünmek istemiyorum artık.

Jacques'ın köprüden, bir akşam önce kilidin kalıbını çıkardığı kapıya varması on beş dakika sürmedi. Cebinden, sabahtan akşama değin uğraşarak yaptığı maymuncuklardan birini çıkarıp anahtar deliğine soktu ve hafifçe çevirdi.

Kapı açıldı. Jacques kapıyı itti ve iki adımda kendini fabrikanın bahçesinde buldu. Fırtına olanca hızıyla sürüyordu. Ustabaşı, kapıcı kadının odasına doğru bir göz attı. Odanın ışığı yanıyordu.

Kenetlenmiş dişleri arasından, ıslıklı bir sesle:

— Orada... dedi. Fırtınanın, yağmurun altında benim enayi gibi onu beklediğimi gözünün önüne getirerek gülüyordur şimdi!

Jacques, fenerlerin soluk ışığından sakınarak, duvar boyunca sürtüne sürtüne Jeanne'ın lojmanına dek geldi. Sonra, sabahleyin Bayan Fortier'nin gazyağı şişelerini koyduğu depoya doğru ilerledi. Rafın üstünde beş tane şişe sıralanmıştı. Ustabaşı, bunlardan dördünü alıp doğrama atölyesi-

ne doğru yollandı. Atölyeye girdi. İki şişe gazyağını, yığın halindeki yongalarla üstüste konmuş uzun tahtaların üzerine döküp boş şişeleri bahçeye fırlattı. Bu iş bittikten sonra, diğer iki şişeyle Bay Labroue'nun yazıhanesinin bulunduğu binaya gitti. Yazıhane kapısını omuzlayarak açıp içeri girdi, ve pancurların kapalı olduğunu iyice anlayınca bir mum yaktı.

Kasayı kırması için beş dakika yetti. Kasadan, makineye ilişkin planların saklı bulunduğu küçük demir kutuyu aldı. Sonra banknot demetlerini planların üstüne yerleştirdi. Cebine de birkaç tomar altın indirdikten sonra, iki şişe gazyağını tahta döşemenin üzerine gelişigüzel serpiştirerek odadan çıktı. Küçük kasayı sofaya bıraktı ve kendi kendine:

— İlkönce atölyeleri ateşe vereceğim! dedi. Sonra buraya gelip emanetimi alacağım. Buradaki işimi de bitirdim mi, yallah. Beni tutabilene aşk olsun.

Hızla doğrama atölyesine döndü. Bir kibrit yakıp yongaların üstüne attı. Yongalar birden parlayıverdi.

V

Bay Labroue saat on bir buçukta Paris'te trenden inmiş ve kendisini Alfortville'e götürecek bir araba araştırmaya başlamıştı. Tam o sırada, fırtınanın koptuğunu, yağmurun bardaktan boşanırcasına yağmaya başladığını biliyoruz. Üstelik yol da oldukça uzundu. Hepsi bir yana, arabacılar da inat ediyorlardı. En sonra arabacının biri yirmi franka gitmeye razı oldu. Araba Alfortville'e vardığı zaman saat gecenin yarısını gösteriyordu. Fırtına halâ sürüyordu. Arabacı, arabanın kapısına doğru eğilerek sordu:

— Nerede ineceksiniz?

— Evim birkaç adım ötede, dedi Bay Labroue, buyurun yirmi frankınızı, hemen Paris'e dönebilirsiniz.

Arabadan inip evine doğru yürüdü. Üstünden başından sular süzülüyordu. Elli adımlık yolu vardı topu topu. Fab-

rikanın orta kapısı önünde cebinden anahtarını çıkardı, kapıyı açtı ve içeri girdikten sonra yine kilitledi. Sonra, hiç durmadan bahçeden geçerek dairesine doğru yürüdü. Jeanne kapının kapandığını işitmişti. Sıçrayarak doğruldu.

— Birisi girdi fabrikaya... diye mırıldandı. Bahçede ayak sesleri var...

Aşağıya inmek üzere kapıya doğru yürüdüğü sırada, Georges bağırarak eteğine yapıştı:

— Anneciğim... Gitme, anneciğim... Korkuyorum.

— Şimdi dönerim yavrum.

— Hayır! Hayır! Korkuyorum... Gitme... Yanımdan ayrılma...

Bayan Fortier, küçük Georges'un dehşete kapıldığını görünce, onu kucağına aldı, merdiveni aceleyle indi, kapıyı açtı, bahçeye çıktı. Yağmurun altında bir süre Bay Labroue'nun dairesine doğru baktı.

Kopkoyu karanlığın arasından belli belirsiz, kırmızımsı bir ışık göründü. Atölyelerin bulunduğu yönden geliyordu bu ışık. Jeanne dehşet içinde fabrika binalarına doğru koştu. Pavyona yirmi adım kala, birinin açıkça:

— İmdat!.. Yetişin!.. İmdat! diye bağırdığını duydu.

Sonra, hemen arkasından, gecenin sessizliği içinde korkunç bir çığlık, bir ölüm çığlığı koptu. Bu çığlığı bir çeşit hırıltı izledi. Ardından ortalık sessizliğe gömüldü. Jeanne duraksamadan yoluna devam etti. Birazdan, pencerelerinden ışık sızan binanın eşiğindeydi. Gördüğü manzara karşısında dehşetle haykırdı. Sofa'da Jacques, elindeki bıçağı bir aşağı bir yukarı sallayıp duruyordu. Bay Labroue kanlar içinde, cansız, ustabaşının ayaklarına serilmişti. Genç kadın çocuğunu kollarından bırakıp haykırdı:

— Alçak! Kaatil! Mektubunun taşıdığı alçakça anlamı bilemedim. Beni kanlı altınlarla zengin edeceğini söylüyormuşsun meğer! Alçak! Alçak!..

Ustabaşı, sıçrayarak Jeanne'ın yanına yaklaştı.

— Ya! En sonunda anlayabildin! dedi. Öyleyse, peşimden gel!

— Asla!

— Kendi isteğinle gelmezsen, zorla götüreceğim.

— Bunu yapamazsın! «Yetişin!» diye bağırırım...

— Kes sesini, yoksa çocuğunu öldürürüm! Onun yaşamasını istiyorsan beni izle, çabuk olalım; birazdan her şey altüst olabilir.

Ustabaşı, Jeanne'la küçük Georges'u ilkönce bahçeye çıkardı, oradan da pavyonun bitişiğindeki küçük kapıdan geçirip kırın ortasına sürükledi. Genç kadın bağıracak oldu. Ama Jacques sert bir tavırla üstüne yürüdü:

— Kes sesini, tıka çeneni. Çıldırdın mı sen? Yardımına çağırdıkların seni suçlayacak!

— Beni mi? Beni mi? Beni suçlamak ha?! diye kekeledi Jeanne.

Kafası karıştı birdenbire.

— Tabi, ya ne sandın?!.. Ortadaki kanıtlar da bunu gösteriyor. Bakkaldan aldığın gazyağı fabrikayı ateşe vermeye yaradı. Boş şişeleri bahçede bulacaklar. Sonra, Bay Lobroue'yu öldürmekle de suçlanacaksın. Çünkü onun bu gece döndüğünü senden başka bilen bulunmayacak. Hem zaten, tanıklar önünde ona tehditler savurduğunu ortaya atmak yeter de, artar bile. Hadi gel!..

Bayan Fortier deliye dönmüştü. Boğuk bir sesle iki kez:

— İmdat! İmdat! diye yineledi.

Jacques, genç kadını vahşice sarsarak dizleri üstüne düşürdü. Gözdağı vermeye başladı:

— Ağzından bir tek kelime daha çıkarsa, oğlunu ölmüş bil!

— Acıyın bana n'olursunuz!..

— Acımamı istiyorsan sesini kes! Ve yürü, zengin olacağız.

— Hayır... Hayır!.. Ölmeyi yeğlerim.

— Öyleyse, ne halin varsa gör! Haydi defol ve kimseye görünmemeye çalış; tüm suçu sana yükleyecek biçimde ayarladım işimi. Açık ve kesin kanıtlar karşısında kendini savunmağa kalkışman hiçbir yarar sağlamıyacak. Boşuna

harcanacaksın. Seni seviyordum... Sana mutluluk getirmek istiyordum. Mutluluğu elinin tersiyle itiyorsun!.. Vebali boynuna. Ne olacaksan ol. Artık büyük bir servet sahibiyim, biraz sonra uzaklarda olacağım. Beni bir daha bulamazsın...

Ve Jacques, ovanın ortasında koşarak uzaklaştı.

Doğrama atölyesinde gazlı yongaların üstüne yanar kibriti attığı sırada yanından ayrıldığımız Jacques Garaud, burayı ateşe verdikten sonra yeniden yönetim binasına gitti. Sofada bıraktığı küçük kasayı açıp banknot destelerini ve planları koynuna yerleştirdi. İşte o sırada, Bay Labroue fabrikanın bahçesine girmişti.

Mühendis Jules Labroue, atölyeden çıkan ilk parıltıları görünce o yana doğru koştu; ve ansızın ustabaşıyla karşılaştı. Jacques, tüm bu eylemlerinden sonra dönüş yapamazdı. Sonuna dek gidecekti artık. Cebinden sustalıyı çıkarıp açtı. Mühendis Jules Labroue şaşırmıştı:

— İmdat! İmdat! diye haykırdı

Jacques bir canavar gibi mühendisin üstüne atıldı. B. Labroue, göğsüne yediği bıçak darbesiyle, yürek paralıyan bir çığlık atarak, bir daha kalkamayacak biçimde yere serildi. İşte Jeanne tam bu manzaranın üstüne gelmişti. Bundan sonrasını biliyoruz.

Kır ortasında diz çökmüş bir halde kalan genç kadın, fabrikadan yükselen alevlerin dehşeti karşısında şaşkına dönmüştü. Gözleri faltaşı gibi açılmış korkudan yarı ölü bir halde bulunan yavrusunu bağrına sıkıca bastırarak korkunç manzaraya bakıyordu.

Birdenbire uzaktan bir borazanın titrek ve madeni sesi duyuldu. Aynı anda her yandan «Yangın var!» çığlıkları yükselmeye başladı. Çığlıklar çabucak yaklaştı. Jeanne ani bir hareketle yerinden fırladı.

— Ah! dedi kendi kendine. Mahvoldum! Kendisini reddettiğim için benden öç alan o alçağın söyledikleri doğru... Beni suçlayacaklar... Ama hayır!.. Suçsuzluğumu kanıtlayacağım. Elimde onun mektubu var... O mektubun tanıklığı kurtaracak beni.

Genç kadın, ansızın ellerini alnına götürdü.

— Mektup... İyi ama mektup yanımda değil... Orada kaldı... Ah! Gidip arayacağım... Bulacağım onu, mutlaka bulacağım... O elimdeyken beni kimse suçlayamaz; korkmam için hiçbir neden kalmaz... Öyle bir silâhla kendimi kolayca savunabilirim...

Jeanne, fabrikaya doğru seğirtmek üzereydi. Otuz adım ilerisinde, üç-beş kişinin tarlalar içinden telaşla koştuğunu gördü. Rüzgârla kulağına şu sözler geldi:

— Bu yangını Jeanne Fortier denilen o namussuz kadının çıkardığına bahse girerim. Zaten böyle olacağı belliydi.. Alçak kart, Bay Labroue'ya gözümüzün önünde tehditler savurdu!..

Jeanne, veznedar Ricoux'nun sesini tanımıştı. Başını eğdi, oğlunu sımsıkı kucaklıyarak birkaç adım ilerledi:

— Kendimi savunabileceğim halde, elimi kolumu bağlayıp beni suçlamalarına boyun mu eğeceğim? diye düşündü. Hayır! Hayır! Suçsuz olduğumu ve bu cinayeti o Jacques Garaud alçağının işlediğini kanıtlayacağım. Gidip arıyacağım o mektubu...

Jeanne fabrikaya yaklaştı. Birdenbire başını kaldırarak dehşetle irkildi. Yangın her yana yayılmıştı. Yeniden yükselen alevler, bu kez ne patronun dairesinden ne de atölyelerdendi. Yangın, fırtınanın etkisiyle geniş bir alana yayılmış, kapıcı lojmanını da içine almıştı. Bayan Fortier'nin şakaklarından soğuk terler süzülüyordu. Bedenini tepeden tırnağa titreme almıştı.

— Yanıyor! Odam yanıyor! Beni kurtaracak olan kanıt yok oldu! Mahvoldum! diye kekeledi.

Zavallı kadın ne yapacağını şaşırmıştı. Çılgına dönmüştü. Geriye dönerek çocuğuyla kırlara doğru uzaklaştı. Georges, nerdeyse kendini kaybedecekti. Ama içinde annesinin suçsuz olduğunu kanıtlayacak değerli mektubu taşıyan mukavva atını bırakmıyordu; minnacık elleri çok sevdiği oyuncağına sımsıkı yapışmıştı.

Bay Labroue'nun fabrikası, Alfortville ovasında, meskenlere oldukça uzak bir yere kurulmuştu. Bu yüzden yangını söndürmeye yetişmek güçtü. Hele o saatte, böyle korkunç bir fırtınanın hüküm sürdüğü bir havada... O nedenledir ki, Charenton'dan, aralarında fabrikanın işçileri de bulunan bir grup geldiği zaman yangın iyiden iyiye büyümüş, karşı konulamaz hale gelmişti. Tüm kapılar kapalıydı. Gelenler fabrikayı kuşatan yüksek duvarlara merdivenle tırmanmak zorunda kaldılar. Kapıcı kadının yokluğu hemen dikkati çekti. Bir ses, olanca hızıyle haykırıyordu:

— Yangın kapıcı lojmanına sıçradı!

Jacques Garaud'nun sesiydi bu. Ustabaşı, durmadan söyleniyordu:

— Uğursuz yaratık! Fabrikayı ateşe vererek hepimizi sokak ortasında bıraktı. Hepimiz işsiz kaldık. Bay Labroue'den öç almak için yaptı bunu. Haydi arkadaşlar, idare binasına koşalım! Kasayı kurtaralım!

— O sırada oraya gelen Ricoux bu sözleri duydu. Ustabaşıyı destekliyerek:

— Tabiî!.. Tabiî! Arkadaşlar, dedi, kasayı kurtaralım, içinde çok para var! Durmıyalım.

Bunun üzerine işçilerle askerler, başlarında Jacques'la Ricoux olduğu halde alevler içinde bulunan yönetim binasına doğru koştular.

Nasıl oluyordu da, ustabaşı Jacques Garaud, ne çiğ yemiş ne de karnı ağrımış gibi yangını söndürmeye koşanların arasında bulunabiliyordu? Bunun nedenini bulmak hiç de güç değildi.

Sefil adam, eğer Jeanne kendisini suçlamaya kalkışırsa, sözüne kimsenin kulak asmamasını istiyordu. Kendi kendine:

— Her ne pahasına olursa olsun o mektubu ele geçirmeliyim! diyordu.

İşte bunun içindir ki, kaçacağı yerde, yolda: «yangın var!» diye bağıraşan kalabalığın arasına karışmayı uygun gördü. Planı çok yalındı. O keşmekeş içinde, kimsenin dik-

katini çekmeden kapıcı binasına girip mektubu almayı, sonra gene kalabalığa karışmayı hesaplıyordu. Fabrikanın bahçesine gelip de Jeanne'ın oturduğu evi alevler içinde bulunca içi rahatlıyarak bir «oh!» çekti.

— Görevim başlamadan bitti, diye mırıldandı. Durumunu tehlikeye sokacak olan kâğıt parçası yok artık. Şimdi büyük bir çaba harcıyarak, özveriyle ve yürekliliğimle herkesin dikkatini çekmek düşüyor bana. Böylelikle Jeanne'ın suçlamalarına karşı sağlam bir kanıt hazırlamış olacağım; beni suçlamak küstahlığını gösterirse tabii...

— Kasayı kurtaralım!.. diye bağırdığı sırada ustabaşının kafasında iblisçe fikirler vardı.

— İçeriye giremiyeceğiz! dedi veznedar Ricoux.

Jacques:

— Bu işi bana bırakın, diye yanıtladı.

Alevler içinden sofaya, Bay Labroue'nun cesedinin bulunduğu yere sıçradı ve bir dehşet çığlığı atarak:

— Ceset var! diye haykırdı.

Sonra, kurbanının cesedini kucaklıyarak pavyondan fırlayıp çıktı. Korkunç yükünü bahçenin kaldırımına bıraktı. Veznedar, dehşetle irkilerek kekeledi:

— Bizim patron bu! Kanlar içinde!.. Öldürmüşler patronumuzu!..

Jacques bunları duymuyordu artık. Yeniden alevler içine atılıp gözden kaybolmuştu. Aradan iki saniye geçer geçmez içeriden sesi duyuldu; ama kısık, bitkin bir sesti bu.

— Yazıhanedeyim, diyordu. Kasanın yanında... Boğuluyorum!.. Ölüyorum!.. Yetişin!..

Dışardakiler Jacques'ın yardımına koşmak istediler. Ne varki, sofayla bahçe arasında, aşılması olanaksız alevden bir duvar vardı şimdi. Birdenbire korkunç bir çatırtı duyuldu... Binanın çatısı birinci katın üstüne çökmüş, birinci kat ise zemin kata yığılmıştı. Çaresiz bekleşen kalabalık bağrışmaya başladı:

— Jacques alevler içinde! Yıkıntının altında kaldı...

Bununla birlikte, bir kez daha kurtarma işine girişildi, ama bir demir ocağından çok daha yakıcı olan dev ateşi aşıp da pavyona girilemedi. Yüksek duvarlar bile çöküyordu. Fabrika, baştanbaşa bir yıkıntı yığını haline gelmişti artık. Veznedar Ricoux, kalabalığın ortasında gidip geliyor, delirmişcesine el-kol hareketleri yaparak durmadan yineliyordu:

— O namussuz kadın çıkarmıştır bu yangını! Bay Labroue'yu alçakça öldüren de odur!

Olay yerine itfaiye ile birlikte Charenton komiseri de gelmişti. Ricoux'nun söylediklerini duydu. Ona doğru ilerliyerek sordu:

— Kimsiniz efendim?

— Fabrikanın veznadarıyım, daha doğrusu idim.

— Birini yangını çıkarmakla suçluyorsunuz?.. Cinayet işlendiğinden söz ediyorsunuz?

— Evet, efendim. Geliniz!..

Ricoux, komiseri mühendis Labroue'nun cesedinin bulunduğu yere götürdü

— İşte cinayetin kurbanı. Bıçak göğsünün ortasına saplanmış. Bakınız!

— Bay Labroue! diye haykırdı komiser.

— Ta kendisi! Bizim talihsiz, zavallı patronumuz!

Emniyet âmiri, mühendisin cesedini gözden geçirdikten sonra, sordu:

— Kimi suçluyorsunuz?

— Fabrikanın kapıcısını.

— Adı nedir?

— Jeanne Fortier.

— Neye dayanarak suçluyorsunuz o kadını.

— Her yanda aradılar, ortalıktan kaybolmuş. Fabrikayı ateşe verdikten sonra kaçtığı anlaşılıyor. Zaten gazyağı satın aldığı biliniyordu. Demek ki, bu cinayeti tasarlıyormuş.

— Peki ama, nedeni ne olabilir?

— İşindeki tutumunu beğenmediği için, Bay Labroue geçen gün kendisine yol vermişti.

— Sonra olayın ikinci kurbanından söz ediyordunuz? diye sordu komiser.

— Fabrikanın ustabaşısı. İyi kalpli ve mert bir delikanlı! Çok değerli bir insan! Jacques Garaud. Yardıma koştu o da, bizim gibi. Yaşamını tehlikeye atarak kasayı kurtarmak istedi, ama ne yazık ki, alevli kirişlerin altında kaldı.

— Şimdilik Bay Labroue'nun cesedini koymak üzere fabrikanın yangından kurtulmuş bir köşesini gösterebilir misiniz?

Odacı David cevap verdi:

— Evet efendim! Tavlalar ve arabalıklar yangından kurtuldu.

— Öyleyse ceset oraya götürülsün.

Komiser, Ricoux'ya dönerek:

— Derhal soruşturmaya başlıyacağım ve hemen bu gece imparatorluk savcısına haber vereceğim. Lütfen bana bildiklerinizi anlatın.

— Emredersiniz efendim, diye yanıtladı veznedar.

— Bay Labroue evli değildi, değil mi?

— Duldu efendim, bir çocuğu var.

— Paris'te ailesinden kimse var mıydı?

— Paris'te mi? Sanmıyorum. Bay Labroue'nun bir oğlu ile, Bayan Bertin adında, dul bir ablasından başka kimsesi yoktu. Onlar da Blois yakınlarında bir köyde oturuyorlar. Çocuk, henüz pek küçük olduğu için halasiyle oturuyor. Bay Labroue geçen gün ablasından çocuğun hastalandığını bildiren bir telgraf aldı. Bunun üzerine hemen Blois'ya hareket etti. Yarın akşam ya da öbür gün sabahleyin dönmesi gerekiyordu.

— Öyleyse, onun bu akşam burada bulunmasına ne diyorsunuz?

— Patronun bizzat başında bulunması gereken birçok işleri vardı. Oğlunun hastalığının merak edilecek kadar ciddî olmadığını gördüyse vaktinden önce dönmüş olabilir.

— Ablasının açık adresini biliyor musunuz?

— Evet efendim.
— Ona bu felâketi haber verir misiniz, lütfen?
— Elbette.

Bay Labroue'nun cesedini, arabalığın bir köşesindeki saman balyalarının üstüne uzattılar. Ceset, battaniye ile örtüldü. Komiser, Seine ili imparatorluk savcısına aceleyle birkaç satır yazıp kâtibini Paris'e, adliye sarayına gönderdi. Sonra, adli soruşturmadan önce yapılması gereken kısa soruşturmasına başladı.

VI

Fabrikanın kentten uzakta bulunması yüzünden yardımlar gecikmiş ve sonuçsuz kalmıştı. Tavla ve arabalık binalarının dışında, her yer yıkıntılık haline gelmişti. Birikmiş kalabalık, bu yıkım karşısında Jeanne Fortier'nin kaçışını yorumluyordu. Herkes onun suçlu olduğundan emindi artık.

Fırtına dinmişti. Zifiri karanlığın içinde kül rengine çalan ışık demetleri sızmaya başlamıştı. Birazdan günün ağaracağı anlaşılıyordu. Jeanne, çocuğu kucağında, korkudan çılgına dönmüş bir halde uzaklaşmıştı.

Nereye gittiğini bilmeden, bir saat kadar, kır ortasında koşarak ilerledi. En sonra, ayaklarında bedenini taşıyacak derman kalmayınca, bitkin, soluk soluğa bir hendeğin çimenli meyiline yığıldı.

Oğlunu sıkıca kucaklıyarak dizleri üstüne oturttu. Georges birden atıldı. Zavallı anne ürperdi:

— Georges... Yavrum... Evlâdım!

Çocuk gözlerini açtı.

— Anneciğim, üşüyorum...

— Üşüyor musun, yavrum?.. Öyleyse, ısınman için biraz yürümelisin

Jeanne, küçük Georges'unu yere bırakıp doğruldu. Annesinin dizlerindeyken küçük atını elinden bırakmış olan çocuk:

— Atım! Atım! diye haykırdı.

Jeanne yerden oyuncağı aldı ve oğlunu elinden tutarak yürüdü. Yavaş yavaş gün agarıyordu. Genç kadın birden durdu. Yol boyunca uzanan küçük koruda, bir patikanın dönemecinde iki karaltı görmüştü.

İki atlı jandarmaydı bunlar. Önde üstü-başı yırtık ve perişan, elleri kelepçeli bir kadın yürüyordu. Jeanne, jandarma erlerinin üniformalarını farkedince ürperdi. Kanun temsilcilerinin önünde kendisi yürüyormuş gibi oldu. Tıpkı bir hırsız, bir kundakçı gibi elleri kelepçeli... Jeanne, oğlunu kucağına aldı ve telaşla koruya saparak ıslak otların üstüne çömeldi. Jandarmalar, önlerinde yakaladıkları kadın, yollarına devam ederek uzaklaştılar.

Jeanne bekledi. Acı dolu, korkunç düşüncelerin pençesine kaptırmıştı kendini. Birdenbire yüksek sesle konuşmaktan kendini alamadı:

— Durumum ne olursa olsun, ben suçlu değilim! Yüksek sesle konuştuğunun farkında değildi. Bütün bu cinayetleri o alçak herif işlediği halde, ben gizleniyorum.. Suçlanan benim! Günahsız olduğum halde!..

— Bir an sustu, sonra titreyerek devam etti:

— Evet... Niyetim iyi, doğru, ama eylemim öyle görünmeyecek. Fabrikanın kapıcısıydım. Her şeye rağmen orada kalmalıydım, kaçmaya kalkışacağım yerde, görevimin başında ölmeliydim. Bunu nasıl düşünemedim. Veznedar patrona hesap verirken, o alçak herifle birlikte ben de oradaydım. Mektupta sözü geçen ikiyüz bin franka yakın paranın tamı tamına kasadaki para olduğunu nasıl da anımsıyamadım? Niye o alçağın yakasına yapışıp bu adam canidir diye haykırmadım? Beni öldürecekti... Peki, sonra?.

Georges, annesinin konuşmasını keserek:

— Anneciğim dedi, acıktım.

Talihsiz annenin yüreğine bir hançer saplanmıştı sanki. Oğlu açtı! Telaşla cebini karıştırdı. Cebinde yalnızca altı soldo vardı. Çocuk yineledi:

— Anneciğim, karnım aç...

— Biraz daha yürümek gerekiyor yavrum.

— Yoruldum anneciğim. Yürüyemiyeceğim.

— Seni kucağıma alayım yavrum.

Jeanne, yavrusunu kucağına alıp yürüdü. Olanca gücüyle, soluk-soluğa bir saat daha yol aldı. En sonunda bir köy göründü. Jeanne adımlarını açtı. Köyün ilk evlerine aşağı yukarı yüz adım kala durdu ve çocuğu kucağından indirdi. Onu daha fazla taşıyamıyacaktı; gücü tükenmişti.

— Yürümeye çalış yavrucuğum, dedi.

Georges tüm gücünü topladı. Ama ağrıyan ayakları küçük bedenini taşıyamıyordu.

— Beni burada bekler misin oğlum? dedi Jeanne. Yiyecek getireceğim sana. Koruda korkacak bir şey yok değil mi?

— Yok anneciğim.

Zavallı Georges, atını sımsıkı kucaklıyarak yaprakların üstüne uzandı.

— Uyuyacak, dedi içinden Jeanne. Böylesi daha iyi... Yavrucağım yanından ayrıldığımı anlamayacak!

Georges uykuya dalmıştı bile. Bayan Fortier bitkin ayaklarının tüm gücüyle köyün yolunu tuttu.

Sabahın erken saatiydi, ama dükkânlar açılmaya başlamıştı. Jeanne bir bakkal dükkânına girip on santimlik çikolata istedi. Bakkaldan çıktıktan sonra fırına gitti, kalan dört soldo ile ekmek aldı. Küçük alışverişini bitirdikten sonra elinde bir şey kalmamıştı.

Genç kadın, meraklı kişilerin bakışları arasında kucağında yiyeceklerle köyden ayrılarak geldiği yoldan koruya döndü. Küçük Georges yerinden kıpırdamamıştı, derin bir uykudaydı. Jeanne, yavrusunun başucuna oturdu ve yine, elinde olmıyarak kendini karanlık düşüncelere kaptırdı. Ama aşırı yorgunluğu, yavaş yavaş onu acılarından ve tasalarından uzaklaştırdı. Uykunun, tüm benliğini sardığını duyuyordu. Islak yere uzandı. Yavrusunun yanında o da gözlerini kapadı.

Kötü haberlerin elektrik hiziyle yayıldığını bilmeyen yoktur. O gece olup bitenleri çevrede öğrenmeyen kalmamıştı. Alfortville'deki fabrikanın yandığını, Jeanne Fortier'nin ortadan kaybolduğunu, cinayete kurban giden Bay Labroue'nun acıklı ölümünü, ona bağlılığının kurbanı olan Jacques Garaud'nun kahramanca ölümünü herkes duymuştu. Maisons-Alfort'da, Jeanne'ın alışveriş ettiği bakkal dükkânının sahibi Bayan François, fabrikanın kapıcısı Bayan Fortier'nin fabrikayı ateşe vermek için kullandığı gazı kendisinden aldığını önüne gelene anlatıyordu:

Savcı; yanına sorgu yargıcını, emniyet müdürünü, bir doktor ve iki memuru alarak derhal olay yerine gelmişti. Komiser, olup bitenleri ana çizgileriyle anlattı. Veznedar Ricoux, odacı David, arabacı ve teknisyen işçilerden bir kesimi sorguya çekildiler. İlk soruşturmanın sonunda, Jeanne Fortier'nin tek suçlu olduğu hemen hemen kesin olarak anlaşılmıştı. Olayların akışı Jeanne'a karşı ileri sürülen kanıtlar onun suçluluğunu aşağı yukarı tartışılamaz duruma sokmuştu. Üstelik kaçmış olması durumunu büsbütün ağırlaştırıyordu.

İmparatorluk savcısı tarafından sorguya çekildikten sonra, veznedar Ricoux aceleyle Charenton'a gitti. Oradan Bay Labroue'nun Saint Gervais'de bulunan ablası Bayan Bertin'e telgraf çekti. Telgraf kısa olmakla birlikte, fabrikatörün başına gelen felaketi olduğu gibi belirtiyordu.

Veznedar, elli yaşlarında, hırçın doğalı, kılı kırk yaran, kuşkulu ve geçimsiz bir insandı. Genel olarak hiç kimseyi sevmediği söylenebilirdi. Hele talihsiz Jeanne Fortier'ye karşı bir türlü ısınamamıştı. Ondan nefret ediyordu. Bu yüzdendir ki, genç kadına karşı alacağı tutum, birtakım kanıtlara dayansa bile, kötü niyetinden kaynaklanacaktı. Ricoux telgrafı çektikten sonra doğruca fabrikaya döndü ve sorgu yargıcına çıkıp emrinde olduğunu bildirdi.

— Birazdan size bazı şeyler soracağım, dedi yargıç.

Sonra emniyet memurlarından birine dönerek sordu:

— Emrettiğim şekilde araştırma yapıldı mı?

— Evet. Bahçede üç adet gaz şişesi bulundu.

— Onları buraya getirin lütfen.

Memur, Jacques Garaud'nun kasıtla bahçeye attığı şişeleri getirmeye gitti.

Yargıç, veznedara çeşitli sorular yöneltti:

— Bay Ricoux dedi, sanık Jeanne Fortier'yi şişelere gazyağı doldururken gördüğünüzü söylemiştiniz. Şimdi o şişeleri tanıyabilir misiniz?

— Elbette tanırım efendim.

— Kaç şişe vardı?

— Yerde beş tane gördüm, efendim.

— Şimdi, Bay Ricoux, Jeanne Fortier'ye artık işinde kalamıyacağı bildirildiğinde, kendisi tarafından Mühendis Labroue'ya yöneltilen tehditkâr sözleri olduğu gibi anımsamaya çalışın.

— Olduğu gibi anımsıyorum efendim. Jeanne Fortier sert bir tutumla, aynen şunları söyledi: «Beni kovuyorsunuz demek! Ya! Siz bilirsiniz efendim, ama dikkat edin! Bu, size uğurlu gelmeyecek!» Öç almayı tasarladığı gün gibi açık.

— Öç duygusunun cinayetin tek nedeni olduğu kanısında mısınız?

— Öyle düşünüyorum.

— Ben de aksini düşünüyorum. Bay Labroue iki gün için ayrılmıştı değil mi?

— Jacques Garaud'ya ve bana öyle söylemişti.

— Öyleyse dönüşünü kimse kestiremezdi?

— Tabii, tabii..

Yargıç sözlerini sürdürdü:

— Valizi cesedinin yanında bulunduğuna göre, patronunuz dairesine döndüğü sırada öldürülmüş. Demek ki, Mühendis Labroue'ya saldıran kişi o sırada, onu beklemediği bir yerde, yani yönetim binasında bulunmaktaydı. Kaatilin o saatte bu binada ne işi olabilir?

Ricoux yanıtladı:

— Binayı ateşe vermek için gitmiştir efendim.

— Yangının, yonga, talaş ve kereste yığınlariyle dolu olan marangoz atolyesinden çıktığı açıkça anlaşıldığına göre ve idare binasına çabucak sıçrayabileceği gözönünde bulundurulursa, bu binayı ateşe vermenin yararsızlığı ortaya çıkar.

Ricoux düşündü. Yargıç sözlerini sürdürdü:

— Bay Labroue'nun kasasındaki paranın ne kadar olduğunu biliyor musunuz?

— Yüz doksan bin iki yüz elli üç frank, yetmiş santim. Benim kasamda ise beşbin frank vardı. Ama bu para duruyor. Sorumlu düşebileceğimi düşünerek kasamdaki parayı yanıma almayı ihmal etmedim. Bu bakımdan kendimi kutlarım doğrusu.

— Söylediğiniz paralar banknot halinde miydi?

— Evet efendim; yalnız üçbin frankı altındı.

— Yalnız siz mi biliyordunuz kasadaki paranın miktarını?

— Yoo! Hayır efendim, diye atıldı Ricoux, yalnız ben değil; patrona hesap verdiğim sırada odada iki kişi daha vardı.

— Kimdi bunlar?

— Ustabaşı Jacques Garaud ile Jeanne Fortier.

— Patrona hesap verdiğiniz sırada Jeanne Fortier'nin yazıhanede ne işi vardı?

— Bay Labroue fabrikadan ayrılacağı için, onu, birtakım emirler vermek üzere yanına çağırmıştı.

— Paranın ne kadar olduğunu duyduğundan emin misiniz?

— Evet efendim, iyice eminim.

— Jeanne Fortier'de pavyonun anahtarı var mıydı?

— Evet efendim, yazıhanenin anahtarı da ondaydı. Çünkü patronun oda hizmetini o görüyordu.

— Geceleri yalnız mı kalıyordu fabrikada?

— Tabii, yapayalnız efendim.

— Sizce bu kadın nasıl bir karakter taşıyordu?

— Jeanne Fortier kendini beğenmiş, kibirli, hırslı, sinsi ve kinci bir kadındır.

— Çocukları var mı?

— İki çocuğu var: biri oğlan, diğeri kız. Kızını çocuk bakıcısına vermişti.

— Kocası bu fabrikada ölmüştü değil mi?

— Evet efendim, fakat sırf kendi hatası, kendi tedbirsizliği yüzünden. Ama gene de, Bay Labroue insanlık gösterip bu olay yüzünden Jeanne'a kapıcılık görevi vermişti. İşinden çıkarırken onu sokak ortasında bırakmamayı da tasarlıyordu. Saint-Gervais'ye hareket etmeden önce, ona bir iş bulacağına söz vermişti. Üstelik, yeni bir işe yerleşinceye dek ona, rahatça geçinmesini sağlayacak bir para vermeyi de düşünüyordu. Zavallı patron!

Yargıç, sorgu sırasında hazır bulunan savcıya ve emniyet müdürüne dönerek:

— Görüyorsunuz baylar! Kuşku kalmıyor. İşlenen suçların, cinayetin ve yangının tek nedeninin öç olmadığına inanmakta haklıymışım. Jeanne Fortier, ayrıca, hırsızlığı da tasarlamış. Yangın için gerekli her şeyi hazırladıktan sonra yönetim binasına gidip kasayı kırmış ve içindeki parayı aşırmış. Ondan sonra da atölyeye giderek talaşları tutuşturmuş. En sonunda ise Bay Labroue'yu yazıhaneden çıkarken vurmuş. Su götürmez bir gerçek bu bence. Siz ne düşünüyorsunuz?

Savcı ve emniyet müdürü aralarında bir süre konuştuktan sonra, sorgu yargıcının kanısına katıldıklarını ileri sürdüler. Sonra savcı sordu:

— Kasayı kırabilmek için büyük bir güce gereksinme var mıydı? Bir kadın bu işin hakkından gelebilir miydi?

Ricoux yanıtladı:

— Kasanın pek dayanıklı olmadığını söyleyebilirim. Eski model bir kasaydı bu. Yeni kasalar gibi kusursuz değildi. Jeanne Fortier gibi güçlü-kuvvetli bir kadın pekâlâ onu kırabilir.

— Şu da var ki, kasada üç bin frank altın bulunduğuna göre, şayet hırsızlık olmadıysa, yıkıntılar arasında küçük maden külçeleri bulmak olası.

Savcı, kendisiyle birlikte gelen doktora dönerek sordu:

— Yarayı inceleyerek Bay Labroue'nun nasıl bir silahla vurulduğunu saptayabildiniz mi efendim?

— Evet efendim: bıçakla. Ucu kalbe saplanmış. Ölüm o anda olmuş.

— Kaatil bıçağı olanca gücüyle saplamış, dedi savcı; ama anlaşılmayan bir nokta var bence.

— Nedir? diye sordu sorgu yargıcı.

— Şöyle ki: Jeanne Fortier'nin Bay Labroue'nun en az iki günlük bir yolculuğa çıktığını bildiği gözönünde tutulursa, suçunu işlediği sırada beklenmedik bir durumla karşılaşma korkusu içinde bulunmadığı anlaşılır. Öyleyse neden bıçak taşınır?

Emniyet müdürü sordu:

— Bu duruma göre; Sayın savcı olayda bir de suç ortağı bulunduğuna mı inanıyorlar?

— Evet. Bana kalırsa, bir kadının tek başına başarabileceği bir iş değil bu.

Veznedar Ricoux söze karışarak:

— Jeanne Fortier son derece gözüpek, güçlü bir kadındır, diye haykırdı.

Sorgu yargıcı savcının fikrine karşı koydu:

— Ne var ki, sanık, gerek kasayı gerekse diğer eşyayı parçalamak üzere yanına bir bıçak almış olabilir. Zaten Jeanne'ın suçlu olduğu kaçışından anlaşılıyor.

— Suçlu olduğu kuşkusuz. Ama suçu yalnız başına işlememiş olabilir. Jeanne Fortier'nin kimlerle ilgisi bulunduğu biliniyor muydu? Genç yaşta dul kalmış olduğuna göre, âşığı falan var mıydı?

Bu iki soru için birçok kimseler sorguya çekildi. Hepsi de olumsuz yanıt verdiler. O sırada ansızın bir teknisyen arabalığın kapısına doğru yürüdü, arkasında bir kadın vardı. Yargıçla konuşmak istediğini bildirdi. Adamı içeri aldılar.

— Bay yargıç, dedi işçi, bu cinayetin aylardan beri hazırlandığının ve Jeanne Fortier'nin gazyağı biriktirdiğinin tanığını getirdim.

— Nereden öğrendiniz bunu?

— Karım tanık: Alfortville'de bakkaliye işleten François Ana, Bayan Fortier'nin gazı kendisinden aldığını söylemiş.

Sorgu yargıcı François Ana'yı bulup getirmelerini emretti. Yarım saat sonra bakkal kadın titriyerek geldi.

Sorgu yargıcı sordu:

— Dul Bayan Jeanne Fortier'yi tanıyor musunuz?

— Evet efendim, çok iyi tanıyorum: müşterimdi.

— Kendisine gazyağı sattığınızı anımsıyor musunuz?

— Tabii, çok iyi anımsıyorum efendim. Üç dört gün önceydi. Öğleden sonra, büyük bir gaz tenekesiyle geldi, dört litre gazyağı istedi. Ben de verdim tabii... Ama tuhafıma gitti doğrusu.

— Neden?

— Çünkü bir gün önce yine dört litre almıştı. Hatta bunu kendisine anımsattığım zaman, çocuğunun oynarken bidonu devirdiğini söyledi. Bunun üzerine ben de: «Yangın çıkaracakmış kerata. Çok dikkatli olmak gerekir. Fabrika, çabucak ateş alıverir!» dedim.

— Dul Fortier için ne düşünüyorsunuz?

— Onu, son derece hırslı olarak tanıyorum.

— Bu kanıda olmanızın nedeni nedir?

François Ana, Jeanne Fortier ile aralarında geçen konuşmayı, aşağı yukarı olduğu gibi, sorgu yargıcına anlattı. Başka söyleyecek bir şeyi olmadığı için yaşlı kadın serbest bırakıldı. Jeanne Fortier hakkında hemen tutuklama emri çıkarıldı.

İmparatorluk savcısı, veznedar Ricoux'ya dönerek:

— Doktor, keşif raporunu kaleme aldığına göre, Bay Labroue'nun cenazesini defnebilirsiniz. Bayan Bertin telgrafınızı alır almaz yola çıkmıştır kuşkusuz. Cenaze töreni için gerekeni birlikte yaparsınız. Bayan Bertin gelince, bana da haber verin lütfen. Gösterdiğiniz çaba ve özveriden ötürü sizi kutlarım.

Veznedar başını geriye çekti, çalımlı bir tutumla gerdanını çıkardı. Savcı, yargıç, emniyet müdürü ve doktor olay yerinde iki güvenlik görevlisi bırakıp Paris'e döndüler.

VII

Aynı gün öğleden sonra, saat birde, yakışıklı, genç bir adam Saint-Lazare garının bahçesinde arabadan iniyordu. Başında zarif bir şapka, üzerinde gri bir takım elbise vardı. Son moda bir pardesü giymişti. Omuzuna yol çantasını takmış, elinde küçük bir valiz taşıyordu. Tutum ve davranışları zengin bir sanayici ya da tüccar olduğu izlenimini uyandırıyordu.

Zengin yolcu bir memura:

— Bu saatte Le Havre'a bir sür'at katarı kalkmıyor muydu efendim? diye sordu.

— Tabii efendim! Ne var ki, bilet gişesi kapandı. Tren kalkmak üzere.

— Çok yazık! Aynı yöne bir daha saat kaçta tren var, söyler misiniz lütfen?

— Altı buçukta.

Yolcu, gardan çıkıp Amsterdam Caddesi'ne yöneldi.

— Treni kaçıracağımdan emindim, diye mırıldandı. Oysa gündüz gözüyle yolculuk etmek istiyordum. İnsan çevreyi görebilir hiç olmazsa. Ne yapalım, bu gecikmeden yararlanıp bir iki lokma bir şey şey yiyeyim bari, karnım tam anlamıyla zil çalıyor.

İlk gördüğü meyhaneye girdi. Bir garson kendisini karşılıyarak sordu:

— Yemek mi emredersiniz efendim?

— Evet. Bana, yemek listesini, tren tarifesini ve kâğıt-kalem getirin lütfen. Yemeğim gelinceye dek bir telgraf yazmak istiyorum.

— Başüstüne efendim. Postane hemen şuracıkta. Emrederseniz otelin adamlarından biriyle telgrafınızı çektiririz.

— Çok güzel. Getirin, yazayım.

Garson gitti. Yolcu, batı demiryollarının küçük el kitabını çıkarıp arka sayfalardaki ilânlara göz gezdirdi. Le Havre'daki otellere ait ilânlar kesiminde durdu.

— Hangisi olursa olsun, diye mırıldandı. Önemli olan trenden inince otel aramamak ve çevrede, nereye gideceğini bilmeyen bir avanak izlenimi bırakmamak... Nasıl olsa Havre'

da uzun zaman kalacak değilim. Korkmam için hiçbir neden yok. Ama beni yangında kasayı kurtarmaya çalışırken ölmüş bilmeleri çok iyi oldu. Tanınmamalıyım. Benim için en akıllıca davranış, bir an önce Fransa'dan ayrılmaktır.

Gözü en baştaki ilâna takıldı. Sessizce okudu:

«Paris» Deniz Oteli — Sahibi: Lemel

— Benim işimi görür bu, diye düşündü. Ha bu olmuş, ha bir başkası... Ama bunda kalmak benim için daha iyi olur, çünkü Soutampton gemilerinin yanaştığı rıhtımın karşısında bulunduğu anlaşılıyor. Şehir içinde fazla görünmeden işimi ayarlayabileceğim. İlk vapurla İngiltere'ye, oradan da, fazla vakit geçirmeden New-York'a atlarım.

Yolcu kılavuzu kapadı ve kâğıdı kalemi alıp şu sözleri karaladı:

«Paris Deniz Oteli, Le Havre...

On bir beşte Paris'ten geliyorum. Lütfen iyi bir oda ayırınız».

Paul HARMANT

Garsonu çağırdı. Kâğıdı uzatarak:

— İşte telgraf, dedi.

Birkaç dakika sonra, yolcu, büyük bir iştahla ve vicdanı alabildiğine rahat bir insan olduğu sanılacak kadar neşeli canlı bir tutumla yemeğini yemeye başladı. Bu keyifli yolcu saat altı buçuk treniyle Havre'a hareket etti. Bu adamın, *Jacques Garaud*'dan başkası olmadığını okuyucularımız anlamışlardır.

Jacques, herkesin gözünde «takdir» toplamak için gösteriye giriştikten, yani görünüşte Bay Labroue'nun kasasını kurtarmak üzere alevler içindeki binaya girdikten sonra: *«İmdat! Yetişin! Ölüyorum!»* diye bağırmıştı. Ustabaşı atak, kurnaz, aşağılık bir yaratıktı. Amacına ulaşmak için elindeki tüm kozları kullanmakta duraksamazdı. Geleceğini güven altına alabilmek için yaşamını tehlikeye atmaktan çekinmezdi.

Jacques, uzun zamandan beri binanın girdisini çıktısını çok iyi biliyordu. Bay Labroue'nun dairesine çıkan merdivendeki pencerenin kıra açıldığını unutmamıştı. Yazıhaneye gire-

ceği yerde, yanmakta olan merdivenin üç basamağını sıçrayarak aşıp pencereye ulaştı. Oradan, bütün yürekleri dehşete düşüren o korkunç çığlığı attıktan sonra pencereden süzüldü.

Bir saat sonra, Vincennes korusuna vardığı zaman, yorgunluktan adım atacak hali kalmamıştı.

— Sonunda kurtuldum! dedi kendi kendine.

İzlenmediğinden emin olarak derin bir nefes aldı. Günün ağarmasını bekledi. Ustabaşı, Tröne Kapısı'ndan Paris'e girdiği sırada saat yediyi çalıyordu. Bir boyacının sandığı önünde durdu, ayakkabılarını adamakıllı boyatıp parlattı. Sonra, temiz giyinmiş bir işçi görünüşüyle, bir giyimevine doğru yöneldi. Bir saat sonra giyimevinden, tepeden tırnağa değişmiş olarak çıkıyordu. Sadece yüzü tanınıyordu. Üstelik de saçı-sakalı giyimiyle çelişki oluşturduğu için, dikkati çektiği de söylenebilirdi. Jacques, bir berbere girip saç-sakal tıraşı oldu. Bununla da yetinmedi:

— Saçımı boyayamaz mısınız? diye sordu gülerek. Kızıl renk hiç moda değil, kadınlara böyle görünmekten utanıyorum.

— Tabii efendim, çaresi var, diye cevapladı berber.

— Peki tutacak mı?

— En az sekiz gün. Kökleri aynı renkte tutmak için boyayı arasıra yinelemeniz yeterli.

Yarım saat sonra ustabaşının saçları tatlı-siyaha boyanmıştı. Aynaya bakınca kendisi bile yüzünü tanımakta güçlük çekti, sevindi.

Jacques Garaud aldığı sonuçtan sevinçli, Saint-Lazare garına doğru yöneldi. Bundan sonra Garaud'nun yemek yediğini ve Paul Harmant imzasıyla Havre'a telgraf çektiğini görmüştük. Bu ad uydurma değildi. Gerçekten yaşamış birinin adıydı. Cenevre'de Jacques'ın atölye arkadaşı olan bir teknisyenin adıydı. Adamcağız orada ölmüştü. Ustabaşı, vaktiyle arkadaşının kendisine emanet ettiği kimlik cüzdanını saklamıştı. Paul Harmant'ın eşkali Jacques Garaud'nunkine çok benziyordu. Yalnız saçlarının ve sakallarının rengi değişikti. Ustabaşı tıraş olup saçını boyatınca, benzerlik kuşku götürmez bir hal almıştı.

Böylece katil Garaud, adaletin pençesine düşmeyeceğinden emin olarak, zenginliğe doğru serbestçe ve kuşkusuzca yürüyebilirdi artık...

Bir koruda oğlunun yanında, uyuyakalmış bıraktığımız Jeanne Fortier'ye dönelim.

Genç kadın uyandığı zaman güneş iyiden iyiye yükselmişti. Georges hâlâ uyuyordu. Jeanne, talihsiz yavrusuna uzun uzun baktı. Gözyaşları yanaklarından süzülüyordu. O sırada Georges hafifçe kımıldadı. Jeanne yavrusuna doğru eğildi.

Çocuk gözlerini açmış, annesine bakıyordu.

— Karnım acıktı anneciğim, dedi.

— Bak yavrum sana, yiyecek getirdim.

Genç dul, köyden aldığı yiyeceklerin bir kısmını oğluna uzattı. Georges ekmekle çikolatayı alıp iştahla yemeye başladıktan sonra sordu:

— Sen yemiyor musun anneciğim? Niçin yemiyorsun?

— Acıkmadım yavrum.

Aksine, Jeanne, açlıktan içinin kazındığını gittikçe dayanılmaz biçimde duyuyordu. Ama oğlu için sakladığı bu ufacık azığa nasıl el sürebilirdi?..

Gün çok, ama çok uzun geldi Jeanne'a. Akşam bir türlü olmak bilmiyordu. Genç kadın, Paris'in bu denli yakınında gün ışığına çıkıp ortalıkta görünmekten çekiniyordu. Sonra, Georges'un da iyice dinlenmesini istiyordu. Sonunda akşam oldu.

Bayan Fortier, yavrusuna yine biraz ekmekle çikolata verdikten sonra yola koyuldular. Nereye gittiğini bilmeden, rastgele bir yol izliyerek, dosdoğru yürüdü, yürüdü... Gece sona erdi. Gün ağardı. Genç dul, kucağında uyuyan yavrusuyla hâlâ yoldaydı. Ufak bir köy göründü karşıdan. Yoldan bir köylü kadın geçiyordu. Jeanne sordu:

— Lütfen söyler misiniz efendim, ne köyü bu?

— Brie-Comte Robert ilçesinin Chevry Köyü...

Köylü kadın yolunu sürdürdü. Bayan Fortier'nin yürüyecek hali kalmamıştı, yol kenarına oturdu. İneğini otlatmaya

götüren on yaşlarında bir kız çocuğu Jeanne'ın karşısında durdu. Jeanne, tatlı bir dille şu soruyu sordu:

— Söylesene yavrum, papazın evi Chevry köyünün ne tarafında?

— Papaz efendinin evi, şu karşıda gördüğünüz ilk evdir. Beyaz burçlu, sivri çatılı...

— Teşekkür ederim evlâdım.

Jeanne doğruldu, Georges'u kucağına aldı ve uykuda gezercesine, hızlı adımlarla yürümeye başladı.

Chevry rahibinin evi oldukça eski, gösterişsiz bir binaydı, ama güzel bir yere kurulmuştu. Bambaşka bir sevinç aşılıyordu insana bu ev. Rahip Felix Laugier, aşağı-yukarı elli sekiz yaşında, geniş alınlı, güleryüzlü bir insandı. Bakışları şefkat dolu ve içtendi. Tüm köy halkı onu seviyor, takdir ediyor, sayıyordu. Evinde, altmış yaşındaki ablasıyle hizmetçisinden başka kimsesi yoktu.

Rahibin ablası, Bayan Clarisse Darier, yedi yıldan beri duldu. Kocası öldükten sonra kardeşinin yanına yerleşmişti. Kendisine oldukça büyük bir servet kalmıştı kocasından.

Okuyucularımızdan, rahibin evinde yirmi dört saat öncesinden beri olup bitenleri, bizimle birlikte izlemelerini rica ediyoruz:

Saat sekiz buçuktu. Yirmi üç yaşında bir delikanlı trenden indi. Kolunda, bir manzara ressamı için gerekli takımı vardı. İstasyondan çıkar çıkmaz, Chevry köyüne giden, iki yanı ulu ağaçlarla kaplı gölgeli yolu tuttu. Adı Etienne Castel' di. Hızlı adımlarla neşeyle yürüyordu. Annesini hiç görmemişti. Montmartre'lı bir tüccar olan babası dört yıl önce ölmüş, Etienne'e ufak bir servet bırakmıştı. Bununla Etienne zevkine göre çalışmak ve sanatını ilerletmek olanağını buluyordu. Tüm amacı çok çalışıp hatırı sayılır bir sanatçı olmaktı.

Chevry köyüne girerken Etienne'i birkaç köylü eskiden beri tanışıyorlarmış gibi selâmladılar. Sanatçı, köylülerin selâmını alarak yoluna devam etti. Rahibin kapısının önüne gelince durdu. Rahip Laugier, elinde kürek, bahçesini belliyordu. Etienne'i görünce sevinçle haykırdı:

— Bu ne güzel sürpriz!

Sonra kollarını Etienne'a açarak onu coşkuyla kucakladı.

Delikanlı gülümseyerek karşılık verdi:

— Demek ki, dedi, evinize beklenmedik bir top mermisi gibi saygısızca düşüvermemi hoş görüyorsunuz sevgili Bay Laugier?

— Bir koşulla, evet! Ziyaretinin uzun süreceğine söz vereceksin.

— Size sekiz gün ayırabileceğim.

— Pekâlâ! İnşallah bu sekiz günü hoş ve eğlenceli geçirirsin. Gel bakalım, takımını bırak da ablacığıma günaydın de. Seni görünce kimbilir ne denli sevinecektir.

Rahip Laugier, Etienne'i içeriye götürdü. Genç adam eşyasını yere bıraktı. Rahip seslendi:

— Clarisse! Clarisse!

— Ne var yine ahbap? diye sordu rahibin ablası.

— Çabuk aşağıya in. Bir konuğumuz var. Bizim ressam burada.

Bayan Darier merdivenden hızla inerek sevinçle haykırdı:

— Etienne! Bu ne güzel sürpriz böyle! Odanı biliyorsun. Oraya yerleşiver. Brigitte'e, sana yiyecek bir şeyler hazırlamasını söyliyeyim. İştahın gene yerindedir inşallah?

— Bir kurt kadar iştahlıyım... Eskisi gibi...

Bayan Darier öğle yemeğiyle ilgilenmeye gitti. Ressam, takım-taklavatını, her yıl bir süre kaldığı odaya çıkardı, sonra sebze bahçesine, rahibin yanına indi.

— Bir yığın soracaklarım var sana çocuğum! Ne haberler getirdin? Çalışmaların nasıl gidiyor?

— Çok çalıştım. Hararetle...

— Çalışmanın sonuçları?

— Maddi bakımdan sevindirici. Satışlar oldukça iyi. Ama iş parayla bitmiyor ki...

— Ünlü bir sanatçı olmayı tasarlıyorsun tabii?

— Bu yaşta ünlü olmayı kurmak aşırı bir tutku olur, ama biraz olsun tanınmak istiyorum.

— Tanınmıyor musun sanki?..

— Bu kadarı yetmez... Bir hamle yapıp rakipsiz bir hale gelmeliyim.

— Bunun için ne gerekiyor?

— Kusursuz bir süje bulup onu ustaca işlemek!

— İnşallah aradığını burada bulursun yavrum.

— Bulacağımı umuyorum; dostluğunuz bana eskiden beri uğur getiriyor.

Rahip Laugier'de, iyi kalpli bir din adamında bulunması gereken tüm özellikler vardı. Doğruluktan şaşmayan, açık yürekli, yüksek ruhlu bir insandı. Meslek sahibi olmak amacıyle değil, içinden geldiği için rahip olmuştu. Etienne Castel'in babasının okul arkadaşı ve en yakın dostuydu. Etienne'in nasıl büyüdüğünü, babasının onun üstüne, derin bir evlât sevgisiyle nasıl titrediğini yakından izlemişti. Ressamın, hiçbir güç karşısında doğru yoldan ayrılmayacak, sağlam bir karaktere sahip olduğunu çok iyi biliyordu.

Ertesi sabah Etienne erkenden kalktı. Paletini hazırladı, bahçeye indi. Sabahın saydam sisi altında uyanmakta olan kırların görünüşünden ibaret bir etüt taslağını bir çırpıda karaladı. Saat yediye doğru, rahip ayinden döndüğü zaman Etienne'i çalışırken buldu.

— Hayırlı işler! dedi. Bu işten pek anlamam, ama bunun güzel bir etüt olduğunu söylersem yanılacağımı sanmıyorum. Bana öyle gelivor ki, gözlediğini eksiksiz görebiliyor ve iyi bir biçimde verebiliyorsun.

— Hiçbir övgü bu denli koltuklarımı kabartamazdı muhterem peder; ama biraz abartıyorsunuz.

— Bunları yürekten söylediğimi biliyorsun. Hakkındaki düşüncelerim hiçbir zaman değişmemiştir.

Rahip Laugier, kestane ağaçlarının altına gidip oturdu. Aradan on dakika ya geçmiş ya geçmemişti ki, bahçe kapısının zili çaldı. Hizmetçi kız koşup kapıyı açtı. Bir kadın, kucağında çocuğu, bitkin bir halde kapının eşiğine diz çökmüştü. Brigitte telaş ve heyecanla yabancı kadının yanına yaklaştı.

— Merhamet diye kekeledi Jeanne, çocuğuma ve bana yardım edin...

Brigitte, heyecanlı ve özgün, genç dulu kucaklıyarak kalkmasına yardım etmek istedi. Jeanne son bir çabayla doğrulmaya çalıştı. Biraz kalktı, ama gücü yetmedi. Az kaldı sırt üstü düşüyordu.

— Rahip efendi, diye haykırdı Brigitte, buraya gelin lütfen.

Bu çağrı üzerine Rahip Laugier ile Etienne koştular.

— Ne var, ne oluyor Brigitte? diye sordu rahip.

— Burada bir kadıncağız bayılmak üzere...

Etienne, Jeanne'ı kaldırarak:

— Zavallılar! Yorgunluktan tükenmişler, dedi.

— Karınları da açtır Tanrı bilir... diye ekledi rahip.

O sırada Bayan Darier de aşağıya koştu.

— Clarisse, sevgili ablacığım, dedi rahip; çabuk bu zavallılara iki fincan et suyu lütfen. Bir şişe de eski Bordo şarabı getir. Anne de bitkin, çocuk da... Brigitte, yiyecek bir şeyler getirip onları şuracıkta, kestane ağaçlarının altında doyuracak.

Jeanne'in yüzü gerildi, gözyaşları yanaklarından süzüldü:

— Oh! Eksik olmayın... Sağolun... diye kekeledi. Zavallı yavrum ne kadar aç, bilemezsiniz.

O anda Bayan Darier ile Brigitte, ana-oğula yiyecek getirdiler.

VIII

Bayan Bertin, Ricoux'nun çektiği telgrafı okuyunca yıldırımla vurulmuşa döndü. İlk anların acısını ve şaşkınlığını atlattıktan sonra, dakika yitirmeksizin, Altfortville'e hareket etmesi gerektiğini düşündü. Telgrafta da bu isteniyordu zaten.

Zavallı kadın, kül yığını haline gelmiş fabrikayla ve bir gün önce aslan gibi gördüğü kardeşinin cesediyle karşılaşınca baygınlıklar geçirdi. O kardeş ki, daha dün geleceğe güvenle, yüreği güçle dolu olarak bakıyordu.

Ricoux, bu yıkım sahnesinde âdeta yerleşip kalmıştı. Kendini özverili gösterip saygınlık kazanmak için, cesedin başucunda nöbet tutmuştu. Bayan Bertin, gelince onu orada buldu. Ricoux, kadına mühendisin cesedini ne durumda bulduklarını anlattı. Sonra cinayeti Jeanne Fortier'nin işlediğine ilişkin, görünüşte kuşku götürmeyen o korkunç savları yineledi.

Bayan Bertin itiraz etmedi, ama bu savlara inanmış görünmüyordu. Veznedar ekledi:

— Sorgu yargıcı, olabilen en kısa zamanda kendisini görmenizi rica ediyor. Bunu size söylemekle görevlendirdi beni.

— Gideceğim.

— Şimdi, çok sevdiğim talihsiz patronumun işleri konusunu görüşelim efendim. Defterler son yaprağına kadar yandı. Ne var ki tümünü yeniden düzenleyebilirim. Hesapların hepsi aklımda.

— Yangın sırasında kardeşimin kasasında para var mıydı?

— Büyük bir meblâğ vardı efendim... Ne yazık ki, çok para vardı!

— Hepsi mi yok oldu?

— Hepsi.

— Öyleyse büyük borçlar kaldı başımıza.

— İki yüz bin franka yakın bir para.

Bayan Bertin dehşet içinde tekrarladı :

— İki yüz bin frank! Nasıl ödenir bu para! Olanaksız! Benim servetim yok ki... Yazık! Kardeşimin anısı mahvolacak!

— O bakımdan kaygılanmayın efendim, dedi veznedar. Bay Labroue'nun onurlu bir insan, namus ve doğruluğun ta kendisi olduğunu herkes biliyor! Talihsiz kardeşinizi kimse suçlamıyor efendim, herkes ona acıyor. Hem sonra bu konuda kaygı duymanız için bir neden de yok. Çünkü zavallı patronum fabrikayı ve içindeki gereçleri sigorta ettirmişti. Şirket patronun borcunu tam olarak ödeyecektir.

— Sigorta şirketine haber verildi mi?

— Yazdığım mektup üzerine, şirketin müfettişleri bu sabah gelip keşif raporunu hazırladılar.

Bayan Bertin içini çekerek söylendi:

— Böylece her şey bitti desenize! dedi. Kardeşimin oğluna hiçbir şey kalmayacak!

— Yalnızca fabrikanın arazisi kalacak efendim.

— Bu çıplak arazi ne eder ki? Hem sonra satmak da çok zor.

Bayan Bertin veznedarın ellerini sıkarak:

— Teşekkür ederim, dedi; size yürekten teşekkür ederim. Büyük bir ilgi ve bağlılık gösterdiniz. Özverinizi unutmayacağım.

Aynı gün öğleden sonra, cenaze alayına her yerden gelen büyük bir kalabalık katıldı. Cenaze, hazır bulunanların dalgın ve üzgün bakışları arasında ilkönce kiliseye, oradan da mezarlığa götürüldü.

Sonra Bayan Bertin, veznedarla birlikte Paris'e gitti. Ricoux onu Adliye Sarayı'na, sorgu yargıcının odasına götürdü. Yargıç onları bekletmeden kabul etti.

— Bay Labroue'nun döndüğü anı tam olarak saptayabilmek üzere sizi görmek istedim Bayan. Kardeşinizin, hasta çocuğunu ziyaret etmek üzere Saint-Gervais'ye, sizin yanınıza gittiğini söylediler.

— Evet efendim! Kendisini telgrafla acele çağırmıştım. Kardeşim geldiği zaman çocuğun durumu düzelmişti. Hiçbir tehlike kalmamıştı. Bu durum karşısında kardeşimin yüreği ferahladı. Fabrikada çok önemli işleri olduğu için ertesi gün döndü.

— Size geldiğinin ertesi günü, saat kaç treniyle Paris'e hareket etti?

— Akşamüstü, saat beşe çeyrek kala, ekspres'e...

— Öyleyse saat dokuza doğru Paris'e indiği an'aşılıyor. Burada bilinmeyen nedenler yüzünden oyalanmış olmalı ki, fabrikaya varması, kundakçının suçunu işlediği zamana rastlamış. Kardeşinizi görünce şaşıran kundakçı, onu öldürmüş.

— Bir kadın... diye anımsattı Bayan Bertin. Bir kadın bunu yapabilir mi?

Yargıç yanıtladı:

— Bu bakımdan en ufak bir kuşkumuz yok. O kadının kim olduğunu biliyorsunuz her halde?

— Evet! Jeanne Fortier, fabrikada ölen bir işçinin karısıdır.

— Bay Labroue'nun Jeanne Fortier'yi işinden çıkardığını bilmiyorsunuz anlaşılan?

— Biliyorum efendim! Fakat Jeanne Fortier kapıcılıktan

çıkarılıp sokak ortasında bırakılmıyacaktı. Olay günü kardeşim, Jeanne'ı çocuğuyla birlikte yanıma almamı rica etmişti benden.

— Jeanne Fortier, Bay Labroue'nun bu girişimini biliyor muydu?

— Sanmıyorum.

— Öyleyse, bunu bilmediği için, öç almaktan vazgeçmemiştir her halde...

— Bu doğru mu acaba?

— Yineliyorum Bayan, bundan kuşku duymak olanaksız. Kaçmış olması bile suçlu olduğunu kanıtlamaya yeterli.

— Kaçışının anlaşılmaz olduğu doğrudur... dedi Bayan Bertin. Ama bu kaçışa suç işlemiş olmak kadar dehşete düşmek de neden olamaz mı? Kimbilir ne koşullar içindeydi zavallı kadın?

— Bu cinayetin iki nedeni var Bayan: ilkönce öç, sonra da para hırsı...

— Hırsızlık mı yapmış?

— Bu henüz kanıtlanmadı, ama büyük bir olasılık! Bay Labroue odasının önündeki geçitte öldürülmüş. Cesedini orada bulmuşlar. Katil para çalmak niyetinde olmasaydı orada ne işi olabilirdi? Kaldı ki, Jeanne Fortier kasada önemli bir meblâğın bulunduğunu biliyormuş.

— Sözün kısası, tüm kuşkularımız Jeanne Fortier'nin üstünde toplanıyor demek?

— Başka kimse hakkında ihbarda bulunulmadı. Herhangi bir kimseden şüphe ediyor musunuz Bayan?

— Size, tüm bildiklerimi, hatta aklımdan geçenleri de anlatmam gerekiyor efendim. Kardeşim, Saint-Gervais'ye, hasta oğlunu görmeye geldiği zaman, onunla uzun uzadıya konuştuk. Biliyorsunuz, kardeşim bulucudur. Eğik yüzeyleri menevişlemek için bir makine tasarlamıştı. Bu buluşunun kendisine kısa zamanda büyük bir servet kazandıracağına inanıyordu. Tüm planlarını tam bir gizlilik içinde tamamlamıştı. Tasarısını bugünlerde gerçekleştirecekti.

— Evet, sonra efendim?

— Planlarını tam bir gizlilik içinde tamamladığını söyledim az önce. Yanlış söyledim...

— Bay Labroue birine sırrını açmış mıydı yani?

— Evet! Fabrikasındaki bir ustabaşıya, Jacques Garaud' ya...

Veznedar Ricoux yerinden fırladı. Adeta alaylı bir acıma anlatımı belirdi sorgu yargıcının yüzünde.

— Yanılıyorsunuz Bayan... Asla kuşku edilmeyecek biri varsa, o da, söylediğiniz adamdır.

— Neden?

— Çünkü öldü.

— Öldü demek! diye şaşaladı Bayan Bertin.

— Evet efendim! Bay Labroue'nun belgelerini ve kasasını kurtarmak üzere alevlerin ortasına atıldığı sırada, özverisinin kurbanı oldu. Jacques Garaud, ödevi uğrunda canını verdi Bayan Bertin!

— Ya! Öldü demek! diye yineledi Bayan Bertin. Haklısınız efendim, onu boş yere suçladığım için özür dilerim. O yürekli insanın feci biçimde öldüğünü söylememişlerdi bana.

— Özür dileyecek bir şey yok efendim, dedi yargıç. Ama inanın, gerçek ve tek suçlu, o iğrenç yaratıktan başkası olamaz. Tüm kanıtlar, bu korkunç cinayeti Jeanne Fortier'nin işlediğini ortaya koyuyor. Bizi aydınlatacak başka söyliyecekleriniz var mı efendim?

— Hayır efendim!

— Öyleyse serbestsiniz. Size yeniden gereksinmem olursa bildiririm.

— Emredersiniz efendim.

IX

Okuyucularımızın bildiği gibi, Jeanne'la oğlu, rahip Laugier'nin evinde gerekli bakımı gördüler.

Bayan Fortier nasıl teşekkür edeceğini bilemediğini belirtince, rahibin ablası, genç kadının sözünü kesmek için:

— Birazdan karnınızı iyice doyurursunuz dedi. Şimdi biraz dinlenin. Buna çok gereksinmeniz var.

Genç dul hıçkırıklarla ağlamaya başladı. İyiden iyiye dolmuş olan yüreği heyecan ve minnetle taşıyordu.

— Oh! Teşekkür ederim! diye kekeledi.

— Küçük atımı da içeri getirebilir miyim efendim? diye sordu Georges.

— Elbette yavrum, elbette getirebilirsin.

Jeanne, oğlunu elinden tuttu. Bayan Darier'yi izliyerek odalarına çıktılar.

— Burada rahatça uyuyabilirsiniz, dedi ev sahibinin kızkardeşi Sonra yemeğe çağırtırım sizi.

— Eksik olmayın efendim... Allah sizden razı olsun!

Bayan Darier'nin yanaklarından iki damla gözyaşı süzüldü. Çocuğu bir kez daha kucaklayıp öptü. Heyecanını gizleyebilmek için odadan ayrıldı, bahçeye indi. Etienne Castel ile rahip Laugier, Jeanne Fortier'yi açlık ve yorgunluktan bitkin bir halde rahibin kapısına sürükleyen neden ve koşulların neler olabileceğini araştırıyorlardı.

— Onun için ne düşünüyorsun kardeşim? diye sordu, Bayan Darier.

— İyice dinlenmesini sağladıktan sonra, ona para yardımında bulunup yoluna devam edebileceğini söyleyeceğim.

Bahçe kapısının zili yeniden çaldı. Gazete dağıtıcısı bahçeye girip rahibin gazetesini bıraktı.

Bay Laugier bandı yırtıp gazetesini açtı. Başlıklara gözgezdirdikten sonra, ikinci sayfaya geçti. Bu sayfada uzun bir yazı vardı. Başlığı şuydu:

«Alfortville'de bir kadın cinayet işledi»

Rahip kaşlarını çatarak yazıyı okumaya devam etti. Yazının ortalarına doğru kaşları büsbütün çatıldı. En sonra şaşkınlığını yüksek sesle belirtmekten kendini alamadı. Etienne, rahibin şaşkınlığından ürktü.

— Gazetede sizi ilgilendiren bir olay mı okudunuz, sevgili rahip efendi? diye sordu.

— Hem de çok yakından ilgilendiren bir olay. Sizin de ilginizi çekeceğinden eminim, diye yanıtladı rahip; çok şaşırtıcı ve korkunç bir şey...

— Neymiş o? diye sordu Bayan Darier.

— Oturun dinleyin...

Etienne'le Clarisse, merak içinde, birer iskemle çekip oturdular. Rahip Laugier monoton bir sesle okumaya başladı:

Önceki günü düne bağlayan gece, Alfortville'de tüyler ürpertici cinayetler işlendi. Bu cinayetlerin uzun zamandan beri tasarlandığı ve korkunç bir soğukkanlılıkla işlendiği anlaşıldı. Mühendis Jules Labroue'ya ait Alfortville açıklarındaki fabrika tamamen yandı. Cani bir elin kundakladığı fabrika, yıkıntı yığını haline geldi. Geceyarısı ansızın yolculuktan dönen mühendis, kundakçı tarafından öldürüldü.

Mühendis Labroue, cinayetin tek kurbanı değil. Ustabaşı Jacques Garaud da alevler ortasında can verdi.

Fabrikayı, geceleri Jeanne Fortier adında bir kadın bekliyordu. Kendisini işinden çıkarmayı kararlaştıran Bay Labroue'dan öç almak için, Jeanne Fortier'nin bu korkunç cinayetleri işlediği anlaşılıyor. Sefil yaratığın olaydan sonra çocuğuyla birlikte kaçtığı belirlendi.

Paris savcılığı ile valiliğin, Jeanne Fortier'nin hak ettiği cezaya çarptırılmak üzere, yakalanması için gerekli tedbirleri aldığı öğrenildi.

Sanığın tanımı: Yirmi altı yaşında, boyu ortanın biraz üstünde, vücudu çok mütenasip, saçları sık ve kızıla çalan kumral renkte. Yüz çizgileri düzenli. Gözleri iri, koyu mavi. Benzi solgun ve donuk. Tavırları kararlı. Jeanne Fortier'nin yanında üç buçuk yaşında bir de çocuk var.

— Ama bu, tıpatıp evimize kabul ettiğimiz kadının tanımı oluyor!

— Sus abla dedi, rahip sertçe. O kadın, benim çatımın altında şimdi... Suçlu olup olmadığını anlarız.

— Sonra onu teslim edeceksin değil mi?

— Hayır, ihbar etmeyeceğim. Onu bulma işini adalete bırakacağım.

Brigitte öğle yemeğinin hazır olduğunu bildirmeye geldi:

— Peki, kadınla çocuk? diye sordu rahip.

— Uyandırdım rahip efendi. Mutfakta, yanımda onlara da birer yer hazırladım...

— İyi ettin. Yemekten sonra onlarla görüşeceğim.

Yemek sırasında rahip Laugier, Jeanne'ın sözünü etmekten kaçındı. Sofradan ayrılırken Brigitte'e:

— Kahvelerimizi bahçeye getirin, dedi. Bir fincan da yabancı için eklemeyi unutmayın.

— Peki rahip efendi.

Rahip Laugier, Etienne ve Bayan Darier bahçeye indiler. Sanatçı, cebinden defterini çıkarıp yabancı kadının portresini karalamaya başladı. Brigitte, Jeanne Fortier'yi getirdi. Küçük Georges da, sevinç içinde «dehdeh»ini çekerek arkalarından geldi. Yavrunun neşesi yerine gelmişti.

— Geliniz efendim, oturunuz, dedi rahip.

Genç kadın oturdu. Küçük Georges, rahibe yaklaştı.

— Papaz efendi dedi, bahçede oynamama izin verir misiniz? Çiçeklere dokunmayacağım...

— Tabii, tabii, oynayabilirsin yavrum.

Rahip genç dula sordu:

— Kendinize geldiniz, değil mi efendim?

— Oh! Tabiî efendim, çok iyiyim... Sayenizde!

— Yolunuza devam edebilecek kadar mı?

Jeanne'ın yüzü kızardı; yanıt vermekte durakladı. Rahip bunun farkına vardı.

— Yolculuğunuzun amacı Chevry'ye gelmek değildi sanırım, dedi. Bu köyde kalmayı düşünmüyorsunuz her halde?..

— Burada kalmak istiyordum... diye kekeledi Jeanne, titriyerek. Kapınızı çaldığım zaman yorgunluktan tükenmiş bir haldeydim; ölecektim nerdeyse. Kapınıza diz çökmüş, bu köyde bir yer, bir iş bulmama yardım etmeniz için size yalvarmaya gelmiştim. Ne işi olursa olsun yapacağım, yeter ki iki çocuğumu büyütmek ve yetiştirmek olanağını sağlayabibileyim.

— İki çocuğunuz mu var?

— Evet efendim. On bir aylık kızım bakıcıda, bir de üç buçuk yaşındaki Georges'um...

— Peki, çocuklarınızın babası?

— Öldü.

Rahip sormava devam etti:

— Adınız nedir?..

— Jeanne...

— Evlenmiş olduğunuza göre kocanızın soyadını taşımanız gerekiyor. O halde soyadınızı da söyler misiniz?

Kaçak kadın:

— Jeanne Fortier... diye kekeledi.

— Jeanne Fortier! diyerek yineledi Bay Laugier. Alfortville'den geliyorsunuz...

Jacques Garaud'nun kurbanı, dehşet içinde yerinden fırladı.

— Ah! diye haykırdı. Her şeyi biliyorsunuz demek!

Rahip, genç kadının elini tutarak:

— Evet, yolunu şaşırmış zavallı kadın, her şeyi biliyorum. Polisin sizi aradığını da biliyorum...

— Beni mi!? Suçum neymiş benim?

— Fabrikayı ateşe verip Bay Labroue'yu öldürmüşsünüz.

Jeanne, dehşet içinde, titrek bir sesle yanıt verdi:

— Yalan, yalan bu! Sözlerimi işiten Tanrının huzurunda, dünyada en çok sevdiğim varlık olan oğlumun üzerine yemin ederim ki, ben suçsuzum!

— Peki, niye kaçıyorsunuz öyleyse?

— Niçin mi kaçıyorum? Evet, haklısınız, suçlamayı haklı çıkaran ve hüküm giymeme yol açacak olan da bu zaten. Kendimi mahvolmuş hissettiğim için kaçıyorum... Suçsuz olduğumu kanıtlayacak bir tek kanıtım vardı, ama sağlam, tartışılması olanaksız bir belgeydi bu...

— Peki ne oldu bu belgeye?

— Yangın, her şey gibi onu da yuttu! Ah! Size her şeyi anlatacağım rahip efendi. Acılarıma katlanabilmem için sizin bana güç kaynağı olacağınıza inanıyorum; çünkü yaşamım artık uzun bir işkence olacak. Talihsizlik yakamı bırakmıyor.. Olaylar beni eziyor... Oysa ben suçsuzum..

Jeanne, heyecan ve telaş içinde, arasıra hıçkırıklarla kesilen boğuk bir sesle öyküsünü anlattı.

— Ama, dedi rahip, nasıl oluyor da bu Jacques Garaud denilen adam yangında özverisinin kurbanı oluyor? Bu bir gerçek olarak ileri sürülüyor.

— O mu ölmüş? O mu özverisinin kurbanı olmuş!? Olamaz bu.

— Gazete bunu açıkça yazmış.

— Öyleyse, sorgusuz sualsiz hüküm giydim demektir! diye mırıldandı genç kadın. Eğer Jacques Garaud öldüyse dünyada hiçbir güç beni bu suçtan temizleyemez. Benim için her şey bitti artık.

— Sakin olun rica ederim, zavallı yavrum! dedi rahip. Size verilen görevin başında kalmamakla gerçekten kusurlusunuz. Yangın yerinde, tüm soruları yanıtlamaya hazır, tüm suçlamaları geri çevirecek durumda bulmalıydılar sizi. Kaçışınız büyük bir yanılgıdır, ama asla bir suç değildir. Tüm bunlara karşın siz suçsuzsunuz. Size karşı korkunç birtakım aldatıcı kanıtlar toplandığını görüyorum. Ama sesiniz, bakışlarınız sizi yeterince savunuyor.

— Yargıçlar sesime kulak verecek mi? Bakışlarım onların vicdanlarını harekete geçirebilecek mi?.. diye kekeledi Jeanne üzüntü içinde.

— Suçlamaların önüne çıkmalısın. Yargıçların karşısına dikilmelisin «Yemin ederim ki, ben suçsuzum!» diye haykırmalısın. Yeminin onlarda da, bende bıraktığı etkiyi bırakacak mıdır? Benim vicdanımı doyurduğu gibi, onlarınkini de doyuracak mıdır, bilemem. Böyle olacağını umuyorum, buna inanmak istiyorum, ama ne olacağını kesin olarak söyleyemem. Kesin biçimde söyliyebileceğim bir şey varsa, o da; tehlike ne kadar büyük olursa olsun,-vicdanınızdan güç alarak onu yeneceğinize inanmanız gerektiğidir. Vicdanınız rahat olduğuna göre, tehlikeye meydan okumakta asla tereddüt etmemelisiniz.

— Ama teslim olursam beni hapse atacaklar, oğlumdan ayıracaklar beni...

— Ne yazık ki, bundan kurtulmak olanaksız. Bu durumdan biraz da kendiniz sorumlusunuz. Kaçışınızın cezasını çekeceksiniz... Kararsızlığı bırakın... Unutmayın ki, şu anda gelip burada yakalıyabilirler sizi.

— Burada?! diye tekrarladı. Jeanne. Sizin evinizde?!

— Evimin dokunulmazlığı yok ki!..

Genç kadın hıçkırarak haykırdı:

— Peki, bakıcıdaki yavrucuğum... Canımdan çok sevdiğim Georges'um... Onlar ne olacak?..

Georges, adının geçtiğini duyunca koşup geldi.

— Niçin ağlıyorsun anneciğim? dedi.

Jeanne, oğlunu kucağına alıp ona sıkıca sarıldı. Göz yaşları içinde sevgili yavrusunu öptü, öptü, öptü..

Ansızın, kapının zili acı acı çaldı. Jeanne'ın sinirleri bozulmuş, tüm bedenini bir titreme almıştı.

— Beni arıyorlar... diye kekeledi.

Brigitte, bahçe kapısını açtı. Bir saniye içinde bahçeye, başta köy muhtarı, jandarma onbaşısı ve dört jandarma eri olmak üzere, yirmi kadar köylü doluştu. Muhtar önden ilerledi.

— Özür dilerim rahip efendi, dedi, evinize girip sizi rahatsız etmek istemezdim. Ne yapayım ki, bir görevi yerine getirmek zorundayım. Kanun adına burada bulunuyorum...

Jandarmaları görünce dehşete kapılan Jeanne, oğlu ile birlikte geri çekilmişti. Zavallı çocuk, bir eliyle annesinin eteğine sımsıkı yapışmış, öteki eliyle ise mukavva atının dizginini tutuyordu. Rahip, doğrularak köyün mülkiye amirine doğru yürüdü.

— Hangi nedenle geldiğinizi biliyorum muhtar efendi, dedi. Jeanne Fortier adında bir kadını arıyorsunuz.

— Evet efendim! Üç suçla: kundakçılık, hırsızlık ve adam öldürmekle suçlanan Jeanne Fortier'yi arıyoruz.

Kaçak kadın bir adım ilerliyerek haykırdı:

— Yalan! Ben suçsuzum!

— İster suçlu, ister suçsuz olun efendim, diye yanıtladı muhtar; sizi yargılamak bana düşmez. Siz, Jeanne Fortier misiniz?

— Evet, Jeanne Fortier'yim!.

Muhtar, jandarma onbaşısına işaret etti. Onbaşı ilerliyerek:

— Hakkınızdaki tutuklama kararına dayanarak yasa adına sizi tutukluyorum.

Jeanne, şaşkınlık içinde havkırdı:

— Buyurun! Tutuklayın! Beni hapse atabilirler! Yar-

gılayabilirler! Hüküm giydirebilirler! Hatta giyotine bile gönderebilirler, ama suçsuzluğumu benliğimden koparıp atamazlar!

Küçük Georges, adamakıllı korkmuştu.

— Anneciğim... Anneciğim... diye yineliyordu.

Onbaşı emretti:

— Kelepçeyi vurun! Gidelim...

Georges, annesinin ellerine asılarak bağırıyordu:

— Gitme anneciğim... Gitme... Korkuyorum...

— Ağlama yavrum dedi Jeanne. Gel!

Onbaşı araya girdi:

— Çocuğunuz sizinle gelemez...

— Beni yavrumdan ayırıyorsunuz demek!..

— Bu zorunlu.. Tutuklama emri yalnız sizin için. Bununla birlikte, çocuğunuzu «Kimsesiz Çocuklar Yurdu»na götüreceğiz.

Jeanne, güçlükle farkedilen bir sesle:

— «Kimsesiz Çocuklar Yurdu»na mı? dedi. Hayır... Hayır... Bunu yapamazsınız. Yavrumu oraya alamazsınız..

Ellerini rahibe doğru uzatarak yalvardı:

— Rahip efendi, Tanrı adına, acıyın, şefaat edin, yalvarırım, bunu yapmasınlar...

— Kanuna boyun eğin zavallı kızım, dedi rahip Laugier. Oğlunuzu merak etmeyin... Onu «Kimsesiz Çocuklar Yurdu»na göndermiyeceğim... Yanımızda kalacak... Eğer, umduğum gibi suçsuz olduğunuz anlaşılırsa, sevgili yavrunuzu gelip burada bulabilirsiniz... Aksine, Alfortville cinayetini saran karanlık çözülemeyip size hüküm giydirilirse, oğlunuzu yanımdan ayırmayacağıma yemin ederim.

Bayan Darier ilerledi ve elini uzatarak:

— Korkmayın talihsiz kızım; gözyaşlarınızı silin. Yavrunuza anne olmaya çalışacağım... Benim de bu yaşta bir oğlum vardı... Tanrının onu bana geri verdiğini düşüneceğim...

Jeanne, hıçkırıklar arasında kekeledi:

— Onu bir daha görememek! Ah! Hasretine nasıl dayanacağım yavrumun!..

— Anneciğim... Anneciğim... Ne olursun gitme...

Bayan Darier, talihsiz çocuğu kucağına aldı:

— Yavrucuğum dedi, annenin gitmesi gerekiyor, ama yakında dönecek. Benimle kalıp onu beklemek istemez misin?

— Rahip efendi de var değil mi? diye sordu Georges.

— Tabii, ikimizle kalacaksın.

— Peki öyleyse... Anneciğim çabuk döneceğine söz verirse sizinle kalırım...

Jeanne'ın boğazında bir şeyler düğümlendi. Boğulacaktı nerdeyse. Umutsuzluk içinde haykırdı:

— Oh! Alın!.. Alın!.. dedi. Ondan sevginizi esirgemeyin... Annesinden söz edin ona... Evet yavrum, bu iyi kalpli insanların yanında kal... Onlar sana annenin suçsuz olduğunu ve seni canından çok sevdiğini anlatacaklar... Sevgili anneciğini unutma; hiçbir zaman unutma!..

Ertesi gün, Jeanne, iki jandarma gözetiminde, trenle Paris'e götürülerek polis müdürlüğünün tutukevine hapsedildi. Rahibin evinde konuk bulunan ressam Etienne Castel ise kendi kendine şunları söylüyordu:

— Tablomun konusunu buldum! Önümüzdeki sergide benden söz edilecek!

Jacques Garaud, Londra'ya servis yapan bir posta vapurunda, Paul Harmant adıyle yerini alarak Amerika'ya kalkan ilk vapura binmek üzere Londra'ya varmıştı.

Alfortville yangınından ve kendisinin kahramanca ölümünden söz eden gazeteleri gözden geçirmeyi unutmamıştı. Olayların bu şekilde gelişmesinden son derece memnundu; işler, istediği gibi yoluna girmişti.

Dönelim Jeanne Fortier'ye...

Olayın soruşturmasını üstlenmiş olan sorgu yargıcı B. Delaunay, Jeanne'ın tutuklanarak Emniyet Müdürlüğüne getirildiğini öğrenir öğrenmez, sanığı derhal huzuruna getirmelerini emretti. Talihsiz kadın, başına gelecek tüm felaketlere hazırdı. Yazgısını belirleyecek olan yargıcın karşısına sakin ve soğukkanlılıkla çıktı.

Yargıç sordu:

— Adınız?

— Jeanne Fortier.

— Kaç yaşındasınız?

— Yirmi altı. 15 Ekim 1835'te Paris'te doğdum.

— Bekâr mısınız, evli mi?

— Dulum. Kocam Pierre Fortier teknisyendi. Parasını çalıp öldürmekle ve fabrikasını ateşe vermekle suçlandırıldığım mühendis Bay Labroue'nun hizmetinde feci şekilde öldü.

Bu sözleri, Jeanne'ın tabii ve kararlı bir tutumla söylemesi üzerine sorgu yargıcı başını kaldırdı.

— Ne ile suçlandırıldığınızı biliyorsunuz demek... Yanıtınız nedir?

— Sadece iki sözcük! Ben suçsuzum!

— Peki öyleyse, «Yetişin» diye bağıracağınız yerde, neden çocuğunuzu alıp fabrikadan kaçtınız?

Jeanne dalıp düşündü.

Yargıç sabırsızlandı:

— Yanıtlayın!

— Neye yarar? İnanmayacaksınız ki...

— Bay Labroue'yu öldürdüğünüzü yatsıyor musunuz?

— Elbette! Şiddetle reddediyorum.

— Ona karşı kin beslemediğinizi de ileri sürecek misiniz?

— Kin mi? Bay Labroue'ya karşı neden kin güdecekmişim ben?

— Sizi işinizden kovdu diye.

— Hayır efendim. O bana, sadece fabrikanın kapıcılığını yapamayacağımı söyledi.

— Fabrikayı kundakladığınızı da yatsıyor musunuz?

— Bunu da şiddetle reddiyorum! Ne patronu öldürdüm, ne de fabrikayı yaktım. Ben suçsuzum!

Yargıç, yeniden başını kaldırarak gözlerini Jeanne'a dikti.

— Bay Labroue'nun kasasını kırıp içindeki parayı aldınız. Mühendisin beklenmedik bir anda karşınıza çıkmasından şaşkınlığa düşerek onu öldürdünüz!

— Bay Labroue kundakçı tarafından öldürülmüştür ne var ki, o kundakçı ben değilim!

— Bay Labroue ile aranızda geçen bir tartışmada, sizi işinizden etmesinin ona uğursuzluk getireceğini söylemediniz mi?

— Söyledim.

— Bay Labroue hasta çocuğunu görmek üzere Saint-Gervais'ye hareket edeceği sırada yazıhanede miydiniz? Veznedar Ricoux kasa mevcudu konusunda bilgi vermeye geldiği ve parayı getirdiği zaman, orada mıydınız?

— Oradaydım.

— Öyleyse, her şeyi işittiniz?

— Hem o denli iyi işittim ki, Bay Ricoux'nun söylediği rakam olduğu gibi aklımda kaldı. Yüz doksan bin birkaç yüz frank.

— Belleğiniz şaşılacak kadar güçlü! dedi yargıç alayla. Anlaşılan söylenen rakam sizi yakından ilgilendiriyordu. O anda suç işlemeyi tasarlamıştınız her halde!

— Ya! Bir rakkamın akılda kalabilmesi için, ille de suç işlemeyi düşünmüş olmak mı gerekiyor efendim?

— Kaçışınız, suçlu olduğunuzun kuşku götürmez kanıtı değil mi?

— Zayıf olduğumun, yüreksizliğimin kanıtıdır efendim. Gerçek ve tek suçlunun bana yönelttiği tehditlere korkakça boyun eğdim..

— Onu bildiğinizi mi savunuyorsunuz? Adını söyleyin!

— Jacques Garaud.

— Fabrikanın ustabaşısı mı?

— Evet.

— Gerçekten içinize yanlış doğmuş. İftiralarınızın ulaşamıyacağı biri varsa, o da, özverisinin kurbanı olarak alevlerin ortasında can veren ustabaşıdır.

— Gerçekten öldüyse, dediğiniz doğru olabilir?

— Yirmi kişi onu alevler içinde can verirken gördüğü halde, siz onun sağ olduğunu öne sürüyorsunuz. Üstelik de onu suçlamaya kalkışıyorsunuz.

— Evet.

— Kanıt gösteremiyorsunuz yine tabii?

— Bunu kanıtlayacak bir belgem vardı.

— Ne oldu?

— O uğursuz gece, Alfortville'de, o da kül oldu, çünkü benim oturduğum binadan da hiçbir şey kurtarılamadı.

— Savunmanızı bu gibi kanıtlarla mı yapabileceğinizi öne sürüyorsunuz?

— Efendim, beni dinlemek lûtfunda bulunur musunuz?

— Anlatın, sizi dinliyorum.

Jeanne, başından geçenleri rahip Laugier'ye, ablasına ve Etienne Castel'e anlattığı gibi, aşağı yukarı aynı sözcüklerle anlattı. Ne yazık ki, bu acıklı öykünün, yargıcın üzerinde bıraktığı etki çok değişik oldu.

— Zengin bir imgeleminiz var, fakat uydurduklarınız gerçeklere aykırı, hayali şeyler. Nasıl oluyor da, Jacques Garaud size böyle bir mektup verebiliyor ve siz de bunu, hiç mi hiç önemli bulmuyorsunuz? Odanızın bir köşesine fırlatıp atıyorsunuz. Nasıl oluyor da siz, Bay Labroue'nun kanat gerdiği kadın, koruyucunuzun, alevler içindeki binasında insafsızca öldürüldüğünü gördüğünüz halde, korkakça kaçabiliyorsunuz? Adaleti aydınlatmak ve sizce bilinen gerçek suçluyu ihbar etmek için görevinizin başında kalmanız gerekmez miydi? Bırakın bunları! Söylediklerinizin mantıkla ilgisi yok! Anlaşılan şöyle düşündünüz: «Nasıl olsa Jacques Garaud öldü. Suçu ona yükleyebilirim. Dirilip de beni yalanlayacak değil ya.»

Jeanne'ın cesareti yine kırılmıştı. Umutsuzluk yine benliğini sarmaya başlamıştı. Ellerini oğuşturarak kekeledi:

— Söylediklerinizi defalarca düşündüm. Kanıt gösteremiyeceğimi biliyorum. Gerçeğin kıvılcımı, vicdanınızı aydınlatmazsa mahvoldum demektir.

— Yalan söylemekte inat etmektense niye pişmanlık duyup suçunuzu itiraf etmiyorsunuz?

— Suçlu değilim ki... Neyi itiraf edeyim?

Yargıç sabırsızlandığını açığa vuran bir el hareketiyle:

— Suçunuzu yatsımakta direniyor musunuz?

— Suçum yok benim, tabii direniyorum.

— Sorgunuza ilişkin tutanağı okutup imzalatacaklar.

Formaliteler tamamlandıktan sonra, Jeanne'ı yargıcın önüne getiren güvenlik görevlileri yine alıp götürdüler. Soruşturma şaşılacak bir çabuklukla tamamlandı. Yargıç dosyayı ceza dairesine havale etti. Ve Seine ağır ceza mahkemesinde sanığın yargılanmasına başlandı.

Rahip Laugier, Jeanne'ın davasıyla olanca gücüyle uğraşmaya başladı. Talihsiz kadını kurtarmak için başvurmadık kapı bırakmadı. Sözünün geçtiği tüm yüksek mevki sahiplerini harekete getirmeye çalıştı. Her gittiği yerde, rahibe, ilgilenmek şöyle dursun, acınmaya bile değmeyen bir yaratığı koruduğunu söylüyorlardı. Sonunda, rahip de o hale geldi ki, sanık kadını korumaya kalkışmakla yanlış bir iş yapıp yapmadığını, kendi kendine sormaya başladı.

Rahibin, görüşmelerden elde ettiği tek sonuç; Georges'un öksüzler yurduna gönderilmeyip yanında kalmasını sağlamak oldu. Georges, çevresinden sevgi gördüğü için, rahibin evine alışmıştı. Bayan Darier ise, bu çocukla, vaktiyle kısa bir süre için tattığı annelik zevkini yeniden tatmıştı. Georges, «Clarisse anneciğini» çok sevmişti. Onu böyle çağırıyordu. Bayan Darier kardeşine:

— Eğer o talihsiz kadın hüküm giyerse, diyordu, bir şey tasarlıyorum...

— Tasarladığın nedir ablacığım?

— Mahkeme, insafsızca davranıp çocuğun annesine uzun süreli hapis verirse, bu yavruyu evlâtlığa kabul edeceğim, soyadımı verip onu yetiştireceğim. Ve onu öyle bir adam yapacağız ki, günün birinde ona göğsümüz kabararak bakacağız. Talihsiz yavrunun yüreğinde acı ve utancın yer etmesine olanak bırakmayacağız. Düşüncemi uygun buluyor musun?

— Çok yerinde düşünüyorsun ablacığım. İyi bir fikir bu. Ancak bunu gerçekleştirmemiz için yargılamanın sonunu beklemeliyiz.

— Bekleyeceğiz. Jeanne Fortier'nin suçsuz olduğuna hâlâ inanıyor musun?

— Bilmiyorum. İnancım sarsıldı... Kuşku içindeyim. Ama o talihsiz kadın suçlu olsa bile, çocuk annesinin cezasını çekmemelidir. Öyle davranacağız ki, zavallı çocuk hükümlü annesinin adını hiçbir zaman öğrenmeyecek.

Yargılama günü geldi çattı. Ağır ceza mahkemesinin başkanı duruşmayı açtı. İddianame okundu, tanıklar dinlendi.

Genç kadının suçluluğu, hangi yönden ele alınırsa alınsın, tartışma götürmez bir durumdaydı. Yalnız bir nokta aydın-

lanmamıştı. Çalınan para ne olmuştu? Savcı, sanığın parayı bir yere, günün birinde bulup çıkarmak üzere emin bir yere sakladığını ileri sürüyordu.

Jeanne'a söz verildi. İçinde, suçsuzluğunu kanıtlayacağına ilişkin en ufak bir umut kalmamış olmakla birlikte, zavallı kadın kendini savunmaktan vazgeçmedi. Yüreklice konuşarak kaçışının nedenlerini mahkeme huzurunda bir-bir açıkladı. Jacques Garaud'nun tehditlerini, zor kullanarak kendisini fabrikanın dışına sürüklediğini, mektubun yangında yok olduğunu tüm ayrıntılarıyla anlattı.

Bu acıklı öykü, mahkeme üyelerini yatıştıracağı yerde büsbütün kızdırdı. Jeanne'ın «arsızlığı» onlara pek çirkin göründü.

Jeanne'ı savunmak üzere bir avukat atanmıştı. Değerli bir avukattı bu. Suçsuzluk durumunu kanıtlamakta gecikmedi. Savunmasında eksik kalan bir tek şey vardı yalnızca: İnandırma gücü.

Savcının yanıtından sonra, jüri görüşme salonuna çekildi. Görüşme yirmi dakikadan fazla sürmedi. Mahkeme oybirliğiyle sanığın, adam öldürdüğü, yangın çıkardığı ve para çaldığı kanısına vardı. Ancak oyların çoğunluğu ile hafifletici nedenler kabul edildi.

Mahkeme, ceza yasasının ilgili maddelerini uygulayarak Jeanne Fortier'ye ömür boyu hapis verdi.

Talihsiz kadın bu korkunç kararı duyunca, acıklı bir çığlık atarak düşüp bayıldı. Hasta koğuşunda kendine geldiği zaman, biribirini tutmayan, saçma sapan sözler söylüyordu. Şiddetli bir beyin hummasına tutulmuştu; hayatının tehlikeye girdiğini gösteren belirtiler gittikçe artıyordu.

X

Jeanne'ın hüküm giymesiyle, yaşamı büsbütün güvenlik altına giren Jacques Garaud, Londra'dan New-York'a kalkan, «*Lord-Maire*» adlı posta vapuruna bindi. Paul Harmant, —bundan sonra sabık ustabaşıyı bu isimle anacağız— birinci sınıf bir kamaraya yerleşti.

Vapura, sabah saat onda binebildi. Yeni adıyla Paul Harmant küpeşteye dirseğini dayadı, çevresindekileri seyre koyuldu.

En son gelenlerin arasında, elli yaşlarında, zengin olduğu anlaşılan biri göze çarpıyordu. Yanında, on sekiz yaşlarında pek sevimli bir genç kız vardı. Onların yakınında, aşağı yukarı yirmi sekiz yaşında bir de delikanlı bulunuyordu.

Delikanlı, ilk bakışta kolayca farkedilmesi olası, zeki, ama zevzek ve eğlenceye düşkün bir işçi görünüşündeydi. Biçimsiz duruşu, vakitlerini atölyelerden çok, bayağı meyhanelerde geçiren işçileri andırıyordu. Basık bir şiveyle konuşuyordu. Güverteye ayak basarken şöyle konuşmuştu:

— Affedersiniz! İnsanın ayağını buraya sürtmesi ince ve kaygan bir buza basmasından farksız... En ufak bir yalpada, insan kendini tepesi üstü bulacak...

Elli yaşlarındaki adamla genç kız, delikanlının bu sözleri üzerine bakışarak gülümsediler. Sonra, yaşlı adam; işçi kılıklıya dönerek, belirgin bir İngiliz şivesiyle:

— İşte nihayet Amerika yolundasınız, dedi. Yol ve yemek masrafınız ödendi. Ayrıca size iki yüz frank da yol harçlığı verdim. Yolculuğumuz sırasında artık sizinle görüşmemize gerek kalmadı. New-York'a varınca buluşuruz.

— Peki efendim, diye yanıtladı delikanlı.

Yoklama başladı. Yolcular güvertede hâlâ karmakarışıktılar. Kadife giysili işçi, yanında kızı bulunan kır saçlı adamla, Alfortville'in eski ustabaşısına eşit uzaklıktaydı. Geminin ikinci kaptanı, elindeki listeye bakarak James Mortimer ve Noémi Mortimer diye seslendi. Sarışın kızla babası yanıtladılar.

— Buradayız!

— Bay Paul Harmant... diye bağırdı ikinci kaptan.

— Buradayım! diye yanıltadı Jacques Garaud.

Kırık-dökük tavırlı ve orijinal şiveli delikanlı, Paul Harmant diye seslenildiğini duyunca birdenbire irkildi.

— Paul Harmant! diye mırıldandı. Öldüğü söylenen teknisyen hala oğlunun adı. Ooo! Olur şey değil, gerçekten güzel bir raslantı bu! Bana öyle geliyor ki, kesesi adamakıllı do-

lu bu Allahlığın. Zengin bir hısımla böyle bir yerde karşılaşmak ne güzel şey!

Delikanlı, Jacques Garaud'un yüzüne dikmişti gözlerini. Jacques, ölü arkadaşının adı duyulunca karşıdakinin tuhaflaştığını hiç farketmedi.

— Şaşılacak şey, diye düşündü işçi, bizim hala oğlunu vaktiyle bir kez gördüğüm halde şimdi tanıyamıyorum. Anlaşılan o değil, ama boşver; adamla biraz gevezelik etmiş olurum hiç değilse...

O anda ikinci kaptan seslendi:

— Ovide Soliveau!

Paris'li yanıt verdi:

— Hop dedik!

Birazdan yoklama bitti. Arkasından yolcuların mevki sırasına göre yerleri bildirildi.

— Vay canına, diye düşündü işçi, bu iş beni sarmadı! Bizim Allahlık, Mühendis Mortimer ile kızı gibi, birincide yolculuk edecek! Ayrılıyoruz demek... Konuşamayacağım herifle. Ovide Soliveau alnına eliyle vurarak devam etti: Ne kadar da ahmağım! İkincidekiler birinciye gidemiyorsa, birincidekiler de mi ikinciye gelemez? Şu Paul Harmant'a ismimi gönderdim mi, kendisi gelip beni bulur. Bundan daha kolay ne olabilir?

Jacques Garaud, vaktinin büyük bir kısmını, mühendis James Mortimer ile sarışın Noémi'nin sık sık indikleri salonda geçiriyordu. Baba-kızla ilişki kurmak için ustaca bir bahane uydurmaya çalışıyor, ama imgelemi buna bir türlü, uygun ve pratik bir çare bulamıyordu.

Yola çıkalı üç gün olmuştu. Havanın güzelliği, yolcuların büyük bir bölümünü güverteye çekmişti. Ovide Soliveau, hala oğlu olabileceğini düşündüğü Paul Harmant'la karşılaşacağını umarak ön kısımda bulunan tüm grupları dolaştı. Ama Jacques Garaud, önceki günlerde olduğu gibi, salondan ayrılmamıştı.

— Olamaz! diye düşündü Ovide. Böyle kamaraya kapanıp kalması için, bizim Allahlığın hasta olması gerekir. Durumunu hemen öğrenmeli.

Ovide Soliveau, az-çok Fransızca bilen bir kamarota doğru yürüdü ve onu selâmlıyarak:

— Özür dilerim efendim; benim için bir zahmete katlanmak lûtfunda bulunmanızı rica edecektim.

— Oooh! Yes! diye yanıtladı İngiliz, sevinerek...

— Ricam şu: Vapura bindiğimiz gün, adının okunduğunu duyduğum bir yolcu var. Adamcağızın adı, öldüğünü sandığım kuzenimin adını anımsattı bana. Ne yapmam gerektiğini öğrenmek istiyordum. Çünkü, yönetmeliğe göre birinciye girmem yasak. Ona sizin haber vermenizi, ön tarafta birinin kendisini beklediğini ve ona ilginç bir şey söyleyeceğini bildirmenizi rica etmek istiyordum sizden. Zahmet olmazsa tabi...

— Ooo! Yes! Bana bu adamın adını veriniz.

— Paul Harmant.

— Peki sizin adınız ne?

— Ovide Soliveau. Dijon'lu bir Fransız dersiniz.

— Ooh! Yes! Bu kadarı yeter.

İngiliz, yemek salonuna inerek metrdotellerden birine ana diliyle sordu:

— Birinciden, Paul Harmant adında birini tanıyor musunuz?

— Sürekli salonda oturan yolcu var ya? O işte.

— Tamam... Gidip göreyim.

Kamarot salona çıktı. Sabık ustabaşı İngilizceye çalışmaktaydı. Kamarot yanına yaklaşarak bozuk bir Fransızcayla:

— Özür dilerim efendim, dedi. Sayın Bay Paul Harmant siz miydiniz?

Ustabaşı, şaşkınlık ve kaygıyla karışık bir merakla yanıtladı:

— Evet benim! Bir şey mi istediniz?

— İkinciden bir yolcu güvertenin ön kesiminde sizi bekliyor, sizinle konuşmak istiyormuş.

— Ben vapurdaki yolcuların hiçbirini tanımıyorum ki...

— O yolcunun sizi çok iyi tanıdığı anlaşılıyor.

— Adı ne?

— Ovide Soliveau.

Paul Harmant hafızasını yokladı. Kamarot devam etti:

— Ooo! Yes! Ovide Soliveau... Teknisyen... Fransız uyruklu... Dijon'lu... Öldüğünü sandığı kuzeniyle karıştırıyor sizi anlaşılan...

Jacques Garaud irkildi, benzi sarardı. Birden ayağa fırladı.

— Kuzenim... Kuzenim Ovide Soliveau... diye kekeledi. Peki... Teşekkür ederim... Şimdi çıkarım.

Kamarot ayrıldı. Sabık ustabaşı salondan çıktı, ama merdivene doğru yürüyeceği yerde, kamarasının yolunu tuttu.

— Bu da nesi? diye düşündü. Bu Ovide Soliveau denen adam, gerçekten, Cenevre'de ölen Paul Harmant'ın kuzeni mi acaba?..

Bunları düşünürken cebinden kimlik cüzdanını çıkarıp okudu: Paul-Honoré Harmant, babasının adı: Césaire Harmant. Annesinin adı: Desirée-Claire Soliveau...

— Gerçekten yakın akrabası olsa gerek diye mırıldandı. Yüreklice davranıp işin içinden çıkmaya çalışmalıyım. Bu herifin karşısına çıkmayı bilmeli ve onu, Paul Harmant olduğuma inandırmalıyım... İnandırmak mı? Buna olanak var mı? Hele kuzeninin öldüğünü gerçekten biliyorsa? Ama ne olursa olsun, onu görmeliyim.

Jacques alnındaki teri silerek güverteye çıktı. Ovide, Jacques'ı görür görmez hızla ona doğru yöneldi. Selâmlıyarak:

— Evet! Sizsiniz azizim, dedi. Benim için zahmet edip geldiğinize teşekkür ederim. Sizi yakından görebildiğim için sevindim. Çok uzun zamandan beri karşılaşmadık, ama yanılmadığıma eminim. Elimi gerçekten kuzenime uzattığıma inanıyorum. Paul Harmant'sınız değil mi?

— Jacques bunu yalanlıyamayacağını anlayınca:

— Ta kendisiyim, dedi.

— Paul-Honoré Harmant, Fransa'nın nefis şaraplar beldesi Dijon'lu Paul! Césaire Harmant'ın oğlu!

— Ve Desirée-Claire Soliveau'nun oğlu... diye tamamladı Jacques.

— Babamın özbeöz kızkardeşi... dedi Dijon'lu.

— Yani siz, dayımın oğlu Ovide Soliveau'sunuz.

— Elbette, kardeş çocuklarıyız! diye haykırdı Ovide.

El sıkıştılar. Sonra Ovide, neşeli ve teklifsiz tavriyle:

— Ya! Şaşılacak şey doğrusu hala oğlu, dedi, seninle burada buluşmak ne büyük mutluluk! Seni ölmüş biliyordum!

— Ölmüş biliyordun demek! diye yineledi Jacques Garaud gülümseyerek.

— Beş yıl önce, memlekete gittiğimde öyle söylemişlerdi.

— Peki, nereden çıkıyor bu saçma söylenti? Ne aslı var ne astarı...

— Dijon'a yolu düşen Cenevre'li bir işçi, annene söylemiş. Üstelik hastanede öldüğünü da eklemiş. Zavallı kadın mektup yazıp gerçeği öğreneceği sırada kalp sektesinden gitti. Babandan tam bir sene sonra... Tüm bunları biliyor muydun?

Jacques, bilmediklerini öğrendiğine sevinmişti:

— Tabii... Tabii, dedi.

— Annenden, babandan kalan küçük miras işini yoluna koymak üzere memlekete gitmişsindir tabii? Pek önemli bir şey kalmadı ya...

— Doğru, pek az bir şey kaldı... diye yanıtladı Jacques.

— Ama gene de sızlanmaya hakkın yok dostum... Şu karşında gördüğün zavallı kuzenine zırnık kalmadı.

— Nasıl, senin de mi anan-baban öldü?

— İki yıl oldu. Altın Sahili'nde, Soliveau'lardan tek kişi kalmadı şimdi. Memleketten uzakta da bir ben varım, Harmant sülâlesinden de senden başka kimse kalmadı azizim... Harmant'lar da yeryüzünden silindi. Senin anlayacağın, ikimiz de kimsesiziz. Ah! Burada buluşmamız ne büyük şans! Düşün bir kere. İlk günü seni doğru dürüst tanıyamadım. Kuşku içindeydim. Ne tuhaf! Birbirimizi görmiyeli altı yıl oldu. İnanır mısın, adını duymasaydım seni dünyada tanıyamazdım... Sonra kılık kıyafetin de büsbütün değişmiş! Üstündeki çul yaman doğrusu! Marsilya'daki ilk ve son karşılaşmamızdan sonra, altı senede, yolunu bulup servet sahibi mi oldun yoksa?..

— Pek önemli bir servet yapamadım. Ama gene de halimden yakınmam için neden yok. Kenara birkaç bin frank atmamı sağlayan bir buluşum oldu.

Sonra, Jacques, «dayı oğlu»na ilişkin daha fazla bilgi edinebilmek için, konuyu değiştirmek amacıyla sorular yöneltti:

— Ya sen, diye ekledi, sen ne yaptın bakalım?

— Hep bildiğin işteyim...

— Ne işi?

Ovide, şaşkın şaşkın Jacques'in yüzüne baktı.

— Ne demek yani? dedi. Pusulayı şaşırdın galiba? Teknisyen olduğumu pekâlâ biliyordun.

Eski ustabaşı dudaklarını ısırarak:

— Doğru, öyle ya, diye yanıtladı. İyice aptallaştım, anlamsız sorular soruyorum sana. Özür dilerim... Bir şeye dalmıştım da...

— Boş ver, olur böyle şeyler.

— Peki, nereye yolculuk böyle?

— New-York'a... Tesviyeci olarak çalışacağım.

— Kolayca iş bulabileceğini umuyor musun?

— İş aramama gerek kalmayacak. İşimi önceden ayarladım.

— Nasıl yani? diye sordu Jacques Garaud.

— James Mortimer adında, New-York'lu bir mühendisle anlaştım. Onun yanında çalışacağım... diye yanıtladı Ovide.

— Hani şu yanında pek sevimli bir genç kız bulunan kır saçlı adam galiba?

— Ya! Senin de dikkatini çekti demek azizim! Evet... Evet, çok nefis bir parça. Taş bebek! Pierrette'i aratmaz. Ne dersin, ha?

Jacques, hiç düşünmeden sordu:

— Kimmiş o Pierrette?

— Nasıl? Pierrette'i unuttun mu?.. Hani sana adamakıllı tutulmuştu?

— Ha! Anımsadım... Pierrette... Tüm bunlar geçmişin o denli derinliklerinde kaldı ki...

— Geçmişin derinliklerinde mi?.. Pek o kadar derinde değil! diye düşündü Ovide, bu yanıt karşısında. Çok acayip!.. Hiçbir şeyi anımsayamaz hale gelmiş!

Adamın yüzündeki ifadeden Jacques, yeni ve pek pahalıya mal olabilecek bir tedbirsizlik yaptığını anladı. Biraz önceki konuyu yinelemeye çalışarak:

— Bu duruma göre, dedi, New-York'ta mı çalışacaksın yani?

— Teknisyen-tesviyeci olarak üç yıllık bir sözleşme imzaladım. Anladığıma göre, tıpkı senin gibi bir bulucu olan James Mortimer, yeni model bir menevişleme makinesi tasarlamış. Şimdiye kadarkilerin hepsinden üstün bir makine...

Ovide'in son sözleri üzerine Jacques, gözden kaçmayacak biçimde titredi.

— Yani bir makine bulmuş demek! diye yineledi şaşarak.

— Bu konuda senin esaslı bilgin vardır. Cenevre'de bu makinelerin en kusursuz hale getirildiği yerde çalıştın.

— Doğru, epey bilgim var.

— Benim de... Zaten montaj ve tesviye işinde çok çalıştığım için adam benimle üç yıllık sözleşmeye yanaştı.

— Bu Amerikalının bulduğu makine ne biçim bir şey? diye sordu Jacques.

— Bulduğu falan yok. Yalnızca geliştirmiş.

— Yuvarlak köşeli gümüş eşyayı menevişleyebilecek mi?

— Yok canım, dedi Ovide. Sen ki meslektensin, yuvarlak çıkıntıların, ters topukların, çubukların, menevişlenemiyeceğini bilmiyor musun sanki?

— Gerçi bu zor bir iş, ama olanaksız değil tabii...

— Peki, öyleyse ne duruyorsun? Böyle bir makine buldun mu milyonersin.

— Patronun zengin mi bari?

— Görünüşe bakılırsa, adam Fransız Merkez Bankası'ndan farksız. Sen ne yapmalısın, biliyor musun hala oğlu?

— Ne yapmalıyım?

— Bu adamla oturup anlaşmalı, bir şirket kurmalısın... Fabrikada birinci planda söz sahibi olursun... Adamın kızı güzel, drahoması da o denli yüksek... Eee! Kimbilir, sonunda ne olacağı hiç belli olmaz... Ah! Senin gibi «efendi kılıklı» olabilseydim!..

Sahte Paul Harmant'la konuşurken Ovide, sanki kuşkulu bir dikkatle onu süzüyordu... O sırada Jacques, şapkasını çıkarıp alnının terini sildi. Saçlarını boyatalı beş gün olmuştu. Saç dipleri büyümüş ve sonuçta alın derisiyle, saçlarının kusursuzca siyaha boyanmış kesimi arasında kırmızımtrak bir çizgi oluşmuştu. Ovide, gözünden hiçbir şeyi kaçırmazdı. Daha ilk bakışta bu tuhaflık gözüne çarptı. Sonra adamın sakalına göz gezdirdi. Sakalda olağanüstü bir şey bulamadı. Jacques yeni tıraş olmuştu.

Ovide düşündü:

— Şaşılacak şey doğrusu! Bizim hala oğlunun saçlarını boyadığına yemin etsem başım ağrımaz. Oysa, benim bildiğim, onun saçları siyahtı.

Jacques düşünceye dalmıştı. En sonra Ovide Soliveau'ya elini uzattı:

— Şimdilik, hoşça kal dayı oğlu, yine görüşürüz! dedi.

Birinci mevkiye doğru ilerlerken, Jacques, kendi kendine:

— Tehlikeyi anlattım, diyordu; ama galiba biraz kuşku belirdi adamın zihninde. Neyse, alın yazısı benimkinin tam tersi olan bir arkadaşın kişiliğini benimsemek için, tüm olanaklardan yararlanmak zorundayım.

Öte yandan Ovide'in zihni de altüst olmuştu. Ağzında sigarası, güvertede, geniş adımlarla, bir aşağı-bir yukarı dolaşarak mırıldanıyordu:

— Allah Allah! Çok tuhaf doğrusu! bizim hala oğlu dehşetli değişmiş; bir acayip hali var! İkimiz de aynı meslekten olduğumuza göre, benim teknisyen olduğumu nasıl anımsıyamıyor? Onun yüzünden birtakım ahmakça hareketler yapan Pierrette'i neden anımsıyamadı?.. Sonra saçlarını da boyuyor? Siyahın altında kırmızı saçlar belli... İyice gördüm bunu! Kafam karmakarışık vallahi. Ya bu adam gerçekten halamın oğlu değilse? Ya, Cenevre'de öldüğü söylenen Paul Harmant'ın adını almış, ne olduğu belirsiz biriyse bu?.. Peki ama neden bu adı almak gereğini duymuş olabilir?.. Adamın içyüzünü bir öğrensem!.. Esrarengiz tavırlarını hiç gözüm tutmadı. Altı yılda servet sahibi olmuş... Şaşılacak şey... Bu olabilir, ama binde bir. Eşeliyeceğim bu işi! Ufak çapta bir

soruşturmaya girişeceğim. Zengin olmayı kafasına koymuş bir insanın, fırsatlardan yararlanmayı bilmesi gerekli. Ben ki, zengin olmak amacındayım. Karşıma fırsat çıktı mı, kaçırmamalıyım.

Paris'li, cümlesini tamamlamadan bir an sustu. Bakışları, güvertede birini arıyormuş gibiydi. Bir aralık, gözlerini, omuzuna deriden küçük bir çanta asmış, altmış beş - altmış altı yaşlarında bir adama dikti. Gözleri hırsla kıvılcımlandı. Para çantasına bakarak söylenmeye başladı:

— İşte, işte aradığım fırsat! Bu çantanın içindekileri gözümle gördüm... Altın ve banknot olmak üzere en az altmış bin frank var. Bir yolunu bulup kayışı kesmek var! Çantanın içindeki parayı cebe indirip çantayı da denize attım mı tamam.. Bu işi başarırsam, birinci mevkide yolculuk eder, sigaranın en iyisinden içerim. Üstüme, en usta terzinin elinden çıkmış, en şık, en zarif «çul» geçiririm. Oh! Fırsat bir insanı nasıl da değiştiriyor!

Dijon'lu sigarasını parmakları arasında yuvarladı; başını sallayarak mırıldanmayı sürdürdü:

— Bizim hala oğlunun da böyle bir fırsatla karşılaşmış olduğunu duyarsam hiç şaşmam! Ona büyük ikramiyeyi kazandıran buluşun ne olduğunu öğrenmek isterdim doğrusu! Eğlenceli bir şey olmalı...

Ovide, adımlarını yavaşlatarak sigarasını yaktı. Güvertenin arka kesiminde oturmuş, birbirleriyle alçak sesle konuşan iki kişinin karşısında ansızın durdu. Bunlar; yerel kıyafetli, bakır benizli bir Kanada'lıyla yirmi beş yaşlarında bir delikanlıydı.

Kanada'lı yaşlıca görünüyordu. Saçları kırlaşmış, yanakları çökmüştü. Çukurlaşmış gözlerinde bir nöbetin kıvılcımları parıldıyordu. Vücudunu bir titreme almıştı sanki. Elinde, altın renkli bir sıvıyla dolu küçük bir şişe vardı. Genç adam ise Amerika'ya servet yapmak üzere giden bir Fransız doktoruydu. Yaşlıya sordu :

— Demek on yıldan beri bu nöbete tutuluyor, sonra ancak elinizdeki içkiyle kendinize gelebiliyorsunuz?

Kanada'lı Fransızca yanıtladı:

— Evet, yaşamımı bu ilaca borçlu olduğumu da söyleyebilirim. Nöbetim artınca bundan beş-altı damla aldım mı, iyileşiveriyorum... Dermanım da yerine geliyor...

— Ne biçim içki bu?

— Bizim dağlarda yetişen bitkilerden yapılmış bir içki.

— Adı nedir?

— Pek çok adı var, ama en çok ilgi çekeni: «*Gerçek likörü*».

— «*Gerçek likörü*» diye yineledi genç doktor. Bunun taşıdığı anlam nedir?

— Bu isim, içkinin özelliklerinden biriyle ilgili. Bunu şarapla, birayla, rakıyla, ne ile olursa olsun karıştırıp bir çorba kaşığı içtiniz mi, zihniniz karışıyor, bir an içinde, bir çeşit delilik geçiriyorsunuz. Bu deliliğiniz bazı kere yalnızca birkaç dakika, bazı kereler ise bir saat sürüyor. Bu delilik süresince insan, gerek geçmişini, gerekse şimdiki halini olduğu gibi anlatmak, en gizli düşüncelerini açığa vurmak gereğini duyuyor. İçkinin etkisi geçtikten sonra ise, söylediklerini anımsamıyor. İşte bu yüzden buna «*Gerçek likörü*» denmiş. Şimdi anladın mı dostum!

— Çok ilgi çekici doğrusu, dedi genç doktor.

Ovide Soliveau, bu konuşmanın tek kelimesini kaçırmamıştı.

— Vay canına! diye mırıldandı. Çok tuhaf şey! Bu likör bende olsaydı, onu bizim hala oğluna içirir, saçlarının niçin renk değiştirdiğini, servetini nasıl elde ettiğini anlardım. Bülbül gibi konuştururdum onu.

İki adam konuşmayı sürdürüyorlardı:

— Gerçekleri bir-bir söyleten içkinin daha başka özellikleri de var. Bunlardan birisi çok ilgi çekici...

— Hangisidir o? diye sordu doktor.

— Bir yaranın üstüne, olduğu gibi damlatılınca, yarayı şiddetle dağlıyor, kısa zamanda kurutuveriyor.

— Demek her derde deva bir ilaç bu? diye şaşırdı genç doktor.

— Söylediklerime inanmıyorsanız kendiniz de deneyebilirsiniz...

— Deneyebilmek için bundan bir miktar elimde bulunmalı. Nereden elde edebilirim? Satılıyor mu?

— New-York'a mı gidiyorsunuz? diye sordu Kanada'lı.

— Evet.

— Öyleyse, söyliyeceklerimi yazınız.

Genç doktor cebinden bir not defteri çıkarıp yazmaya hazırlandı. Öte yandan, Ovide de, konuşmalara sırtını dönerek defteriyle kalemini hazırladı. Kanada'lı yazdırdı:

— Chuchillino, Onbirinci Cadde No. 24.

— Necidir bu Chuchillino?

— New-York'a yerleşmek üzere Kanada'dan ayrılan bir köylüm. Dağlardan *«gerçek likörü»* getirtip, aşağı-yukarı altın fiyatına satıyor. Bu kadarcık bir şişe için, on beş dolar alacak sizden.

Ovide, isimle adresi not defterine almıştı.

— Benden de bir o kadar alacak tabiî! diye düşündü.

Lord-Maire Vapurunun güvertesinde bu olay geçerken Jacques Garaud oturma salonuna inmiş ve sonunda milyoner mühendisin kızı Noémi Mortimer'le konuşmak fırsatını bulmuştu. James Mortimer, tanıdık birkaç Amerika'lıyla yarenlik ederken, sarışın Noémi piyanonun başına geçmişti. Genç kız, o sırada Paris'te pek revaçta olan bir operetin melodisine çalışıyordu.

Jacques, genç kızı daha iyi dinliyebilmek bahanesiyle gelip yakınına oturdu. Parça bitince, piyano sesi arasında genç kıza doğru eğildi:

— Anlaşılıyor ki Bayan, Fransa'da epey bulunmuşsunuz, dedi; hem de Paris'te...

— Nereden anladınız efendim, söyler misiniz lütfen?

— Bu müzik parçasını Paris'te, hatta ilk çalındığı tiyatroda dinlememiş olsaydınız, bu denli canlı ve sürükleyici biçimde çalamazdınız.

— Doğru! Haklısınız efendim. Bu opereti Paris'te seyrettim ve dinledim. Melodiler çok hoşuma gittiği için de belledim.

— Belleğiniz şaşılacak kadar güçlü öyleyse.

— Hoşuma giden şeyler için öyledir.

— Paris'te uzun zaman kaldınız mı efendim?

— Yalnızca üç ay diye yanıtladı Noémi. Hiç olmazsa bir yıl kalmak isterdim, ama babam bana bu zevki tattırmak olanağını bulamadı, işleri dolayısiyle New-York'a dönmek zorundaydı.

— Ben Paris'ten duygulanmadan ayrıldım. Ama sizi çok iyi anlıyorum. Ben de New-York'a gidiyorum.. Teknisyenim. Yenilikleriyle isim yapmış olan çeşitli kuruluşlarda incelemeler yapmayı tasarlıyorum. Bu arada Mortimer fabrikalarını ziyaret edeceğim tabii.

— James Mortimer firmasından söz ediliyor mu sizin oralarda?

— Elbette efendim... James Mortimer müessesesinin sahibi, Avrupa'da bir dâhi olarak tanınmaktadır.

— Övgüyle sözünü ettiğiniz o adamı tanıyor musunuz?

— Hayır efendim.

— New-York'a varınca onu görmek niyetindesiniz demek?

— İlkönce onu ziyaret edeceğim efendim...

— Öyleyse, diye devam etti genç kız, birinin sizi ona tanıtması çok hoşunuza gidecek?..

— İtiraf edeyim ki, benim için bundan daha büyük zevk olamaz. Öyle bir tanıtma, beni sıkıntılı dakikalardan kurtarır.

— Anlıyorum.. Şunu da kesinlikle bilmelisiniz ki, James Mortimer'in Fransızlara karşı özel bir sevgisi var. Şimdi size onunla görüşmenizi öneriyorum.

— Sevinçle kabul ediyorum. Onu yakından tanıyorsunuz galiba efendim?

— Çok yakından; ve onu tüm kalbimle seviyorum. Babamdır...

Sahte Paul Harmant, kusursuz bir komedi oyuncusu tavriyle şaşırmış gibi göründü.

— Babanız demek! diye haykırdı. Aman efendim, bu ne güzel raslantı! Kimin aklından geçebilirdi bu? Bilseydim...

— Bilseydiniz, babamdan başka türlü mü söz ederdiniz yoksa? diye sordu Noémi gülerek.

— Yok canım! Sözlerim düşündüklerimden ayrı olamazdı.

— Sizi babama tanıtırken, ona karşı duyduğunuz hayranlığı da belirteceğim. Adınız nedir efendim?

— Paul Harmant.

— Geliniz lütfen.

Noémi, piyanonun taburesinden kalktı; James Mortimer'e doğru yürüdü. Eski ustabaşı da arkasından geldi.

— Size, birini tanıtmak istiyorum babacığım.

Mortimer biraz şaşkınlıkla sordu:

— Birini mi tanıtacaksın? Hayrola?

— Evet, Fransa'dan New-York'a, özellikle sizi ziyaret etmek üzere yolculuk eden bir Fransızı. Bay Harmant rasgele ne amaçla yolculuk ettiğini anlattı; beni tanımıyordu. Büyük bir saygı ve hayranlık duyduğu adamla tanışmadan yolunu sürdürmesine gönlüm razı olmadığı için onu size getirdim. İşte, babacığım, izin verirseniz, size Bay Paul Harmant'ı tanıtayım o da sizin gibi teknisyen.

James Mortimer, Ovide'in sahte kuzenine doğru iki adım ilerledi:

— İki kez hoşgeldiniz efendim; hem çok sevdiğim büyük bir memleketin vatandaşı, hem de kızımın tanıttığı bir insan olarak size hoşgeldiniz diyorum. Siz de, benim gibi teknisyen, yani işçisiniz demek? Sevindim, elinizi verir misiniz lütfen?

— Beni yürekten bir ilgiyle karşılamış olmanızdan ötürü onur ve sevinç duyuyorum efendim.

— Bundan böyle iki eski dost gibiyiz, dedi Mortimer. Artık şatafatlı sözlere gerek yok. Amerikan ekonomisinin kral-larından birini tanıtayım size: Richard Davidson.

— Bir emriniz olursa beklerim efendim, dedi banker. Size yararlı olabilirsem mutluluk duyacağım.

— Kızımın sözlerini yanlış anlamadıysam, dedi Mortimer, New-York'a beni görmek amaciyle gidiyormuşsunuz.

— Doğru efendim. Fransa'da örnek bir fabrika kurmak istiyorum. İş alanında incelemeler yapmak üzere yolculuk ediyorum. Atölyelerinizin, benzerlerinden her bakımdan üstün olduğu söyleniyor. Kuruluşunuzu görmek üzere izninizi rica etmeyi düşünüyordum efendim...

— Serbestsiniz azizim; atölyelerimi bol bol gezebilir ve inceleyebilirsiniz. Atölyelerim dünyada eşsizdir. Ancak, yalnızca makine sanayii için kurulmuştur.

— Beni en çok ilgilendiren de bu zaten, dedi Jacques. Elde ettiğim sonucu bu alana borçluyum.

— Gerçekten kârlı bir iş alanıdır bu... Örneğin, büyük yeniliklerle ürettiğim dikiş makineleri bana pek çok para kazandırdı.

— Dikiş makinelerinizi biliyorum, dedi Jacques. Üstelik onlar üzerinde uzun boylu incelemeler yaptım.

— Kusurlu yanlarına rastladınız mı?

— Açık yürekli konuşmama izin veriyor musunuz?

— Elbette! Açıkyüreklilikten hoşlanırım. Hatta kaba davranıldığı zamanlar bile. Zaten kusursuz olduğumu da asla ileri sürmem.

— Makinelerinizin gürültülü sarsıntısından yakınıyorum. Bu durum makineyi kullanan için son derece yorucu oluyor.

— Makinenin sessiz çalışmasını mı sağlamak istiyorsunuz? Beş yıldır bu konu üzerinde araştırmalar yapıyorum. Ama boşuna. Siz bir sonuç alabildiniz mi?

— Belki.

Ve sahte Paul Harmant cebinden not defterini çıkardı. James Mortimer'in geliştirdiği dikiş makinesini, tüm görünüş ve biçimleriyle çizmeye başladı. Mortimer, şaşkınlık içinde, eski ustabaşının defterine bakıyordu. Sahte Paul Harmant'ın kalemini pek usta buldu.

— Makinenizin planı, tam olarak bu değil mi? diye sordu Jacques.

— Evet efendim, planın en ufak bir eksiği yok.

— Şimdi açıklamamı izlemenizi rica ediyorum.

Jacques, pratik yetişmiş hünerli bir teknisyendi. Dikiş makinesinin kusurunu gidermek için ufak-tefek birtakım değişikliklerin yeteceğini kolaylıkla ve açık bir anlatımla kanıtladı.

Jacques sözlerini bitirince, Mortimer haykırdı:

— Sevgili meslekdaşım, siz çok değerli bir teknisyensi-

niz! Tasarınız kusursuz! Böylece «sessiz» diye adlandırabileceğiniz dikiş makinesini bulmuş oluyorsunuz.

— Bu makine sizin adınızı taşıyacak efendim, bu fikir üzerinde hak iddia etmemeye kesin olarak söz veriyorum.

— Bunu kabul etmiyorum!

— Peki, neden?

— Çünkü bu tasarıyı bana bırakmakla, onun getireceği büyük kazancı da feda etmiş oluyorsunuz.

Jacques Garaud gülümsedi:

— Büyük kazanç mı?.. diye yineledi. Bana kalırsa, bu işi büyütüyorsunuz. Ama bir an için dediğinizin doğru çıkacağını kabul etsek bile, ben verdiği sözde durmasını bilen bir insanım.

— İşte gücünden emin, mert bir insan! diye düşündü Mortimer. Ne iyi ortağım olur bu adam!

— Direnmek yararsız sevgili meslekdaşım. Önerinizi ancak bir koşulla kabul edebilirim, dedi Mortimer.

— Nedir koşulunuz?

— Benim geliştirdiğim ve sizin tamamlamış olduğunuz dikiş makinesini birlikte üretmemizi öneriyorum.

— Önerinize teşekkür ederim, ama bu denli önemsiz bir iş için ortaklık yapmak neye yarar? Hem sonra, Amerika'da kalıp kalmıyacağım da henüz belli değil.

— Yani fikrinizi hemen değiştirdiniz mi efendim? diye sordu Noémi. Beş dakika önce bana, Amerika'da uzun zaman kalmak niyetinde olduğunuzu söylememiş miydiniz?

— Doğru, niyetim öyle. Ama bu düşüncemin gerçekleşmesi irademin dışında bazı işlere bağlı. Çok önemli sonuçlar beklediğim büyük bir işle uğraşıyorum. Ancak Amerikan makine sanayiinin elde ettiği ilerlemeleri inceledikten sonra New-York'ta mı kalacağıma, yoksa Fransa'ya mı döneceğime karar vereceğim.

— Amerika'da atölye kurmayı prensip olarak kabul ediyor musunuz? diye sordu James Mortimer heyecanla.

Fransızı kendisi için korkunç bir rakip olarak görüyordu.

— Gerekirse, neden olmasın?..

— O takdirde yeni bir buluşu uygulama alanına koyacaksınız demektir?

— Evet! Dikiş makineleriyle hiç ilgisi olmayan bir buluş bir tür menevişleme makinesi.

Jacques, Ovide Soliveau'dan aldığı bilgiyle, Mortimer'e kesin darbeyi indirmişti. Menevişleme makinesinin sözü edilince, James Mortimer belirgin biçimde ürperdi. Sahte Paul Harmant, Amerika'lının hemen teslim olacağını ummuştu ama umduğu çıkmadı.

James Mortimer, aldırmaz bir tutumla:

— Ben de bu işle uğraşıyorum, dedi. Ama, bu alanda Cenevre'liler son sözü söylediler. Daha iyisi başarılamaz.

— Düz yüzeyler için dediğiniz doğru... diye yanıtladı Jacques. Ama bu, yalnız işi bilmeyenleri durdurabilecek bir zorluk... Bu alanda ilerlemek gerekir...

Amerika'lı, şakaklarının soğuk-soğuk terlediğini duydu.

— Benim düşündüklerimi mi tasarladı acaba? diye düşündü.

Sonra yüksek sesle ekledi:

— Kıvrık topukları ve eğri yüzeyleri menevişleyebilecek özellikte bir makine yapılabileceğine inanıyor musunuz yani?

— Eminim! Kesin olarak inanıyorum.

Mortimer'in benzi sarardı. Titrek bir sesle sordu:

— Böyle bir makine tasarladınız mı yoksa?

Jacques sözcükleri ağzından teker teker düşürerek, ilgisiz bir tutumla yanıtladı:

— Evet, tasarladım.

Mortimer'in yüzü yine renk değiştirdi: mosmor kesildi.

— Benim için gerçekten korkunç bir rakip bu adam, diye düşündü. Akla hayale gelmeyecek ölçüde korkunç... Yediğim darbeyi dakika yitirmeden savuşturmalıyım. Ve bu feci durumu zafere çevirmeliyim.

Sonra etkili bir sesle sordu:

— Tam bir açıkyüreklilikle konuşmama izin verir misiniz, aziz meslekdaşım?

— Rica ederim...

— Söylediklerinizhayal olmaktan uzaksa, ki hayal olmadığına inanıyorum, çok kısa zamanda size çok büyük bir kazanç getirmesi gereken bir buluşunuz var demektir. Ancak; New-York'a, yani içyüzünü bilmediğiniz bir ortama gidiyorsunuz. Fabrika kurmanız, atölyeler yapmanız gerekecek, bu size hem uzun bir zamana, hem de pek çok paraya mal olacak.

— Orası öyle, ama başka çaresi var mı?

— Bakınız; ortak olalım, atölyelerimin yönetimini ele alın. Fabrikamda sessiz dikiş makinesiyle menevişleme makinesinin yapımına hemen başlayabilirsiniz. New-York'a varınca ortaklık sözleşmesini imzalarız. Kuruluşumun yarı kazancı sizin olur. Ayrıca, prim olarak da size, elli bin dolarlık bir çeki, ibrazında ödenmek üzere banker dostum Richard Davidson'a hitaben imzalarım. Kendisi de burada olduğuna göre...

Jacques Garaud, kolay kolay boyun eğmek istemiyormuş gibi bir tutum takınmıştı:

— İyi ama, aziz meslekdaşım... diye söze başladı.

Noémi âdeta yalvaran bir sesle ve dayanılmaz bir bakışla araya girdi:

— Ooo! Rica ediyorum, kabul ediniz! dedi.

Mortimer, gülerek konuştu:

— Görüyorsunuz ya, kızım da beni destekliyor! Kabul edin değerli meslekdaşım.

— Bayanın ilgi göstermesi, para sorunundan çok daha fazla etkiledi beni. Kabul ediyorum.

— Verin elinizi, öyleyse. Ortaklığımız tamamdır. Şimdi sormanın tam sırası. Evli misiniz?

— Bekârım, dedi eski ustabaşı gülümseyerek.

— Evimde size bir daire ayırmayı öneriyorum. Reddetmiyeceksiniz...

— Tabii, hayır, dedi Jacques Garaud. Size borcumu nasıl ödeyeceğimi bilemiyorum.

Sonra kendi kendine söylendi. Üç ay içinde James Mortimer'in damadı olacağım.

Sabahın saat on birinde, öğle yemeğinden önce, James Mortimer, kızı ve sahte Paul Harmant oturma salonunda bu-

luştular. Mortimer'le Harmant bütün günü, ortaklık anlaşmasının ana çizgilerini saptamakla geçirdiler. İlk imzalarını attılar ve Amerikalı, Fransıza; banker Richard Davidson'a ibrazında ödenecek bir çek verdi.

Güneş batmadan az önce, hava almak üzere güverteye çıktılar. Mortimer'le Noémi'nin ufku seyre daldıkları bir sırada, Jacques güvertenin önüne doğru ilerledi. Eski ustabaşı, vapurun her yanını dolduran kalabalığı gözden geçirdi. Ovide Soliveau'yu gördü.

Sahte Harmant, Dijon'luya yaklaşacağı sırada, ansızın durdu. Ovide, dirseğini küpeşteye dayamış olan yaşlı bir adamın arkasında yer almıştı o anda. Sağ elinde gizlemeye çalıştığı ufak bir bıçak parlıyordu. Soliveau'nun duruşu çok garip kuşkulu göründü Jacques Garaud'ya. Gözlerini ondan ayırmıyordu. Yolcu, pardesüsünü önüne yerleştirmişti. Ovide Soliveau, sol elini yolcunun pardesüsüne doğru uzatarak eteklerini hafifçe kaldırdı. Bunun üzerine, Jacques, deriden bir çantanın ince kayışla yolcunun omuzuna asılı olduğunu farketti.

— Hah ha! diye mırıldandı. Bizim dayı oğluna başka gelir kaynakları da varmış meğer!.. Teknisyenliğine bir de *«kapkaççılığı»* eklemiş. Yaman bir adam doğrusu!..

Jacques, sözlerini tamamlayamadı. Başka bir fikir gelmişti aklına:

— Onu yakalamalıyım! diye düşündü. Bu akşam böyle bir fırsat arıyordum zaten. İşim düz gitti.

İlerleyerek Ovide Soliveau'nun iki adım yakınına yaklaştı. Ovide, onun geldiğini farketmemişti. Sahte Paul Harmant, ciddi ve kaygılı bir tutumla, elini teknisyenin omuzuna sertçe koydu. Aynı anda kulağına eğilerek fısıldadı:

— Ne yaptın hırsız?

Ovide sendeledi. Benzi sarardı.

— Ne?.. Nasıl?.. Ne dedin, hala oğlu?..

Jacques, hırsızı bileğinden yakalayarak tenha bir köşeye sürükledi. Dişlerini sıkarak konuşmayı sürdürdü:

— Her şeyi, her şeyi gördüm diyorum. Alçağın tekisin sen. Arkasına yaklaştığın ihtiyardan arakladığın çantayı he-

men bana teslim edeceksin!.. Ailemizin onurunu iki paralık ediyorsun ha! Seni kaptana götürüp teslim etmeliyim.

Ovide'in bacakları titriyor, dişleri birbirine vuruyordu.

— Hayır... Hayır... Hayır, diye kekeledi; bunu yapmamalısın bana... N'olursun bu yolunu şaşırmış zavallıya acı. Bağışla beni!

— Hırsızlık anındaki soğukkanlılığına ve becerikliliğine bakılacak olursa, bu kötülük sende alışkanlık halini almış.

— İlk kez böyle bir şey yapıyorum... İnan!.. Yemin ederim!

— Kes sesini ve çantayı bana ver!

Ovide, para çantasını Jacques Garaud'ya uzattı.

— Ne yapacaksın?

— Onu sahibine geri vereceğim.

— Ama...

— Daha fazla tek sözcük çıkmasın ağzından!

Eski ustabaşı, ihtiyar yolcuya doğru yürüdü; yanına yaklaşarak çantayı uzattı:

— Özür dilerim, efendim dedi, bu çanta sizin galiba?

Yolcu telâşla elini ince kayışa götürdü. Sonra dehşet içinde irkildi:

— Çalınmış! diye haykırdı.

— Öyleyse sizin çantanız bu. İçine el sürülmüş mü? Lütfen bakınız.

İhtiyar, saniye kaybetmeksizin, cebinden küçük bir anahtar çıkarıp çantasını aceleyle açtı.

— Hayır, dokunulmamış dedi. Hepsi tamam... Yetmiş bin frank; bin bir zahmete katlanıp, otuz sene çalışarak topladım bu parayı. Kızıma götürüyorum. Peki ama, çantam nasıl elinize geçti?

— Benimle gelir misiniz lütfen? Anlatacağım.

Sahte Paul Harmant, Ovide'e doğru yürüdü. İhtiyar da arkasından geldi. Ovide, benzi bir ölüden ayırdedilemeyecek kadar sararmış, Jacques'ın hareketlerini izliyordu. Jacques, Ovide'in karşısında durdu:

— İşte çantanızı çalan adam, dedi. Bu kepazeyi tanıyorum. Hapse atılmayı hak etti, ama gönlüm buna razı değil. Su-

çunu size itiraf etmesini ve merhametinize sığınmasını istiyorum.

Ovide, bitik bir sesle kekelemeye çalıştı:

— İtiraf ediyorum... Efendim, bu kötü hareketimi bağışlamanız için size yalvarıyorum...

— Beyefendinin hatırı için sizi bağışlıyorum, dedi yolcu nefretle. Benden bulmayın, ne haliniz varsa görün. Yüzünüzü hiç unutmayacağım. Ben de New-York'a gidiyorum. Ve yanında çalışacağınız adamı, yani Bay Mortimer'i tanıyorum. Az önce ne amaçla yolculuk ettiğinizi bana anlattınız. Sizi güvenle dinledim. Elinden her iş gelen, namuslu bir işçi olduğunuza inandım. Ne kadar da safmışım! Patronunuzun gözünü dört açması için kendisine bir-iki söz söylemem gerekiyor.

Ovide, birkaç sözcük kekeliyerek yalvardı:

— Patronunuzu uyarmak zorundayım, diye ayak diredi ihtiyar yolcu.

Jacques, araya girdi:

— Bu ders utanmaza uzun zaman yeter efendim, dedi. Bu üzücü olayı kimseye açıklamamanızı ben de rica ediyorum. Yine söyleyeyim ki, bu adamı tanıyorum... Ailesini de yakından tanıyorum... Saygıdeğer bir ailedir... Bu rezilin alacağı ceza ve onursuzluk lekesi o onurlu aileye de bulaşır.

— Ailesinin ve en çok da sizin hatırınız için susacağım efendim. Siz olmasaydınız, servetim elimden gidecekti... Yalnız bu adamın adını öğrenmek istiyorum.

Sahte Paul Harmant yanıtladı:

— Ovide Soliveau.

Teknisyen Ovide'in benzi, korkudan acı yeşil bir renk almıştı.

— Ovide Soliveau... diye yineledi yolcu. Bu isim bana yabancı değil Ah! Hatırladım... Altın sahilinden bu adam. Paris'te, görevde iken elimde bu adam hakkında hırsızlıktan tutuklama emri vardı.

Jacques Garaud, Ovide'in yüzüne dik dik baktı:

— Geçmişi konusunda bilgim yoktu dedi; ama, ailesinin hatırı için kendisine kanat germeyi sürdüreceğim. Kimseye bir şey söylemeyeceğinize söz vermiştiniz...

— Sözümde duruyorum efendim; çünkü size minnettarım. Susacağım, ama olayı unutmayacağım. Bir gün, bu utanmaz adamın yeni bir kötülüğüne tanık olursam, ona asla acımıyacağım!

Sonra, ihtiyar yolcu, elini Jacques'a uzatarak ekledi:

— Bana büyük bir iyilik yaptınız, efendim. Günün birinde herhangi bir iş için bana gereksinmeniz olursa, emredin. Beni hatırınızdan çıkarmayın. Bana güvenebilirsiniz. Adım René Bosc, Fransızım. Emekli güvenlik memuruyum. New-York'ta Onbirinci cadde 56 numarada oturacağım.

— René Bosc, Onbirinci cadde No. 56... diye tekrarladı Garaud. Ne adınızı, ne de adresinizi unutacağım efendim. Ben de New-York'ta oturacağıma göre, bir gün belki size başvurmak gereğini duyarım.

Emekli polis memuru, sahte Paul Harmant'ın elini sıktıktan sonra. Ovide Soliveau'ya nefretle bir göz atıp uzaklaştı.

Ovide, Jacques'ın karşısında başını eğerek bekledi. Süt dökmüş kediye dönmüştü.

Jacques, ilkönce alçak sesle konuştu:

— Demek öyle, dedi. Raslantı seni bu vapurda karşıma çıkardı. Sen ki, şerefine toz kondurmamış bir sülâlenin, Harmant sülâlesinin kanındansın... Seni karşımda bulunca sevinmiştim. Oysa sen alçağın, düzenbazın, hainin tekiymişsin! Polisin izlediği bir sabıkalı, hırsızlığı meslek edinmiş bir rezil!

Jacques'in sesi gittikçe yükseliyordu. Ovide'in ağzı kurumuş, boğazı düğüm düğüm olmuştu:

— Yüksek sesle konuşma kuzenim! yalvarırım, bağırma! diye kekeledi. Bir sersemlik yaptım, ne yapalım. oldu bir kere! Yoksulluk bu; insan şeytana kaptırıveriyor kendini! Şeytanın işi yok! Çantadaki altınlarla kâğıt paraları görünce başım döndü...

— İlle de zengin olmak mı istiyorsun?

— Elbette... Zenginlik her şey demektir.

— Emekli emniyet memurunun çantasındaki para yalnızca yetmiş bin franktı. Bu bir servet sayılmaz. Ama bana boyun eğersen, seni gerçek servete kavuştururum.

— Canımla ve bedenimle emrindeyim kuzenim!

— Sözünde duracak mısın? Art niyetin filan yoktur inşallah?

— O da ne demek? Şu anda yazgım senin elinde değil mi? Şu René Bosc denilen ihtiyar, sen «her şeyi açıkla» deseydin, gidip olayı kaptana anlatmayacak mıydı? Aklına esmiş olsaydı, kendi elinle beni teslim edemez miydin?

— Senin hakkında kimseye bir şey söylemiyeceğim. René Bosc'un da konuşmasını önleyeceğim; ama söylediklerimi harfi harfine yerine getireceksin.

— Başüstüne! Emret!

— Bir kez, topluluk içinde, aramızda herhangi biri bulunduğu zamanlar beni hiç tanımıyormuş gibi davranacaksın. Dünden beri, patronun James Mortimer'in ortağı olduğumu söylersem, neden böyle davranmam gerektiğini kolayca anlarsın.

— Sen, Mortimer'in ortağı oldun demek! dedi Ovide şaşarak.

— Ve hemen belirteyim ki, dedi eski ustabaşı, Mortimer'in ortağı olduğuma göre, artık damadı olacak biçimde ayarlamalıyım kendimi.

— Seni kutlarım kuzenim!..

— Mortimer ailesinden alacağım güçlü mevki sayesinde sana elimi uzatacağım. Ama tutumun düzgün olmazsa seni hemen harcıyacağımı da şimdiden söyliyeyim. İsteklerime boyun eğeceksin. Öyle davranacaksın ki, hakkında en ufak bir yakınma gelmeyecek. Şimdi sana hazırladığım ilk olanağı söylüyorum: Önümüzdeki bir ay içinde fabrikanın ustabaşılarından biri olacaksın, ücretini de bir misli arttıracağım. Ama benim adamım, benim aracım olduğunu unutmayacaksın. Yalnızca benim irademe bağlı kalacaksın.

— Kabul ediyorum, hem de yürekten. Senin de çok hırslı olduğun belli. Demek ki, ağzımı tutmama, sana itaat etmeme, hatta belki de suç ortaklığı etmeme gereksinmen var. Niçin? Bilmiyorum ve öğrenmeye de çalışacak değilim. Orası beni ilgilendirmez... Canımla ve bedenimle emrindeyim! Ne yapmak gerekiyorsa emret...

— New-York'a varıncaya dek yapılacak bir iş yok. Yalnız, yine söylüyorum, beni hiç tanımıyormuş gibi davranacaksın... Tamam, anlaştık. Şimdi başka şeyden söz edelim.

— Ah! Benim için bundan iyi konu mu olur?

— Paraya gereksinmen var mı?

— O da sorulur mu?

Jacques, cebinden on lui çıkarıp Ovide'in eline sıkıştırdı:

— Al, dedi, kendine iyi bak.

Ovide Soliveau'nun neşesi iyiden iyiye yerine gelmişti.

— Teşekkürler, hala oğlu! diye haykırdı.

— Beni hala oğlu diye çağırdığını bir daha işitmivevim... Ancak yanımızda kimse bulunmadığı zaman öyle diyebilirsin.

Mortimer'le Noémi salona inmişlerdi. Jacques Garaud onları orada buldu.

Eski emniyet memuru René Bosc'u belleği yanıltmamıştı. Ovide Soliveau, gerçekten, uzun zamandan beri azgın bir sabıkalıydı. Polis emeklisi doğru söylüyordu. Teknisyen Ovide hakkında, Batı sokağında bir otelde kaldığı sırada işlediği bir hırsızlık suçundan ötürü tutuklama emri çıkarılmıştı. Son derece kurnaz ve açıkgöz olan Ovide, polisi atlatmanın yolunu bulup İngiltere'ye geçmişti. Burada, iş konusunda James Mortimer'le anlaşmış ve Lord-Maire vapuruyla Amerika'nın yolunu tutmuştu.

Sahte Paul Harmant yanından ayrılıp gittikten sonra, hırsız Ovide, dişlerini sıkarak söylendi:

— Çanta hırsızı, alçak utanmaz adam! Talihsizlik dediğin böyle olur işte! Yetmiş bin frankı elimden kaçırdım, hala oğlu yüzünden!.. Nereden çıkageldi bu allahın belâsı! Sanki çok gereksinmem vardı salağa! Ama herifin talihine diyecek yok. Bizim patrona yapışmış bile. Şu da var ki, herifin esrarengiz bir geçmişi olduğunu düşünmeme kimse engel olamaz. Kimbilir ne bokluğu vardır onun da?..

«Temiz yürekli bir insan olduğuna inanmıyorum. Bu kadar çabuk zengin olabilmek için, işin içinde mutlaka bir bit yeniği olması gerekir. Beni kıskıvrak bağladı şimdi. Ama bir gün ben de onu kıstıracağım elbet. Ona Kanada'lı Chuchillino'

nun içkisini tattırmak üzere, şeytan onu elime düşürecek elbet...»

Sahte Paul Harmant, yolculuğunun bundan sonraki bölümünü James Mortimer'le kızının yanında geçirdi. Makineler konusunu, gittikçe artan bir heyecanla konuştular. Arada fırsat buldukça, Noémi'ye kur yapmaktan da geri durmadı. Genç kız da sahte Harmant'a karşı oldukça elverişli davrandı. Yakışıklı Fransız teknisyenine gönlünü kaptırmaya başlamıştı.

Londra'dan kalkışının onikinci günü, vapur New-York limanına yanaştı. Ertesi günden başlayarak, Garaud, Ovide'in tesviyeci olarak girdiği atölyelerin yönetimini eline aldı. Üç hafta sonra, Paul Harmant'ın sahte kuzeni, yüz seksen dolar aylık ücretle ustabaşılığa yükseltildi.

Jacques Garaud, iki ay içinde, ortağının kolu-kanadı haline geldi. Noémi'ye evlenme önererek onu babasından istedi. James Mortimer, sevinçle kızını ortağına verdi. Paul Harmant'ın doğum kâğıdıyla annesinin ve babasının ölüm kâğıtları telgrafla Burgonya'dan istendi. Kısa bir süre sonra tüm işlemler tamamdı. Ve teknisyen Garaud, düzme bir ad altında, Noémi'yle evleniyordu.

«James Mortimer - Paul Harmant Şirketi» kısa zamanda şaşılacak bir gelişme gösterdi. O zamana dek hiçbir kuruluş böylesine bir başarıya ulaşamamıştı. Jacques Garaud, büründüğü yeni kimlik altında, kendini yepyeni bir insan olarak duyuyordu. Geçmişte olup bitenler belleğinden silinmeye başlamıştı. İşlediği cinayeti aklından çıkarmıştı. Bir aralık; Jeanne Fortier'nin, Alfortville fabrikasını kundaklamak ve fabrikanın patronu Bay Labroue'yu öldürmekten ömür boyu hapis cezası yediğini gazetelerde okuduğu günü gözünün önüne getirdi. Ne var ki, talihsiz kadının hüküm giymesiyle yakasını tehlikeden ivice sıyıran bu sefil varatık, onu sevdiğini, üstelik kan ve ateş içinde ele geçirdiği serveti onunla paylaşmak istediğini unutuvermişti.

Chevry rahibi, kızkardeşi dul Bayan Clarisse Darier ve genç ressam Etienne Castel duruşmaları baştan sona dek iz-

lediler. Jeanne hakkında o denli ağır suçlamalarda bulunuldu, görünüşte o derece kesin kanıtlar ileri sürüldü ki, sonunda, onlar da kanılarını iyice değiştirdiler.

— Bu kadın bizi nasıl da aldatmış! dedi Bayan Darier.

— Onu unutmaya çalışacağız... diye yanıtladı iyi yürekli rahip. Çok sevdiğimiz yavru, annesinin işlediği cinayetle adının lekelendiğini asla öğrenmemeli. Buna özellikle özen göstermeliyiz.

İki kardeş, Bayan Darier'nin, Georges'u evlâtlık almak üzere hemen gerekli girişimleri yapması konusunda anlaştılar. Seine-et-Oise hukuk mahkemesinin kararıyla Jeanne Fortier'nin oğlu, Bayan Darier'nin evlâtlığı oldu. Ve o günden sonra *Georges Darier* adını aldı.

Bayan Darier ile Rahip, çocuğa ciddi bir öğrenim yaptırmayı kararlaştırdılar. Rahip Laugier, Georges'un ilk öğretmeni oldu. Öğrencisinin gösterdiği çabayı övüyor, zekâsının çok işlek, gelişiminin şaşırtıcı olduğunu söylüyordu. Bayan Darier ile kardeşi çocuğun üstüne titriyorlardı. Jeanne'ı unutmuşlardı, ya da, daha doğrusu unutmaya çalışıyorlardı. Ama genç kadının Chevry köyüne uğrayışı onlara, Georges'la birlikte, başka bir anı daha bırakmıştı. O anı; çocuğun, bir an bile elinden bırakmak istemediği mukavva atıydı. Bayan Darier onu, değerli bir emanet gibi, büyük bir özenle saklıyordu. Georges'un yüreğinde gösterişsiz «dehdeh»in yerini, daha büyük ve daha güzel, yeni yeni oyuncaklar almıştı.

Jeanne, yine söyleyelim, hakkında verilen, hükümlülük kararını işitince tehlikeli bir bunalıma girmişti. Hastalıktan sağ çıkmış, ne var ki, büsbütün iyileşememişti.

Duyularına kavuşmuş, dilindeki tutukluk düzelmişti. Ama belleğini yitirmiş, ussal yetileri zedelenmişti. Ne geçmişini, ne de bugününü biliyordu. Genç dul, tımarhanenin zararsız deliler bölümüne gönderildi. Jeanne'ın deliliği durgun ve acıklıydı.

Böylece, suçsuz Jeanne, kaderin ikinci darbesini yemişti.

XI

Paris'te bu olaylar biribirini izlerken, Jacques, New-York'ta herkesin ilgi ve saygınlık gösterdiği kişi haline gelmiş, başarısının tadını çıkarıyordu. Zevkli bir aile yaşamı sürüyordu. Çok güzel bir karısı vardı. James Mortimer ve Paul Harmant kuruluşunun onuru ve kazancı her gün biraz daha artıyordu. Jacques Amerikalı mühendisin kızı ile evleneli bir yıl olmuştu.

Bir gün Noémi'nin babası, romatizma ağrıları tuttuğu bir sırada, New-York'un epeyce uzağındaki bir kente çağrılmıştı. Ağrıdan yerinden kıpırdıyamıyacak hale gelen Amerikalı, yerine damadının gitmesini rica etti. Paul Harmant, karısından ve fabrikasından ayrılacağı için buna hiç sevinmedi. Ama, kayınpederinin durumu karşısında, ricasını yerine getirmekten başka çare yoktu. Ovide Soliveau'yu yanına alarak gitmeye karar verdi:

Ovide de, düzme kuzeni sayesinde oldukça ilerlemişti. İlkönce ustabaşı olmuş, sonra denetmenliğe yükselmiş, en sonra da Paul Harmant'ın sağ kolu haline gelmişti. Ovide, Harmant'ın kendisine karşı gösterdiği yakınlığı ve güveni doğal karşılıyordu. Ama gene de içi, hala oğlunun geçmişini öğrenmek, onun bundan önceki yaşamında yatan gizi çözmek isteğiyle yanıyordu. Sözün kısası Ovide; Mortimer'in ortağında, Chichilino'nun içkisini denemek hevesiyle kıvranıyordu.

Jacques Garaud ona ertesi günü birlikte yolculuğa çıkacaklarını haber verince, Ovide sevindi:

— Bir arada yolculuk edeceğiz, diye düşündü. Bir yıldan beri beklediğim fırsat en sonunda elime geçiyor. Bundan yararlanmasını bilmeliyim!..

Ovide, vapurun güvertesinde adresini öğrendiği Kanada'lıdan onbeş dolara aldığı paha biçilmez içki şişesini yolculuk çantasına yerleştirdi.

İki genç adam, (birisi diğerini hala oğlu sanıyordu) kendilerini kimsenin rahatsız etmediği birinci mevki bir kompartımanda yola çıktılar.

— Eee! Dayı oğlu dedi Harmant; en sonunda rahatça, senli-benli konuşabileceğimiz için memnunsun tabii?

— Doğrusu azizim, bir seneden beri ilk kez seviniyorum.

— New-York'tan hoşlanmıyor musun?

— Hoşlanmaz olur muyum? Yalnız senin başkaları yanında bana karşı takındığın o yüksek tavırlar yok mu? İşte canımı en çok sıkan bu oluyor. Sanki birbirimize büsbütün yabancıymışız gibi davranıyorsun.

— Başka çaremiz yok. Bunu anlamalısın...

— Tabii... Tabii anlıyorum. Vapurdaki çılgınca hareketimden bu yana her şeyi çok iyi anladım... Ama bugün artık fabrikanın mutlak sahibisin... Mortimer'in servetini elinden kaçırma tehlikesi diye bir şey söz konusu olamayacağına göre, artık korkman için hiçbir neden kalmadı demektir. Bu durumda, pekâlâ yeri gelince, benim yakın hısımın olduğumu söyleyebilirsin. Böylece, seninle rahatça buluşmak, arkadaşlık etmek olanağına kavuşurum.

— Bundan ne çıkar?

— Sana yakın bulunmaya ihtiyacım var! Seninle arkadaşlık etmekten büyük bir zevk duyuyorum.

— Yakınmaya hakkın yok. Başkalarının yanında seni kuzenim olarak tanımıyorsam da, akrabalık ödevimi fazlasıyla yerine getiriyorum sanırım.

— Doğru... Doğru... Bu bakımdan hakkın ödenmez. Yalnız bir şeyden şikâyetçiyim. Birazcık sır düşkünüsün.

— Ne demek istediğini açıkça söyle! dedi sahte Paul Harmant.

— Hısımların, kardeş çocuklarının, birbirlerinin bazı sırlarını karşılıklı bilmeleri gerekir, dedi Soliveau. Görüşme olanağını bulamadığımız beş sene içinde senin neler yaptığını, nasıl zenginleşebildiğini bana açıklamak istemeyişin biraz garip geliyor.

— Söyledim ya... Küçük servetime doğru ilk adımımı bir buluşla attım.

— Evet, biliyorum... Söylediğine inanıyorum... Ancak bu buluşun ne olduğunu söylemedin.

— Ooco! Doğrusu, neden bu kadar ayak dirediğini bir türlü anlamıyorum, diye haykırdı sahte Paul Harmant. Bir buluşumu sattım, biraz para kazandım; işte o kadar. Şimdi o buluş benim değil, ona bir başkası kendi ismini verdi. Artık o buluşun sahibi olduğumdan söz etmem nezaketsizlik olur.

— Buna bir diyeceğim yok, dedi Ovide.

— Daha başka yumurtlıyacağın bir şey var mı?

— Ne olsun, hala oğlu! Ne olabilir?

— Hele şükür...

Jacques Garaud, konuşmanın konusunu değiştirdi.

— Boş saatlerinde neler yapıyorsun? diye sordu. New-York'ta arkadaş edindin mi?

Ovide başını salladı.

— Her yerde olduğu gibi, New-York'ta da güvenilecek gerçek dostlar edinmek çok zor. Bunu bildiğim için aramadım bile. Sıradan birtakım tanıdıklar edinmeye gelince, bu gayet basit; hele oyun masasında...

— Kumar oynuyor musun? diye sordu Jacques.

— Evet, itiraf ediyorum... Kötü bir alışkanlık; ama bile bile sürdürüyorum.

— Dikkatli ol, mahvolursun!

— Ama bir akşam şansım tutar da cebime esaslı bir para indirirsem?..

— Demek ki, bugünlerde kaybediyorsun!

— Evet.

Konuşmanın konusu gene değişti; böylece birkaç saat daha geçmişti. Tren durdu. İki Fransız yolculuk ettikleri kente varmışlardı.

Paul Harmant'ın bu kentte en az iki gün kalması gerekiyordu. Büyük bir sanayicinin fabrikasında incelemeler yapacaktı. Sanayici, eski makinelerden mümkün olduğu ölçüde yararlanmak koşuluyla fabrikasının malzemesini değiştirmek istiyordu. Harmant bütün gününü yenilenmesi gereken makineleri incelemekle geçirdi. Ovide Soliveau da sahte kuzeninin söylediklerini not etti. Otele dönünce, yapılacak işleri karşılıklı görüşüp tartıştılar.

— Yemeğimizi buraya isteyeceğim. Bir yandan atıştırır, bir yandan da bu konuyu görüşmeye devam ederiz.

Jacques Garaud zili çalıp yemeğin, bulundukları odaya çıkarılması için emir verdi. Acele ile getirilen bir masanın üstüne sofra takımları kondu. Ovide, bir bahaneyle Jacques'ın odasından çıkıp kendi odasına girdi. Valizini açtı, New-York'tan ayrılırken koyduğu şişeyi aldı ve yine Paul Harmant'ın yanına döndü.

İki Fransız karşı karşıya oturdular. Jacques Garaud, bir yandan büyük bir iştahla yemeğini yerken, bir yandan da bir soruna dalmıştı. Makinelerle ilgili önemli bir problemi çözmeye çalışıyordu anlaşılan. Yemek aşağı yukarı sessiz geçti.

— Bize kahve getiriniz, dedi Jacques garsona.

— Kahve... Tamam! Bundan iyi fırsat olmaz, diye düşündü Ovide.

Paul Harmant, ele aldığı sorunu çözmeye devam ediyordu. Garson sofrayı topladıktan sonra, bir şişe frenk rakısıyla gümüş cezveyi getirip masanın üstüne koydu.

Jacques, dikkatini hesaptan ayırmadan Ovide'e:

— Çok güzel! dedi. Fincanımı doldur, biraz da şeker koy.

— Peki, hemen.

— Soliveau'nun yüzünde büyük bir sevinç belirmişti. Bir fincana kahve koydu. Sonra, cebinden Kanada içkisiyle dolu küçük şişeyi çıkarıp kahveye bir kaşık kadar döktü.

— Kahven hazır, dedi.

— Teşekkürler...

Jacques, dalgın bir tavırla fincanı aldı, dudaklarına götürdü zevkle yudumladı.

— Rakı mı kattın? dedi.

— Birkaç damlacık... Daha istiyor musun?..

— Hayır, bu kadarı yeter. Alkol çalışmanın düşmanıdır.

Jacques, kahvesini içip fincanı tabağa koydu. Soliveau, kendi kahvesine gerçekten rakı karıştırıp hoş bir içki meydana getirmişti. Bir sigara daha yaktı, kahvesini tiryakice, ağır ağır yudumladı, sonra göz ucuyla sahte Paul Harmant'ı gözetlemeye koyuldu.

Birdenbire, Paul'un, hiç adeti olmadığı halde, eliyle iki kez alnını ovduğunu gördü.

— Neyin var hala oğlu? diye sordu Soliveau.
— Susadım... dedi Mortimer'in damadı.

Ve önünde duran bir fincan dolusu kahveyi de yuvarladı. Sonra, doğrularak, oda içinde hızlı ve düzensiz adımlarla, bir aşağı - bir yukarı gezinmeye başladı. Vücudunda ürpermeler hissediyordu. Elleri titremeye başlamış, yüzü koyu kırmızı bir hal almıştı. Gözleri alev alevdi. En sonra konuşmaya başladı.

— Ben Dijon'lu muyum yani? Paul Harmant mıyım?.. Haydi canım sen de!.. Paul Harmant öldü. Cenevre'de hastanede öldü... Benim atölye arkadaşımdı o.. Bana kimlik cüzdanını emanet etmişti; ailesine göndereyim diye... Ve başımı dertten kurtarmak gerekince... Paul Harmant adını alıverdim.. Bunun farkına varamadın, çok ahmaksın doğrusu. Beni halanın oğlu sanıyordun, budalacasına!

Jacques'ın yüzü korkunç bir hal almıştı.
Ovide'in üstüne doğru yürüyerek:
— İyi etmedim mi? dedi.
Ovide, geriye çekildi.

— Çok kurnaz ve açıkgöz bir insanın nasıl davranması gerekiyorsa ben de öyle davranmadım mı?.. diye devam etti Jacques. Anlıyorsun ya! Ustabaşısı olduğum Alfortville fabrikasını ateşe vermiştim. Patronum, Mühendis Labraue'yu öldürmüştüm. Yeni makinelere ilişkin planlarıyle birlikte kasadaki yüz doksan bin frankı aşırmıştım... Başka nasıl hareket edebilirdim? Bir servetti elime geçen! Servet! Ne hoş, ne güzel şey! Kurnaz adamımdır; her şeyi ustalıkla ayarlarım. Araklama işini bitirdikten sonra yangın yerine koştum. Atılganlığımla herkesin dikkatini üstüme topladım. Soyduğum kasayı kurtarmak bahanesiyle alevler içine atıldım. Sonra, binanın çökeceği sırada, kıra açılan bir pencereden atlayarak tüydüm. Yıkıntının altında kalıp, özverimin kurbanı olduğum sanılıyordu. Böylece, kendisinden öç almayı kafama koyduğum kadın, ölü arkadaşımın dul karısı *Jeanne Fortier* benim yerimi almış, hüküm giymişti. O dakikadan sonra Jacques Garaud yoktu... Bugünkü adım olan Paul Harmant kimliğine

bürünerek İngiltere'ye dümeni kırdım. Oradan da New-York'a kalkan vapura atladım... Vapurda Ovide Soliveau adında bir bir andavallıya rastladım. Kuzeni sanmıştı beni... Bozuntuya vermedim. İnandı. O taşarabasından, James Mortimer'le kızı Noémi hakkında, tam zamanında çok şey öğrendim... Bitirim bir adamımdır ben... Mortimer'in kızıyla evlenip ortağı oldum. Bu çok önemli! Bugün artık milyoner olmak şöyle dursun, aynı zamanda şerefli ve namuslu bir insan oldum... Sen hiç görmedin beni! Hiç tanımıyorsun! Cinayeti işlediğim sırada beni yalnız Jeanne Fortier gördü... Yalnız o biliyor Jacques Garaud'yu... Jacques Garaud öldü. Hem de Alfortville'deki fabrikanın yıkıntıları altında... Ben artık Paul Harmant'ım, Mortimer'in ortağı Paul Harmant!

O anda, sefil adam elini göğsüne götürdü. Kalbinde şiddetli bir sancı hissetmişti. Yarım kalan birkaç acılı kelime döküldü dudaklarından. İniltiden farksızdı söyledikleri. Yüzü gerildi. Kollarını savurarak olduğu yerde döndü. Ve kendini kaybederek yere yığıldı. Ovide yanına koştu.

— Ölmüş! Nasıl ölmüş olabilir? diye kekeledi korkuyla.

Elini, telâşla, Jacques Garaud'nun göğsünün sol tarafına bastırdı. Ve hemen içi rahatladı. Zafer kazanmışcasına gülümsedi:

— Hayır... Hayır... Ölmemiş! dedi Dijon'lu. Kanada likörünün etkisiyle bu duruma düştü anlaşılan. Kendine gelince hiçbir şeyi anımsamayacak. Ah! Jacques Garaud, ne de bitirimmişsin meğer! Ama karşındaki de hayvan değil izninle! Senin Paul Harmant olduğundan adamakıllı kuşkuluydum zaten! Büyük bir servete sahipsin kuzenim. İşler yoluna girdi! Payıma düşeni alacağım. Beni kıskıvrak bağlamıştın. Şimdi de sıra bende. Ah! Ne kadar da esaslı işlerin var. Adam öldürme, hırsızlık ve kundakçılık. Üstelik bana ahlak dersi verecek kadar da cüretli ve küstahsın! Olur şey değil!

Ovide, Jacques'ı kucağına alıp yatağına yatırdı. Başının altına iki yastık yerleştirerek onu örttü. Sonra odasına çekilip yattı. Çok geçmeden uyuyuvermişti. Sabaha karşı uyanır uyanmaz, kalkıp sahte kuzeninin odasına gitti. Jacques kımıl-

damadan yatıyordu. Ama horlıyarak soluması hayatta olduğunu gösteriyordu.

— Bırakmalı, rahatça uyansın, dedi Ovide.

Sonra, üstü kâğıtlarla dolu olan masanın başına geçti. Dün akşam başladıkları işi tamamladı. Aradan aşağı-yukarı bir saat geçmişti. Ovide, birdenbire başını çevirdi. Jacques Garaud'nun kımıldadığını gösteren bir ses gelmişti kulağına. Sahte Paul Harmant, gerçekten, hafifce hareketlenmişti. Ovide, yerinden kalkıp Garaud'nun başına dikildi ve uyanmasını bekledi. Uyanış uzun sürmedi. Jacques gözlerini açtı. Sonra yatağında doğrularak etrafına göz gezdirdi.

— Neredeyim ben? diye sordu.

— Kingston'da, «Onüç Yıldız Oteli»nde.

— Neden giysilerimi çıkarmadan yatmışım?

— Ya! Hiçbir şey anımsamıyorsun demek kuzenim?

— Bir tek şey anımsıyorum. Orada: senin yanında çalıştığımı...

— Peki, dedi Ovide, sonra ne oldu, bak anlatayım. Birdenbire, cin çarpmış gibi el hareketleri yaparak yerinden fırladın. Gözlerin faltaşı gibi açılmıştı. Tek gözlü bir saksağan gibi gevezelik ettin. Ağzın köpürerek hakaretler savurdun bana. Delirdi sandım seni!..

— Bu da ne demek oluyor?

— Çıldırma başlangıcı gibi bir şeydi galiba kuzenim... Ne ahmakça hareketlerdi onlar? Çok çalışıyorsun, kafanı yoruyorsun.

— Niçin doktor çağırmadın?

— Niçin mi doktor çağırmadım? diye yineledi Ovide. Sakındığım için. Konuşuyordun... Bağırıp çağırıyordun... Bir yabancının seni o durumda bulması ve söylediklerini duyması hiç de iyi olmazdı.

— Ne söylemiş olabilirim acaba? diye düşündü Jacques korkuyla.

Ve, bu soruya yanıt bulacak durumda olmadığı için, zihnine takılan düşünceleri kovmaya çalıştı.

— İşini ne yaptın? dedi.

— Müfredat defterini işledim. Sana fiyatları onaylamak kaldı yalnız...

Kingston'daki işleri çabucak bitirdiler ve ertesi akşam trenle New-York'a hareket ettiler. Aynı akşam, Ovide masasının başına oturup şunları yazdı:

«New-York, 23 Haziran 1862

Cenevre Devlet Hastahanesi Sayın Müdürlüğüne

«Efendim,

«Şahsım için pek önemli olan bir hizmeti lütfedeceğinizi umarak sizi rahatsız ediyorum. Paul Harmant adında, teknisyen-işçi olan Dijon'lu bir akrabamın, 1856 yılında Hastahanenizde öldüğünü öğrendim. Fakat bu hala oğlumun ölümü konusunda resmi hiçbir bilgi edinemediğimden kuşku içindeyim.

«Beni bu konuda aydınlatır, eğer Paul Harmant öldüyse, usulünce onaylanmış ölüm kâğıdını göndermek zahmetine katlanırsanız size minnettar kalacağım. Bu mektupla birlikte, kâğıdın düzenlenmesi için gerekli işlem ve postalama masrafı olarak yüz frank gönderiyorum.

«En derin saygılarımın kabulünü dilerim.

Ovide Soliveau
«İkinci Cadde, No. 55, New-York»

Bir ay sonra Ovide, Paul Harmant'ın ölüm kâğıdını aldı. Harmant'ın 15 Nisan 1856 günü, veremden Cenevre hastahanesinde öldüğü yazılıydı.

— Şimdi, dedi Ovide, hey Jacques Garaud, sevgili dostum, işte şimdi seni kıskıvrak yakaladım! Düş önüme bakalım!

XII

Okuyucularımıza, yukarıda anlattığımız olayların üstünden tam dokuz yıl geçmişti. Yıl 1870... Korkunç bir yıldı bu. Kasımın beşi. Sabahın saat onbirinde, Chevry köyünün papaz evinden çıkan cenaze alayı köyün küçük kilisesine doğru yö-

nelmişti. Başta, vefalı rahip Laugier yürüyordu. Gözleri yaşlıydı.

Tabutla kalabalığın arasında, ayrı olarak iki kişi yürüyordu: Biri otuzbeş yaşlarındaydı; ötekisi ise kolejli kıyafetinde, ondört yaşında bir delikanlıydı. Büyüğü ressam Etienne Castel'di. Kolejli ise Bayan Darier'nin evlâtlığı Georges Fortier idi; şimdiki adıyla Georges Darier... Cenaze, Bayan Darier'in cenazesiydi.

Georges, IV. Henri Koleji'nin yatılı öğrencisiydi. Paris'in kuşatıldığı günlerde Chevry'ye çağrılmış, orada beklenmedik bir acıyla karşılaşmıştı. Gerçekten annesi bildiği o eşsiz kadın, hayata gözlerini yummuştu. Dünyada en çok sevdiği iki varlıktan birinin zamansız ölümü, Georges'un içini dağlamıştı.

Korkunç savaştan sonra sulh ve sükûn dönemi başladı. Etienne Castel, Georges'u yine koleje götürdü. Kendisi de yeniden Rennes sokağındaki atölyesine kavuştu. Aradan bir ay geçti. Bir gün, sanatçı, Chevry rahibinin ihtiyar hizmetçisinden bir mektup aldı. Dakika yitirmeden gelmesi isteniyordu mektupta.

Castel hemen köye gitti. Rahip Laugier'yi umutsuz bir durumda buldu. Temiz yürekli insan henüz bilincini yitirmemişti.

— Tamamdır artık, sevgili Etienne'im, dedi. Sıra bana geldi.

Etienne konuşmak istedi. Rahip sözünü kesti:

— Benden söz etmeyi bırakalım dostum. Georges'u düşünelim.. Sizi acele çağırttım. Ölmeden sizinle görüşmek istedim. Çok önemli söyliyeceklerim var. Oturunuz ve beni dikkatle dinleyiniz.

Etienne, bir sandalye aldı ve can çekişmekte olan rahibin başucuna oturdu.

— Biliyorsunuz, ablam ölürken ufak servetini evlatlığı Georges'a bıraktı.

— Evet, dedi sanatçı hafifçe başını sallıyarak.

— Beni de çocuğun vasisi olarak vasiyet etti... Bunu da biliyorsun?

— Evet... diye yineledi ressam.

— Ablam gibi ben de son ödevimi yerine getirdim. Ufacık servetimi Georges'a bırakıyorum. Onun vasiliğini ise, hayatta kalan en güvendiğim insana, yani size yüklüyorum. Jeanne Fortier'nin oğlunu hepimiz candan sevdik. Bundan sonra da ondan sevginizi esirgememenizi istiyorum. Dostluğumuza güvenerek size önerdiğim bu görevi kabul ediyor musunuz?

— Kabul ediyorum, diye yanıtladı Etienne. Georges'u çok seveceğime ve ona bir kardeş gibi bakacağıma yemin ediyorum.

— Teşekkür ederim dostum... Nasıl bir yürek taşıdığınızı biliyordum. Son arzumu reddetmiyeceğinizden emindim. Vasiyetnamemi uygulama görevini size yüklüyorum. Biraz sonra vasiyetnamemi vereceğim size. Yanında bir de mektup var. Bu mektubu Georges'a vereceksiniz. Ama ancak yirmi beş yaşını doldurduğu zaman... Mektup, Georges'un eline daha önce geçmemeli. Yirmi beşinci yaş gününde kimin oğlu olduğunu öğrenmeli, gerçeği olduğu gibi bilmeli. Eğer, aksi görünüşe karşın insanların adaleti suçsuz bir kadına hüküm giydirmişse; onu, eğer yaşıyorsa, özgürlüğüne kavuşturmak, ve hükümlü annenin hakkını ve saygınlığını geri verdirmek oğluna düşer. Ne var ki, çocuğun, ancak yirmi beş yaşını doldurduğu zaman bu uğursuz sırrı öğrenmesini istiyorum. Bu duruma göre, yirmi beşinci yaş gününden önce, Georges'a bu konuda hiçbir şey söylemiyeceğinize söz veriyor musunuz bana?

— Söz veriyorum!.. Yemin ediyorum!..

Rahip elini yazı masasına doğru uzattı:

— Şurayı açınız lütfen, dostum, dedi. Alttaki çekmecede iki kapalı zarf var. Alın onları.

Son dakikalarını yaşıyan iyi kalpli rahibin gözlerinden iki damla yaş süzüldü yanaklarına.

— Evimdeki tüm eşyayı satınız. Yalnız kitaplığımı Georges'a saklayın. Annesi bitkin bir halde kapının eşiğine yığıldığı zaman, yavrunun bağrına basmakta olduğu küçük mukavva atı da, büyük bir özenle saklamanızı rica ediyorum. O gösterişsiz oyuncak kutsal bir emanet gibidir. Çok şükür ki, Georges geçmişteki acılı günleri anımsamıyor! O küçük atı kendisine kızkardeşimin aldığını sanıyor; onu çok seviyor. Büyüyüp de, ev-bark sahibi olduğu zaman onu kendisine vereceksiniz.

— Tüm isteklerinizi yerine getireceğim. Başka söyliyecekleriniz varsa, emredin!..

— Hayır... Artık Georges'un geleceğini düşünmeden rahatça ölebilirim. Fakat son yolculuğuma çıkmadan önce, onu bir kerecik görmek istiyordum. Onu Paris'ten alıp getirir misiniz lütfen?

— Bu akşam çocuk yanınızda olacak.

On bir seneden beri Etienne Castel çok çalışmıştı. Gerçekten değerli ve hatırı sayılır bir sanatçı olmuştu. Tabloları çok pahalıya satılıyordu. Biliyoruz ki, Jeanne Fortier'nin tutuklanması, talihsiz kadını yavrusundan ayıran o korkunç an, ressama çoktan beri aradığı bir süje yaratmıştı. Sanatçı, hemen o anda, o tüyler ürperten sahneyi başlıca çizgileriyle karalayıvermişti. Paris'deki atölyesine dönünce, hararetle çalışmaya koyulmuş ve elindeki taslağa göre bir tablo meydana getirmişti. Sanatçı, bununla başarılı bir sonuca ulaşmıştı. Jeanne Fortier ile Georges arasındaki yüz benzerliğini, göze çarpacak şekilde ortaya koymuştu. En ufak ayrıntıları bile unutmamıştı. Çocuğun, tahtayla mukavvadan yapılmış küçücük atı yanıbaşındaydı.

Tablo, sergide gerçek bir başarı sağlamıştı. Ne var ki, Etienne Castel imzası o sıralarda henüz önem kazanmamış olduğu için, bu tabloya müşteri çıkmamıştı. Sergiden sonra, Etienne, tabloyu atölyesine getirip karanlık bir köşeye astı. O günden sonra da çalışmasına daha değişik bir yön verdiği için, onu oracıkta unuttu. Ertesi yıl, genç ressam ilk madalyasını aldı. Sonraki yıl ise Salon armağanını kazandı. Ondan

sonra Castel, seçkin ressamlar arasına girdi. O zamana değin ona kaşlarını çatan talih gülümsemeğe başlamıştı.

Etienne Castel, Paris'te trenden iner inmez bir arabaya atlıyarak IV. Henri Koleji'ne gitti.

Üç saat sonra ressamla delikanlı, Chevry köyü rahibinin evindeydiler. Yeni bir yasın kara bulutları, evin üstüne çökmek üzereydi. Rahip Laugier bitkin bir sesle konuşuyordu:

— Georges! Sevgili yavrum! Talihsiz kızkardeşim, yani annen gibi ben de bu ölümlü dünyadan ayrılmak üzereyim. Şu anda sadece bir şeye üzülüyorum: Seni, geleceğini kazanmış bir adam olacağın âna kadar izliyemiyeceğim. Ama, ne yapalım, alın yazısı! Dostumuz Etienne Castel, yitirdiklerini sana aratmıyacak. Ona, bana karşı davrandığın biçimde itaat edeceğine söz ver yavrum! Söz veriyor musun?..

Georges, rahibin bu sorusunu başını sallıyarak yanıtlıyabildi ancak. Boğulurcasına hıçkırıyordu. Talihsiz çocuk sessizce ağlamakta olan Etienne'in kollarına atıldı. Rahip bir daha konuşamadı...

Aşağı yukarı aynı anda, New-York'ta, sahte Paul Harmant'ın karısı Noémi Mortimer hayata gözlerini yummuştu. Kocasına, sıska, narin bir kız çocuğu bırakıyordu. Jacques Garaud, tam anlamıyla aşağılık bir yaratıktı. Ama böyle olması, karısını taparcasına sevmesine engel olmuyordu. Karısının ölümü karşısında duyduğu acı korkunçtu. Acısını birazcık dindiren bir tek şey vardı. O da, çocuğunu görmek, onun okşayışlariyle avunmaktı. Cılız çocuk her hareketiyle annesini anımsatıyordu. Öte yandan, dünyada her şeyden çok sevdiği kızının ölümüyle yüreğinden yaralanan James Mortimer de, çok geçmeden hayata gözlerini yumdu. Yas onu için için yemişti. Mortimer, damadına Birleşik Devletler'in en geniş iş olanaklarını ve en verimli sanayi tesislerini bırakarak göçmüştü.

Ovide Soliveau'ya gelince: Jacques'ın sırrını iyiden iyiye öğrenmiş, ama sahte hala oğlunun yanından ayrılmamıştı.

Jacques'ın ona karşı aldığı tutum fena değildi. Ortada, sahte Harmant'ı sıkboğaz etmeyi gerektirecek bir durum olmadığı için Ovide, dokuz yıldan beri susuyordu. James Mortimer'in damadının kasası Soliveau'ya her zaman açıktı: istediği kadar para çekebiliyordu. Soliveau günden güne kumara adamakıllı dadanmıştı. Çok kere kumar masasından oldukça büyük zararla kalkıyordu. Bununla birlikte, sahte Paul Harmant'ın, kendisine para verirken kaş çattığını hiç görmemişti. Olaylar bu şekilde geliştiği için, Ovide, sakladığı sırrı bir silah olarak kullanmak gereğini duymamıştı. Ancak, hatıra gelmeyen bir durum Soliveau'yu harekete geçirebilirdi.

Okuyucularımız Alfortville'deki fabrikanın Jacques Garaud tarafından öldürülen sahibi Bay Jules Labroue'nun hayatta bir çocuk bıraktığını unutmamışlardır. Çocuk, Bayan Bertin'e emanet edilmişti. Bayan Bertin, sigorta şirketleri tarafından ödenen parayla kardeşinin hesaplarını kapamış, onun şerefini kurtarmıştı. Ama Lucien'e, yangınla yıkıntılık haline gelen fabrikanın geniş arazisinden başka bir şey kalmamıştı.

Bayan Bertin, Saint-Gervais'deki mülkünden üzülerek ayrılmış, Paris'de IV. Henri Koleji yakınlarına yerleşmiş ve çocuğu koleje vermişti.

Böylece kader, felaket kurbanının oğluyla, işlemediği suçtan hüküm giyen talihsiz kadının oğlunu yanyana getirmişti. Ve bu iki çocuk, çok geçmeden birbiriyle ayrılmaz arkadaş olacaklardı.

Bayan Bertin'in geçim kaynağı gösterişsizdi. Ama kardeşinin oğluna ve kendine yetiyordu. Kadıncağızın üzüldüğü tek şey, beş bin franktan ibaret olan gelirinin, kendisinin ölümiyle biteceğiydi. İyi kalpli kadın, yeğeni yirmi yaşına basarken hayata veda etti. Fakat ruhunu teslim etmeden önce, delikalıya babasının feci ölümünü, bunun sonucunda uğradıkları iflası anlatmayı ve Alfortville'deki arazinin senetlerini teslim etmeyi ihmal etmedi.

Lucien'e, Bay Labroue'yu öldürmekten ve fabrikayı kundaklamaktan hüküm giyen kadının adını verirken, Bayan Bertin, bu esrarlı olayın ayrıntıları üzerinde uzun-uzadıya durdu. Hüküm giymiş olmasına karşın Jeanne Fortier'nin bu suçu işliyebileceğine inanmadığını saklamadı. Alevler ortasına atılarak özverisinin kurbanı olduğu söylenen ustabaşı Jacques Garaud'dan söz etti. Yüreğini her zaman temiz tutmasını bilmiş olan Bayan Bertin'in içinde, bu adamın özveri gösterecek çapta bir insan olmadığını bildiren bir duygu vardı. Onun öldüğünden kuşku duyuyordu. Bayan Bertin'in kanısınca, suçu işleyen, ya da hiç olmazsa işleyebilecek durumda olan Jacques Garaud idi. Jeanne Fortier suçsuzdu, bir tertibe kurban gitmişti.

Lucien, bu açıklamaları büyük bir dikkat ve dokunaklı bir ilgiyle dinlemişti. Halasının sözleri belleğinde derin izler bırakmıştı. Babasının ölümünü saran esrar perdesini yırtıp, olaya ışık tutmak ödevinin kendisine düştüğü kanısına vardı.

Böylece, öykünün başlıca kişilerinin durumlarını okuyucularımızın gözleri önüne serdikten sonra, gene Jeanne Fortier'ye dönelim. Biliyoruz ki, talihsiz kadın, hakkında verilen hükmü duyar duymaz çıldırmış ve tımarhaneye kaldırılmıştı. Aşağıda anlatacağımız feci kaza, Jeanne'ın iyileşmesini sağladı.

Paris'in kuşatıldığı sıralarda idi. Tımarhane binalarının tam ortasına, korkunç bir patlamayla üç obüs düşmüştü. Bu mermilerden biri, Jeanne Fortier'nin bulunduğu deliler koğuşunu ateşlemişti. Alevler duvarları yalıyor, damları delip geçiyordu. Jeanne, elleri hücrenin demir parmaklığında, korkunç gözlerle alevlerin yayılışını seyrediyordu.

O anda, Jeanne'ın beyninde mucize türünden bir olay meydana geldi. Tımarhanede çıkan yangın, ona, Alfortville fabrikasındaki yangın gibi görünmüştü. O korkunç olayı anımsamasiyle birlikte hükümlü, belleğine kavuştu. Aklına inen kara perde yırtılmıştı. Jeanne, bütün olayları hatırlıyordu şimdi. Öteki akıl hastalariyle birlikte, o da, kurtarılarak tımarhanenin yangından uzak bir köşesine götürüldü. Orada

Jeanne, başını elleri arasına alarak derin bir düşünceye daldı. Bir saat içinde, on senelik geçmişi tüm ayrıntılariyle gözünün önüne getirdi.

Ertesi gün, doktor, her günkü gibi, hastaları dolaşmaya gelmişti.

— Siz doktorsunuz değil mi? diye sordu Jeanne.

— Evet... dedi doktor şaşırarak.

— Yani ben hastanedeyim?

— Evet, öyle... diye yanıtladı doktor.

Pierre Fortier'nin talihsiz dulu devam etti:

— Peki, neden hapiste cezamı çekeceğim yerde, burada bulunuyorum?

Eşine az raslanan bu olay karşısında, gittikçe büsbütün şaşıran doktor yanıt verdi:

— Siz şimdi akıl hastanesinde bulunuyorsunuz. Burası hastane olduğu gibi cezaevidir de...

Jeanne ürperdi, benzi sarardı:

— Tımarhanedeyim demek... diye haykırdı. Belleğim yerine geldi artık benim. Aklını oynatanı tımarhaneye alıyorlar demek. Demek ki, ben delirmişim.. Ne zamandan beri buradayım?

— 14 Mart 1862'den bu yana.

— Hangi yıldayız şimdi?

— 1871'deyiz.

— Yani dokuz yıldır buradayım! Beni kimse anımsamıyacak! Buraya, beni görmeye kimse gelmiyordu değil mi?

— Hayır... diye karşılık verdi doktor.

Talihsiz kadın hıçkırarak ağlamaya başladı.

— Peki, yavrularım vardı benim... Georges'umla Lucie'm ne oldu? Yaşıyorlar mı acaba?..

— Bu konuda bildiğim bir şey yok. Ama, tutuklanmanız sırasında çocuklarınızı emanet ettiğiniz kimselere birer mektup yazıp durumlarını kesin şekilde öğrenebilirsiniz.

— Doğru, diye haykırdı hükümlü. Yazmalı... Öğrenmeliyim... Peki, şimdi beni ne yapacaksınız?

— Sorumlu kişilere, durumunuz hakkına göndereceğim rapor üzerine cezanızı tamamlamanız için, sizi hemen cezaevine alacaklar.

— Evet, ömür boyu hapis cezamı tamamlamak için; dedi Jeanne içi burkularak. Belki de çocuklarım ölmüşlerdir... Onları bir defacık daha bağrıma basıp öpemeden ölmüşlerdir! Ahhh! Felek kıydı bana! Kıydın!

Daha, Jeanne'ın iyileştiği gün, doktor raporunu yazıp hastane müdürlüğüne verdi. Müdürlük, raporu derhal Polis'e gönderdi. Hükümlünün hastaneden Clermont'a nakli haziranda yapıldı. Orada Jeanne bir dikiş atölyesine yerleştirildi.

Yönetmeliğin koyduğu yasağa karşın, Jeanne'ın mektup yazmasına izin verildi. Jeanne Fortier, biri Chevry rahibine, ikincisi ise, kızının bulunduğu yuvaya olmak üzere iki mektup yazdı. Gelecek yanıtları kaygıyla, daha doğrusu sözle anlatılması güç bir yürek darlığı içinde bekledi. Üç gün sonra Cezaevi müdürü, Chevry rahibinden bir mektup aldı. Rahip, selefinin öldüğünü, kendisinin, hükümlünün yazdıkları hakkında bir şey bilmediğini yazıyordu. Bu haberi alan Jeanne, umutsuzluğa düştü. Ertesi gün, Joigny'ye, Lucie'nin bakıcısına gönderdiği mektubun da, «Bu adreste bu isimde bir kimse yoktur» kaydiyle geri dönmesi, zavallı kadının yüreğini büsbütün acı ve umutsuzlukla doldurdu.

— Yavrularının özlemiyle içim yanıyor. Onları görmek istiyorum!.. Göreceğim... Tam on sene bekledim. Elbet bir yolunu bulup buradan kaçacağım ve yavrularımı arıyacağım!..

Jeanne'ın söyledikleri çılgınca düşüncelerdi, ne çare ki, cezaevinden kaçma arzusu git-gide şiddetleniyor, talihsiz kadının benliğini adamakıllı sarıyordu.

Böyle bir teşebbüsün zorluğunu, daha doğrusu olanaksızlığını Jeanne gözden uzak tutmuyordu. Bununla birlikte umutsuzluğa da düşmüyor, kaçma çarelerini aramaktan geri durmuyordu. Ne var ki, aylar geçtiği, yıllara yıllar eklendiği halde Jeanne aradığı olanağı bulamamıştı. Merkez cezaevine naklinden tam yedi sene sonra, tutumu çok beğenildiği için onu hastabakıcı olarak revire almayı önerdiler.

Bir sene sonra Pierre Fortier'nin dul karısı, revirin baş hastabakıcısı olmuştu. Bunun üzerine, Saint-Vincent'de Paul rahibelerinden birinin yönettiği eczaneye bitişik bir oda verdiler Jeanne'a. Rahibelerin kaldığı oda da, Jeanne'ın odası gibi eczaneye bitişikti; fakat karşı tarafa düşüyordu. Servisinin gereksinmeleri, çok kere, baş hastabakıcıyı, hastalara ayrılan binadan çıkıp gerek idare binasına, gerek kilere, gerekse kantine gitmek zorunda bırakıyordu. Böylece Jeanne, binalar arasında serbestçe dolaşmak olanağını buluyordu.

Güzel bir gündü. Jeanne'ın yüzü iyice değişmişti. En sonunda, senelerdir kafasına koyduğu sorunun çözüm yolunu bulmuştu.

Revire yerleştiği günden beri dikkatini çeken bir şey vardı: Pazar günleri, küçük kilisedeki dinsel ayinle yetinmiyen rahibeler sabahın saat altısında, bucak kilisesine gidiyorlar, sekize doğru dönüyorlardı. Eczanede görevli olan rahibe Philomène de bu âyinlere gitmeyi boşlamıyor, yalnız doktorun vizitesinde hazır bulunabilmek için diğerlerinden biraz daha erken dönüyordu.

Onun yerine ben çıkmalıyım! diye düşündü Jeanne.

Bu düşünce kafasına yerleştikten sonra Jeanne, planını gerçekleştirme yollarını aramaya koyuldu. Zavallı kadın, revire yerleştiği günden beri biriktirdiği üç-beş frankı, gözü gibi saklıyordu. Özgürlüğüne kavuşunca, memleketten hızla uzaklaşabilmesi için bu paranın işe yarıyacağını düşünüyordu.

1880 yılının başlarındaydı. Cumartesiye rastlayan 18 Ocak günü Jeanne, ertesi gün için harekete geçmeye karar verdi. Rahibe Philoméne, midesinden rahatsız olduğu için doktorun öğüdü üzerine, her akşam yatmadan önce bir bardak kınakına şarabı içerek küçük bir dilim ekmek yiyordu. Pierre Fortier'nin dul eşi tüm bu ayrıntıları biliyordu.

Jeanne, üç yıldır revirde çalıştığı için, sıra-sıra dizilmiş küçük şişelerin içinde neler bulunduğunu çok iyi öğrenmişti. Rahibe Philomène, akşam yemeğini yemek üzere yemekhaneye gittiği sırada, baş hastabakıcı eczaneye girdi ve doğruca

bir rafın önüne gidip, eliyle koymuş gibi, küçük bir şişeyi aldı. Şişenin üzerinde, «Laudanum de Sydenham» yazısı vardı. Sonra, rahibenin odasına doğru yöneldi. Yarım şişe kınakına şarabı bir rafın üstünde duruyordu. Jeanne, hiç tereddüt etmeden küçük şişedeki ilâcın yarısını şarabın içine döktü.

O akşam, Jeanne Fortier, soyunmadan yatağına uzandı. Gece bitmek bilmiyordu. En sonunda saat sabahın beşini vurdu. Jeanne, hemen kalkıp küçük fenerini yaktı ve eczaneden geçerek rahibe Philomène'in odasına girdi. Rahibe, yatağına uzanmış, elleri birbirinin üstüne, derin bir uykuya dalmıştı. Jeanne rahat bir soluk aldı, sonra saniye yitirmeden, harekete hazır bir halde, başrahibenin odasına çıktı.

— Muhterem Ana dedi, beni rahibe Philomène gönderdi. Kendisi bir pansımanla uğraşıyor, onu beklememenizi rica ediyor. Biraz sonra size kilisede yetişecekmiş.

— Peki yavrum, teşekkür ederim dedi başrahibe. Onu kilisede bekliyeceğimizi söylersiniz kendisine.

Jeanne revire döndü. Rahibe, hâlâ baygın bir halde her zamankından daha derin bir uykudaydı. Jeanne, telâş ve heyecanla soyundu, sonra şaşılacak bir çabuklukla Philoméne'in elbisesini sırtına geçirdi.

Sonra kararlı bir el hareketiyle:

— Haydi!.. dedi! Tanrı yardımcın olsun!

On dakika sonra, binanın cezaevi tarafında, yer katında bulunan büyük odanın kapısı hafifçe vuruldu. Gardiyan, küçük bir pencereyi açınca, karşısında rahibeyi buldu.

— Hah ha! Rahibe Philomène; arkadan geleceğinizi haber vermişlerdi. Geçiniz, muhterem rahibe. Dışarda berbat bir hava var! Sabahın altısında, karda-buzda bir kilometre yol çekilmez doğrusu.

Rahibe başlığını çekmiş, yüzünün dörtte üçünü saklamıştı. Gardiyanın sözlerine yanıt vermeden, başını eğmekle yetinerek açılan kapıya doğru yöneldi. Bir dakika sonra cezaevinin sokak kapısı rahibenin arkasından kapanıyordu. En sonra, Jeanne serbestti...

XIII

Şimdi, dört ay geriye dönerek, New York'a, Jacques Garaud'nun, ya da, daha doğrusu birkaç milyonluk servetin sahibi, büyük sanayici Paul Harmant'ın yanına gidelim. Alfortville'deki fabrikanın eski ustabaşısı elli üç yaşına basmıştı. Çok sevdiği ve bir dediğini iki etmediği kızı Mary onsekiz yaşındaydı.

Şu anda, genç kızı babasının yanında görüyoruz. Ovide Soliveau da orada. James Mortimer'in ölümünden beri Soliveau, büyük sanayicinin can yoldaşı olmuştu. Yakın akraba olduklarını artık saklamıyorlardı. İki kardeş çocuğu önemli bir konuyu görüştükleri sırada, Mary, damdan düşercesine söze karıştı, babasına şu soruyu yöneltti:

— Baba, dedi, servetin ne kadara yükseldi?

Bu soru karşısında sahte kardeş çocukları birbirlerine şaşkın şaşkın baktılar. Mary, bir saniye bekledikten sonra, sabırsızlanarak sözlerini sürdürdü.

— Neden yanıt vermiyorsun? Dayım işlerin içyüzünü biliyor... Ondan gizliyecek bir şeyin yok... Öyleyse onun yanında çekinmeden konuşabilir, soruma yanıt verebilirsin.

— Peki, niçin öğrenmek istiyorsun bunu? diye sordu Jacques Garaud.

— Niçin mi?.. İstiyorum işte!

— Bu bir neden değil ki...

— Ben bu nedeni yeterli buluyorum. İstiyorum, çünkü canım öyle istiyor. Haydi, söyle!..

— Pekâlâ, yavrum, şu anda yıllık gelirim, yani gelirimiz yüz bin doları buluyor.

— Yani on milyona yakın bir sermayen var. Fabrika da bunun içinde mi?

— Hayır.

— Onun değeri ne tutuyor?

— Bir milyon. Bu fiyata alıcı bulabilirim.

— Peki öyleyse onu satmalısın.

— Fabrikamı satmak mı? diye haykırdı Jacques. Peki ama...

— Aması maması yok. Bu kadar zenginlik yeter.

Genç kız, karşısındakilerin yüzlerindeki şaşkınlığı görünce gülümsedi:

— Hatta olabildiğince kısa bir zamanda satmanı istiyorum. Vazgeçilmez bir düşüncem var.

— Neymiş o?

— Fransaya gidip orada yerleşmek!

İki adam, korku içinde, bir ağızdan yinelediler:

— Fransaya mı?!..

— Elbette, Fransa'ya tabii: babamın memleketine, sizin memleketinize, Ovide dayı! Sizin vatanınız benim vatanım demektir Ben de Fransız değil miyim? Fransa'yı bilmiyorum, ama oraya hayranım. Orayı yürekten seviyorum. Orada yaşamak istiyorum.

— İyi ya yavrucuğum, dedi Jacques. Hemen Fransa'ya gidip birkaç ay Paris'te kalmamıza ne engel var?

— Yoo! Hayır! Hayır! Öylesini istemiyorum! diye atıldı sertçe Mary. Yarım yamalak işlerden nefret ederim. Buraya bir daha dönmemek üzere Fransa'ya yerleşmemizi istiyorum...

Ovide Soliveau araya girdi. Suratını ekşiterek:

— Fabrikayı satmak!... dedi. Amerika'yı terketmek!.. Ne kadar saçma bir düşünce!.. Çılgınlık olur bu!..

— Size göre öyle olabilir efendim; New York'ta kalmakta serbestsiniz. Size, ille de gideceksiniz diyen yok!.. Zorla götürecek değiliz sizi... Ama ben gitmek istiyorum...

Mary, sözlerini tamamlayamadan hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Jacques Garaud, kızını kolları arasına alarak bitkin bir sesle, kesik-kesik konuştu:

— Sakin ol yavrucuğum... diye kekeledi. Yalvarırım sâkin ol... İstediğin olacak... Fransa'ya gideceğiz... Ama Paris'te ne iş tutarız?..

— Elindeki büyük servet, bolluk içinde yaşamamıza yeter... Kentin en güzel semtinde bir konak satın alırız. Evimize bol bol misafir gelir.

— İyi ama, ben işsiz-güçsüz kalacağım.

— Daha mı çalışmak istiyorsun? Bunca servet edindikten sonra, çalışmanın âlemi ne?

— Para bir yana, çalışmak bana hayat veriyor.

— Öyleyse buradaki fabrikanı satıp Fransa'da yenisini kurdurmaktan kim alakoyabilir seni? Birleşik Devletler'in en büyük teknisyeni ve en ünlü bulucularındansın... Paul Harmant adını bilmeyen yok... Seni kendi vatanında da aynı düzeyde görmek isterim. Trenlerde ani fren düzeni tasarını gerçekleştirebilirsin pekâlâ! Bunun çok geniş yankıları olacaktır. Tamam değil mi, kararını verdin? Siz de bizimle geliyor musunuz Ovide dayı?..

Ovide, bıyık altından gülerek yanıt verdi:

— Bakarız...

Sabırsızlığını açığa vuran bir parıltı belirdi Mary'nin gözbebeklerinde. Soğuk bir tavırla Soliveau'ya karşılık verdi:

— Siz bilirsiniz! Tutumunuza bakılırsa, babamın benim isteğime uymaması için elinizden geleni yapacaksınız. Ama boşuna yırtınmış olacaksınız. Benim dediğim olacak. Fransa'ya gitmek istiyorum ben. Yaşayabilmem için mutlaka Fransa'nın havasını teneffüs etmeliyim. Babam bu isteğimi yerine getirmezse ölürüm! Görüyorsunuz ya, babacığımın beni kırmaya hiç niyeti yok... Bir haftaya kadar yola çıkıyoruz.

Genç kız, düşüncesine itiraz edildiğini görünce adamakıllı sinirlenmişti. Rahatça gözyaşı dökebilmek için yemek salonundan ayrıldı. Sahte Paul Harmant'la Ovide yalnız kalmışlardı.

— Kızının bu çılgınca hevesine boyun eğmeyi aklından geçiriyor musun? diye sordu Ovide.

— Başka çaresi var mı? Söylediklerini işittin...

— Yani, sekiz güne kadar gidiyorsunuz, öyle mi?

— Evet.

— Ovide, omuz silkerek haykırdı:

— Aaa! Budala baba!

— Ama Mary'nin hakkı var... dedi Jacques. Amerika'ya yeteri kadar emek verdim. Geceli-gündüzlü çalışmalarımın ve

araştırmalarımın sonuçlarından biraz da anavatanım yararlansın... Fransa'ya yerleşeceğiz. Davidson, bana ciddi bir alıcı önermişti.

— Sana söyleyeceklerim var kuzenim... dedi, birdenbire Ovide.

— Peki söyle...

— Hayır, burada olmaz.

— Neden?

Ovide, sesini alçaltarak:

— Çünkü, dedi, söylediklerimi kimsenin duymaması gerekir.

— Bana duyurmak istediğin bu derece önemli şey neymiş acaba?

— Öğrenirsin, hele bir yazıhaneye gidelim.

Zengin sanayici, canının sıkıldığını açığa vuran bir tutumla ve boğuk bir sesle söze başladı:

— Pekâlâ dedi; gel bakalım...

Sahte kardeş çocukları patronun çalışma odasına kapandılar:

— Şimdi yalnızız, konuşabilirsin.

— Amerika'dan ayrılmaya kesin karar verdin mi?

— Evet, kararım kesindir.

— Çok güzel! Ya beni ne yapacaksın?

— Sen de bizimle geleceksin.

— Gülünç denecek ölçüde havadan nem kapan bir adalet cihazının bulunduğu ülkeye dönmeye hiç niyetim yok. Dönersem başım derde girebilir.

— Vaktiyle, hakkında verilen tutuklama kararından söz etmek istiyorsun galiba? Zaman aşımına uğradı o iş... Kaygılanmaya değmez bile...

— Biliyorum, ama gene de Amerika'dan ayrılmak istemem.

— Eh! Buna kimse bir şey diyemez. Sözleşmeni, fabrikamı alacak olan adama kabul ettirebilirim... Eğer işine geliyorsa tabii...

Ovide, sigarasını elinde yuvarlayarak cevap verdi:

— Hayır.

— İstediğin nedir, öyleyse?

— Fabrikayı satın almak istiyorum.

— Vay! Vay! Bense, kumar için kasamdan her gün para çektiğine bakarak, seni meteliksiz sanıyordum.

— Doğru, kenarda birikmiş tek meteliğim yok. Dün akşam yine oyunda iki yüz dolar yitirdim. Böyle olmakla birlikte fabrikanı satın alacağım.

— Bu bilmecenin anahtarını istiyorum.

— Bunda bilinmeyecek bir şey yok... Bir satış sözleşmesi kaleme alacağız... Bana bir milyonluk bir ibra senedi imzalayacaksın. Ayrıca, çeşitli giderler için de kırk bin dolar vereceksin... İşte o kadar. Sus payı olarak bu kadarcık bir özveriyi benden esirgemeyeceksin tabii...

— Sus payı mı? Benim gizli kapalı bir şeyim yok ki!

— Emin misin? İyi düşün hala oğlu; vicdanını iyice bir yokla bakalım...

— Ne demek istiyorsun yani?

— Demek istiyorum ki; eğer JACQUES GARAUD marifetlerinin bilindiği bir ülkede tanınırsa, oraya dönmekle hiç de akıllıca bir hareket yapmış olmayacaktır...

Eski ustabaşı, beklemediği bir anda, Jacques Garaud adını duyunca, Ovide'e doğru sert bir çıkış yaptı:

— Nedir o söylediğin isim? diye haykırdı.

— Ne olabilir, senin adın? diye yanıtladı Ovide soğukkanlılıkla. Haydi sahtekâr hala oğlu, maskeler aşağı! Senin adın Jacques Garaud; Alfortville'deki fabrikayı kundakladın, patronun Mühendis Jules Labroue'nun kasasını soyup onu öldürdün... Tüm bu eğlenceli olaylardan sonra, elinde bulunan bir kimlik cüzdanından, 15 Nisan 1856'da Cenevre hastanesinde ölen Paul Harmant'ın cüzdanından yararlanarak yeni bir kimlik kazandın. Kuzenimin kabuğuna sığındın.

Jacques, dehşet içinde, sarhoş gibi sallanarak geriye çekildi:

— Yalan! Yalan söylüyorsun, uyduruyorsun!

— Haydi azizim, haydi! Dikkafalılık etmenin âlemi yok; her şeyi biliyorum, anlıyorsun değil mi? Kesin olarak *HER ŞEYİ!* Ama bununla birlikte, ben çenemi tutarsam, senin Fransa'ya gitmen için hiçbir engel kalmıyor demektir.

Eski ustabaşı, tehlike ile burun buruna geldiğini görünce soğukkanlı olmaya çalıştı. Arsız bir tutumla konuştu:

— Tüm bu söylediklerin bilinse bile, Fransa'ya gitmekten çekinmem! dedi. Adaletten korkmam için artık hiçbir neden kalmadı. Az önce de söylediğim gibi zaman aşımı var.

— Bana maval okuma! diye yanıtladı Ovide gülerek. Kör kör parmağım gözüne dostum! Kundakçılıktan, hırsızlıktan, adam öldürmekten zaman aşımına uğradığın doğru olabilir, ama Paul Harmant adını gaspetmekten okka altına gittin demektir. Bir kez kendine ait olmayan bir adı kullanmaktan savcılığa ihbar edildin mi, ötesi çorap söküğü gibi gelir. Adaletin karşısına çıktın mı, ne bugünün kalır, ne geçmişin. Hepsini didik-didik ederler, merak etme...

— Peki böyle bir ihbarda bulunacak mısın? diye sordu Jacques korkudan tir-tir titriyerek.

— Duruma bağlı. İncelik göstermezsen, evet! Ama istediğimi yaparsan, hayır! Çok uzun zamandan beri buyruk altındayım doğrusu. Ben de patron olmak istemez miyim? Buna kesin olarak kararlıyım. Sözün kısası, bana fabrikanı bununla birlikte de çeşitli giderler için kırk bin dolar vereceksin; yoksa, herkesçe değerli tanınmış bir kişi olan Paul Harmant'ın aslında Jacques Garaud adında anasının ipini satmış adi bir cani olduğunu gerekli yerlere duyuracağım... Kızın da sevgili babacığının bu durumuna bayılacak doğrusu!

Jacques ayağa kalktı. Gözleri şaşkınlıktan faltaşı gibi açılmış bir halde, Ovide'in üstüne yürüdü, sert ve ıslıklı bir sesle sordu:

— Ya seni öldürürsem?.. dedi.

Ovide güldü.

— Bu pek işine yaramayacak, dedi. Çünkü vasiyetnamem New-Yorklu bir avukatta. Orada geçmişin inceden inceye yazılı. Ben ölür ölmez senin kim olduğun meydana çıkacak hemen.

— Ahh! diye haykırdı Jacques umutsuzluk içinde. Beni kıskıvrak yakaladın sonunda...

— Elbette! Şimdi sıra bende, hala oğlu! Kararın nedir?

Eski ustabaşı, boyun eğmekten başka çıkar yol bulamadı.

— Gel benimle... dedi birdenbire.

— Nereye götüreceksin beni?

— Bankacı Nicolas Davidson'a. Bir saate kadar fabrika senin olacak, ayrıca kırk bin dolar vermeyi de kabul ediyorum.

— Bravo hala oğlu! Akıllıca davranıyorsun. Şimdi artık, biribirimize karşı ne şekilde davranacağınızı öğrendiğimize göre, ayrılık zamanı geldi sanırım. Sen kendi yoluna, ben kendi yoluma... Bununla birlikte, mektuplaşarak dostluğumuzu devam ettireceğimizi umuyorum.

Aynı günün akşamı, Ovide fabrikanın sahibi olmuştu. Sekiz gün sonra, Paul Harmant'la Mary, Fransa'ya hareket ettiler. Ve ay sonundan önce Monceau Parkı'nın yakınında güzel bir konağa yerleştiler.

James Mortimer'in eski ortağı o güne kadar iş hayatının gereği olarak birçok Paris'li bankacı ve büyük sanayiciyle ilişkide bulunmuştu. Hatta bunlardan bazıları, kendisini ziyaret etmek üzere New-York'a gelmişlerdi. Harmant'ın büyük bir servet sahibi olduğu biliniyordu. Saygıdeğer bir insan olduğu da tartışma konusu yapılamazdı. Bu yüzden Paris'te tüm kapılar kendisine açıktı. Konağa yerleştikleri günden beri, birçok kimseler kendilerini ziyarete gelmişlerdi. Paul Harmant'ın, Paris yakınlarında çok büyük bir fabrika yaptırmak kararında olduğu haberi, bazı çevrelerce çok önemli bir olay olarak karşılandı.

Jacques Garaud, arazi aramaya koyuldu. Seine nehri kıyısında, Courbevoie'da, fabrika inşasına uygun on bin metrekarelik bir arazi bularak derhal satın aldı. Ünlü bir mimarla yapılacak binaların planlarıyla uğraştığı günlerde bir geçit hakkı sorunu yüzünden aleyhine dava açıldı.

Her şeyi altüst eden bu davanın hakkından gelebilecek ve işleri yoluna sokabilecek becerikli bir avukata gereksinme

vardı. Bu konuda Jacques, sermayesinin bir kısmını yatırdığı bankanın sahibine başvurarak onun yol göstermesini istedi.

Bankacı, bir kâğıt parçasına aşağıdaki isim ve adresi yazdı:

Avukat Georges Darier, Bonaparte Sokağı, No 19

Jacques kâğıdı aldı:

— Çok teşekkür ederim dedi. Şimdi gider bulurum kendisini.

Rahip Laugier tarafından ressam Etienne Castel'e emanet edilen, Bayan Clarisse Darier'nin evlâtlığı Georges, tahsilini tamamlamış ve yeteneği doğrultusunda yetişerek, hakkında beslenen umutları gerçekleştirmek olanağını bulmuştu. Birkaç ay sonra, yirmi beş yaşını dolduracaktı. Saçları, kızıla çalıyordu. Gözleri koyu maviydi. Oturaklı ve yakışıklı bir delikanlı olmuştu. İki yıldan beri Paris Barosu'na kayıtlıydı. Kısa zamanda yeteneğini kanıtlıyarak isim yapmıştı.

Georges Darier, Bonaparte sokağında 19 numaralı apartmanın ikinci katında bir dairede oturuyordu. Meşe ağacından oymalı mobilyalarla döşenmiş yazıhanesinde, odanın ciddi lüksü ile çelişki oluşturan iki şey vardı. Bunlardan biri, maundan yapılmış ve içi kitapla dolu küçük bir kitaplıktı. Vefalı Rahip Laugier'nin anısıydı bu. Öteki ise, üstünde, siyah bir tülle örtülü, mukavva ile tahtadan yapılma küçük bir at bulunan, abanoz sütunuydu. Georges bu gösterişsiz oyuncağı, annesi Clarisse Darier'nin armağanı sanıyor ve onu kutsal bir anı gibi saklıyordu.

Genç avukat, Hizmetçisi Paul Harmant'ın kartını getirdiği sırada, hacimli bir dosyayı incelemekteydi:

— İçeri alın... dedi.

Jacques Garaud yazıhaneye girdi. Georges, koltuğundan kalkarak sahte Harmant'a doğru iki adım ilerledi. Jeanne Fortier'yi felâkete sürükleyen alçak adam, aradan yirmi yıl geçtikten sonra kurbanının oğlu ile karşı karşıya bulunuyordu şimdi.

Alfortville'in kundakçısı ve Bay Labroue'nun katili elli yaşını geçmişti. Saçları ağarmıştı. Saçını boyamak ihtiyacını duymuyordu artık.

— Beni size bankacı Edouard Hallberger gönderdi efendim, müşterinizmiş, dedi. Amerika'dan gelip buraya yerleştim, aslen Fransızım. Biricik kızımın sağlığı ve Fransa'da yaşamak arzusu karşısında anavatana dönmeye karar verdim. Ne var ki, çalışmadan, bir işle uğraşmadan edemiyeceğim. Servetim artık başımı dinlememe yeter, ama gene de Amerika'da yaptığım işi, Fransa'da sürdürmeden canım rahat etmeyecek.. Courbevoie'da geniş bir arazi satın aldım. Ama inşaata başlayacağım sırada karşıma hileli bir dava çıktı...

James Mortimer'in eski ortağı durumu uzun uzadıya anlattıktan sonra satış sözleşmesinin bir suretini çıkarıp avukata uzattı. Georges sözleşmeyi dikkatle okuyarak:

— Haklısınız efendim, dedi. Dava açarsanız kazanırsınız.

— Peki, davamı kabul ediyor musunuz?

— Tabii, davayı hemen açar ve size durumu bildiririm. Yakında, size mektupla bilgi de veririm.

— Kendiniz gelip haber getirebilseniz, sizi ağarlamaktan büyük bir zevk duyacağım...

— Nazik davetinizden yararlanmak, benim için de büyük bir zevk olacak efendim.

Bir ay sonra, Paul Harmant'ın hasımları, yitirecekleri kanısına vardıkları için, davadan vazgeçtiler. Böylece inşaat başladı. Georges, iki sabah, Murillo Sokağına, zengin müşterisini konağında ziyarete gelmişti. İki defasında da baba-kız genç avukatı dostça karşılamışlar, büyük bir yakınlık göstermişlerdi.

Paris'in havası genç kıza hiç de yaramamıştı. Göğsünden sürekli kuru, inatçı bir öksürük kopuyordu. Avukat Georges Darier, bu belirtilerden ürkmüş ve Mary'nin babasının bu korkusuyla alay etmesine ve itirazlarına karşın doktor çağırtmıştı. Doktor, ciddi bir muayeneden sonra, güven verici sözler söylemiş, bazı öğütlerde bulunmuştu.

Genç kız, gönül avcılığı iddiasında olduğunu açığa vurmuyordu. Ne var ki, giyimine-kuşamına pek düşkündü. Paris'in en iyi terzilerinden birini, Bayan Augustine'i seçmişti. Bayan Augustine'in, Saint-Honoré sokağındaki atölyeleri ge-

nişti. Ama günden güne artan müşterilerini memnun etmek için gene de dışarda çalışan terzi kadınlara iş vermek zorunda kalıyordu, kendi atölyelerinin iş kapasitesiyle müşterilerinin isteklerini karşılamak olanaksızdı. Bayan Augustine, bu serbest terzilerden birini çok beğeniyor, ona, diğerlerinden çok daha fazla değer veriyordu. Lucie adında genç bir kızdı bu. Bayan Augustine, Lucie'yi müessesesine almayı çok arzulamış, bunun için çok uğraşmıştı. Ama genç kız bağımsız kalmaya kararlıydı. Saint-Louis adasının Bourbon rıhtımında bulunan bir evin en üst katındaki odacığından ayrılmak istemiyordu.

Lucie yirmi iki buçuk yaşındaydı. Paris'li işçi kızlar arasında, bundan daha zarif, daha güzel bir başın, bundan daha çekici bir vücudu tamamladığı düşünülemez. Genç kızın parlak kestane rengi saçları, koyu mavi gözleri ve son derece tatlı bakışlarıyla eşsiz ve taze bir güzelliği vardı. Bayan Augustine'in gözdesi, herkes tarafından seviliyor, sayılıyordu. Seviliyordu, çünkü son derece iyi kalpli ve yardımseverdi. Sayılıyordu, çünkü bu eve yerleşeli dört sene olduğu halde, en dedikoducu, en yıkıcı diller bile, onun tutumu hakkında en ufak bir suçlamada bulunamıyor, en küçük bir kuşku ileri süremiyorlardı. Ne var ki onun için bir kısmet düşünüyorlardı: komşusu, resimci Lucien Labroue'yu...

XIV

Lucien Labroue'nun; Alfortville'de fabrikası yanarken, Jacques Garaud tarafından öldürülen mühendisin oğlu olduğunu belirtmeye bilmem gerek var mı? Bayan Bertin'in ölümüyle, Lucien yalnız kalmıştı. Elinde sadece birkaç bin frank vardı. O sırada henüz yirmi yaşındaydı. Bir yandan geçimini sağlayabilmek bir yandan da sanatını ilerletmek üzere, bir atölyeye girmeye karar verdi. Sonraları desen çizme, ölçekli resimleri temize çekme ve çeşitli resim alanlarında işler almaya başladı. Dışarıdan gelen işler, maddi bakımdan hayatının güvenliğini sağlamaya yetince, delikanlı atölyeden ayrıldı.

Zaten orada öğrenmesi gereken şeyleri de iyiden iyiye öğrenmişti. Artık evinde çalışmayı yeğliyordu.

Talih genç desinatörü Lucien'in oturduğu binaya, hatta onun odasının bitişiğine getirip yerleştirmişti. Böylece, iki genç arasında yürekten, temiz bir aşk başlamıştı.

— Sevgili Lucie'ciğim, dedi Lucien genç kıza, seni seviyorum; durumum düzelir düzelmez evleneceğiz... Talihin bana gülümsemesini beklemek istemez misin?

Lucie şu yanıtı verdi:

— Ben de seni seviyorum. İstediğin kadar beklerim... Ama sen çalışkansın, ben de, çok şükür, tembel değilim. Bana kalırsa, kazançlarımızı birleştirdiğimiz gün pekâlâ rahata kavuşabiliriz. Düşüncemi yerinde bulmuyor musun?. Neden?

— Bunun iki nedeni var birincisi, evlendiğimiz zaman ev işlerinden başını kaşımaya vakit bulamıyacaksın. İkincisi ise, bence, erkek dediğin, çoluğunu-çocuğunu rahatça geçindirebilecek kadar kazanabilmeli.

Bir seneden beri bekliyorlardı. Lucie büyük bir sabırla bekliyordu. Lucien ise umutsuzluğa düşmeye başlamıştı. Kazancını ortanın üstüne bir türlü çıkaramıyordu. Yakın bir gelecekte rahata ereceğine ilişkin, en ufak bir belirti de göremiyordu. Bu durumda Lucie'yle evlenirse, karısının ilk hamileliğinde daha da yoksulluğa düşecekleri kesindi.

İki nişanlı biribirlerine yaşam öykülerini anlatmışlardı. Lucien'in başından geçenleri biliyoruz. Lucie'nin öyküsü ise pek kısaydı. Ücreti ödenmiyen bakıcı kadın, Lucie'ciği onsekiz aylıkken kimsesiz çocuklar yurduna bırakmıştı. Yavrucak orada büyümüştü, hepsi o kadar. Bu çocuk, okuyucularımız anlamışlardır, Jeanne Fortier'nin kızıydı.

Saat sabahın onuydu. Lucie, bir korsajı kâğıda sarmış, Bayan Augustine'in atölyesine götürmek üzere hazırlanıyordu.

Odasından çıkıp Lucien'in kapısını çaldı. Genç adam yanıt verdi:

— Giriniz!

Lucie, kapıyı açıp içeriye girdi.

— Yüzün sapsarı!.. dedi. Gene tüm gece uykusuz kaldın galiba.

— Acele yetiştirilmesi gereken desenler vardı elimde. Bütün gece uğraştım durdum.

— Bu işle kendini mahvediyorsun. Emeğinin karşılığını da alamıyorsun. Oysa yüz misli fazla kazanman gerekiyor bu çalışmaya göre.

— Doğru! Ama bunun için şansımın yardımcı olması gerekir! Nereye başvurdumsa aynı cevabı aldım: «Şimdilik adama gereksinmemiz yok... Bir süre bekleyin...» Ve bekliyorum... Hep bekliyorum, durmadan bekliyorum...

Bir süre sustular. En sonra genç kız sessizliği bozdu. Tatlı bir sesle söze başladı:

— Lucien, dedi, sana bir sitemde bulunacağım. Hemencecik cesaretin kırılıveriyor.

— Nereden biliyorsun?

— Görüyorum. Şanssızlığa göğüs germen gerekirken, boyun eğiyorsun. Değerini kabul ettirmeyi bilmelisin. Sana açılmak istemeyen kapıları yeniden çalmaktan usanmamalısın. Bir daha çalın. Elbette bir gün bir kapı açılacak. Sonra, sana yararı dokunabilecek kolej arkadaşların da vardır... Neden bir kez de onlara başvurmayı düşünmüyorsun?

— Onlara gereksinmem olduğunu anladıkları güne kadar beylik bir nezaket gösterdiler bana... O günden sonra ise, kaçamaklı sözler yumurtlamaya ve benimle görüşmemek için bahaneler uydurmaya başladılar.

— Peki, özellikle sevdiğin bir arkadaşın vardı; onu göklere çıkarıyor, bulunmaz erdemlerinden söz ediyordun...

— Georges Darier! Çocukluk arkadaşım. Nerede oturduğunu bile bilmiyorum. Altı yıldır görüşemiyoruz.

— Mesleği ne?

— Hukuktaydı. Baroda kaydı vardır.

— Avukat çıkmışsa, onu kolayca bulabilirsin.

— Tabii, ama ne gereği var?

— Ortada fol yok, yumurta yokken onun da ötekilere benzediği ileri sürülebilir mi? Yüreğinde sana karşı aynı duy-

guları beslemediğini kim söyleyebilir? Lucien, aşkımız için, onu ara. Yalvarırım!..

— Pekâlâ! Lucie'ciğim isteğini yerine getireceğim.

Genç kız gülümseyerek ekledi:

— Bu sözün beni ağır bir yükten kurtardı, içim şimdi tüy gibi hafifledi sanki...

Lucie nişanlısına doğru eğilerek alnını uzattı Lucien, dudaklarını genç kızın ipek yumuşaklığındaki saçlarına dokundurdu. Sonra, genç kız odadan ayrıldı.

Ünlü kadın terzisi Bayan Augustine, Castiglione Sokağının yakınındaki Saint-Honoré Sokağında oturuyordu. Lucie, Saint Luis adasiyle Saint-Honoré Sokağı arasındaki uzunca yolu çabucak yürüdü. Doğruca prova salonuna gitti. Bayan Augustine ile baş kalfası, onsekiz yaşlarında, sarışın, güzel bir genç kızla uğraşıyorlardı.

Bayan Augustine, Lucie'yi gülümseyerek karşıladı.

— Ah! Lucie, geldiniz mi?.. dedi. Tam zamanında yetiştiniz. Size, hem acele, hem de büyük bir zevkle hazırlanması gereken bir iş vereceğim, Bayan Harmant'ın balo elbisesi... Ölçüsünü alıyordum şimdi.

— Ya! dedi Jacques Garaud'nun kızı; elbisemi vereceğiniz bayan bu galiba?

— Evet... diye yanıtladı Bayan Augustine, Lucie benim en iyi işçimdir... Canınızı sıkacak herhangi bir kusura meydan vermemek için kendisi size gelip evinizde provanızı yapacak.

— Peki, beklerim, Bayan Lucie... dedi Mary. Sabahları beni her zaman babamın konağında bulabilirsiniz...

Mary, işçi kızın önünden gülümseyerek geçti, prova salonundan ayrıldı. Bayan Augustine zengin müşterisini merdivene değin geçirerek oradan uğurladı. Lucie, getirdiği paketin toplu iğnelerini söktü, korsajı açtı.

Bayan Augustine, korsajı iyice inceledikten sonra:

— Çok hoş! Kusursuz! Çok güzel! diye haykırdı. Lucie yavrucuğum, siz bir cevhersiniz! Size övgüden başka söylenecek söz yok. Zaten bu yüzdendir ki, Bayan Harmant'ın elbi-

sesini size emanet etmek istiyorum. Kendisini memnun etmek o denli güç ki... Ona iş beğendirmek çok zor...

Lucien, sütçüde kahvaltı ettikten sonra, Lucie'ye verdiği sözü tutarak, Georges Darier'nin Paris'te olup olmadığını bir an önce öğrenmeye karar verdi. Bunun için avukatların isim çizelgesine bir göz atmak yeterdi. Bu çizelge ise adliye sarayında bulunuyordu. Genç adam, adliye sarayına gitti. Salonda gördüğü cüppeli, genç bir avukata öğrenmek istediklerini sordu.

Avukat, nezaketle yanıtladı:

— Çizelgeye bakmaya gerek yok efendim, dedi. Georges Darier, en çok değer verdiğim meslekdaşlarımdan biridir, kendisini çok iyi tanıyorum. Bonaparte Sokağı 19 numarada oturuyor.

— Çok çok teşekkür ederim efendim.

Ve Lucien, çocukluk arkadaşıyle görüşeceğini düşünerek, sevinçle Bonaparte Sokağının yolunu tuttu.

Georges Darier, ihtiyar hizmetçisi Madeleine odaya girip Etienne Castel'in kendisini ziyarete geldiğini haber verdiği sırada, önemli bir dava dosyası üzerinde çalışıyordu. Georges yerinden fırlayarak vasisi ve en candan dostu olan ressamı karşılaşamaya koştu.

— Ne denli seyrek uğradığınızın farkında mısınız, sevgili vasim? Sizi görmeyeli onbeş gün oldu!

— Evet, dedi sanatçı. Tamamlanması gereken bir tablom vardı. Fakat bu akşam yemeği seninle yiyeceğim.

Georges zili çaldı. İhtiyar hizmetçi koştu.

— Akşam yemeğini vasimle birlikte yiyeceğiz, diye söze başladı. Yani...

— Yani erişteli talaş kebabı hazırlayacağım... diye sözünü kesti Madeleine. Yemek saat tam yedide hazır olacak...

Hizmetçi kadın odadan ayrıldı. Ressam sözüne devam etti:

— Bugünlerde rahatladım, sıkışık işlerim kalmadı. Sipariş edilen tabloları bitirdim. Artık, yirmi bir yıl önce yaptı-

ğım bir resmi elden geçirmek istiyorum. O resmin taslağını vefalı amcanın, eski dostum Chevry rahibinin evinde çizmiştim. Bu konuda senin de yardımına ihtiyacım var.

— Emredersiniz.

— Çocukluğunun bir anısını, tahtayla mukavvadan yapılma küçük bir atı titizlikle sakladığını biliyorum.

— Anneciğimin armağanı... diye tamamladı Georges Darier. Onu bana pek küçük yaşımdayken almış. Aradan o kadar çok sene geçmiş ki, o günleri hiç anımsamıyorum.

— Onu, tablomu elden geçireceğim sürece atölyeme almak istiyorum.

— Peki, neyi gösteriyor bu tablo? diye sordu Georges.

— Acıklı ve heyecanlı bir sahneyi... Jandarmaların, cinayetle suçlanan talihsiz bir kadını sığındığı evden almaya geldikleri anı gösteriyor. Bu resme, tutuklu kadınla jandarmalardan ve muhtarla korucudan başka kendimizi de koydum. Bir yanda annenle amcan, öte yanda bu sahnenin taslağını karalamakta olan ben ve en sonra bir yerde sen varsın sevgili Georges.

— Ben mi? diye yineledi Jeanne Fortier'nin oğlu...

— Evet, sen; adaleti temsil edenlerin karşısında yalvarırcasına, o talihsiz kadın için merhamet dilercesine bir halin var resimde.

Bunları anlatırken Etienne Castel, gözlerini Georges'un yüzüne dikmişti. Sözlerinin onda bıraktığı etkiyi izliyor, bu hızlı anlatımın, belirsiz bir anıyı canlandırıp canlandırmıyacağını görmeye çalışıyordu. Georges yüreği oynamadan dinledi Castel'i.

— Şaşılacak şey... dedi. Bir çocuğun belleğinde yer eden izlenimlerin bir daha silinemiyeceğini söylerler. Oysa benim için bu söz hiç de doğru çıkmıyor... O sırada kaç yaşındaydım?

— Üç buçuk.

— Yani aradan yirmi bir yıl geçmiş.

— Annenin verdiği at da olayın geçtiği bahçede yanında bulunuyordu. Tüm ayrıntılara özen göstermek istediğim için

oyuncağının resmini de olduğu gibi çizmem gerekiyor; oysa o zaman onu aklımda kaldığı şekilde çizmiştim.

— Onu size gönderirim dostum.

— Şimdiden teşekkür ederim.

— Söylediğinize göre, dedi Georges, bu tabloda annem, amcam ve siz de varsınız? Tabloyu satmayı düşünüyor musunuz?

— Nereden aklına esti bunu sormak?

— Henüz sizin hiç bir eserinize sahip olamadım. Bu tablonuzu almak istiyorum, o benim için bir sanat eserinden daha büyük bir değer taşıyacaktır.

— Ne de budalasın zavallı yavrucuğum! dedi Etienne Castel, kaba kaba gülerek. Bu tablonun sana ait olduğunu anlıyamadın mı yani? Onu sırf sana vermek üzere elden geçirmek istiyorum...

— Oh! Sevgili vasim!..

— Sana bir sürpriz yapmak istemiştim; ama geçti artık, buna olanak kalmadı.

— Oh! Ne kadar iyi bir insansınız sevgili vasim! Şimdiden teşekkürler. Peki, söyler misiniz, amcamın evinde, jandarmalar tarafından yakalanan o kadıncağızın suçu neymiş?

— Üç ağır suçun sanığıydı: Hırsızlık, kundakçılık ve adam öldürme... diye cevap verdi sanatçı.

— Vah! Zavallı! Davası görüldü tabii?

— Evet! Ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı.

— Adını biliyor musunuz?

— Biliyordum ama unuttum.

Konuşma böylece sürüp giderken zil çaldı. Madeleine içeri girdi.

— Kim geldi diye sordu Georges.

— Bir bay sizinle görüşmek istiyor efendim... Adı Lucien Labroue imiş.

Georges sevinç ve şaşkınlık içinde haykırdı.

Ressam şaşkınlıktan donakalmıştı:

— Lucien Labroue... diye tekrarladı.

— Evet... Eski bir kolej arkadaşım... Beş seneden beri görmediğim bir dost... Onu tanıyor musunuz yoksa?

— Adı bana yabancı gelmiyor.

Bir saniye sonra Lucien Labroue, yazıhane kapısının eşiğinde göründü. Georges ona kollarını açarak haykırdı:

— Lucien!.. Sevgili dostum!.. Seni gördüğüm için ne kadar mutluyum bilemezsin!

— Ben de seni tekrar kucaklıyabilmenin sevinç ve mutluluğu içindeyim... diye yanıtladı Lucien. Sonra sanatçının önünde eğildi.

— Vasim ve can dostum Bay Etienne Castel, dedi genç avukat.

— Ünlü bir ressam.. Kendisini tanıyor, ince beğenisine üstün yeteneğine karşın derin bir hayranlık besliyorum... dedi Lucien.

— Paris'te misin? diye sordu Georges arkadaşına.

— Evet iki yıl oluyor...

— Tekniğe karşı önüne geçilmez bir eğilimin vardı. Şimdi herhangi bir kurumun başında mısın yoksa?

— Ne yazık ki, hayır.

— Nasıl olur?.. Sen buna yaraşır bir insansın!

— Bende bulunduğunu lütfedip ileri sürdüğün liyâkat, bugüne değin beni yalnızca hiç'e ulaştırdı. Sürünürcesine yaşıyorum işte.

— Bir yere başvurdun mu?

— Çalmadığım kapı kalmadı; her gittiğim yerde umutsuzluktan başka bir şey geçmedi elime. Seni arayıp bulmamın nedeni bir bakıma bu...

— İlk aklına gelen ben olmalıydım. Senin gibi bir arkadaşın, sürünmek ne kelime, kanatlanıp uçması gerekir; buna yaraşırsın sen. Yarından tezi yok, durumunu ciddi şekilde ele alıyorum.

— Rasgele bildiğin bir yer var mı?

— Evet; New-York'ta büyük servet yapan bir Fransız makine mühendisi, kısa bir süre önce anavatana döndü. Birleşik Amerika'daki atölyelerinin benzerlerini burada kurmak niyetinde. Bu mühendis benim müşterim. Şimdi Seine kıyısında, Courbevoie'da muazzam atölyelerini yaptırmakla uğraşıyor.

Çok yakında seçkin desinatörlere, torna ve tesviye ustalarına ve başka elemanlara gereksinmesi olduğunu ilan edecek. İnan Paul Harmant adındaki bu büyük mucidin ilk imzalıyacağı sözleşme seninki olacak.

— Paul Harmant... diye yineledi Lucien. Bu adam New York'lu James Mortimer'in ortağı olmasın sakın?

— Tamam... Görüyorum ki, adı sana yabancı gelmiyor.

— Bu adı kim tanımaz ki?.. Sanayi, sessiz dikiş makinelerini Paul Harmant'a borçludur. Sonra, menevişleme makinesini kusursuz duruma getiren de odur. Halamın anlattığına göre, bir bulucu olan babam da bunu tasarlamış... Ne çare ki ömrü yetmedi talihsiz babacığımın.

— Haydi, azizim, yetenekli bir adamın sağ kolu olacaksın, dedi Georges.

— Ah! Aziz dostum, bana bu iyiliği yaparsan, sana karşı derin bir minnet duyacağım.

— Bu işe olmuş gözüyle bakabilirsin bence. Ha, şunu da söyliyeyim, bizimle akşam yemeğine kalacaksın.

— Fakat... diye söze başladı Lucien.

— Oooo! özür falan yok! diye sözünü kesti Georges.

Sonra zili çaldı. İhtiyar hizmetçi odaya girdi.

— Sofrada bir kişilik daha yer hazırlayacaksınız, Madeleine, dedi genç avukat...

Madeleine odadan çıktı. Etienne Castel, Lucien'e sordu:

— Biraz önce babanızın mucit olduğunu söylemiştiniz efendim. Fabrikası yanan Jules Labroue'nun oğlu musunuz yoksa?

— Evet efendim; talihsiz babacığım da, o yangın sırasında öldürülmüş...

— Baban öldürülmüş demek! dedi Georges hayretle. Bu korkunç olayı hiç anlatmamıştın bana...

— Bunu ben de bilmiyordum sevgili Georges. Bu tüyler ürpertici gerçeği ancak halamın ölümüne yakın öğrenebildim.

Lucien, Etienne'e babasını tanıyıp tanımadığını sordu.

— Onu hiç görmedim dedi Etienne; ama herkes gibi, Alfortville faciasını duydum.

— Kaderin şu garip cilvesine bakın, diye düşündü sanatçı, facia kurbanının oğluyla hükümlünün oğlu candan dost olmuşlar!

— Cani cezalandırılmış mı? diye sordu Georges.

— Babamı öldürmek ve fabrikayı ateşe vermekle suçlandırılan bir kadın ömür boyu hapis cezasına çarptırılmış...

— Bir kadın mı dedin? diye haykırdı Georges.

— Evet cinayetten sonra kaçmış. Paris'e yakın bir köyün rahibinin evinde yakalanmış.

Georges, Etienne Castel'e soru sorarcasına baktı. Avukatın sorgulu bakışını, ressam hissetmişti:

— Yanılmıyorsun dostum, diye yanıtladı. Bay Labroue, biraz önce sözünü ettiğim kadını anlatıyor; tablomda ön planda yer alan kadını...

— O kadını gördünüz demek? diye sordu Lucien.

— Evet, gördüm ve onunla konuştum.

— Nerede?

— Chevry köyü rahibinin evinde. Georges'un eşsiz kalpli amcası rahip Laugier'lerde.

— Peki dedi Lucien, nasıl bir kadındı bu?

— Güzel ve gürbüz bir kadındı. Son derece sevimli, cana yakın bir yüzü vardı... Büyük bir acı çektiği belliydi.

— Suçu reddediyordu, değil mi?

— Şiddetle! Suçsuz olduğunu ve sahte kanıtlara kurban gittiğini ileri sürüyordu.

— Belki de yalan değildi söyledikleri.

Georges'la Etienne, Lucien'e merakla baktılar.

— Davanın seyrini okudum. Halam o günlerin gazetelerini saklamış bana. Bunlarda olay uzun uzadıya anlatılmış. Ben sanığın suçsuz olduğu kanısına vardım. Zaten halam da, ölümüne yakın, Jeanne Fortier'nin suçlu olduğuna asla inanmadığını; bütün delillerin aleyhinde olmasına rağmen, bu kadının böylesine ağır suçları işliyemiyeceğini anlatmıştı.

— Yaa! diye mırıldandı Georges. Bu talihsiz kadının adı Jeanne Fortier idi demek?

— Evet, dedi Lucien.

Sonra Etienne Castel'e doğru döndü.

— Kendini savunmak için ileri sürdüğü kanıtları anımsıyor musunuz efendim?

— Gayet iyi anımsıyorum... Fabrikanın ustabaşısı olan bir alçağın kendisine aşk ilan ederek peşine düştüğünü ve babanızın servetine göz diktiğini söylüyordu. Aşağılık herif, çaldığı parayla Fransa'dan ayrılacağını, Jeanne'ın da kendisiyle birlikte gelerek metresi olmasını önermişti. Gene Jeanne Fortier'nin söylediğine göre, Jacques Garaud adındaki bu adam ona bir mektup yazmış: Bu mektup, cinayeti Garaud'nun tasarladığını ve işlediğini açıkça ortaya koyuyormuş; fakat zavallı bu mektubu gösteremedi.

— Doğrudur... dedi Lucien. Garaud tarafından böyle bir mektubun yazıldığına gözünüzle görmüş gibi inanabilirsiniz. Hırsız, kundakçı ve kaatil ustabaşı Garaud'dur.

— Bu adamın fedakârlığının kurbanı olarak can verdiğini unutuyorsunuz.

— Uydurmadır bu! Bir gün, o alçağın maskesini indirip babamın gerçek kaatili olduğunu meydana çıkarmak ve haksız yere hüküm giyen o zavallı kadının şerefini geri verdirmek için elimden geleni yapmaya ahdettim.

— Kaatilin maskesini indirmek... dedi sanatçı, neye yarar? Zaman aşımı var. Kanun ona bir şey yapamaz artık.

— Ne gereği var? Hakkı kendi elimle yerine getireceğim.

— Jeanne Fortier'nin hayatta olup olmadığını biliyor musunuz? diye sordu Etienne.

— Bilmiyorum; ama öğreneceğim.

— İstersen ben de ilgilenirim... dedi Georges.

— Bununla, bana büyük bir iyilik yapmış olursun. Neyse, benden ve beni ilgilendiren olaylardan çok söz ettik. Şimdi biraz da seni konuşalım. Yaşamından memnun musun?

— Bundan iyisi can sağlığı. Çalışıyorum... Başarı elde ediyorum... Çok şükür, daha ne istiyebilirim?..

— Evlenmek!

— Evlenmek mi? Dur hele, bunu düşünmenin zamanı gelmedi henüz. Şimdiye değin bekârlık sultanlıktır ilkesince yaşadım. Rahatımı bozmak istemem. Sen bu kanıda değil misin yoksa?.

Lucien, gözlerinin içine değin kızardı.

— Hayır... diye yanıtladı. Ne var ki, evlenmeye karar vermeden önce durumumu düzeltmeliyim.

Arkadaşının kıpkırmızı kesildiği Georges'un gözünden kaçmamıştı; hemen söze karıştı:

— Şu andan itibaren evlenmen için hiçbir engel kalmamıştır sanıyorum.

— Düşünmeden hareket edemem; yuvamı kurmadan önce sıkıntıya düşmeyeceğimizden emin olmalıyım. Sözlüm Lucie de benim gibi yoksul, kimsesiz büyümüş, öksüz bir kız, fakat ruhu tertemiz, kalbi pırlanta gibi.

— Durumunun çabucak düzeleceğine ve mutluluğa kavuşacağına inanmalısın. Kendimi, şimdiden düğüne çağrılı sayıyorum!

Akşam yemeği çok neşeli bir hava içinde, saatlerce sürdü. Lucien, kolej arkadaşiyle ressam Etienne Castel'in yanından ancak saat onbirde ayrılabildi.

Genç adam, yüreği umutla dolu olarak evinin yolunu tuttu. Lucien'in sevincine karşılık, Lucie üzüntü içindeydi. Jeanne Fortier'nin kızı havanın kararmağa başladığı saatten bu yana nişanlısının dönüşünü sabırsızlıkla beklemiş, daha sonra, içini, git-gide artan bir endişe kaplamağa başlamıştı. Nihayet, saat on bir buçukta, sokağa açılan büyük kapının kapandığını duydu. Sonra merdivenlerde ayak sesleri yankılandı. Lucie, eli titriyerek küçücük odasının kapısını araladı.

— Siz misiniz, Bay Lucien? diye sordu.
— Evet, Lucie'ciğim, dedi genç adam.
— Eski arkadaşınız Bay Georges Darier'yi gördünüz mü?
— Evet.
— Sizi akşam yemeğine alakoydu galiba?
— Evet, onun evinden geliyorum.
— Size bir iş bulmaya söz verdi mi?

— Bir ay içinde çok zengin bir sanayicinin fabrikasında yönetici olarak işe başlayacağım. Adam, Paris yakınında büyük bir fabrika yaptırıyormuş; dostum Georges Darier'nin bir dediğini iki etmiyecek müşterisiymiş.

— Oh! Ne kadar sevindim bilsen! Şimdi ikimizin de dinlenmeye ihtiyacımız var. Sonra, komşuların dedikodu yapmasına da meydan vermiyelim; ayrılalım.

Georges Darier vefalı bir delikanlıydı. Ertesi sabah, erkenden arkadaşı için Paul Harmant'a ricada bulunmak üzere Murillo Sokağının yolunu tuttu.

— Bay Harmant'ı görebilir miyim?

— Ne yazık ki Bay Harmant yolculuğa çıktı, efendim... diye cevap verdi bir hizmetçi

— Uzun mu sürer? dedi Georges.

— Bilmiyorum, fakat Bayan Mary'nin bu konuda bilgisi vardır efendim; sizi memnunlukla kabul edeceklerinden eminim.

Georges, Harmant'ların evine birkaç kere girip çıktığı için genç kızın babası üzerindeki etkisini çok iyi biliyordu. Hizmetçiye cevap vermekte gecikmedi:

— Bayan Harmant'ı rahatsız etmediğim kanısındaysanız, lütfen kendisine kartımı götürünüz.

— Salona buyurun, rica ederim efendim; Bayana şimdi haber veririm.

Uzun süredir sabah tuvaletini tamamlamakla uğraşan Mary, ziyaretçinin adını okur okumaz aşağıya indi.

— Güneydın efendim. Babamı ını görmek istemiştiniz?

— Evet efendim.

— Üç hafta sonra dönecek. Kendisine ne söyliyecektiniz? Onunla sürekli mektuplaşıyoruz; önemli bir mesele ise, ona yazacağım mektupta ziyaretinizden söz edebilirim.

— Sorunu kendisine dönüşünde açmak daha uygun olur efendim. Ama sizinle konuşma olanağını bulduğum için çok sevindim. Bu konuda beni tüm gücünüzle desteklemenizi rica edeceğim.

— Elbette desteklerim. Söz konusu olan nedir?

— Bay Harmant'ın, fabrikasına, desinatör ve seçkin bir teknisyen olan genç bir adamı almasını istiyeceğim.

— O genç adam arkadaşınız mı?

— Evet, kolejden arkadaşım; babasının, serveti çalınarak feci şekilde öldürülmesi ona şiddetli bir darbe olmuş. Arkadan çok sevdiği halasını yitirmesi, zavallıyı büsbütün harap etmiş. Ne babasından ne de halasından, hiç bir şey kalmamış. Geçimini alın teriyle sağlamak zorunda.

— İstediğiniz şey bir insanlık ödevidir. Bay Darier, sizi yürekten destekliyorum. Arkadaşınız bana güvenebilir. Bu işi başaracağımızdan emin olduğumu söyliyebilirim. Babamın önümüzdeki ayın ikisinde dönmesi gerekiyor. Arkadaşınız üçünde gelsin; bunu kendi işim sayıyorum. Çözümleriz.

— Çok iyi bir insansınız efendim; şimdiden tüm kalbimle teşekkür ederim.

Georges ayaktaydı. Mary genç avukatın elini yürekten sıktı, onu konağın giriş aralığına kadar geçirdi.

XV

Jeanne Fortier'yi, rahibe kıyafetiyle, Clermont Cezaevinin büyük kapısı önünde, karlar üstünde bırakmıştık.

Jeanne, cezaevinden kaçmayı başardığı takdirde ne yapacağını çok önceden tasarlamıştı. Hızlı adımlarla onbeş dakika kadar yürüdükten sonra, yavaşlıyarak çevresine bakındı. Sokağın ortasına doğru, henüz alış-verişe başlayan bir dükkân dikkatini çekti. Dikilmiş elbiseler, çamaşırlar ve tuhafiye satan bir mağazaydı bu. Jeanne içeri girdi.

— Buyrun, ne arzu ediyorsunuz efendim? diye sordu mağaza sahibi kadın.

— Kışlık bir elbise almak istiyorum; kalınca olsun, sıcak tutmalı; yoksul bir kadını ziyarete gidiyorum da... Kadıncağız aşağı-yukarı benim boyumda...

Birkaç saniye sonra Jeanne'ın alışverişi bitmişti.

Satıcı kadın paranın üstünü geri verirken, yumuşak bir dille şunları söyledi:

— Anlaşılan acele ediyorsunuz, muhterem rahibem, dedi. Trene yetişeceksiniz galiba? Yedi kırk üçten önce tren yok.

Sonra kasanın üstündeki yuvarlak pencereden bakarak ekledi:

— Daha bir çeyrek saatiniz var.

Jeanne, ihtiyatlı davranmanın en kolay şeklinin, karşısındakini yanıltmak olduğunu düşündü:

— Doğru, acele ediyorum; trene değil, âyine yetişmem gerekiyor.

Ve, paketiyle paranın üstünü alarak dükkândan çıktı. Ansızın açık bir kapı, karanlık bir geçit gördü; oraya doğru koştu. Dipte bir merdiven göze çarpıyordu. Evin üst kısmında derin bir sessizlik hüküm sürüyordu.

Cezaevi kaçağı, biraz önce satın aldığı eteklikle ceketi bir çırpıda giyerek bereyi başına geçirdi. Yün atkıyı da boynuna doladıktan sonra, rahibe elbisesini paket yapıp karanlık geçitten çıktı ve tren yoluna doğru yöneldi. Gara üç-beş adım kala kampana sesi işitti; koşarak bekleme salonuna girdi; soluk-soluğa bir memura yaklaştı:

— Paris'e gideceğim. Nereden bilet alabilirim?

— Oradan... Çabuk olun... Tren kalkıyor.

Jeanne gişeye koştu. Trene adımını atar atmaz kapılar kapandı; treni kaçırmasına ramak kalmıştı. İki kadının, bir genç kızla annesinin bulunduğu üçüncü mevki bir kompartımana yerleşti.

Jeanne düşünmeye koyuldu. Hapisten kaçtığının çok geçmeden her yerde duyurulacağını çok iyi biliyor, yeni bir plan tasarlıyordu. Haklıydı. Bir saat sonra, ömür boyu hapse mahkûm bir kadının, rahibe kılığına bürünerek hapisten kaçtığını Clermont'da duymayan kalmamıştı. Giysiyi satan kadın, haberi ilk duyanlardan biri olmuş ve gayretkeşlik göstererek ilgili makamlara haber vermeye koşmuştu. Elde edilen bilgiden, Jeanne'ın, rahibe giysisini üzerinden çıkarıp trene bindiği anlaşılıyordu. Hükümlünün kaçtığı saatten beri Cler-

mont'dan bir tek tren geçmiş olduğuna göre, Jeanne, Paris'e sıvışıyordu demektir. Paris'e telgraf çekildi; Clermont'dan Paris'e bilet alan yolcuların, kimlikleri tesbit edilmeden serbest bırakılmamaları istendi. Fakat Jeanne, memurların elinden kurtulmalıydı.

Bakınız ne oldu:

Creil istasyonunda ana-kız trenden indiler. Jeanne kompartımanda yalnız kalmıştı. Memurların Saint-Denis diye bağırdıklarını duyunca, o da indi. Biletleri toplıyan memur, Jeanne'ın biletini hiç bakmadan aldı; ve Jeanne geçti.

İstasyondan ayrılır ayrılmaz yaya olarak Paris'in yolunu tuttu. Bir saatten az bir zaman sonra Paris'teydi. Kafasına belirgin bir biçimde koyduğu bir tek düşünce vardı. O da şuydu:

— Çocuklarımın ne olduğunu öğrenmeden oturup dinlenmemeliyim. Hemen bugün Chevry'ye gideceğim.

Ve ilk trenle Chevry'ye hareket etti.

— İnşallah beni tanımazlar! diye düşünüyordu.

Zavallı kadın boş yere korkuyordu. Yirmi bir yıldan beri adamakıllı değişmişti.

Jeanne için yalnız bir yönden tehlike vardı. Evlâtları hakkında bilgi toplıyabilmek için, bazı kimselere başvurmak, sorular sormak zorundaydı. Bu sorular, kendisinden şüphe edilmesine yol açabilirdi. Jeanne, bütün bunları gözönüne alarak son derece tedbirli davranmaya karar verdi.

Jeanne Fortier, Chevry'ye vardı. Daha ilk bakışta papaz evinin parmaklığını tanıdı. Yolun ortasından geçerek, yirmi bir sene önce yaptığı gibi, kapının zilini çaldı. Gözlerine kadar kürklere sarınmış ihtiyar bir hizmetçi, soğuktan titriyerek, gelip bahçe kapısını açtı.

— Buyurun, ne istiyorsunuz? diye sordu.

— Rahip efendiyi görmek istiyordum, diye cevap verdi Jeanne.

— Rahip efendi duada; kiliseye gitmeniz gerekiyor.

Jeanne, kilisenin yolunu tuttu. Akşam duası bitmek üze-

reydi. İnsanlar yavaş yavaş kiliseden ayrıldılar. En sonra kalan rahip kiliseden çıkarken, Jeanne, sandalyesinden kalkarak ona doğru ilerledi.

— Özür dilerim rahip efendi... diye kekeledi.

— Ne istiyorsunuz kızım? diye sordu rahip.

— Biri beni, 1861'de Chevry rahipliğini yapmış olan selefiniz hakkında biraz bilgi almak üzere, size gönderdi.

— Saygıdeğer rahip Laugier'den mi söz etmek istiyorsunuz yavrum? Yani görevini devraldığım rahip. Kendisi savaşın başladığı yıl, Tanrının rahmetine kavuştu. 1871'den beri köyün rahipliği benim üzerimde.

— Bir de kızkardeşi varmış galiba?

— Evet. O da rahipten bir süre önce ölmüş...

— Bu kadıncağızın büyüttüğü bir çocuk var mıydı?

— Evet... Oğlu olduğunu söylemişlerdi bana.

— Benim oğlum! diye düşündü Jeanne. Benim evlâdımdı o!

Heyecanını gizlemeye çalışarak yüksek sesle ekledi:

— Bu çocuğun nerede olduğunu biliyor musunuz?

— Size bu konuda kesin olmayan birtakım bilgiler verebilirim... diye cevapladı rahip. Burada göreve başladığım sıralarda söylemişlerdi: Rahibin kızkardeşinin oğlu, amcası rahmetli Rahip Laugier'nin cenaze töreninde bulunmak üzere köye gelmiş ve törenden hemen sonra rahmetlinin bir ahbabiyle birlikte Paris'e dönmüş. Bütün bildiğim bundan ibaret.

— Hiç olmazsa selefinizin ahbabı olan adamın adını hatırlıyamıyacak mısınız?

— Öğrenmemiştim ki...

— Köyün muhtarı biliyordur belki?

— O öleli çok oldu.

— Peki ya rahip Laugier'nin hizmetçisi?

— O da, rahiple kızkardeşinden önce ölmüş.

— Bay Laugier'nin kızkardeşi Chevry'de mi ölmüş?

— Öyle sanıyorum.

— Öyleyse adı, kilisenin ve muhtarlığın kütüklerinde, bir de mezar taşında yazılıdır.

— Doğru, fakat savaş sırasında her şey altüst oldu. Ard arda birçok kere, buralarda vuruşmalar oldu... Muhtarlık binasiyle köyün dörtte üçü yandı. Kilisenin kütükleri yağma edildi, mezar taşları ise kırıldı.

Jeanne, umutsuzluk içinde mırıldandı:

— Demek hiçbir şey öğrenemiyeceğim!

Cezaevi kaçağının soruları, rahipte ilkönce biraz hayret uyandırmış, sonra onu kuşkuya düşürmüştü:

— Bütün bunları öğrenmek istemeniz için sizi ilgilendiren çok önemli nedenler olsa gerek? diye sordu papaz.

Jeanne'ın yüreği oynadı. Durumunun, karşısındakinde kuşku uyandırdığını sezecek kadar zekiydi.

— Çok açıldım... diye düşündü. Sonra rahibe dönerek:

— Söyledim rahip efendi; tüm bunları kendim için sormuyorum. Beni buraya gönderen arkadaşım, çocuk hakkında, zayıf da olsa bir ipucu elde edinceye kadar ayak dirememi rica etmişti... Rahibin kızkardeşinin ve oğlunun adını öğrenmek istedim de...

— Demek ki, bu çocuğun bulunması birini yakından ilgilendiriyor? Bu, ne gibi bir ilgi olsa gerek?

Jeanne, Rahibin içindeki şüphenin git-gide arttığını, bu sözleri söylerken takındığı tavırdan anlıyordu. Zavallı kadın, şaşkınlığa uğramıştı:

— Bilmiyorum, dedi, bana bir görev yüklediler; onu yerine getirmeye çalışıyorum, hepsi o kadar.

— Ben de, size söylediklerimden başka bir şey bilmiyorum.

Rahip kiliseden ayrıldı. Jeanne çıldıracaktı nerdeyse.

Biraz sonra o da kiliseden çıktı. Ve o akşam saat dokuzda Paris'e döndü.

Ertesi gün, erkenden Joigny'ye varmıştı. Doğruca Dul Bayan Frémy'nin evine gitti; yirmi iki sene önce kızını ona emanet etmişti. Bu kadını bulamıyacağını çok iyi biliyordu; çünkü Clermont merkez cezaevinden gönderdiği mektup, «Bu isimde biri bulunamadı.» kaydiyle geri gelmişti. Ne var ki, işine yarıyacak bazı ipuçları elde edeceğini umuyordu.

Çocuk bakıcısının evini yerinde bulamayınca, Jeanne'ın içi umutsuzlukla burkuldu. Küçük evin arsasiyle komşu arsaların üstüne kocaman bir bina yapılmıştı. Jeanne, kapıcı kadına başvurdu:

— Sizden bir şey öğrenmek istiyorum bayan. Bu bina yapılalı ne kadar oldu, söyler misiniz lütfen?

— Altı yıl.

— Buralı mısınız?

— On iki yıldan fazla bir zamandan beri burada bulunuyorum.

— Evine bakmak üzere çocuk alan, Frémy adında dul bir bayan tanıyor musunuz?

— Bayan Frémy... Hatırlıyorum. Öleli çok oldu. Savaş yıllarında ölmüştü.

— Bir oğlu vardı galiba?

— Evet... Haydut gibi bir oğlandı.

— Şimdi hâlâ Joigny'de mi?

— Evet... Mezarlıkta.

— O da mı öldü? diye haykırdı Jeanne.

— Ne yazık ki, öyle! Akrabası mısınız?

— Hayır efendim! Fakat, annesine emanet edilen bir kızcağız hakkında bilgi almak istiyordum kendisinden. Zavallı yavrucağın ana-babası onu yanlarına alamadan Fransa'dan ayrılmak zorunda kalmışlardı.

— Çok oldu mu?

— Yirmi bir yıl.

— O sıralarda Joigny'de bulunuyordum, diye yanıtladı kapıcı kadın. Bayan Frémy, kendisini tanıdığım zaman süt çocuklarına bakma işini çoktan bırakmış bulunuyordu. Ben, onun evinde kendi haylaz çocuğundan başkasını görmedim. Fakat gerçekten ana-babası, söylediğiniz çocuğu almamışlarsa, onun ne olduğunu pekâlâ öğrenebilirsiniz.

— Nasıl? diye atıldı Jeanne.

— Frémy Ana, bakım ücreti verilmediği için çocuğu yanından uzaklaştırmak istemişse, onu bir yere yerleştirmekle görevli olan resmi makamlara başvurmuş olması gerekir. Be-

lediye'ye ya da kaymakamlığa gidin... Oradan bir şeyler öğrenebilirsiniz.

Jeanne çıktı. Ne belediyeye, ne de kaymakamlığa başvurabilirdi; fakat ufacık da olsa bir bilgi edineceğini düşünerek komşulara sormak istiyordu. Kapı kapı dolaşıp sordu. Her kapıdan aldığı yanıt aynıydı. Hiç kimse bu konuda bir şey anımsamıyordu.

Cesareti kırılmış, umudunu yitirmişti. Kendisi için artık hayatta her şeyin bittiğini düşündü. Kızını nerede arıyabilir, onu nasıl bulabilirdi? Georges'a gelince, Paris'teydi o; hiç olmazsa buna inanması için sebepler vardı. Evlâdını bulmak için koca kenti altüst edecek, araştıracaktı. Joigny'den gece geçen bir trene atladı; ertesi gün, sabah karanlığında Paris'e varmıştı. Yorgunluktan bitkin düşmüştü; fakat önüne çıkan sayısız engelleri aşarak, görevine yeniden başlamaya hazırdı.

Uzun araştırmalardan sonra, Seine Sokağında iri harfli bir ilan gördü: «*Kiralık küçük oda - mutfağı ile*». Binanın gösterişsiz olduğunu görünce, Jeanne, bunun pek pahalı olmaması gerektiğini düşündü. Kapıcıya yaklaşarak sordu:

— Kiralık odanız var galiba efendim?

— Evet efendim; altınca katta bir oda, mutfağı ile birlikte. Yüz kırk frank.

Cezaevi kaçağı odayı gördükten sonra:

— Beğendim dedi. Bugün girmek istiyorum. Hemen döşeyiveririm odayı.

— Ne zaman isterseniz taşınabilirsiniz efendim.

Jeanne otuz beş frank vererek Lise Perrin adına bir makbuz aldı; ayrıca kapıcı kadına da beş frank vererek gönlünü hoş etti.

— Kelepir ev eşyası satan bir yer tarif edebilir misiniz?

— Buraya yakın bir yer var, Jacob Sokağında, solda.

Cezaevi kaçağı, tarif edilen adrese gitti. Ve, biraz para harcıyarak evi için en gerekli şeyleri satın aldı. Saat dörde doğru derme-çatma ev eşyası yerli yerine konmuştu; küçük sobada kok kömürü yanıyordu. Jeanne para kesesini boşaltı. Parasının bitmek üzere olduğunu gördü.

— Kısa zamanda açlıktan ölmek istemiyorsam, dedi kendi kendine; hemen bir iş bulmalıyım.

Yiyecek bir şeyler almak üzere aşağıya indi. Evinin elli adım kadar ötesinde şarap satan bir dükkân gördü. Tabelâsında şunlar yazılıydı: EKMEKÇİLER UĞRAĞI.

Jeanne, dükkânın eşiğinden içeriye hızla atladı...

XVI

Lucien Labroue, bir yandan şevkle çalışırken, bir yandan da, Georges'un tavsiyesiyle, avukatın bir dediğini iki etmeyen milyoner sanayicinin karşısına çıkacağı günü bekliyordu. Okul arkadaşının söylediklerine uymuş, umutlarını, Lucie'den başka kimseye açmamıştı. Gireceğinden emin olduğu fabrikanın sahibinin adını ise, Lucie'ye bile açıklamamıştı.

Lucie'yi, Bourbon rıhtımındaki odacığında, kendisine Bayan Augustine tarafından emanet edilen ince işin ilk kısmını bitirdiği bir sırada buluyoruz. Sabahın saat dokuzuydu.

— Aceleyle birkaç lokma birşeyler yemenin tam sırası, dedi kendi kendine işçi kız; yoksa aç durmayı göze almak lâzım.

Kendi kendine bunları söylerken, Lucie odasının bitişiğindeki mutfakta küçük maltızı yakmaya çalışıyordu:

— Ah! diye haykırdı birden, ekmeğim gelmedi! Ekmekçi kadın kapıcıya bırakmış olacak.

Altıncı kattan yer katına indi; kapıcının kapısını açtı ve sordu:

— Ekmekçi kadın benim için ekmek bıraktı değil mi, Bayan Dominique?

— Yoo, hayır, Bayan Lucie.

— Ya! Olur şey değil!

— İçeri girin... Hava soğukça. Benim de ekmeğim gelmedi. Böylesine ekmekçilerin kahrı çekilecek gibi değil doğrusu; ekmeğimizin ne zaman geleceği hiç belli olmuyor. Çok kere ekmeksiz kalıyoruz. Akıllarına estikçe ekmek dağıtıcılarını değiştiriveriyorlar.

— Haklısınız; bu eziyet çekilecek gibi değil, dedi Lucie.

O sırada uzun boylu, zayıf ve çirkin, genç bir sarışın kapıyı tıklattı. Kucağında şekilleri değişik beş ekmek vardı.

— Ekmekçi geldi! dedi Lucie. Gene değişmiş!

— Oh, diye haykırdı kapıcı kadın, maşallah maşallah, tam zamanında geldiniz. Böyle giderse müşteri aç kalmaktan kurtulamıyacak. Ne biçim fırın bu, anlamıyorum.

— Kabahat benim mi? diye yanıtladı ekmekçi kadın. Önceki gün işten ayrılan kadının yerine verildim; müşterileri tanımıyorum... Zaten bu işi ben yapmıyacağım... Bizim bayan patron yeni bir ekmekçi kadın arıyor...

Lucie hızla odasına çıktı, kahvaltısı çeyrek saat sürmedi. Sonra, doğruca, Bayan Augustine'in verdiği adrese, Murillo Sokağındaki konağa gitti.

Mary Harmant'ın sağlık durumu son günlerde aldamakılı bozulmuştu. Göğsünü parçalayan öksürük nöbetleri git-gide sıklaşıyor ve endişe verici bir halde uzuyordu. Genç kızın bu hastalıklı hali, tuhaf şekilde değişken bir karaktere bürünmesine yol açmıştı. Şiddetli sinir nöbetlerinin arkasından, bitkin bir halde saatlerce hayal kırıklığına, umutsuzluğa düşüyordu. Böyle anlarında Mary, son derece yumuşak bir tavır takınıyor, yüreğinin bütün mutsuzlara karşı acımayla dolduğunu hissediyordu.

Terzisinin gönderdiği genç kızın kendisini görmek istediği haber verildiği zaman, Mary, böyle iyiliksever bir ruh hali içinde bulunuyordu. İşçi kızla görüşmek bir çeşit eğlence sayılırdı. Mary, genç kızı hemen yukarıya çıkarmalarını emretti ve onu gönül okşayıcı bir tavırla karşıladı.

— Beni memnun edebilecek misiniz bakalım, Bayan Lucie? diye sordu.

— Elimden geleni yaptım efendim... Bayan Augustine'in amacını iyice anladığımı umarım.

Lucie elbiseyi bir kanepeye serdi:

— Çok güzel! diye haykırdı Mary, bu haliyle bile o kadar güzel ki...

Paul Harmant'ın kızının neşesi yerine gelmişti. Arada bir,

göğsünde kuru ve kesik bir öksürük kopmasına karşın, yüzünün sarılığı bir anda kaybolmuştu.

— Zavallı genç kız!.. diye düşündü Lucie, onu dinlerken. Adamakıllı hasta.

Lucie provayı yapmak üzere işe koyuldu. Terzi kızın cana yakın yüzü, Mary'in konuşkan bir tutum almasını sağlamıştı.

— Uzun zamandan beri Bayan Augustine hesabına mı çalışıyorsunuz?

— On beş ay oluyor efendim.

— Anladığıma göre, onun sürekli işçisi olmanızı ve yanında bulunmanızı çok istiyor.

— Biliyorum, ama evimde çalışmak daha çok hoşuma gidiyor.

— Annenizle-babanızla oturuyorsunuz tabii?

— Annem babam yok efendim... Bir yaşımda «Kimsesiz Çocuklar Yurdu»na verilmişim.

— Yani, anneniz, babanız sizi bırakmış öyle mi?

— Evet, ne korkunç değil mi? dedi Lucie, oysa annem olsaydı, onu kimbilir ne çok severdim diye düşünüyorum. O bilinmeyen anneyi kınamak bir an bile aklımdan geçmedi; onun asla suçlu olamıyacağını düşündüm her zaman. Onu bu şekilde davranmaya zorlayan yoksulluktur, açlıktır, belki de babamın ölümü neden olmuştur buna...

— Doğru, diye mırıldandı Paul Harmant'ın kızı; sonra ekledi: Yuvada size, oraya nasıl bırakıldığınızı hiç anlatmadılar mı? Günün birinde, ailenizi tanımanıza yardım edecek ve ona kavuşmanızı sağlayabilecek herhangi bir belirti, bir ipucu bulabildiniz mi?

— Bunu sordum efendim; terkedildiğimi anlıyacak yaşa geldiğim zaman ailemin durumuyla ilgilendim «Kimsesiz Çocuklar Yurdu»na verildiğim zaman, benim kim olduğumu ortaya koyacak bir bilgi de bırakılmış. Ne var ki, yönetmelik bunu öğrenmemi yasak ediyormuş.

— Çok garip, insanı ürpertiyor tüm bunlar! diye mırıldandı milyonerin kızı. Kaç yaşındasınız Lucie?

— Yirmi iki yaşındayım efendim.

— Bu derece usta bir terzi olduğunuz halde, neden bir atölye açmayı düşünmediniz.

— Atölye açmak için bende bulunmayan iki şeye gereksinme var efendim... İlkönce müşteri, sonra da baştan yapılması gereken masrafları karşılayacak sermaye.

— Bana kalırsa, elinizde iyi bir mesleğiniz olduğuna göre zengin değilse bile, hali-vakti yerinde bir koca bulabilirsiniz pekâlâ. Kocanızın vereceği parayla bir daire tutup döşeyebilir, atölyenizi kurabilirsiniz. Müşteri tutmanız zor iş değil.

Koca sözünü duyar duymaz terzi kızın yüzü kıpkırmızı kesildi. Paul Harmant'ın kızı kendini tutamadı, gülümsedi:

— Ya ben fena halde yanıldım; ya da siz evlenmeyi düşünüyorsunuz.

— Yanılmıyorsunuz efendim. Haklısınız, evlenmeyi düşünüyorum... Ne var ki, sevdiğim adam varlıksız; iki elinden başka sermayesi yok. Evlenebilmemiz için, geçimimizi sağlayacak bir iş sahibi olacağı günü beklemek istiyor.

— Düğününüzde, sevgili Lucie, kocanız sadece benim için çalışmanıza izin verirse, size küçük bir armağan vermekten büyük zevk duyacağım.

— Kendisine sorarım efendim; sizin son derece iyi kalpli bir insan olduğunuzu söylerim; beni kırmıyacağından eminim.

— Nerede oturuyorsunuz şekerim?

— Bourbon Rıhtımında, 9 numaralı evde diye cevapladı Lucie.

— Peki, adresinizi not ediyorum. Haydi, güle güle Lucie'ciğim!

— Hoşça kalın efendim... Teşekkür ederim.

Terzi kız gittikten sonra, Mary'nin içine yine hüzün çökmüştü; ocak başında alçak bir iskemle üstünde büzülerek Lucie'yi düşünmeye başladı.

Öksürük nöbetiyle genç kızın yanakları kıpkırmızı kesildi. Mendilini dudaklarına götürdü. Elini ağzından çekince mendilin kana bulandığını gördü. Zavallı Mary, sapsarı kesildi bir anda:

— Kan!.. diye kekeledi. Ne oldu bana böyle? Göğsüm de

alabildiğine yanıyor!.. İki omuzumun arasında bir kor yığını var sanki...

Zavallı kızın yanaklarına iki damla gözyaşı süzüldü. Kalkıp bir kaşık ilâç içti; sonra gene ocağın başına gelip oturdu:

— Ben de sevmek ve sevilmek isterdim!.. dedi içini çekerek.

Sonra yeniden iç karartıcı kuruntulara daldı.

Tabelasında *EKMEKÇİLER UĞRAĞI* sözcükleri yazılı olan şarapçı dükkânı, o semtteki hamurcuların, fırıncı ve çörekçi çıraklarının, ekmek dağıtıcılarının buluşma yeriydi gerçekten.

Jeanne Fortier içeri girdiği zaman, salon henüz tamamiyle dolmamıştı. Yemeklerini yiyen yabancıların sorgulu bakışlarını farkedince, cezaevi kaçağı bir an kararsızlık geçirdi; eşiğin iç yanında durdu.

Bir hizmetçi kadın, Jeanne'ın yanından geçerken seslendi:

— Ooo! Girebilirsiniz bayan... Yer var.

— Tabii... Tabii.. Yer var... diye yineledi bir fırıncı çırağı. Buyrun, şöyle yanıma buyurun... Burada, hepimiz ekmekçiyiz, siz belki değilsiniz, ama bundan ne çıkar...

Jeanne, gülümseyerek fırıncı çırağının yanına oturdu. Delikanlı, Jeanne'a genişçe bir yer ayırabilmek için kenara çekildi. Pierre Fortier'nin dul karısı, yemeğini yemeye başladı. Jeanne'ı yanına oturtan iyi kalpli delikanlı ansızın başka bir gence seslendi:

— Söylesene Tourangeau; bizim bayan patronun sinir nöbetlerini önlemenin ve patronun hırçınlığını gidermenin çaresini bulamıyacak mısın?

— Ne oluyor bu insanlara yahu?.. Onları iyileştirmek için ne yapmak gerekiyor?

— Yapılması gereken tek şey; iyi bir ekmek dağıtıcısı bulmak.

— Kolay iş değil doğrusu! dedi, Tourangeau gülerek. Kusurları hoş görmeli! Bugün için iyi bir ekmek dağıtıcısını mumla arasan bulamazsın. Eldekiyle yetinmeli.

Jeanne, bu konuşmayı dikkatle dinlemişti. Ağır-ağır yemeğini yedikten sonra kalkıp gitmedi. Yanındaki fırıncı çırağına dönerek sordu:

— Biraz önce patronunuzun bir ekmekçi kadına gereksinmesi olduğunu söylemiştiniz?..

— Evet... Bu işe talip olmayı mı düşünüyorsunuz?...

— Evet.

— Meslekten misiniz?

— Değilim, ama bence bunun pek büyük zorluğu olmasa gerek. Hayatımı kazanmak zorundayım. Her kadın kadar kafamı işletebileceğime göre, müşterilerin adreslerini çabucak öğrenirim.

— Paris'i biliyor musunuz?

— Pek iyi bilmiyorum; ama tüm müşterileriniz aynı semttedir her halde.

— Patronun her yerde birkaç müşterisi vardır.

— Fırın nerede?

— Dauphine Sokağında, fakat Cité'de, hatta Marais'de bile müşterilerimiz var.

— Bu işe alışmak bir-iki gün meselesi; ayaklarımı yol yürümekten esirgemiyeceğim... Patronunuza başvurursam beni işe alacağına inanıyor musunuz?

— Ooo! İşin bu tarafı kolay, bundan emin olabilirsiniz! İsterseniz, yarın sabah Bayan Lebret ile anlaşmaya geleceğinizi bu akşam patrona söylerim. Bu işlere Bayan Lebret bakıyor da...

— Peki! Benim için bu zahmete katlanmanızı rica edeceğim.

— Elimden geleni memnunlukla yapacağımdan emin olabilirsiniz, dedi fırıncı çırağı; çünkü iyi bir kadın olduğunuz belli anacığım...

Fırıncı çırağı lokantadan ayrılıp her akşamki işinin başına gitti. Jeanne yemek parasını verdi, yeni evine döndü.

En üst kata çıkan merdivenleri adımlarken; Jeanne kendi kendine düşünüyordu:

— Ekmek dağıtıcılığı... diyordu. Günde beş saat iş... Yi-

yeceğinin bir kısmını ve üç frank kazanacağım. Günün kalan kısmında serbest olacağım. Boş zamanlarımı oğlumu aramakla geçirebilirim.

Ertesi gün saat tam yedi buçukta, Jeanne, Dauphine Sokağındaki fırına gitti. Bayan Lebret tezgahın başındaydı.

— Haa! Liyon'lunun kocama sözünü ettiği bayan siz misiniz? Dağıtıcılık işi için geldiniz değil mi?

— Evet efendim.

— Bu işi hiç yapmadınız mı?

— Hayır efendim, hiç yapmadım; ama iyi niyetimin eksiğimi kapatacağına inanıyorum. Kısa zamanda alışırım.

— Öyle umalım.

— Beni işe alıyorsunuz demek!

— Elbette, hiç olmazsa bir süre denemiş oluruz. Nerede oturuyorsunuz?

— Seine sokağında, 24 numarada...

— Evli misiniz?

— Dulum.

— Bu kadarı yeter... Yüzünüzün üzerimde bıraktığı iyi izlenim, hakkınızda edinmem gereken bilginin yerini tutuyor. Adınız?

— Lise Perrin.

— Peki Lise, anlaştık. Yarın sabah işe başlıyacaksınız... Bugün, hizmetçimle birlikte, adreslerini vereceğim müşterileri dolaşacaksınız.

— Saat kaçta dükkânda bulunmak gerekiyor?

— Sabah dağıtımını yapmak üzere saat altıda. Oldukça uzakta oturan müşterilerimiz olduğu halde hesabı vermek üzere saat dokuzda dönebilirsiniz. Sonra, akşam üstü saat beşte tekrar gelmeniz gerekiyor, çünkü semtimizde bazı evlere ve lokantalara o saatte ekmek çıkarıyoruz. Ama bu iş uzun sürmez... Bir buçuk - iki saatlik bir iş bu.

— Peki efendim.

— Günde üç frank, bir de iki librelik ekmek alacaksınız... Verdiğimiz ücret bu kadardır.

— Kabul ediyorum efendim.

— Öyleyse, öğleye doğru geliniz... Çekmecesinden on franklık bir para alıp Jeanne'a uzatarak devam etti:

— Alınız, bu sizin avansınız.

Cezaevi kaçağının yüzü gözlerinin akına kadar kızardı. Gönül borcunu belirtti; vaktini şaşmıyacağına, dosdoğru iş göreceğine söz verdi ve fırından sevinçle ayrıldı. Saat on ikide geldi. Evin hizmetçisi onu bekliyordu. Birlikte çıktılar. İki saat sonra Jeanne, müşterilerinin adreslerini bellemişti.

Jeanne, evinde yemek hazırlamayı düşünmüyordu. «*Ekmekçiler Uğrağı*»nda porsiyonları pahalı bulmamıştı; karnını orada doyurmaya pekâlâ devam edebilirdi. Öbür ekmekçilerin birçoğu öyle yapıyordu. Lokantaya girdi. Lion'luyu, dünkü gibi yemekte buldu ve ona teşekkür etti.

— Teşekküre değmez Lison Ana... diye cevapladı neşeli delikanlı. Size yararlı olduğum için mutluyum.

O günden sonra, ekmekçiler, aralarına karışan Jeanne'ı, Lison Ana adıyla tanımışlardı. Ertesi gün, Jeanne, belli saatte görevine başladı. Olabildiğince zaman kazanarak iş görebilmek için, bir önceki akşam, evine dönünce, müşterilerin adresleri yazılı rehberden yararlanıp bir plan çizmişti.

Bourbon rıhtımı, dolaşacağı yerlerin en uzağı olduğu için Jeanne, oraya en sonunda gitmeyi uygun bulmuştu.

Jeanne Fortier, 9 numaradaki müşterilerinin ekmeklerini getirdi. Altıncı katta karşı karşıya, üzerlerinde yazı bulunmıyan iki kapı vardı. Hangi kapıyı çalacağını düşündüğü sırada Lucie'nin kapısı açıldı ve genç kız eşikte göründü:

— Oh! ekmeğimi mi getirdiniz, bayan?

Jeanne, işçi kızın güzelliği karşısında gözü kamaşmış bir halde cevap verdi:

— Evet efendim. İki librelik bir ekmekti, değil mi?

— Tamam, iki librelik, geliniz... Paranızı vereyim.

Clermont kaçağı, genç kızın odasına girdi. Odanın kusursuz düzeni ve temizliği hemen dikkati çekiyordu. Jeanne ansızın durdu, altı kat merdiven çıktığı için soluğu tükenmişti.

— Yorgun görünüyorsunuz bayan...

— Birazcık yoruldum efendim. Yolum oldukça uzun da.

— Biraz dinlenmek istemez misiniz?

— Oh! Hayır! Teşekkür ederim... Bu sabahki işim bitti...

Bunları söylerken Jeanne, yerinden kıpırdamıyordu. Gözlerini Lucie'nin yüzünden ayıramıyordu bir türlü.

— Ekmekçiliğe alışık değilsiniz anlaşılan?

— Öyle efendim... Ama çabuk alışırım... Hamdolsun gücüm yerinde.

Dikiş makinesi ve kumaşlar, Jeanne'in dikkatini çekti.

— Anlaşılan terzisiniz efendim? diye sordu.

— Evet sevgili bayan: emirlerinizi beklerim.

— Ooo! Böylesine güzel kumaşlardan kendime elbise diktiremem. Zengin kadınlara dikiş dikiyorsunuz galiba?

— Evet öyle. Ama, bu geriye kalan zamanlarımda, olabildiğince düşük fiyatla yoksullar için çalışmama engel olmaz ki...

Sonra Lucie, konuyu değiştirmek istedi:

— Peki ama diye ekledi, bundan sonra ekmeğimi siz mi getireceksiniz?

— Bayan Lebret'de çalıştığım sürece öyle olacak... Ve bu işte epeyce kalacağımı umuyorum.

— Buraya kadar çıkmak sizi yoruyorsa, ekmeğini kapıcıya bırakın o size parasını verir. «Bayan Lucie'nin ekmeği bu» demeniz yeter.

Bu adı duyunca Jeanne sarardı.

— Yaa! diye kekeledi, adınız Lucie demek?

— Evet efendim.

Jeanne, bir adım geriye çekildi:

— Hoşça kalın efendim; yarın yine görüşürüz inşallah... diyerek ayrıldı.

Dauphine Sokağındaki fırına dönerken ekmekçi kadın düşünüyordu:

— Lucie! Yavrucuğumun da adı Lucie'ydi! Bu genç kızın adı, içimdeki acılı anıları canlandırdı. Yüzü, garip bir izlenim bıraktı ruhumda. Kızım da bu yaşta olsa gerek. Boyu-bosu da bu kadardır... O da böyle güzeldir... Ve belki artık onu ömrüm boyunca göremiyeceğim! Lucie'ciğim ne oldu kimbilir?..

Fakat bu genç kızı görmek istiyorum... Onun ekmeğini her gün kapısına çıkaracağım. O bana yavrumu hatırlatacak.

Ertesi gün ve onu izleyen günlerde, Pierre Fortier'nin dul karısı, ekmeği kapıcı kadına bırakacağı yerde, kendi eliyle Lucie'ye vermek için altı katın merdivenlerini çevik adımlarla tırmanıyordu.

Jeanne, genç kıza, geçmişi konusunda soru sormaya cesaret edemiyordu. Zaten bu sorular neye yarıyacaktı? Hangi amaçla soracaktı sorularını? Terzi kızın adı Lucie idi, doğru; ama bu adı taşıyan daha ne kadar genç kız vardı! Bazı kere Jeanne, Lucie'i nişanlısının yanında görüyordu. Clermont cezaevinin, Jules Labroue'yu öldürmekten hüküm giymiş kaçağı, adını bilmediği bu gencin Labroue'nun oğlu olduğunu, aklının kenarından bile geçirmiyordu.

Sahte Paul Harmant'ın Paris'e dönüş günü yaklaşıyordu. Harmant'ın ayın ikisinde gelmesi bekleniyordu.

Mary, Georges Darier'nin ricasıyle yakından ilgileniyordu:

— Arkadaşınız, ayın üçünde babamı görmeye gelsin, demişti.

O gün, Lucien, Paul Harmant'a gitmek üzere hazırlanıyor, üstüne-başına her zamankinden çok daha büyük bir titizlikle çeki-düzen veriyordu. Evden ayrılmadan önce Lucie'ye uğradı.

— Çıkıyor musunuz, dostum? diye sordu genç kız.

— Evet Lucie'ciğim! Milyoner bir sanayiciyi ziyarete gidiyorum; kendisine Amerika'da büyük bir servet kazandıran geniş çapta işleri, Fransa'da sürdürmeye hazırlanan çok zengin bir sanayici...

— Adı ne bu sanayicinin?

— Dostum Georges, ziyaretimin başarıyla sonuçlanmasına kadar adamın adını kimseye söylememekliğimi öğütlemişti, ama sizden gizleyecek bir şeyim olamaz. Müstakbel patronumun adı Paul Harmant.

— Murillo sokağındaki Paul Harmant mı? diye sordu genç kız.

— Evet, tanıyor musunuz?

— Kendisini tanımıyorum, ama kızı, Bayan Mary Harmant'ı tanıyorum. Hayran kaldığınız o gece giysisini ona diktim.

Ve Lucie, birdenbire, sevinçle şunları ekledi:

— Oh! Şimdi artık başarısızlığa uğrıyacağınızdan korkmuyorum. Bayan Mary, son derece sevimli, iyi kalpli, iyiliksever, duygulu, uysal bir kız... Kısacası; tüm meziyetleri üstünde toplamış. Böyle bir kızın babası da mutlaka kusursuz bir insandır... Korkmuyorum artık!

Lucien, nişanlısını alnından öptü; Monceau Parkı civarındaki soylular mahallesine doğru yola koyuldu. Konağa varır varmaz, Mary, kendisini odasına kabul etti.

— Babamın özel olarak değer verdiği Bay Georges Darier tarafından hararetle önerildiniz efendim; dedi gülümseyerek genç kız.

— Georges Darier, o benim iyi arkadaşımdır bayan...

Mary, genç adama bir koltuk gösterdi:

— Oturunuz efendim dedi; konuşalım... Bay Darier, çalışkan bir insan olduğunuzu söyledi; ben de, rakiplerinizden öncelikli tutulmanız için elimden geleni esirgemiyeceğime ilişkin, kendisine söz verdim. Amacınıza ulaşmak için babama ilk başvuran siz olmalısınız. Bu çok önemli. Sizi babamla ben görüştüreceğim ve dileğinizi destekliyeceğim.

— Size tüm kalbimle teşekkür ederim efendim... diye yanıtladı Lucien heyecanla. Büyük bir umutsuzluk içindeydim... Sayenizde yüreğim umutla doldu.

Mary, genç adamı derin bir heyecanla dinliyordu. İyice anlıyamadığı, ama tadına doyulmaz bir duygu vardı içinde:

— Elimden geleni yapacağım dedi. Bugün, buradan sadece umutla değil, kesin bir sonuç aldıktan sonra ayrılmanızı isterdim... Ne yazık ki, şu an için buna olanak yok... Babam henüz dönmedi. Dün kendisinden bir telgraf aldım. Belçika yolculuğunu bir gün daha uzatmak zorunda kaldığını ve ancak bu akşam dönebileceğini yazıyor.

Lucien, ilkin oldukça korkmuştu. Genç kızın bu sözleri üzerine rahat bir soluk aldı:

— Önemli bir gecikme sayılmaz bu... dedi. Babanızı göremedim, ama sizi görmek, size isteğimi duyurmak mutluluğuna erdim efendim.

— Ve davanızı çok iyi savundunuz efendim... dedi Mary yüzünün kızardığını farketmeksizin. Benim önümde davanızı kazandınız. Babamın önünde de kazandığınızı görmekten, Bay Darier ve ben mutluluk duyacağız. Bu duruma göre yarın yine gelmelisiniz.

Mary ayağa kalkmıştı:

— Yarın görüşürüz efendim. dedi gülerek. Ama aklımdayken sorayım; adınız nedir?

— Lucien Labroue, diye yanıt verdi genç adam.

— Lucien Labroue, diye yineledi Mary. Unutmıyacağım.

Ziyaretçi, yüreği sevinçle dolu olarak, genç kızın önünde eğildikten sonra, küçük salondan ayrıldı. Paul Harmant'ın kızı, onu giriş aralığına kadar geçirmek istedi. Merdivenin en üst basamağında durdu, onu bahçeden çıkıncaya kadar seyretti. Lucien, bahçe kapısından çıkarken başını çevirip Mary'ye elini salladı. Bu sırada göz göze geldiler. Bayan Harmant da elini sallıyarak delikanlının selâmına karşılık verdi; sonra kapıyı kapayarak küçük salona döndü.

— Lucien... Lucien... diye yineliyordu Mary hafifçe; Bay Darier, korunuğu ile kıvanç duymalı. Açık yürekliliği, dürüstlüğü yüzünden okunuyor. Onu ilk kez görüyorum; ama çok eski bir dostmuş gibi göründü bana. Babamın da onu beğenmesi gerekir.

Paul Harmant, bir gün önce Bruxelles'den çektiği telgrafta da belirttiği gibi, o akşam geldi. Milyoner, kızını yolculuğa çıkarken bıraktığı şekilde bulmamıştı. Genç kızın değişik hali karşısında Harmant vurulmuşa döndü; içini derin bir acı kapladı.

Baba-kız kucaklaşıp öpüştükten sonra, Paul Harmant Mary'ye, Belçika'ya gönderdiği son mektuptan bu yana konakta yeni bir şey olup olmadığını sordu. Genç kız, olup bitenler hakkında babasına bilgi verdi. Fakat Lucien Labroue'dan hiç söz açmadı. Kurduğu plana uyarak, Lucien'i anmaktan kaçınmıştı.

Paul Harmant, Mary'yi tekrar-tekrar kolları arasında sıktı; üzüntülü bir sesle sordu:

— Özellikle kendinden söz et sevgili yavrum. Buradan ayrılırken seni daha iyi bıraktım gibi geliyor bana.

Mary, neşeli yanıt verdi:

— Bu senin kuruntun babacığım...

Ne yazık ki, kuru, kesik bir öksürük, genç kızın sözlerini yalanladı. Jacques Garaud'nun içine yeni ve daha şiddetli bir korku düştü.

— Georges Darier'yi gördün mü? diye sordu Harmant.

— Bir kez gördüm. Ziyaretinin sebebini sana anlatırım; ama yarın.

— Neden şimdi anlatmıyorsun?

— Çünkü, sana kavuşmanın sevinci içindeyim şimdi; işten söz açmak istemiyorum. Yarın evden erken mi ayrılacaksın?

— Elbette! Üç haftadır yokum; işlerimin ne durumda olduğunu görmem gerekiyor. Yemeğimi dışarıda yiyeceğim...

— Daha döndüğünün ertesi günü, beni sofrada yalnız bırakarak üzmemelisin babacığım! Saat onda sofraya birlikte otururuz; ondan sonra işine gidersin. Olmaz mı, benim güzel babacığım?..

— Seni kırabilir miyim hiç; benim cici nonoşum! Ama bu isteğinde neden direniyorsun?

— Bu bir sır. Şimdi başka şeylerden söz edelim. Yolculuğunun sonuçlarından memnun musun?

— Çok memnunum; daha iyisi can sağlığı. Birçok büyük dökümevi sahibine önemli işler düşüyor. Sonra en kısa zamanda usta desinatörler bulmaya çalışmalıyım. Şimdilik yer katında, kitaplığın bitişiğindeki büyük odayı planlama atölyesi olarak kullanacağım. Bu işler tamamlanıncaya değin böyle olacak. Memurlarımı elimin altında bulundurmam son derece yararlı olacak.

— Peki ama, duvarcılarınla desinatörlerini sürekli izleyemiyeceksin böyle olursa. Hem Paris'te, hem Courbevoie'da bulunamazsın...

— Haklısın, diye yanıt verdi milyoner gülerek; ne yazık ki, her yerde hazır ve nazır olma gücünden yoksunum.

— Gözüne kestirdiğin herhangi biri var mı?

— Hayır, şimdiye kadar kimseyi bulamadım ve adam seçmek çok zor olacak gibime geliyor.

— Ooo! İstediğin gibi adam bulursun sen.

— Korunuklarından herhangi birini bana önermeye niyetleniyor muydun bari? diye sordu milyoner gülerek.

Genç kız da gülerek yanıtladı:

— Kimbilir? Ama çok yorgunsun her halde... Hadi, şimdi gidip dinlen babacığım; yarın bol bol konuşuruz.

OVİDE'İN İNSANLIKTAN ÇIKMASI

I

Ertesi gün, Paul Harmant, erkenden kitaplığındaki yazı masasının başına oturmuştu; evrakını düzene koyuyor ve gelen mektuplara göz gezdiriyordu. Yolculuğu sırasında, masasının üstüne bırakılan zarfların birisinde Birleşik Devletler'in damgası vardı. Harmant, zarfı telâşla açtı, zarfın üstündeki yazıyı tanıdığı için kaygılanmıştı; Ovide Soliveau'nun yazısıydı bu. Mektupta şunlar yazılıydı:

«Sevgili kuzenim,

«Sen buradan ayrıldığından beri korkunç bir hayal kırıklığı içindeyim. Umutlarım boşa çıktı. Eski James Mortimer ve Paul Harmant müessesesi, benim elime geçtiğiden bu yana, günden güne zayıfladı. Ayrılışın fabrika için feci bir darbe oldu. Ve bu gidiş böyle sürerse, gelecek, kaygı vericidir.

«Seninle Fransa'ya gelmediğime çok, pek çok pişmanım şimdi. Aramızdaki kan bağlarının pek güçlü olduğunu ve senden ayrılmanın bana pek zor geleceğini hesaba katmadan hareket ettiğim için, seni şerefimle temin ederim, çok üzgünüm... Ama kimbilir? Belki akla gelmeyecek kadar yakın bir gelecekte görüşürüz...

«Geçmişte olduğu gibi, sana bugün de candan bağlı olan dayı oğlun!»

Ovide SOLİVEAU

Paul Harmant, bu mektubu okuyunca sarardı; sahte dayı oğlunun mektubunu ateşe atarak işini sürdürdü; ama zihnini kara düşünceler kaplamaya başladı.

Saat dokuz buçuğu çaldı. Aşağı-yukarı aynı anda kapının zili bir ziyaretçinin geldiğini haber veriyordu. Lucien, kapının

önündeki basamaklı sekiye doğru yöneldi. Gene aynı anda, Paul Harmant'ın kızı, elini kanayan göğsüne götürdü. Şiddetli bir öksürük nöbeti, genç kızın göğsünü nerdeyse parçalayacaktı. Lucien içeri girdi. Arkasından uşak kapıyı kapadı. Mary, olanca gücüyle soluyordu, bozuk bir sesle konuşabildi:

— Babam döndü Bay Lucien; sizi şimdi kendisine çıkarırım.

— Kendilerine benden hiç söz ettiniz mi efendim?

— Hayır... Henüz bir şey söylemedim... Yalnız sizin talip olduğunuz işe kimseyi almadığından eminim... Babamı sizin yanınızda etkilemeyi daha uygun buldum...

Bunları söylerken genç kız, elini delikanlıya uzatıyordu. Genç adam, avucunun içine aldığı bu küçücük, ateşli elin titrediğini hissetti. Mary, kendisini izleyen Lucien'le birlikte küçük salondan çıktı ve kitaplığın berisindeki odada durdu. Lucien'e dokunaklı bir dille:

— Beni bekleyin dedi ve arkadaşınız Georges Darier'nin mektubunu hazırlayın.

Genç kız, kitaplığın kapısını tıklatarak içeriye girdi.

Sahte Paul Harmant, kızını candan kucakladı:

— Beni kahvaltıya almaya mı geldin yavrum? dedi.

— Hayır. Sofraya biraz sonra otururuz. Seninle bir iş için konuşmaya geldim.

— Peki nonoşum! Can kulağıyla seni dinliyorum.

— Değişik bir isteğim olduğunu gözünün önüne getirl Bu isteğimi de yerine getireceğine söz ver.

— Yapılacak bir iş ise, çok iyi biliyorsun ki, isteğin hemen yerine gelecektir.

— Öyleyse isteğim şu: Yeni fabrikana alacağın ilk memuru sana ben tanıtmak istiyorum.

— Yavrucuğum, demek ki birini, yüksek himayene aldın.

— Tamam, çok iyi anladın! Pek yakında işlerini yönetecek bilgili, zeki, becerikli ve kendin kadar güvenebileceğin bir insana gereksinmen olacağını söylemiştin...

— Böyle üstün ve eşsiz bir kimseyi, rasgele, sen mi bana buldun yoksa?

— Evet ve bu üstün kişiyi gerek benim, gerekse avukatın Bay Georges Darier'nin önerisine uyarak işe alacaksın.

— Yaa! Avukatım da senin korunuğunu mu kayırıyor?

— Georges Darier'nin arkadaşı... Çok yakın bir dostu... Kolej arkadaşı. Bay Darier ona kendisi kadar güveniyor. Benim aracılığımla onu işe alırsan, yeni girişimine uğur kazandıracaksın. Büyük bir iyilik yapmış olacağız. Hem Bay Darier'nin, hem benim korunuğum olan genç adamın başından büyük aile yıkımları geçmiş; karakterine yaraşır, değerine uygun bir işe yerleşmesi gerekiyor. Ona bu olanağı sen sağlıyacaksın babacığım; değil mi?

Milyoner, kızını kendine çekerek yeniden bağrına bastı.

— Darier'nin gönlünü hoş etmeyi ve hele seni kırmamayı yürekten istiyorum; ama o dediğiniz adamın işlerimi yürütebileceğinden ben de emin olmak isterim. Eline tüm yetkilerimi, çekinmeden verebileceğim, güvenilir bir insan olmalı. Bu duruma göre, korunuğunuza hemen mektup yazıp, görüşmek üzere, onu eve çağırmalıyım.

— Yazmana gerek yok babacığım, diye atıldı Mary. Kendisi burada, bitişikteki odada bekliyor; Bay Darier'nin tavsiye mektubunu getirmiş.

— Anlaşılan; tam anlamıyla, kurulu bir düzen karşısındayım.

— Gerçekten bir düzen babacığım.

Mary, sevinçle koşup kapıyı açtı.

— Giriniz, Bay Lucien! diye haykırdı genç adama.

Lucien titriyerek içeri girdi.

Paul Harmant, genci bir bakışta tepeden tırnağa süzdü.

— Georges Darier'den mektup mu getirdiniz efendim?

— Evet efendim... Buyurun.

Ve Lucien zarfı sanayiciye uzattı. Harmant devam etti:

— Kızım da sizi bana özellikle önerdi. Bu durum karşısında dileğinizi yerine getirmeyi gönülden arzuluyorum. Ama iş başka, ahbaplık başka... Sizinle ciddi olarak konuşmadan, herhangi bir karara varamam.

— Haklısınız efendim.

— Babacığım, sizi bayla yalnız bırakıyorum dedi Mary.

— Peki kızım.

Genç kız, Lucien'i cesaret verici bir bakışla süzdükten sonra odadan ayrıldı. Lucien onu eğilerek uğurladı.

— Atölyelerimin yönetmeni olmak istiyorsunuz demek? diye söze başladı sanayici.

— Evet efendim; talip olduğum görevin büyük önemini ve gerektirdiği nitelikleri gözden uzak tutmadığımdan emin olabilirsiniz... Ama, konuşmamızı sürdürmeden önce, size getirmekle şeref duyduğum mektubu açınanızı rica ediyorum.

Jacques Garaud, önündeki, evrakın üstüne bıraktığı zarfı alıp açtı ve ilk satırlarına göz gezdirdikten sonra katlamadan masasına bıraktı.

— Georges Darier, değerinizden emin olduğunu belirterek sizi bana öneriyor. Hakkınızda yazdıkları beylik sözlerin çok üstünde. Desinatör olduğunuzu sormaya gerek yok anlaşılan?

— Desinatör olmasaydım, karşınıza çıkmaya cesaret edemezdim. İşsiz kaldığım için, şimdilik «Simons ve Co müessesesi»nin desinatörlüğünü kabul ettim; orada çalışıyorum.

— Hah ha! dedi Paul Harmant; Simons ve Co müessesesinin planlarını çiziyorsunuz demek? Kaç yaşındasınız?

— Yirmi yedi.

— Paris'li misiniz?

— Büsbütün Paris'li sayılmam; çünkü Alfortville'de dünyaya gelmişim.

«Alfortville» adı, sahte Paul Harmant'ın üzerinde buz gibi bir duş etkisi yaptı.

— Babanız sağ mı?

— Hayır efendim.

— Anneniz sağ her halde?

— Hayır efendim... İkisi de öldü. Annem, beni dünyaya getirdiği sırada ölmüş... Babam ise ben küçükken...

Eski Jacques Garaud'nun tedirginliği gittikçe artıyordu.

— Yaa! Aileniz yok demek... Babanız ne iş yapıyordu, kesin olarak söyliyebilir misiniz?

— Babam çok değerli bir mühendisti efendim; Alfortville'de önemli bir fabrikası vardı.

Sahte Paul Harmant bir ölü gibi sararmıştı.

— Adınız? diye sordu.

— Lucien Labroue, dedi genç adam.

— Lucien Labroue... diye yineledi milyoner.

Lucie'nin nişanlısı, sanayicinin apaçık şaşkınlığı karşısında donakaldı.

— Evet efendim, diye yanıtladı. Babamı tanıyor muydunuz?

Bu soru, Jacques Garaud'yu büsbütün şaşırtacağı yerde, aksine, ona soğukkanlılık kazandırdı. Kararlı bir tavırla:

— Evet dedi, babanızı tanıyordum... Onunla iş dolayısiyle ilintimiz vardı; uzun zaman dostluk ettik... Sevdiğim bir insanın adını ansızın duyunca heyecanlandım; anlamış olmanız gerekir. Babanızın feci ölümünü Amerika'dayken duymuştum. Yüreğim paramparça olmuştu o uğursuz haberi duyunca.

— Yaa! Babamın ne şekilde öldüğünü biliyorsunuz demek!

Jacques Garaud, tam bir soğukkanlılıkla yanıt verdi:

— Aklımda kalan doğruysa dedi, babanızın katili bir kadınmış...

— Yargıçlar, Jeanne Fortier'ye hüküm giydirdiklerine göre, toplanan kanıtlara inanmışlar anlaşılan... Ben, babamın bir kadın tarafından öldürüldüğüne inanmıyorum.

Paul Harmant'nın yeniden yüreği oynadı.

— O dediğiniz kadının suçsuz olduğu kanısında mısınız?

— Evet efendim. Beni büyüten halamdan birtakım sırlar öğrendim. Bu duruma göre, hüküm giymiş olan kadının değil, başka birinin babamın ölümüyle ilgili olduğu anlaşılıyor.

— Başka birinin haa? diye yineledi sahte Paul Harmant şaşırmışçasına.

— Hırslı birinin, fabrikanın ustabaşısının!..

— Adı neymiş o adamın?

— Jacques Garaud... Evet... Bu adı çok iyi anımsıyorum...

— Peki ama, bu adamın yangında öldüğünü, özverisinin kurbanı olduğunu söylüyorlardı.

— Ben ise onun ne özveri gösterdiğine, ne de öldüğüne

inanıyorum. Bu işin altında mutlaka o alçak adam tarafından oynanmış rezilce bir oyun yatıyor.

— Bu savınızı kanıtlayacak bilgiler var mı elinizde?.. diye çıkıştı sanayici.

— Hayır efendim, ne yazık ki yok! Ama Jacques Garaud, Jeanne Fortier'ye tutkunmuş; ona bir mektupla niyetini açıklamış; işleyeceği suçu bildirmiş.

— Peki nasıl oluyor da Jeanne Fortier, kendini temize çıkarmak için bu mektuptan yararlanmıyor?

— Bulamamış ki... Mektup yangında yok olmuş.

Sahte Paul Harmant başını salladı.

— Çok karışık bir sorun doğrusu, dedi.

— Öyle, diye cevapladı Lucien. Fakat bir evladı yanıltmıyan önseziler vardır. Babamın öcünü mutlaka almalıyım.

Kaatilin şakakları soğuk terle ıslandı.

— Eee! dedi ne gelir elinizden? Jacques Garaud'nun suçlu olduğu saptansa bile zamanaşımı var.

— Bana ne zamanaşımından? Eğer Jacques Garaud yaşıyorsa ve bir gün karşıma çıkarsa, onu adaletin yargılamasını istemiyeceğim... Cinayetten sonra zengin olan alçak adam, adını mutlaka değiştirmiş, bir de yuva kurmuştur. Çevresinde bu rezaletin ortaya çıkması ve bunun sonucu yakınlarının ona sırt çevirmeleri, kinle, tiksintiyle bakmaları, öcümü almama yeter de artar bile...

— Babanızın öcünü almak istemekte haklısınız; ama bu amaca ulaşabileceğinizden kuşkuluyum. Şimdi konumuza dönelim... Müessesemde iş istiyorsunuz değil mi? Peki, sizi işe alıyorum.

— Ohh, efendim!

— Bilgili ve yeteneklisiniz. Benim yerimi tutacak durumdasınız. İşletme Yönetmeni sıfatınızla atölyeler üzerinde mutlak yetkiye sahip olacaksınız. Emrinizde çalışacak desinatörleri, ustabaşıları ve işçileri kendiniz seçeceksiniz. Bir dakika bile kaybetmeden işe koyulunuz... Şimdilik buraya yerleştireceğim plânlama atölyesinin üç güne varmadan faaliyete geçmesini istiyorum. Size günün her saatinde ihtiyacım olacak.

Bu duruma göre evime yakın bir yere taşınmanız gerekiyor. Başlangıçta yıllık ücretiniz, on iki bin frank olacak. Yeter mi?

— Elbette efendim; bana sormuş olsaydınız bu kadar istemeye cesaret edemezdim.

— Pekâlâ! Anlaştık... diye devam etti Paul Harmant. Bugün Courbevoie'deki inşaatı görmeye gideceğim. Siz de yanımda bulunursunuz.

— Yemekten sonra gelirim... dedi Lucien.

— Bizimle yersiniz yemeğinizi...

— Bana, hak ettiğimin çok üstünde bir ilgi gösteriyorsunuz efendim. İyiliğinize nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum...

— Teşekkürlerinizi kızıma, arkadaşınız Georges Darier'ye ve sonra sizin kişisel değerinize saklamanız gerekir, diye cevapladı Milyoner. Salona nereden gideceğinizi biliyorsunuz. Buyurun, Mary'nin yanında bekleyin beni.

Lucien, sevinçten sarhoş bir halde odadan çıktı, salona doğru yöneldi. Mutluluğuna adeta inanamıyordu. Genç desinatör çıktıktan sonra, Jacques Garaud, şaşkın ve bitkin bir halde kendini koltuğa bıraktı.

Boğuk bir sesle mırıldandı:

— Lucien Labroue! Öldürdüğüm adamın oğlu! Ve kızımın himaye ettiği adam... Kızımın yardımıyla bana başvuruyor. Olaydan yirmi bir yıl sonra skandal yoluyla babasının öcünü almak isteyen Lucien Labroue... Beni olduğu kadar yavrumu da şerefsizliğe mahkûm edecek bir rezaletle. Hayır... Hayır... Bu olmamalı!.. Olamaz. Bu delikanlı benden ayrılmamalı artık. Yanıbaşımda yaşamalı; onun tüm hareketlerini bilmeli, tüm düşüncelerini gözlemeliyim ve gerekirse, zengin sanayici Paul Harmant'ın kaatil ve kundakçı Jacques Garaud olduğundan kuşkulandığı gün, onu da, babası gibi yok etmeliyim.

Mary, babasıyla Lucien arasında kendi eliyle hazırladığı görüşmenin sonucunu sabırsızlıkla bekliyordu. Lucien'in sevinçli bir yüzle salona girdiğini görünce ona doğru iki adım ilerledi.

— İşiniz oldu mu?

— Evet efendim.

Mary, heyecanını yenemedi. Güçlükle ayakta duruyordu, bir koltuğa tutunmak zorunda kaldı. Lucien, atılıp ona destek oldu.

— Rahatsız mısınız efendim? diye kekeledi.

— Ohh! Hayır... dedi genç kız, çok sevindim de... Babanın dileğinizi kabul ettiğini görmeyi, o kadar istiyordum ki...

Genç kız gerçekten sakinleşmişti, hiç değilse öyle görünüyordu şimdi.

— Bana yardım etmekle gösterdiğiniz yüce gönüllülüğe teşekkür etmek istiyorum. Bu başarımı size borçluyum...

Jules Labroue'nun oğlu, kendisine uzanan minnacık eli alarak saygıyla dudaklarına götürdü. Hastalıklı genç kız, yüreğinde tarifsiz bir heyecan duydu.

Kendi kendine itirafta bulundu.

— Ah! dedi, onu seviyorum!

Sonra, heyecanını tutarak sordu:

— Öyleyse, bizimle yemeye kalıyorsunuz?

— Evet efendim...

Yemek sırasında Paul Harmant, yeni memuruna mesleğiyle ilgili birtakım sorular sordu. Jules Labroue'nun oğlu, Mary'nin babasına verdiği yanıtlarla ona gerçekten değerli bir yardımcı olabileceğini ve emin bir geleceğe doğru yönelebileceğini gösterdi. Mary'nin yüzü gülüyordu.

Akşam üstü, Lucien, serbest kaldığı için sevinçli, o günkü girişimlerinin sonucu konusunda bilgi vermek üzere, ilkönce Georges Darier'ye, sonra da nişanlısı Lucie'ye gitti.

Genç kız yalnız değildi. Yanında ekmekçi Jeanne Fortier vardı. Clermont cezaevinin kaçak hükümlüsü, bir saat kadar önce, genç kızın kapısını çalmıştı. Koltuğunda küçük bir paket vardı.

— Ohh! Siz misiniz Lison Ana? dedi Lucien'in nişanlısı.

— Sizden bir ricada bulunmaya geldim.

— Buyurun! Şöyle, karşıma oturun; ben şu giysiyi tamamlarken siz de isteğinizi anlatırsınız.

— Ricam şu Bayan Lucie: Demin yeni kumaşlar getirmiş

olan bir mağazanın önünden geçtim. Dışarda çok ucuza satış yapan bir sergisi vardı. Özendim, bir giysilik kumaş aldım...

— Yani bana elbise mi diktirmek istiyorsunuz.

— Evet, Bayan Lucie.

— Peki, kumaşınızı şuraya koyunuz. Elimdeki işi bitirmek üzereyim. Şimdi ölçünüzü alırım.

Lucie, heyecanlı bir çalışma içindeydi. Elinde, iğne görünmez olmuştu. Arada bir başını kaldırıp kapıya bakmayı da ihmal etmiyordu. Jeanne, genç kızın bir şey düşündüğünü iyice farketmişti.

— Uzun zamandan beri mi dikiş dikiyorsunuz kızım? diye sordu birdenbire.

— Nerdeyse altı sene oluyor, Lison Ana... dedi Lucie.

— Dikişi Paris'te mi öğrendiniz?

— İyi dikiş dikmeyi Paris'te öğrendim... Ama bu işe öksüzler yurdunda başladım; büyütülüp yetiştirildiğim yerde...

Lison Ana heyecanla sordu:

— Öksüzler yurdunda mı büyütüldünüz?

İşçi kız, üzgün cevap verdi:

— Evet, Lison Ana, ne annemi, ne de babamı tanıdım. Pek küçük yaşta beni «KİMSESİZ ÇOCUKLAR YURDU»na vermişler...

— Çok oluyor mu?

— Yirmi bir yıl önce...

Bu uzak geçmiş, Jeanne'ı acılı günlerine sürüklemişti.

— Yirmi bir yıl! diye yineledi. Peki, kaç yaşındasınız?

— Söylenenlere bakılırsa, yirmi iki yaşımda olmam gerekiyor.

— Ana-babanız mı terketmiş sizi, yoksa onların sizi emanet ettikleri yabancılar tarafından mı yurda teslim edilmişsiniz? Bu konuda bildiğiniz bir şey var mı?

— Çocuklara, yurda nasıl bırakıldıkları sırrı açıklanamazmış. Çocuğu teslim eden, ya da o kimsenin vekili gelip, çocuğun yurda bırakıldığı gün ve saati, çocuğu tanıtmaya yarayacak belirtileri açıklayarak onu istemeliymiş.

— Demek, dedi Jeanne, hakkınızda bu gibi ip uçları olup olmadığını bilmiyorsunuz?

— Var! Biliyorum.

— Peki, size Lucie adı ne şekilde verilmiş.

— Mübarek Lucie günü, yurda bırakılmışım da ondan!

Jeanne, yüreğinin burkulduğunu hissederek düşündü:

— Demek, ona bu adın verilmesi rasgele olmuş... Ben ise inanacaktım nerdeyse... Nedenini bilmediğim bir umut kaplamıştı içimi...

O anda merdivenden ayak sesleri duyuldu ve ansızın kapı açıldı. Jules Labroue'nun oğlu fırtına gibi içeriye girdi; yüzü gülüyordu.

— Zafer Lucie'ciğim!.. diye haykırdı. Zaferle dönüyorum!.

— Başardınız demek? diye kekeledi genç kız.

— Tam bir başarı elde ettim... Özendiğim işe hemen alındım.. Yemekten sonra patronla birlikte Courbevoie'daki inşaatı dolaşmaya gittik... Paris'e döner dönmez dostum Georges Darier'ye koşup tavsiye mektubunun mutlu sonucunu bildirdim. Ve işte, nihayet Lucie'ciğim, size, derin bir mutluluk içinde olduğumu söylemeye ve sizi sevindirmeye geldim. Çok yakında yaşamlarımızı birleştireceğiz. Fabrikada işletme yönetmeni sıfatını taşıyorum. Yıllık ücretim on iki bin frank.

— On iki bin frank! Fakat bu bir servet!

— Servet değilse de, başlangıç için çok iyi bir ücret. Yarın işe başlıyorum. Bir seneye varmadan Lucie'ciğimi karım olarak göreceğim. Ve, son derece idareli davranırsak, beş altı yıl sonra bir kenarda otuz bin frank kadar paramız birikecek. Bununla, Alfortville'deki arazimde, talihsiz babacığımın atölyelerinden bir kısmını yeniden kurdurabilirim.

Bu sözleri duyunca, Jeanne Fortier'nin yüreği oynadı; tıpkı bu sabah Paul Harmant'ın yüreği oynadığı gibi...

— Babanız Alfortville'de mi oturuyordu? diye sordu.

— Evet, Lison Ana.

— Adı neydi babanızın?

— Jules Labroue! Yirmi bir yıl önce, fabrikası yanarken öldürülmüş.

Jeanne, bacaklarının büküldüğünü, vücudunu taşıyamaz hale geldiğini hissetti.

— Zavallı babacığımın ölümü geniş yankılar uyandırmış! Siz de ondan söz edildiğini duydunuz mu yoksa?

— Evet... diye yanıtladı ekmekçi kadın.

— O davada bir kadın hüküm giymiş... Anımsıyor musunuz?

— Anımsıyorum.

— Jüri, kadına ömür boyu hapis vermiş, dedi Lucien; ama acaba o talihsiz kadın, uydurma kanıtların ve korkunç bir adli yanılgının kurbanı olmadı mı? Bu nokta benim için bir bilmece.

— Hüküm giyen kadının, suçsuz olduğuna inanıyor musunuz?

— Kesin olarak inandığım bir şey yok... Yalnızca kuşku içindeyim. Gerçek katil ile karşı karşıya geleceğim güne değin de kuşku duyacağım. Çünkü, bence o alçak adam, kaçabilmek için rezilce bir oyun oynamıştır.

Jeanne, az kalsın kendini ele veriyordu. Jacques Garaud adı dilinin ucuna geldi; nerdeyse dudaklarından kayıverecekti. Fakat kendine hakim olmaya ve susmaya gücü yetti.

— Bu adam elinize geçerse ne yaparsınız?

— İlkönce babamın katili olup olmadığını iyice anlarım, diye yanıtladı Lucien; sonra ona kötülüklerin en büyüğünü yaparım. Ve nihayet bu korkunç düzenin kurbanı olan talihsiz kadının onurunu ve haklarını geri verdirmek için elimden geleni yaparım.

— O kadıncağız ölmüştür belki de... diye mırıldandı Jeanne.

— Doğru, belki ölmüştür, ama bu konuda yakında bilgi edinmenin çaresini bulacağım... Jeanne Fortier'nin hangi cezaevine götürüldüğünü, bir avukatın yardımıyle öğreneceğim... Yaşıyorsa gidip onu göreceğim... Ona, özgürlüğüne kavuşması için elimden geleni yapacağıma söz vereceğim. Ve sözümde duracağım. Çünkü içimde, babamın katilini ergeç bulacağımı haber veren bir önsezi var.

Jeanne, ikinci kez kendini ele verecek duruma geldi. Ama tüm vücudunu sarsan bir ürpertiden sonra yalnızca şunları söyledi:

— Peki ama, o talihsiz kadının çocukları vardı. Onlar ne oldu?

— Bilmiyorum.

Pierre Fortier'nin dul karısı daha fazla ısrar edemezdi. Başını eğerek sustu. Lucien, nişanlısına doğru döndü :

— Öyleyse, sevgili Lucie'ciğim mutluluğa erdin demektir artık! dedi.

— Oh! Evet! Çok mutluyum!

— Ne var ki, bundan böyle pek sık görüşemeyeceğiz.

— Neden? diye sordu genç kız.

— Bay Harmant, kendisiyle sürekli ilişki halinde bulunmamı uygun gördüğü için Murillo Sokağına yakın bir yere taşınmamı istiyor.

Lucie kendini olacağa bırakmışcasına konuşmaya başladı:

— Anlıyorum dostum... dedi, sizi seyrek görmek beni biraz üzecek, ama ne yapalım katlanacağım; göreviniz neyi gerektiriyorsa onu yapmalısınız.

— Doğru düşündüğünüzü görmek beni sevindiriyor, sevgilim. Hemen yarın buradan taşınacağım.

Genç kız, içini çekerek mırıldandı :

— Zaman ne de çabuk geçiyor; iyice yalnız kalacağım şimdi!

Jeanne Fortier, genç adama doğru ilerleyerek sordu :

— Buranın kirası yüksek mi, Bay Lucien?

— Yüz elli frank...

— Boşaltacağınız odayı kiralamayı düşündüm de...

— Sahi mi, Lison Ana? diye haykırdı Lucie.

— Evet kızım. Sizin yanınızda oturmaktan mutluluk duyacağım. Sizi de, Bay Lucien'i de nasıl sevdiğimi bilemezsiniz.

— Peki öyleyse, hemen buraya taşının Lison Ana, dedi Jules Labroue'nun oğlu. Sizi nişanlımın yakınında görmek beni çok sevindirecek. Lucie'yi yürekten seven ve yalnız onun için yaşayan Lucien'i, sık sık birlikte anarsınız. Şimdi, hemen şunu söyleyeyim ki, sevinçten karnım müthiş acıktı. Lucie'cik beni Lison Ana ile birlikte akşam yemeğine alakoymak lûtfunda bulunursa, her ikimizi de pek çok sevindirmiş olacak.

Lucie, el çırparak coşkuyla haykırdı:

— Sizi sevindirmeyi yürekten istiyorum! Ben sofrayı hazırlarken Lison Ana'mız da çarşıya gider.

II

Lucien, milyonerle anlaştığı biçimde ertesi gün Paul Harmant'ın yanında işe başladı. İlkönce kitaplığın yanındaki büyük odayı planlama atölyesi haline getirme işini ele aldı, sonra değerlerinden emin olduğu birkaç desinatörü çevresine toplamak üzere harekete geçti. Lucien'e yaklaşmak için bahane arayan Mary, onun yanından ayrılmıyordu.

Genç desinatör, Miromesnil Sokağındaki bir evin beşinci katında, üç küçük odalı bir daire kiraladı ve oraya yerleşti. O sırada Jeanne Fortier de Lucie'nin yanına taşındı. İçten gelen bir sevgi, talihsiz kadını genç kızın yakınına çekiyordu.

Jules Labroue'nun oğlunun, milyoner Paul Harmant'ın yanında işe başlaması, Mary'nin her günkü tekdüze yaşamına renk katmıştı. Lucien, Murillo Sokağındaki konağın, vaktini şaşmayan konuğu olalıberi hastalıklı genç kızın sağlığı düzelmişti adeta.

Bir ay sürece öykümüzün kişilerinde göze çarpan bir değişiklik olmadı. Bununla birlikte Mary, Lucien Labroue'ya her gün biraz daha tutuluyordu. Desinatör, genç kızın kendisine karşı gösterdiği iç yakınlığını farketmeye başlamıştı.

Mary'nin apaçık hale gelen içyakınlığı, Lucien'i zor duruma düşürüyordu. Çünkü genç adam, Lucie'yi çılgınca seviyordu. Şimdi, Bayan Harmant ile arasındaki ilişkileri kesmek için Courbevoie'daki atölyelerin açılışını bekliyordu; fabrika yakında çalışmaya başlayacaktı.

Bir cumartesi akşamı, Jules Labroue'nun oğlu Georges Darier'den mektup aldı. Genç avukat onu ertesi günü yemeğe çağırıyordu. Lucien, avukat arkadaşının mutlaka kendisine söyleyecek bir şeyi olduğunu düşünüyordu. Ertesi gün, belirli saatte genç desinatör, Bonaparte Sokağına gitti. Ressam Etienne Castel de, Georges'un evindeydi. Castel, Lucien'in işe gir-

diğini, Paul Harmant'ın yanında önemli bir mevki aldığını Darier'den öğrenmişti.

Ressam, genç desinatörün elini sıktı:

— Başarınızı kutlarım Bay Labroue... dedi. Buna değersiniz. Artık önünüze mutlu bir geleceğin açıldığı kanısındayım.

— Ben de buna inanıyorum efendim... Umutluyum... dedi Lucien. Ayrıca, bana yakınlık gösteren bir insan olduğunuz için, size açıkça söyleyeyim ki, gözüm yükseklerde...

— Günün birinde, Alfortville'de, babanızın atölyelerini yeniden yaptırmayı mı düşünüyorsunuz yoksa?

— Evet, öyle... Bunu bir ödev olarak kabul ediyorum; mutlaka yerine getireceğim.

— Bu kararından ötürü de seni kutlarım dostum! dedi Georges. Bununla hayırlı bir evlat ve yürekli bir insan olduğunu gösteriyorsun. Şimdi, geçmişten söz açılmışken, kundakçılıktan, hırsızlıktan ve babanı öldürmekten hüküm giyen kadın konusunda, isteğin üzerine, yaptığım girişimler konusunda bilgi vereceğim sana.

— Jeanne Fortier konusunda mı?... Evet?

— Suçlu olup olmadığı bir yana, talihsiz kadın korkunç acılar çekmiş. Hüküm giyince çıldırmış ve on yıl akıl hastanesinde yatmış.

— Oradan çıkmış mı?

— Evet. Kuşatma sırasında hastaneye düşen bir top mermisinin zavallı kadının bulunduğu pavyona isabet etmesi sonucunda çıkan yangın, onu dehşete düşürmüş ve belleğinin yerine gelmesini sağlamış. Böylece, kadıncağız anılarına yeniden kavuşmuş ussal dengesi büsbütün düzelmiş. Bunun üzerine, onu Clermont Cezaevine aktarmışlar. Ömür boyu hapis hükümlüsü olduğuna göre, hayatının sonunu orada beklemek zorundaydı.

Lucien heyecanla sordu:

— Ölmüş mü yoksa?

— Hayır, ama iki ay önce, rahibe kılığına girip gardiyanları yanıltarak hapisten kaçmış.

— Kaçmış ha? diye haykırdı Castel. Peki izine hiç raslanmamış mı?

— Hayır, şimdiye değin raslanmamış, ama daha uzun serbestçe dolaşması olasılığı pek zayıf.

— Zavallı kadın! diye mırıldandı Jules Labroue'nun oğlu. Haklısın, çok acı çekmiş. Artık onu görebilir miyim, kimbilir? Oysa onu, o kadar görmek istiyordum ki...

Bundan sonra konuşmanın konusu değişti.

Yemek neşeli bir hava içinde sona erdi.

Lucien, nişanlısına mümkün olduğu kadar erken döneceğini yazdığını unutmuyordu; Georges'dan izin isteyerek, Bourbon rıhtımına doğru yola koyuldu.

Lucie, nişanlısını bekliyordu; Lison Ana da yanındaydı. Genç kızla Lison Ana birbirinden ayrılmaz hale gelmişlerdi. Jeanne, genç kıza her bakımdan yararlı oluyordu. Terzi kız da komşusuna karşı evlatça bir yakınlık duymaya başlamıştı. Bu yakınlık, çok kere Lison Ana'nın gözyaşı dökmesine neden oluyordu. Talihsiz kadın, Lucie'nin yüzünde, kendi kızını görür gibi oluyordu.

Jeanne, Lucien Labroeu'yu kapının eşiğinde görünce, gençlere sezdirmeden odadan ayrılmak istedi.

— Gitmeyiniz, Lison Ana'cığım, dedi genç adam. Bugün sevgili Lucie'nin isim günü, siz de burada bulunmalısınız.

Jeanne'ın da istediği buydu.

— Oh! Ne kadar iyisiniz Bay Lucien! dedi coşkuyla. Lucie'mizi çok seviyorsunuz. Onu ben de sizin kadar seviyorum. Onun yanından hiç ayrılmayayım istiyorum...

— O da olur inşallah... Evlendiğimiz zaman Lucie'nin bakılması gereken bir apartman dairesi olacak. Bizimle gelmek isterseniz size de bu işi veririz.

— Elbette gelmek isterim! diye haykırdı Jeanne. Hiçbir şey, sizinle bir arada yaşayacağımı düşünmek kadar sevindiremez beni.

— Lison Ana, dedi Lucien, anımsıyor musunuz; on beş gün kadar önce, bir cinayet yüzünden hüküm giyen ve benim suçsuz olduğuna inandığım talihsiz bir kadının sözünü etmiştik?

Jeanne'ın yüreği oynadı. Heyecanla yanıt verdi:

— Evet, evet, anımsıyorum.

— Kadıncağız iki ay önce hapisten kaçmış.

— Kaçmış demek! diye haykırdı Lucie. Yani özgürlüğüne kavuşmuş zavallı.

— Evet, ama özgürlüğünün uzun sürmeyeceği anlaşılıyor. Çünkü, hükümlünün çocuklarını aramak üzere kaçtığı varsayıldığına göre, bazı tedbirsizce girişimlerinin onu ele vermesi bekleniyor.

Jeanne, titredi. Dilini tutması ve adamakıllı gizlenmesi gerektiğini her zamankinden daha iyi anlıyordu şimdi.

O pazar sabahı, Mary her günkünden daha geç kalkmıştı. O gün, milyonerin kızında bambaşka bir karamsarlık ve üzüntü vardı. Mary gerçekten acı çekiyordu. Aşk, bu toy yürekte hızlı gelişmeler göstermişti. Genç hasta öyle davranmıştı ki, tutkusunun Lucien'in gözünden kaçmış olması düşünülemezdi. Öyleyse, neden Lucien bu tutkuyu görmemezlikten geliyor, ya da onu hor görüyordu?

Jules Labroue'nun oğlu, genç kızın kendisine karşı beslediği duyguyu çok iyi anlamıştı. Ne var ki, Lucie'yi dünyada her şeyden çok sevmesi şöyle dursun, Paul Harmant'ın pek büyük serveti, ona, Mary ile kendisi arasında aşılmaz bir uçurum gibi görünüyordu. Böylece, Lucien, Bayan Harmant'ın kendisine gösterdiği yakınlığı iki nedenle anlamamazlıktan geliyordu.

Oda hizmetçisi, Mary'ye kahvaltının hazır olduğunu bildirmeye geldi. Genç kız, salona, babasının yanına indi. Paul Harmant, içten gelen bir çeviklikle kızını karşılayarak birkaç kez kucakladı.

— Bu sabah, her günkünden geç çıktın odandan yavrucuğum, dedi. Rahatsız mısın yoksa?

— Biraz... diye yanıtladı genç kız. Ama odamda bu saate değin kalmış olmamın nedeni bu değil: Kendi kendime dalıp düşünmek geldi içimden...

Yemek odasına geçip karşı karşıya oturdular. Paul Harmant, kızına servis yaptıktan sonra sordu:

— Şimdi, anlat bakalım, o önemli şey nedir?

— İnsanoğlunun yaşamında, karanlığın güneş ışığından

çok daha fazla yer aldığını ve acıların sevinçten çok daha fazla olduğunu düşünüyordum.

— Mutlu olman için neyin eksik?

— Senin yanında olmaktan mutluluk duyuyorum... Gösterdiğin şefkatten memnunum, ama baba sevgisi, bir genç kızın kalbini doldurmaya yetmez. Artık çocuk değilim... Yakında on dokuz yaşında olacağım. Beni evlendirmeyi hiç aklına getirmiyor musun?

Jules Labroue'nun eski ustabaşısı ürperdi.

— Daha şimdiden seni evlendirmek! Seni benden ayırmayı düşünmek mi yavrucuğum?! diye mırıldandı. Bana çalışma şevki veren, güç, cesaret ve istek aşılayan yalnızca sadece sensin. Bunu bilmiyorsun galiba?

— Peki ama, senin yanından ayrılmadan evlenemez miyim?

— Bu düzenimizi sürdürmemiz daha iyi olmaz mı?

— Hodbince konuşuyorsun baba, bu hiç de iyi bir şey değil! Günün birinde kalbimin yalnızca senin için çarpmayacağını, bir kerecik olsun düşünmeliydin.

— Düşündüm kızım. Bunu çok kere düşündüm ve her zaman üzülerek... Günün birinde kalbinin bir parçasını ve ne yazık ki, büyük bir parçasını başkasına vereceğini biliyordum! O günün geleceğinden emindim, ama onu bir sürecik daha geriye itmek istiyordum. Hem sonra, bir şey tasarlamıştım...

— Nedir o?

— Senin için yaptığım servet, sana evlenmelerin en güzelini beklemek olanağını veriyor. Evleneceğin kimsenin parlak bir mevki sahibi olmasını istiyordum... Kocanla övünebilmelisin.

Mary, sertçe babasının sözünü kesti :

— Kocamla övünmek mi? Neye yarar? Şaşaalı bir evlenmede gözüm yok. Evleneceğim erkeğin zengin olup olmaması beni ilgilendirmez. Müstakbel kocamda sadece üç nitelik arayacağım: Açık yüreklilik, kararlılık ve yiğitlik. Kalbim, unvanlardan ve para çantalarından çok uzakta.

Paul Harmant, kızını ilgisiz bir tutumla dinliyordu. Söylediklerinin beylik lakırdılar, ya da, daha doğrusu, bayağı söz-

ler olduğuna inandığı belliydi. Sahte Harmant, gerçekte, kızının, bu sözlerle, sevdiği adamı, yani Lucien'i anlınsatmak istediğini çok iyi anlıyordu. Bu aşk, sanayicinin içine derin bir korku düşürmüştü. Evet, katı yürekli bir insandı, ama Mary'yi, Lucien Labroue'ya vermeyi düşünmek bile onu dehşete düşürüyordu. Kızını, babasını öldürdüğü adamla evlendirmek aklına takıldıkça damarlarındaki kanın donduğunu duyuyordu.

Genç kızın sözlerinden sonra uzun bir sessizlik oldu. Baba-kız düşünceye daldılar en sonunda. Paul Harmant sessizliği bozdu :

— Bugün çıkacak mıyız? diye sordu.

— Sen bilirsin baba. Bazı ziyaretler yaparız. Bayan Willamson'lara borçluyum; kızı, benim çok yakın arkadaşım.

— Çok güzel, seni arkadaşına bırakır, ben de Georges Darier'ye çıkarım; yolculuktan döndüğümden beri onu görmedim.

Mary heyecanla atıldı :

— Oh! Ona ben de geleceğim.

— Peki... Birlikte gideriz... Georges Darier'nin yazdığı mektuba yanıt vermeye bile vakit bulamadım.

— Önerisi üzerine arkadaşını işe aldığın için sana teşekkür ediyor her halde!

— Evet, ama bu işte asıl ben ona minnettarım. Genç desinatörü önermekle bana büyük iyilik yaptı.

— Bay Labroue'dan çok memnunsun galiba?

— Evet... Gerçekten değerli bir delikanlı...

Yarım saat sonra bir kupa arabası, baba-kızı Bonaparte Sokağına götürüyordu. Baba-kız genç avukatın evinin önünde indikleri zaman saat, aşağı yukarı ikiydi. Lucien Labroue, on dakika kadar önce arkadaşının evinden ayrılmıştı. Georges, eski vasisi Etienne Castel ile Lucien'i konuşuyordu. İhtiyar hizmetçi Madeleine içeriye girdi:

— Bay Paul Harmant ile kızı geldiler efendim... dedi.

— Yaa! Bak sen! dedi Georges; hiç beklemediğim bir ziyaret bu! Etienne'e dönerek ekledi; Sevgili vasim, sizi çağımızın büyük sanayicilerinden biriyle tanıştıracağım...

— Çok sevinirim.

Birlikte salona geçtiler.

— Hoş geldiniz sayın Bay Harmant; siz de hoş geldiniz efendim!.. dedi Georges; ziyaretinize pek çok sevindim.

— Birkaç gün önce bana gönderdiğiniz mektubun yanıtını sözlü olarak vermeye geldim sayın avukatım...

— Size mektup yazmak yerine kendim gelip teşekkür etmeliydim. Tabiî Bayan Mary'ye de teşekkür borçluyum... Korunuğuma gösterdiğiniz yakınlık beni son derece memnun etti. Sizi ziyaret etmek benim için hem bir ödev, hem de bir zevkti. Ne var ki, işten başımı kaşımaya vaktim olmadığı için, ödevimi yerine getiremedim. Çok sevdiğim arkadaşım Lucien Labroue'yu işe aldığınız için size her zaman minnettar kalacağım.

Mary avukatın sözünü kesti:

— Minnettar kalmak mı?.. Galiba biz size minnettarız. Babam, kendisine Bay Labroue'yu önermekle gerçekten değerli bir armağan verdiğiniz kanısında.

— Doğru, diye onayladı sanayici; dostunuz benim için çok değerli bir iş arkadaşı oldu.

— Kendisinden bunu bekliyordum zaten. Hatta bundan, önceden emin olduğumu da söyleyebilirim, çünkü arkadaşımın üstün niteliklerini biliyordum. O da size karşı derin minnet duyuyor, sizi kurtarıcısı olarak görüyor, kendisine babalık ettiğinizi söylüyor. Ve tabii haklı; ona elinizi uzatmamış olsaydınız, Lucien büyük bir umutsuzluğa düşerdi.

Mary merakla sordu:

— Umutsuzluğa mı düşecekti?.. Bay Lucien'in ailesi yok galiba?

— Yok efendim... Bir cinayet sonucunda kimsesiz kalmış.

— Bir cinayet ha? Bu konuda bana bir şey söylemedi... Sana anlattı mı baba?

— Tabii... diye mırıldandı milyoner. Ama bu üzücü öyküyü sana yinelemeyi gereksiz buldum.

— Bay Lucien bir cinayet sonunda öksüz kalmış demek, Bay Darier... Bana bu faciayı anlatır mısınız lütfen?

— Bütün ayrıntılariyle bilmiyorum, ama kısaca anlatabilirim... Lucien'in babası Jules Labroue kısa bir yolculuktan dönüyormuş. Gece yarısı Alfortville'e inmiş yanmakta olan fabrikasına girince öldürülmüş.

Mary, titreyerek kekeledi :

— Korkunç bir şey bu! Değil mi baba?

Sahte Paul Harmant metin bir tavırla yanıt verdi :

— Doğru... Çok korkunç...

— Peki, katil ve kundakçı kimmiş?

— Adaletin hükmüne bakılırsa bir kadın... Fabrikanın kapıcısı... Ağır ceza mahkemesinde ömür boyu hapis cezasına çarptırılmış.

— Bir canavardan farksızmış o kadın!.. dedi Mary.

— Eğer, alçakça bir düzene kurban gitmediyse efendim.

— Ne demek istiyorsunuz Bay Darier?

— Lucien'in halasından elde ettiği kimi bilgiler, bu kadının suçluluğu konusunda, arkadaşımın zihninde kuşkular uyandırmış.

— Kuşkular mı? Pekiyi mahkeme bunları bilmiyor muymuş?

— Hayır! Tüm kanıtlar sanığın aleyhindeymiş.

— Öyleyse, Bay Lucien nasıl hâlâ şüphe edebilir?

— Ortadaki kanıtları inandırıcı bulmuyor. Ne yazık ki, sık sık işlenen adli hatalardan birinin de bu davada işlendiğine inanıyor. Talihsiz arkadaşım, hükümlü Jeanne Fortier'den bilgi alarak gerçek suçlu konusunda ip uçları elde edeceğini umuyordu... Yazık ki, şimdilik bu kadını bulması olanaksız.

Sahte Paul Harmant, alnının soğuk soğuk terlediğini hissetti. Adeta zorlu bir tutumla :

— Nasıl olur? diye sordu. Hükümlünün hapiste olması gerekir.

— Jeanne Fortier, iki ay kadar önce, yatmakta olduğu Clermont Cezaevinden kaçmış.

Eski ustabaşı korkunç bir hayalet gibi sararmıştı.

— Kaçmış demek! diye yineledi..

— Bununla birlikte, pek yakında yakalanması beklen-

yor.. diye devam etti Georges Darier. Lucien çok üzgün... O kadınla yapacağı görüşmeden çok şeyler bekliyordu çünkü.

— Fakat, dedi milyoner; bir an için Labroue'nun önsezisinin kendisini yanıltmadığını düşünsek bile, zamanaşımına uğramış bir caniye karşı ne yapabilir?

— Özür dilerim efendim; çok şey yapabilir. Şayet katil, çaldığı para sayesinde şerefli bir mevki elde etmişse, böyle bir rezaletin ortaya çıkması onun saygınlığını sıfıra düşürecektir. Toplum içinde namus lekesi almış olanlar, çok kere intihardan başka kurtuluş yolu bulamamaktadırlar.

— Ahh! diye haykırdı Mary; hak yerini bulur! İnşallah Bay Lucien girişiminde başarıya ulaşır da babasının öcünü alır...

Paul Harmant, gücünün tükendiğini hissetti. Bu sözler karşısında istemeyerek başını eğdi. Georges Darier konuşmasını sürdürdü :

— Lucien'in tek düşüncesi, çalışma ve idareli yaşama sayesinde biriktireceği parayla yanan fabrikanın arazisine atölyelerin bir kısmını yeniden kurdurmak; ondan sonra, servet edinme yoluna girebilir.

— Gerçekten övülecek bir düşünce bu! diye haykırdı Mary. Ama babacığım, sen istesen onu hemen başarıya ulaştırırsın.

— Nasıl olur? diye sordu sahte Paul Harmant.

— İki - üç gün önce bana iş alanını şaşılacak ölçüde genişletmekte olduğundan söz ediyordun. Pek yakında yeni bir fabrika daha yaptırmak zorunda kalacağını söylüyordun. Yeni fabrikanı pekalâ Bay Labroue yönetebilir.

— Ben de ona güveniyorum zaten.

— Öyleyse onu kendine ortak yap!

— Ama, diye söze başladı ustabaşı.

Genç kız babasının sözünü kesti :

— Amayı bırak... Bay Lucien'den sermaye payı istemeyecek kadar zenginsin. Para yerine o da yeteneğini, gençliğini ve yürekliliğini yatıracak ortaklığa. Tüm bunlar az şey midir?..

— Size onur kazandıran cömertçe bir fikir bu efendim,

dedi Georges Darier; ama anlıyorum ki, sayın babanız bu konuda biraz düşünmek istiyor.

Mary sertçe yanıt verdi :

— Neden düşünecekmiş? Bay Labroue'nun, pek kısa bir zamanda, değeri sayesinde sanayinin prenslerinden biri olacağından eminim. Haydi babacığım kararını açıkla.

Sahte Paul Harmant zoraki bir gülümsemeyle yanıt verdi:

— Şu anda kararımı bildirirsem, hiç de adetim olmadığı üzere, düşüncesizce davranmış olurum. Üzerinde durulması gereken bir fikir bu; şu var ki, ilke olarak reddetmiyorum.

Yukardaki sözleri söylerken Jacques Garaud ayağa kalkmış, böylece kızını da kalkmak zorunda bırakmıştı. İçini kemiren bu konuşmaların daha fazla uzamaması için gitmeye acele ediyordu.

— Gitmeden önce, dedi Mary; bir sır açıklayacağım. Babamın konağında usta ressamların tablolarını bir araya getirecek küçük bir galeri düzenlemek istiyorum. Bunun için Bay Castel'den iki ricam olarak...

Sanatçı gülümsedi :

— Buyurun efendim! İstekleriniz nelerdir? diye sordu.

— İlkönce bir yapıtınızı almak, sonra da, öbür tabloların seçiminde öğütlerinize başvurmak istiyorum.

— Emirlerinizi yerine getirmek benim için büyük bir zevk olacaktır.

Baba-kız avukatın evinden ayrıldılar.

Genç avukat, sanatçıya döndü :

— Sevgili vasim, dedi, Bay Harmant'la Bayan Mary'nin ziyaretinden ne anladım, biliyor musunuz?

— Ne anladın? diye sordu Etienne.

— Milyonerin güzel kızı, Lucien arkadaşımı dostça olmaktan daha derinlere varan bir hararetle savunuyor.

— Bu nokta benim de gözümden kaçmadı, dedi ressam.

— Anladığıma göre, Lucien'in, Paul Harmant'ın yanında çalışması Bayan Mary'nin yaşamında çok şeyin değişmesine yol açacak. Çünkü genç kız, Lucien'i seviyor.. Siz ne diyorsunuz?

— Çok doğru.

— Nihayet, Lucien de onunla pekalâ evlenebilir.

Etienne soğuk bir tarzda yanıt verdi :

— Sanmıyorum...

— Neden?

— Siz konuşurken altın babası sanayiciyi gözlüyordum. Tutuk, sıkıntılı bir hali vardı; sabrı tükenecekti nerdeyse. Kızının sözleri karşısında vakit vakit kıvranıp duruyordu.

— Peki bundan çıkardığınız sonuç nedir?

— Bay Harmant'ın başka türlü düşündüğü kanısına vardım! İhtiyarın, Bayan Mary'ye hiç benzemediği anlaşılıyor! Evet, açıkça anlaşılıyor bu! Onun yüce gönüllü, iyi kalpli bir insan olduğundan kuşku duyuyorum.

Paul Harmant ile kızı, avukatın kapısı önünde bekleyen kupa arabasına bindiler. İkisi de susuyordu. Mary, babasına Lucien Labroue konusunda yapmak cür'etini gösterdiği öneri yüzünden biraz mahçuptu; düşünceye dalmıştı şimdi. Eski ustabaşı ise, Jeanne Fortier'nin kaçtığı haberinin etkisi altındaydı. Bu beklenmedik haber, onu şaşkına çevirmiş, dehşete düşürmüştü. Kaçma işinin gerçekleşmesi, onun için müthiş bir darbe olmuştu.

Pierre Fortier'nin dul karısiyle Jules Labroue'nun oğlu, Jacques Garaud'nun içine büyük bir korku düşürmüşlerdi. Üstelik buna başka bir korku daha ekleniyordu. Her an sahte dayı oğlunun Paris'e gelmesi, Garaud'nun karşısına dikilmesi beklenebilirdi. Ovide Soliveau'nun yazdığı mektup şu sözlerle sona eriyordu: «*Kim bilir? Belki akla gelmeyecek kadar yakın bir gelecekte görüşürüz.*» Şu «*Kimbilir?*» sözü yok muydu : Dijon'lunun, esrarengiz geçmişini gayet iyi bildiği adama yeniden yaklaşmak niyetinde olduğunu apaçık ortaya koyuyordu...

Ovide'i Paul Harmant'a mektup yazmak zorunda bırakan nedenler nelerdi? Harmant, ayrıldıktan sonra New-York'ta neler olmuştu? Bunu anlamak pek güç değildi.. Fabrikaya sahip olup yalnızbaşına kalınca, Soliveau, kendini iyice kumara vermişti. Kuruluşun ününü sürdürecek kadar işbilir ve zeki de olmadığı için, işler bozuldu. Böylece New-York'taki ünlü fabrikanın yakın bir gelecekte kapanması, kaçınılmaz oldu.

Ovide, bu durumu anlayacak kadar öngörü sahibi olduğunu göstermiş, çökmek üzere olan fabrikanın açacağı dertten ucuz kurtulmak istemişti. Fabrikaya birkaç müşteri çıktı. Ne var ki, göze çarpan dağınıklık karşısında, hepsi de sudan ucuz fiyatlar öneriyordu. Dijon'lu dayanmaya çabaladı. Ama kumarda, bir gecede elli bin dolara yakın bir para yitirmiş, kumar masasından borçlu kalkmıştı. Böylece, ertesi gün, Ovide, üç gün önce reddettiği önerileri kabul etmişti. Eline geçen paranın büyük bir kısmını kumar ve banka borçlarına yatırdıktan sonra elinde altmış bin frank kalıyordu.

Ovide. düzme hala oğluna okuyucularımızın gördüğü mektubu işte bu anda yazmıştı.

Soliveau, elindeki altmış bin frankla kumar oynamayı sürdürdü ve en sonra, bir gün kendini sokak ortasında, metelliksiz buldu. Bunun üzerine :

— Fransa'ya gitmenin zamanı geldi, diye düşündü.

Vakit yitirmeden, saatini ve birkaç mücevher sattı; ikinci mevkide yola çıkmaya yetecek kadar para topladı. Bir valiz satın aldı; içine elinde kalan üç-beş çamaşırla eşyasını yerleştirdi. Ayrıca, Kanada'lı Chuchillino'dan sağladığı içki şişesini de valizin bir köşesine yerleştirmeyi unutmadı. Tüm hazırlığını tamamladıktan sonra, kendini Havr'a götürecek vapura bindi.

III

Güzel bir günün sabahı tam saat yedide, Ovide Soliveau, Murillo Sokağına gelerek konağın küçük kapısını çaldı.

— Kimi istiyorsunuz? diye sordu kapıcı.

— Bay Paul Harmant, burada mı oturuyor?

— Evet, burada.

— Kendisini görebilir miyim?

— Sabahın bu saatinde?

— Kendisini bu saatte rahatsız etmenin yakışık almayacağını çok iyi biliyorum efendim; ancak onunla çok acele bir iş için görüşmek istiyorum. Dakika yitirmeksizin görüşülmesi gereken bir iş! Bay Harmant beni çok iyi tanıyor...

— Şu anda fabrikada bulunuyor... Saat altıda gitti.
— Ne zaman döner?
— Belli olmaz. Belki öğleye, belki de akşama.
— Fabrika nerede?
— Courbevoie'da, Neuilly Yolu'nun bitiminde.

Bir saat sonra, Ovide yüksek bir kapının önüne varmıştı. Kapının üstünde bakırdan iri harflerle şunlar yazılıydı:

PAUL HARMANT
MAKİNE ATÖLYELERİ

Ovide, zili çaldı. Kapıcı gelip kapıyı açtı.
— Bay Paul Harmant'ı arıyorum.
— İdare binasına gidiniz lütfen, en sonda, soldaki bina.

Ovide Soliveau, belirtilen yöne doğru yürüdü. Bir görevli sordu:
— Bay Harmant'ın kendisiyle mi görüşmeniz gerekiyor?
— Evet efendim, kendisiyle konuşmak istiyorum.
— Öyleyse bekleyeceksiniz. Bay Harmant İşletme yönetmeniyle görüşüyor.
— Gerektiği kadar beklerim.

Ovide, bir sandalyeye oturdu; baş parmaklarını birbirinin çevresinde döndürmeye başladı.

En sonunda, giriş odasında şiddetli bir zil sesi duyuldu. Odacı yerinden fırladı.
— Patronunuz mu çağırıyor? diye sordu Soliveau.
— Evet efendim.
— Birinin kedisini görmek istediğini söyleyin lütfen.
— Adınız efendim?
— Adımı vermek yararsız.. Bay Harmant tanımaz beni.

Birkaç dakika sonra odacı, yazıhaneden çıkmış ve ziyaretçiye, patronun yanına girebileceğini söylemişti.

Ovide, yazıhaneye girdi; kapıyı dikkatlice kapadı.
— Günaydın, hala oğlu!.. Nasılsın, sevgili hala oğlu? dedi Dijon'lu.

— Sen! Geldin ha?! diye haykırdı Jacques Garaud.
— Evet kuzenim, benim; gözlerine inanamıyorsun değil

mi?... Ne o? Şaşırmış gibi bir halin var!.. Gelişimden hoşlanmadın galiba?..

Paul Harmant, sıtmaya tutulmuşçasına titriyordu. Ovide'i karşısında görmek onu dehşete düşürmüştü. Bu adamın Paris'e gelişini hayıra yormak olanaksızdı. Bir felâketin, bir yıkılışın belirtisiydi bu.

— Neden geldin?

— Senden iş istemeye tabii!

— Demek yazdıkların doğruydu?.. Eksiksiz bir halde bıraktığım kuruluş...

— Şaşılacak bir hızla başaşağı yuvarlandı ve bugün, artık başkasının malı oldu. New-York'tan hareket ettiğim zaman, elimde, tamı-tamına ikinci mevkide yolculuk edecek kadar param vardı. Şu anda ise, cebimdeki yirmi metelikle sırtımdaki elbiseden başka hiç bir şeyim yok. Kara sefaletin ortasına adamakıllı battım; ama umurumda değil doğrusu. Ne olacağım diye tasalanmayı yersiz buluyorum. Öyle ya, ben yoksul düştümse, sen ne güne duruyorsun? Zengin bir hala oğlumuz varken düşünmeye değmez. Tüm dünyanın ilgisini çeken örnek bir fabrika yaptırdın. Atölyelerin göz kamaştırıcı. Amerika'da olduğu gibi, burada da çok sayıda personel çalıştırıyorsun. Seni çok seven ve senin de pek çok sevdiğin yoksul kuzenine de küçücük bir iş bulacaksın elbet.

— Burada; fabrikada?! Olamaz.

Ovide, son kerte saldırgan bir tutumla sordu :

— Neden olamazmış yani?

Sahte Paul Harmant duraksadı. Diyemezdi ki :

— Çünkü öldürdüğüm adamın oğlu burada. Bu kuruluşta çalışıyor; onunla sürekli ilişki halinde olursan küçücük bir tedbirsizliğin, düşüncesizce ağzından kaçıracağın bir tek sözcük delikanlının geçmişi öğrenmesine yetecek.

— Nedenmiş o? Söylesene!

Sanayici, birdenbire yanıt verdi.

— Çünkü fabrikada olmanı istemiyorum... Zaten sana karşı ödevimi de yapmış bulunuyorum. Amerika'dayken tüm isteklerini yerine getirdim. Bir servet teslim ettim eline. Onu korumasını bilmedinse benim suçum ne?

— Söylediklerin boş laftan başka bir şey değil, dedi Ovide. Öyle yapmak zorundaydın. İsteklerime boyun eğdinse, işin içinden başka türlü sıyrılmana olanak bulunmadığı için boyun eğdin. Sana bu denli bağlı olan bir hısımını sefalete terketmeye gönlün razı olamaz... Hele o hısımın senin hakkında pek çok şey biliyorsa...

— Kendi kendine diyorsun ki: «Ben bu adamın sırrını biliyorum. Karşımda daima korkudan titreyecek ve bu korkunun etkisiyle ona istediğimi yaptıracağım.»

— Ehh! Pekâlâ öyle düşünmüş olabilirim! Beni haklı bulmuyor musun yani?

— Bunu son derece alçakça bir davranış olarak görüyorum. Beni iğrenç bir şantajın kurbanı yapmak istiyorsun.

— Gene büyük laf etmeye başladın! Tuh! Yazık! Fransa'nın havası seni hırçın yapmış. Amerika'dayken yumuşak, sevimli bir insandın.

— Ahmakça şakaları bırak şimdi! Senin keyfine göre hareket edeceğimi sanıyorsan aldanıyorsun.

— Yaa! Öyle mi, kuzenim? Aldanıyorum demek haa?

— Evet, beni bir tek kelimede mahvedebilirsin; ama bunun sana ne yararı olur? Öyle bir rezaletin ortaya çıkması karşısında yaşamaya devam edeceğimi mi sanıyorsun? Dedikodu başlar başlamaz tabancamı beynime boşaltacağım. Ve servetimden sana tek metelik kalmayacak! Çünkü tüm servetimi kızımın üstüne yaptırdım.

Ovide, sahte kuzenin doğru söylediğini kolayca anladı. Öyleyse, zorlu davranmaktansa yumuşak bir tutum almalı ve ipin ucunu, kopuncaya dek bırakmamalıydı. Sonuçta, Ovide tutumunu ve yüzünün anlamını birdenbire değiştiriverdi :

— Ama, nihayet sen taşyürekli bir insan değilsin... Bir yakınını sefalete terketmeye gönlün nasıl razı olur?

— Merak etme, seni sokak ortasında bırakacak değilim. Rahatça geçinmen için bir çare bulacağım elbet.

— Senden ayrı mı yaşayacağım?

— Evet.

— Bu hiç de hoş olmayacak doğrusu... Ne olursa olsun ben de kalbinde kötülüğü olmayan bir insanım. Bundan hak-

lı olarak alınıyorum, ama ne yapalım boynumu büküp dilimi tutacağım. Yalnız arasıra konağına gelip elini sıkmama ve çok sevdiğim yeğenim Mary'yi görmeme izin vereceksin. Gerçi o beni hiç sevmiyor, ama olsun.

— Hele, şimdilik evime gelmeye acele etme.

— Peki, öyle olsun! İstediğin kadar beklerim. Şimdi söyle bakalım benim için ne düşünüyorsun?

— Sana yılda on iki bin frank vermeyi düşünüyorum.

Ovide, içinden buna memnun olmuştu. Ama sevincini belli etmek istemiyordu. Dudak bükerek şöyle konuştu:

— Avda bin frank... dedi. Pek az.

— Öteberi edinmen için de ayrıca beş bin frank vereceğim. Bu parayı ilk aylığınla birlikte alacaksın. Ben hayatta kaldığım sürece, yıllık on iki bin frank gelirin olacak.

— Peki, dedi Ovide. Bu duruma göre, şimdi altı bin frank vereceksin ve her ay gelip buradan binliğimi alacağım.

Sanayici sertçe cevap verdi:

— Buradan değil; paran, bana vereceğin adrese gönderilecektir.

Paul Harmant, masasının çekmecesini çekip bir banknot tomarı çıkardı. Tomardan altı binlik ayırarak sessizce eski ortağına uzattı.

Ovide binlikleri cebine indirdi:

— Teşekkürler, hala oğlu, dedi.

O anda kapı hafifçe vuruldu ve odacı içeriye girdi.

— Ne var? diye sordu sanayici.

— Bay Lucien Labroue sizinle görüşmek istiyor.

Bu adı işitince, Ovide'in yüreği oynadı. Genç adam adımını eşikten içeriye atar atmaz, Harmant'ın sahte kuzeni, onu gözle yercesine süzdü. Sonra, izin istedi:

— İzin verirseniz gideyim, dedi, sizi daha fazla işinizden alakoymayayım Bay Harmant; verdiğiniz söze güveniyorum.

— Unutmayacağımdan emin olabilirsiniz.

Tramvay'a dönerken Ovide düşünüyordu:

— Yanılmıyorum; odacı «Labroue» dedi. Jacques Garaud tarafından parası çalınarak öldürülen mühendisin adı da Labroue idi. Cinayet kurbanının oğlu katilin hizmetinde. Çok tu-

haf doğrusu!.. Bizim hala oğlu bu yüzden müessesesinde bana iş vermekten kaçınmış olsa gerek. İş vermeyişi, bundandır muhakkak! Jacques, bu delikanlıyı kendine bağladığına göre, gene birtakım dolaplar çevirmeye çalışıyor. Nedir? Bilmiyorum, ama işin içyüzünü pekâlâ anlamaya çalışır, bundan da kendi çıkarımı sağlamanın yolunu bulabilirim...

Beş gün sonra, Paul Harmant şu kısa mektubu aldı :

«Sevgili hala oğlu;

«Batignolles'da, Clichy Caddesinde, 192 numarada son derece şirin bir ev buldum. Arayı uzatmadan ziyaretime gelirsen beni çok memnun etmiş olursun. Geleceğini bir gün önceden bildirirsen, iyi bir lokanta olan Latuile Baba'nın lokantasından yemek getirtirim.»

Paul Harmant, adresi belledikten sonra mektubu yaktı.

Mary, günlerden beri Lucien'i yalnızca bir kez görebilmişti. Genç kız delikanlının karşısına gönül çekici bir halde çıkmıştı. O kadar ki, onun açığa vurduğu içyakınlığı karşısında, Lucie'nin nişanlısı, giderek artan bir rahatsızlık duymaya başlamıştı. Milyonerin kızıyla karşılaşmaktan kaçınıyordu artık.

Mary, ruhça ve bedence acı çekiyordu. Aşkının, hor görülmesi demiyelim ama, umursanmaması, genç kızın kalbini kırıyor, maddi acılarını git-gide arttırıyordu. Zavallı, günden güne sararıyor ve zayıflıyordu.

Doktorların, ellerinden bir şey gelmediği için ileri sürdükleri çare şuydu :

— Bu çocuğu evlendiriniz... Evlilik yaşamı ona bizim yapacağımız tüm tedavilerden iyi gelecektir.

Kısacası, Jacques Garaud, kendini iki çıkmaz'ın ortasında hissediyordu : Ya kızını vakit yitirmeden evlendirecek ya da onu ölüme terkedecekti. Bu durum karşısında sanayicinin yüreği kanıyordu. Bir sabah Mary, babasına, uzun zamandan beri hazırlamakta olduğu darbeyi indirmeye karar verdi. Pencerenin yanındaki şezlonga oturmuş, daha doğrusu yarı uzanmış, üzgün bakışlarını boşlukta dolaştırıyordu ki babası içeriye girdi.

Babalık duygusundan başka, insanca hiç bir duygu taşımayan sefil adamın yanaklarına iri-iri, iki damla gözyaşı süzüldü.

— Rahatsız mısın? dedi Paul Harmant.

— Evet! Acı çekiyorum... Hem de çok acı çekiyorum...

— Neren acıyor? diye kekeledi Harmant.

— Kalbim.

— Kalbinin ağrıdığını hiç söylememiştin bana.

— Bu sancıya yakında tutuldum...

Genç kız, sesini alçaltarak sözünü sürdürdü:

— Baba, bugün sana bir itirafta bulunmam gerekiyor.. Sana gerçeği tüm çıplaklığıyla anlatacağım. Görüyorsun, yüreğine od düşürmekten korktuğum için, acılar içinde kıvranıyorum. Benim için «*İyi bir evlenme*» dedikleri şeyi düşündüğünü çok iyi anlıyorum.

— Elbette! Seni, tüm kadınları kıskandıracak kadar yüksek bir yaşama kavuşmuş görmeye özeniyorum.

— Öyleyse, babacığım, bu özentinden hemen vazgeçmelisin; çünkü hayallerinin gerçekleşmesi olanaksız. Bana mutluluk getirecek bir tek erkek var. Onunla evlenmezsem, ömrüm boyunca evlenemeyeceğim. Ondan başkasını sevemem ben...

Jacques Garaud tepeden tırnağa titredi.

— Lucien Labroue, değil mi? diye atıldı.

— Biliyor muydun? diye kekeledi Mary.

— Anlamıştım.

— Ama, zavallı yavrucuğum, sağduyudan uzak bir sevgi bu!

Genç kız hıçkırıklarını tutamayarak haykırdı:

— Ahh! Öyle söyleme baba. Benliğimin bir parçası haline gelen bu aşkı, artık kalbimden kimse söküp atamaz. Hem sonra, aşkım neden sağduyudan uzakmış? Lucien Labroue yoksul biz ise zenginiz; doğru! Ama bundan ne çıkar? Onu seviyorum!.. Durum değişik olsaydı gene de sevecektim babacığım. Seni terketmemi istemiyorsun. Öyleyse, Lucien'i ortağın yaparak sürekli yanında kalmamı sağlayabilirsin. Bunu yaparsan daha mutlu bir aile yaşamına kavuşuruz. Lucien de, seni be-

nim kadar sevecektir; bir tek evlat yerine iki evladın olacak. Öylesi daha iyi olmaz mı?

Jacques Garaud susuyordu.

— Baba, beni seviyor musun? diye sordu genç kız.

— Seni seviyor muyum?! Bu da sorulur mu yavrum?

— Öyleyse, babacığım, öldüğümü görmek istemezsin?

— Sus, öyle şey söyleme! Senin yaşaman için canımı veririm.

— Canını vermene gerek yok. Yalnızca Lucien'i evladın olarak kabul etmeni istiyorum.

Paul Harmant, başını elleri arasına aldı.

— Gözbebeğim benim; bunu benden isteme. Lucien Labroue senin kocan olamaz.

— Ne olursa olsun, ondan başkasını istemiyorum ben...

Genç kız, elini kalbinin üstüne götürerek fısıltıya benzer bitkin bir sesle :

— Onu unutamayacağım; öleceğim ben! dedi.

Ve, arkaya doğru kayıp, kendini baygın bir halde şezlongunun arkalığına bıraktı. Paul Harmant dehşet içinde, çılgınca haykırdı :

— Mary! Nasıl istersen, öyle olsun... Her türlü özveriyi kabul ediyorum... Beni dinle Mary'ciğim! İşit beni. Onunla evleneceksin!..

Mary yanıt vermiyordu. Benzi solgundu. Gözleri kapalıydı. Milyoner korkudan aklını oynatacak gibi oldu. Şöminenin yanına koştu. Zilin ipini koparırcasına sarstı. Oda hizmetçisi koştu.

— Kızım ölüyor!.. diye haykırdı Paul Harmant.

Hizmetçi kadın, çığlık atarak genç hanımına doğru koştu. O sırada Mary hafifçe kımıldandı.

— Kendine geliyor... diye mırıldandı baba.

Kızını kucağına aldı ve yatağına götürüp yatırdı. Genç kızın dudaklarına birkaç damla kan geldi. Jacques Garaud, dehşetle irkildi. Mary gözlerini açtı. Babasını tanımıştı. Güçlükle işitilen bir sesle.

— Lucien?.. Lucien?.. diye mırıldandı.

— Evet! diye yanıtları milyoner. Onu sevmek için yaşayacaksın.

Bu sözler hastayı çok şaşırtmıştı.

— Beni onunla evlendireceksin demek?

— Yemin ederim!... Evlendireceğim...

— Oh! Çok mutluyum! Ölmek istemiyorum artık...

Paul Harmant kızını defalarca öptükten sonra odadan çıktı üzgün olduğu belliydi.

Konağın bahçesinde arabası koşulu halde bekliyordu. Sanayici, arabaya atlayarak arabacısına Courbevoie'ya çekmesi için emir verdi. Başı ateşler içindeydi.

— Ne olursa olacak! dedi. Kızımı Labroue ile evlendirmekten başka çare yok... Yavrumun yaşaması buna bağlı. Onun için kendimi feda etmeye hazırım! Hem bu bir bakıma, Lucien Labroue'nun benden öç almasını engelleyecek bir önlem sayılmaz mı? Eğer uğursuz bir raslantı, onun geçmişi öğrenmesine yol açarsa tabii... Böyle bir durumda, kızımla evli bir insan, benimle ilgili bir kepazeliği ortaya yaymayı göze alabilir mi? Elbette hayır.

Fabrikaya varınca, sanayici, Lucien Labroue'nun yanından ayrılmamasını rica etti. Birlikte yazıhaneye gittiler. Sahte Paul Harmant, dengesini yitirmemeye alışık olduğu halde, sallanarak, yalpalayarak yürüyordu :

— Yanımdan ayrılmamanızı rica ettim sevgili Lucien; çünkü sizinle önemi her şeyin üstünde olan bir sorunu görüşmek istiyorum. Durumunuzdan memnun musunuz?

— Memnun olmamak olabilir mi efendim? diye yanıtladı Lucien. Yüce gönüllülüğünüz sayesinde elime geçen paranın üçte birini bile harcıyamıyorum. Bu gidişle birkaç sene sonra gerçekten bir servete sahip olacağım.

— Bu servetle içinizdeki tutkuyu gerçekleştirmek olanağını bulabileceksiniz, değil mi?

Lucien, muhatabına şaşkın şaşkın baktı :

— Sözlerim sizi şaşırttı, dedi Harmant. Benim avukatım, sizinse okul arkadaşınız olan Georges Darier ile, bundan birkaç gün önce uzun uzadıya konuştuk. En büyük eme-

linizin, Alfortville'deki arazinize, babanızın yanan fabrikası gibi bir fabrika yaptırmak olduğunu öğrendim.

— Doğru efendim. Gerçekten en büyük emelim budur.

— Size hak veriyorum, düşüncenize hayranım, yaşamınızın en büyük emeli olarak kabul ettiğiniz amaca daha çabuk ulaşmanız için size tüm olanakları hazırlıyarak yararlı olacağım.

— Anlıyamadım efendim? Ne yolla yararlı olacaksınız?

— Çok açık! Görüyorsunuz evladım! Bu fabrika, verilen siparişleri karşılamaya yetmiyor. Bu konu sizin de dikkatinizi çekiyor, değil mi?

— Çekmez olur mu efendim? diye yanıtladı Lucien. Hatta, size pek yakın bir gelecekte yeni bir toprak satın almak zorunda kalacağınızı hatırlatmıştım.

— Hakkınız varmış. İşte, şimdi, fabrika yaptırmaya elverişli yeni bir toprak sağlamanın zamanı geldi.

— Bildiğiniz bir yer var mı?

— Evet. Sizin toprağınız.

— Ama ben toprağımı satmak niyetinde değilim efendim.

— Ben de onu sizden satın alacak değilim.

Lucien, muhatabına şaşkın şaşkın baktı :

— Çok kısa bir zamanda, yetenekli ve deneyimli bir ortak almam gerekiyor. Bu ortak, siz olacaksınız!

— Ben mi? Sizin ortağınız mı olacağım? Ama efendim, benim toprağım, fabrika yapımına yatıracağınız paranın binde biri değerinde bile değil.

— Orasını biliyorum zararı yok. Önerim ciddidîr, Bay Labroue. Alfortville'deki toprağınızda bu fabrika büyüklüğünde ve aynı önemde bir fabrika yaptırıp tapusunu sizin adınıza çıkartacağım. Ortaklığımızda sizin hisseniz olacak bu iki fabrikamız, birbirine koşut biçimde çalışacak ve her yıl elde edeceğimiz kârı paylaşacağız. Görüyorsunuz ya, çok açık bir öneride bulunuyorum size. Ne diyorsunuz?

— Ama, efendim, kabul etmeye cesaret edemiyorum.

— Ben servetimi nasıl edindim, biliyor musunuz Bay

Labroue? Benim gibi sıradan bir teknisyen James Mortimer'le nasıl ortak oldu, biliyor musunuz?

— Çalışmanız sayesinde.

— Evet doğru, ama yalnızca bildiğiniz gibi değil. O büyük Amerikan sanayicisi, benim çalışkan bir insan olduğumu görünce, bana kızını verdi ve beni ortak etti.

Lucien'in yüreği oynadı. Jacques Garaud devam etti :

— Neden ben de James Mortimer gibi davranmıyayım?

— Bayan Mary karım mı olacak? diye kekeledi Lucien.

Milyoner, biraz tutuk bir gülümsemeyle :

— Tabii... dedi. Önüne serilen böyle bir geleceğin seni ürkütecek yanı olmasa gerek.

Lucien, heyecan içinde söze başladı :

— Efendim, bu öneriniz. bana büyük bir değer verdiğinizi ve yakın ilgi gösterdiğinizi ortaya koyuyor. Bundan gurur ve sevinç duvuyorum, ancak önerinizi kabul edemem.

Jacques Garaud, şaşkın ve kaygılı bir tutumla sordu :

— Neden?

Lucien, heyecanlı bir sesle yanıt verdi :

— Bay Harmant dedi, kalbime hükmetmek artık benim elimde değil.

— Birini mi seviyorsunuz?

— Evlenmeye andiçtiğim bir genç kızı.

— Mutlaka meteliksiz bir kızdır.

— Yanılmıyorsunuz. Gerçekten yoksul bir kız.

— Sevgili Lucien'im aşk geçicidir. Önemli olan paradır.

— Kalbe dolan güzel duyguların yanında servet hiçtir benim için. Bunu bilmenizi isterim.

— Düşünüp taşınmalısınız. Unutmayın ki, Mary sizi seviyor.

— Az önce aşkın geçici olduğunu söylediniz efendim.

— Zavallı yavrucuğum size adamakıllı tutkun. Red cevabı verdiğinizi öğrenirse kahrından ölür. Bunu biliyor musunuz?

— Kızınızın, benim durumumda olan bir insana bu den-

li tutulmuş olabileceğini hiç sanmıyorum. Ve, çok rica ediyorum, bu konuda ısrar etmeyiniz efendim.

— Israr etmeyeceğim; ama sizi bir kez daha düşünmeye çağırıyorum, geleceğiniz söz konusu. İyi düşünün!

Genç adam, eğilip selam verdi ve odadan ayrıldı. Büyük sanayicinin canı sıkılmıştı. Odasında bir aşağı, bir yukarı dolaşmaya başladı.

Islıklı bir sesle mırıldandı:

— Başkasını seviyor; varlıksız bir kızı seviyor. Kızımla evlenmeyi reddediyor. Bu durum belki de Mary'nin ölümüne neden olacak. Yoo! Hayır! Hayır! Yavrumu feda edemem! İsterse dünya batsın; kızımın yaşaması bana yeter.

Mary Harmant, babasının dönüşünü, anlatılması güç bir sabırsızlık içinde bekliyordu. Öğleden sonra terzisi Bayan Augustine'e gitmişti. Bu arada, Lucie de oraya geldi.

— Ohh dedi Mary, sizinle yeniden görüştüğümüze ne denli sevindim, bilemezsiniz şekerim. İlkönce size sitemde bulunacağım.

— Sitem mi efendim?! dedi terzi kız.

— Beni görmeye gelmediniz hiç.

— Prova edilecek bir şeyiniz olmadığı için, sizi rahatsız etmeğe cesaret edemedim.

— Ne anlamsız şeyler söylüyorsun Lucie! Seni yanımda görmekten ne kadar hoşlandığımı çok iyi biliyorsun. Hem, biliyor musun Lucie, bir şeye hevesleniyorum ben.

— Nedir o efendim?

— Seni evinde ziyaret etmek istiyorum. Bana adresini ver.

— Genç kız gülümsedi:

— Bu hevesinizi gidermek zor değil efendim... dedi.

Mary, vakit geçirmek için, hiç gereksinme duymadığı birtakım giysiler ısmarladıktan sonra Murillo Sokağındaki konağa döndü.

En sonra, saat altı buçukta Paul Harmant, Mary'nin dairesine çıktı. Genç kız koşarak babasının boynuna sarıldı.

— Sana umutlu haberler getiriyorum yavrucuğum.

— Lucien'e, kendisini sevdiğimi söyledin mi?

— Hoppalaa! Durup dururken bunu söylemek yakışık alır mı hiç? Görgü ve gelenek kurallarını unutuyorsun galiba!

— Hayır baba, unutmuyorum, diye yanıt verdi Mary, sorduğuma bakma; damdan düşercesine, «Mary sizi seviyor» denemez elbet. Yalnız edep gereklerini çiğnemeden, Bay Lucien'e, bana evlenme önerirse olumlu karşılanacağını sezdirebilirdin.

— Onu ihmal etmedim, merak etme!

— Peki, Lucien beni seviyor mu?

Mary için çok önemli olan bu sorun, sahte Paul Harmant'ın yüreğini karartıyordu.

— Seni kim sevmez?

— Sorumun karşılığı değil bu. Beni seviyor mu?

— Bunu açık bir biçimde itiraf etmedi; ne var ki, bakışlarının ışıltısı, yüzündeki sevinç, düşüncesini açığa vuruyordu.

— Bundan iyice emin misin? diye sordu genç kız.

— Evet, hiç kuşku duymuyorum.

— Söyler misin; uzun zaman bekleyecek miyim?

— Kesin bir şey söyleyemem.

— Peki! Sabredeceğim. Fakat Lucien bana kur yapacak mı acaba?

— Sıkılgan bir delikanlı olduğunu biliyorsun.

— Sıkılganlığı, sevmesine ve bunu söylemesine engel olamaz. Neyse, artık onu daha sık göreceğim değil mi? Bundan sonra, ona karşı memurunmuş gibi değil de, müstakbel damadınmış gibi davranabilirsin...

— Tabii öyle olacak... Lucien buraya sık sık gelecek artık.

— Ve bana getirdiğin iyi haberi doğrulayacak, değil mi?

— Elbette.

— Öyleyse, mutluyum artık, dedi sevinçle Mary; gerektiğince bekleyebilirim. Yalnız, babacığım, sen bu bekleyişi elinden geldiğince kısaltmaya çalışacaksın.

— Söz veriyorum yavrum; ben de, bir an önce düğününüzü görmeyi, en az senin kadar istiyorum.

— Ne iyisin babacığım! Sayende kızın dünyanın en mutlu kadını olacak.

Ertesi gün, Paul Harmant, Bellegarde'a göndereceği büyük makine parçalarının sandıklanması işine nezaret etmek üzere, sabahın çok erken saatinde, Courbevoie'da bulunmak zorundaydı. Makinelerle birlikte bir şef teknisyenle iki tesviyeci işçi de gidecekti. Bunların, makinelerin monte edilmesi işinde çalışmaları gerekiyordu. Böylece, bu üç işçi, on beş gün ya da üç hafta fabrikada bulunamıyacaklardı.

Günlerden cumartesiydi. Makineler, pazartesi günü trenle yola çıkacaktı. Fabrikaya geldiği zaman, milyoner, Lucien Labroue'yu görevinin başında, işçileri yönetirken buldu.

— Bellegarde işini biraz sıkı tutuyor musunuz? dedi patron.

— Evet efendim. Tamamlanması uzun sürmez.

— Bellegarde'dan mevcut bir makineye eklenmesi gereken yeni bir işin planları alınacak... Bir çare düşündüm... Sizin de oraya gitmeniz son derece yararlı olacak.

— Gitmem gerekiyorsa, hazırım efendim.

— Evet, gitmelisin! Büyük çapta iş yaptığımız ve bundan sonra da yapacağımız bir müessesenin siparişi söz konusu. Ben gidemeyeceğime göre, beni sizin temsil etmeniz uygun olur. Öyle değil mi sevgili Lucien?

— Ben de aynı kanıdayım efendim. Ne zaman hareket etmem gerekiyor?

— Pazartesi günü, ustabaşı ve adamların bineceği trenle. Öğleden sonra gerekli bilgileri veririm. Tabiî, beş bin frank da yolluk alacaksın.

— Bu, pek fazla efendim.

— Öyle olmasını istiyorum. Bellegarde'da olup bitenlerden beni haberli kılmak üzere her gün mektup yazmanızı rica ediyorum.

— Başüstüne efendim.

Patron, Lucien'in yanından ayrıldı. Yalnız kalınca uzun uzun düşündü.

— Amacıma kolayca ulaştım, dedi kendi kendine milyoner. Lucien Labroue'nun yokluğu en azından on beş gün sürecek ve gerekirse, orada daha fazla kalmasını da sağlayabilirim. Bu süre içinde bilgi toplamaya bol bol vaktim olur. Ba-

kalın Lucien'in gönlünü kaptırdığı kadın kim. Hangi şıllığa evlenme sözü vermiş? Öğrenmek istediğim bu... Kızıma rakip olan karının vay haline! Yok edeceğim onu... Yaşatmayacağım!

Biraz sustuktan sonra, kafası aynı konuya kaydı:

— Onu yok etmek... diye devam etti Jacques Garaud. Tıpkı yirmi bir yıl önceki gibi bir cinayet işlemek... Evet, ama bu cinayet yavrumun yaşamını kurtaracak. Duraksamayacağım. Hem zaten, kendimi tehlikeye atmaksızın bu işi yoluna koymaktan kolay ne olabilir benim için? Bir kadının ortadan kaybolmasını sağlayacak kadar param var. Bu işi becerebilirim.

Eski ustabaşı, yazıhanesinde, geniş adımlarla bir baştan bir başa dolaşıyordu. Ansızın durdu:

— Bir suç ortağı diye mırıldandı. İyi ama o adam da, tıpkı Ovide Soliveau alçağı gibi, beni buyruğu altına alacak...

Bu isim ağızdan çıkar çıkmaz milyonerin yüreği oynadı.

— Ovide Soliveau... diye yineledi. Neden ona başvurmıyayım? Bana hizmet etmekte çıkarı var. Para hırsı ona her şeyi yaptırabilir. Tamam! Ovide tam aradığım maşa; ama her şeyden önce, Lucien'in bağlılık yemini ettiği genç kızı tanımalıyım; o ahmak kızı!

Öğleden sonra, Lucien Labroue, Bellegarde'a gidecek makinelerin sandıklama işinin bittiğini ve arabalara yükletilmekte olduklarını Bay Harmant'a bildirmeye geldi.

— Peki! Hayırlı yolculuklar oğlum, dedi patron.

Lucien, patronunun uzattığı eli sıkarak ayrıldı. Sanayici arabasına bindi.

— Batignolles'a çek... Clichy Caddesine. Caddeye girince duracaksın.

Belirttiği yerde Jacques Garaud arabadan indi, arabacıya beklemesini emrederek, Ovide'in mektupla bildirdiği numarayı buluncaya dek yaya yürüdü. O numaraya gelince, kendisini uzun bir bahçe duvarını ikiye ayıran bir kapının önünde buldu. Duvarın arkasından, çevresi ağaçlarla çevrili bir binanın damı seçiliyordu. Garaud var gücüyle zili salladı. Birkaç saniye sonra Ovide Soliveau çıktı. Yeni traş olmuştu. Gayet

şık giyinmişti. Şapkası başındaydı. Güzel bir çift eldiven giymişti. Ayakkabıları alabildiğine parlaktı. Çıkmaya hazırlandığı belliydi. Ziyaretçiyi görünce sevinçle haykırdı.

— Vayy! Hala oğlu! dedi. Şansın varmış! Beş dakika sonra gelseydin beni evde bulamıyacaktın.

— Dışarıda önemli bir işin mi vardı?

— Yoo, ne işim olacak? Yemeğe değin bulvarlarda dolaşacaktım.

— Öyleyse içeri girelim; konuşacaklarımız var.

— Emredersin hala oğlu.

Ovide eski patronunu bahçeden geçirerek evine götürdü. Onu, sade fakat temizce döşeli küçük bir odaya aldı.

— Görüyorsun ya azizim, kendi yağımla, daha doğrusu senin yağınla kavrulmaya başlıyalı beri düzenli bir insan oldum! dedi Soliveau gülerek. Gündüzleri hizmetimi gören bir kadın da tuttum.

— Pek güzel yerleşmişsin, fakat senin rahatından söz edecek değiliz şimdi, diye yanıtladı sahte Paul Harmant. Ziyaretimin önemli bir nedeni var. Konuşalım... Sonra yemek yeriz.

— Yemekte konuşamaz mıyız?

— Hayır.

— Yaa! Konuşacaklarımız için gizli oturum mu yapmak gerekiyor yani?

— Courbevoie'ya beni ziyarete geldiğinde bana hizmet etmeye her zaman hazır olduğunu söylemiştin.

— Yine kesinlikle söylüyorum: Hizmetine hazırım.

— Senden isteyeceğim her işi yapacak mısın? Ne demek istediğimi iyice anlıyor musun? «HER İŞİ» diyorum

— Evet, çok iyi anladığımdan kuşkun olmasın! «HER İŞİ» yapmak, tüm emirlerini, hatta senin eskiden yaptığın gibi, hoşça bir yangın çıkarmak gerekse bile, yerine getirmek anlamını taşıyor burada. Öyle değil mi?

— Daha da fazlası.

— Vay şeytan vay! Yangın söz konusu olmadığına göre kan sorunu bu?

— Bu durumda ne dersin?

— Ben böyle şeye hiç de alışık bir insan değilim. Sakin mizaçlı, uysal tabiatlı, namuslu bir adamım ben.

— Bu işte benim esenliğim söz konusu. Böyle olunca benim kurtulmam, senin de, şimdiki durumunun sürmesi demektir!

Ovide heyecanla sordu:

— Tehlikede misiniz yani?

— Evet!

— Öyleyse, her şeye hazırım... Ayrımsız her şeye. Senin tehlikeye düşmen demek, benim de tehlikede olmam demektir. Geçimimi sağlayan insansın. Seni her türlü saldırıştan korumak, benim için büyük bir önem taşıyor. Anlat, her şeyi açıkça anlat!

— Her şeyi anlatacağım. Paris'e geldiğim sıralarda, aksi şeytan, karşıma Jules Labroue'nun oğlunu çıkardı.

— Yani senin şey... Evet... Lucien Labroue... Biliyordum.

— Biliyordun demek! diye yineledi milyoner şaşarak.

— Elbette. Fabrikadaki yazıhanende bulunduğum sırada delikanlının ismi geçmişti. Bakma! Oldukça akıllıyımdır. Onun, öbür adamın oğlu olduğunu hemen anladım. Tabii, delikanlıyı, sürekli göz altında tutabilmek, ne düşündüğünü, ne yaptığını öğrenmek için yanına almanın da çok, ama çok şeytanca bir düzen olduğunu çaktım!

— Lucien Labroue'nun ne düşündüğünü bildiğim için onu yanıma aldım, dedi Jacques Garaud.

— Ne düşünüyormuş?

— Değişmez ve sarsılmaz bir amacı var. Babasının öcünü almak.

— Aklı başında bir mahkeme Jeanne Fortier'yi ömür boyu hapse mahkûm ettiğine göre, babasının öcü alınmış demektir.

— Jeanne Fortier'nin suçlu olduğuna inanmıyor.

— Bak sen! Peki nasıl olur bu?

— İşin gerçeği delikanlının içine doğuyor. Jacques Garaud'yu suçluyor ve onun ölmüş olamayacağını ileri sürüyor...

— Olur şey değil! Öyleyse fikrimi değiştirdim. Lucien Labroue'nun senin yanında bulunması son derece tehlikeli.

— Hele Jeanne Fortier ile karşılaşırsa, kadın da beni görürse felâket olur.

— Nasıl olsa Jeanne Fortier hapiste ve ömrünün sonuna değin de orada kalacak. Bu bakımdan korku yok.

— Kaçmış. Dışarda serbestçe dolaşıyor şimdi...

— Dışarda ha?! diye yineledi Ovide. Vay canına, işler arap saçına döndü desene! Neyse, şimdi Lucien Labroue'nun mu ortadan kaldırılmasını uygun buluyorsun yani?

— Hayır, diye yanıtladı milyoner. Kızım Mary'yi ne denli sevdiğimi biliyorsun! Onun için Paris'i yakarım. Elimden gelirse dünyayı yok ederim kızım için. Evet, onu canımdan çok seviyorum. O ölürse... Hem biliyorsun ki, zavallı yavrucuğum adamakıllı hasta...

— Yaşamalı... Hem çok uzun seneler yaşamalı yavrucak! Peki ama, bu konuya kızını niçin karıştırıyorsun?

— Mary, Lucien Labroue'yu seviyor...

Ovide keyifli bir tavırla güldü:

— Üzüldüğün şey bu muydu?! dedi. Oysa, Mary'nin Lucien Labroue'ya gönlünü kaptırmış olması senin esenliğin demektir.

— Evet, ama evlenmeleri olanaksız.

— Ne diyorsun... Delikanlı evli mi yoksa?

— Değil, ama başka bir genç kızı seviyor.

— Sevdiği kız çok mu zengin?

— Yok canım, meteliksizin teki!

— Amma budala delikanlı haa! İnanılacak gibi değil doğrusu! Böyle bir fırsatı kaçırmak için hayvan olmak gerekir.

— Doğru, ne yazık ki, Lucien, Mary ile evlenmeyi reddetti.

— Şimdi anlamaya başladım. Demek ki. işleri o kakavan kız altüst ediyor; ortadan kalkmasını istediğin o?

— Evet o.

— Yani o kız yok olunca, Lucien Labroue, kendisine sunduğun serveti elinin tersiyle itecek ölçüde dangalak olmaktan kurtulacak...

— Kızımı kurtarmak için bulduğum çare bu.

— Pekâlâ, hala oğlu, işleri yoluna koymayı üstüme alıyorum. Senin adamınım ben! Hiç merak etme, yeğenim Mary çok geçmeden Bayan Labroue olacak. Peki, şu allahlığın tutulduğu kız kimmiş bakalım? Nerede oturuyormuş?

— Ne adını, ne de nerede oturduğunu biliyorum.

— Vay canına, bu duruma göre sonuca varmam imkânsız gibi bir şey.

— Haklısın, yalnız düşündüğüm bir çare var ki, kız hakkında bilgi edinmemize yarıyabilir. Lucien'i makine kurdurmak ve yeni iş planları almak üzere, üç haftalığına Bellegarde'a gönderiyorum.

— Çok güzel! Demek bu süre boyunca delikanlının ayağımızı bağlaması olanaksız.

— Yarın erkenden makineleri trene yükleteceği için bu gece fabrikada yatacak. Pazartesi sabahı hareket edecek...

— Ötesini söylemeye gerek yok, dedi Ovide. Anlaşıldı! Pazar günü serbest olduğuna ve pazartesiye yola çıkacağına göre seninki, mutlaka pazarını gözbebeğiyle birlikte geçirecek. Öyle ya, aftosu ile doya-doya vedalaşması gerek.

— Paraya gereksinmen var mı? diye sordu Garaud.

Ovide, gülümsedi :

— Gerçekten her şeyi inceden inceye düşünen bir insansın! dedi. İnsanın görenek sahibi kişilerle alışverişi olmalı! Leb demeden leblebiyi anlıyorlar. Ama görüyorsun ya, hala oğlu, ben de incelikte senden aşağı kalmam, şu ana kadar para konusunu açtım mı hiç? Hele bir kez işin hazırlığını tamamlıyalım; fiyat sorununu sonra görüşürüz. O zaman bu işin kaça mal olacağını söylerim. Labroue nerede oturuyor?

— Miromesnil Sokağı No. 87'de.

— Tamam! Arkasına düşüp onu gizlice gözetlerim. Artık, anlaştığımıza göre yemek yiyebiliriz. Karnım zil çalıyor.

— Yalnız izin ver de, ilkönce ben çıkıp arabacımla eve, akşam yemeğine gelemiyeceğimi bildireyim. Arabayı caddenin başında bırakmıştım.

— Latuile Baba'nın lokantasında beklerim seni.

Jacques Garaud, sahte kuzeninden gecenin onbirine doğru ayrıldı.

Murillo Sokağı'na doğru yol alırken, durmadan düşünüyordu :

— Ovide, tam aradığım adam. Onunla tüm engelleri aşacağımdan eminim.

Dijon'lu ise kendi kendine şöyle diyordu :

— Vay canına! Gelir kaynağımı korumam gerekiyor! Göreceğim işin karşılığına gelince... Ehh! Onun için de epeyce kopartmağa çalışacağım elbet! Hala oğlu zengin... Ne kadar ödese sarsılmaz.

IV

Mary Harmant, Lucien Labroue'nun karısı olacağını babasının ağzından işittiği günden beri, sevinçten çılgına dönmüştü. Cumartesi akşamı evde yalnız kaldı. Paul Harmant, akşam yemeğine gelemiyeceğine ilişkin haber göndermişti.

Bu beklenmedik habere, genç kızın adamakıllı canı sıkılmıştı. Çünkü o akşam Lucien Labroue ile konuşacağını umuyordu. Pazar sabahı erkenden kalkarak büyük sanayicinin çalışma odasına indi.

— Seni rahatsız ediyor muyum baba? diye sordu.

— Biraz öyle yavrum, diye yanıt verdi milyoner; önemli hesaplarla uğraşıyordum. Şaşırırsam iyi olmaz.

— Bugün ne yapıyoruz?

— Birikmiş bir yığın evrak var. Günün büyük bir kısmını bunları incelemek ve sıraya koymakla geçireceğim; akşama ise, yine birkaç saat için evden ayrılmak zorunda kalacağım.

— Bununla birlikte öğle ve akşam yemeklerini benimle yiyeceksin değil mi?

— Öğle yemeğinde beraberiz; ama akşam yemeğinde bulunamıyacağım galiba.

— Öyleyse, umduğum olmayacak demek!

— Ne ummuştun yavrucuğum?

— Lucien Labroue'yu akşam yemeğine bize çağıracağım...

— Görüyorsun ya, olanaksız.

— Hiç olmazsa öğle yemeğine çağıramaz mısın?

— Ona ise hiç olanak yok, çünkü Bay Labroue'nun yolculuğa çıkmadan önce birçok işi olacaktır.

Mary'nin yüreği oynadı; birden sapsarı kesildi. Değişik bir sesle sözünü sürdürdü :

— Yolculuk mu dedin? Bay Labroue, Paris'ten ayrılıyor mu? Neden ayrılıyor?

— Fabrikanın işleri dolayısıyla.

— Nereye gidiyor?

— Bellegarde'a. Büyük bir fabrikaya sattığımız önemli bazı makinelerin yerleştirilmesi işine nezaret edecek.

— Ayrılığı ne kadar sürecek?

— Aşağı-yukarı üç hafta. Ona verdiğim bu görev, yakında kuracağımız ortaklığın ilk adımı olacak. Ona karşı beslediğim engin güvenin bir belirtisidir böyle davranışım...

Bu sözler karşısında genç kızın yüzündeki kaygı belirtisi silinmişti :

— Öyleyse, bir diyeceğim yok... diye mırıldandı. Ama en sonra, tüm gün yalnız kalacağım demek...

— Buna ben de, en az senin kadar üzülüyorum; biliyorsun. Ne yapalım ki, işler yakamı bırakmıyor. Hele Lucien'in yokluğu işlerimi büsbütün arttıracak. Bununla birlikte, bu süre içinde sana karşı birikecek borçlarımı pek yakında fazlasiyle ödeyeceğime söz veriyorum.

— Öyle umalım.

Mary, babasının yanından ayrıldı. Paul Harmant, yalnız kalınca, çok korktuğu bir sorgudan kolayca sıyrılabildiği için kendini kutladı.

Genç kız, ilkin, Lucien'in yolculuğa çıkacağı haberi karşısında adamakıllı üzülmüş, kaygılanmıştı. Ama babasının söyledikleri içini yatıştırdı. Mary, müstakbel eşinin gidişini, babasının ona karşı beslediği güvenin, ona verdiği değerin belirtisi olarak görüyordu artık. Böylece Bayan Harmant, tasası dağılmış bir halde, dairesine çıktı ve saat on bire kadar

orada kaldı. On birde kusursuz bir zevkle dikilmiş pek zarif bir giysi giyerek aşağıya indi.

— Ne kadar güzelsin, nonoşum! diye haykırdı Paul Harmant. Göz kamaştırıyorsun! Düşündüğün bir şey mi var yoksa?

— Ahbablarımı ziyarete gitmeyi düşünüyorum! Bugün pazar olduğuna göre, eğer kimseyi evinde bulamazsam, koruda araba gezintisine çıkacağım. Evde kalırsam sıkıntıdan patlarım. Akşam yemeğine kadar dışarıda kalacağım.

Saat birde genç kıza, arabanın evin ön bahçesinde hazır olduğunu gelip haber verdiler. Mary, aşağıya inip arabasına yerleştikten sonra arabacıya emir verdi :

— Bourbon Rıhtımı, Numara 9.

Lucien'in peşine düşmek Ovide Soliveau için eğlenceli bir işti. Duvarcı kılığına girerek delikanlıyı evine kadar gizlice izledi. Lucien, makine sandıklarını Lyon garına götürdükten sonra evine döndü. Hazırlanıp, çıkacağı için arabacıya kapının önünden ayrılmamasını emretti. Lucien Labroue içerdeyken, Ovide Soliveau araba değiştirerek Lucien'in bindiği faytonun birkaç metre arkasına çektirip beklemeye koyuldu. Bu arada arabacıya, öndeki fayton hareket eder etmez onu izlemesini emretti.

Lucien Labroue'yu taşıyan arabanın atı tırıs gittiği için, takip pek kolay oldu. İki taşıt birbiri peşinden Bourbon rıhtımına vardılar. İlk araba 9 numaralı evin önünde durdu; ikincisi ise Marie Köprüsünün dönemecinden öteye geçmedi. Lucien kaldırıma atladı, arabacının ücretini verdi; sonra eski bir binanın saçağı altından geçerek kayboldu. Ovide, olan biteni büyük bir dikkatle izliyordu.

— Kız, burada otursa gerek... diye mırıldandı. Şimdi son derece şeytanca bir çare bulup kızın adını ve kaçıncı katta oturduğunu öğrenmeli.

Ovide, faytonundan indi.

Lucien Labroue, bildiğimiz gibi, Jeanne Fortier'nin kaldığı katta oturan nişanlısının yanına gitmek üzere sağdaki merdivene doğru yürüdü. Lucie kapının eşiğinde bekliyordu.

Genç adam onu kolları arasına alarak alnından ve saçlarından doyasıya öptü.

Seni yaramaz seni! Yarım saatten fazla beklettin! dedi genç kız.

— Doğru, elimde olmıyan nedenlerle geciktim; daha erken gelmem olanaksızdı.

Lucien, Paul Harmant'ın isteği üzerine kabul etmek zorunda kaldığı görevi genç kıza anlattı :

— Peki, öyleyse; affettim, dedi. Lucie. Hemen sofraya oturalım. Açlıktan ölüyorum...

— Lison Ana yemekte bulunmayacak mı? diye sordu Lucien.

— Hayır şekerim! Zavallı Lison Ana bir an bile serbest kalamıyor! Patronu, Bayan Lebret hasta, hem de ağır hasta. Lison Ana, gece gündüz başında bekliyor. Üstelik sabah-akşam müşterilere ekmek dağıtmayı da ihmal etmiyor.

— Bu temiz yürekli kadını çok seviyorsunuz, değil mi?

— Evlenir evlenmez verdiğimiz sözü yerine getireceğiz Lucien'ciğim. Onu yanımıza alacağız; ihtiyarlığını mutluluk içinde geçirmesini sağlayacağız.

— Tanrı nasip ederse yakında dileğimiz olacak sevgilim!

— Bay Harmant'ın yanındaki işinden çok memnunsun değil mi?

— Tabii... Patron bana büyük bir güven besliyor... Bununla ilgili olarak, sizi belki biraz üzecek olan bir haberim var : İki hafta birbirimizi göremiyeceğiz...

— İki hafta birbirimizi göremiyecek miyiz? diye yinelodi genç kız. Neden?

— İki belki de üç hafta sürecek bir yolculuğa çıkacağım. Bay Harmant, önemli birtakım makinelerin kurulması işini yürütmek ve kendisini temsil etmek üzere beni Bellegarde'a gönderiyor.

— Bu yolculuğun bize yararlı olacak bir yanı var mı?

— Evet, hem de çok sevgilim!

— Eh! öyleyse katlanacağım. Madem ki, bu iş bir an önce evlenmemizi sağlayacak, sorun yok! Bana mektup yazacaksın değil mi?

— Seni bir gün bile mektupsuz bırakmayacağıma söz veriyorum. Ayrılışımı üzüntü konusu yapmanı istemem. Üç hafta çabuk geçer. Hem sonra, yine söylüyorum, bu yolculuk bizim için çok kazançlı olacak. Yolluk olarak elime bol para geçecek. Sermaye biriktirmek için ne kadar sabırsızlandığımı biliyorsun.

— Patronundan memnun olduğuna göre, sabırsızlanacak ne var?

— Memnunum, ama hoşuma gitmeyen bazı şeyler de yok değil; bunları sana ilerde anlatırım...

— Şimdi söylemene engel olan ne?

— Bunu bırakalım şimdi... Başka şey konuşalım. Ben Paris'te bulunmadığım sürece, Lison Ana'nın yanında bulunamıyacağına çok üzülüyorum. O temiz yürekli kadın sadık koruyucundu.

— Patronun durumu, dün biraz düzelir gibi olmuş. Kadıncağız iyileşir iyileşmez, Lison Ana, eskisi gibi, vaktinin çoğunu benimle geçirecek. Neredeyse gelir; ne var ki birkaç dakikadan fazla kalamıyor. Hal-hatır sorup gidiyor.

Şimdi, gelecek mutlu günlerden söz ederek yemeği tamamlıyan iki sevgiliyi burada bırakalım, Lucien Labroue'nun kimin yanına çıktığını öğrenmenin yolunu aramakta olan Ovide Soliveau'ya dönelim.

Dijon'lu, epey bir süredir evin önündeki kaldırımda bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Dikkati çekmemek için, bazı kere caddenin öbür yanına geçerek bir bıçakçı dükkanının vitrinindeki nesneleri ilgiyle seyrediyormuş gibi görünüyordu. O sırada gözleyici, ansızın boğuk bir haykırışla sevincini belirtti.

En üst katın pencerelerinden biri açılmıştı. İlkönce Lucien Labroue tek başına göründü, sonra arkasına dönüp bir şeyler söyleyince Lucie de pencereye çıktı. Arada epeyce uzaklık olmasına karşın, Ovide genç kızın yüz çizgilerini eksiksiz ce ayırdediyordu.

— Bak sen diye mırıldandı. Çapkın delikanlının zevki hiç te fena değilmiş doğrusu; Nefis bir parça, hem de pek ne-

fis!... Resmini kafama yerleştirdim; bir daha silinmiyecek biçimde yerleştirdim.

Lucie, elindeki açık mendili pencerenin parmaklığına serdi; dirseklerini dayadı. Bir aralık, genç kız, Lucien'in öpme girişiminden sakınmak için geriye çekildi. Bunun üzerine parmaklığa serili mendil boşluğa kayıverdi ve döne dolaşa Soliveau'nun ayaklarına düştü. Ovide, acele ile mendili yerden aldı.

Lucie. pencereden Soliveau'ya anlaşılması kolay bir takım el işaretleri yaptı. Ovide Soliveau da aynı şekilde mendili kapıcıya bırakacağını işaret ederek genç kıza yanıt verdi. Nişanlılar o anda pencereden ayrıldılar. Ovide, görevini son derece kolaylaştıran bu olaydan memnundu; hemen bahçeye girdi. Tam o anda evin önünde bir fayton duruyor ve içinden Mary Harmant iniyordu.

Kapıcı kadın, duvarcı kılıklı Ovide Soliveau'nun kendisine doğru geldiğini görünce, işini bıraktı.

— Buyurun, ne istiyorsunuz? diye sordu.

— Efendim, diye yanıtladı Ovide, genç bir bayan binanızın altıncı katından mendilini düşürdü. Onu getirdim size.

— Altıncı kattan mı?... dedi kapıcı kadın. Terzi Bayan Lucie olacak o halde. Orada o oturuyor... Çok teşekkür ederim arslanım. Ben kendisine veririm.

— Geliyorum... diye seslendi Lucie merdivenlerden.

Ovide, öğreneceğini öğrenmişti. Oradan ayrılmak üzere geriye döner dönmez Mary ile burun buruna geldi. Mary Harmant, Ovide'nin hemen peşinden gelmiş ve yolunu tıkamıştı. Ovide şaşırdı; tanınmamak için başını birden yana çevirerek çeviklikle kendini kenara attı. Bereket versin ki, Mary onunla ilgilenmiyordu.

— Bayan Lucie'yi arıyorum! Terzi! diye sordu Mary.

— Altıncı katta efendim. Sağdaki kapı, diye yanıtladı kapıcı kadın.

— Teşekkür ederim.

Genç kız, üstü-başı sıva lekeleriyle bulanmış olan sahte duvarcıya sürünmekten sakınarak merdivene doğru yöneldi. Ovide yolu serbest bulunca, dışarıya fırladı; bahçeden hızla

ayrıldı. Öte yandan Lucie merdivenin son basamaklarını inmek üzereydi. Mary'yi görünce sevindi :

— Sizi bu evde görmek, ne büyük mutluluk efendim! dedi.

— Lucie'ciğimi görmeye geliyorum, diye yanıt verdi Mary.

— Ohh! Beni ne çok sevindirdiniz bilemezsiniz! Hem size bir sürprizim var!

— Bana mı? Nedir o?

— Söylemek istemem... Göreceksiniz. Yavaş yavaş çıkınız efendim; yorulmayasanız.

İkinci katta, Mary, biraz dinlenmek üzere durdu. Halsizdi. Hasta göğsünden hırıltılar yükseliyordu.

— İsterseniz bana tutunun efendim.

— İyi olur! Teşekkür ederim.

Ve Paul Harmant'ın kızı bir eliyle tırabzana, ötekiyle Lucie'nin koluna tutunarak basamakları tırmanmaya devam etti.

— Ne iyi ettiniz de beni görmeye geldiniz efendim; sizi görünce o da şaşıracak!

— O da kim, Tanrıaşkına? diye sordu Mary merakla.

— Bu bir sır... Size bir sürpriz! Göreceksiniz.

Her katta biraz dinlenerek en üst kata çıktılar. Lucie kapıyı açtı; sevinçli bir sesle konuyu anlattı:

— İşte, dedi, sürprizimi nasıl buldunuz?

Terzi kız, Mary ile Lucien'in beklenmedik bir anda karşılaşmaktan duydukları garip heyecanı sevincinden farkedemiyordu.

Paul Harmant'ın kızı, yüreğine çöken acılı bir önsezinin etkisiyle irkildi. Heyecanını yenmeye çalıştı :

— Demek sizdiniz Bay Labroue! dedi. Gerçekten sizinle burada karşılacağımı hiç aklıma getirmiyordum. Söyler misiniz, hangi rüzgâr attı sizi buraya?

Lucien'in güçlükle bir şeyler kekeliyeceği sırada, Lucie araya girdi. Gülümsiyerek, söze başladı :

— Bunda şaşılacak bir şey yok efendim. Bay Lucien her pazar burada bulunur.

— Yaa! Bay Labroue'yu uzun zamandan beri tanıyorsunuz demek?.

— Aşağı-yukarı iki yıldan beri tanışıyoruz efendim... diye yanıtladı Lucien. Miromesnil Sokağına taşınmadan önce, bu evde oturuyordum...

— Kapı karşı komşumdu... diye ekledi Lucie. İnsan, kapısının karşısındaki komşusuyla hele altıncı katta, sık sık karşılaştığı için tanışıyor, konuşuyor ve yakın arkadaş oluyor...

Milyoner'in kızı soğuk bir sesle söze karıştı:

— Yakın arkadaş! diye yineledi. Artık her şeyi anlıyorum!

— Namuslu bir genç kızla, dürüst bir delikanlının birbirini nasıl sevmesi gerekiyorsa, biz de birbirimizi öylece sevdik, diye devam etti Lucie. Size sözünü ettiğim genç adam buydu işte. Babanız sayesinde, Lucien'in, babanızın kuruluşunda iş sahibi olması sayesinde hayallerimizi gerçekleştirebileceğiz. Uzun zamandan beri tasarladığımız amaca ulaşabileceğiz.

— Yani evleneceksiniz, değil mi? diye sordu Bayan Harmant.

Lucien, Mary'nin kendisini sevdiğini sanayiciden öğrenmiş olduğu için, bu sözlerin genç kızı ne denli üzeceğini çok iyi biliyordu. Ve bu yüzden azap içinde kıvranıyordu... Fakat ne gelirdi elinden? Terzi kız konuğunun sarsıldığını farketti.

— Aman Tanrım! Neyiniz var efendim? Sarardınız... Oturun rica ederim...

Mary gururu sayesinde, kendinde, bitkinliğini yenecek kadar güç bulabildi. Dudaklarını gülümsemeye zorladı:

— Hayır... Hayır... Merak etmeyin... Hiçbir şeyim yok... Sizi görmek üzere şöyle bir uğramak istemiştim sadece... Şimdilik Allahaısmarladık. Eve dönmem gerekiyor.

— Hemen gidecek misiniz efendim? diye atıldı işçi kız. Ama geleli henüz bir kaç dakika bile olmadı.

Mary kararlı bir sesle yineledi:

— Eve dönmeliyim...

Sonra Lucien'e dönerek ekledi:

— Bayan Lucie bana sürprizi olduğunu söylemişti. Benim için gerçekten büyük bir sürpriz oldu bu; hem de Lucien'in tahmin edemeyeceği kadar büyük. Gördüklerimi babama anlattığımda, eminim ki o da en az benim kadar şaşıracak.

Bayan Harmant'ın geldiği andan beri genç adam tedirgindi ve tedirginliği her geçen dakika biraz daha artıyordu. Lucie'ye gelince; konuğunun niçin birdenbire değiştiğini bir türlü anlıyamıyordu. Mary kapıya doğru yönelmişti bile. Kapıda durdu ve geriye dönerek sordu :

— Demek yakında evleneceksiniz?

— Babanıza, bu konuda söyliyebileceğim ve söylemek zorunda kaldığım şeyleri anlattım efendim; diye yanıtladı Lucien.

Mary donakalmıştı :

— Babama tasarınızdan sözettiniz demek? diye sordu. Ne zaman?

— Önceki gün.

— Yaa! Çok güzel! Kutlarım. Her ikinize de mutluluk içinde geçecek uzun bir gelecek dilerim. Sakın bu durum, bana dikiş dikmenize engel olmasın Lucie. Sözünüzde duracağınızı umuyorum. Şimdilik hoşça kalın!...

Milyonerin kızı hızla odadan çıktı. İşçi kız, bir türlü çözemediği garip bir bilmece karşısında kalmıştı.

— Ne oluyor Tanrıaşkına sevgilim? Neden Bayan Harmant bizi birlikte görünce ansızın değişiverdi? Bana karşı son derece iyi davranan o yumuşak başlı kızın sesi niçin birdenbire sertleşiverdi? Sonra, uzun bir yarenliğe geldiğine göre, neden bu kadar çabuk ayrıldı? Hem de gözleri yaşlı ve pırıltılı bir durumda...

Genç adam, Bay Harmant'la kendisi arasında geçen konuşmayı anlatıp da onun yüreğine kuşku sokmak istemiyordu.

— İnan hiçbir şey bilmiyorum Lucie'ciğim... diye yanıt verdi. Bayan Mary hasta, biliyorsun. Altı kat merdiven çıkmış olması ona ansızın dokunmuş olacak. Seni olduğu kadar beni de şaşırtan o acayip tutumu bu yüzden takınmış olsa gerek.

— Çok tuhaf bir hali vardı doğrusu! dedi Lucie.

— Haklısın sevgilim; ama, sonuçta, milyonlarının kurtaramadığı zavallı bir sinir hastasından bize ne? Onun ziyareti pazar tatilimizi zehir etmesin! Biraz çıkalım mı?

— Çok iyi olur, diye yanıtladı Lucie, yalnız Lison Ananın geleceği saatlerde, yani beşle altı arasında dönmüş olmalıyız...

— Döneriz yavrum. Şöyle bir dolaşır geliriz.

Ovide Soliveau, sahte kuzeninin kızını beklenmedik bir anda karşısında görüp, onun terzi Lucie'yi sorduğunu işitince şaşkına dönmüş ve hızla arabasına yönelmişti.

— Daha fazla bu çevrede dolaşmak yararsız. Bir kere öğrenmek istediklerimi öğrendim. Üstelik, bu durum karşısında bizim eski patronla sorunu görüşmemiz gerekiyor. Mary'nin terzi kızı ziyaret etmesini biraz acayip buluyorum. Lucien Labroue, Mary'le evlenmeyi reddediyor.. Ve Mary, Lucien, kızın evinde bulunduğu bir sırada oraya geliyor. Ne biçim iştir bu? Anlıyamıyorum.

Mary Harmant'a dönelim. Evine gelir gelmez genç kız, doğruca babasının çalışma odasına gitti. Boğuk bir sesle ve tıkanırcasına söylenmeye başladı:

— Beni aldattın! dedi. Bana yalan söyledin! Lucien beni sevmiyor... Başkasını seviyor o...

— Mary, yavrucuğum, nasıl öğrendin bunu? Lucien'i yola getirmek için her türlü çareye başvurmaya karar verdim. İstediğimin yerine geleceğinden emin olduğum için senden bu sahte aşkı gizledim. Bu sırrı sana kim açıkladı?

Kim mi açıkladı? Lucien'in sevgilisi! Onun sevgisinden gurur duyuyor. Mutluluğunu ortalığa yaymak için tellâl bağırtacak neredeyse. Ve Lucien, kızın sözlerini işittiği halde, tek sözcük etmedi. Her şeyi öğrendiğime inandın mı şimdi? Beni gene aldatabileceğini umuyor musun?

— Lucien'i gördün mü yani? diye sordu sahte Paul Harmant.

— Evet, kızın evinde gördüm... Nişanlısının yanı başında... İkisi de mutluydular... Ve onların mutluluğunu görünce, oracıkta düşüp öleceğimi sandım.

— Lucien o kadına karşı gerçek bir sevgi besleyemez, onunla evlenmeyecektir; göreceksin...

Genç kız hıçkırarak ağlamağa başladı.

— Niçin bana yalan söyledin? diye kekeledi. Neden hâlâ yalan söylüyorsun? Yalan söylemekle bana çok, ama çok kötülük ettin. Hayal olmaktan öteye geçemiyecek bir umut yerleştirdin yüreğime. İşte şimdi soğuk ve korkunç gerçek karşıma çıktı; bundan sonra yaşıyamam ben artık.

Bu sözler Jasques Garaud'nun içini kemiriyordu. Başı çatlıyacaktı neredeyse. Çıldıracağını sandı:

— Mary, diye haykırdı, canım kızım, biricik sevgi ve sevinç kaynağım benim, yalvarırım, sakin ol üzme beni. Dinle! Sana yalan söyledimse, acı çektiğini ve ağladığını görmeye yüreğim dayanmadığı için şöyledim...

— Lucien'in başkasını sevdiğini biliyor muydun?

— Evet, bunu bana söylemişti. Ben de kendisine senin eğilimini hissettirmiştim. Onu inandıracağımı, hayatını mahvetmesine engel olacağımı umuyordum. Hâlâ daha umudumu kesmiş değilim. Onu, seni sevmeye ve sana mutluluk vermeye hazır bir durumda ayağına getireceğime inanıyorum.

— Mutluluk! Benden ne kadar uzak!...

— Lucien'in karısı olacağına dair, annenin anısı üstüne yemin etsem inanır mısın?

— Hayır... diye yanıt verdi genç kız. Beni bir kere aldattın; yeniden aldatamazsın!

— Peki ama, sana kutsal bir yeminle söz veriyorum. Yeminimi yerine getirmezsem büyük bir günah işlemiş olurum! Kesin olarak söylüyorum ki, Lucien seninle evlenecek ve seni sevecektir!

Mary, babasının kollarına atıldı...

— Ohh! Sözünde dur! Bu işi mutlaka yap! diye kekeledi; bunu yapmakla beni kurtarmış olacaksın! Ama başaramayacaksın... Lucien, ONU seviyor.

— Kimmiş o kadın?

— Lucie... Bayan Augustine hesabına çalışan bir terzi; kimsesiz büyümüş, önemsiz bir kız.

— Kimsesiz mi?... diye yineledi Jacques Garaud heyecanla. Demek ne annesi var, ne de babası?

— Ahh! Ondan öylesine nefret ediyorum ki... Sevincimi, mutluluğumu, umutlarımı, her şeyimi elimden aldı; Her şeyimi!

Mary o anda azgın bir öfkenin pençesine kaptırmıştı kendini. Yüzü biçimsizleşmişti.

Jacques Garaud yalvaran bir sesle; işi yumuşatmaya çalışıyordu :

— Canım yavrum dedi, ne olursun sakin ol! Yalvarırım, üzme kendini! Yemin ettim, sözümde duracağım... Lucien'in karısı olacaksın...

Mary, babasına gülümsemeye çalıştı. Üzgün bir yüzle başını eğerek çekip gitti.

Biliyoruz ki, Jules Labroue'nun eski ustabaşısı, Alfortville cinayetinin ve yangının faili Jacques Garaud, gerekirse kızının rakibini ortadan kaldırmaya karar vermişti. Biraz önce duyduğu büyük acı, onun masum Lucie'ye karşı beslediği kini bir kat daha arttırmıştı. Sahte dayı oğluyla anlaştıkları şekilde, Garaud, Clichy Caddesindeki küçük eve gitti. Ovide sanayicinin yolunu bekliyordu.

— Ohh! En sonra gelebildin! Mesleğimin gereği yolunu gözlüyordum! Seni sabırsızlıkla beklediğimi söyleyebilirim! Söyliyeceklerim pek çok... Bizimkini gizlice gözetledim. Şıllığın adını da öğrendim.

— Bu konuda senin bildiklerini, ben de biliyorum.

— Olanaksız.. Yoksa kızın mı anlattı?

— Evet.

— Peki, Mary nereden tanıyormuş o kızı?

— Bu Lucie kızının terzisine çalışıyormuş.

— Yeğenimin Bourbon rıhtımına niçin gittiğini şimdi anladım.

— Orada karşılaştınız mı onunla?

— Burun buruna geldik.

— Öyleyse tanımıştır seni?

— Yok canım! Beni o denli aptal mı sandın sen? Duvarcı kılığına girmiştim. Bunu bırak da, sevdiği adamı terzi kızın evinde bulunca zavallı yeğenim kimbilir ne kadar bozum olmuştur?

— Mary korkunç bir umutsuzluk içinde!

— Vay canına, kızcağız işlerin adamakıllı çıkmaza girdiğini anladı tabii! Ama ona üzülmemesini öğütle! Umarım ki, sekiz gün içinde, yeğenimin Bayan Lucie'den korkması için hiçbir neden kalmayacak. Şimdi, söyler misin, nerde çalışıyormuş bu Lucie?

— Bayan Augustine'de; çok tanınmış bir kadın terzisi... Castiglione Sokağının dönemecinde, Saint-Honoré Sokağında.

— Bu çok önemli bir bilgi. Şimdi gelelim sorunun önemli noktasına! Genç kızı yok etmekle, ailesini allak bullak etmiş olacağız.

— Lucie'nin ailesi yok, kimsesiz bir kız o.

— Güzel! İşler yolunda! Kızı arayacak kimse olmadığına göre, polis de işi gevşek tutacak.

— Ne yapacaksın şimdi?

— Ne mi yapacağım? Şeytana külâhı ters giydireceğim! İlkönce, pilicin gidiş-gelişlerini gözetleyeceğim. Elde edeceğim bilgiye göre planlarımı tamamlayacağım. Bana güvenmelisin, hiç de kafasız bir insan değilim. Yalnız..

— Yalnız, ne? diye sordu Jacques Garaud.

— Düşünüyorum da... Bu iş epey tuzluya patlayacak.

— Ne kadar istiyorsun? Yirmi bin frank yeter mi?

— Fena değil! Belki o kadar masraflı olmaz... Ama belki de, biraz fazla bile gidebilir. Hiç belli olmaz...

— Bir kere daha söyleyeyim, masrafın önemi yok; yeter ki Lucien, Mary'ye dönsün ve Mary mutluluğa kavuşsun...

— Neyse, yirmi bin frank verirsin şimdilik.

— Biliyorsun ki, Lucien Labroue'nun ayrılığı yirmi günden fazla sürmeyecek!

— Yirmi günden önce her şey tamam...

İki suç ortağı, yarım saat daha çene çaldıktan sonra birbirlerinden ayrıldılar.

Paul Harmant konağına döndü. Başı dinlenmiş, yüreği hafiflemişti. Bir tek şey düşünüyordu : kızı mutluluğa erecekti... Ötesi vız gelirdi.

Lucien ile Lucie, Jardin des Plantes'ta bir süre gezindikten sonra Bourbon rıhtımına döndüler. Lucie'nin odasında geçen olay belleklerinden silinmiş gibiydi. Genç kız neşeli neşeli konuşarak akşam yemeğini hazırlamaya koyuldu. Saat altı buçukta, genç kız Lucien Labroue'yu güleryüzle sofraya çağırdı :

— Nişanlım efendim, yemeğiniz hazır. Sofraya lütfen!

— Lison Ana gelmeyecek mi acaba?... dedi Lucien.

Genç adam, sözünü henüz bitirmemişti ki, kapının hafifçe tıklatıldığı duyuldu.

— Girin!... diye seslendi Lucie.

Kapı açıldı ve Lison Ana içeriye girdi. Lucie koşarak Lison Ana'yı kucakladı.

— Bizimle yemek yiyeceksiniz, değil mi? diye sordu genç kız.

— Hayır yavrucuğum, diye yanıtladı Jeanne; çok iyi olurdu, ama olanaksız. Bayan Lebret'nin durumu ağırlaştı yine. Dükkâna dönmem gerekiyor. Bu gece giymek üzere bir hırka almaya geldim. Ama ikinizi de görmeden odama uğramak içimden gelmedi. Bay Lucien'in de burada olduğundan emindim.

— Lucien'i üç hafta göremiyeceğim dedi Lucie.

— Göremiyecek misiniz? diye sordu Jeanne. Doğru mu bu?

— Evet Lison Ana, diye yanıt verdi genç adam, önemli bir işe nezaret etmek üzere taşraya gidiyorum.

— Ayrılığınız üç hafta sürecek demek?

— Aşağı-yukarı...

— Çok uzun bir zaman bu! dedi genç kız. Siz de yanımda bulunup bana arkadaşlık edemiyeceksiniz Lison Ana.

— Buna çok üzülüyorum yavrum; hem de pek çok. Biliyorsunuz; ama ne yapayım, o kadıncağızın yanından ayrıla-

mam; bana çok iyiliği dokundu. Başucunda benim bulunmamı istiyor. Gitmeliyim artık. Eminim ki, Bayan Lebret, dönemediğimi görünce sabırsızlanmaya başlamıştır. Size iyi yolculuklar Bay Lucien! Hiç merak etmeyin bir an bile aklımızdan çıkmayacaksınız. Değerli hazinenizi olabildiğince sık dolaşmak için elimden geleni yapacağım.

Saat ona doğru, Lucien her gün mektup yazacağına ilişkin verdiği sözü tazeliyerek Lucie'nin yanından ayrıldı.

V

Ovide, en ufak tereddüde ya da iç tedirginliğine yer vermeden, Jacques Garaud'nun korkunç önerisini kabul etmişti. Tasarlanan cinayetin hazırlığı, Ovide'e eğlence gibi geliyordu. Ovide Soliveau, çeşitli kılıklara girmesi gerekeceğini düşündü; çünkü Lucie'nin yok edilmesinden sonra güvenlik mensupları birtakım araştırmalar yapacaklardı. Onların ağına düşmemek gerekiyordu.

Ovide Soliveau, o sabah erkenden kalktı ve gezinerek bitpazarının bulunduğu Temple semtine gitti. Pek ucuz fiyata, değişik-değişik elbiseler satın aldı.

Salı sabahı, Ovide, komisyoncu kılığına bürünerek evinden çıktı. Clichy meydanına gitti. Oradan, Saint-Louis adasının yakınına kadar giden bir omnibüse atladı. Kılık kıyafetiyle, tepeden tırnağa tam bir komisyoncu halini almıştı. Yüzü makyajlı Dijon'lunun tanınması olanaksızdı. Lucie'nin oturduğu eve birkaç adım kala, Ovide, cebinden bir parça kâğıt çıkardı, genç kızın adresini yazdı. Sahte komisyoncu, kemerin altından geçip bahçeye girdi ve doğruca kapıcının odasına yöneldi. Elindeki kağıtta yazılı adı okuyormuş gibi bir tutum alarak kapıcıya sordu :

— Bayan Lucie'yi, lütfen efendim? dedi.

— Altıncı katta, soldaki kapı.

— Kendisi evde mi?

— Mutlaka evdedir.

Ovide merdiveni çıkmaya başladı. İkinci kata gelince durdu. Kendi kendine düşündü :

— Kız, evinden bu saate kadar ayrılmadığına göre, dedi,

çalışıyor demektir. Öyleyse ustasının atölyesine iş götürmesi olasılığı var. Bu durumu birazdan anlarım.

Dört-beş dakika bekledikten sonra indi. Ve Bourbon rıhtımından ayrılıp Saint-Honoré Sokağına gitti.

Sahte komisyoncu, doğruca Bayan Augustine'in atölyesine çıktı, zili çaldı. Yabancı şivesiyle sordu :

— Bayan Luchie'yi, lütfen!

Provacı kız, gülerek yanıt verdi :

— Kimmiş bu Bayan Luchie? dedi.

— Sizin kuruluşun işçilerinden biri olacak!

— Haa! Lucie... Burada çalışmıyor. Buradan iş alıyor, evinde dikiyor.

— Bourbon rıhtımında mı yani?

— Evet! Ona mektup falan mı getirdiniz?

— Hayır... Bir bay tarafından gönderildim.

— Güzel! Kuşkulanıyordum zaten. Yaa! Demek o yalancı sofunun baylarla ilişkisi var! Öyleyse o bay, Lucie'nin evine gitsin!

— Teşekkürler efendim.

— Peki, nasıl bir bay bu? diye sordu provacı kız.

— Hali vakti çok yerinde bir adam efendim.

Ovide, topukları üstünde geriye döndü. Basamakları inerken, kendi kendine tasarılar düzenliyordu :

— Arkadaşını kıskanıyor diyordu, ondan nefret ediyor. Bu durum da bizim işimize yarıyabilir belki. En ufak fırsatlardan bile yararlanmalı; boşuna oyalanmamalı :

Kaldırıma inince durdu.

— Lucie buraya yalnız iş getireceği zamanlar geliyordur, diye mırıldandı; yani gündüzleri. Oysa gündüzün işi halletmek olanaksız. Ama bu durum beni işimden alakoymaz. Yeni ve daha etraflı bilgiler edinmeye çalışacağım. Peki kimden? Kuşkusuz yukarıdaki kızdan. Hiçbir fırsatı kaçırmamam gerektiğini söylüyordum. Evet, hedefe ancak bu şekilde ulaşabilirim.

Ovide, oradan uzaklaşmadı. Aklına gelen çareye derhal başvurmalıydı. Bayan Augustine'in dikimevine girerek doğru-

ca kapıcının odasına yöneldi. Kadın yemek pişirmekle uğraşıyordu. Kocası sokaktaydı.

— Özür dilerim efendim, dedi; Bayan Augustine'in işçileri saat kaçta atölyeden çıkıyor, söyler misiniz lütfen?

Kapıcı kadın gülümsedi; hayatın gizli-kapaklı yanlarını pek iyi bildiği belliydi.

— Bunu, kendiniz için sormuyorsunuz tabii?

Ovide gülmeye koyuldu.

— Sorunu hemencecik anlayıverdiniz! dedi. Ve kadının avucuna bir «lui» sıkıştırdı.

— Peki, ama Bayan Augustine'de çeşitli işlerde çalışan kızlar var; terziler, tezgâhtarlar, provacı kızlar.

— Provacı kızları sormak istiyordum.

— Onlar, akşam üstü saat sekizde çıkıyor. Provacı olarak çalışan üç kız var : Bayan İrma, Bayan Reine ve Bayan Amanda. İçlerinden bir tanesi pek neşeli ve serbest bir esmer güzeli... En genci de o.

— Sağ yanağının alt kısmında beni olan mı?

— Tamam!.

— Peki, bu kızlar gündüzleri bazı kere buradan ayrılıyorlar mı?

— Bir saat yemek paydosu var. Saat onbirden sonra birbiri peşi sıra yandaki küçük lokantaya giderler.

— Teşekkür ederim, bayan.

Ovide, edinmek istediği bilgiyi aldıktan sonra çekip gitti. Birazdan Bayan Amanda merdivenlerde göründü. Genç kız aşağıya iner inmez doğruca kapıcıya gelip sordu :

— Benim için bir şeyler var mı, Bayan Bardet?

Bayan Bardet sır saklıyormuşcasına dudaklarını ısırdı :

— Oldukça önemli bir haberim var.

— Biri benimle ilgili bir şey mi söyledi?

— Sizi sordu?

— Kim bu? Yakışıklı bir adam mı bari?

— Sizi soran adam yakışıklı değildi; ama onu başkası göndermiş; o kimbilir ne yakışıklıdır.

— Ne sordu?

— Saat kaçta öğle yemeğine çıktığınızı... Akşamları saat kaçta atölyeden ayrıldığınızı...

— Bunları kendisine söyledin mi?

— Gerekli bilgiyi verdim. Üstelik sizi öyle bir övdüm ki...

— Bayan Bardet, hayırlı bir kısmet çıkarsa, bu iyiliğinizi karşılıksız bırakmıyacağım... Size köstekli bir altın saat armağan edeceğim.

— İnşallah kızım!

— Şimdi yemeğe koşayım... Geç kaldım.

Amanda Régamy, yirmi iki yaşındaydı. Güzel bir kızdı, çekici bir hali vardı, zarif giyiniyordu. Bayan Augustine müessesesine alınmasında bu durumun büyük payı olmuştu.

En basit ahlak kurallarından bile yoksun bir kızdı Amanda. Lüks içinde yaşamaya, maddi zevklerle dolu, işsiz-güçsüz bir yaşam sürmeye can atıyordu. Bayan Augustine'in yanına girmeden önce, bir sene kadar Joigny'de bir kadın şapkacısında çalışmıştı. Oradan, ilerde öğreneceğimiz üzücü bir macera yüzünden ayrılmak zorunda kalmıştı.

O gün, Amanda giysi provalarını dikkatsizce ve biçimsiz bir şekilde yaptı. O denli beceriksizce davrandı, elleri o denli birbirine dolaştı ki, rötuşları toplu iğne ile tuttururken birkaç müşterinin canını yaktı. Dakikalar, saatler kadar uzun gelmişti bugün ona. Paydos saati hiç gelmeyecekti sanki! En sonra, saat sekize çeyrek kala, Amanda, tuvalet odasına geçerek üstünden Bayan Augustine'e ait şatafatlı elbiseyi çıkardı, kendisine çok yakışan sade elbisesini sırtına geçirdi ve çıktı.

Bu kez kapıcıya uğramadı, doğruca sokak kapısına yöneldi. Kapının dışında durdu ve kaldırımın sağına-soluna göz gezdirdi. Elli yaşlarında, kır saçlı bir adam ilişti gözüne sadece.

— Bu olmasa gerek... diye mırıldandı.

Yavaş adımlarla yürümeye başladı. Kır saçlı adamın yanından geçerken, adam onu gülümseyerek selâmladı. Bunun üzerine, Amanda, büyük bir şaşkınlığa düşmeksizin içinden söylendi:

— Bak hele!... Bu galiba... dedi.

Amanda, kır saçlı adamın ne selamına ne de gülümseme-

sine karşılık verdi. Fakat adımlarını gittikçe ağırlaştırdı. Kendini beğenmişcesine, seke-seke yürüyordu. Bu yürüyüşün kendisine zariflik verdiği inancındaydı. Kır saçlı adam, (ki bu, okuyucularımızın yakından tanıdığı Ovide'ti) genç kızı seyrediyordu.

— Hadi bakalım! diye düşünüyordu. İstediğin kadar nazlan kekliğim! Kapıcıdan öğrendim seni... Avucumun içindesin.

Kız ile Ovide, birbirinin peşi sıra Paix Sokağını geçtiler, bulvarlar boyunca yürüdüler, Faubourg-Monmartre Sokağına saptılar ve sonunda Martyrs Sokağına vardılar. Provacı kız, tuhafiye mağazası önünde durdu. Ovide de onun hemen yanında yer aldı :

— Bayan Amanda ile mi konuşmak mutluluğuna eriyorum efendim? diye mırıldandı usulca.

— Evet efendim, diye yanıt verdi genç kız. İyi ama ben sizi tanımak onuruna eremedim.

Amanda düşündü :

— Bu adam hiç de o denli yaşlı görünmüyor. Üstelik son derece yakışıklı!

Genç kız yoluna devam edecek oldu. Ama bu kez Ovide, onu izleyeceği yerde, önünde durdu.

— Martyrs Sokağı hem uzun, hem de inişli yokuşlu, dedi; dolayısıyle son derece yorucu. Size kolumu sunmama lütfen izin verir misiniz efendim?

— Nasıl olur efendim? Sizi tanımıyorum ki!

— Anlıyorum, ama ben sizi uzun zamandan beri tanıyorum; sizi daha yakından tanımak istiyordum. Ama sıkılganlığım buna engel oluyordu.

— Bu isteğinizin sebebini bir türlü anlıyamıyorum.

— İki kelimeyle bunu size açıklıyabilirim : Sizi seviyorum!

Provacı kız gülerek yineledi :

— Beni seviyorsunuz demek! Ah! Efendim, erkekler bunu her kadına söylerler.

— Başkaları yalan söyleyebilir; ama ben açık yürekli bir insanım. Her söylediğim söz gerçeğin ta kendisidir.

— Beni sevdiğinize göre, amacınız nedir?

— Temiz bir amaçla peşinize düştüğümden emin olabilirsiniz efendim; yalnız bu sorunu yol üstünde ciddî ve tutarlı biçimde konuşmak pek güç efendim. Hem belki de henüz akşam yemeğinizi yememişsinizdir.

— Hayır efendim.

— Ben de... Öyleyse, izin verirseniz size istiridye, yılan kekliği ve yengeç ikram edeyim.

Amanda gülmeye başladı.

— Başbaşa yemek mi yiyelim yani? Nasıl olur? Biraz tehlikeli bir iş bu.

— Ben yaşta, tertemiz amaçlı bir erkekle yemek yemenin ne tehlikesi olabilir? Tereddüt etmeniz için hiç bir sebep yok. İnanın. Kabul ediniz lütfen!

— Peki, öyleyse, size güveniyorum... Kabul...

— Hah şöyle... Şuraya girelim...

Beş dakika sonra, Ovide Soliveau ile Bayan Augustine'in provacısı lokantanın küçük, özel bir odasında karşı karşıya yaydılar. Kır saçlı ve efendi tavırlı adam babaca davranıyordu. Amanda da Ovide'i gönül çekici bulmuş ve ona ciddi umutlar bağlamıştı. Yemek bitince, Ovide bir araba getirtti.

— Sizi evinize bırakacağım dedi, oradan evime giderim. Hayaliniz her an gözümün önünde olacak. Nerede oturuyorsunuz?

— Batignolles'da, Dames Sokağı Numara 29.

Fayton hareket etti ve onbeş dakika sonra kızın evinin önünde durdu.

— Sizi yine ne zaman göreceğim? diye sordu genç kız. Ovide yanıt verdi :

— Yarın saat on birde, her gün öğle yemeğinizi yediğiniz lokantada

— O lokantayı biliyor musunuz?

— Sizinle ilgili olan her şeyi biliyorum.

— Çok hoşsunuz... Yarına kadar Allahaısmarladık!

Amanda evine girdi. Ovide, arabacıya Clichy meydanına çekmesini emretti. Yol boyunca ellerini oğuşturuyor, içinden türlü şeyler geçiriyordu :

— Bayan Augustine'in atölyelerinde olup bitenleri ve Lu-

cie'yle ilgili her şeyi beş-altı gün içinde öğreneceğim... diyordu.

Ertesi gün, saat on bire çeyrek kala. Ovide küçük lokantadaydı. İki kişilik iyi bir öğle yemeği hazırlattı. Genç kızla karşı karşıya yemek yediler. Ayrılmadan önce Solivcau ile Amanda, akşam yemeği için yeniden randevulaştılar. Solivcau, bunun her gün böyle devam etmesi üzerinde durdu. Daha ertesi gün, saat tam on birde küçük lokantaya gelir gelmez genç kız, yaşlı aşığına çeşitli işlerden sözetti :

— Bugün acele etmeliyiz, dedi. Patron bir yere gönderecek beni. Dışarıda çalışan işçilerden birine giysilik götürmem gerekiyor. Balo elbisesi olacak. Acele yetişmesi zorunlu.

— Gideceğiniz yer uzak mı?

— Paris'in öbür ucu... Bourbon rıhtımı, Numara 9.

— Lucie'ye gidecek... dedi içinden Ovide; sonra yüksek sesle ekledi :

— Size arkadaşlık etmeme izin verir misiniz lütfen?

— Çok iyi olur. Bir araba getirip beni evin yirmi adım ötesinde bekleyin.

Genç kız, aceleyle yemeğini yiyerek lokantadan ayrıldı.

On dakika sonra, Amanda, faytonda, ihtiyar aşığının yanına oturmuştu. Ovide, soru sormanın tam zamanı olduğunu düşündü.

— Patronunuzun şehirde çok işçisi var mı? dedi.

— Hayır, diye yanıtladı provacı kız; dışarıya iş vermekten hoşlanmıyor. Bununla birlikte dışarıda birkaç işçisi var. Lucie de bunlardan biri...

— Kimmiş bu Lucie? diye sordu Ovide.

— Bu işi götürdüğüm kız işte.

— Güzel mi bari?

— Ne güzel, ne çirkin, ama kuş beyinlinin teki ve akla hayale gelmeyecek kadar gösterişçi. Temiz yürekli geçiniyor. Dikişte ustalığına diyecek yok; Allah için, hakkını vermeli. Bayan Augustine, ona güvenmekte haklı. Örneğin şu götürdüğüm giysilik son derece önemli bir iş, yarından sonra Garenne-Colombes'da provası yapılacak ve cumartesi akşamı saat dokuza yetiştirilecek. Lucie, bunu tam zamanında ve kusursuz olarak yetiştirir neme lâzım, bu bakımdan yaman kız!

— Bu Lucie dediğiniz bayan, bir de, o kadar uzağa provaya mı gidecek yani?

— Trenle pek uzak sayılmaz. Ben de oraya, aynı bayanın provasına birçok kereler gittim. Saint-Lazarre garından trene biniyorsunuz. Bois-Colombes istasyonunda iniyorsunuz; Versailles demiryolunun öbür tarafındaki küçük bir yolu izliyerek doğruca Paris yoluna, belediye başkanının evi karşısına çıkıyorsunuz. Gündüz giderseniz güzel bir gezinti oluyor, ama geceye kaldınız mı yandınız!

— Gece o yoldan hiç geçtiniz mi canım?

— Evet, bir kez, Lucie'yle geçtik. Gene o kadına bir gece giysisi götürmüştük. Kusuru olup olmadığını anlamak için giysiyi önümüzde giymesi gerekiyordu.

— Peki, bu giysi için yine oraya gitmek zorunda kalacak mısınız?

— Çok korkuyorum doğrusu, diye yanıtladı genç kız. Ahh! Ne sıkıntılı meslek bu, bilemezsiniz!

— Sabredin, sabredin, yavrum! Bu sıkıntılı meslekten belki de pek yakında kurtulacaksınız. İçimden bir ses, size yakında birinin gözkamaştırıcı bir öneride bulunacağını haber veriyor.

O sırada araba durdu. Bourbon rıhtımındaki 9 numaralı evin önündeydiler. Amanda, paketi alarak faytondan indi ve Ovide'e seslendi :

— Beni burada beklerseniz. Beş dakika sonra dönerim.

Bir ceylan kadar hafif olan Amanda, terzi kızın altı kat merdivenini bir solukta çıkıverdi. Kapıyı iki kez tıklattı.

— Giriniz! diye bağırdı Lucie... Siz misiniz, Bayan Amanda? Mutlaka acele bir iş getiriyorsunuzdur gene!

— Tamam, bildiniz. Gerçekten çok acele yetişmesi gereken bir iş Üstelik, gidilmesi zor olan bir müşteriye ait. Bilin bakalım kim?...

— Garenne-Colombes'daki hanım olacak öyleyse...

— Tamam. Balo giysisi olacakmış.

— Ne zaman provaya gitmek gerekiyormuş?

— Öbür gün saat üçte. Hanım, giysiyi Seine valisinin kabulünde giyecekmiş; Cumartesi günü...

— Cumartesi! Bugün çarşamba!

— Geceleri de çalışacaksınız; başka çaresi yok! Patron bu işten size iyi bir ikramiye vereceğini söyledi.

— Yetiştiririm inşallah. Geçen defa olduğu gibi, elbiseyi götürmek gerekecek mi?

— Tabii, ama ben de sizinle geleceğim. Patron öyle dedi. Şimdilik Allahaısmarladık Bayan Lucie.

Yarım saat sonra Amanda, o akşam için Ovide'e randevu verip Bayan Augustine'in dikimevine döndü. Saat sekizde, Ovide Soliveau, Amanda'yı atölyelerin önünde bekledi ve onu doğruca yemeğe götürdü.

— Yarın öğle yemeğini sizinle yiyemiyeceğim yavrum, dedi Soliveau; önemli bazı işler için Fontainebleau'ya gitmek zorundayım. Fakat akşam yemeğinde beraberiz...

— Bu umutlu günümün nasıl geçtiğini anlamıyacağım.

— Taparcasına sevilmeye layık bir kızsınız!

Lucien Labroue ile beraberindeki adamlar akşamın saat sekizinde Bellegarde'a varmışlardı.

Ertesi gün Lucien fabrikaya giderek, nezaret edeceği işin bir sonraki gün, sabahtan başlaması konusunda sanayicilerle anlaşmaya vardı. Bu görüşmeden sonra Lucien, gelişi ve müşterilerle yaptığı görüşme konusunda, Bay Harmant'a bilgi vermek gereğini duydu.

Yolculuğu süresince genç adam, derin düşüncelere dalmıştı. Nişanlısını düşünüyordu; onu düşünürken Bayan Harmant'ın hayali de Lucie'ninki yanında gözünün önüne geliyordu. Hasta kızın hayalini sevdiği kızın yanından bir türlü kovamıyordu. Pazar günü, terzi kızın odasında olup bitenler en ufak ayrıntılariyle Lucien'in zihninde canlanıyordu. Zavallı Mary'nin solgun yüzünü, büzülmüş dudaklarını, yaşlı gözlerini görür gibi oluyordu. Lucien, ilgisizliğinin o genç kızın kalbini ne denli kırdığını, onu ne büyük acılar içinde kıvrandırdığını gayet iyi anlıyordu.

Lucien, trende düşündüklerini bir türlü zihninden silemediği için, milyoner sanayiciye yazdığı mektubu, o üzücü düşüncelerin etkisi altında şu sözlerle bitirdi:

«Sevgili Bay Harmant, sizden, Bayan Mary'ye karşı duyduğum derin minneti, saygı dolu sevgiyi kendisine iletmenizi rica ediyorum. Aramızdaki uzaklığa karşın, Mary asla aklımdan çıkmıyacak. Onun sayesinde size, sıradan, ama yürekten bağlı bir iş arkadaşı olduğumu unutmuyorum ve hiçbir zaman unutmıyacağım...»

— Bu satırları karalamakla vicdanımı ağır bir yükten kurtarmış gibi oldum... diye düşündü genç adam.

Bu mektup bitince, Lucien, Lucie'ye de bir mektup yazdı; derin sevgisini, sonsuz aşkını bir kere daha dile getirdi. Mektuplar akşam postasıyla gitti. Sevinen yalnız Lucie olmamıştı; sahte Paul Harmant da aldığı mektuptan çok memnundu.

Milyoner sanayici, mektubun son paragraflarını Mary'ye okumak üzere sevinçle onun yanına çıktı. Zavallı kızcağız, Bourbon rıhtımındaki küçük odada olup bitenlerden sonra üzüntüden kurtulamamış, yüzündeki kaygı silinmemişti.

— Lucien'den mektup aldım yavrucuğum...

— Ne diyor?

— Şu satırları kendin oku...

Ve Paul Harmant mektubu açarak kızına uzattı.

Genç kız, kâğıdı eli titreyerek aldı. Yanakları al-al oldu birden. Okudu...

— Gördün mü? diye sordu milyoner. Mary, içini çekerek mırıldandı:

— Evet, kendisini senin önünde savunanı anımsamış. Bana karşı minnet duyduğuna inanıyorum. Hatta dostluk duyguları beslediğine inanıyorum. Ne var ki, bu satırlarda aşkı andıracak bir şey yok. Lucien beni sevmiyor... Hiç bir zaman sevmeyecek...

Mary'nin başı göğsünün üstüne düştü. Paul Harmant kızının son sözlerini adeta duymamış, tahmin etmişti.

Yanıtı hazırdı bile; hemen söze başladı:

— Mektubu bana gönderdiğine göre, Lucien Labroue bundan fazlasını yazamazdı. Seni şerefimle temin ederim ki, Lucien'in mektubu, onun sana doğru attığı ilk adımdır. Hem sonra, sana aşılmaz gibi görünen engel ortadan kalkabilir... O kız ölebilir... Ölüm yaşa bakmaz.

— Doğru! Lucie'nin ölmesini, Tanrı bilir ya, hiç de arzu etmem; ama felek, onu ortadan kaldırırsa beni korumuş olacaktır.

— Lucien'e senin tarafından ne yazmamı istiyorsun?

Mary, tutkuyla söyledi:

— Onu sevdiğimi, dedi, sevgimin karşılığını göremezsem öleceğimi yaz!

Paul Harmant, yüreği acılar içinde, kızını kucakladı ve gözlerinin nemlendiğini gizliyebilmek için, çekip gitti. Mary'nin çektiği acılar, Harmant'ın yüreğini kemiriyordu.

— Belki de kızım haklı; dedi içinden... İç çağrısı ona gerçeği duyuruyor... Lucien'i o satırları yazmaya sürükleyen şeyin, sadece minnet duygusu olduğuna ben de inanmağa başladım. Öyle olsa bile, minnettarlığın aşka dönmesini istiyorum. Bunun için, önümüzdeki engel ortadan mutlaka kalkmalı. Kızımı mutsuzluğa düşüren engel Lucie'dir... Yok edilecek!...

Aynı gün, büyük sanayici, Lucien Labroue'ya yanıt yazdı. Mektubu şu satırlarla sona eriyordu:

«Sevgili iş arkadaşım, kızım konusunda yazdıklarınızı hemen kendisine göstermeyi ihmal etmedim. Pek sevindi ve duygulandı. Bununla birlikte, sözlerinizin minnet duygularınızı anlatmaktan öteye geçemediği kanısına vardı. Oysa, minnet pek soğuk bir duygudur. Zavallı Mary'min hasta, hem de çok hasta olduğunu biliyorsunuz... Hastalığı yenebilmesi, yaşama gücüne kavuşabilmesi, karşılıklı aşkın getireceği sıcak havaya, ilahi sevince bağlı. Onun için başka kurtuluş yolu kalmadı... Kızımı kurtarmaya gücü yeten adam, onu ölümün pençesine mi bırakacak?»

Ovide Soliveau'nun, Amanda'ya, ertesi gün, Fontainebleau'ya çağrıldığı için öğle yemeğini kendisiyle yiyemiyeceğini söylediğini duymuştuk. Genç kız, Soliveau'yu «Baron Arnold de Reiss» uydurma adiyle tanıyordu.

O gün, Soliveau, sabahın dokuzunda evinden çıktı. Burjuva kılığına girmişti. Saint-Lazare garının yolunu tuttu. Oradan Bois- Colombes'a bilet aldı.

Provacı kızın tarif ettiği yolu çok iyi anımsadığı için, Bois-Colombes istasyonunda iner inmez doğruca Versailles yoluna giden sokağa yöneldi. Bayan Amanda'nın tarif ettiği yolları adamakıllı gözden geçirdikten sonra, ilk ara-treni ile Paris'e döndü.

Bu anlattıklarımız perşembe günü olmuştu. Ertesi gün, saat bir buçukta, Lucie, elinde hacimli fakat hafif bir paketle evinden çıkıyor, bir faytona binerek Saint-Lazare garına gidiyordu. Genç kız Bois-Colombes'ta trenden indi.

Ovide Soliveau'nun bir gün önce geçtiği yolu izledi. Bir ağaçlığa gelince, Lucie, şaşkınlıkla irkilerek boğuk bir çığlık attı. Kavak ağaçlarının dibinde, otlar üstünde, bir adam boylu boyunca uzanmış uyuyordu, ya da uyuyor görünüyordu. Uyanacak hali yoktu adamın. Lucie kendi kendine hafifçe söylenerek geçti :

— Ne kadar aptalım! Yorgunluğunu gidermeye çalışan zavallı bir adamdan korktum.

Lucie yolunu sürdürdü. Genç kız yirmi adım kadar uzaklaşınca, uyuyan adam gözlerini açtı, bir süre genç kıza baktı, sonra yine göz kapaklarını indirerek, deminkinden daha derin bir uykuya dalmış gibi göründü.

Bir oda hizmetçisi, Lucien Labroue'nun nişanlısını, belediye başkanının karısının odasına aldığı zaman saat üçü çalıyordu. Lucie hemen işe koyuldu; Bayan Augustine'in müşterisine elbiseyi giydirip provaya başladı. Bu müşteriye giysiyi beğendirmek sorundu. Kadının acayip bir huyu vardı. Giydiği şeyin kendisine iyi gitmediğini söylerdi her zaman. Lucie, giysiyi toplu iğne ile tutturdu, değiştirdi, düzeltti. Bu titiz müşterinin gönlünü hoş etmek için tükenmek bilmeyen bir sabırla provasını tamamladı. Kırkbeş dakika sonra işini bitirmişti.

— Biliyorsunuz efendim, dedi evin hanımı; bu giysiyi yarın akşam en geç saat dokuza kadar yetiştirmeniz gerekiyor.

— Geciktirmeyeceğimden emin olabilirsiniz efendim.

— Geçen defaki gibi, son düzeltmeler için gerekli her şeyi getirir, tuvaletimi üstümde gözden geçirirsiniz. Buna çok önem veriyorum..

Lucie, sıkıcı bir işten kurtulduğu için sevinçli, rahat bir soluk alarak evden çıktı ve geldiği yolu tuttu. Ağaçlığa vardığı zaman uyuyan adamın hâlâ orada olduğunu gördü, ama bu kez en ufak bir korku duymadan adamın yanından hızla geçti.

Genç kız otuz adım kadar ayrılınca, acayip uykucu, kızın ilk geçişinde yaptığı hareketi yineledi; yani, başını, çapraz duran ellerinin üstünde kaldırdı, gözlerini açtı ve Lucie'nin arkasından uzun bir süre baktı... Ovide'ti bu!

— Amanda'nın verdiği bilgi doğruymuş, diye düşünüyordu. Lucie'nin izlediği yol buymuş... Yarın akşam da buradan geçecek demek... Ne yazık ki, yalnız olmıyacak... İşin üzücü yanı bu. Ama ne yapabilirim?.. Amanda'ya yazık!

Bir saat sonra Ovide, Courbevoie'da, hala oğlu'nun yanındaydı. Yazıhaneye girmeden önce, iki satır karalayıp bir zarfa koymuş ve zarfı adamakıllı zamklıyarak kapamış, odacıyla sahte Harmant'a göndermişti. Yazıhanesinde yalnız bulunan Paul Harmant, ziyaretçiyi hemen içeri almalarını emretmişti.

— Niçin geldin?

— Yarın için...

Ovide, okuyucularımızın bildiklerini, en ince ayrıntılarına kadar anlattı; sonunda, bir soru yöneltti :

— Eee! söyle bakalım, ne düşünüyorsun şimdi?

Milyoner, ter içinde kalan alnını silerek yanıt verdi :

— Bu işi bilinmiyen bir yankesicinin yaptığı kanısına varılacak diye düşünüyorum. Son derece beceriklisin doğrusu...

— Tabii... Tabii... Oldukça kurnazımdır!

— Sana minnetimi ödemek için ne yapsam azdır.

— Elbette, orası öyle!..

— Bana gereksinmen var mı?

— Evet... Seni gelip burada bulmamın nedeni de bu zaten.

— Ne yapmam gerekiyor?

— Yarın akşam, önemli bir işi bahane ederek gecenin geç saatlerine değin burada kalacaksın.

— Kolay... Sonra?

— Kapıyı kapıcıya açtırmaya gerek duymadan fabrikaya girmemi ve doğruca yanına gelmemi sağlıyacaksın.

— O da kolay! Fabrikanın küçük kapısının anahtarını veririm sana... Sonra?

— Araban koşulu ve beni dolu dizgin Paris'e götürmeye hazır halde beklemeli. Böylece, ortalıkta, seninle gecenin geç saatlerine değin çalıştığımız kanısı uyanmalı. Bu önlemi, her olasılığa karşı almayı yararlı buldum. Gerekirse suçun işlendiği anda başka bir yerde bulunduğumuzu kanıtlarız.

— İşleri adamakıllı ayarlamışsın... Her şey yolunda diye yanıtladı milyoner. Akşam üstü saat altıda gelebilir misin? Beklerim; akşam yemeğini burada, yazıhanemde yeriz.

— Saat sekiz buçukta mutlaka orada bulunmalıyım.

— Çabuk yeriz yemeğimizi. Bize servis yapacak adamı gönderirim. Burada yalnız kalırız ve yemekten sonra sen arka yandaki küçük kapıdan çeker gidersin. Tabii böylece fabrikadan ayrıldığını kimse farketmez.

— Kusursuz bir düzen. Aslına bakarsan tüm bu önlemler aşırı sakıntılı olmamızdan ileri geliyor, yoksa korkacak ne var? Neyse, yarın akşam saat tam altıda burada olurum. Şu bavulu emin bir yere koy lütfen; yarın gerekecek. İçinde kılık değiştirmeme yarıyacak şeyler var...

İki sefil, birbirinden ayrıldılar.

Saat tam sekizde Soliveau, Arnold de Reiss adı altında, Bayan Augustine'in atölyelerine yakın bir yerde, Bayan Amanda'yı bekliyordu. Genç kız, işi başından aşmış gibi görünerek Soliveau'ya yaklaştı :

— Bir arabaya atlayıp Bourbon rıhtımına gitmeliyim. Lucie'nin Bois Colombes'a gidip gitmediğini öğrenmem gerekiyor.

Ovide, provacı kızla gidebileceğini bildirmekte tereddüt

etmedi. Ama son derece sakıngan davranması için çok önemli nedenler vardı.

— Size arkadaşlık edebilirim güzelim, dedi. Bir fayton bakalım...

Yineleyelim ki, Lucie, çimenler üstünde uyuyan adamı ikinci kez gördüğünde ne şaşkınlığa düşmüş, ne de en ufak bir korku duymuştu : başını çevirmeden yoluna devam etmişti. Çok geçmeden, dikenli çitlerle bahçe duvarlarının arasında gözetleyicinin bakışlarından sıyrılıp gitmişti. Genç kız patikayı iki-üç dakika kadar izledikten sonra ansızın durarak şaşkınlık ve sevinçle haykırdı. Karşısına Lison Ana çıkmıştı. Lison Ana da, Lucie'yi karşısında görünce şaşırdı.

— Bu ne raslantı!.. diye haykırdı. Bu geliş nereden böyle yavrucuğum?

Lucien'in nişanlısı yolculuğunun nedenini anlattı.

— Ya siz, Lison Ana, Garenne-Colombes'a giden yolu tutmuşsunuz. Benim bildiğime göre bu taraflara ekmek getirmiyordunuz... Yoksa yolunuz pek uzun olurdu!

— Evet kızım. Buraya ilk kez geliyorum; Garenne-Colombes'da, Paris sokağı 41 Numaralı eve gidiyorum.

— Garenne'de ne yapacaksınız Lison Ana?

— Bizim Bayan Lebret'nin annesini göreceğim.

— Patronunuzun durumu ağırlaştı mı yoksa?

— Hep öyle, çok hasta zavallı; çok hasta! Annesini görmek istiyor. Bay Lebret, bir hisse sorunu yüzünden bir yıldan beri büyük hanıma dargınmış; evine ayak basmasını istemiyormuş. Bayan Lebret, kocasının mektup yazmasını istemeye cesaret edemiyor. Aralarında geçenlerin unutulması ve gelip kızını hasta yatağında kucaklaması için, büyük hanıma ricaya gönderdi beni.

Yaşlı kadınla genç kız kucaklaşarak ayrıldılar. Lucie istasyona koştu. Biraz sonra Lison Ana Paris yoluna çıktı. Karşısında bir malikâne'nin yabani üzüm asmalariyle donanmış bahçe duvarları yükseliyordu. Giriş kapısının yan direklerin-

den birinde üstünde 41 rakamı bulunan bir levha göze çarpıyordu. Jeanne zilin zincirini çekti. Biraz sonra köylü kılığında ihtiyar bir hizmetçi çıktı; Jeanne'ı eve götürdü. Zemin katta bir odaya aldı. Altmışı geçkin, iri-yarı bir kadın olan Bayan Lebel oradaydı.

— Efendim! Bayanı, kızınız Bayan Lebret göndermiş.

— Kızım hasta mı yoksa?

— Evet efendim, dive yanıtladı Jeanne.

— Ne zamandan beri?

— On beş gün oldu.

Bayan Lebel, üzüntü ve öfkeyle sordu:

— Kızımın hastalığını, ancak on beşinci gününde bana bildirmek gelmiş aklına o Bay Lebret'nin, desenize?

— Beni size o göndermedi, efendim.

— Kızım gönderdi demek?.. Tanrı esirgesin, Yaşamının son anında bile olsa, o eve gidip de hakarete uğramak istemem. Varımı-yoğumu onlara yağdırdım, gene de yaranamadım. Kızım, kocasiyle aramızdaki gerginliği pekâlâ biliyor. Sizi buraya kocasından habersiz nasıl göndermiş? Hayret doğrusu...

— Kendisinin hastalığı karşısında, geçmiş tatsızlıkları unutacağınızı umuyor efendim.

— Unutmak da ne demek? Bay Lebret tarafından çağırılmadan kızımın evine asla ayak basmam. O adam alçak gönüllülük gösterip benden özür dilemeli. Son sözüm bu. Başka türlüsüne razı olmıyacağım!

Ekmekçi kadın oradan ayrıldı. Bu kez yürekli ananın söylediklerini patronuna yinelemek zorunda kalacağı için derin bir acı duyuyordu.

Jeanne Fortier, Dauphine Sokağına döndüğü zaman saat yediydi.

— Ne oldu Lison Ana, annemi gördün mü?

— Evet efendim... dedi Jeanne kaygıyla.

Jeanne, yüreğinin burkulduğunu o derece belli ediyordu ki, hasta kadın, ne haber getirdiğini anlamakta gecikmedi.

— Demek, annem kocamla arasında geçenleri hâlâ unut-

mamış diye kekeledi. Beni görmeye gelmeyi kabul etmiyor demek!

— Ne yazık ki öyle efendim!

— Allahım, sen bilirsin! diye inledi zavallı kadın. Ölmeden bir defacık annemi göremiyeceğim demek!

— Kendinizi üzmemelisiniz efendim. Hastalığınızı büyütüyorsunuz. Hem, eşiniz kayınvalidesine birkaç satır yazmayı reddetmez belki.

— Kocam burada değil ki...

— Biliyorum, ama gelecek...

— Ancak yarın akşam dönebilir... Oysa, kim bilir? O zamana kadar belki de ben ölmüş olacağım...

Hasta kadın ellerini büktü; iri iri gözyaşı damlaları süzüldü yanaklarına. Jeanne, içi sızlavarak ona bakıyordu.

Ovide ile Bayan Amanda'yı götüren arabanın, Bourbon rıhtımında 9 numaralı evin önünde durduğunu söylemiştik. Genç kız, altı katın merdivenlerini hızla çıktı ve Lucie'nin odasını açtı. Lucie, bir işçi kızla birlikte çalışmaktaydı.

Provacı kız, Lucie'nin odasına çıkınca Ovide, geçen seferki gibi, arabanın bir köşesine büzülüp kalmadı. 9 numaralı evin zemin katındaki dükkânlardan biri bıçakçı dükkânıydı. Soliveau sevindi :

— Tam yerinde bir dükkân, dedi.

Arabadan indi; dükkânın camlı kapısını açarak içeriye girdi. Tezgâhta bir kadın vardı.

— Sağlam bir bıçak istiyorum dedi Soliveau; kasapların et kesmekte kullandıkları bıçaklardan olsun...

Bıçakçı kadın, vitrinden bir bıçak aldı :

— Bu sizin işinize yarar efendim, dedi.

Ovide bıçağa baktı. Adamakıllı su verildiği kanısına vardı.

— Kaça vereceksiniz bunu? diye sordu.

— 2 fr. 75...

— Buyurun... Bir kâğıda sarın lütfen.

Satıcı kadın, bıçağın sivri ucuna bir mantar yerleştirip onu çok kalın bir kâğıda sardı; sonra müşteriye uzattı. Soliveau bıçağı alıp arabaya döndü. Bıçakçı kadın, yabancı müş-

terinin ne yana gittiğine hiç dikkat etmeden günlük deftere şunları karaladı: «Bir mutfak bıçağı, 2 fr. 75..» Ve bir daha bu satış hakkında hiç bir şey düşünmedi.

Ovide'in faytona yerleşmesinden iki dakika sonra Bayan Amanda çıkıverdi.

— Öğrenmek istediğini öğrenebildin mi, yavrucuğum?

— Evet! Elbise yarın hazır olacak...

— Peki yarın akşam o kıza arkadaşlık etmeniz gerekecek mi?

— Hayır... Ona bir martaval uydurdum... Patronun bana gereksinmesi olduğuna inandırdım onu. Yalnız gitmesi gerekeceğini söyledim.

Bu sözleri işitince Ovide'in yüreği oynadı; dudaklarında iblisçe bir gülümseme belirdi.

— Çok iyi etmişsiniz!.. dedi. Her günkü gibi buluşabileceğiz demek.

— Hatta akşam yemeğimizi çok daha erken yiyebileceğiz.

— Nasıl yani?

— Yarın saat beşte, bir kadına örnek götürmek üzere Saint-Mande'ye gitmem gerekiyor. Lütfedip bana arkadaşlık ederseniz akşam yemeğimizi kırda yeriz.

— Bravo yavrucuğum, bravo! Pek hoş bir fikir bu!

Ertesi gün, Bayan Amanda, her günkü saatte öğle yemeğine indi. Kapıcı kadın seslendi:

— Size bir mektup var Bayan Amanda...

Provacı kız, zarfı yırtarak kâğıdı açtı:

«Küçük bir engel çıktı yavrucuğum. Beklenmedik bir iş dolayısiyle hemen Fontainebleau'ya hareket etmem gerekiyor. Ancak yarın sabah dönebileceğim. Yarın öğle yemeğinde buluşuruz. Beni aklından çıkarma güzel yavru; beni affet! O mırınacık, güzel ellerinden öperim...

Arnold»

Amanda, mektubu buruşturdu.

— Şanssızlık dediğin böyle olur işte! diye mırıldandı.

Ve «sevimli yavru», tüm gününü neşesiz geçirdi.

VI

Paul Harmant, daha doğrusu Jacques Garaud, sabahleyin, fabrikasına gitmek üzere evden çıkarken, kızı Mary'ye, Paris'te bulunan bir İngiliz mühendisiyle, gece geç vakte kadar çalışacağı için, ne öğle ne de akşam yemeğine, eve gelemiyeceğini söyledi. Sonra, arabasına atlıyarak Courbevoie'ya gitti. Fabrika'da arabadan inince, arabacıya emretti:

— Siz Paris'e dönün... Akşama kadar size gereksinmem olmayacak; geç saatlere kadar fabrikada çalışacağım; akşama gelir alırsınız beni.

— Saat kaçta efendim?

— Gece, saat yarında, büyük kapının karşısındaki rıhtımda olursunuz. Bekçiyi uyandırmanıza gerek yok...

— Başüstüne efendim.

Jacques Garaud, ırmağın kıyısındaki bir lokantaya girdi. Bazı kere, işleri gereği, Courbevoie'ya erken geldiği günler, yemeğini burada yiyordu. Karnını doyurduktan sonra, akşam üstü saat tam altıda iki kişilik yemek göndermelerini emretti. Fabrikaya girerken kapıcı odasına uğradı. Kapıcının karısı Bayan Marchais'ye sordu:

— Dün saat altıya doğru, benimle görüşmeye gelen bayı görmüş müydünüz?

— Evet efendim?

— Öyleyse, onu görünce tanıyabilirsiniz?

— Pek tabii efendim.

— O bay bu akşam yine gelecek. Kendisi mühendistir. Bu gece onunla geç saatlere kadar çalışacağız. Benim fabrikadan ayrılmamı beklemeyin. Kocanızın da beklemesine gerek yok. Her akşamki yatma saatiniz gelince yatabilirsiniz. Saat beşte, iki kişilik bir sofra hazırlamak üzere yazıhaneme gelirsiniz. Yemeğimiz lokantadan gelecek.

Saat beşte, kapıcı'nın karısı Ovide'i içeriye alarak sofrayı hazırlamaya geldi. Milyoner, haydudu hararetle karşıladı; ona İngilizce hitap etti. Dijon'lu bunun nedenini anladı ve aynı şekilde karşılık verdi.

Saat altıyı çaldı. Odacı kapıyı açtı; iki kulplu, yayvan bir söğüt sepetin içinde lokantadan yemek getirmekte olan garsonu içeriye aldı.

— Bayan Marchais, bize siz hizmet edeceksiniz; diye emretti Paul Harmant.

İki adam, sofra başına geçerek İngilizce konuşmayı sürdürdüler. Yemek uzun sürmedi.

— Sofrayı toplıyayım mı efendim? diye sordu Bayan Marchais.

— İstemez... Olduğu gibi kalsın, yalnız bize birkaç lamba getirin hemen çalışmaya başlayacağız çünkü...

Saat yedide, işçilerle memurlar fabrikayı terkediyorlardı. Milyoner, suç ortağının kulağına eğildi:

— Vakit geliyor! dedi.

Dijon'lu, kıyafetini değiştirmeye başladı. Eski ortağı, şakakları soğuk ter içinde, sessizce onu seyrediyordu. Beş dakika sonra, Soliveau, eski ortağına doğru döndü:

— Tamam... dedi. Benim pılı-pırtıyı emin bir yere koy. Dönüşte gerekecek. Şimdi, beni, o dediğin kapıya götür bakalım.

Milyoner, yine tek kelime söylemeden, çekmecesinden bir anahtar aldı; Ovide'e kendisini izlemesini işaret etti. Sessizce bir bahçeden geçtiler, sonra başka bir bahçeyi aştılar. Jacques Garaud, küçük bir kapının önünde durmuştu. El yordamıyle anahtarı yerleştirmeye çalışıyordu:

— Burası! diye mırıldandı.

Kapı çabucak açılmıştı.

— Al anahtarı! diye ekledi Mary'nin babası; sağa doğru yürü!

Ovide, anahtarı aldı ve dışarıya fırlıyarak bir tavşan gibi karanlığın ortasında sıvışıverdi.

Tam o dakikada, Lucie, Saint-Lazare garında, harekete hazırlanan trene biniyordu. Biraz sonra genç kız, Bois-Colombes'da inerek bir gün önce geçtiği yolu tuttu. Hiç bir aksilikle karşılaşmadan müşterinin evine vardı. Oda hizmetçisi, terzi kızın geldiğini hemen hanımına bildirdi. Evin hanımı saçını yaptırmakla uğraşıyordu. Berber, titiz müşterisinin işini an-

cak kırk beş dakikada biterebilmişti. En sonra hanımla uğraşma sırası Lucie'ye geldi.

Balo giysisi, incelikle yerleştirildiği mukavva kutudan çıkarıldı. Bu denli kısa bir süre içinde hazırlandığı halde, gerçekten bir sanat eseri olmuştu; titiz müşteriye adamakıllı yakışıyordu. Seine valisinin çağrılısı pek hoşlandığını söylemekten başka söz bulamamıştı. Bununla birlikte, korsajda ufak bir düzeltmeye gereksinme vardı. Terzi kızın ustalığına karşın bu düzeltme yirmi dakika sürdü. Ondan sonra, sıra elbisenin tabii çiçeklerle bezenmesine geldi ki bu da pek yabana atılır bir iş değildi. Lucie, haline şükredercesine içini çekerek işe koyuldu. O çalışadursun, biz de Paris'e Dauphine Sokağındaki fırına dönelim.

Akşamın saat dokuzuydu. Bayan Lebret'nin hizmetçisi, durumu gittikçe ağırlaşan hasta için eczaneden ilaç almağa gitmişti. Lison Ana, dükkânda, hizmetçinin eczaneden, Bay Lebret'nin ise yolculuktan dönmesini bekliyordu. Saat dokuzu on geçe Bay Lebret görünüverdi.

— Karım nasıl Lison Ana? diye sordu.

— Çok hasta efendim, dedi ekmekçi kadın. İki saatten beri dakikada bir dönüp dönmediğinizi soruyor. Size söyliyecekleri var...

Lebret, dönüşünü sabırsızlıkla bekliyen karısının yanına çıktı.

— Nasılsın? Birazcık olsun iyileşmedin mi, zavallı karıcığım? dedi.

— Çok fenayım... Çok fena... diye yanıt verdi Bayan Lebret. Her şey bitti artık... Öleceğim.

— Hadi canım sen de! O da ne demekmiş?

— Öleceğim... diye yineledi Bayan Lebret. Seni artık terkedeceğimi anlıyorum dostum... Ölmeden önce senden bir isteğim var...

— Nedir o? Hemen söyle... Ne istersen yaparım.

— Annemi görmek istiyorum.

— Anneni mi? diye kekeledi Lebret.

— Oh! Biliyorum; sana yapmadığı haksızlık kalmadı... dedi can çekişen kadın; ama sonra sen de yaptın... Sen de ona

haksızlık ettin... Hatta belki de onun ettiğinden fazla... Hem sonra, annem gelirse, sana mı gelecek? Annemi görmeden ölmemi istememelisin...

— Gelmeye razı olmıyacaktır dedi fırıncı; asla, asla razı olmayacaktır!.. Ben onu bilmez miyim?

Hasta, gittikçe tükenen bir sesle, konuşmasını sürdürdü :

— Yanılıyorsun! Birkaç satırla, aranızda geçenlere üzüldüğünü bildirirsen gelmeye razı olur sanırım.

Lebret, hoyratça yanıt verdi :

— Ona mektup yazmam.

— Gözlerim açık gitmemi istiyorsun demek?..

Fırıncı, başını eğerek düşündü :

— Yazacağım... dedi.

Hasta, ellerini birbirine kavuşturdu :

— Oh! Teşekkür ederim canım... dedi. Ne kadar iyisin! Şimdi, hemen yazmalısın... Yarın, çok geç olacak.

— Peki ama, mektubu nasıl göndeririz?

— Lison Ana, Garenne-Colombes'a gidip annemi alır, döner; anneciğimi bu gece görmüş olurum.

Fırıncı aşağıya indi. On beş dakika sonra mektubu Lison Ana'ya uzattı :

— Çabuk gidiniz dedi, işte yol parası. Gara arabayla gider, dönüşte, trenden inince, yine arabayla dönersiniz...

Jeanne Fortier, sokağa fırladı. Saat onu on dokuz gece, Bois-Colombes'da trenden iner inmez, bir gün önce izlediği yoldan Garenne'e doğru koştu. Çok geçmeden Paris yoluna çıkmıştı. Bayan Lebel'in evi önünde durarak kapının zilini şiddetle çaldı.

— Kim o? Kim çalıyor zili?

— Bay Lebret'den mektup getirdim; karısı ölmek üzere... dedi. Jeanne.

— Geliyorum... dedi içeriden gelen ses.

Hizmetçi kadın kapıyı açtı, Jeanne'ı tanıdı :

— Dün de gelmiştiniz dedi. Büyük hanımın kızı ağır hasta demek?

— Zavallı ancak daha birkaç saat yaşıyabilir.

Bayan Lebel, aceleyle eteğini giyip sırtına bir ceket geçirdi. Sonra, elinde şamdan, kapıya indi.

— Size bir mektup getirdim efendim... dedi Jeanne, heyecanla.

Bayan Lebel, mektubu gösterişli bir tavırla aldı, zarfı açarak, yüzünde en ufak bir heyecan belirtisi göze çarpmadan yazıyı okudu. Sonra, soğuk bir tavırla konuşmaya başladı:

— Pekâlâ... Damadım yelkenleri suya indirmiş... Benim de istediğim buydu zaten... Son trenle Paris'e hareket ederiz. Kızımın, birbirimizi görmeden ölmesini istemem...

Sonra, ekmekçi kadına dönerek:

— Burada bekleyiniz. Şimdi hazırlanırız, dedi.

Belediye başkanının villasında, Lucie, elbiseyi çiçeklerle süsleme işini umduğundan çabuk bitirmişti. Trenin geçmesine kırk dakika vardı. Acele etmeye gerek yoktu. Bununla birte, Lucie, kır ortasında fazla oyalanmamak için adımlarını açtı.

Ovide Soliveau, daha önce sözünü ettiğimiz küçük koruya gizlenmişti. Terzi kızın sık ayak sesleri hafifçe duyuldu. Genç kız, Ovide'in hizasına gelmişti.

Ovide Soliveau, eli havada, bir sıçrayışta yola çıktı. Lucie'nin, karşısındaki tehlikeyi farketmesine fırsat bırakmadan, vurdu. Genç kız, alçak adamın indirdiği bıçak darbesiyle, müthiş bir çığlık atarak yere serildi. Cani, kızın üstüne eğildi, kolunu kaldırıp ikinci darbeyi körpe göğsünün ortasına indirdi. Ne varki bıçağın ucu madeni bir engele rasladı ve bıçak, Lucie'nin göğsüne saplanmadan kırıldı.

— Ziyanı yok, diye mırıldandı haydut; nasıl olsa hesabını gördüm.

Sonra, Lucie'nin göğsünde gözüne ilişen köstekli saati çekip cebine indirdi. İşini sağlama bağlamak için, genç kızın elbise cebini karıştırıp para çantasını da aldı.

— Böylece, suçu yankesicilere yükleyecekler... dedi.

Ovide, işinin bittiği kanısıyle, ağaçlığın çevresini dolaşıp

ve biraz önce ekmekçi kadının izlediği yolu tuttu. Birdenbire adımlarını yavaşlatarak kulak kesildi. İleriden, çok yakın bir mesafeden, konuşmalar duyuluyordu. Karanlıkta üç karaltı kendisine doğru ilerliyordu. Ovide, patikadan ayrılarak sürülmüş tarlalara saptı. Ve kırık bıçağın sapını bir saban izine fırlattıktan sonra hızlandı.

Gelenler; Jeanne Fortier, Bayan Lebel ve hizmetçiydi.

— İnan olsun efendim, diyordu Jeanne; istasyon tarafından bir çığlık geldi kulağıma... Şuracıktan önümüzden...

— Yanılmış olacaksınız, diye yanıtladı ihtiyar kadın.

— Hayır, efendim, eminim!

Tam o anda, Ovide, tarlalık içinden kaçmaya koyuldu. Jeanne, tabanları yağlayan sefili gördü. Parmağını karaltıya doğru uzatarak heyecanla haykırdı :

— Bakın, bakın efendim dedi. Bir adam; bizi görünce sıvışıverdi... Yakınımızda bir cinayet işlendi muhakkak!

Ve ekmekçi kadın, ileriye doğru koşmaya başladı. Küçük korunun yanına, facianın olduğu yere gelince, irkilerek durdu. Yerde, ayaklarının ucunda biri, boylu boyunca uzanmış korkunç bir hareketsizlik içinde yatıyordu.

Jeanne telaşla eğildi. Dehşetle haykırdı; sonra boğuk boğuk inledi. Lucie'yi tanımıştı.

Arkadan, hizmetçisiyle birlikte yetişen Bayan Lebel sordu :

— Ne var, ne oluyor?

— Cinayet! Cinayet! Söyledim size... dedi Jeanne boğuk bir sesle. Ölmüş! O kaçan alçak öldürdü onu!.. Lucie!.. Canım Lucie'ciğim!.. Zavallı yavrum!..

— Bu talihsizi tanıyorsunuz demek? diye sordu ihtiyar kadın.

Jeanne, ihtiyarın sözlerini işitmivordu. Genç kızın hareketsiz vücudunu kolları arasına alıp bağrına basmıştı.

Elini Lucie'nin göğsüne dokundurdu :

— Kanı akıyor... diye kekeledi; kalbi atıyor! Allahım! Ölmemiş, yaşıyor!.

Ekmekçi kadın, Bayan Lebel'e dönerek ekledi :

— Kızınız sizi bekliyor... Paris trenini kaçırmamalısınız.

Acele ediniz!.. Yalnız, bu zavallı yavruyu kurtarabilmemiz için gara haber veriniz; birini göndermenizi rica ediyorum.

— Gidelim efendim, dedi Bayan Lebel'in hizmetçisi; çabuk gidelim. Acele etmezsek treni kaçıracağız.

İki kadın korkudan şaşkın bir halde, soluk-soluğa istasyona vardılar. Trenin kalkmasına birkaç dakika vardı. Görevli iki jandarma o anda istasyonda bulunuyorlardı.

İhtiyar kadın, güçlükle soluk alarak, jandarmalara seslendi:

— Evlâdım... Evlâdım... cinayet işlendi!

— Cinayet mi? diye yineledi onbaşı Nerede?

— Yolun üstünde... Demir yolu boyunca uzayan patikada... Bir genç kızı vurmuşlar... Yanında, bana yol arkadaşlığı eden bir kadını bıraktık; kızcağızı tanıyormuş.

— Peki! Tamam... Hemen gidiyoruz.

— Talihsiz yavrucağı getirmek için bir sedye gerekir...

Onbaşı, jandarma erine emretti:

— Çabuk Lachaut, koşup komiseri uyandır... dedi. Karakoldan bir sedye ile iki adam alıp gel... Ben oraya gidiyorum.

Jandarma eri koşarak uzaklaşırken, onbaşı da cinayetin işlendiği yere doğru hızla yöneldi. Biraz sonra, olay yerinde, Jeanne'ın yanındaydı. Jeanne yere oturmuş, Lucie'nin başını dizlerine yatırmıştı. Genç kız yaşıyordu, ne var ki, baygındı. Bir türlü kendine gelememişti. Jeanne onbaşıyı görünce sevindi:

— Oh! dedi, bana yardım ediniz efendim.

— Yarası ağır mı?

— Göğsünden yaralanmış... Yaranın derin olup olmadığını bilmiyorum; ama elime boyuna kan geliyor...

Gecenin sessizliğinde, uzaktan bir ses duyuldu:

— Onbaşım! Neredesiniz? diye haykırıyordu.

— Buradayım... Demir yolu boyundaki çiti izleyin. Çok geçmeden fenerlerin ışıkları karanlığı deldi. Hızla ayak sesleri duyuldu.

— Komiser ile doktor geldiler, dedi jandarma eri Lachaut. Kızın talihine, onları bezik oynarken buldum. Sedyeci arkadaşlar da geldiler.

Komiser, Jeanne Fortier'yi görünce sordu :

— Kim bu kadın?

Onbaşı, güvenlik amirine, Bayan Lebel'in söylediklerini yineleyerek durumu anlattı. Komiser, Jeanne Fortier'ye dönerek sordu :

— Bu genç kızı tanıyorsunuz demek?

— Evet efendim. Namuslu ve çalışkan bir kızcağızdır; Paris'te, onunla aynı evde oturuyoruz.

— Bu saatte, kır ortasında, yapayalnız ne işi var?

— Terzidir; belediye başkanının hanımına bir balo elbisesi götürmüş olacak. Bakınız, boş mukavva kutusu yanında.

— Peki, sizin ne işiniz vardı buralarda, gecenin bu saatinde?

Jeanne, orada bulunuşunun nedenini anlattı. Komiser, Bayan Lebel'in ifadesine uyan bu açıklamayı akla yatkın buldu.

— Görünüşe bakılırsa, cinayetin nedeni hırsızlık, dedi komiser. Sıvışıp kaybolduğunu gördüğünüz adamın kaatil olduğu anlaşılıyor. Bu saatte onu izliyebilmemiz olanaksız. Yarın araştırmaya başlarız.

Komiser, Jeanne'ı aceleyle sorguya çektiği sırada, doktor, Jandarma erlerinin ellerindeki fenerlerin ışığı altında genç kızın başucuna diz çökmüştü.

— Nasıl, doktor? diye sordu komiser.

— Yarası ağır diye yanıtladı doktor, ama öldürücü olmadığını umuyorum. Korsesinin balinaları bıçağı kaydırmış.

O sırada komiser, yerde bir fenerin ışığiyle parlıyan madeni bir cisim gördü, hemen aldı :

— Bu da nesi? dedi.

— Kaatilin kullandığı bıçağın bir parçası... Bıçak ikinci darbede korsenin çelik balinasına rastlamış demek; bakın, kırılmış.

— Soruşturmaya hemen başlamamız olanaksız. Ne yapsak acaba doktor? diye sordu güvenlik amiri.

— Bir kez bu kızcağızı durumunun gerektirdiği biçimde tedavi altına almalı...

— Bize götürelim dedi komiser. Boş bir odamız var, bu

iyi kalpli kadıncağız da zavallı yavrucağın yanında kalıp ona bakar.

— Tabii, onu bırakamam zaten! diye haykırdı Jeanne.

Ovide Soliveau, koşarak Paris yoluna çıkmış ve oradan ayaklarının olanca hızıyle Courbevoie'ya doğru yol almıştı. Eski ustabaşı, suç ortağını, heyecan içinde, kapının eşiğinde bekliyordu. Onu telaşla içeriye aldı; belli-belirsiz bir sesle sordu:

— Ne oldu?

— Tamam... diye yanıt verdi Ovide. Şimdi hemen Paris'e dönelim. Sol elim, Lucien Labroue'yu sevgili kekliğinden yoksun bıraktı. Delikanlının, belediye başkanının karşısında kızınıza eş olmayı kabul ettiğini söylemesine sıra geldi artık.

Küçük kapıyı kapıyarak yazıhaneye geldiler. Soliveau aceleyle giysi değiştirdi. Köylü elbisesini katlıyarak valize yerleştirdi. Lucie'den çaldığı saat ile para çantasını cebine attı; sonra valizini eline aldı:

— Hazırım... dedi.

— Nereye götüreyim seni? diye sordu eski ustabaşı.

— Batignolles Bulvarı'na... Evimin yakınında inerim.

Sabaha karşı, Bois-Colombes'un güvenlik amiri, kâtibi ve jandarmalar küçük korunun yanında, Lucie'nin, Ovide Soliveau tarafından vurulduğu yerde bulunuyorlardı. Titiz bir araştırma sonucunda, caninin ağaçların altına yatıp avının yolunu beklediği anlaşıldı. Çimenler üstünde bıraktığı iz belliydi. Olay yerinde yapılan inceleme bittikten sonra Bois-Colombes'a dönüldü.

Doktor, yaralının başucunda bekliyordu. Lucie, baygınlık içinde geçirdiği uzun saatlerden sonra kendine geldi. Jeanne yatağa eğilerek sordu:

— Beni tanıdınız mı canım yavrum?

Lucie, bitkin bir sesle konuşabildi:

— Evet, dedi, iyi ama neredeyim ben?

— Bois-Colombes güvenlik amirinin evindesiniz.

Bu sözler, Lucie'nin olup bitenleri anımsamasına yetti.

— Evet... Evet... Anımsıyorum... diye mırıldandı, Garenne'e bir balo giysisi götürmüştüm... Trenle Paris'e hareket etmek üzere, demir yolunu izliyerek istasyona dönüyordum. Birdenbire karşıma bir adam çıkıp beni bıçakladı... O andan, gözlerimi açtığım şu dakikaya değin hiç bir şey anımsamıyorum.

— Sizi bıçaklayan adamın yüzünü gördünüz mü?

— Hayır efendim... Ortalık zifiri karanlıktı.

— Üstünüzde saat vardı değil mi?

— Evet efendim... vardı.

— Para çantası?

— Vardı.

— İçindeki para ne kadardı?

— Otuz frank kadar. Bir de tren bileti vardı.

— Üstünüzde bulunan değerli eşya ile parayı kolayca aşırabilmek için sizi öldürmeye kalkıştıkları anlaşılıyor. Tüm saatlerde bir sıra numarası vardır. Sizinkinin numarasını biliyor musunuz?

— Hayır efendim.

— Nereden almıştınız?

— Armağan etmişlerdi. Ama Saint-Antoine sokağından, Guéménée Çıkınazı'nın köşesindeki saatçıdan satın alındığını çok iyi biliyorum.

— Saati kimin satın aldığını sormamda bir sakınca var mı? dedi komiser.

— Müstakbel eşim, Bay Lucien Labroue. Ah! Ne çok ağrıyor, bilemezsiniz, diye ekledi Lucie.

— Doğrudur yavrum, dedi doktor; gerçekten canınız acıyacak. Yaranız derin, ama kesin olarak söylüyorum, en ufak bir tehlike kalmadı ve yara kısa zamanda iyileşecektir. Talihinize, bu iyi kalpli kadın vurulduğunuz yerden geçiyormuş. Bu mutlu rastlantı olmasaydı, ölürdünüz; aldığınız yara yüzünden değil, kan kaybından ölürdünüz.

— Canım Lison Ana'm; yaşamımı size borçluyum.

Jeanne, genç kızı şefkatle bağrına bastı.

— Evime dönemez miyim? diye sordu Lucie.

Komiser doktora döndü:

— İyi bir pansumandan sonra gitmeniz için hiçbir sakınca kalmaz, dedi doktor; yalnız bu akşamdan önce kalkmamalısınız.

— Lison Ana, yanımdan ayrılmıyacaksınız değil mi?

— Hayır yavrum... Yalnız Dauphine Sokağına gidip patronuma haber vermek ve hastanın durumunu öğrenmek istiyecektim. En kısa zamanda dönerim...

— Doğru Lison Ana, onlara haber vermelisiniz... Gidin...

Ekmekçi kadın, Lucie'yi yeniden kucaklıyarak dışarıya çıktı ve gara koştu. Dauphine Sokağına varınca, acı haberle yüreği parçalandı. Bay Lebret kesik bir sesle:

— Öldü, Lison Ana, dedi.

Ekmekçi kadın, gözleri nemli mırıldandı:

— Dün akşam dönemediğim için beni affedin Bay Lebret..

— Kaynanam olup bitenleri anlattı; haklısınız, Lison Ana; karım son nefesinde sizi sordu. Sizi görmek istedi. Çok seviyordu sizi. Yanımdan ayrılmıyacaksınız Lison Ana.

Jeanne, hıçkırarak ağlıyordu. İçi biraz yatışır gibi olmuştu:

— Zavallı yaralımın yanına dönmek üzere, bugünlük sizden izin istiyecektim Bay Lebret... dedi.

— Gidebilirsiniz Lison Ana...

— Yarın sabah görevimin başında olurum yine, dedi Jeanne; hem Bayan Lebret'nin cenaze töreninde mutlaka bulunmalıyım; bana bunca iyiliği dokundu kadıncağızın.

Jeanne'ın Bois-Colombes'a döndüğü sırada, Bayan Augustine moda evinde herkes merak içindeydi. Lucie'nin, giysiyi teslim edip etmediğine ilişkin hiç bir haber alınamamıştı. Oysa bu gibi durumlarda terzi kız gelip tekmil haberi veriyordu. Bayan Augustine, işçilerinden birini Bourbon rıhtımına gönderdi. İşçi kız gidip döndü. Lucie'nin, Bois-Colombes'a gitmek üzere dün akşam evden çıktığı ve bir daha dönmediği haberini getirdi.

Genç kızın o saate kadar ortalıkta görünmemesi Bayan Augustine'e pek tuhaf geldi, büyük bir kaygıya düşerek uşaklarından birini Garenne-Colombes'a gönderdi. Uşak, bir süre sonra döndü. Lucie, Paris'e dönmek üzere, dün gece saat on biri çeyrekle on bir buçuk arasında belediye başkanının evinden ayrılmıştı. Bu haber üzerine, Bayan Augustine'in içindeki kaygının yerini büyük bir korku aldı. Saat yedi buçuğa doğru Amanda'yı çağırarak ricada bulundu:

— Yavrucuğum dedi, buradan çıkınca, benim hesabıma bir araba tut, Bourbon rıhtımına git ve Lucie'nin dönüp dönmediğini öğrenerek bana haber getir...

Amanda, aceleyle giysisini değiştirdi ve saat sekizde caddeye indi. Ovide, kendisini bekliyordu. Genç kız Ovide'in yanına sokuldu:

— Gene bir angaryal dedi.

— Ne angaryası?

— Şu kuş beyinli Lucie kaybolmuş...

Ovide Soliveau, son derece ustaca bir şaşkınlıkla sordu:

— Kaybolmuş ha?!

— Patron beni, bir haber alınıp alınmadığını öğrenmek üzere Lucie'nin evine gönderdi...

— Ben de sizinle gelmek istiyorum.

— Ağzımdan sözümü aldın; bana arkadaşlık etmeni rica edecektim.

Ovide, hemen bir fayton tuttu; faytoncuya, Bourbon rıhtımına sürmesini emretti... Alçak adam, genç kızın bulunup bulunmadığını ve beklediği ölüm haberinin kızın evine kadar ulaşıp ulaşmadığını öğrenmek için sabırsızlanıyordu. Amanda'nın kapıcı kadından alacağı haberi büyük bir merak içinde bekledi.

Genç kız arabaya dönünce, düzme Arnold de Reiss sordu:

— Ne olmuş?

— Hiç bir haber yok... Saint-Honoré Sokağına dönelim. Patrona durumu bildirmem gerekiyor; sonra da yemek yeriz..

— Ovide, yalnız olsaydı, sevincinden ellerini oğuşturacaktı. Darbesinin hedefe ulaştığından emindi artık...

VII

Jeanne Fortier, Paris'ten Bois - Colombes'a vardığı zaman Lucie'yi uyur buldu; başucunda komiserin karısı oturuyordu. İlkin sakin bir halde uyuyan Lucie, yavaş yavaş garip biçimde kıvranmaya başladı. Uyandığı zaman ateşler içindeydi.

Yaralıyı görmeye gelen doktor, onu hiç beklemediği biçimde, ateşli bulunca büyük bir kaygıya düştü. Genç kızı evine götürmenin kesin olarak olanaksız olduğunu söyledi.

Bunun üzerine, güvenlik amirinin eşi ricada bulundu:

— Kızcağız burada kalsın doktor, ona kendi evladımız gibi bakarız... dedi.

Lucie, iyi kalpli kadının gösterdiği candan ilgiye bitkin bir sesle teşekkür etti.

Paris'ten dönen komiser odaya girdi. O da karısının söylediklerini onayladı. Akşamın dokuzuna doğru Lison Ana, Bois - Colombes'dan ayrılmaya hazırlanıyordu.

— Patronuma haber verin, dedi Lucie.

— İyi ama dedi komiser, olayın ortalığa yayılmasından, gazetelere konu olmasından kaçınmak istiyoruz. Bayanın bir kazaya uğradığını söyleyin yalnızca.

Jeanne, komiserin istediği gibi hareket edeceğine söz vererek ayrıldı. O ana değin Lucie'nin kurtulmasından başka bir şey düşünmemişti. Hatta genç kıza yapılan suikastın, kendisini, haklı olarak çok korktuğu polisin ve adaletin karşısında tanıklık yapmak zorunda bırakacağını bile aklına getirmemişti. Ama tren Paris'e doğru yol alırken, sonunda bu düşünce, arkasından daha bir yığın karanlık düşünceyi sürükleyerek gelip Jeanne'ın zihnini kurcalamaya başladı.

Jeanne, Paris'te yorgunluktan bitkin bir halde trenden inince, doğruca evine gitti. Kapıcı kadın onu görünce sevinçle haykırdı:

— Oh! Lison Ana dedi, Lucie konusunda hayırlı haberler getirmişsindir inşallah! Dün akşam üstü, Garenne-Colombes'a bir giysi götürmek üzere evden çıktı, bir daha dönmedi. Şu

ana kadar kendisi hakkında hiçbir haber alamadım. Siz bir şey duydunuz mu?

— Evet... Lucie hasta. Bois-Colombes istasyonuna dönerken ayağı kayarak düşmüş ve göğsünün yanından yaralanmış.

— Yaralanmış mı? Vah, vah! Yarası ağır mı?

— Hayır, çok şükür hafif. İyileşmesi uzun sürmez. Birkaç gün içinde hiç bir şeyi kalmaz; eve döner.

— Ah! İnşallah! Beni sevindirdiniz!

Ertesi sabah Jeanne, her günkü gibi ekmekçilik görevini yerine getirdikten sonra, evine döndü; Bayan Lebret'nin cenaze törenine katılmak üzere giysisini değiştirdi.

Bu arada Jeanne, Lucie'yi bekleyen iki mektubu da alarak Bayan Augustine'in kaygılarını dağıtmaya gitti; ona da, komiserin öğütlerine uyarak, kapıcıya anlattığı biçimde bir öykü uydurdu.

Bayan Lebret'nin cenaze kortejine katıldıktan sonra Jeanne, Bois-Colombes'a hareket etti. Kolayca anlıyacağımız gibi genç kız, onu sabırsızlıkla bekliyordu.

Lucie, Jeanne Fortier'nin getirdiği mektupları yutarcasına okudu. İki mektup da Lucien Labroue'dandı. Sonuncusunda, delikanlı, nişanlısının kendisini mektupsuz bıraktığından sitem ediyor, aynı zamanda üzüntü ve kaygı içinde olduğunu bildiriyordu.

— Ona hemen birkaç satır yazmalıyım, dedi Lison Ana. Yarın sabah hakkınızda bilgi edinmiş olur.

— Ama sizin yazmanız onu büsbütün kaygılandırır... dedi genç kız. Ben kendi elimle yazacağım. Doktorun ruhu bile duymaz.

Ve Lucie, eli biraz titreyerek aşağıdaki satırları karaladı:

«Lucien, canım sevgilim,

«Sana gerçeği olduğu gibi yazacağım, ama sakın telaşa düşme. Çünkü, yemin ederim, senden en ufak bir şey gizlemiyorum. Korkuya kapılmanı gerektirecek hiç, ama hiç bir şey yok. Yatağımdayım. Yaralıyım, ama görüyorsun, sana mektup yazabildiğime göre yaram hiç de ağır değil.»

Bundan sonra genç kız, Garrenne'e gidişini, bir yabancının saldırısına uğrıyarak baygın bir halde yere serildiğini ve Lison Ana'nın onu kurtarmaya Tanrı tarafından gönderildiğini anlatıyor ve mektubunu şu satırlarla bitiriyordu:

«Birkaç gün sonra büsbütün iyileşmiş olarak Paris'e döneceğim. Her şeyiyle bana seni anımsatan odacığıma dönmeyi ve işime başlamayı candan arzuluyorum. Acıyı, kötülüğü tevekkülle karşılıyorum. Seni bugün dünden biraz daha fazla sevdiğimi, yarın ise bugünden fazla seveceğimi, olanca sesimle haykırmak olanağını bulsaydım, yakınmam için en ufak bir neden kalmazdı.

Nişanlın, pek yakında karın, değil mi?
LUCİE»

Amanda hırçın mizaçlı bir kızdı. Öğle yemeğinde düzme Arnold de Reiss'ı bekledi. Reiss yemeğe gelmediği gibi, özrüne ilişkin bir haber de göndermedi. Öğleden sonra, provacı kız, platonik âşığından postayla bir mektup aldı. Zarftan bin franklık bir banknotla birkaç satırlık bir yazı çıktı. Arnold, beklenmedik bir anda, oldukça uzun sürecek bir yolculuğa çıkmak zorunda kaldığını bildiriyordu.

Amanda, banknotu dikkatle katladıktan sonra, mektubu avucunun içinde öfkeyle buruşturdu. Bu denli beklenmedik bir yolculuğun altında ayrılık mı gizleniyordu yoksa? Arnold, gerçekten yolculuğa çıkacak mıydı?.. Genç kızın, içine düşen kuşkuyu aydınlatması olanaksızdı! Ovide, izini belli edecek en ufak bir ip ucu vermemeye çok dikkat etmişti...

Lucien Labroue, yukarıda büyük bir kısmını verdiğimiz mektuba göz gezdirir gezdirmez vurulmuşa döndü. Lucie ölüm tehlikesi geçirmişti... Lucien, en çok sevdiği varlığın yanında bulunamıyor, ona bu kara gününde bakamıyordu. Jules Labroue'nun oğlu, gerçekten manevi bir işkence içindeydi... Neye

karar vermeliydi? Yüklendiği görevi bırakıp Paris'e hareket etmeli miydi? Patronunun kendisine karşı gösterdiği güvene ihanet mi etmeliydi? Bunu yapabilir miydi?

Kuşkusuz bunu yapabilecek kişilerden değildi. Bellegarde'daki işlerinin bitmesini beklemesi gerekiyordu. Lucie'yle her gün mektuplaşmakla yetinmeliydi.

Murillo Sokağındaki konakta olaylar tabii akışını izliyordu. Paul Harmant, kızına Lucien Labroue'nun sözünü etmekten şimdilik sakınıyordu. Genç adam, patronuna yazdığı mektuplarda Mary'nin adını anmaktan kaçınmaktaydı.

Mary'nin durumunda bir değişiklik olmamıştı. Genç kız, yüreğinin derin acılarını içinde gizlemeye çalışıyordu. Yakındığını belli etmiyor, ağzından sitem anlatan bir tek sözcük kaçırmıyordu. Bununla birlikte, babası onun içini çok iyi okuyor, söylemek istemediği şeyi anlıyordu. Hatta bu durum karşısında Paul Harmant, Lucien'i, Bellegarde'daki işler bitmeden çağırtmayı bile düşünüyordu. Ama ortada pek önemli bir neden yokken delikanlıyı çağırmak kuşku uyandırmayacak mıydı? İyisi mi, sakıntılı davranmaktan şaşmamalıydı. Uygun zamanı beklemekten başka çare yoktu. Sonunda on gün daha geçti.

Lucie, Bois-Colombes'dan ayrılmış, Bourbon rıhtımındaki evine dönmüştü. Jeanne Fortier ile Bayan Augustine, sevinçlerinden uçuyorlardı. Genç kız hemen işine başlamıştı. Ama kendini yorması yasaktı. Çünkü, görünüşte hiç bir şeyi kalmamış olduğu halde, arasıra yarası sızlıyordu. Bununla birlikte Bayan Harmant'ın birikmiş olan giysilerini dikmeyi ihmal etmedi.

Bourbon rıhtımındaki küçücük dairesine dönüşünden bir kaç gün sonra, Lucie, gücünün yerinde olduğunu hissederek, Lison Ana'yı, prova işinin ne olacağını sordurmak üzere dikim evine gönderdi. Bayan Augustine, Lucie'den eğer çıkabilecek durumdaysa Murillo Sokağındaki konağa kadar gitmesini rica edeceğini bildirdi. Sonuç olarak terzi kız, ertesi gün, öğleye doğru müşterisinin evine gitti. Jeanne Fortier de, mukavva kutuların taşınmasına yardım etmek üzere, onunla bir-

likte geldi. Ne var ki, ekmekçi kadın, konağın kapısından dönmek zorundaydı.

Paul Harmant'la kızı sofradan kalkmak üzereydiler. Uşaklardan biri yemek odasına girdi:

— Bayanın terzisi geldi efendim, dedi.

Mary, sapsarı kesildi. Heyecanlı bir sesle sordu:

— Lucie mi?

— Evet efendim... Terzi kız, adının Lucie olduğunu söyledi...

Paul Harman, dehşetten morarmış bir halde haykırdı:

— Lucie!

Mary, babasının yüzündeki belirtiyi anlamadı, anlayamazdı.

— Onu kabul etmeyeceğim baba! dedi genç kız.

Bu sözler, milyonerin içini bir ölçüde yatıştırır gibi oldu. Kendini ele verme tehlikesiyle karşı karşıya geldiğini hissediyordu! Lucie yaşıyordu demek! Olamazdı bu! Yoksa Ovide'in, Lucie'nin işini bitirdiğini söylemesi küstahça bir yalandan başka bir şey değil miydi? Ne olursa olsun genç kızın Lucie olup olmadığını iyice anlamalıydı; bunun için onu görmek gerekiyordu. Jacques Garaud, kızına eğildi, yalnız onun işitebileceği kadar alçak bir sesle konuştu:

— İlk anda öfkeye kapılmaktan kendimi alamadım. Ama sonradan üzüldüm, çünkü içerlemekte haksızım...

— Haksız mısın? diye yineledi Mary.

— Evet, öyle! Bu genç kız, sana acı çektirdiğinden habersiz. Sana karşı bilerek ve isteyerek haksızlık etmiyor... Niçin hangi bahaneyle, onu kapıdan kovacaksın? Bugünlük, onu her zamanki gibi kabul et. Sonra, Bayan Augustine'den, bundan böyle başka birini göndermesini rica edersin, olur biter...

— Haklısınız babacığım.

Paul Harmant, uşağa doğru döndü:

— Terzi kızı içeri alın... dedi.

Hizmetçi, yemek odasından çıktı ve birkaç saniye sonra Lucie'yle birlikte döndü.

Mary, üstten bir tavırla sordu:

— Ne istiyorsunuz?

Lucie, kısık bir sesle yanıt verdi:

— Giysilerinizi provaya geldim efendim. Çok geciktim, ama elimde olmayan nedenler yüzünden... Saldırıya uğradığım için bir kaç gün çalışamadım...

Mary, merakla haykırdı:

— Saldırı mı?

— Beni öldürmeye kalkıştılar efendim...

— Yaralandınız mı? diye sordu Paul Harmant.

— Evet efendim, yaram hâlâ acıyor... Bir bıçak darbesiyle yere serildim, ikinci darbede bıçak, korsemin balinasına rastlayarak kırılmış. Yoksa işim bitikti... Yaşamımı bu şaşılacak raslantıya borçluyum.

— Size saldıranın kılığını polise tanıtmışsınızdır kuşkusuz? diye sordu Harmant.

— Hayır efendim... Onu gecenin karanlığında iyice farkedemedim. Anlaşılan, o sırada Paris yakınlarında soyguna çıkmış olan serserilerden biriydi. Hırsızlığını, adam öldürerek yapıyordu.

— Yaa! Soyuldunuz demek?

— Evet efendim... Saatimle para çantam çalındı...

Lucie içeriye girdiğinden beri, sahte Paul Harmant onu, giderek artan bir merakla seyrediyordu. Yüzünün çizgilerini, gözlerinin anlatımı ve sesinin ahengini dikkatle inceliyordu.

Ansızın, Paul Harmant'ın belleği hafif bir ışıkla aydınlandı.

— Tamam... dedi içinden. Bu kız Jeanne Fortier'nin canlı portresi, tıpkı Jeanne Fortier'nin gençliği...

Aynı anda, Jacques Garaud, Alfortville yangını sırasında, Jeanne'ın kızının Joigny'de bir çocuk bakıcısında kalmış olduğunu anımsadı.

— Acaba o mu? diye sordu içinden.

Lucie, yorgunluktan bitkin bir haldeydi. Çevresinde bir destek arar gibi oldu. Paul Harmant, ona hemen bir sandalye sürdü.

— Yorgunsunuz bayan, dedi; oturun...

Babasının alçak gönüllülüğü karşısında Mary vurulmuşa döndü. Soğuk bir tavırla, konuya çözüm yolu aradı:

— Giysilerimi prova ettirmeyeceğim, dedi; bu duruma göre Bayan Lucie gidebilir. Bu giysileri Bayan Augustine'den teslim alırım.

Terzi kızın bir daha konağa ayak basmaması gerektiği, açıkça hissettirilmişti. Lucie bunu anladı. Uğradığı hakaretten yüreği dolu bir halde selâm vererek yemek odasından ayrıldı.

Paul Harmant, kızıyle yalnız kalınca yine aynı konuyu ele aldı:

— Biliyor musun dedi, Lucie gerçekten güzel bir kız!

— Lucien'in onu sevebileceğini şimdi anlıyorsun değil mi?

— Ona karşı arzu duyabileceğini çok iyi anlıyorum, ne var ki, bu gibi sevdalar pek kısa sürer. Lucien'den yeni bir mektup aldım diye ekledi milyoner...

— Benden söz ediyor mu?

— Hiçbir mektubunda senden söz etmeyi unutmuyor. Anlamalısın ki, ona karşı böyle ilgisiz kalırsan, seni düşünmekten vazgeçebilir.

— Haklısın, ben de aynı kanıdayım; ama ilkönce onun açılmasını beklemek istiyorum...

— Açılacak yavrucuğum, kalbini açacak sana...

Mary başını eğdi. Milyoner devam etti:

— Şu Lucie'nin ne annesi, ne de babası olduğunu söylemiştin. Nereden öğrendin bunu?

— Kendisinden. Kendisiyle ilgilendiğim için yaşam öyküsünü sormuştum.

— Kimsesiz Çocuklar Yurdu'nda büyütülüp yetiştirilmiş; değil mi?

— Tabii. Oradaki numarası da dokuzmuş. Peki ama tüm bunların tasası sana mı düştü?

— Lucien Labroue'nun, soyu-sopu belli olmayan bir kızı ciddi biçimde sevemeyeceği inancımı iyice güçlendirmek için soruyorum...

Paul Harmant kalktı.

— Hoşça kal yavrum! dedi. Fabrikaya gitmem gerekiyor..

Milyoner, arabasına bineceği yerde, bir fayton kiralıyarak Clichy caddesine gitti. Soliveau evinde yoktu. Paul Har-

mant cebinden bir not defteri çıkarıp boş bir sayfaya şu satırları yazdı:

«Akşam üstü saat beşten önce eve dönmüş olursan, acele Courbevoie'ya gel. Saat altıdan sonra dönersen, seni bu akşam, saat onda, Opera Meydanındaki Paix kahvesinde bekleyeceğim. Acele!» Sonra sayfayı koparıp bıraktı.

Ovide, eve dönünce düzme hala oğlunun bıraktığı pusulayı buldu. Gene akla gelmedik bir şeyler mi oluyordu yoksa? Ovide, büyük bir merak içinde ve biraz da tedirgin, faytona atlayıp Courbevoie'daki fabrikaya gitti. Hiç bekletilmeden patronun yazıhanesine alındı. Paul Harmant'ın yüzü tasalıydı.

— Bu ne asık surat böyle? dedi Dijon'lu. En iyi ahbabının ölüm haberini mi aldın yoksa?

Milyoner boğuk bir sesle yanıtladı:

— Ölüm falan yok! Lucie yaşıyor!

Soliveau, sapsarı kesilerek yineledi:

— Lucie yaşıyor mu? Olamaz bu...

— Gözümle gördüm... Kendisiyle evimde konuştum. Bıçak, korsesinin balinalarına rastlayarak yön değiştirmiş. Aldığı yara birkaç günde iyileşmiş. Lucie işinde şimdi... Tasarılarım her zamankinden fazla altüst oldu.

Ovide, yumruklarını sıkarak haykırdı:

— Vay canına!.. Felâket!.. Aksiliği görüyor musun. Beni mutlaka görmüştür. Tanıyabilir! Bak şeytanın işine...

— Merak etme. Ortalık çok karanlıkmış. Suçu serserilere yüklüyorlar...

— Öyleyse, bu işe yeniden girişilebilir.

— Son derece sakıngan davranmak gerekiyor! dedi Jacques Garaud. Buna benzer yeni bir teşebbüs, mutlaka kuşku uyandırır... Her şeyden önce bundan kaçınmalıyız:

— Öyleyse yenilgiyi kabul ediyorsun demek? diye sordu Soliveau.

— Asla!

— Başka bir planın mı var yoksa?

Paul Harmant, suç ortağına bir kâğıt uzattı. Ovide, kâğıdı merakla alıp aşağıdaki satırları okudu:

«Lucie 1861'de, ya da 1862'de Paris'te kimsesiz çocuklar yurduna yatırılmıştır. Oradaki kayıt numarası dokuzdur.»

— Eee, peki, bundan ne çıkar? dedi Dijon'lu.

— Çocuğun kimin tarafından bırakıldığını öğrenmek gerekiyor.

— Neden?

— Çünkü Lucie'nin, Jeanne Fortier'nin kızı olduğunu sanıyorum. Varsayımım doğru çıkarsa, terzi kızın, Jules Labroue'nun kasasını soyan, fabrikasını yakan ve onu öldüren kadının kızı olduğu çevreye yayılacak. Ve tabii, cinayete kurban gidenin oğlu Lucien, bunu duyunca genç kızdan nefretle uzaklaşacaktır.

— Tamam! Bravo! Şimdi anladım! Çok sağlam bir iş bul

— Paraya gereksinmen var mı?

— Sormanabes! Amanda, bana pek tuzluya mal oldu.

Bunu ileri sürmekle, Ovide küstahça yalan söylüyordu, ama olabildiğince fazla para kopartmanın tam sırasıydı. Salıte Paul Harmant, yazı masasının çekmecesini çekti ve içinden bir tomar banknot çıkarıp Soliveau'ya uzattı.

Soliveau parayı aldı; saymak gereğini duymadan cebine indirdi:

— Çok teşekkürler! Çok teşekkür ederim, dedi...

Babası evden çıktıktan sonra, Mary arabanın hazırlanmasını emretti. Daha önce yakından tanıdığımız ressam Etienne Castel'in atölyesine gitmek kararındaydı.

Ressam Castel, Bayan Harmant'ı gerçekten büyük bir sevinçle karşıladı.

— Galerinize yeni tablolar almadığım için bana sitemde bulunmaya gelmişsinizdir efendim?..

— Merak etmeyin. Onun için gelmedim. Sizden bir ricam var. Her sene, babamın doğum gününde, ona bir armağan vermek adetimdir... Doğum gününe iki ay var. Bu yıl babama vermek istediğim armağanı tahmin edebilecek misiniz?

— Bu yıl Bay Harmant'a bir portrenizi armağan etmek istiyorsunuz sanırım. Tamam mı?

— Tamam! Bildiniz. Bu sürprizi ancak sayenizde hazırlayabileceğimi düşündüm.

— Elbette! Memnunlukla... Boy resminizi mi istiyorsunuz?

— Evet! Lütfederseniz boy resmim olsun.

Bayan Harmant atölyeye girdiği zaman, Etienne, Jeanne'ın papazın evinde yakalandığı anı temsil eden tablo üzerinde çalışıyordu. Ressam, tablosuna yaklaştı:

— Bu büyüklükte olması uygun mu? dedi.

Mary, tablonun önünde, kendinden geçmişçesine birkaç saniye durdu. Ansızın yüreği oynadı.

— Off! Ne tuhaf! Şu jandarmaların ortasındaki kadının yüzünü tanıyor gibiyim.

— Tanıdıklarınızdan birine mi benziyor?

— Evet, hem de göze çarpacak ölçüde benziyor.

— Söz konusu olan kimse yaşlı mı? diye sordu Etienne.

— Aksine çok genç. Yirmi bir, ya da en fazla yirmi iki yaşında. Terzimin işçilerinden biri...

— Adı nedir?

— Lucie... Tanıyor musunuz yoksa?

— Hayır efendim. Nerede oturuyor?

— Bourbon rıhtımı, 9 numarada.

— Tanımıyorum.

Etienne, düşünüyordu:

— Lucien Labroue'nun sevdiği kızın adı da Lucie; o da Bourbon rıhtımında oturuyor...

Ressam, yüksek sesle sordu:

— Dünya beklenmedik benzerliklerle dolu. Portreniz bu büyüklükte olacak demek?

— Lütfen! Ne zaman başlıyoruz?

— İsterseniz öbür gün başlayabiliriz...

— Tamam! Öbür gün saat ikide gelirim. Şimdi gideyim... Çalışmanıza engel oluyorum.

— Rica ederim!.. Birkaç dakika daha kalın lütfen. Paris'ten hoşlanıyor musunuz?

— Hoşlanmıyor sayılmam, ama bu büyük kentte daha neşeli daha canlı bir yaşam olduğunu düşünüyordum.

— Öyleyse, Amerika'dan ayrıldığınıza pişmansınız?

— Pişman değilim, ama güzel göğünü, zengin doğasını aradığım anlar oluyor...

— Siz New-York'ta doğmuşsunuz, ama babanız Amerikalı değil galiba efendim? diye devam etti Etienne.

— Amerikalılıkla hiç ilgisi yok. Özbeöz Fransız... Burgonya'lı... Annemin babası James Mortimer, babamı, fabrikasına ortak etmiş ve ona kızını vermiş.

— Dedeniz ünlü bir bulucuydu değil mi?

— Ohh! Evet efendim. Babamla ikisinin, sessiz dikiş makinesi, menevişleme makinesi gibi pek büyük ve yararlı buluşları var.

— Menevişleme makinesi... diye yineledi Etienne.

— O âdeta bir başyapıt.

— Bay Harmant, uzun zaman Amerika'da kaldı mı?

— Yirmi sene kadar. New-York'a 1861'de gelmiş.

— Belki bir gün yine oraya dönersiniz?

— Sanmıyorum.

— Neden?

Mary, yüzünün kızardığını hissetti. Ama gene de yanıt verdi:

— Babam, anavatanını terketmez artık... Hem zaten işi de Fransa'da.

— Doğru, ama hiç belli olmaz, umulmadık bir durumla karşılaşabilir. Örneğin sizin bir Amerikalıyla evlenmeniz gibi..

— Ooo! dedi Mary sertçe, Amerikalıyla asla evlenmem.

— Fransızları seviyorsunuz demek?

— Pek çok. Hem zaten babam yönünden Fransız değil miyim?

— Geçenlerde, sizinle Georges Darier'nin yazıhanesinde görüştüğümüzde, Lucien Labroue ile ilgili bir fikir ileri sürmüştünüz...

— Söylediklerim tabii değil miydi? Bence, varlıklı olanların ödevi olanaksızlık içinde bulunanların ellerinden tutmaktır.

— Bay Harmant, düşünüp taşındıktan sonra sizin fikrinize katıldı mı?

— Bay Labroue'ya ortaklık önerdiğini sanıyorum.

— Demek öğütlerinizi tuttu... Bu davranışından ötürü onu kutlamak gerekir öyleyse; çünkü Lucien çok değerli ve çalışkan bir insandır.

— Umarım ki, o da bir gün babamın önerisini kabul etmeye karar verir.

Bu sözler karşısında Etienne Castel zavallı yavrunun kalbinde neler olduğunu anladı.

— Hemen gidiyor musunuz? dedi ressam, genç kızın kalktığını görünce...

— Evet dedi Mary, ama öbür gün yine buradayım.

Ressam Castel, Bayan Harmant'ı uğurladıktan sonra rötuşunu yaptığı tablosunun önüne geçip oturdu.

— Lucie ile Jeanne Fortier'nin birbirine benzemeleri çok garip! diye mırıldandı. Ve Lucie kimsesizler yurdunda büyümüş, hem üstelik yirmi iki yaşında...

VIII

Ertesi sabah, Ovide Soliveau, Joigny'de trenden iniyordu. Cigogne Oteli'ne yerleştikten sonra, ilk işi, kendine zengin bir ziyafet çekmek oldu.

Ovide, Burgonya'lı olduğu için, Burgonya'da çocuk bakıcılığını meslek haline getirmiş, bir arada sekiz-on çocuk büyüten kadınlar bulunduğunu biliyordu. Bu kadınlardan birinin adresini elde ederek gidip kapısını çaldı.

Çocuk bakıcısı Bayan Noiret konuğunu pek hoş karşılamadı. Ovide, bakıcı kadını pohpohlayarak gönlünü almaya çalıştı; sonra sordu:

— Sizden yalnızca bir sorunu öğrenmeye geldim buraya. Uzun zamandan beri burada mısınız?

— Yirmi yedi sene oluyor... Kırkbir yaşındayım. Babamla annem bu evi satın aldıklarında ondört yaşındaydım.

— Ne zamandan beri çocuk bakıcılığı yapıyorsunuz?

— Annemin işiydi bu. O ölünce ben sürdürdüm.

— Öyleyse Joigny'deki çocuk bakıcılarının hepsini tanıyorsunuzdur.

— Elbette!

— Yanınızda Jeanne Fortier adında bir kadından söz edildiği hiç kulağınıza çalındı mı?

— Jeanne Fortier... Jeanne Fortier... Neciydi?

— Duldu bu kadın.

— Yaa! Anımsayamıyorum! Aradan uzun zaman geçmiş olacak!

— Yirmi bir yıl.

— Aman Allahım! Yirmi bir yıldan beri, belki üç yüz yavrucağı bakıp büyüttüm. Hepsinin ana-babalarının adlarını bellemek ne demektir bir düşünün!... Bana ad sormayın da, ne sorarsanız sorun...

— Başka bir şey söyliyeyim öyleyse... Dul Fortier, hırsızlıktan, kundakçılıktan ve adam öldürmekten hüküm giymişti.

— Vay alçak vay! diye haykırdı Bayan Noiret. Giyotinle kafasını uçurdular mı bari?

— Ömür boyu hapis cezası verildi, dedi Ovide. Bu kadının burada, Joigny'de bir bakıcıda, o sıralarda birkaç aylık olan bir kız çocuğu kalmış.

— Durun bakalım! Evet... Kasabada sözü edilmişti o sıra..

— Peki, küçük kızın kimde kaldığını anımsayacak mısınız?

— Tabii, Frémy Ana'da.

— Frémy Ana nerede oturuyor? diye sordu Ovide heyecanla.

— Mezarlıkta, zavallı kadın! Çoktan öldü...

Soliveau, aldığı yanıtlardan şaşırmıştı.

— Tüm umutlarım suya düşüyor! diye mırıldandı.

— Çocuğun babası olmıyasınız sakın?

— Hayır! Ama Jeanne Fortier'nin kızının hayatta olup olmadığını öğrenmeliyim. Bana bu konuda yardımda bulunamaz mısınız?

— Oh! Ne yapabilirim? Frémy Ana'nın, yavrucağı ne yaptığını anımsamıyorum. Belediyeye başvurun... Bize, bakılmak

üzere çocuk bırakıldığı zaman belediye başkanlığına bildirimde bulunuyoruz.

— İleride çocuğu tanıtmaya yarıyacak şeylerin listesini de belediyeye veriyor musunuz?

— Evet efendim! Yavrunun bezlerinde ve çamaşırlarındaki özel işaretler, babası-annesi biliniyorsa, onların adları-soyadları, bakıcının adı soyadı ve çocuğun teslim tarihi açıkça belirtiliyor.

— Peki efendim! Teşekkür ederim.

Sonra, Dijon'lu evden ayrıldı.

— Belediyeye başvurmak! diye mırıldandı. Tehlikeli bir iş! Jeanne hapisten kaçmış durumda... Çocukla ilgili bir şey sorar sormaz, benim Jeanne tarafından gönderildiğimi ve onun nerede gizlendiğini bildiğimi sanacaklar. Kuşkuyu üstüme çekme tehlikesi var... Neye karar vermeli acaba?

Ovide Soliveau, düşünceye dalmıştı. Başını eğmiş rastgele yürüyordu. Birdenbire başını kaldırdı ve belediyeye giden yolu sordu. Kararını vermişti. Belediyede bir odaya girdi; genç bir memura başvurdu:

— 1861 ve 1862'de belediye başkanı kimdi, söyliyebilir misiniz efendim?

— Tabii efendim, Bay Duchemin'di; babamın kardeşi.

— Joigny'de mi oturuyor?

— Hayır, şimdi Dijon'da, doğduğu yörede.

— Öyleyse hemşerim oluyor? dedi Soliveau.

— Siz de benim gibi Altın Sahili'ndensiniz demek? diye sordu memur.

— Evet! Amcanızdan 1861 ve 1862 seneleri ile ilgili bir bilgi rica edecektim.

— İstediğiniz bilgiyi buradan da alabilirsiniz belki...

O anda kapı sertçe açıldı ve yazı odasına kaba görünüşlü biri girdi. Genç memur bu adamı görünce sarardı ve şaşkınlık içinde ayağa kalktı.

— Yaa! dedi yeni gelen; beni ayağınıza getirttiniz yine Bay Duchemin!

— Yavaş konuşun rica ederim!.. dedi genç Duchemin yalvarırcasına.

— Bağırmama karışamazsınız! Canımın istediği kadar bağırırım! Utanmazlık edeni azarlamak ayıp değil! Sözünde durmayan düşünsün... Paramı verin susayım!

— Beklemenizi rica etmiştim.

— Eee! Altı aydır bekliyorum!

— Son bir mühlet daha rica ediyorum... Sekiz gün sonra tamam.

— Ohohhoo! Size yarına kadar süre. Amcanızın imzasını ustalıkla taklit ederek, onu kefil gösterip benden aldığınız bin frankı yarın akşama değin geri vermezseniz, yeminle söylüyorum, senetleri savcılığa vereceğim... Mahkeme huzurunda hesap verirsiniz!

Alacaklı, odaya girerken olduğu gibi, kızgın bir tavırla çekip gitti. Genç adam, kendini bitkin bir halde sandalyesine bıraktı.

Bu can sıkıcı sahneye istemiyerek tanık olan Ovide, birdenbire:

— Özür dilerim efendim, dedi...

— Bu cezayı hak ettim efendim, dedi genç memur. Evet kusurluyum... Gördüğünüz adam Joigny'nin büyük tüccarlarından biridir. Amcamla, şarap ticareti dolayısiyle ilgisi var. Geçen yıl, çılgın gibi sevdiğim bir metresim vardı. Aklıma budalaca bir iş yapmayı koydum.. İki düzme senet hazırladım. Amcamı kefil göstererek yazısiyle imzasını taklit ettim ve bu adama götürdüm. Adam bana hemen çıkarıp bin frank verdi. Ödeme vadesi dolunca meteliksizdim, borcumu ödeyemedim. Adamı gidip buldum, durumumu olduğu gibi açıkladım. Bu arada öylesine vaatlerde bulundum ki, adamcağız, bana gönül rahatlığıyle altı ay süre verdi. Altı ay, altı gün gibi geçiverdi. Borcumu ödeyebileceğimi umuyordum. Ne gezer.. Umutların boşa çıktı!.. Adamın söylediklerini duydunuz ya? Beni mahvedecek. Hak yerini bulmuş olur... Ama zavallı anneciğimin bunda günahı ne? Ölümüne neden olacağım zavallının.

— Sözün kısası, bin franka gereksinmeniz var demek?

— Bin Frank, bir de bunun altı aylık faizi.

— Alacaklınızın adı ne?

— Petitjean.

— Şapkanızı alıp beni onun yanına götürün.

— Peki ama, yine bir sürü azar ve hakarete uğrayacağım...

— Korkmayın, gelin benimle.

Genç Duchemin, kurulmuş bir makine gibi itaat etti. Beş dakika sonra iki adam, toptan şarap tüccarının yazıhanesindeydiler. Şarapçı sert bir sesle sordu :

— İşin ne yazıhanemde! Ne yüzle geldin?

Ovide, genç memurun konuşmasına fırsat bırakmadan atıldı :

— Hoşunuza gidecek bir iş için geldik. Bay Duchemin size karşı işlediği kusuru düzeltmeye, borcunu ödemeye geldi.

— Borcunu ödemeye ha? O mu? diye haykırdı tüccar.

— Evet efendim! Bay Duchemin delikanlılığının gereği bir delilik etmiş. Onu korumakla insanlık görevini yerine getirmişsiniz. Size bu iyiliğinizden dolayı teşekkür ediyor.

Bay Duchemin'in gözleri nemliydi :

— Ohh! Evet... Evet... diye kekeledi.

— Yaptığına pişman oldu. Bir daha böyle acemilikler yapmayacak, diye devam etti Soliveau. Ben Duchemin'lerin aile dostuyum. Alacağınızı, faiziyle birlikte, senetler karşılığında ödeyeceğim.

Ovide cebinden, tıka-basa banknotla dolu bir cüzdan çıkardı. Tüccar kasasını açarak pullu, imzalı iki uzun kâğıt parçası aldı :

— İşte senetler!

Soliveau, kâğıtları alarak genç adama gösterdi :

— Bunlar mı? diye sordu.

Duchemin, sevinç ve heyecandan soluğu kesilmiş bir halde, «Evet» anlamına başını sallıyarak elini senetlere doğru uzattı : Ama Ovide, senetleri ona vereceği yerde, özene bezene katlıyarak cüzdanına yerleştirdi ve cüzdanı cebine soktu. Sonra Petitjean'a dönerek :

— Artık bu iş tamam, değil mi efendim? diye ekledi.

— Evet dedi tüccar pürüzlü bir sesle, sevgili koruyucunuz gidip başkasına asılsın artık.

Ve Petitjean, yazıhanesinin kapısını adamın arkasından öfkeyle kapadı.

Genç memur, Ovide'e minnet dolu bir yüzle bakıyordu:

— Beni kurtardınız efendim dedi. Bu iyiliğinizi nasıl ödeyeceğim; bilmem?

— Nasıl ödeyeceğini biraz sonra anlatırım. İlkönce gidip yemek yiyelim!

Dijon'luyla genç memur Cigogne Oteli'ne gittiler. Ovide, küçük bir salonda masa hazırlattı. İki adam sofra başına geçip karşı karşıya oturdular.

— Belki yanılıyorum, ama galiba Joigny'de birkaç ufak tefek borcun daha var... dedi birdenbire Ovide. Ne kadar tutuyor hepsi?

— Aşağı yukarı iki bin frank.

— Bunları nasıl ödemeyi düşünüyorsunuz?

— Alacaklılar «bekleriz» dediler.

— Bırak budalalığı şimdi! O heriflerin yaygaralariyle karşı karşıya kalacağını benden daha iyi biliyorsun! Bak, seni sıkıntıdan kurtaracağım; yalnız senden bir hizmet bekliyorum.

— Bana güvenebilirsiniz efendim. İyiliğinizin karşılığını vermek en büyük isteğimdir. Söyleyin, ne yapmam gerekiyorsa yapayım?

— Anlatayım dedi Soliveau. Yirmi iki yıl önce evli bir kadına abayı yakmıştım. Kadın bana karşı son derece cömert davrandı. Kocası, işi dolayısiyle, bir yıl kadar kendisinden ayrı kalmıştı. O sırada kadın bir çocuk dünyaya getirdi. Kocası döndüğünde aldatıldığının farkına varamadı; çünkü çocuk Joigny'de bir bakıcının yanına verilmişti. Ben, o sıra, uzun bir zaman için Fransa'dan ayrılmak zorunda kaldım. Döndüğümde eski metresim ortadan kaybolmuştu. Frémy adında bir kadına emanet edilen çocuk ise, bu kadın tarafından kimsesiz çocuklar yurduna teslim edilmiş. Şimdi kızımı bulmak istiyorum. Bana yardım etmelisiniz...

— Sevinerek efendim! diye haykırdı Duchemin.

— Çocuk bakıcısı kadınlar, ücreti ödenmeyen ve annesinden babasından haber alınmayan yavruları öksüzler yurduna

teslim ediyorlar sanırım. Yalnız bu durumu o yerin belediyesine bildirmek zorundalar galiba.

— Evet, diye yanıtladı genç adam. Çocuk bakıcısının bu bildirim kâğıdına attığı imza belediye başkanı tarafından onaylanır ve kâğıt kütüğe kaydedilerek arşivde saklanır.

— Öyleyse, sana yaptığım ve yapacağım yardımın karşılığı olarak, bana o bildirim kağıdının eksiksiz bir kopyesini çıkarman gerekiyor.

— Benden son derece karışık bir iş istiyorsunuz efendim; ama iyiliğiniz karşısında, bir an bile tereddüt etmeden bu görevi kabul ediyorum. Yalnız bazı belirtilere gereksinmem olacak...

— Bildiklerimi söylerim.

Duchemin, cebinden not defteriyle kalemini çıkardı:

— İlkönce, çocuğun teslim tarihi? dedi.

— 1861 ile 1862 arasında.

— Annenin adı?

— Jeanne Fortier.

Duchemin, bu adı duyunca öylesine ürperdi ki, elinden kalemini düşürdü.

— Ne oluyorsun? diye sordu Soliveau.

— Jeanne Fortier! diye yineledi genç adam. Ama bu, hırsızlıktan, kundakçılıktan ve adam öldürmekten ömür boyu hapis cezası yemiş bir kadının adı... Gerek savcılığa gerekse belediyeye, bu hükümlünün Clermont cezaevinden kaçtığı bildirildi...

Ovide, kendinden emin, yanıt verdi:

— Haksız yere hüküm giymiş, suçsuz bir kadındır o... Yürekten sevdiğim kadın... Hem, o talihsizin ceza yemiş olması ve kaçışı seni ne ilgilendirir? O hapisten kaçmasaydı, ben Joigny'ye gelir miydim? Seni borçlardan kurtarıp, ihtiyar annenizin son günlerini huzur içinde geçirmesini sağlayabilir miydin? Bir anneye kızını bağrına basmak mutluluğunu bağışlamak elimde!

— İstediğinizi yerine getireceğim efendim. Bir kez daha söyleyeyim; bu işi duraksamadan yapacağım. Kâğıdı ne zaman size verebilirim?

— Saat onbire doğru seni burada yemeğe bekleyeceğim. Söz konusu belgeyi getirirsen karşılığında sana geriye kalan borçlarını ödemeye yetecek kadar para veririm. Ve ilerde, inşallah bir daha aşk çılgınlığına kaptırmazsın kendini... Metresin güzel miydi bari?..

— Çok güzeldi efendim; ne var ki çapkının tekiydi! Amanda, Paris'li bir kızdı. Burada bir kadın şapkacısında çalışıyordu..

— Amanda? diye yineledi Soliveau.

— Evet efendim... Amanda Régamy...

— Yaa! Olur şey değil! Çok tuhaf doğrusu!

— Amanda'yı tanıyor musunuz? diye sordu Duchemin.

— Evet genç dostum; ve seni nereye sürüklediğini çok iyi anlıyorum! Ama artık Joigny'de çalışmıyor değil mi?

— Birkaç ay önce, Paris'e dönmek üzere buradan ayrıldı. Burada bir yığın alımağı ağzı açık bırakarak çekip gitti. Çalıştığı mağazadan iki top dantel aşırmış..

— Hahha!.. Peki yakalatmadılar mı?

— Hayır efendim. Binbir rica ve yalvarmayla patronunun yüreğini yumuşatmış. Yalnız, suçunu kabul ettiğine ilişkin yazılı ifadesiyle çaldığı malın değerini bir seneye kadar ödeyeceğine ilişkin taahhüt belgesi almışlar. Onu bu sıkıntıdan kurtarmak için bu bildiğiniz yanılgıya düştüm. Ama para eline gecince har vurup harman savurdu.

— O zamandan beri borcunu ödemedi mi?

— Bilmiyorum; ama ödemiş olacağını hiç sanmıyorum.

O şapkacının adı nedir?

— Bayan Delion, Grande-Rue, No. 74.

Akşam vemeği sona ermişti. Ovide saatine baktı :

— Ayrılma zamanımız geldi Bay Duchemin, dedi. Yarın seni o bildiğin şeyle beklerim.

— Peki efendim, size sonsuz minnet duygusuyla bağlı olduğumu bir kez daha söylemek isterim.

— Tamam! Bunun üzerinde daha fazla durmıyalım, dedi Ovide.

Memur, evine dönerken, içinden, rüya görüp görmediğini soruyordu. Bununla birlikte Duchemin'in canını sıkan bir

nokta vardı. Neden bu yabancı, senetleri kendisine vermemişti?

Ertesi sabah, Dunchemin, erkenden arşiv odasına girip 1861 yılı kütüğünü çıkardı. 1861 yılından bir sonuç alamayınca ertesi yılın kütüğüne geçti.

Kütüğün bir sayfasına toplu iğne ile iliştirilmiş, tek yaprak halinde bir belgeye göz attı:

— Yanılmıyorsam, aradığım kâğıt bu olacak, dedi.

Hafifçe mırıldanarak kâğıdı gözden geçirmeye başladı:

— Frémy... Jeanne Fortier... Lucie... Tamam! Bu! Ne diye kopyesini çıkaracakmışım? Belgenin aslını veririm, olur biter.

Duchemin, bu son derece karışık işiyle uğraşırken, Soliveau, Cigogne Oteli'nden çıkmış Grande-Rue caddesinden ağır ağır iniyordu. Yüz adım kadar ya gitmiş ya gitmemişti ki, Ovide, kendini bir şapkacı dükkânının camlığı önünde buldu.

Ovide, dükkâna girdi. İçerden bir kapı açıldı ve elli yaşlarında bir kadın çıktı.

— Efendim, sizinle özel olarak konuşmak istiyordum. Burada, Amanda Régamy adında bir bayan çalıştırmış mıydınız?

— Evet, efendim.

— Amanda Régamy, dükkânınızdan bir şeyler çalmış öyle mi?

— Bin franlık dantelimi aşırdı.

— Bu parayı size ödemeyi taahhüt etmiş.

— Evet efendim! Yoksa kendisini o anda yakalatacaktım. Peki ama, tüm bunların sizinle ilgisi ne?

— Yakından ilgiliyim efendim... Senedi rica edip alacağınızı ödemeye geldim.

— Amanda'nın bin frank borcunu mu getirdiniz yani?

— Elbette. Ve üstelik paranın bir senelik faizini de ödeyeceğim! Yüzde beşten elli frank eder. Bu duruma göre, size bin elli frank vereceğim.

Ovide, cüzdanından bin franklık bir banknot, bozuk para çantasından da iki lui ile bir on franklık çıkardı. Parayı tezgâhın üstüne bıraktı:

— Lütfen bir makbuz imzalayıp, Bayan Amanda'nın belgesini verir misiniz?

— Hemen efendim.

Bayan Delion, bir makbuz yazdı ve gidip, eski tezgâhtarının imzasını taşıyan itiraf belgesini getirdi. Belge şuydu:

«Dul Bayan Delion'dan, her biri beş yüzer frank değerinde iki top dantel çaldığımı itiraf ediyorum, dantellerin karşılığı olan bin frankı, bu günden başlıyarak bir yıl içinde, faiziyle birlikte ödemeyi taahhüt ediyorum. Aksi halde hakkımda, bu suçtan dolayı kovuşturma açılacaktır.»

Yazının altında tarih ve imza vardı. Ovide bu ilginç belgeyi, okuduktan sonra, cüzdanına, Duchemin'in senetlerinin yanına sıkıştırdı. Sonra Bayan Delion'a veda edip Cigogne Oteli'ne döndü.

Saat on birde memur geldi. Ovide'i buldu.

— Ne oldu? diye sordu Dijon'lu.

— İstediğiniz belgeyi getirdim, dedi Duchemin. Bayan Frémy'nin verdiği bildirimin aslını aldım, buyurun.

Ovide, belgeyi heyecanla alıp açtı ve okudu:

«Ben, Yonne ilinin Joigny ilçesinde çocuk bakıcılığı ile uğraşan Mathurine Frémy, 12 Nisan 1861'de tarafıma teslim edilen kız çocuğunu, annesi Jeanne Fortier'nin tutuklanması ve çeşitli suçlardan hüküm giymesi dolayısiyle, Paris Kimsesiz Çocuklar Yurduna yatırmaya, Joigny belediye başkanı Bay Raoul Duchemin tarafından yetkili kılındım. Çocuk 6 Nisan 1862'de adı geçen yurda yatırılmıştır. İlerde, annesine, ya da çocukla ilgisi bulunan öbür kişilere çocuğun kimliğini tanıtmak üzere yurt kütüğüne çıkarılan belirtiler, ilgililere yararlı olmak amaciyle aşağıya alınmıştır:

Çocuğun giyim eşyası: 1 — L.F. işaretli bir gömlek.; 2 — Aynı işareti taşıyan bir adet zıbın.; 3 — Bir çift çorap (aynı işaretli).; 4 — Küçük bir başlık (aynı işaretli).; 5 — Bir adet

yün atkı.; 6 — Bir adet pamuk yorgan.; 7 — Bir adet yün yorgan.; 8 — J.F. işaretli iki adet kundak bezi.

Özel belirtileri, yok. Anasının adı, soyadı : Jeanne Fortier. Çocuğun adı : Lucie. Bakıcının adı, soyadı : Mathurine Frémy.»

Ovide, kağıdı katlıyarak cebine yerleştirdi :

— Teşekkür ederim, genç dostum dedi. Borcun iki bin franktı değil mi? Peki, buyur. Ödeştik.

Bunları söylerken, Ovide Soliveau, genç memura iki banknot uzatıyordu.

Memur, minnet yükü altında ezgindi :

— Efendim diye haykırdı, beni sıkıntıdan kurtaran bu yüce gönüllü insanın adını öğrenmeyecek miyim?

— Adım, Baron Arnold de Reiss diye yanıtladı Ovide.

— Bu adı ömrümün sonuna değin unutmayacağım..

Aradan birkaç saniye geçti. Memur banknotları elinde tutuyordu sıkıntılı bir hali vardı.

— Bir şeye canın sıkılıyor galiba, dedi Ovide.

— Bay Petitjean'dan aldığın senetleri rica edecektim.

— Yaktım onları dedi Soliveau. Biliyorsun ya, böyle şeyler saklanmaz!

Saat ikiyi çalıyordu. Ovide kalktı.

— Dairene dönme zamanı geldi, dedi. Benim de Paris'e hareket etmem gerekiyor. Ayrılıyoruz. Seni kötü bir durumdan kurtardım. Kendine çekidüzen vermelisin. Sana hiç görüşmeyecekmişiz gibi veda etmiyorum Duchemin. Bir gün belki yine karşılaşırız...

— Bilseniz, ne çok sevinirim efendim.

— Ben de... Şimdi güle güle... İnşallah yine görüşürüz!

O akşam saat beşte Ovide, Paris'e iniyordu. Paul Harmant'ı gidip fabrikasında görmek için vakit pek geçti. Bu yüzden Ovide Soliveau ziyaretini ertesi güne bırakarak evinin yolunu tuttu. Orada, Baron Arnold de Reiss kılığına büründükten sonra Bayan Augustine'in paydos saatinden biraz önce Saint-Honoré Sokağına gitti. Amanda, platonik aşığından günlerdir hiçbir haber alamayınca, araya soğukluk girdiğine iyi-

den iyiye inanmıştı. Bunun için, Arnold de Reiss'ı hiç beklemediği bir anda karşısında görünce sevinç çığlığı atmaktan kendini alamadı.

— Ohh! En sonunda sizi yine görmek nasip oldu diye haykırdı.

— Yoksa beni bir daha göremiyeceğinizi mi sanıyordunuz yavrum?

— Ne yalan söyliyeyim, ansızın yolculuğa çıkışınız, bana biraz kuşkulu görünmüştü.

— Kalbimin bunda hiç suçu yok. İşlerimin akıntısına kapılmak zorunda kalıyorum.

— Neyse, geldiniz ya! Her şeyi unutuyor ve sizi affediyorum! Akşam yemeğini birlikte yiyeceğiz değil mi?

— O niyetle geldim. Hoşça vakit geçiririz bu akşam...

IX

Bois-Colombes'un polis komiseri, Lucie'nin vurulduğu yerde, Ovide'in genç kızı öldürmek için kullandığı bıçağın bir parçasını bulmuştu. Böylece komiserin eline iki ipucu geçmiş oluyordu: Biri bıçağın parçası, ikincisi ise saatin numarasıydı. Komiser, bu belirtiler sayesinde cinayeti işleyeni meydana çıkaracağını umuyordu. Ne var ki, amaca ulaşabilmek için bıçağın sapını bulmak gerekiyordu. Çünkü; bıçağın sapında haydudun izini bulmak olanağını verecek bir işaret bulunabilirdi. Suçlananın çevresi büyük bir titizlikle tarandı; ama hiçbir sonuç alınamadı.

En sonra bir gün, jandarma Lachaut ile onbaşısı, devriye gezerlerken bir yol bakıcısı, taş kırdığı sırada bulduğu bir bıçak sapını getirip kendilerine verdi. Jandarmalar, hemen komisere koştular.

— Anlatın bakalım, yeni bir şey mi var?

— Evet komiser bey yeni bir ipucu, hem de pek önemli. Bakın!

Ve onbaşı, ucunda kırık bir bıçak parçası bulunan sapı komisere uzattı. Güvenlik amiri, bıçak sapını gözden geçirdik-

ten sonra Lucie'nin yanında bulduğu parçayı aldı. Bıçağın iki parçasını biribirine bitiştirdi. Bu iki parça, en ufak bir kuşkuya meydan bırakmıyacak biçimde birbirine uyuyordu.

— Şimdi, bıçağın nereden satın alındığı öğrenilebilir, dedi onbaşı; ve belki kimin satın aldığı bile saptanabilir. Bıçağı yapanın adresi sapın yanına işlenmiş.

Komiser yüksek sesle okudu :

— Bıçakçı Ronsard, Bourbon Rıhtımı No. 9.

Bu adresi okuyunca komiserin yüreği oynadı :

— Bourbon Rıhtımı No. 9, diye yineledi, ama bu Bayan Lucie'nin adresi! Demek ki, caninin suç aleti, kızın oturduğu binadan satın alınmış. Bu nokta çok acayip!

Onbaşı başka bir noktaya dikkati çekti :

— Bay komiser, sizin bulduğunuz parça, bıçağın yeni olduğunu gösteriyor. Bu duruma göre, alınalı çok olmamış.

— Dediğiniz akla yatkın dedi, güvenlik âmiri. Hemen Paris'e gideceğim. Emniyet müdürüyle görüşmeliyim. Nasıl hareket edeceğimizi onunla saptamamız gerekiyor.

Emniyet Müdürü, komiseri hiç bekletmeden odasına aldı. Komiser, ne amaçla geldiğini kısaca anlattı. Durum sorgu yargıcına bildirildi. Yargıç, bu sorunun üstünde durmak gerektiği kanısına vararak emniyet müdürü ile birlikte Bourbon rıhtımındaki bıçakçı dükkânına gitti. Bıçakçının kendisi dükkânda yoktu. Ziyaretçileri karısı karşıladı. Sorgu yargıcı kim olduğunu söyledi.

— Korkacak bir şey yok efendim. Sizden sadece bazı bilgiler almaya geldik.

Emniyet müdürü, kırık bıçağı göstererek :

— Bu bıçak sizin atölyenizden çıkma, değil mi?

Satıcı kadın, bıçak parçasını sapa bitiştirip gözden geçirdikten sonra yanıtladı :

— Evet, kuşku yok.

— Paslanmış olmasına karşın, bu bıçağın yeni olduğu belli. Kime satıldığını anımsıyor musunuz?

— Bıçak satışımız pek fazla oluyor efendim! Gerek ben gerek kocam, gerekse görevlimiz sürekli satış yapıyoruz. Bu yüzden kesin bir şey söylemek olanaksız, yalnız tüm satışları-

mızı tarihleriyle günlük defterimize yazıyoruz. Ben yakında bu bıçaklardan bir tane satmıştım. Deftere bakar, benden sonra kocamın, ya da satış memurumuzun aynı cinsten bıçak satıp satmadıklarını anlarım.

Satıcı kadın defterinin yapraklarını çevirdikten sonra :

— Satmamışlar, dedi.

— Peki, siz bunu ne zaman sattınız?

Bıçakçı kadın, kesin bir tarih söyledi.

— Cinayetten tam bir gün önce! diye haykırdı emniyet müdürü.

— Bıçağı satın alanın nasıl bir kimse olduğunu anımsayabilir misiniz? diye sordu sorgu yargıcı.

— Çok iyi anımsıyorum. Gayet düzgün kılıklı bir baydı doğrusu. Dükkâna girdi; akşamın saat sekiziyle dokuzu arasıydı. Benden, kasapların et kesmekte kullandıklarına benzer (Bu sözler olduğu gibi kendisinindir) bir mutfak bıçağı istedi ve sağlam bir şey olması gerektiğini belirtti.

— Genç miydi?

— Elli yaşlarında olabileceğini sanıyorum. Saçları kırlaşmaya başlamış. Yine söyleyeyim, kılık kıyafeti çok düzgündü.

Yargıçla müdür, şaşkın-şaşkın birbirine bakıyorlardı. Bıçakçı kadının tarif ettiği kılıkta bir müşterinin terzi kızı öldürmeye kalkışmıyacağı apaçıktı. Sorgu yargıcı bu kanıda olduğunu yüksek sesle belirtti.

— Kim bilir? dedi emniyet müdürü.

Yargıç, bir an düşünür gibi oldu. Ama bir şey söylemedi. Bıçakçı kadına teşekkür ettikten sonra, arkadaşıyla dükkândan ayrıldı. Yine dokuz numaralı binanın araba kapısı önünde durdu ve emniyet müdürüne dönerek :

— Bayan Lucie burada mı oturuyor? diye sordu.

— Evet efendim.

— Öyleyse, kendisini görmenin tam sırası. Çıkalım.

Beklenmedik konuklar odasına girdiği zaman terzi kız çalışmaktaydı. Henüz eski halini bulamamış, yüzündeki kansızlık kaybolmamıştı. Sorgu yargıcını tanıdı ve karşılamaya kalktı.

— Rahatsız olmayın kızım, dedi yargıç.

— Bana saldıran adamı buldunuz mu yoksa? diye sordu Lucie.

— Hayır! Ne yazık ki bulamadık! Ama bir ipucu elde ettik sanırız. Caninin kullandığı bıçağın sapı bulundu. Bunun sonucunda bıçağın nereden satın alındığını saptadık. Oturduğunuz binanın yer katındaki bıçakçı, sizi öldürmek amacıyle kullanılan bıçağı, olaydan bir gün önce, akşamın saat sekiziyle-dokuzu arasında satmış.

— Çok garip bir raslantı! Satın alan nasıl bir kimseymiş?

— Yaşlıca bir adam... Kılık kıyafeti ve görünüşü gayet düzgün bir bay...

— Öyleyse, bana saldıran adam o değil. O anda dehşete kapılmış olmama ve karanlığa karşın caninin perişan bir kılıkta olduğunu çok iyi gördüm.

— Cani kılık değiştirmiş olabilir.

— Doğru, efendim...

— Şu sonuca varıyoruz : Sizi öldürmeye kalkışmalarının nedeni hırsızlık değil... Hiç düşmanınız yok mu?

Lucie gülümsedi :

— Nasıl düşmanım olur? dedi. Tam bir yalnızlık içinde yaşıyorum. Kimsesiz çocuklar yurdunda büyütülmüş bir öksüzüm. Günlerdir Paris'ten uzak bulunan nişanlımdan başka, kimseyi tanımıyorum.

— Bois-Colombes'a gideceğinizi kimseye söylememiş miydiniz?

— Hiç kimseye. Burada her zaman yalnız çalışıyorum. Yakında eşim olacak nişanlımdan ve yaşamımı borçlu olduğum vefalı Lison Ana'dan başka ziyaretçim yok. Bana karşı kimin kini olabilir? Vicdanım böyle bir savı kabul etmiyor efendim.

— Bunu sizden öğrenmiş olmak bizim için son derece önemlidir bayan dedi, sorgu yargıcı...

Sonra, genç kızı selamlıyarak emniyet müdürüyle birlikte ayrıldı. Lucie yalnız kalınca düşünceye daldı. Görevlilerin yanlış yolda oldukları kanısındaydı. Bayan Augustine'le görüşmek gereğini duydu. Bir arabaya atlıyarak Saint-Honoré soka-

ğına gitti. Lucien Labroue'nun nişanlısını öldürmeye kalkıştıkları orada biliniyordu; çünkü genç kız başından geçenleri patronuna olduğu gibi anlatmıştı.

Genç işçinin prova salonuna girdiğini görünce, Bayan Augustine, iki adım ilerliyerek onu kucakladı.

— Ne var-ne yok kızım? Cani bulundu mu?

— Hayır efendim ve eminim ki bulunamıyacaktır da!...

— Neden?

— Sizi görmek üzere evden ayrılmamdan beş dakika önce, sorgu yargıcıyla emniyet müdürü geldiler... Onlara bakılırsa, canıma kıyılmak istenmesinin tek nedeni hırsızlık değilmiş. Beni bıçaklayan adamın, gerek kin, gerekse öç alma duygularıyla davrandığını öne sürüyorlar.

— Neye dayanarak böyle düşünüyorlar?

— Beni öldürmek amacıyla kullanılan bıçağın, olaydan bir önceki günün akşamı saat sekizle-dokuz arasında, evimin altındaki bıçakçıdan satın alındığını saptamışlar. Bıçağı alan adam, efendi kılıklı, yaşlıca biriymiş.

Amanda, konuşulanları can kulağı ile dinliyordu:

— Gerçekten çok tuhaf! diye haykırdı Bayan Augustine. Bu işin altında, kin gibi birtakım nedenlerin yattığı doğru olabilir.

— Bana karşı kimin kini olabilir? Kimseyi rahatsız ettiğim yok ki!

O anda Amanda, bir süre önce bir komisyoncunun, Lucie konusunda bilgi almaya geldiğini anımsadı. Bu anıyı içinde saklıyarak yüksek sesle konuştu:

— Baştan savılmış bir aşığın marifeti olabilir bu.

— Bana nişanlımdan başka hiç ama hiç kimse aşktan söz etmediği için, kimseyi başımdan savmak zorunluğuyla karşılaşmadım.

— Karmakarışık bir iş! diye mırıldandı Bayan Augustine.

X

Ovide Soliveau'yu, Baron Arnold de Reiss takma adı altında, yanında Bayan Amanda olduğu halde, Brebant lokantası-

na doğru yol alırken bırakmıştık. Orada, her zamanki gibi, küçücük odada, başbaşa yemek yiyeceklerdi. Yolda konuşuyorlardı.

— Ayrılığım süresince neler yaptın bakalım yavrucuğum?

— Atölye'den çıkınca istemiye istemiye akşam yemeğimi yedim ve gidip yattım.

— Örnek bir davranış doğrusu, seni kutlarım! Ya Bayan Augustine'in atölyesindeki işler nasıl gidiyor?

— İşler başımızdan aşkın! Bizim patronun talihi açık mı mı açık! Bir yıl içinde büyük bir servet yaptıktan sonra evi satıp bu işten çekilmeyi tasarlıyor... Haa, sonra sırası gelmişken Lucie'den de söz edeyim; Lucie'yi biliyorsun...

— Kimmiş bu Lucie?

— Seninle iki kez evine gittiğim kız. Bourbon rıhtımında 9 numarada oturuyor. Kapı önünde arabada beklemiştin hani... Şu kaybolan kız canım. Neredeyse öldürülecekmiş...

Soliveau, şaşırmış ve heyecana kapılmış gibi göründü :

— Yaa! Aman Yarabbi! Zavallı çocuk! dedi. Öldürülecekti ha?!

— Göğsünden bir bıçak darbesi yemiş.

— Cani yakalandı mı?

— Hayır, ama yakalanacak tabii, dedi Amanda.

— Emin misin?

— Lucie'nin korse balinasına rastlıyarak kırılan bıçağın sapını bulmuşlar. Bıçakçının adresini saptayıp suç aletinin, olaydan bir önceki günün akşamı, düzgün kılıklı ve iyi görünüşlü biri tarafından satın alındığını öğrenmişler. O canavarın, bıçağı, Lucie'nin oturduğu evin altındaki dükkândan aldığı hiç aklınıza gelir miydi? Hem, belki de alışverişini ben altıncı katta bulunduğum sırada, siz arabada beklerken yapmıştır. Onu arabadan görebilirdiniz?

— Görmüşümdür belki, çünkü yüzüm bıçakçı dükkânına dönüktü, dedi Ovide rahatça. Ama ona dikkatle bakmam için bir neden yoktu ve nitekim anımsamıyorum.

Amanda, platonik aşığının sesinde bir tuhaflık sezdi. Onu merakla süzdü. Genç kız ilk kez adamın benzinin sarardığını

farketti; Ama o anda araba Brebant lokantasının önünde durduğu için ona bir şey soramadı. Her zamanki odacıkta, masa başına karşı karşıya oturdular. Ezme çorbasını içtikten sonra Ovide, biraz önceki konuşmayı, kızın kaldığı yerden sürdürdü.

— Öyleyse, dedi, o düzgün kılıklı adamı arıyorlardır şimdi? Bayan Lucie'nin onu tanıması gerekir.

— Hiç kimseden kuşkusu olmadığını öne sürüyor. Oysa ne gösterişsiz şıllık, ne yalancı sofu o. Karda yürüyüp izini belli etmeyeceğini sanıyor. Onu birinin aradığını ve bulmak için ne denli uğraştığını çok iyi biliyorum.

— Nereden biliyorsun yavrum?

— Atölyeye bir komisyoncu gelip kendisini sormuştu.

Ovide, üst derisinde ince bir ürpertinin gezindiğini duydu.

— Hahha! Komisyoncu!

— Evet... Lucie'yi ısrarla sordu... Bir mektup getirmişti... Lucie'yi bulamayınca adresini sordu.

— Tabii... Ne yapsın, ücretini hak etmeye uğraşmış adamcağız. Peki ama bu neyi kanıtlar?

— O haddini bilmez kadınla ilgilenen olduğunu gösterir bu.

— Doğru, son derece akla uygun bir düşünce. İyi ama, yemeğini yemiyorsun, güzelim. Boyuna konuşuyorsun, tabağın olduğu gibi duruyor.

Genç kız, düzme Baron de Reiss'a bakarak :

— Anlattıklarımı ilgiyle dinlediğini sanıyordum, diye yanıt verdi.

Ovide, istifini bozmadı.

— Senin anlattığın her şey, benim için ilgi çekicidir dedi. Yalnız, boyuna aynı olayın üstünde durmamıza ne gerek var?..

— Öyleyse bu konuyu kapatalım, dedi Amanda, gelelim size. Yolculukta neler yaptınız bakalım?

— Elyazısı derledim.

— Eski zamanların tarihsel kişilerinin yazıları mı?

— Yok canım, yaşayan kişileri.

— Peki, bu tuhaf işi yapmak için nerelere gittiniz?

— Joigny'ye.

Ovide, bunu söylerken gözlerini Bayan Amanda'ya dikmişti. Genç kızın ürperdiğini farketti. Ama Amanda kendini çabucak toparlıyarak telaşsız bir tutum aldı:

— Ya! Joigny'deydiniz demek? dedi.

— Joigny'de ilgi çekici elyazısı pek çok. Bana önceden tanıtılan kimselerde, aradığım elyazılarından birkaçını bulacağımdan emindim, ama bu denli ilgi çekici belgelere rastlıyacağım hiç aklımdan geçmemişti.

Amanda'nın keyfi gittikçe kaçmaya başladı.

— Elyazılarımla canınızı sıkmaya başladım galiba?

— Yok canım. Aksine...

— Öyleyse devam edeyim. Örneğin, Raoul Duchemin adında birinin imzasını taşıyan, çok ilgi çekici iki senet vardı...

Bu kez Amanda, içinin ezildiğini hissetti.

— Sonra, diye devam etti Ovide, şapkacı Bayan Delion'a bin elli frank ödeyerek Amanda Régamy imzalı bir elyazısı daha satın aldım.

Provacı kız, titreyerek çılgınca haykırdı:

— Arnold! Arnold! Her şeyi biliyorsun demek. O kadın size her şeyi anlatmıştır her halde...

— Elbette her şeyi anlattı. Peki ama neden titriyorsun böyle? Bu korku da nesi? Senin dostun değil miyim ben? Madam Delion'a bin elli frankı saydığıma ve bıraktığın belge elimde olduğuna göre korkacak ne var? Hiç! Hadi canım, kendine gel.

— Ah! Aklının başımda olmadığı bir sırada yaptım bunu!

— Ondan eminim, çünkü aslında temiz bir karaktere sahipsin.

Genç kız ikiyüzlü bir tutum alarak sordu:

— Demek sevgili dostum, beni pek hor görmüyorsun?

— Sizi hiç hor görmüyorum diye yanıt verdi Soliveau. Yalnız şunu da bil ki güzelim, kendi elinle kaleme aldığın belge başka birinin eline geçseydi, onu ancak özgürlüğün karşılığında satın alabilirdin.

— Ne yaptın onu? diye kekeledi provacı kız.

— İlk önce bir cüzdana sıkıştırdım; sonra da bir çekmeceye yerleştirerek anahtarla kapadım. Sağlam yerde olduğuna inanabilirsin.

— Peki, onu bana geri vermeyi düşünüyor musun?

— Aksine, onu büyük özenle saklamaya niyetliyim yavrum.

Amanda, hafif bir ürperti hissetti :

— Öyleyse düşüncen nedir? Bu duruma göre, bir düşündüğün var elbet!

— Düşüncem temiz ve dostçadır! Seni kendime bağlamak istiyorum. Sana karşı derin bir yakınlık var içimde. Senin de bana karşı aynı şeyi duyduğun anlaşılıyor. Ama edindiğim deneyimler kadınlara güvenmemeyi öğretti bana hele genç ve güzel olurlarsa...

Amanda, Arnold de Reiss'ın kendisini kıskıvrak bağladığını anladı. Felaketi güler yüzle karşılamak gerekiyordu şimdi.

— Peki, Joigny'de olup bitenleri nasıl öğrendin?

— İnan, araştırmak zahmetine katlanmadan öğrendim.

— Lucie'ye saldıran caninin Bourbon rıhtımındaki bıçakçıdan bıçak satın alması kadar bile zor olmadı değil mi? dedi genç kız gözlerini Ovide'e dikerek.

— Çirkin bir karşılaştırma oldu bu; ama Lucie'ye saldıran caninin önlemsiz davrandığını ve bu önlemsizliğin bir kimseyi lekelemek için kullanıldığını kabul etsek bile, hiç kuşku yok ki, onuru ve saygınlığı tehlikeye düşen kimse kendisine yöneltilen darbeleri savuşturmak için gereğini yapmakta kusur etmeyerek akıllıca bir çare bulacaktır. Neyse, bu konu üzerinde fazla durduk, bırakalım bunları şimdi. Dostuz değil mi ya? Yakın dostluğumuz süreceğine göre, her şey yolunda gidecek demektir. Bu akşam tiyatroya gidecek miyiz?

— Eve dönmek istiyorum. Çok yorgunum.

— Pekâlâ! Ben de biraz yorgunum zaten.

— Bana nerede oturduğunu söylememiştin dostum.

— Bunu bilmen ne işe yarar?

— Ansızın sana mektup yazmam gerekebilir.

— Bakın, bunu yapmamalısın. Ben evli bir insanım; aile babasıyım, evimin huzurunu kaçırmak istemem.

Amanda, daha fazla ısrar etmekten kaçındı, ama içinden:

— İstediğin kadar gizemli görün moruğum! dedi. Yakında foyanı meydana çıkaracağım.

Amanda'nın, evine dönünce, ne korkunç bir sıkıntı geçirdiği kolayca anlaşılır. Öfkesinden tepiniyordu:

— Demek bu adam, rastgele Joigny'ye uğrayarak başımdan geçenleri öğrenmiş, diyordu. Vay kör talih vay! Ama içimdeki sesin beni yanıltması olanaksız. Bu adamın kim olduğunu tahmin ediyorum. Bourbon rıhtımından bıçak satın alan iyi görünüşlü, yaşlı bay bundan başkası olamaz! Pusuya yatarak Lucie'ye saldıran canavar budur! Ne yazık ki elimde kanıt yok... Ama olsa bile ne yapabilirdim?... Bununla birlikte, bilmek istediğim iki şey var: Bu adam nerede oturmaktadır? Niçin Lucie'yi öldürmek istemiştir?...

Soliveau da, kendi hesabına şöyle düşünüyordu:

— Talihime minnettarım! Yoksa şu anda başını dertte olurdu. O namussuz, durumu çakmış. Bereket versin ki, dilini bağlamak elimde.

Jacques Garaud, kolayca anlaşılacağı gibi, suç ortağının dönüşünü sabırsızlıkla bekliyordu. Kendisine Ovide'in ziyareti haber verildiği zaman, milyoner sanayici büyük bir heyecan hissetti.

— Jeanne Fortier'nin kızını buldun mu? diye sordu.

— Evet.

— Kimsesiz çocuklar yurduna teslim edilmiş mi?

— Evet... Paris yurduna.

— Öyleyse kızımın rakibi gerçekten Lucie Fortier?

— Ağır ol, bakalım... Hemen karar verme... Bildiğimiz Lucie'nin, Jeanne Fortier'nin kızı olup olmadığını anlıyamadık henüz.

— Gözüme çarpan benzerlik...

— Varsayıma dayanan bir yargıdır, ama kanıt sayılamaz. Joigny'den, küçük kızın yurda teslimine ilişkin tüm ayrıntıları içeren bir tutanak getirdim. Bu belge elimde olduğuna göre, çocuk hakkında yurttan bilgi alabilirim. Kütüğe dokuz numarayla geçmiş olan kız çocuğunun bizim aradığımız çocuk olup olmadığını öğrenebilirim.

— Şu belgeyi göster bakalım.

Ovide, cüzdanını böbürlenerek çıkardı. İçinden Joigny Belediyesinden elde ettiği resmi belgeyi çekip Paul Harmant'a uzattı. Harmant kâğıdı büyük bir dikkatle okuduktan sonra haykırdı :

— Vay canına! Yaman adamsın doğrusu! Bu kâğıdı nasıl elde ettin yahu?

Dijon'lu, olayı okuyucularımızın bildiği biçimde anlattı.

Ovide, yüreğine en ufak bir kuşku düşürmeden, Enfer Sokağındaki «Kimsesiz Çocuklar Yurdu»na giderek doğruca müdürün odasına girdi.

— Efendim dedi, bundan yirmi bir sene önce bu yurda yatırılan bir kız çocuğu hakkında bilgi rica etmeğe geldim.

Ve cüzdanından, Joigny eski belediye başkanının imzasını taşıyan tutanağı çıkararak devam etti :

— Çocuğun buraya bırakıldığına ilişkin resmi bir belge getirdim. Buna göre, çocuk, 6 Nisan 1862'de yurdunuza teslim edilmiş. Buyurun efendim...

— Tamam efendim; bu belgeyi gösterdiğinize göre sorun yok. Söz konusu çocuğun ne olduğunu size şimdi söylerim.

Müdür, hacımlı bir defter getirtti :

— Sizi ilgilendiren şurası efendim dedi. 6 Nisan 1862'de yurdumuza getirilen kız çocuğunun sicil numarası 9...

Ovide sevincini açığa vurmamayı becerdi. Jacques Garaud beklenmedik bir anda yaptığı benzetmede yanılmamıştı. Bayan Augustine'in işçisi Lucie; Mary Harmant'ın rakibi Lucie; Lucien Labroue'nun nişanlısı olan Lucie, gerçekten Cler-

mont cezaevi kaçağının yani Jeanne Fortier'nin kızıydı. Ovide'i bundan sonrası ilgilendirmiyordu; daha fazlasını öğrense de olurdu, öğrenmese de...

Akşam üstü saat beşte, Paul Harmant, Clichy caddesine gelerek Ovide'i buldu. Ovide Soliveau edindiği bilgiyi kendisine anlattı.

— En sonunda tamam bu iş! diye haykırdı milyoner. Lucien Labroue'nun gene bu kızla evlenmeyi düşünüp düşünmeyeceğini şimdi görürüz.

Mary'nin acısı gittikçe artıyor, hastalığı her gün biraz daha tehlikeli bir durum alıyordu. Genç kızı ayakta tutan tek şey sinirlerinin gerginliğiydi. Gidiyor-geliyor, sokağa çıkıyor, eve dönüyordu; ama artık hayaletten farksızdı.

Paul Harmant, kızının, Lucien'le evlendiği takdirde hastalığı yeneceğine ve sağlığa kavuşacağına olan inancını hâlâ yitirmemişti. Lucien Labroue'nun Paris'e dönmesine iki gün kalmıştı.

Bourbon rıhtımında, altıncı kattaki küçücük odada bayram havası esiyordu. Lucie, nişanlısından, ertesi gün akşam üstü döneceğini bildiren bir telgraf almıştı.

Sabırsızlıkla beklenen gün sonunda geldi. Lucien, Bellegarde'dan hareketini oniki saat önceye almıştı. Trenden iner inmez Bourbon rıhtımına koştu.

İki nişanlı, dokunaklı bir heyecan içinde, tatlı göz yaşlarıyla birbirinin kollarına atıldılar. Sonra Lucien, Lison Ana'yı dostça kucakladı. Vefalı kadının gözleri dolmuştu. Bir an için oğlunu bulduğunu sandı.

Lucien, Jeanne Fortier'nin ellerini avuçlarına alıp sıktı:

— Hemen söylemeliyim ki Lison Ana'cığım diye haykırdı, siz olmasaydınız Lucie'mi sağ bulamıyacaktım belki de! Oh! Siz bizim koruyucu meleğimizsiniz. Sizden asla ayrılmayacağız; asla!

Böylece, bizimkiler, büyük bir neşe içinde küçük masanın çevresine oturdular. Yemekten sonra neşeli konuşmalar

geç saatlere kadar sürdü. Hiçbiri gecenin nasıl geçtiğini anlıyamamıştı.

Lucien, ertesi sabah erkenden Courbevoie'ya gitti. Milyoner, genç adamın elini candan bir yakınlık göstererek sıktı.

— Sizi yine görebildiğim için çok mutluyum oğlum dedi. Bu arada sizi yürekten kutlamak isterim... Bellegarde'daki müşterilerim, mektuplarında, sizi övmek için sözcük bulamadıklarını yazıyorlar.

— Hepsi de saygıdeğer kimseler. Kendileriyle tanıştığım için çok mutluyum. Bana karşı çok iyi davrandılar.

— Orada sıkıldınız mı?

Lucien, nişanlısını düşünerek yanıt verdi:

— Oldukça...

Paul Harmant daha fazla sormadı. Lucien'in getirdiği planlardan söz açıldı. Yeni makine yapımına ilişkin olan bu planlar, gene bazı işçilerin yer değiştirmesini gerektirecekti.

— Kızımdan hiç söz etmiyor... diye düşündü milyoner.

Bu düşüncesini açıkça söyliyeceği sırada, Lucien:

— Bayan Mary'yi sormadım efendim dedi; iyilerdir inşallah...

— Hastalığında en ufak bir düzelme olmadı; fena gidiyor!

— Fena demek?

— Duyduğum kaygı üzerinde daha fazla durmıyalım. Durumu kendi gözlerinizle göreceksiniz. Endişe duymakta, her ne pahasına olursa olsun, onu kurtarıp mutluluğa kavuşturmayı istemekte ne denli haklı olduğumu anlıyacaksınız. Döndüğünüzü Mary'ye söyledim. Bu sabah ilk aklına gelen siz oldunuz. Dönüşünüzü kutlamak istiyor. Akşama benimle birlikte sizi akşam yemeğine bekliyor.

— Ama efendim... diye kekeledi genç adam.

— Ooo! Özür yok diye sertçe Lucien'in sözünü kesti milyoner. Kızımın çağrısını geri çevirmek için bahane bulmaya kalkmayın. Hem çok içtenlikli bir yemek olacak bu.

Lucien'in buna adamakıllı canı sıkıldı. Ne var ki, bu isteği hiçbir neden gösteremeden geri çevirerek kalp kırmanın anlamsız bir davranış olacağını düşündü.

— Kabul ediyorum efendim, dedi. Kızınız Bayan Mary'ye saygılarımı sunmakla onur duyacağım.

— Haa şöyle! diye haykırdı milyoner.

Lucie'nin nişanlısı, içi sıkılarak Murillo sokağındaki konağa geldiği zaman saat altı buçuktu.

— Kızım bizi salonda bekliyor, dedi Paul Harmant.

Mary, gerçekten bekliyordu. Ve yüreğinin aşk ateşiyle nasıl yandığını, şakaklarının nasıl attığını bir Tanrı, bir de kendisi biliyordu. Birkaç dakika sonra salonun kapısı açıldı. Paul Harmant konuğunu önden buyur ederek içeriye girdi. Mary, onları karşılamak üzere kalkıp yürümek istedi. Ama o anda duyduğu tarifsiz heyecan yüzünden bitkindi; sallanarak koltuğuna düştü.

Babası koştu. Genç kızın zayıflamış yüzü ve bozulmuş yüz çizgileri karşısında, Lucien'in içi burkuldu. Genç kıza karşı derin bir acıma duydu o anda.

— Rahatsız mısın yavrucuğum? diye sordu milyoner.

Lucien'i görünce heyecandan donakalan Mary :

— Hayır, baba hiçbir şeyim yok... dedi. Aksine... çok iyiyim... Birdenbire başım döndü... Önemli bir şey değildi... Geçti bile... Lucien'i görmekten çok mutluyum. Bundan o da kuşku duyamaz, kendisini sevdiğimi biliyor çünkü... Candan bir dost olarak... bir aylık ayrılıktan sonra onun elini yine sıktığım için çok sevinçliyim...

Lucien, içten gelmeyen bir heyecanla :

— Ben de sizi gördüğüm için memnunum efendim, dedi. İnanın, çok memnunum...

Mary, tutkuyla atılarak :

— Ya? Doğru mu söylüyorsunuz? diye haykırdı.

Lucien, anlamlı bir soğukluğun bu zavallı kızı mahvedebileceğini düşünerek yine heyecanla yanıt verdi :

— Elbette doğru söylüyorum; yemin ederim!...

Genç kızın yüzü sevinçle ışıldadı.

— Demek, çağrımı sevinçle kabul ettiniz?

— Elbette! Çağrınız benim için iki bakımdan değer taşımaktadır : Hem az önce sözünü ettiğiniz candan dostluğun,

hem de babanızın bana lütfettiği değerin bir belirtisi olması bakımından...

— Babam size değer vermekle kalmıyor, dedi Mary, size karşı aynı zamanda yürekten sevgi duyuyor. Bana, bunu defalarca söyledi...

— Ben de bundan kıvanç ve minnet duyuyorum efendim..

— Neden bizi daha sık ziyaret etmiyorsunuz?

Lucien, konuşmanın gidişinden kaygı duymağa başladı.

— Kendimi yetkili saymıyordum... diye yanıt verebildi.

— Bizi dostlarınız olarak görmeye mi? diye tamamladı genç kız. Bizimle içli-dışlı olmaya mı? Böyle düşünmeye hakkınız yok Bay Lucien! Babam, çok iyi biliyorum, sizi kendinden farksız tutuyor. Bana da istediğim biçimde hareket etme izni verdi Yaptıklarının hiçbirine itiraz etmiyor. Bu yetkime ve özgürlüğüme dayanarak, size, gerek babam adına gerekse kendi adıma şunu söyliyeyim ki: soframızda her gün yeriniz hazırlanacaktır. Sizi her gün bekleyeceğiz.

Lucien'in kaygısı giderek artıyordu.

— İyiliğinizle beni mahcup ediyorsunuz... diye kekeledi.

Bu yanıtı onay anlamına alan Mary sevinerek :

— Tamam, anlaştık. Bizi sık sık tiyatroya da götüreceğinizi umuyorum.

— Sizin kavalyeniz olmak, benim mütevazi durumumla bağdaşamaz efendim. Haddimi aşmamalıyım.

— Bu bir bahane Bay Lucien, kabul ediyorum. Önerimi geri çevirirseniz üzülürüm, hem de çok üzülürüm. Oysa beni üzmek istemediğinizden eminim. Çekinmeyin kabul edin, sizi baştan çıkarmıyacağıma söz veriyorum.

Mary'nin yüzünde öylesine tasalı bir anlatım vardı, sesi öylesine yalvarışlıydı ki, Lucien, genç kızı umutsuzluğa düşürmek gücünü bulamadı kendinde.

— Kabul ediyorum efendim dedi, ama işimden pek boş vaktim kalmıyor.

— Hiç olmazsa pazar günleri büsbütün serbestsiniz. İlerde hafta sonu tatillerinizi lütfedip bize ayıracağınızı umarım.

Milyonerin kızı, son sözlerini gönül okşayıcı bir tutumla söylemişti. Lucien'den olumlu yanıt bekliyordu. Ne var ki, Lucien, genç kızın önerisini geri çevirmenin bahanesini hazırlamıştı.

— İzin verirseniz şunu söyliyeyim ki efendim, bana yürekten bağlı birkaç arkadaşım var; sevgilerini karşılıksız bırakamam. Onlarla görüşebilmek, arkadaşlığımı sürdürebilmek için haftada bir tek günüm var. O günü de kapatırsam, çocukluk arkadaşlarımı bir daha göremiyeceğim demektir. Oysa onları ne kadar çok seviyorum bilseniz...

Lucien yukarıdaki sözleri söylerken, Mary kara-kara düşünüyordu. Kıskançlık kemiriyordu içini. Yüreği hızlı hızlı atmaya başladı. Zavallı kız, kısık ve bitkin bir sesle kekeledi :

— Demek önerimi geri çeviriyorsunuz efendim?..

Paul Harmant, genç adamın sözlerinin Mary üzerinde yaptığı yıkıcı etkiyi sezdi.

— Lucien seni reddetmiyor kızım, dedi heyecanla. Bence tamamiyle haklı bir itirazda bulunuyor. Arkadaşlığın gerektirdiği ödevler var. Onun tüm zamanını bize ayırmasını istiyemeyiz. Serbestçe hareket etmesine engel olmazsak, bizi daha büyük bir zevkle ziyaret edecektir. Değil mi sevgili Lucien?

Lucie'nin nişanlısı, bu içli genç kıza karşı derin bir acıma duymaktan kendini alamıyordu. Uysalca yanıt verdi :

— Evet çok doğru efendim, Bayan Mary'nin de bunu anlıyacağından eminim...

Mary, nemli, iri gözlerini Lucien'e çevirdi. Ona şunları haykırıyor gibiydi :

— Sizi ne kadar sevdiğimi bilemezsiniz! Sizin de beni sevdiğinizi görebilseydim, ne iyi olurdu!..

Genç kızın anlamlı bakışları karşısında Lucien, tüm vücudunun ürperdiğini hissetti. O sırada bir hizmetçi akşam yemeğinin hazır olduğunu haber verdi.

— Kızıma kolunuzu veriniz, dedi Paul Harmant.

Mary, aşktan titriyerek, Lucie'nin nişanlısının koluna yaslandı. Yemek salonuna geçtiler. Saat ona doğru Lucien ayrılmak üzere izin istedi.

— Yarın soframızda yerinizin hazır olacağını unutmayınız, dedi Mary.

— Aklımda efendim, dedi Lucien. Söylediklerinizden hiçbirinin aklımdan çıkmıyacağından emin olabilirsiniz.

Lucien Labroue, konaktan ayrılıp da sokağa çıktığı zaman ağır bir yükten kurtulmuş gibi hafiflediğini hissetti. Bununla birlikte tam bir açık yürekle davranmak cesaretini gösteremediği için kendine kızıyordu. Elini ateşli alnına götürerek kendi kendine sordu:

— Ne olacak şimdi? İşin tutulur yanı kalmadı!

Paul Harmant kızıyla yalnız kalmıştı.

— Söyle bakalım yavrucuğum, mutlu musun? Geleceğini ve seni seveceğini söylemekte haklı değil miymişim?

— Evet geldi, bir an için mutluluk getirdi bana. Ama onu gördüğüm, onunla konuştuğum için daha mutsuzum şimdi.

— Peki ama neden? Tüm önerilerini kabul etti.

— Yanılıyorsun hepsini kabul etmedi...

— Birkaç saatini dostlarına ayırmak istemesini doğal buluyorum.

— Arkadaşlarını mı gidip görecek sanıyorsun? dedi Mary sert bir tavırla. Bir türlü ilgisini kesmek istemediği o terzi parçasına saklıyor pazar günlerini! Kıskanıyorum o kızı!..

— Lucie'yi mi? diye haykırdı milyoner.

— Evet kıskanıyorum! Neden şaşırdın? Ah, babacığım, çektiğim acıları bilemezsin... Kaatil olmayı aklımdan geçirdiğim anlar oluyor... O Lucie'yi öldüreceğim! O zaman kimi sevecek bakalım!..

— Sakin ol Mary'ciğim, sakin ol!

— Sakin olmak, elimde mi? Onu sevdiğime göre, kalbimin heyecanını yatıştırabilir miyim? Lucien'i taparcasına seviyorum; benim olmasını istiyorum...

— Bana inan... Pek kısa bir zaman sonra Lucien'in sana karşı tutumu büsbütün değişecektir. Çok yakında, bir an önce evlenmenizi kendisi isteyecektir...

Mary çılgınca haykırdı:

— Baba! Yüreğimde umutla hayal kırıklığının birbirini kovalaması öldürüyor beni. Mutluluğum için elinden ne geliyorsa yap! Ben de Lucien'in benim olması için bütün gücümle uğraşacağım...

Mary, korkunç bir gece geçirdi : acılarla, gözyaşlariyle, rakibi Lucie'ye karşı tehditlerle dolu bir gece. Sabaha karşı zorla uyuyabildi. Ve saat sekizde kalkıp aceleyle giyindi. Arabaya atlıyarak «Bourbon rıhtımına» emrini verdi.

Öte yandan milyoner de çok kötü bir gece geçirmişti. Courbevoie'daki fabrikasına varır varmaz, Lucien Labroue'yu çağırttı. Lucien patronunun yanına gitti hemen.

— Oturun dostum, dedi Paul Harmant. İlk önce size teşekkür etmeliyim...

— Teşekkür etmek mi? Peki ama niçin?

— Dün akşam kızıma karşı aldığınız tutumdan ötürü...

Lucie'nin nişanlısının yüreği oynadı.

— Tutumum doğaldı efendim diye yanıt verdi. Gerek size, gerekse kızınıza karşı duyduğum gönül borcunun bir anlatımıydı.

Sanayici devam etti :

— Sizi kısa bir süre için Paris'ten uzaklaştırdığıma seviniyorum. En sonra döndünüz. Şimdi sizinle açık yürekle konuşmamız gerekiyor. Kızımı nasıl buldunuz?

— Biraz zayıflamış buldum efendim, yüzü değişmiş biraz.

— Evet ben de bunun farkındayım dedi Harmant; kızımın yaşamı tehlikede. Mary ölümle pençeleşiyor, doktorlar bunu bana açıkça söylediler. Ama iyileşebileceğini de belirttiler. Hastalığı yenmenin çaresi var. Bunun tek çaresi kızımın evlenmesidir...

— Evlenmesi mi?...

— Evet, diye devam etti Paul Harmant. Evlilik Mary'me huzur ve mutluluk getirecek. Kızımın sağlığı düzelecek böylece... Mary'nin iki hastalığı var : Birincisi talihsiz annesinden aldığı hastalık ki, iyileşmesi pekâlâ olası. İkincisi ise kalbinden geliyor ki, bunun nedeni sizsiniz.

Lucien ürperdi.

— Oğlum, diye sürdürdü konuşmasını milyoner; sevgili, biricik kızımı yaşatmak sizin elinizde. Düşünmenizi istemiştim. Kızımla evlenip servetime ortak olmanızı önermiştim. Kızımı kurtarırsanız tüm servetim sizin olsun. Kıskançlık, yavrumun hastalığını büsbütün ağırlaştırıyor. Onu reddederseniz ölecek. Acımayacak mısınız ona? Onu aşktan yoksun olarak ölüme mi bırakacaksınız? Düşünmeyin artık... Yavrumu kurtarın!?

Lucien, kararlı bir sesle yanıt verdi:

— Düşünmüyorum efendim. Biran düşünmem sevdiğim kıza ihanet olur... Size acı çektirdiğim için üzgünüm. Ne yapayım ki, kırık kalbi geri çevirmek zorundayım; başka türlüsü elimden gelmez.

Paul Harmant, acıyla karışık öfke anlatan bir el hareketi yaptı.

Lucien konuşmasını sürdürdü:

— Az önce kendinizden söz ettiniz. Öyleyse, şimdi ben size sorayım. Siz ki, dürüst bir insan olduğunuzdan zerrece kuşku duyulamaz; vaktiyle yoksul bir kızı sevmiş olsaydınız, onun karınız olacağına yemin etseydiniz, para hırsını aşkınızdan üstün tutup James Mortimer'in kıziyle evlenmeyi kabul eder miydiniz? Söyleyin!..

Milyoner şaşkınlıktan çılgına dönmüş bir halde haykırdı:

— Eee! Ne söylememi istiyorsunuz? Bildiğim bir tek şey var; o da, kızımın bu dünyada benim için her şey olduğu ve sizin acımasız bir insan olduğunuzdur. Duraksamayı bırakıyorum artık! Ne kadar direnirseniz direnin, Mary'mi gene sizin sayenizde kurtaracağım.

— Ama şunu bilin ki efendim, önerdiğiniz evlenme, yaşamım boyunca bana vicdan acısı çektirir! Bayan Mary'yi kurtarmakla sevdiğim kızı öldürmüş olurum.

— Sevdiğiniz kız size yaraşmaz.

Lucien sarardı. Sıkılmış dişleri arasından ıslık gibi çıkan bir sesle:

— Bana yaraşmaz mı? Ooo! Bunu sakın bir daha yinelemeyin efendim, yoksa evlat sevginiz yüzünden aklınızı kaçırdığınıza hükmederim.

— Çok şükür aklım başımda; hem de sizi kurtaracak kadar.. Onurunuzu kurtaracak kadar...

— Ne demek istiyorsunuz? Açık konuşun!

— Babanızın anısına bilmeyerek saygısızlık etmenize engel olmak istiyorum, diye yanıtladı Garaud. Kalbinizden utanç verici, lekeli ve saygısızca bir aşkı silmek istiyorum.

— Lucie'ye karşı olan aşkımdan mı söz ediyorsunuz böyle?

— Evet, Lucie'ye karşı olan aşkınızdan!

— Söylemek istediğiniz nedir efendim? Hemen açıklamalısınız. Bunu ısrarla istiyorum.

— Lucie'nin kim olduğunu biliyor musunuz?

— Evet efendim, namuslu bir kız.

— Yirmi bir yıl önce Kimsesiz Çocuklar Yurdu'na yatırılmış ve yurdun kütüğünde 9 numarada kayıtlı bir öksüz. Bunu da biliyor musunuz?

— Biliyorum efendim, ama bundan ne çıkar? Bu durum, terkedilmiş bir çocuğun yüz karası olamaz; onu yüzüstü bırakan ana-baba utansın.

— Aşk sizi gerçekten çılgına döndürmüş! Öyleyse, şunu da bilin ki, Lucie, babanızın kaatili olan Jeanne Fortier'nin kızıdır. Sözüme inanmıyacağınızı biliyorum. Ama size bunu söz götürmeyecek şekilde kanıtlayacağım.

Lucien'in boğazı düğümlendi. Genç adam, boğuk bir çığlık atarak, bulanık bakışlarla bir sandalyeye yığıldı. Çırpınırcasına bir titreme almıştı bedenini tepeden tırnağa...

Courbevoie'da, sanayicinin odasında bu olay geçerken, özel bir kupa arabası, Bourbon rıhtımında 9 numaranın önünde duruyordu. Mary arabadan indi ve altıncı kata çıkarak işçi kızın kapısını çaldı. Terzi kız gelip kapıyı açtı.

— Oh! Siz!.. Efendim, sizi evimde görmek!.. diye kekeledi Lucie.

— Sizinle çok ciddi bir sorunu konuşmaya geldim.

— Çok ciddi bir sorunu mu? diye yineledi terzi kız.

— Evet. Bana yetim olduğunuzu söylemiştiniz?

— Evet efendim.

— Kimsesiz Çocuklar Yurdu'nda büyütüldüğünüzden, ailenizi bilmiyorsunuz tabii. Dolayısıyle servet sahibi falan da değilsiniz. Yani çalışarak elde ettiğiniz günlük kazançtan başka geliriniz yok değil mi?

— Evet, öyle! Ama yaşamımdan memnunum ben.

— Bakın! Size şunu söylemeye geldim: Ben zenginim... Hem de çok zengin... Ve sizin bundan sonraki yaşamınızı güvence altına almak istiyorum.

— Geleceğimi güvence altına almak! diye kekeledi Lucie. Nasıl?

— Çok kolay ve çok açık bir yoldan. Size üç yüz bin frank tutarında bir sermaye vereceğim.

— Anlıyamadım.

— Bu parayı niçin verdiğimi mi?

— Evet!

— Bu bir bağış falan değil. Size bir alış-veriş öneriyorum.

— Düşüncenizi açıkça söyleyin efendim.

— Bu parayı alır almaz, yalnız Paris'i değil Fransa'yı da terkedeceksiniz.

— Paris'ten ayrılmak! Fransa'yı terketmek! Fakat niçin?

— Sizi artık görmek istemediğim için!

Lucie ürktü. Konuğunun bu denli çılgın halini hiç görmemişti. Milyonerin kızı devam etti :

— Sizin yakınımda bulunduğunuzu, benimle aynı kentte yaşadığınızı hissetmemek için... Sizin her an yoluma dikildiğinizi görmemek için... Sönmekte olan yaşamımı yeniden canlandırabilmem için... En sonra huzur ve mutluluğu tadabilmem için...

Lucie sıçrayarak ayağa fırladı. Bayan Harmant'dan çok ürkmüştü:

— Yaa! diye haykırdı, bana karşı tutumunuzu değiştirdiğinizi anlatmaya geldiniz demek. Beni kıskanıyorsunuz! Lucien'i seviyorsunuz.

— Evet, onu seviyorum...

— Ve sizi yatıştırmak için, hevesinizi yerine getirmek için kalbimi koparıp atacağımı sanıyorsunuz! Lucien'den uzaklaşacağımı, hem de onu bir daha görmemeye yemin ederek uzaklaşacağımı umuyorsunuz demek!

— Gerekirse parayı arttırabilirim de...

— Ve bu yüz kızartıcı pazarlığa yanaşacağıma inanabildiniz demek? Ne biçim iş bu!..

— Reddetmenize neden ne? Açık söyleyin.

— Neden mi? Çünkü Lucien'i seviyorum! Onu tüm kalbimle seviyorum, onu tüm gücümle seviyorum! Onu yüreğim çarptığı sürece yaşayacak bir aşkla seviyorum! Ve siz, bu yüreğin satılık olduğunu sandınız demek! Beni neden bu derece hor görüyorsunuz?.. Size ne yaptım ki?.. Lucien'i seviyorum... Onu siz de seviyorsunuz! İkimizden birini seçsin!.. Onun dürüstlüğünden emin olduğum için, seçmesini korkusuzca bekleyeceğim! Artık biribirimize söyleyecek bir şeyimiz kalmadı sanırım efendim...

Mary, çılgınca bir hareketle iki elini alnına götürdü:

— Öcümü alacağım senden, dedi.

Ve makineleşmişcesine sert adımlarla rakibinin odasından ayrıldı. Lucie yalnız kalmıştı. Ellerini kavuşturarak mırıldandı:

— Allahım! Bu kızın bana karşı yaptıklarını, bana yapmayı düşündüklerini hoş gör... Çektiği acı yüzünden aklını kaçırmış zavallı! Elimden ne gelir?!

O anda odanın kapısı açıldı. Ekmekçi Jeanne Fortier içeriye girdi.

Lucie, Lison Ana'nın kollarına atılarak milyonerin kızıyla arasında geçen üzücü sahneyi anlattı.

XI

Lucien Labroue'yu, milyonerin korkunç açıklaması karşısında, dehşetle sandalyesine yığılmış bir halde bırakmıştık.

Birkaç dakika bitkin durumda kaldıktan sonra, Lucien korku ve heyecanını yenerek kendini toparladı.

— İftiradır bu! diye haykırdı.

— Hayır diye yanıtladı milyoner; söz götürmez bir gerçektir bu!

— Kanıtlayın!

— Peki, Lucie'nin kimsesizler yurduna teslimine ilişkin tutanağa da inanmayacak mısınız? İçinde annesinin ve annesi hüküm giydikten sonra çocuğu yurda teslim eden bakıcı kadının adları bulunan tutanağa?..

Paul Harmant, cüzdanını açıp belgeyi çıkardı, Lucien'e uzattı. Lucien, kâğıtı koparırcasına sanayicinin elinden çekip aldı heyecanla okudu. Okumayı sürdürdükçe yüzü korkunç bir hal aldı. Sonra, dehşet verici belgeyi titreyen elinden düşürdü.

Bunalmış durumdaydı:

— Doğru... diye kekeledi, Lucie Jeanne Fortier'nin kızı.

— Babanızı öldüren Jeanne Fortier'nin...

Lucien, bir an kendini ezilmiş, mahvolmuş hissettikten sonra başını kaldırdı:

— Cinayet kanıtlanmış değil kesin olarak...

— Adalet hükmünü vermiş ya!

— Adaletin yanıldığı sık sık görülmektedir. Ben, Jeanne Fortier'nin suçsuz olduğuna inanıyorum; bunu size söylemiştim zaten...

— Siz buna inanıyorsunuz, olabilir, ne var ki, hakları ve onuru mahkeme kararıyle geri verileceği güne değin —ki bu olabilecek mi belli değil— Jeanne Fortier suçludur... O güne değin Lucie, babanızı öldüren kadının kızı olarak kalacaktır...

— Oh! Ne olursunuz efendim, susun!

— Yürekli olun. Hiç kimsenin hoş görmeyeceği bir evlenmeden vazgeçin. Lucie Fortier'yi artık ölmüş saymalısınız. Özgürsünüz artık... Kızımı kurtarın!..

Lucien, acıdan çılgına dönmüştü :

— Efendim... Efendim... diye kekeledi; acıyın bana! Yaşamımı bağlamıştım bu evliliğe, her şeyim mahvoluyor...

Ve talihsiz genç, yüzünü elleri arasında gizleyerek hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

— Yürekli olun biraz... Size büyük bir hizmette bulundum. Yakışık almayan bir birleşmenin onurunuza leke düşürmesini önledim. Sizi onursuzluğa düşmekten kurtardım. Bu hizmetime karşılık, siz de kızımı kurtarın!..

— Ya kabul etmezsem?

— Niçin kabul etmiyecek mişsiniz? Geri çevirirseniz Mary'yi öldürmüş olacaksınız; sizi taparcasına seven bir genç kızı!... Kurduğunuz hayalleri altüst etmekle kaba davrandım belki, ama, cerrahın yaptığı gibi, yarayı iyileştirmek için dağladım. Bundan ötürü bana karşı minnet duymalısınız.

— Size minnettarım efendim. İçim sızladığı halde size karşı haksızlık edemem. Önüm uçurummuş meğer... Beni uyardınız... Çok teşekkür ederim. Ama, anlamalısınız, yaram bir anda kapanmayacak kadar derin. Bayan Mary'nin nazik çağrılarından bir süre yararlanamazsam kendilerinden özür dilerim, beni hoş görsünler. Beklemek gerek...

— Peki ama. umutla hayal kırıklığının birbirini izlemesi Mary'yi öldürüyor. Bu bekleyiş bitiriyor kızımı! diye mırıldandı milyoner.

Lucien, az önce elinden düşürdüğü tutanağı yerden alarak Paul Harmant'a uzattı.

— Ona şunu gösterin efendim. Böylece Bayan Mary, babamın kaatilinin kiziyle evlenemiyeceğimi anlıyacaktır.

— Kuşkusuz, Lucien bunu, Jeanne Fortier'nin kızını kastederek söylemişti. Ama sözlerinin ikili anlamı gerçek kaatili korkutmuş, dehşet içinde bırakmıştı.

Milyoner, bir saniye bekledikten sonra titrek bir sesle:

— Demek dedi, ileri sürdüğüm tüm düşünceler ve tüm yalvarmalarım kararınızı değiştirmenize, kızıma bir an önce mutluluk getirmenize yetmiyor?

— Rica ederim ısrar etmeyin. Sizden, yüreğimin yatışması ve düşünmem için birkaç gün beklemenizi rica ediyorum...

— Birkaç gün! Peki, olur! Ama bunu bana değil Mary'ye söylemelisiniz. Mary bana inanmayacaktır çünkü.

— Peki efendim, bunu akşama kendisine söylerim, dedi Lucien.

— Teşekkür ederim oğlum dedi, milyoner.

— Bu tutanağı, yirmi dört saat bende kalmak üzere, yanıma almama izin verir misiniz lütfen? diye sordu Lucien.

— İstediğiniz kadar kalsın.

Lucien, yüreği yanarak sanayicinin yazıhanesinden çıktı.

— Açıkça anlaşıldı! Lucie, Jeanne Fortier'nin kızı... Babamı öldürmekten hüküm giymiş kadının kızı! Jeanne Fortier'nin suçlu olduğundan kuşku duyuyorum, ama Paul Harmant haklı, cinayeti onun işlediğine ilişkin yüzlerce kanıt var, oysa suçsuz olduğunu gösterecek bir tek kanıt bulunamamış!.. Hayalimde kurduğum evlenme olamaz. Artık her şey bitti. Ah! Zavallı Lucie! Kendi kalbimle birlikte seninkini de yaralamak zorundayım. Elveda güzel umutlarım. Elveda aşkım! Elveda güler yüzlü geleceğim! Hepinize elveda.

Paris'e varınca, Lucien bir araba tutarak Bourbon rıhtımına gitti. Lucie evinde yoktu; patronuna gitmişti. Lucien oradan Dauphine Sokağındaki fırına gitti. Lucien'i görünce, ekmekçi kadının içine, yıkımla karşılaşacakmış gibi bir his doğdu.

— Sizi burada görmek! Bay Lucien, bana söyleyecekleriniz mi var?

— Evet Lison Ana. Bourbon rıhtımından geliyorum... Lucie evde yoktu...

— Ona diyecekleriniz mi vardı?

— Evet.. Her şeyi size anlatacağım. Bana bir saatinizi ayırabilir misiniz?

— Elbette, Bay Lucien. Peki ama neyiniz var böyle? Büyük bir üzüntü içinde görünüyorsunuz...

— Atlayın arabaya! Her şeyi öğrenirsiniz.

Birazdan Jules Labroue'nun oğlunun oturduğu gösterişsiz dairedeydiler. Genç adam kendini bir sandalyeye bırakır bırakmaz hıçkırarak ağlamaya başladı.

Jeanne, genç adamın acılı hıçkırıkları karşısında ürktü.

— Bay Lucien, diye haykırdı! Bu hıçkırıklar çok anlamlı. Lucie için ağlıyorsunuz değil mi? Onunla ilgili bir şeyler söylemek istiyorsunuz galiba bana?

Lucien, başını salladı:

— Evet... diye mırıldandı.

— Ah! Sabahtan beri, Bayan Harmant'ın ziyaretinden bu yana bir uğursuzluk seziyordum.

Jules Labroue'nun oğluna Jeanne kaygıyla baktı:

— Bayan Harmant'ın sizi sevdiğini bilmiyor muydunuz?

— Ne yazık ki biliyordum. Hem de çoktan beri.. Peki ama, Lucie'yi ne diye ziyaret etmiş?

— Kıskançlıktan çılgına dönmüş. Sizi terkedip unutması ve Paris'ten, hatta Fransa'dan uzaklaşması için Lucie'ye üçyüz bin frank önermiş. Sizden ayrılmaya razı olursa, daha da fazla verebileceğini söylemiş.

Lucien şaşkın halde:

— Bunu yapmış demek! diye mırıldandı.

— Evet! Bunun için ricada bulunmuş, yalvarmış. Lucie isyan etmiş bu öneri karşısında... Bunun üzerine Bayan Harmant tehditler savurmuş. Lucie'nin yanından ayrılırken öcünü alacağını söylemiş... Ne diyorsunuz bu işe?

— Kıskançlığın, insanı ne söylediğini bilmez duruma getirebileceği kanısındayım. Aşk yüzünden çıldıranları hoş görmeli bence... Başka ne demeli bilmem ki...

— Bayan Harmant'ı kınamıyorsunuz demek? diye haykırdı Jeanne Fortier.

— Kınamaz olur muyum; aynı zamanda acınacak durumda olduğunu söylemek istiyorum.

— Ya Lucie acınacak durumda değil mi?

— Lucie'ye tüm kalbimle acıyorum Lison Ana; içim parçalanıyor onun için.

— Yalnızca acımakla mı kalıyorsunuz? Korkarım ki, biraz sonra Lucie'yi artık sevmediğinizi söyleyeceksiniz.

— Ya öyle bir durum varsa? diye atıldı Lucien.

— Böyle bir şeyi aklınıza getiriyorsunuz demek?

— Ya Lucie'yi artık hiçbir zaman görmemek zorundaysam?

— Ah, şaka ediyorsunuz galiba! Lucie'yi bir daha görmemeniz! Korkunç bir şey olur bu! Düşünün ki sizi tapkarcasına seviyor yavrucak!

— Ya onurum beni böyle davranmaya zorluyorsa! Ya şu anda onunla aramızda aşılması olanaksız bir engel bulunuyorsa?

— Bu olamaz! Dün Lucie ne idiyse, bugün de o.. Yoksa Bay Harmant'ın serveti mi aklınızı çeldi?

— Benim için büyük önem taşıyan bir durumun açıklanması karşısında, ödevimin gerektirdiği biçimde davranmam gerekiyor.

— Lucie'nin onuruna mı saldıracaksınız yoksa? Ondan kuşkulandığınızı mı söyleyeceksiniz?

— Ondan kuşkulanmak mı? Tanrı göstermesin!

— Öyleyse, Lucie aleyhinde ne söylediler? Paul Harmant'la kızı neler uydurdular?

— Uydurdukları bir şey yok. Yemin ederim ki, önümüze çıkan engelin aşılması olanaksız, Lucie'yle aramızda kan var! Soyadımı babamın kaatilinin kızına veremem! Başka türlü davranmak, onur yaralayıcı olur benim için...

Bu sözleri duyar duymaz, Jeanne çığlık kopardı. Kalbinin durmasını önlemek istercesine iki elini birden göğsüne götürdü. Ayakları üstünde sallanıyordu.

— Ne dediniz? Lucie'nin, babanızı öldürmekten hüküm giyen kadının kızı olduğunu mu ileri sürüyorsunuz?

— Evet! Jeanne Fortier'nin kızı..

Clermont cezaevinin kaçağı:

— Jeanne Fortier'nin kızı, diye haykırdı. Onun kızı demek! Lucie onun kızı ha?!

Jeanne çıldırmıştı adeta. Nerdeyse sırrını açığa vuracaktı. «KIZIM, BENİM KIZIM O!» diyecekti. Kendini çabuk to-

parladı. Öldürmekle suçlandığı adamın, Jules Labroue'nun oğluna yaşamının sırrını ağzından kaçırmadı.

— Neyiniz var böyle Lison Ana? diye sordu Lucien.

Jeanne, duraksıyarak yanıt verdi :

— Neyim mi var? Hiç, hiçbir şeyim yok... Söylediklerinizi beni o denli şaşırttı ki, aklımı oynatacağımı sandım... Lucie, Jeanne Fortier'nin kızı!... Olur mu bu? Nereden öğrendiniz? Elinizde kanıt var mı?

— Doğruluğu söz götürmez resmi kanıt var elimde. İşte!

Lucien, küçük Lucie'nin kimsesiz çocuklar yurduna teslimine ilişkin tutanağı Jeanne'a uzattı. Jeanne, kâğıdı genç adamın elinden çekip aldı, yutarcasına okudu. O anda Jeanne'ın solgun yüzü anlatılmaz bir durum almıştı.

Jeanne, içinin bir anda sevinç ve acı ile dolup taşması yüzünden tıkanacak gibi oldu.

— Evet doğru, diye kekeledi. Lucie hükümlü Jeanne Fortier'nin kızı. Ama annesi cinayet işlemişse, bunda talihsiz kızın günahı ne? Kendisinin olmıyan bir suçun cezasını çekmesi doğru mu? Ona elinizi uzatmakla soylu ve yücegönüllü bir insan olduğunuzu ortaya koyacaksınız... Onu yüzüstü bırakmanız kıyıcı bir davranış olur..

— Onunla yuva kurmayı ne kadar istediğimi Tanrı biliyor, ama yapamam bunu. Çünkü; annesi, babamın kaatili...

— Evet, doğruysa korkunç bir şey bu... Ama doğru mu acaba? Annenin suçsuz olduğuna inandığınızı kendiniz söylemiştiniz. Bunu defalarca ağzınızdan duydum.

— İçimde öyle bir önsezi vardı. Hâlâ da var... Ne var ki, kuşku her şeyi altüst ediyor. Hem, benim inanmam hiçbir şeyi kanıtlamaz. Jeanne Fortier'yi görseydim ona şunu söyleyecektim : «İnsanların adaleti yanılabilir. Suçsuz olduğunuzu bana kanıtlayın, karanlık ortasında bana yol gösterin; sizin davanızı ele alayım, haklarınızın ve onurunuzun geri verilmesi için yaşamımı ortaya koyarak uğraşayım... Bunu, özellikle canımdan çok sevdiğim kızınız için yapacağım!» Yargılama sırasında Jeanne Fortier kendisine asıl suçlu Jacques Garaud tarafından yazılmış bir mektup bulunduğunu kesin olarak

söylemiş... O mektubu her ne pahasına olursa olsun bulmak gerek. Ne var ki, o mektup meydana çıkıncaya dek içimdeki kuşkuyu söküp atamıyacağım. İçimi kemiren bu kuşku yüzünden soyadımı hükümlünün kızına veremiyeceğim.. Kararım kesindir!

Öyle bir an geldi ki, zavallı anne olanca gücüyle :

— Jeanne Fortier benim! diye haykırmak istedi. Ama akli yine isteğinin önüne geçti. Böyle bir itiraf neye yarardı? Lucien'in sözünü ettiği tek kanıtın, Garaud'nun yazdığı mektubun yandığına inanıyordu.

Hıçkırıklarla boğulan bir sesle, içindeki derdi dile getirdi :

— Demek zavallı Lucie'ye hüküm giydireceksiniz, dedi. Annesinin yüz karası yüzünden zavallıcık felakete uğrayacak... Korkunç bir haksızlık bu, ama sizi ayıplamıyorum. Tertemiz adınızı onun lekeli adıyla birleştiremiyeceğinizi anlıyorum.

— Böyle bir davranışı toplum affetmez dedi Lucien.

— Sırrınızı nereden öğrenecekler?

— Pek çabuk açığa vurulacaktır!

— Milyoner Harmant'la kızı tarafından değil mi?

— Tabii! Paul Harmant, beni bununla tehdit etti bile...

— Ve söylediğini yapacaktır. O adam kızını kurtarmanızı istiyor. Bunun için Jeanne Fortier'nin kızını feda etmek gerek. Patronunuz için ne önemi var bunun? Her şeyden önce kendi kızı! Peki ama, beni niçin buraya getirdiniz? Lucie'ye, annesini lanetle, kin ve nefretle anmasını söylemem için mi?

— Onurumun, onunla aramızda derin bir uçurum açtığını kendisine duyurmanızı rica etmek istedim ve onun için...

Jeanne sert bir tavırla yanıt verdi :

— Lucie'ye kimin kanından olduğunu açıklıyacağımı mı sanıyorsunuz yani? Yoo! Bu konuda bana belbağlamayın Bay Lucien, bunu asla göze alamam.

Ekmekçi kadın kapıya doğru yürüdü.

— Allahaısmarladık Bay Lucien dedi, Allahaısmarladık!

Ve, Lucien'in daha fazla alakoymasına meydan vermeden kendini dışarıya attı. Lucien, acılariyle başbaşa kalınca uzun

bir süre düşünceye daldı. Sonra birdenbire ayağa kalkarak, ekmekçi kadının masa üstüne bıraktığı belgeyi aldı ve Paul Harmant'ların yolunu tuttu.

Jeanne, Lucien'in yanından ayrıldıktan sonra, merdivenleri rüzgar gibi inerek hızlı ve sallantılı adımlarla Bourbon rıhtımının yolunu tuttu. Durmadan şu sözleri yineliyordu:

— Kızım... Lucie kızım... Yavruma kavuştum artık...

Açık havada yavaş yavaş Jeanne'ın içi yatıştı; yüreğindeki heyecan hafifledi, şakaklarının atışı yavaşladı. Kızını bağrına basmak için acele ediyordu şimdi. Son katın sahanlığını çıkarken, zavallı kadın, korkunç bir heyecanın etkisiyle, bitkin bir halde durdu. Kızı oradaydı... Onu görecekti, onu bağrına basacaktı, ne var ki, kızı için «Ekmekçi Kadın», Lison Ana olarak kalmalıydı... Jeanne odaya girdi.

— Siz misiniz Lison Ana? dedi Lucie gülümseyerek.

— Evet, benim yavrucuğum. Benim canım kızım!

Ekmekçi kadın, terzi kızı coşkunca kucakladı. Sonra ekledi:

— Dışarı çıktınız mı yavrum? diye sordu.

— Evet, Bayan Augustine'e bitirdiğim işleri götürdüm. Ama ne yazık ki evden ayrıldığım sırada Lucien gelmiş.. Onu göremediğim için üzüldüm. Siz de onu görmediniz mi Lison Ana?

— Hayır, görmedim!

— Kapıcı, Lucien'i pek üzgün gördüğünü söyledi.

— Ona öyle gelmiş olacak.

— Belki. Ama üzgün olduğunu iyice farkettiyse?.. Lison Ana, içimde bir korku var... Nasıl anlatacağımı bilemiyorum...

— Önsezinize aldırmayın yavrum. Başka şeyler düşünmelisiniz. İsterseniz akşam yemeğini birlikte yeriz.

— Bu çok güzel bir öneri Lison Ana.

— Gidip öte-beri alayım; güzel bir akşam sofrası hazırlarım.

— Tamam. Bu sırada ben de işimi sürdürürüm.

Lucien, Murillo Sokağındaki konağa varınca, ziyarete gel-

diğini uşakla içeriye bildirdi, küçük salona girdiği zaman Mary'yi ayakta, sırtını şömineye dayamış bir halde buldu.

— Babam daha gelmedi Bay Lucien, dedi genç kız. Sizin önden gelmenize çok sevindim... Ama benziniz sapsarı! Ne oldu size böyle? Bir şeye mi üzüldünüz?

Lucien, bitkin bir sesle yanıt verdi :

— Evet efendim.

— Neye üzüldünüz? Babamla aranızda bir şeyler mi geçti yoksa... Tartıştınız mı?

— Gerçekten babanızla aramda can sıkıcı bir konuşma oldu; ondan üzüldüm.

— Anlıyamadım.

— Dinleyin efendim, şimdi anlayacaksınız. Kesin bir karara varmak zamanı geldi. Aramızdaki durumu açıkça ortaya koymak gerekiyor. Bunun için açık yürekle konuşmalıyız...

Lucien'in söze böyle başlaması karşısında Mary mosmor kesildi. «Evet» anlamına başını salladı.

— Talih, ya da açıkçası ve daha doğrusu, işsiz kalışım beni sizin yanınıza sürükledi. Arkadaşım Georges Darier'nin ricasını babanızın karşısında desteklemekle geleceğimin güvenliğini sağlamış oluyordunuz...

Mary sert bir tavırla, duygularını belirtti :

— Anlaşıldı! diye haykırdı, beni sevmediğinizi ve asla sevemiyeceğinizi söylemeye gelmişsiniz...

Lucien, buna yanıt vermeden konuşmayı sürdürdü :

— Sizin bana karşı beslediğiniz duyguyu, ben de başka birine karşı besliyordum. Seviyordum, hem de yürekten!

Paul Harmant'ın kızı, acıyla ekledi :

— Evet dedi, seviyordunuz.. Ve hâlâ seviyorsunuz.

— Gerek babanız gerekse siz, diye devam etti Lucien, kalbimi dolduran bu aşkı yok etmek için elinizden geleni yaptınız... Bu açıkça anlaşıldı. Ama size sitem etmiyorum. Dürüst ve onurlu yolu seçtim. Sizinle karşılaşmamı sağlayacak her her türlü fırsattan kaçındım.

— Ve artık benim için hiçbir umut kalmadığını söylemeye geldiniz değil mi? diye sordu Mary. Sizi sevdimse suç mu

işledim? Başka birini sevdiğinizi, onun da sizi sevdiğini nereden bilebilirdim? Size karşı beslediğim sevgiye yaşamımı koydum, anlıyor musunuz, yaşamımı! Artık, aşkım benliğimden bir parça haline geldi. Onu söküp atamam artık. Bu bir suç ise beni affedin, Lucien! Bundan böyle kalbinizdeki aşkı söndürmeye çalışmayacağım. Ama geleceğin sırrını çözmek kimin elinde? Bırakın umutla yaşıyayım... Çok rica ediyorum... Kim bilir, bu gün sevdiğiniz kadından günün birinde soğursunuz belki!...

— Onu artık sevmemeliyim; sevemem de!

— Ne dediniz? Onu sevmemeli misiniz, sevemez misiniz artık? Bu nokta biraz kapalı kalıyor.

Lucien boğuk bir sesle yanıt verdi :

— Hayır! Sevemem onu artık!

— Ne oluyor Allah aşkına? O kahrolası rakibim artık size yaraşır değil mi yoksa?

— Yoo! Ona hakaret etmemelisiniz! O bir melek kadar temizdir...

— Bir yandan onu sevmediğinizi ileri sürüyor, bir yandanda savunuyorsunuz! diye haykırdı Mary merakla.

— Kalbimi dolduran aşkı söküp atmak zorundayım... Babamın kaatilinin kızını sevmeye hakkım yok benim!

— Nee? Lucie?

— Lucie, babamı öldürmekten hüküm giymiş olan Jeanne Fortier'nin kızı... Belge de cebimde...

Bayan Harmant, adeta vahşi bir sesle konuşmasını sürdürdü :

— Yok canım? dedi. Bu masalı, günün birinde bana dönebileceğiniz umudunu vermek için uydurmuş olmıyasınız?..

— Kanıt istiyorsanız, buyurun...

Ve Lucien belgeyi Mary'ye uzattı. Genç kız kâğıdı alıp hırsla okudu. Sonra coşkun bir sevinçle haykırdı :

— Ohh dedi. Öcümü aldım!

Genç kızın sevinci, Lucien'in yüreğini delmişti. Mary, sevinçle kükredi.

— Hayır hayır! O kızı sevemezsiniz! Nefret etmelisiniz ondan! Ohh, artık yaşıyabileceğim...

Lucien, uğursuz kâğıdı aldı, cebine koydu :

— Dinleyin efendim dedi. Size söyleyeceklerim bitmedi. Hayır Lucie'den nefret etmiyorum, çünkü annenin işlediği suçun sorumluluğu çocuğa yükletilemez. Ne var ki; onurum Lucie'yi unutmamı emrediyor... Acım pek büyük, yüreğimde açılan derin yara kanıyor, ama zamanla kapanacaktır belki... Tüm bu acıları unuttuğum gün, kalbim serbest kalacaktır. Kuşkusuz o zaman, size karşı beslediğim minnet duygusu daha derin bir duygu halini alabilecektir. Ancak, o güne değin beni acılarımla başbaşa bırakın. Şimdilik bu umutla yetinmelisiniz.

Bu sözler Mary'yi üzmüştü :

— Peki!. diye mırıldandı, istediğiniz gibi olsun! Bekliyeceğim... Beklemeye çabalıyacağım.

Lucien, genç kızın bu sözleri söylerken aldığı tutum karşısında heyecanlandı.

— Zavallı kız eriyip tükenecek... diye düşündü onu süzerek. Ama başka türlü davranmak elimde değil ki...

O anda Paul Harmant içeriye girdi. Kızı ile Lucien arasında neler geçtiğini anlaması güç olmadı. Mary'yi kucakladı :

— Konuşuyor muydunuz yavrularım? dedi.

— Evet baba, diye yanıtladı genç kız. Konuşuyorduk, hem de çok önemli konulardan...

— Nelerden söz ediyordunuz böyle?

Lucien birden söze karıştı :

— Bildiğiniz şeylerden efendim.

— Neye karar verdiniz bakalım?

Mary boğuk bir sesle kekeledi :

— Beklemeye...

Büyük sanayici el hareketiyle öfkesini belli etmekten kendini alamadı. Genç kız, babasının öfkeli hareketini farkederek hıçkırıklarını tuttu ve telaşla ekledi :

— Sabırla bekleyeceğim babacığım. Bay Lucien onuruna yaraşır haklı nedenler öne sürüyor. Bununla kalbinin doğruluğunu kanıtlamış oluyor. Yarasının kapanmasına olanak vermemiz, beklememiz gerekiyor. Zaman her şeyi gösterecek!

LİSON ANA

I

Yukarıda anlattığımız olayların geçtiği günün sabahı, Ovide Soliveau, saat on birden az önce, Saint-Honoré Sokağındaki lokantaya geldi. Amanda ile sık-sık buluşup öğle yemeği yedikleri lokantaydı bu. Genç kız içeri girer girmez :

— Hemen yemek yiyelim... Açlıktan ölüyorum dedi.

Gerçekten Amanda o gün çok iştahlıydı. Oburcasına yemeye koyuldu. Ovide ise yudumlarını güçlükle yutuyor ve tasalı görünüyordu.

— Hey, Baron, neyin var böyle? Ne yiyor, ne içiyorsun. Hasta mısın yoksa?

— Hayır... Canım sıkılıyor...

— Birkaç günlüğüne yazlığa gidelim.

Bu sözleri söylemekle, Bayan Amanda ihtiyatsızlık etmiş oluyordu. Ovide sevinçle gülümsedi.

— Serbest değilsin ki, dedi.

— Patrondan izin alırım.

— Öyleyse, tamam seni sekiz günlüğüne kıra götüreceğim. İstersen bu akşam gideriz.

— İstediğim de buydu. Nereye gideceğiz?

— Gönlünüzün dilediği yere. Gideceğimiz yeri sen seç. Bana göre hava hoş, yeter ki, bir su kıyısı olsun.

— Bois-le Roi'yı biliyor musun?

— Tamam, Seine kıyısında. Ben öğleden sonra giderim, sen de akşama gelirsin.

Ovide hazırlığını yapmak üzere ayrıldı. Genç kadın da, bir hafta averelik edeceğini sevinçle düşünerek Bayan Augustine'e koştu. Heyecanlı bir sesle, teyzesinin ağır hasta olduğunu anlatarak, onu görmek üzere izin istedi. Böylece sekiz günlük izin kopardı.

Ovide, valizini hazırladı. İki gömleğinin arasına Amerika'dan getirdiği ve etkilerini yakından bildiğimiz o küçük şişeyi yerleştirdi; sonra Bois-le-Roi'ya hareket etti. Tabelasında *«Avcılar Uğrağı»* yazılı, gösterişsiz bir hana indi.

Ovide'i hancı kadın karşıladı.

— Bana bir haftalığına bir daire verebilir misiniz? diye sordu Ovide.

— Şimdilik küçük odalarımızdan başka yerimiz kalmadı, dedi hancı kadın. Ama buradan yüz adım kadar ötede küçük, şirin bir evimiz var.

— İşime yarıyacağından eminim. Ama yemek işi?

— Yemeklerinizi ister gelir burada yer, ister oraya getirtirsiniz efendim; nasıl emrederseniz.

— Çok güzel. Bir sandala gereksinmem olacak aynı zamanda.

— Altı sandalımız var efendim. Beğendiğinizi seçersiniz.

— Çok güzel! Şimdi, lütfen akşam yemeği için iki kişilik bir sofra hazırlayın bana.

Hancı kadın, hizmetçisi Madeileine'i çağırdı. Yolcuyu küçük eve götürmesini emretti. Tek katlı, küçücük ama son derece şirin bir evdi bu... Ufak-ufak dört göz odası vardı. Yemek odası, iki yatak odası ve mutfak... Hepsi de temizce döşenmişti. Ovide, valizini bir dolaba kapıyarak dolabın anahtarını cebine attı. Sonra hana döndü ve kâğıt istiyerek aşağıdaki satırları karaladı :

«Sevgili dostum,

«Güzel bir kadınla, Bois-le-Roi'da, yazlıktayım. Bana ihtiyacın olursa aşağıdaki adrese mektup yazar, ya da tel çekersin.

Arnold de Reiss — *Sana candan bağlı kuzenin*
«Avcılar Uğrağı» hanı — *OVİDE*

Dijon'lu, istasyona gidip yukarıdaki mektubu postaya verdi. Amanda'nın gelmesine bir saat vardı. Ovide, Fontainebleau ormanında bir gezinti yapmayı düşündü.

Elli adım kadar ya gitmiş ya gitmemişti ki, meşe ağacı-

nın altında, yeşil otlar üstüne oturmuş beş kişi gördü. Topluluğun ortasında ak saçlarından yaşının ilerlemiş olduğu anlaşılan biri vardı. Onun sağında elli yaşlarında bir kadınla iki genç kız bulunuyordu. Solunda ise kırk dokuz yaşında, özenle traş olmuş, siyah giysili bir adam oturuyordu. Hemen söyliyeyim ki, bu adam doktordu. Ovide ilerliyordu, topluluğun yakınına varınca ihtiyarın sesi, duru ve açık olarak kulağına çalındı. Bu sesi işitince Ovide'nin yüreği oynadı birden.

İçinden, türlü şeyler geçiyordu :

— Şaşılacak şey, diyordu uzaklaşarak, bu ses bana hiç de yabancı gelmiyor. Bir yerde işitmiş olacağım. Siyah redingotlu, beyaz kravatlı adamı da, belleğim beni yanıltmıyorsa bir yerden tanıyorum...

Ovide uzaklaşa dursun, biz bu küçük topluluğun yanında kalalım. Doktor konuşuyordu :

— Demek diyordu, 1861'de Lord-Maire vapuruyla Londra'dan New-York'a hareket ettiniz. Aynı vapurdaymışız. Büyük bir Amerikan sanayicisi olan James Mortimer'le, Paul Harmant adında bir de Fransız vardı aynı vapurda. O Fransız sonra Mortimer'in kızıyla evlendi.

— Tamam, tamam, dedi seksenlik; birlikte yolculuk etmiştik. Bu James Mortimer'in adı, başımdan geçen bir hırsızlık olayını anımsatır bana her zaman. Nerdeyse soyulacaktım. Üstümde bir hurç vardı. Otuz yılda biriktirdiğim paramı koymuştum içine... Tüm servetim o idi. Epey bir paraydı. Alçağın biri, kayışı keserek omuzumdan çantayı yürütmüş...

— Geri alabildiniz mi bari?

— Evet, hırsızı suçüstü yakalayan bir yolcu sayesinde.

— Bu hırsızlık girişimi hiç kulağıma çalınmamıştı.

— Duymanıza olanak yoktu; çünkü hırsızın ailesini yakından tanıyan o dürüst yolcunun ricası üzerine, kimseye bir şey söylememiştim.

— Aynı vapurda, dedi doktor, bir Kanada'lıyla konuşmak fırsatını bulmuştum. Hint'lilerin «Gevezelik İçkisi» dedikleri bir ilâç tanıtmıştı bana... Aşağı-yukarı, Cava'da ceviz ağacı sütünden yapılan içki ayarında bir şey! Fakat zehri alınmış, hiç değilse azaltılmış tabii...

Eski güvenlik görevlisi René Bosc :

— Evet, evet biliyorum diye yanıtladı. Ama bana kalırsa, o ilâç etkisini melodramlardan başka yerde göstermekten uzaktır.

— Bunda yanılıyorsunuz, azizim.

— Denediniz mi yoksa?

— Hem de birçok kereler! Ve her zaman istediğim sonucu aldım.

— Öyleyse, ilacın etkisine inanıyorum. Amerika'dan birçok bilimsel sırlar getirmişsinizdir doktor?

— Söz götürmez özellikleri olan birtakım bitkilerden yararlanmayı öğrendim, ama fransız tıp çevreleri bunu kabul etmiyor.

— Burada uzun zaman kalacak mısınız?

— Yalnızca birkaç gün. Hasta kızkardeşimi görmeye geldim.

— Öyleyse, Bois-le-Roi'da kaldığınız sürece lütfederseniz her gün görüşelim doktor. Güzel Amerika'dan söz ederiz. Orayı çok sevdim; ama gene de vatanımda ölmek isterim.

— Söz veriyorum azizim Bay Bosc; burada bulunduğum sürece sık sık görüşürüz.

Beş kişilik topluluk Bois-le-Roi'ya doğru yola koyuldu.

Ovide adımlarını açtı, vakit epey ilerlemişti çünkü. Uzun bir düdük sesi, trenin Paris'ten Bois-le-Roi'ya geldiğini haber verdi. Bayan Augustine'in provacısı birinci mevki bir kompartıman'dan indi.

— Rahat bir yer bulabildiniz mi bari?

— Biraz sonra görürsünüz... Sofra bizi bekliyor.

Birkaç dakika sonra Ovide'le Amanda küçük evdeydiler.

— Çok şirin bir yer burası! Kendimizi evimizde hissedeceğiz. Peki ama yemekleri nerede yiyeceğiz?

— Handa, diye yanıt verdi Ovide.

— Yaa, o fena işte! Öğle yemeklerini orada yiyebiliriz; ama akşamları olmaz. Akşam yemeklerini burada yesek çok iyi olur; rahat ederiz.

— Öyle emir veririm... Şimdi, yemeğe!

Hana gittiler. Sofra hazırdı.

— Sayın Bayan, evden memnun kaldılar mı efendim? diye sordu hancı kadın.

— Pek çok.

— Ben de öyle umuyordum zaten. Orada çok rahat edeceksiniz. Komşu falan yok, yalnız sağdaki villada hasta bir kadın oturuyor : doktor Richard'ın kızkardeşi.

— Doktor... dedi Amanda gülerek; hastalanırsam duvardan kendisini çağırırım...

— Duyması olanaksız efendim. Malikâne pek büyük, ev bahçenin öbür ucunda bulunuyor, sizin kalacağınız evle arasında yüksek bir duvar var.

Ovide, büyük bir dikkatle dinliyor ve her sözcüğü zihnine yerleştiriyordu. Sonra sofraya oturdular.

Ovide'le Amanda Bois-le-Roi'daki küçük evde dört günden beri zevkli anlar yaşadılar. Öğle yemeğinden sonra, Amanda sandal gezintisi yapmayı önerdi. Ovide, sabahtan beri planını kafasında evirip-çevirdiği için, şiddetli bir baş ağrısına tutulmuştu.

— Bugün, yanınızda bulunmaya gücüm yetmeyecek güzelim. İzin verirseniz, öğleden sonra sizi yalnız bırakıp biraz dinleneceğim.

— Israr etmek istemem, sevgili Baron, diye yanıt verdi Amanda. Irmak üstünde biraz dolaşacağım ben. Siz gidip dinlenebilirsiniz. Nerede buluşacağız?

— Akşam yemeğine yakın, burada... Gelip apsentimi (*) alacağım...

Ovide genç kadından ayrılarak eve döndü. Dolabı açtı, valizinden, Paris'ten ayrılırken iki gömleğinin arasına yerleştirdiği küçük şişeyi çıkardı.

— Gevezelik içkisi dedi, vaktiyle olduğu gibi beni yine kesin sonuca ulaştıracaktır.

Ovide Soliveau, bir şişe şartröz likörü açtı, sonra Amerika'dan getirdiği küçük şişeyi açarak birinci şişeye iki çorba kaşığı kadar *«gevezelik içkisi»* boşalttı. Bu iş bittikten sonra şişeleri yerlerine koydu ve yatağına uzandı.

(*) Pelin içkisi.

Ovide'i uyur halde bırakıp çıkan Bayan Amanda'ya dönelim. Amanda bir saatten beri sazan balığı avlamakla uğraşıyordu. Birdenbire demiryolu yönünden gelen bir gürültü, dikkatini çekti. Tren düdüğünün acı-acı yankılanmasından hemen sonra korkunç bir çarpışma duyuldu ve arkasından çığlıklar, iniltiler «imdat» diye haykırışlar...

Bunun üzerine Amanda, sandalını bir söğüt gövdesine bağlıyarak kıyıya atladı ve merak içinde kaza yerine doğru yürüdü. Korkunç bir görünüşle karşılaştı. Üç vagon büsbütün parçalanmıştı. Öbürleri de devrilmiş, biribirinin üstüne yığılmıştı. Acıklı çığlıklar kaplamıştı ortalığı..

Kanlar içinde, yarı ölü bir halde yatan yaralıları sedyelerle taşımaya başlamışlardı. Amanda, dehşetten benzi sapsarı kazaya uğrayanları seyre koyuldu.

O anda iki doktor geldi : biri o yerin hükümet doktoru, öbürü ise ormanda ihtiyar René Bosc'la konuşan doktor Richard'dı. Gar şefinin seslenmesi üzerine doktor Richard koşarak sordu :

— Ne var?

— Lütfen bu zavallıya bakın efendim!

Gar şefi, iki istasyon memurunun sahanlığa getirip bıraktıkları cansız bir adamı gösteriyordu. Amanda şaşkınlıkla haykırdı :

— Ah! Duchemin!.. Tamam, kendisi!

Gar şefi genç kızın sözlerini işitmişti. Sordu :

— Bu delikanlıyı tanıyor musunuz yoksa efendim?

Amanda kendini tutamadığına pişman oldu.

— Tanıdığımı sandım birdenbire diye kekeledi, ama dikkatli bakınca yanıldığımı anladım.

— Yaşıyor bu adam. Yaralı, dedi doktor. Benim adıma «Avcılar Uğrağı»na götürülsün.

— İşler sarpa sarıyor, diye düşündü Amanda.

Yaralı götürüldü. Genç kız bir süre yaralıyı izledi. Sedye hanın bahçesine girdi; Baron Reiss'ın dostu da hancı kadının yanına gitti.

— Kazayı duydunuz mu efendim? diye sordu hancı kadın.

— Hemen hemen gözümün önünde oldu. Hatta size de yaralı gönderildiğini biliyorum.

— Üç yaralı gönderdiler. İki kadınla bir genç adam. Doktor Richard gelip bakacakmış onlara.

O anda, Ovide Soliveau içeri girdi. Üstündeki ağırlık kalkmıştı. Dinlenmiş bir hali vardı. Yarım baş ağrısından da iz kalmamıştı artık.

Amanda, Duchemin'i gördüğünden hiç sözetmemeye dikkat ederek olayı anlattı.

Saat yediye doğru Ovide'le dostu «Dutlu Villa»ya dönerek akşam sofrasına oturdular.

Ovide yemeği uzattı. Yemekten sonra, Amanda kahveyi getirdi.

— Hangi likörden içeceksin sevgilim? diye sordu.

— Rom içeceğim yavrum; adetim olduğu üzere... Ya sen?

— Ooo! Ben şartröz likörü alacağım, her zamanki gibi...

Amanda, rom şişesini Ovide'in önüne koydu, kendisi için bir kadeh şartröz doldurdu, kahvesini yudumladıktan sonra likör kadehini dikerek bir solukta içti. Sonra kadehini yeniden doldurdu. Bir yandan da sigarasını tellendirerek yarenlik ediyordu.

Birdenbire, yirmi bir yıl önce Jacques Garaud'da olduğu gibi, gevezelik içkisi, Amanda üzerinde de şaşırtıcı etkisini gösterdi. Genç kız yıldırımla vurulmuşa döndü adeta.

Ovide, kızı sorguya çekmenin sırası geldiğini anlıyarak söze başladı :

— Söyle bakalım güzelim! Bourbon rıhtımındaki bıçakçıdan, bıçak satın alan adamın kim olduğunu anladın mı?

Amanda ıslıklı bir sesle yanıt verdi :

— O adam mı? Sen onu benden iyi biliyorsun. O adam sensin. Bana sorduğun iblisce sorulara verdiğim ahmakça yanıtlardan zavallı kızın izliyeceği yolu öğrenerek gidip ona canavar gibi saldırdın... Onu bıçaklayan sensin. Sen de benim kadar aşağılıksın. Hatta benden daha da alçaksın. Ben bir hırsızım, doğru, ama sen bir kaatilsin!

Amanda gittikçe alevleniyordu. Ovide genç kızı yatıştırmak üzere ayağa kalktı.

— Bırak beni! Bırak beni! diye bağırdı. Ah! senin ne mal olduğunu biliyorum. Kim olduğunu henüz büsbütün öğrenemedim, ama yakında öğreneceğim. Ve Baron Reiss adı altında sakladığın gerçek adını meydana çıkardığım gün vay haline! Ah! Beni yok edebilirsin! Ama, ya ilk önce ben seni mahvedeceğim, ya da beni susturmak sana tuzluya oturacak... Lucie'yi niçin öldürmek istedin? İşte ilkin çözeceğim sır bu... Bu sır aydınlandıktan sonra savaş başlayacak, senden kuvvetli olacağım o zaman... Görürsün, sana metelik vermeyeceğim...

Ovide sapsarı kesilmişti. Titriyordu :

— Uzun ettin, kes sesini diye kekledi, susmanı emrediyorum!

— Bense konuşmak istiyorum! Yaa, beni hiçbir şeyi göremeyecek kadar kör, çevirdiğin dolapları anlıyamıyacak kadar aptal sanıyordun değil mi? Aldanıyorsun zavallı moruğum! Artık seni adım adım izliyeceğim, gölgen olacağım. Zengin olmak istiyorum ben. Ya beni zengin edersin, ya kodesi boylarsın.

En sonra, Amanda sustu. Likörün etkisi son aşamasına varmıştı. Sözlerin yerini, yırtıcı hayvanların iniltilerine benzer boğuk, anlamsız sesler alıyordu şimdi. Birkaç dakika sonra, genç kız şiddetli çırpınmalarla yere yığıldı.

Ovide tepeden tırnağa ürperdiğini hissetti. İçkinin dozunu kaçırmış mıydı yoksa? Eğer Amanda ölürse, açılacak soruşturma çok kötü sonuçlar verebilirdi.

— Durumu buna göre ayarlamalı diye düşündü Soliveau.

Ve, şartröz likörünün kalan kısmını ocağın külleri üstüne boşalttıktan sonra, telaşla dışarı fırlıyarak doktor aramaya koştu. Bahçeden çıkarken, bir kadın ve bir adamla burun buruna geldi. Adamla kadın hareketsiz duruyorlardı. Olan biteni dinlemiş gibiydiler. Kadın, «Avcılar Uğrağı» hanının sahibinden başkası değildi.

— Bay Baron Reiss... diye haykırdı.

— Evet efendim, yanımdaki kadın için bir doktor aramaya çıkmıştım.

— Demek duyduğumuz içler acısı çığlıklar ve iniltiler?..

— Evet efendim, onun çığlıklarıydı.

Bunun üzerine, handaki yaralıların pansumanını bitirmiş, evine dönmekte olan doktor Richard :

— Ben doktorum efendim, dedi; hastayı bir göreyim.

— Gelin efendim, çabuk gelin rica ediyorum.

Üçü birden yemek odasına girdikleri zaman genç kadın yerde kıvranıyordu. Doktor Richard hastaya eğildi, sonra Ovide'e dik dik baktı :

— Şaşılacak şey dedi; New-York'lu Chuchillino'yu tanıyor musunuz yoksa?

Soliveau mosmor kesildi. Yirmi bir yıl önce Lord Maire'in güvertesinde, ihtiyar bir Kanada'lıyla konuşurken gördüğü doktoru tanıyıvermişti birdenbire...

— Evet efendim, diye kekeledi.

— Yanınızda amonyak var mı? Yoksa hemen bulmalıyız!

— Üç dakika sonra tamam doktor; dedi hancı kadın.

Ve hemen dışarı fırladı. Hancı kadın uzaklaşır uzaklaşmaz doktor, Ovide'e yaklaşarak yine az önce söylediği konuya döndü.

— New-York'ta Kanada'lı Chuchillino'yu tanımakla kalmamışsınız. Aynı zamanda kendisinden «gevezelik içkisi» dedikleri ilaçtan bir şişe almışsınız. Benimle bahçenizin önünde karşılaştığınıza şükredin. Yoksa bu zavallı pisi pisine ölür giderdi. İçkinin dozunu fazla kaçırmışsınız!

O anda hancı kadın görünüverdi. Doktor, kadının getirdiği amonyak şişesini alarak bir bardak suya on damla damlattı ve Amanda'ya içirdi. İlaç hemen etkisini gösterdi. Sinir kasılmaları yokoldu. Genç kızın bedeni iyice durgun bir hal aldı.

— Şimdilik bu kadıncağızı yatağına yatırmaktan başka yapılacak bir iş kalmadı. Tehlikeyi atlattı gibi geliyor. Yarın sabah yine gelirim.

Ovide'in baş eğmekten başka çaresi yoktu. Birkaç sözcükle doktora minnetini belirtti. Doktor Richard çıkıp gitti. Dijon'lu yatağın başucunda yalnız kaldı.

— Bereket versin ki ölmedi, diye mırıldandı. Yoksa doktorun öyle bir durum karşısında yapacağı tutanak benim için son derece tehlikeli olurdu. Ne tuhaf raslantı! Bu doktor, buraya geldiğim gün, ormanda, ak saçlı ihtiyarın yanında gördü-

ğüm adam. O gün bu adamla vaktiyle nerede karşılaştığını anımsıyamamıştım... Şimdi çok iyi anımsıyorum. Lord-Maire'in güvertesinde görmüştüm onu. «Gevezelik İçkisi» nin özel etkileri konusunda Kanadalı'ya soru soruyordu... Bir başkası bu ilacın belirtilerini tanıyamazdı. Amanda'yı bu adamdan başkası kurtaramazdı. Hasılı, şansım varmış! Sevimli yavrunun neler düşündüğünü, neler tasarladığını da öğrendim. Deneyimli kişi iki kişiye bedeldir derler. Tedbirli davranacağım. Artık Amanda benim için tehlikeli olmaktan çıktı.

II

Bois-le-Roi'yi öylece bırakarak Paris'e dönelim : Jeanne Fortier ile Lucie'yi üzüntüler içinde bırakmıştık. Pazar geçmiş, Lucien, her zamankinin aksine, hiç uğramamıştı. En ufak bir haber de salmamıştı, ne bir mektup, ne bir özür...

Bu durum, Jeanne'ı da kızı kadar belki de kızından fazla üzüyordu. Ama kızına gerçeği söylemeye ne güç, ne de cesaret bulabiliyordu içinde... Lucie'nin gönül kırıklığı ve tasası her saat biraz daha artıyordu. İki gün daha sabırla bekledi. Sonra, acısı dayanılmaz bir hal alınca, bu vefasızlığın nedenini öğrenmeye karar verdi. İlkin Lucien'e mektup yazdı. Yanıt alamadı.

— Öyleyse evine gideceğim, dedi; ondan sevgi dilenmeye ve ettiği yeminleri bozduğu için onu kınamaya değil, beni alçakça yüzüstü bırakmasının nedenini öğrenmeye gideceğim.

Lucien, fabrikadan saat yedide ayrılıyordu. Lucie, saat yedi buçukta Miromesnil Sokağına gelerek kapıcıya başvurdu.

— Bay Labroue'yu lütfen? diye kekeledi Lucie.

Kapıcı kadın :

— Üçüncü katta, diye söze başlar başlamaz, kocasının dirsek vurması üzerine sustu.

Adam, soğuk bir tutumla konuşuyordu :

— Bay Labroue evinde yok dedi; yolculuğa çıktı.

— Yolculuğa mı? diye sordu genç kız; uzun süre için mi?

— Bilmiyoruz.

Lucie başını eğerek çıktı.

Kapıcı yalnız kalınca karısına çıkıştı :

— Ah! Sen ne kuş beyinlisin sen! Bay Lucien'in söylediklerini unutuverdin hemen! Ne demişti anımsa : «Eğer beni herhangi bir kadın ararsa, ister genç, ister yaşlı olsun, yolculukta olduğumu söyleyeceksiniz, unutmayın!» Anlaşıldı mı ha?

Lucie, yavaş-yavaş yolun öbür yanına geçiyordu.

— Eğer söyledikleri doğruysa, Lucien'in yolculuğa çıkmış olması önemli bir özür diye düşündü.

Genç kız oradan uzaklaşmadan önce, sokağın öbür yanındaki kaldırımda durdu. Başını kaldırarak üçüncü kata baktı. Birdenbire yüreği oynadı. Benzi bir ölüyü andırırcasına sarardı. Üçüncü katın ışıkları yanıyordu.

— Ah! dedi boğuk bir sesle. Bana yalan söylemişler demek!

Yine yolun öbür yanına geçip eve girdi. Kapıcı, genç kızı tanıdı. Yolunu keserek söze tuttu :

— Nasıl? gene mi siz? dedi.

— Evet ben. Yalan söylediniz bana; Bay Labroue yolculukta falan değil.

— Anlaşılan, birazcık aklınızı oynatmışsınız!

Kapıcının hoyratça davranışı ve bayağı sözleri Lucie'yi çileden çıkardı.

— Kiminle konuştuğunuzu sanıyorsunuz? dedi.

Adam, sırıtarak karşılık verdi :

— Kiminle mi konuştuğumu sanıyorum? dedi. Sizinle kuşkusuz! Biçiminiz tanımlanmış ve içeriye alınmamanız tembih edilmişti...

Lucie, bacaklarının kesildiğini hissetti. Tüm bedeni titriyordu. Soluktan farksız bir sesle yanıt verebildi :

— Demek, benim içeriye alınmamamı tembih etti, dedi.

— Ne yazık ki öyle! Görüyorsunuz ya, emredileni yerine getirmeye çalışıyorum...

Lucie sallanarak çıktı. Çıldırmışcasına, rastgele yürüyordu. Sersemleşmişti, beyni boşalmış gibiydi. Hiç bir şey düşünemiyordu.

Jeanne Fortier —Lison Ana— Lucie'nin hareketinden az

sonra eve dönmüştü. Genç kızın gecikmesi Lison Ana'yı kaygılandırdı. Sonunda, beşinci kattan belli-belirsiz ayak sesleri duyuldu. Ekmekçi kadın telaşla çıktı.

— Siz misiniz yavrucuğum?

— Evet Lison Ana, benim...

Birkaç saniye sonra Lucie, hıçkırarak ekmekçi kadının kollarına atılıyordu.

— Aman Allahım, ne var yavrum, ne oldu?

— Sormayın Lison Ana. İhanete uğradım, yüzüstü bırakıldım!

— Lucie, canım kızım, Bay Labroue'nun bir özrü vardır mutlaka.

— İki saat öncesine değin buna inanabilirdim, dedi genç kız. Ama artık kuşkum kalmadı. Öğrenmek istediğimi öğrendim Lucien'in evine gittim. Kapıcısına beni tarif etmiş, kapıdan kovuldum.

Lucie, yeniden hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

— Kızım, yavrum! Ağlamamalısın canım. Güçlü ve yürekli olmalısın...

— Nasıl dayanabilirim, Lison Ana, nasıl yürekli olabilirim? Lucien benim her şeyimdi! Geleceğimi ona bağlamıştım. Onsuz, benim için ölmekten başka çare yok, onsuz yaşıyamıyacağım. Ölürüm ben artık...

Ekmekçi kadın çılgınca haykırdı :

— Lucie... Lucie... Öyle şeyler düşünme. Çıkar aklından bunları, çıkar!

— Hayır çıkaramam! Öleceğim ben. Ama ölmeden önce, beni sevdiğini söyleyen adamın, Bayan Harmant'ın milyonlarına kandığından, daha doğrusu satıldığından emin olmak istiyorum. Ona hiç bir kötülük yapmadığımı, namusuma toz kondurmadığımı, beni hor görmesi için en küçük bir neden olmadığını bildirmeliyim ona. Onu evinin önünde bekleyeceğim, fabrikanın kapısı önünde karşısına çıkacağım. Benden kaçmasına fırsat vermeyeceğim. Bana yanıt vermek zorunda bırakacağım onu.

— Hayır... Hayır... Bunu yapmamalısın Lucie. Yalvarırım, onunla görüşme; tüm kalbimle yalvarıyorum...

— Yaa! Beni niçin terkettiğini biliyor musunuz yoksa?

— Bu korkunç sırrı öğrenmeye çalışma yavrum.

— Siz her şeyi biliyorsunuz demek?

— Lucien'i gördüm... Evlenmemiz olanaksız olduğu için uzaklaşıyor sizden.

— Olanaksız mı? Onunla evlenmeme bir tek neden engel olabilir: Onursuzluk! Oysa ben onursuz bir kız değilim. Beni dünyaya getirenler, insafsızca yüzüstü bırakmışlarsa, kimsesiz çocuklar yurduna atmışlarsa, bundan ne çıkar? Babam lekeli bir insan mıydı benim? Öyle olsa bile onun namus karasını bana yükleyebilirler mi?

— Yavrum, canım kızım! Sus, konuşma! diye kekeledi Jeanne. Günaha giriyorsun! Babanı suçlama!

Genç kız, öfkeyle devam etti:

— Kimi suçlıyayım peki Lison Anacığım, Lucien'i görmüşsünüz... Size o uğursuz sırrı açmış.. Ne olursa olsun, söyleyin! Babamı suçlamakla günah işlediğime göre, annemin yüz karası var demek!

Jeanne titriyordu. Kızına haykırmak geldi içinden: Annen benim! Ve ben şuyum işte! Ama olanaksızdı bunu haykırmak. Suçsuz olduğunu ileri sürmek yetmiyordu, kanıtlamak gerekirdi. Neyle kanıtlayabilirdi? Verilecek yanıtı olmadığı için başını eğerek sustu.

Lucie devam etti:

— Söyleyin! Annem mi suç işlemiş? Neden Lucien evlenmemizin olanaksız olduğunu öne sürüyor?

— Çünkü, onu böyle davranmak zorunda bıraktılar.

— Buna kimin hakkı var? Kim yapabilir bunu?

— Bilmiyor musun? Biri çıkıpta, çıkarı için, Lucien'le aranızda derin bir uçurum açan sırrı açıklamasaydı, Lucien onu nereden öğrenebilirdi? Geçmişi karıştırmışlar... Adamın biri Lucien'e demiş ki: Kızımla evlenmeyi reddediyorsun, ama Lucie ile de evlenemiyeceksin; buna engel olacağım. Sizi onunla evlenmekten menederim! Buna karşın evlenmeye kalkışırsanız herkes bilecektir ki...

Jeanne sustu. Daha fazla sürdürmeye gücü yetmiyordu.

— Neyi bilecektir? diye sordu Lucie heyecanla. Beni öldü-

receksiniz, Lison Ana.. Her şeyi öğrenmeliyim diyorum size! Siz söylemezseniz Lucien'i konuşturacağım, zorla konuşturacağım! Artık dayanma gücüm kalmadı.

— Hayır Lucie... Her şeyi anlatacağım... Lucien seninle evlenemez... Zaten annenin suçsuz olduğu ortaya çıkmadıkça, sen de onunla evlenmekten kaçınacaksın.

— Annemin suçsuz olduğu ortaya çıkmadıkça mı? diye yineledi genç kız? Demek annem suçlanmış!

— Annen Lucien Labroue'nun babasını öldürmekten hüküm giymiş...

Lucie, yürek parçalayıcı bir çığlık atarak yüzünü elleri arasında sakladı.

— Demek, Lucien'in babasını öldüren kadın benim annem!

— Annen suçsuzdu Lucie! diye haykırdı Jeanne.

— Hüküm giymiş diyorlar ya!

— İğrenç bir karar bu! Haksız bir hüküm! Lucien Labroue'nun da talihsiz kadının suçsuz olduğuna inandığını kendi ağzından işitmedin mi?

— Buna gerçekten inansaydı benden uzaklaşır mıydı?

— İçinde kuşku var, ondan çekiniyor.

Lucie, umutsuzluk içinde ellerini burkarak kükredi :

— Allahım sen bilirsin! diye kekeledi. Annem neden dünyaya getirmiş beni?

Jeanne Fortier, göz yaşlarını daha fazla tutamıyarak bir denbire boşandı. Bitkin bir sesle, soruya yanıt verdi :

— Annene lanet etmemelisin yavrum!.. Vaktiyle benim tanıdığım gibi, sen de onu tanımış olsaydın acırdın ona. Haksız cezalandırıldığına inanırdın.

— Annemi tanıyordunuz demek Lison Ana? dedi genç kız.

— Evet yavrum. Yeminle söyliyebilirim ki, kötü bir harekette bulunacak kadın değildi o. Çocuklarını çılgınca seviyordu. İki çocuğu vardı... Biri oğlan, biri kız...

— Kardeşim de var demek, diye haykırdı Lucie...

— Evet bir ağabeyin var.

— Yaşıyor mu?

— Bilmiyorum. Senin gibi o da kayboldu. Zavallı Jeanne sizi taparcasına seviyordu. Kaderin, bir gün sizi kendisinden ayıracağını hiç aklından geçirmemişti. İnanın bana canım Lucie'ciğim! Annenizi lânetlerseniz haksızlık etmiş olursunuz...

— Oh! Ona lanet okumuyorum. Bununla birlikte acı çekmeme neden o değil mi? Çok talihsizim ben, çok!..

— Umutsuzluğa kapılmamalısın kızım, dedi Jeanne. Kim bilir? Annen gerçek suçluyu ortaya çıkaracaktır belki.

— Hapisten kaçmış. Anımsadığıma göre, Lucien söylemişti. Şimdi nerede, ne yapıyor bilmiyorum.

— Kaçmış, evet... dedi Jeanne heyecanla ve bana kalırsa, Jacques Garaud'yu, yani gerçek suçluyu aramak amacıyla kaçmıştır... Yürekli ol kızım! Yanında Lison Anan var. Seni sevgiyle teselli edecek ve koruyacak...

III

Paul Harmant'ın karşı yakadaki büyük harf dökümevinde yapılacak önemli işleri vardı. İşlerin büyük bir özenle ve ustalıkla yürütülmesi gerekiyordu. Sanayici, Lucien'den bu işlere bakmayı üstüne almasını rica etti. Böylece Jules Labroue'nun oğlu, fabrikaya yalnızca sabahları uğramaya başlamıştı. Günün kalan kısmını Paris'te geçiriyordu.

Bir gün, öğleden sonra, birkaç saat boş kalınca Georges Darier'ye uğradı. Georges yazıhanesindeydi. Eski vasisi Etienne Castel de yanındaydı. Kolej arkadaşının geldiği haber verilince, genç avukat hemen içeriye alınmasını emretti. Georges, Lucien'in solgun yüzünde çektiği acıların izlerini farkedince şaşkınlık ve kaygıyla haykırmaktan kendini alamadı :

— Vah! Bu da nesi? Neyin var böyle? Hasta mısın yoksa?

— Hayır sevgili Georges! Hasta değilim.

— Öyleyse, Paul Harmant firmasındaki işinden mi oldun? Boşta mısın şimdi?

Lucien «Hayır» anlamına başını salladı.

Etienne Castel, Georges'a doğru döndü :

— Bayan Harmant'ın birkaç gün önce beni ziyareti sırasında yanımda bulunsaydın böyle bir soru sormayı hiç de aklından geçirmezdin dedi. Genç kız, Bay Labroue'yu göklere çıkarıyordu; fabrikada daha üstün bir mevki alacağından söz ediyordu. Gelecek zaman üzerine iyimserdi.

— Gerçekten, Bay Harmant ortaklık önerdi.

— Bundan iyisi can sağlığı! diye haykırdı Georges.

Georges'un eski vasisi hemen ekledi.

— Ve belki evlenme de önerilmiştir.

— Buna hiç de şaşmam. Söylesene Lucien, evlenmeden filan söz edildi mi?

Lucien'in yüreği oynadı :

— Evet, etti... Ama Bay Harmant'ın önerisini reddettim.

— Reddettin ha? diye haykırdı Georges. Sen çıldırmışsın galiba!

— Lucie'yi tüm kalbimle seviyorum, dedi Lucien. Ne yazık ki, onu artık sevmemek zorundayım! Az önce bana derdimi soruyordun... Her insanın başından geçebilecek bir derde uğradım. Sevinç ve mutluluk kaynağım olan aşkım yüzünden acılar içinde kıvranıyorum şimdi...

— Anlamıyorum dedi Georges; gerçekten seviyorsan, aşkının gereğini yerine getirmene servet düşüncesi engel olamaz. İnsana her şeyden önce mutluluk gerek! Bunu unutma.

— Yine söylüyorum; Lucie'yi artık sevmemek zorundayım.

— Peki ama, niçin? Neden sevmiyorsun?

— Çünkü alın yazımız öyle emrediyor. Lucie ile aramıza bir cinayet girmiş... Kan var aramızda... Babamın kanı...

— Ne demek istiyorsun? diye haykırdı Georges, Lucie?..

— Lucie, Jeanne Fortier'nin kızı...

Sanatçı yerinden fırladı.

— Sevdiğiniz kız, Jeanne Fortier'nin kızı demek! diye haykırdı. Emin misiniz?

— Ne yazık ki, en ufak bir kuşkum yok! Kesin kanıtlar var elimde!

— Kim ortaya çıkardı bunu?

— Bay Harmant.

— Bay Harmant, diye yinledi sanatçı. Nereden elde etmiş o kanıtları?

— Joigny Belediyesinden.

— Peki ama, dedi Etienne, Lucie'nin Jeanne Fortier'nin kızı olabileceğini kim onun hatırına getirmiş acaba? Size gösterdiği kanıtları elde etmek üzere Joigny'ye gittiğine göre, Lucie'nin Joigny'de bakılmış olduğunu biliyordu demek? Nereden öğrendi bunu?

Lucien, alnını elleri arasında oğuşturdu :

— Bilmiyorum, dedi; aklım başımda değil! Nerdeyse çatlıyacak başım.

— Jeanne Fortier'nin suçsuz olduğu kanısını ileri sürmüştün önceleri.

— Kesin bir bilgiye dayanmıyordu o kanı. İnsanların adaleti Jeanne Fortier'ye babamın kaatili olarak hüküm giydirmiş. Bu durum karşısında Jeanne Fortier'nin kıziyle evlenebilir miyim ben?

— Elbette hayır, diye yanıt verdi Georges. Lucie'yi unut artık! Zaten başka çaren de yok.

— Jeanne Fortier'nin suçsuz olduğunu kanıtlıyarak haklarını geri verdirmek isterdim.

— Çok güzel! Ama nasıl yapacaksın bunu? Adalete verebileceğin belgeler hani? Davaya yeniden bakılmasını istemene dayanak olacak yeni olgular nerede?

— Ne yazık ki, elimden hiçbir şey gelmiyor!... Jeanne Fortier'yi görebilseydim, ondan bir ip ucu elde edebilirdim belki!

— Hapisten kaçmış; ama yakalandığını ve senin onunla görüştüğünü kabul edelim. Yirmi bir yıldan beri suçsuz olduğunu kanıtlıyamamış... Bugün nasıl kanıtlıyabilir? Lucie'yle aranıza aşılması olanaksız engel dikilmiş dostum! Lucie'den vazgeç artık! Paul Harmant'ın kızıyla evlen! Haklı değil miyim sevgili vasim?

Etienne Castel kesin yanıt verdi :

— Hayır... Yazgının Jeanne Fortier'nin kızıyla Jules Labroue'nun oğlunu karşılaştırmasında da bir hayır vardır. Çok geçmeden Jeanne'ın suçsuz olduğu ortaya çıkacaktır belki!

— Korkunç bir durum bu diye mırıldandı Lucien. Ne yapmalı? Bu duruma nasıl çare bulmalı?

— Paul Harmant'a, günün birinde kızıyla evlenebileceğin umudunu vererek zaman kazanmalısın. Ve bu arada hep bir likte, Jacques Garaud'yu aramalıyız. Bulabiliriz belki...

— Elde ettiğiniz herhangi bir ip ucu var mı? diye atıldı Lucien heyecanla.

— Henüz yok, ama büyük bir umut bağladığım bazı araştırmalara girişeceğim. Şimdilik, izin verirsen sana bir soru sorayım: Babanın, öldürüldüğü sıralarda gerçekleştirmeye uğraştığı buluşun ne olduğunu öğrenebilmiş miydin?

— Halam, babamın yeni bir menevişleme makinesinden büyük bir servet yapmayı tasarladığını sık sık söylerdi.

Bu sözler karşısında Etienne Castel, soğukkanlı ve sakin göründü. Heyecan duyduğu yalnızca kaşlarının hafifçe çatılmasından belliydi. En sonra ayrıldılar.

Lucien Labroue evine döndü. Etienne Castel de evine gidip bir kasayı açtı. İçinden bir tomar kâğıt çıkardı. Tomarın üstünde şu yazı vardı: *GEORGES FORTİER (1861).*

Sanatçı kâğıtları okumağa koyuldu. Belgelerin bir kısmında sık sık Jacques Garaud'nun adı geçiyordu. Öbürlerinde ise Paul Harmant'ın adı vardı. Georges'un vasisi, görünüşte pek farklı olan bu iki kişi hakkında neden dosya tutuyordu? İlerde öğreneceğiz.

IV

Bayan Amanda, kendine gelir gelmez, ne olduğunu sordu. Dışarıdan bir zil sesi duyuldu.

— Doktor geldi dedi Ovide; gidip kapıyı açayım.

Ovide, kapıyı açıp dışarı çıktı:

— Doktor, diye yineledi provacı kız. Benim için geliyor her halde? Başımda öyle bir ağırlık var ki...

Ovide ile doktor Richard içeriye girdiler. Amanda, doktoru ilk bakışta tanıdı. Kaza yerinden istasyona baygın durumda getirilen Duchemin'e bakan doktordu bu.

— Kendinizi nasıl hissediyorsunuz bu sabah efendim?

— Hastalandım mı yoksa? dedi genç kadın.

— Şiddetli bir sinir bunalımı geçirdiniz efendim. Endişe etmeyin. Bugün adamakıllı dinlenir, perhiz yaparsanız, yarın sabaha değin bir şeyiniz kalmaz.

— Peki, nasıl tutuldum bu krize?

— Bunu anımsamaya ve anlamaya uğraşarak zihninizi yormayın. Yine söyleyeyim tüm tehlikeleri atlattınız. Artık bana gereksinmeniz kalmadı. İzninizle efendim, Hoşça kalın.

Doktor, kendisini uğurlayan Ovide'ten ayrılırken kesin bir dille konuştu:

— Bu kadına, bir daha sakın Kanada likörü içirmeye kalkışmayın efendim. Öldürürsünüz onu!

— Bir daha böyle bir şey yapmam, dedi Ovide.

Ovide, Amanda'nın odasına döndü.

— Anlatsanıza Baron, dedi genç kız; dün sizinle aramızda neler oldu?

— Yavrucuğum! Ben de, senden fazla bir şey bilmiyorum. Rahatsızlığınıza yol açacak bir şey olduğunu anımsamıyorum. Ben yemeğe gidiyorum; size de Madeleine'i gönderirim.

Ovide çıktı. Genç kız, kaşlarını çatarak Ovide'i kapıdan çıkıncaya değin izledi. Sonra aklından çeşitli şeyler geçirdi:

— Hayır, hayır, diye mırıldandı. Bu işin içinde dolap dönüyor. Düşündükçe kuşkum artıyor. İşin tuhafı hiçbir şey anımsamıyorum. Ah, dur hele, gene de bir şeyler geliyor aklıma. Kahvemi aldıktan sonra iki kadeh şartröz likörü yuvarlamıştım. O anda birdenbire çevremi göremez oldum. Şu Arnold denen kopuk beni zehirlemek istemiş olmasın?

Bu düşünce aklından geçer geçmez, Amanda, yatağından fırlayarak masaya koştu. Şartröz şişesine baktı. Şişe boştu.

Genç kız oldukça yüksek bir sesle, kendi kendine konuşmaya başladı:

— Oysa likörün hepsini içmemiştim dedi. O alçak adam zehiri şartröz şişesine dökmüş olmalı, ondan sonra da, suçu meydana çıkmasın diye şişeyi boşaltmış. Ah! Kuşkulanmakta ne kadar haklıymışım. Hem Lucie'yi hem de beni öldürmeyi kafasına koymuş olan bu canavarın içyüzü nedir? Her ne pahasına olursa olsun öğrenmeliyim ve bunu öğreneceğim de...

Ovide Soliveau, rahatça yemeğini yedikten sonra villaya döndü ve gününü Amanda'nın yanında geçirerek ona ufak-tefek hizmetlerde bulundu. Öte yandan Bayan Augustine'in provacısı da, içindeki kuşkuyu açığa vurmamak için son derece dikkatli davrandı. Bir aralık, sahte Baron Reiss'a dönerek soru yöneltti :

— Bayan Augustine'e mektup yazıp, Bois-le-Roi'da bir süre daha kalabilmem için iznimin uzatılmasını isteyeceğim. Siz ne dersiniz? Buna engel var mı?

— Ne engel olabilir? Yalnız, peşin olarak şunu söyleyeyim ki, sizi birkaç gün yalnız bırakmak zorunda kalacağım.

— Beni yalnız mı bırakacaksınız? diye sordu genç kız. Niçin kuzum?

— Eve, Paris'ten yalnızca bir haftalığına ayrılacağımı bildirmiştim. Gecikirsem merak ederler. Üstelik Bois-le-Roi'dan mektup atmama da olanak yok; evdekiler beni Marsilya'da biliyorlar çünkü. En iyisi; sizi burada iki gün yalnız bırakarak gidip kendim görünmeliyim.

— Haklısınız.

Genç kız sırtına sabahlığını aldı, birkaç satır karaladı, sonra mektubu zarfa koyup adresi yazdı ve Ovide'e uzattı.

— Lütfen bunu postaya ver dedi.

Ovide çıktı. Amanda, eline bir kitap aldı. Bahçede doktor Richard'ın kızkardeşinin malikanesini çevreliyen duvara bitişik küçük bir kemerin altına gidip oturdu.

Ovide villanın bahçesinden çıktıktan sonra, istasyona gitmek üzere, ırmak kıyısını izledi. Birkaç adım ilerde doktor Richard'a rastladı. Bois-Le-Roi'ya geldiği gün Fontainebleau korusunda gördüğü seksenlik ihtiyarla yaşlı kadın ve iki genç kız da doktorun yanındaydılar. Topluluğun yanından geçer-

ken Ovide, doktor Richard'ı selamladı. Doktor, Ovide'in selamına soğuk bir tavırla karşılık verdi.

Ovide, topluluktan üç-beş adım uzaklaştığı sırada bir çığlık işitti. Arkasına döndü; fırtınanın etkisiyle bir hasır şapkanın yerde yuvarlandığını gördü. Şapkayı kaptı ve dönüp ihtiyara uzattı :

— Sizin mi efendim?

René Bosc, gözlerini Dijon'lunun yüzüne dikerek söze başladı :

— Çok naziksiniz efendim, dedi. Ama durun, ben sizi...

İhtiyar, cümlesini tamamlamadan, bir adım geri çekildi :

— Siz ha, diye haykırdı! Amerika'dan ayrıldınız demek?

— Yüz çizgileriniz bana yabancı gelmiyor efendim, dedi Soliveau. Ama bir türlü anımsayamadım.

— 1861'de «*Lord-Maire*» vapurunun güvertesinde karşılaşmıştık sizinle. Siz beni anımsamıyorsunuz, ama ben sizi çok iyi anımsıyorum. Adım René Bosc.

Sonra, tek sözcük eklemeden, düzme Baron Reiss'a sırtını dönerek hızla uzaklaştı. Ovide sapsarı kesilmişti.

— Bu adamı tanıyorsunuz demek, diye sordu doktor, ihtiyara?

— Evet; birazdan anlatırım.

Ovide, hızlı adımlarla istasyona doğru yol alarak düşünüyordu :

— Demek şu eski polis memuru Bois-le-Roi'da bulunuyor ve Doktor Richard'la da ilgisi var. Bir an önce tüymeliyim buradan... Başım derde girecek!

Ovide Soliveau istasyona varır varmaz şu telgrafı çekti :

«Paul Harmant, sanayici, Courbevoie (Seine)
Yarın Paris'e dönüyorum.
Baron de Reiss»

Doktor ile René Bosc ailesi, doktorun kızkardeşinin evine geldiler. Bildiğiniz gibi, Ovide'in kiraladığı villa, bu eve komşuydu. Doktorun genç kızkardeşi, bahçede, duvara sar-

kan büyük ağaçların oluşturduğu yeşil bir tonozun gölgesinde oturuyordu. Doktor, uzaktan onu görünce, konukları çağırdı;

— Şuraya, yanıma buyurun Bay Bosc, dedi genç kadın ihtiyara. Burası kuytu; hava da fena halde rüzgârlı bugün...

Yeni gelenler yerleştiler.

— Çok fena efendim, dedi seksenlik. Bu fırtına şapkamı uçurarak beni alçağın alçağı bir adamla yüz yüze getirdi.

Bayan Amanda'nın, bir kitap alıp, Villa'nın bahçesinde, duvara bitişik küçük bir kemerin altına oturduğunu söylemiştik. Amanda'yı, komşu bahçede yarenlik edenlerden ayıran uzaklık duvardan ibaretti. Genç kız konuşulanlara kulak kabarttı; tüm sözcükler bir-bir ve açık-seçik duyuluyordu.

— Şapkanızı yerden alan adamın kim olduğunu söyler misiniz lütfen? Adı Baron de Reiss imiş... Yakından tanıyorsunuz anlaşılan?

— Sizinle benim baronlukla ne denli ilgimiz varsa sevgili doktor, bu adamın baronluğu da o kadardır. Adı da düzme, ünvanı da... Alçağın biri! Gerçek adı Ovide Soliveau...

— Ovide Soliveau, diye mırıldandı Amanda. Bu adı unutmıyacağım.

— Bu rezil hakkında yirmi bir yıl önce Fransa'da tutuklama kararı verilmişti. Alçak herif New-York'ta James Mortimer'in atölyelerinde çalışmak üzere Amerika'ya kaçmıştı. *Lord-Maire* vapurunda sizinle ve benimle birlikte yolculuk edip de, omuzumdan para çantamı aşıran adam bu işte... Utanmaz adam!

— Ve böylesinin suçunu cezasız bıraktınız!

— Söylemiştim; Paul Harmant adında bir yolcunun ricasına uydum. O olmasaydı param gitmişti.

— Kendine baron süsü veren bu düzenbazı hiç tanımadığım halde, daha ilk görüşte fizyonomisinden hoşlanmamıştım. Size birkaç gün önce bir Kanada içkisinin sözünü etmiştim; hatırlıyacaksınız. İşte bu adam, bu düzme Baron Reiss, yanındaki kadını hoyratça sarhoş edip konuşturmak için o içkiyi kullanmış. Kuşkusuz kadıncağız o geçici sayıklama nöbeti sırasında tüm düşündüklerini sayıp dökmüştür. Sonra kri-

ze tutulmuş. Korkunç bir kriz, tüyler ürpertici bir durum... Sözün kısası, tam zamanında yetiştim. Yoksa felaket olurdu.

— Neden kuzum?

— İçkinin dozunu kaçırmış. Yatıştırıcı bir ilaç kullanmasaydım, zavallı kadın beyin kanamasından giderdi...

— Öyleyse, bunlar son derece tehlikeli komşular; dedi doktorun kızkardeşi. Bu kiracılar hakkında hancı kadına bilgi verilse çok iyi olur her halde...

— Ne gereği var? Nasıl olsa daha birkaç gün kalacaklar. Yarın-öbür gün çekip gidecekler. Ne halleri varsa görsünler!

Bundan sonra konuşmanın konusu değişti. Amanda sandalyesinden kalktı ve yüzü sapsarı kesilmiş bir halde, titriyerek eve döndü.

O anda, Ovide gülümseyerek içeri girdi.

— Bahçede olduğunu sanıyordum yavrum dedi.

— Rüzgar çıktı Hava serinledi birdenbire, dedi genç kız. İçeri Kaçtım... Mektubumu postaya verdin mi?

— Elbette! İlk işim o oldu.

— Yarın gitmeye kararlı mısın?

— Evet, öyle! Hatta seni üzeceğimden korkmasaydım bu akşam yola çıkardım. Bir an önce yanına dönebilmek için...

— Öyleyse, bu akşam git. Ama yalnız kalınca sıkılacağımı unutma. Ne zaman döneceksin?

— Öbür gün, yüzde yüz buradayım. Ama seni parasız bırakmak istemem. Her ihtimale karşı bu para yanında bulunsun...

Ovide, masanın üstüne bir banknot bıraktıktan sonra:

— Eh; Şimdilik Hoşça kal güzelim, öbür gün görüşeceğimize göre Allahaısmarladık demeye bile gerek yok...

— Güle güle.

Ovide, dolabı açıp valizini çıkardı, öteberisini yerleştirdi, dudaklarını Amanda'nın alnına dokundurarak hızla çekip gitti.

Amanda, Ovide'in uzaklaşan ayak seslerine kulak vererek düşündü:

— Ah! Seni kopuk herif seni! Yalancının yalancısı, kalleşin kalleşi! Hemen gidiyorsun, daha doğrusu kaçıyorsun değil mi? René Bosc'tan korkuyorsun da ondan.. Öbür gün dönecekmiş! Hem ciddi bir tavır takınarak söyledi bunu! Beni bir daha görmemeyi hesaplıyor, ama yanılıyor; hesabını çarşıya uyduramıyacak. Baron Arnold Reiss! Gerçek adınla Ovide Soliveau, yine görüşeceğiz, hem de pek yakında...

Akşam üstü, Madeleine geldi. Amanda, ona, bundan böyle yemeklerini tabldotta yiyeceğini söyleyerek yaralı Duchemin'in sağlık durumunu sordu. Hatta yaralıyı gizlice görmek istediğini belirtti. Madeleine her şeyi görmeye ve duymağa alışıktı halden anlardı; hasta konuşabilecek duruma gelince, bir çaresine bakıp Amanda'yı onunla görüştüreceğine söz verdi.

Bayan Augustine, Amanda'nın mektubunu alır almaz ona, iznini uzattığını bildirdi. Mektubu postaya gönderdikten biraz sonra, Bayan Harmant'ın salonda kendisini beklediğini haber verdiler. Bayan Augustine, müşterisinin değişmiş halini görünce şaşırdı. Mary'nin sağlığı düzelmişti sanki. Yanaklarının çöküklüğü kaybolmuştu, gözleri çakmak çakmak değildi, elmacıklarında kırmızı lekeler göze çarpmıyordu.

— Kumaş ve biçim seçmeye geldim, efendim dedi. Kabul ve balo tuvaletleri bir de gelinlik diktireceğim de...

— Gelinlik diye tekrarladı Bayan Augustine. Gelinliğinizi hazırlamak onuru bana düşecek demek?

— Evet, öyle olacak, dedi genç kız gülümsiyerek.

— Emredersiniz efendim. Yalnız en çoğu sizin giysilerinizi diken kızımızdan yararlanamıyacağız bu kez. Rahatsız zavallı..

— Bana bir daha onun sözünü etmezseniz sevinirim, diye atıldı Mary.

— Olur efendim! Bir daha onu anmam; ancak lütfederseniz Lucie'nin suçunu öğrenmek istiyecektim.

— Bayan Lucie'yi suçlamıyorum; ondan yakınmıyorum. Ne var ki bundan böyle benim dikişlerimi dikmemesini ve evime ayak basmamasını istiyorum.

Biliyoruz ki, Bayan Augustine'in kalbinde Lucie'nin özel bir yeri vardı. Onu adeta evladı gibi seviyordu. Mary'nin, Lucie'yi kınayıcı bir tutum alması, Bayan Augustine'i çok üzdü. Saygıda kusur etmeden, ama sertçe karşılık verdi Mary'ye:

— Söylediklerinizi yeterli görmüyorum efendim. Ondan yakındığınız anlaşılıyor. Yakınma nedeninizi öğrenmekte direnmek hakkım olduğu kadar ödevimdir de... Eğer Lucie ilgime yaraşan bir kız değilse, onu hemen yanımdan uzaklaştırırım.

— Verilecek yanıtım yok.

Tam o sırada salonun kapı perdesi kalktı, Lucie eşikte göründü.

— İnsan birini lekelemeye kalkıştığı zaman, bunu sonuna değin yüreklice yapmalıdır hiç olmazsa, dedi Lucie.

Mary öfkesinden titredi. Bayan Augustine de titriyordu:

— Lucie... Lucie... diye haykırdı.

— Oh! Özür dilerim efendim, dedi terzi kız. Şu perdenin arkasındaydım... Sizinle görüşebilmek için yalnız kalmanızı bekliyordum. Bayanın söylediklerine istemiyerek kulak misafiri oldum, öfkemi tutamadım. Onuruma sataşılıyordu... Beni size karşı küçük düşürebilecek sözler söyleniyordu hakkımda... Kendimi savunmaktan nasıl kaçınabilirdim?

Mary, Bayan Augustine'e doğru döndü:

— Kuruluşunuzda bana hakaret edilmesine göz yumacak mısınız efendim?..

— Açıklamanızı rica ediyorum diye atıldı Lucie. Sözlerimin neresinde hakaret var?

— Yeter artık, diye emretti Mary.

— Dinleyeceksiniz beni. Hiçbir suçum olmadığını kanıtlamak istiyorum, anlıyor musunuz?

Mary, kapıya doğru ilerledi:

— Sizi daha fazla dinlemiyeceğim, dedi.

Lucien Labroue'nun nişanlısı, Mary'nin yolunu kesti.

Bayan Augustine yeniden:

— Lucie... Lucie... diye kekeledi.

— Suçsuz olduğumu kanıtlamak istiyorum efendim, diye yineledi genç kız. Bu benim hakkım. Sonrası sizin bileceğiniz iş. İstediğiniz kararı verebilirsiniz. Bayan Harmant, daha sekiz gün önce dizlerime kapandığını, yalvarıp yakararak kendisi için özveride bulunmamı istediğini, Paris'i terketmeme karşılık bana üçyüz bin frank gibi büyük bir para önerdiğini anımsıyor mu? Ve bu öneriyi neden yaptığını biliyor musunuz? Kendisinin rakibi olduğum için! Benim sevdiğim erkeği seviyor; ama Lucien onu değil beni seviyor! İşte bana karşı kin beslemesinin biricik nedeni! Yalan mı tüm bunlar? Söyleyin, yüzüme vurun yalansa. Lucien Labroue'yu seviyorsunuz. Gönlünü avlayamayınca. onu satın almaya uğraşıyorsunuz...

— Öfkenizden titriyorsunuz, ama istediğiniz kadar titreyin konuşmıyacağım, dedi Mary.

— Hayır titremiyorum, size meydan okuyorum; bana bulaştırmaya kalkışacağınız her türlü leke karşısında alnım açık.

— Adınızı bildiğimi unutuyorsunuz galiba, dedi Mary.

— Adım Lucie... Annemin adını ima ediyorsunuz. Bununla beni yine küçük düşürmek istiyorsunuz! Annem hükümlülük damgası yemiş. Bundan size ne? Ona ve onun kızına hakaret etmeye ne hakkınız var? Adım Lucie Fortier... Evet, başka bir diyeceğiniz var mı? Herhangi bir suçumu gösterebilecek misiniz?

Mary, gözlerini Bayan Augustine'e dikti :

— Bayan, ya bu kızı hemen kovarsınız, ya da kendimi sizin hakaretinize uğramış sayarım. Annesi hırsızlıktan, kundakçılıktan ve adam öldürmekten hüküm giymiş. Kanı bozuk olmayan insan yalan söylemez! Bu yalancının ta kendisi!

Bayan Augustine sert bir sesle Lucie'ye hitap etti :

— Bayan Lucie dedi, vezneye uğrayın hesabınızı kapasınlar. İşinize son veriyorum.

Genç kız boğuk bir sesle haykırdı :

— Beni kovuyorsunuz demek? diye kekeledi.

— Yanımda çalışmanızın hiçbir yararı kalmadı artık.

Mary, zafer kazanmışcasına gülümsedi. Lucie'nin gözünden kaçmadı bu.

— Yaa! Seviniyorsunuz, değil mi? Sevdiğimi elimden almakla kalmıyarak, beni ekmeğimden de ettiniz! Başvuracağım her yerde bana, önce nerede çalıştığımı soracaklar... Bayan Augustine'de diyeceğim... Bunun üzerine Bayan Augustine'den bilgi isteyecekler, o da: «O kızı işe almayın, annesi hırsızlıktan, kundakçılıktan ve adam öldürmekten hüküm giymiş!» diye yanıt verecek.

Bayan Augustine, şaşırmıştı:

— Lucie! diye mırıldandı.

Genç kız hıçkırıklarını daha fazla tutamadı.

— Ah! dedi bana karşı acımasızca davranıyorsunuz efendim; haksızlık ediyorsunuz. Ama sizi tüm kalbimle hoş görüyorum..

Lucie sonra Mary'ye dönerek devam etti:

— Size gelince, Allah sizin cezanızı verecek elbet!

Sözünü böylece bitirdikten sonra, Lucie çekip gitti.

Yukarda anlattığımız olaylar sırasında, Georges Darier, elinde dava dosyalarıyle tıka-basa dolu bir çanta, evinden çıkıyor ve hızlı adımlarla Bonaparte Sokağına iniyordu. Koşarcasına uzaklaştığı sırada çantasından hacımlı bir zarf düştü. Georges bunu farkedememişti.

O sırada, Georges'un yitirdiği paket ekmekçi Jeanne Fortier'nin gözüne ilişti Jeanne eğilerek zarfı aldı. Zarfın üstünde şunlar yazılıydı:

Bay Georges Darier — Avukat

— Georges Darier, dedi Jeanne içinden.. Acaba, Bay Lucien Labroue'nun arkadaşı olmasın?

Zarf damgalı değildi. Jeanne yoluna devam ederek zarfın içine baktı. Damgalı birtakım kağıtlarla bir kararın onaylı örneği vardı.

— Bu belgeler önemli olsa gerek dedi Jeanne. Bunları kendisine götürmeliyim.

Jeanne Fortier, küçük paketi göğsüne, önlüğünün altına yerleştirdi; sonra Bourbon rıhtımının yolunu tuttu. Lucie, eve saat onbire doğru dönebildi. Yüzü perişandı.

— Aman Allahım! Ne oldu sana böyle yavrum? diye sordu Jeanne.

— Ah! Lison Ana, en son darbeyi de yedim! diye kekeledi Lucie. En son darbeydi bu! Öldürücü darbe! Bir sefil gibi kovuldum. Lekeli bir insan gibi, işimden oldum.

— Patronun seni neden kovdu?

— Neden mi? Jeanne Fortier'nin kızı olduğum için.

Jeanne'ın soluğu kesildi. Kısık bir sesle şaşkın-şaşkın sordu:

— Ona kim söylemiş bunu? dedi.

— Kim mi? Bilmiyor musunuz? Düşmanım... Milyoner Paul Harmant'ın kızı!..

Lucie. güçlükle işitilen, bitkin bir sesle, Bayan Augustine'in salonunda geçen olayı anlattı. Jeanne yumrukları sıkılmış, burun delikleri titrer bir halde dinliyordu.

— Bir avukatla görüşmek gerek... Ona danışmalı... Bir avukata dava açtırmalı... Avukat, diye yinelediği sırada, Jeanne birdenbire, Akademiler Birliği önünde, kaldırım üstünde bulduğu zarfı anımsıyarak sordu: Lucien'in okul arkadaşının adı Georges Darier değil miydi?

— Evet Lison Ana.

— Onu görmeliyim. Onu mutlaka görmeliyim...

— Bunu yapmamalısınız, Lison Ana! Ona başvurmamalısınız; o hem Lucien'in arkadaşı, hem de Paul Harmant'ın avukatı ve danışmanı. Bunu bilmiyor musunuz?

— Bundan ne çıkar? Hiç olmazsa Bay Darier, müşterisinin başkalarına hakaret etmesini önler. Harmant'lara, bir kimseyi lekelemenin ceza görmesi gereken bir suç olduğunu öğretir. Hatta sanayiciden, size açtığı maddi zarar ve ziyanı ödemesini isteyebilir... Hayır... Hayır... Tereddüt etmiyorum; hemen şimdi gidip Bay Darier'yi bulacağım.

Jeanne, Lucie'nin yanıtını bile beklemeden, çatı odasından hızla çıktı. Sokakta o denli hızlı yürüdü ki, Georges'un evine varması yirmi dakika sürmedi.

İhtiyar hizmetçi kapıyı açtı. Jeanne sordu:

— Avukat Darier'yi arıyorum. Burdalar mı?

— Kendileri yoklar, diye yanıt verdi hizmetçi kadın. Bir dava dolayısiyle Tours'a gittiler. Çarşambadan önce dönemezler.

— Altı gün! Tam altı gün beklemek gerekiyor! Ne yapalım yine geleceğim...

Jeanne, Bourbon rıhtımına döndü.

Lucie ateşlenmiş ve yatağına girmek zorunda kalmıştı. Ekmekçi kadın, kızını hasta bulunca dehşetten donakaldı. Hemen koşup bir doktor çağırdı. Doktor, genç kızı muayene ettikten sonra başını sallıyarak dudaklarını ısırdı ve kaşlarını çattı. Genç kızın beyin hummasına tutulması an meselesiydi.

Joigny belediyesinde memur olan Raoul Duchemin'in, Bois-le-Roi garında çarpışan trende niçin bulunduğunu okuyucularımıza açıklamamız gerekiyor. Sahte senetlerin karşılığı eksiksiz olarak şarap tüccarına geri verildikten sonra, tüccar, genç memurun zengin bir yabancı tarafından korunduğunu, memurun borcunu o adamın ödediğini önüne gelene anlatmakta sakıca görmemişti. Çok geçmeden, eskiden beri para sıkıntısı çektiği bilinen Raoul Duchemin'in cebini doldurduğunu, Joigny kasabasında duymıyan kalmamıştı.

Duchemin'in bir yabancıyla konuştuğunu, onunla yemek yediğini görenler olmuştu. Tüm bunlar kuşku uyandırmıştı. Çevrenin dedikodusu, günden güne ve saatten saate büyümüş, en sonra, bir gün Joigny belediye başkanının kulağına gitmişti. Bunun üzerine başkan, memurundan, halk arasındaki dedikodu konusunda bilgi istemiş, ama Duchemin doyurucu bir şey söyleyememişti. En sonra, Başkan, kesin kararını verdi:

— Belediyemizdeki görevinizin daha fazla sürmesi olanaksız dedi. İstifa edin, yoksa işinize son vermek zorunda kalacağım.

Duchemin, Başkanın bu kararı karşısında yıldırımla vurulmuşa dönmüş ve görevinden istifa etmek zorunda kalmıştı. Böylece, bir anda kendini sokak ortasında, herkesin gözün-

den düşmüş bir halde bulmuştu. Bu durum karşısında, zevk düşkünü delikanlının aklına ilk gelen şey, Paris'e gitmek oldu. Orada kendine bir iş bulur ve hiç olmazsa kalabalığa karışır giderdi. Kendisine iki-üç hafta yetecek kadar parası vardı. Duchemin, bu düşüncelerle trene atlıyarak Paris'e hareket etmişti. Uğradığı kazayı ve sonrasını biliyoruz.

Amanda, yaralının kendisiyle görüşebilecek duruma gelmesini sabırsızlıkla bekliyordu. Genç kadın, düzme Baron Reiss'ın Bois-le-Roi'ya dönmesinden en ufak bir kaygı duymuyordu.

En sonunda bir gün Madeleine; Amanda'ya, dikkati çekmeden hastanın yanına gidebileceğini haber verdi.

Amanda, kapıyı, aralıklı biçimde iki kez tıklattıktan sonra Duchemin'in odasına girdi.

— Amanda! diye haykırdı genç adam! Sen buradasın ha? Ne istiyorsun? Biliyorsun ki, aramızda her şey bitti! Yaralanmam, ölümle pençe-pençeye gelişim hep senin yüzünden!

Genç kadın şaşkın bir tavırla haykırdı:

— Benim yüzümden mi?

— Evet, senin yüzünden; çünkü, sana para kopartabilmek için imzaladığım o uğursuz senetler, beni ekmeğimden etti. Az kaldı kodesi boyluyordum. Senin yüzünden Joigny'yi terketmek zorunda kaldım. Adımın lekelenmesine neden oldun! Ah! Bu tren kazasında Tanrı neden canımı almadı benim?

— Beni kınamakta haklısın Sevgili Raoul! Bunu hak ettim. Sana, bilmeden çok kötülük ettim... Buna üzülüyorum. Özür dilerim... Ne var ki, seni çok önemli nedenlerle ziyarete geldim, inan bana. Her şeyden önce, uğrayacağın tehlikelerden seni korumak istiyorum. Baron Reiss'ı tanıyor musun?

— Baron Reiss'ı mı?

— Evet, bir ay kadar önce Joigny'de görüştüğün adam; düzme senetlerini o ödemiş; senetler onda şimdi...

Duchemin'in solgun yüzü mosmor kesildi.

— Nereden tanıyorsun o adamı? Senetleri sakladığını nereden biliyorsun?

— Biliyorum Bayan Delion'dan, altında imzam bulunan son derece tehlikeli bir itiraf belgesini satın aldığını ve onu özenle sakladığını da biliyorum. Bu adamın, bu gerçek, ya da düzme Baron Reiss'ın bu türlü belgeler satın alıp derlemesi için birtakım sebepler olsa gerek. İkimiz de tehlike karşısındayız. Ortak düşmanımızın hakkından gelebilmemiz için birleşmemiz gerekiyor kuzum.

— Ama benim ondan korkacak bir şeyim yok dedi Duchemin.

Amanda omuz silkti.

— Bana maval okumaya kalkma şimdi, dedi. Nasıl olmuş da, Baron Reiss, senin uydurma imzanı taşıyan senetleri sağlıyabilmiş.

— Karşılıklarını ödeyerek...

— Bu adamı eskiden beri tanıyor muydun?

Duchemin'in içine korku düştü. Baron Reiss'in kendisine ne şekilde yardımda bulunduğunu Amanda'ya anlattı.

— Ve sen, bu beklenmedik yardımı hiç de acayip bulmadın öyle mi?

— Reddetmek için hiçbir sebep göremedim.

— Bak, Raoul, yine söylüyorum, ikimiz de tehlikedeyiz. Baronlukla hiç ilgisi olmayan bu alçak adamın elinden kurtulabilmemiz için birleşmeliyiz.

— Peki gerçek adı neymiş bu adamın?

— Ovide Soliveau! Hırsız ve canil Bir kaç gün önce beni zehirleyecekti neredeyse.

— Seni zehirliyecek miydi? Neden?

— Foyasını anladığımı farketmiş. Bu adamın cinayeti bir değil. Bildiğim bir cinayet daha var; kaatilin elinde olmıyan nedenler yüzünden sonuçsuz kalan bir cinayet.. Onu da bu alçak işledi sanırım.

— Nasıl bir cinayet bu? diye sordu Raoul Duchemin.

— Bundan bir ay önce, sahte Baron Reiss, gerçek adıyla Ovide Soliveau, genç bir kızı kimsesiz çocuklar yurdunda büyütülmüş bir öksüzü öldürmeye kalkıştı. Ama korkunç emeline ulaşamadı. Öksüz kız yediği bıçak darbesiyle büyük bir tehlikeye uğradı, ama ölmedi.

«Kimsesiz çocuklar yurdunda büyütülmüş öksüz kız» sözleri Raoul Duchemin'in zihnini altüst etti; korkusu bir kat daha arttı:

— O öksüz kızın adını biliyor musunuz? diye kekeledi.

— Lucie.

— Lucie mi? diye haykırdı Raoul. Yaa! Baronun benden aldığı teslim tutanağında adı yazılı olan kız. Bu adam, yaptığı para yardımına karşılık, beni, kendisine bir belge vermeye zorladı. Küçük kızın, Paris kimsesiz çocuklar yurduna yatırıldığına ilişkin bakıcı kadının Joigny Belediyesine verdiği bir bildirim kâğıdını aldı benden. Alçak adam kızın babası olduğunu ileri sürüyordu.

— Namussuz herif! Artık en ufak bir kuşkum kalmadı! Lucie'ye saldıran o. Ve senden aldığı belge, yeni cinayetler işlemesinde de işine yarıyacak! Peki ama, diye ekledi Amanda, senin bu belgeyi ona teslim etmeye yetkin var mıydı?

— Hayır! Belgenin belediye arşivinde bulunması gerekir.

— Kağıdı oradan alıp birine verdiğin öğrenilirse ne olur?

— Mahvolurum diye yanıtladı Duchemin. Elimde en ufak bir kurtuluş olanağı yok.

— Bana güveniyor musun?

Raoul Duchemin tereddüt etti. Bununla birlikte birkaç saniye sonra yanıtlamaya karar verdi:

— Evet...

— Bir şeyler yapmama olanak hazırlıyacağına ve bana uyacağına söz verir misin?

— Evet.. Ne yapmak gerekiyor?

— Düzme Baron Reiss'ın peşine düşmek ve hiçbir hareketini gözden kaçırmamak.

— Bunun için para gerek, oysa meteliksiz bir insanım ben.

— Para işi kolay! Ben bulurum... Şimdi sana, tüm bu olayların altında yatan gerçeği söylemeliyim. Biz seninle, her ikimiz de, bilmeyerek bu alçak adamın suç ortakları durumuna düştük. Bu durum çok acı sonuçlar verebilir. Öyleyse, kendimizi kurtarmaya bakmalıyız.

Amanda Régamy, okuyucularımızın bildiklerini genç adama anlattı. Raoul onu dikkatle dinledi:

— Onu nasıl bulayım? Nerede arıyayım? diye sordu.

Ovide Soliveau, Paris'te, Courbevoie'da fabrikası olan büyük bir sanayiciyi tanıyor. Onunla sık sık görüşüyor. Paul Harmant adındaki bu sanayicinin evi ve fabrikası çevresinde düzme Baron Reiss'ın yolunu beklersen, onu bir gün mutlaka görürsün. Bunu yapmak gerekir.

— Sağlığım düzelmeden nasıl harekete geçebilirim?

— İyileşmeni bekleyeceğiz. Şimdilik önemli olan anlaşmamızdır.

Ertesi gün, erkenden, Amanda yine Duchemin'i ziyaret etti. Çalıştığı yerin adresini verdi. Aralarındaki savunma ve saldırma sözleşmesi konusunda, yeniden genç adamdan söz aldıktan sonra Paris'e hareket etti.

Lucie Fortier ile Mary Harmant arasındaki olay, kulaktan kulağa yayılmıştı. Dolayısıyle, Amanda da, ömür boyu hapis hükmü giymiş bir kadının kızı olan Lucie'nin işinden çıkarıldığını ve her iki genç kızın da gönül verdiği adamın, terzi kızın muzaffer rakibi Bayan Harmant ile evleneceğini öğrenmişti. Kolayca anlaşılacağı gibi, bu öykü provacı kızda büyük bir ilgi uyandırdı. Amanda, olup bitenlerden akla pek uygun olan şu sonucu çıkardı:

— Ovide Soliveau, Paul Harmant hesabına iş görüyor. İlkönce Lucie'yi öldürmek istediler. Umdukları boşa çıkınca ona leke sürmenin çarelerini aradılar ve bu iş için gerekli silahı Duchemin'den sağladılar.

Ertesi pazar sabahı, Amanda, trenle Bois-le-Roi'ya hareket etti. Raoul Duchemin, eski metresini ayakta karşıladı. Aradan geçen birkaç gün içinde genç adamın sağlığı iyiceden iyiye düzelmişti.

Amanda, Lucie Fortier hakkında öğrendiklerini inceden inceye anlattı. Duchemin, Joigny Belediyesinin arşivinden, düzme Baron Reissı'n istediği belgeyi çalmakla ne büyük bir suç işlediğini şimdi daha iyi anlamıştı. Amanda, eski aşığına, Paris'e gelince ev sıkıntısı çekmeyeceğini, Batignolles'de, Dames Sokağındaki evinin kendisine açık olduğunu söyledi. Duchemin bu öneriyi kabul etti. Amanda, sevincinden ellerini oğuşturarak Paris'e döndü.

— İşler yoluna giriyor diye düşünüyordu. İyimserdi.

V

Mary Harmant, Bayan Augustine moda evinde, Lucie ile arasında geçen olay konusunda babasına hiç bir şey söylememişti. Bu kesin zaferin doyasıya zevkini çıkarıyor ve düğün gününü tarifsiz bir sabırsızlık içinde bekliyordu.

Mary'nin kalbi umut ve sevinçle dolarken, tohumlarını taşıdığı amansız hastalık içini kemirmeyi sürdürüyordu. İnce hastalık, genç kızın zayıf akciğerlerini gittikçe aşındırıyor, bitik vücudunu hızla ölüme yaklaştırıyordu.

Bayan Amanda Régamy'nin Bois-le-Roi'ya gittiği pazar sabahı, Lucien Labroue, erkenden Assas sokağının yolunu tuttu. Bir önceki gün Etienne Castel, Jules Labroue'nun oğluna bir pusula yazarak, kendisini evine çağırmıştı, mektubunda cumartesi günü Tours'dan dönmüş olan Georges Darier'nin de orada bulunacağını ve pazar gününü hep birlikte geçireceklerini belirtiyordu. Sanatçının evine ilk gelen Lucien oldu. Castel. genç adamın elini sıktı :

— Çağrımı kabul ettiğin için teşekkür ederim dedi. Dostumuz Georges'u beklerken biraz sizden söz edelim. Jeanne Fortier konusunda benden istediğini yaptım. İnanılır kaynaklardan elde ettiğim bilgiye göre Jeanne Fortier yakalanamamış, izine hiç rastlanmamış.

— Demek bu kadınla görüşebilmem için hiç bir umut kalmadı diye mırıldandı Lucien.

— Üzücü bir durum bu, ama her şeyin olabileceğini unutmamalı; hatta olamaz gibi görünen şeylerin bile... Peki, Paul Harmant'larda ne var ne yok? İşler nasıl gidiyor?

— Hep bildiğin gibi...

— Söylediğim biçimde, Bayan Mary'ye yakınlık gösteriyor musunuz?

— Bunu yapmak içimden gelmiyor. Hem, ona yakınlık göstermek neye yarar?

— Bana kalırsa, Paul Harmant'ı kızıyla evlenmeye hazır olduğunuza inandırmanız ve hele Bayan Mary'ye artık ser-

best kalan kalbinizin bir gün büsbütün kendisinin olacağı kanısını vermeniz son derece yararlı olur.

— Peki ama, o zavallı ölmek üzere!

— Yakınlık göstermen için bu da bir neden. Hiç olmazsa ömrünün son günlerini mutluluğun hayali içinde geçirmiş olur kızcağız. Bazı durum ve koşullar içinde yalan söylemeyi bilmeli. Sanatçının öğütleri Lucien'e tuhaf geliyordu.

— Yalan söylememi gerektirecek bir durum var mı efendim? diye sordu. Benim bilmediğim birçok şeyleri biliyormuş gibi bir haliniz var.

Etienne Castel, elini dertli alnında gezdirdi.

— Hiçbir şey bilmiyorum namusum hakkı için! Size hiç bir şey söyliyemem. Ne var ki, insanın, içinden bir türlü söküp atamadığı önsezileri oluyor. Bu önsezilerden birisi bana, çok geçmeden, babanızın kaatilini öğreneceğimizi ve karanlığın, Paul Harmant'la aydınlanacağını haber veriyor. Aynı zamanda, Lucie Fortier'nin karınız olacağı içime doğuyor. Nasıl? Orasını bilmem... Ama buna inanın ve bekleyin.

— İçime büyük bir korku saldığınızın farkında mısınız? diye mırıldandı Jules Labroue'nun oğlu. Ortaya çıkardığınız sır nedir?

— Ortada sır falan yok. Sizi Lucie'ye kavuşturmak istiyorum, hepsi o kadar! Ve bunu başaracağım! On beş gün, ya da üç hafta sürece bana körükörüne boyun eğeceksiniz. Mutluluğunuzu sağlamak için başka bir şey istemiyorum sizden. Buna söz veriyor musunuz?

Lucien «Kabul» anlamına başını eğdi.

— Şimdi, diye devam etti sanatçı, benim için gerekli olan bazı bilgiler verebilirsiniz. Son kez, Georges'larda görüştüğümüzde, elinizde sevdiğiniz genç kızın, Jeanne Fortier'nin kızı olduğunu kanıtlayan resmi bir belge bulunduğunu söylemiştiniz.

— Evet efendim, o belge hâlâ bende.

— Onu Bay Paul Harmant vermişti size, değil mi?

— Evet efendim.

— Bana emanet edebilir misiniz onu?

— Yarın getiririm efendim.

O sırada şiddetli bir zil sesi, ressamla Lucien'in konuşmasını kesti. Biraz sonra Etienne'in hizmetçisi Georges Darier'yi içeri aldı. Karşılıklı duygular açığa vurularak hatır sorulduktan sonra, Lucien sordu :

— Yolculuğundan memnun musun?

— Bundan iyisi can sağlığı. Savunmaya kalmış iki davam vardı. ikisini de kazandım. Yalnız üçüncü bir davada çok önemli bir engelle karşılaştım. Buradan hareket ettiğim gün bir dosya kaybetmişim.

Hizmetçi gelip sofranın hazır olduğunu sanatçıya bildirdi Üç ahbap yemek odasına geçtiler. Yemek, uzun konuşmalarla öğleden sonra saat ikiye değin sürdü.

— Atölyeme geçsek nasıl olur dedi Etienne?

Ön planda, bir sehpanın üzerinde, Mary Harmant'ın portresinin oldukça ilerlemiş bir taslağı görünüyordu. Jeanne Fortier'nin papaz evinde yakalanışını gösteren tablo, her zamanki gibi yeşil bir bezle örtülüydü. Georges'la Lucien, genç kızın, kendisine çok benzeyen portresine hayran kaldılar.

O anda uşak, Bayan Harmant'ın ressamla görüşmek istediği haberini getirdi. Etienne, Mary'nin beklediği salona gitti.

— Üstadım, dedi genç kız; dinlenme gününüzde sizi saygısızca rahatsız ettiğim için özür dilerim.

Etienne eğilerek karşılık verdi :

— Onur verdiniz efendim. Kapım size her zaman açıktır.

— Biraz sonra babam size gelecek. Sizden bir ricam var. Resmimi görmesini istemiyorum. Yoksa sürpriz diye bir şey kalmaz! Bunu hatırlatmak istedim size.

— Babamı burada bekleyeceğim; sizi rahatsız etmiyorsam tabii?

— Haklısınız efendim dedi sanatçı.

— Aksine, sevinirim. Hem şu anda atölyemde iki kişi var. Onlarla karşılaşmaktan sizin de memnun olacağınızı umuyorum. İyi insan sözünün üstüne gelir derler; az önce sizden sözediyorduk...

Ressam kolunu Mary'ye uzattı ve kolkola atölyeye gittiler. Genç kız, Georges Darier ile Lucien Labroue'yu görünce şaşırarak haykırmaktan kendini alamadı.

— Sizi düşünüyorduk efendim, dedi Georges. Konuşmamızın konusu sizdiniz.

Etienne Castel, resim taslağını bir bezle örttükten sonra tekerlekli sehpayı atölyenin bir köşesine çekti. Sonra hızla dönerek, saygılı bir dille konuştu :

— Bay Lucien Labroue'yu, bize getirdiği bir haber dolayısiyle yürekten kutluyorduk efendim dedi. Lucien, Babanızın kendisine yaptığı pek parlak, pek onur verici önerileri anlattı bize. Babanız Lucien'e ortaklık ve hatta kızıyla evlenme önermiş. Dostumuz, bu önerileri, geleceğinin güvencesi ve sayın babanızın kendisine verdiği değerin belirtisi olarak kabul ediyor...

Mary, sevinçten titrediğini hissetti :

— Bunları mı söylüyordunuz Bay Labroue? diye gülümseyerek mırıldandı.

Etienne, genç adama bakarak vermesi gereken yanıtı işaret etti. Bunun üzerine, Lucien, tatlı bir dille konuşmaya başladı :

— Evet efendim, dedi. Arkadaşım Georges Darier'ye Bay Harmant'ın önerilerini anlatıyordum. Babanızın beni ortak almaya ve kızıyla evlendirmeye layık gördüğünden sözediyordum...

— Daha neler söylüyordunuz, diye kekeledi Mary?

— Gözü pek yükseklerde olan tutkulu kişileri bile hoşnut etmeye yetecek olan böyle bir hayalin gerçekleşeceğine inanamadığım için ilkin tereddüt ettiğimi...

— Ama enine-boyuna düşündükten sonra, babanızın önerisini sevinerek kabul ettiğini, diye atıldı ressam.

Mary, Lucien'in yarıda bıraktığı tümceleri Etienne Castel'in tamamladığını gördükçe, heyecanlanmaktan kendini alamıyordu.

Georges Darier olup bitenlerden hemen hemen hiçbir şey anlamıyordu. Yalnız vasisinin ikide bir söze karışmasından,

kendisi gelmeden önce, Lucien'le ressamın bu konuda anlaşmaya vardıklarını çıkarıyordu. Kapının zili çaldı. Kısa bir süre sonra, hizmetçi Bay Paul Harmant'ın geldiği haberini getirdi. Etienne, konuğun atölyeye alınmasını emrettikten sonra Lucien'in kulağına şunları fısıldadı :

— Sevgili dostum, bu iş böyle yürümez, rolünü kendin oynamalısın biraz da... Sizin hesabınıza boyuna yanıt veremem ki...

Büyük sanayici içeriye girdi. Mary'yi, Lucien Labroue ve Georges Darier ile birlikte ressamın atölyesinde bulunca şaşırdı. Georges'a doğru ilerledi :

— Görüştüğümüze çok sevindim sevgili avukatım. Sizinle konuşulacak önemli bir işim vardı. Yarın Adliye'ye gidecek misiniz?

— Hayır, yarın davam yok; yazıhaneden ayrılmayacağım.

— Öyleyse sabahtan Bonaparte Sokağına gelirim.

Paul Harmant, ev sahibine döndü :

— Şimdi, sevgili üstadım, izin verirseniz sizi ne amaçla ziyaret ettiğimi söyliyeyim : Rubens'in olduğu ileri sürülen bir tablo önerdiler bana. Tablo'nun Rubens'in olduğu savı acaba doğru mu? Kolayca tahmin edeceğiniz gibi, oldukça yüksek bir fiyat istiyorlar. İstedikleri parayı vermekten kaçındığım yok, ama aldanırsam üzülürüm. Bunun için tabloyu size gösterip düşüncenizi almak istedim.

— Hayhay, birlikte gider görürüz. Ama benim de sizden bir ricam var sevgili Bay Harmant.

— Önceden kabul! Nedir isteğiniz?

— Beni hangi gün, hangi saatte evinizde kabul edebileceğinizi öğrenmek istiyordum. Sizinle dostum Lucien Labroue'nun temsilcisi olarak görüşeceğim.

Lucien, ressamın amacını anladı; vücudunda bir ürpertinin gezindiğini hissetti.

Büyük sanayici, adeta biçim değiştirmiş bir halde ayağa kalktı, sevinçten alnının kırışıkları kayboldu :

— Niçin görüşeceğinizi anladım, dedi gülümseyerek. Aramızda yabancı yok, baylar. Siz de, Georges Darier de, Lucien

Labroue'nun en yakın dostlarısınız. Bu duruma göre her şeyi açıkça konuşabiliriz. Sevgili üstadım, kızımı Lucien Labroue'ya istemek üzere beni ziyaret etmeyi düşünüyordunuz değil mi?

Etienne, genç adama konuşmasını işaret etti. Jules Labroue'nun oğlu, tüm çabasına karşın, ressamın manevi etkisinden kurtulamıyordu.

— Evet efendim, diye kekeledi.

— Eh, sevgili dostlarım! İstediğinizi kabul ediyorum. Bu işin öncesini bildiğimize göre, düşünme mühleti istememe gerek yok. Bu duruma göre, hep birlikte, hemen hazırlıklara girişebiliriz. Sözleşmenin kaleme alınması işinde Bay Georges Darier'nin bana yardım edeceğine inanıyorum.

— Emredersiniz efendim, dedi avukat.

Genç kız babasının kollarına atıldı :

— Oh! Çok mutluyum diye kekeledi.

— Benim başka bir önerim yok, diye devam etti sanayici. Sizler, günün geriye kalan kısmı için, başka herhangi bir şey tasarlıyor musunuz?

— Birlikte geçirmeyi, diye yanıtladı Etienne Castel.

— Hiç dağılmadan, üçünüz de akşam yemeğine evime gelirseniz, bizi çok sevindirmiş olacaksınız.

Sanayicinin önerisi, ressamın planlarının gerçekleşmesini çok kolaylaştırıyordu. Bunun için, Georges'la Lucien'e bakıp onların düşüncesini anlamak gereğini duymadı :

— Gerek arkadaşlarım adına, gerekse kendi adıma önerinizi kabul ediyorum, diye atıldı.

— Öyleyse, benim hemen konağa dönmem gerekiyor, diye haykırdı Mary heyecanla. Verilecek bir yığın emirlerim var.

Etienne Castel, genç kızın uzaklaştığını görmekten memnundu. Onu kapıya kadar uğurladı. Paul Harmant, Lucien Labroue'ya doğru ilerliyerek, heyecandan titreyen bir sesle konuştu :

— Sevgili yavrum, dedi; beni insanların, özellikle babaların en mutlusu haline getirdin!

Lucien, milyonerin ellerini kurulmuş bir makine gibi sık-

tı. Etienne Castel, Paul Harmant'a bakarak kendi kendine türlü şeyler düşünüyordu :

— Kusursuz bir baba olan bu adam, dünyanın en alçak yaratığı olabilir mi? Aklın alacağı şey mi bu? diyordu.

Etienne Castel, yeşil bir bezle örtülü ve atölyesinin baş köşesinde duran tabloya doğru yürüdü.

Georges Darier sordu :

— En sonunda, tablonuzu tamamladınız mı sevgili vasim? «Benim tablom» diyebileceğimi söylemiştiniz.

— Hemen hemen.

— Yeni bir yapıt mı? diye sordu Paul Harmant.

— Yeni sayılır, ama büsbütün değil. Çünkü yirmi bir yıl önce başlayıp da şimdi tamamlıyabildiğim bir tablo bu... Son derece acıklı bir olayı canlandırıyor. Taslağını babanızın öldürüldüğü günlerde çizmiştim sevgili Lucien. Alfortville cinayetinin ertesi günü... Resmin en önemli kişisi, babanızın kaatili olarak ömür boyu hapis cezasına çarptırılan kadındır.

Etienne Castel, konuşurken gözlerini sanayicinin yüzünden ayırmıyordu. Sanayici telaşsız görünüyordu. Lucien atıldı :

— Bu tablonun en önemli kişisi, Jeanne Fortier demek?

— Evet ve bu benzerliğin tam olduğunu size kesin olarak söyleyebilirim.

Aynı anda sanatçı resmi açıyordu.

Üç konuk, ressamın yapıtını seyre daldılar. Etienne, Mary'nin babasını gözlüyordu hep. Sanayicinin kaşları çatılmıştı. Ama bu, bir şimşek süresinden fazla sürmedi. Sahte Paul Harmant, yeniden her zamanki sakin görünüşüne büründü. Ressam devam etti :

— Bu sahne, Jeanne Fortier'nin, Chevry köyü papazının, yani Georges'un amcasının evinde, köyün muhtarıyla birlikte gelen jandarmalar tarafından yakalanışını göstermektedir.

— Peki, ya bu çocuk? diye sordu milyoner.

— Bu çocuk, şurada gördüğünüz papazın kızkardeşi olan Bayan Darier'nin, yani şu kadının oğlu. Bugün sizin avukatınız olan Georges Darier bu! İşte, şu gördüğünüz mukavva at da hayal ürünü değildir. Bayan Darier'nin oğluna armağanıdır.

— Bu sefil kadının resmini yapmanız çok garip bir rastlantı doğrusu! diye haykırdı eski Jacques Garaud.

— Gerçekten bazı raslantılar son derece garip oluyor...

Lucien Labroue, gözlerini Jeanne'ın yüzünden ayırmıyordu.

— Çok garip dedi, birine benziyor bu kadın. Göze çarpan bir benzerlik bu.

— Kuşkusuz, yakından tanıdığınız bir genç kıza, Lucie'ye benziyor. Yani Jeanne Fortier'nin kızına... Bunda şaşılacak ne var? Kızı değil mi? Benzeyecek elbet.

— Başka birinden söz ediyorum. Ama yanılmış olabilirim. Aradaki yaş farkı büyük... Benzettiğim kadın elli yaşından fazla.

Sanayici heyecanla sordu :

— Kimin nesidir bu kadın?

— İşçi.

— Paris'te mi oturuyor?

— Evet, uzun zamandan beri Paris'teymiş sanırım. Eskiden Alfortville'de bulunmuş. Babamı tanıdığını söylemişti.

— Orada ne iş yapıyormuş?

— Bugünkü işini... Ekmekçi... Adı Lise Perrin...

Paul Harmant, düşünceye daldı. İçinden çok şeyler geçiriyordu :

— Birçok anılarımı canlandıran bir tablo, benim olmalı... diyordu.

— Satışa çıkaracak mısınız bu tabloyu? diye sordu milyoner.

— Benim değil, efendim; sahibi başkası...

— Sahibi, onu bana bırakmaya razı olur belki?..

— Hiç sanmam; aksine bırakmıyacağından eminim... Georges'da, bundan başka, ne annesinin ne de amcası Rahip Laugier'nin resmi var. Dünyayı verseler bu tabloyu kimseye bırakmıyacağına inanıyorum.

— Bu konuda çekinmeden yemin edebilirsiniz, sevgili vasim, diye haykırdı Georges! Bay Paul Harmant'ı sevindirmek için böyle bir fırsattan yararlanamıyacağımdan gerçekten üz-

günüm. Ne yapayım ki; ortada kutsal bir neden var. Sayın Harmant, beni böyle davranmak zorunda bırakan duyguyu herkesten iyi takdir edecektir.

— Anlıyorum, takdir ediyorum dedi eski Jacques Garaud. Neyse, artık bu konuyu kapatalım. Baylar, yemek saatine kadar, koruda şöyle bir gezintiye çıksak nasıl olur acaba?

Sanayicinin önerisi kabul edildi.

Murillo Sokağındaki konakta akşam yemeği saat yedide başladı. Neşeli bir hava içinde geç saatlere kadar sürdü. Ne var ki, özellikle Paul Harmant'ın, Lucien'in ve Etienne'in neşeleri biraz zorakiydi. Saat ona doğru, Paul Harmant kâğıt kalem getirtti. Georges'u küçük bir masanın başına oturttu, kendisi de onun yanına oturdu :

— Sevgili avukatım dedi, sizden sözleşme tasarısını kaleme almanızı rica ediyorum. Yarın noterime götürürüm ve onbeş gün içinde imzalamış oluruz.

Genç avukat kuştüyü kalemini aldı. Milyoner yazdırmaya başladı :

— *«21 Nisan 1832 de, Dijon'da, Bayan Desirée-Claire Soliveau'dan doğma, Césaire Harmant oğlu ve Birleşik Amerika'da doğmuş olan Noémi Mortimer'in dul eşi, halen Paris'te Murillo Sokağında oturan, teknisyen ve fabrikatör Paul Harmant (Ana babası ölü)».*

Etienne Castel dikkat kesilmişti : belleğini tüm gücüyle harekete geçirmişti.

— *30 Temmuz 1864'te New-York'ta Noémi Mortimer'den doğma, Paul Harmant kızı Mary-Noémi Harmant (anası ölü)*

— Tamam dedi Georges; sıra müstakbel damatta şimdil

Lucien, kendini rüyada sanıyordu. O da Georges'a şunları yazdırdı :

— *9 Ekim 1855'te Alfortville Seine'de Bayan Marie Berthier'den doğma Jules Adrien-Labroue oğlu Jules-Lucien Labroue (anası-babası ölü)*

— Bu bitti; dedi avukat. Şimdi kızınızı hangi koşullarla evlendiriyorsunuz?

— Damadımı ortak ederek. Kızıma çeyiz olarak bir milyon frank veriyorum. Damadıma da bir milyon franklık ser-

maye payı tanıyorum. Alfortville'de kendisine ait arazi. bu payın dışındadır.

Sonra şunları ekledi :

— Bu sözleşmenin dışında, Lucien'le kendi aramızda da bir ortaklık anlaşması imzalıyacağız. Anlaşmaya göre, fabrikamdan elde ettiğim kârın yarısı onun olacak.

— Gerçekten güzel bir davranış bu efendim, dedi Etienne Castel, Lucien Labroue adına mutluluk duyuyorum. Bir alçağın cinayetle koparıp aldığı serveti siz, dostumuza cömertçe geri veriyorsunuz. Ne yüce bir davranış bu!

Jacques Garaud bu sözler karşısında sapsarı kesildi, ama yazmayı sürdüren Georges'a doğru birdenbire eğildiği için, ressam caninin sarardığını farkedemedi.

Genç avukat, kalemi masanın üstüne bıraktı :

— Oldu işte, dedi. Şimdi, Alfortville'deki araziye değer biçmek yerinde olur kanısındayım. Siz ne dersiniz?

— İki yüz bin frank koyunuz.

— Fakat efendim, diye söze başladı Lucien; o kadar etmez. Bir kat fazla söylediniz.

Sanayici, Lucien'in sözünü kesti :

— Tamam, tamam! Ben o araziye iki yüz bin frank değer biçiyorum ve yanılmadığıma da eminim.

Etienne Castel, milyonerin yüzünü gizlice gözleyerek konuşulanları dinliyordu. Sanayicinin yüzü o denli sakin görünüyordu ki, ressamın düşüncesi değişmeye başlamıştı.

— Anlaşılan yanılmışım, diyordu içinden. Eğer bu adam gerçek Paul Harmant olmasaydı, bu denli gözüpek davranmaya cesaret edemezdi.

Saat on bir buçuğa doğru, sanatçı, ayrılma zamanının geldiğini belirtti. Mary, Lucien'e elini uzatarak yavaşça fısıldadı :

— Yarın görüşeceğiz değil mi? Öğle yemeğinde...

Genç adam, Mary'nin elini dudaklarına götürdü :

— Evet efendim, diye yanıtladı.

Elinin öpülmesi üzerine genç kızın yüreği oynadı. Kanının hızla yanaklarına doğru yürüdüğünü hissetti hasta kız. Gözleri kıvılcımlandı. Ama, aynı anda kuru bir öksürük zayıf ciğerlerini sarstı. Dudaklarından acılı bir inilti duyuldu.

Paul Harmant Mary'siyle yalnız kalınca ona kollarını uzattı. Duygulu bir dille sordu :

— En sonra dedi; artık yaşamından hoşnutsun değil mi yavrucuğum?

— Oh! Evet babacığım, çok seviniyorum... İçim mutlulukla dolup taşıyor... Sevincim çok büyük beni rahatsız edecek kadar güçlü. Biraz dinlenmeye gereksinme duyuyorum.

— Git yat yavrum! Uyursan için yatışır, rahatlarsın...

Kapıyı kızının arkasından kapadıktan sonra, Paul Harmant'ın yüzü değişiverdi. Sanki o ana kadar taşıdığı maske yüzünden düşüvermişti. Milyoner sanayici kendini bir koltuğa bıraktı. Yılgın ve bezgin bir halde mırıldandı :

— Gene büyük bir korku girdi içime. Yeni bir tehlike mi çıkıyor karşıma yoksa? Neden geçmişin Jeanne Fortier adındaki hayaleti hiç beklemediğim bir anda dikildi karşıma? Ressam Jeanne'ı tanıyor. Çizdiği resim Jeanne'ın kendisi olduğuna göre, çok iyi tanıyor. Lucien'in sözünü ettiği kadın, Jeanne'a benzettiği Lise Perrin adındaki ekmekçi kadın kimdi acaba? Ya Jeanne Fortier ise? Ömrüm boyunca tam bir huzura kavuşamıyacak mıyım ben? Korku, uykularımı ömrümün sonuna değin bölecek mi hep böyle benim?..

Murillo Sokağındaki konaktan çıktıktan sonra Lucien Labroue, Etienne Castel'in koluna girerek heyecanlı bir sesle sordu :

— Ah! Azizim, ne yaptınız? Nerelere sürüklediniz beni? Bu evlenmeyi hızlandırmaya çalışıyorsunuz. Düşündüğünüz bir şey mi var? Bu tutumunuzun nedeni nedir?

— Tüm bunları sırf sizi düşünerek yaptığımdan emin olabilirsiniz çocuğum. Bana güvenin ve çok rica ediyorum bir şey sormayın...

Etienne ile Georges, Lucien Labroue'nun elini sıkarak onu evine uğurladılar.

Avukat, ressamın koluna girip içtenlikle sordu :

— Doğrusunu isterseniz, sevgili vasim, tüm bunlardan hiçbir şey anlamıyorum. Bir amacınız olduğu belli. Bu amacınızın ne olduğunu bana, yani Lucien'in en yakın arkadaşına söyleyemez misiniz?

— Valizlerimin en küçüğüne, iki-üç günlük bir yolculuk için gerekli çamaşır ve giysileri yerleştirin. Beni arıyanların hepsine, sadece, sokağa çıktığımı söyleyeceksiniz. Bay Georges Darier'ye de aynı şekilde yanıt verirsiniz.

— Başüstüne efendim...

VI

Doktor, Lucie'nin hastalığının son derece tehlikeli olduğunu bildirmişti. Doktorun bu sözleri karşısında Jeanne Fortier, korkudan titremeye başlamıştı. Kızı Lucie, gözbebeği yavrusu ölüm tehlikesiyle karşı karşıya idi! Jeanne için acılı, korkunç günler başlamıştı gene. Sabahları Lebret'nin fırınına görevi başına gidiyordu. İşi bittikten sonra telaş içinde eve dönüyor, akşam dağıtımına değin genç hastanın başucunda kalıyordu. Nihayet, dört günlük öldürücü sıkıntı ve korkulardan sonra, doktor tehlikenin büsbütün atlatıldığını söyledi. Jeanne'ın yüreği yeniden yaşama gücüyle doldu.

Pazartesi günü, Jeanne, ekmek dağıtımını bitirdikten sonra, Akademiler Birliği önünde bulduğu kâğıtları alarak Bonaparte Sokağının yolunu tuttu.

En sonra, Georges Darier'nin, yani öz evladının yazıhanesinde, onunla karşı karşıya idi!..

Georges ayağa kalkmıştı; çok heyecanlıydı :

— Bana söylemek istediğiniz bir şey mi var efendim dedi!

Ekmekçi kadın, bu ses karşısında güçten düştüğünü hissedcr gibi oldu.

— Birkaç gün önce, birtakım kâğıtlar düşürmüşsünüz, efendim...

Genç adam heyecanla atıldı :

— Evet efendim, hem de çok önemli birtakım belgeler.

Jeanne, önlüğünün cebinden zarfı çıkardı.

— İşte kaybettikleriniz efendim, dedi.

— Bayan, bana büyük bir iyilikte bulundunuz. İzin verirseniz, size bir armağan vermek istiyorum...

— Arkadaşının babasını öldüreni arıyorum, diye yanıt verdi sanatçı.

— Gene anlıyamadım, dedi Georges. Jeanne Fortier'nin suçlu olmadığını ortaya koyacak kanıt var mı elinizde?

— Henüz yok, ama buna inanıyorum...

— Peki araştırmalarınız sizi Murillo Sokağına mı götürüyor?

— Evet!

— Öyleyse, Paul Harmant'dan kuşkulanıyorsunuz?

— Hiç kimseden kuşku duymuyorum henüz, diye yanıtladı ressam.

Bunun üzerine Georges, bezgin bir tavırla mırıldandı:

— Pekâlâ, daha fazla ısrar etmiyorum. Sırrınızı kendinize saklayın sevgili vasim...

Ertesi gün, erkenden Etienne Castel'in hizmetçisi, kendisine kapalı bir zarf getirdi. Zarfı uşağa bir komisyoncu vermişti. İçinde, Joigny Belediyesi memuru, *Raoul Duchemin* tarafından Ovide Soliveau'ya verilmiş, daha doğrusu satılmış olan tutanak vardı. Ressam belgeyi büyük bir dikkatle inceledi.

Uzun uzadıya düşündü... Aklına çeşitli şeyler geliyordu:

— Tarih ve isimleri kesin olarak bilmeden böyle bir belgeyi elde etmek olanaksız. Başka yoldan tüm araştırmalar boşa çıkar. Demek oluyor ki, Paul Harmant, bu tarihleri ve bu isimleri biliyordu. Başka türlü bunları nasıl ortaya çıkarabilirdi. İşte, bu durum Harmant'ı tehlikeye düşürüyor. Paris'ten ayrılmadığına göre, Joigny'ye bir adamını göndermiş olacak... Bu adam, onun tüm sırrını bilen suç ortağı olsa gerek. Ne yapıp yapıp Joigny'ye giden adamı bulmak gerekir...

Etienne hızla giyindi ve İçişleri Bakanlığına gitti. Kendisini yakından tanıyan özel kalem müdürüne kartını yolladı. Yarım saat sonra, Etienne Castel, elinde, Bakanlığın geniş mühürüyle kapanmış bir zarfla, özel kalem müdürünün odasından çıkıyordu. Zarfı cüzdanına yerleştirdi ve Assas Sokağına döndü. Öğle yemeğinde kendisine hizmet eden uşağına seslendi:

— Hayır, hayır efendim, diye atıldı Jeanne. Hiçbir şey kabul etmem...

Georges, ekmekçi kadının sözlerini dikkatle dinledi. Bu kadının sesi, genç avukatta garip bir etki bırakmıştı.

— Israr etmeye cesaret edemiyorum efendim, dedi. Gösterdiğiniz nezakete karşılık sizi incitmek istemem. Hemen şunu söyleyeyim ki, günün birinde, size ne şekilde olursa olsun yararlı olabilirsem kendimi mutlu sayacağım... Beni minnet altında bıraktınız. Çok teşekkür ederim.

— Güzel sözleriniz beni yüreklendirdi efendim, dedi Jeanne. İzin verirseniz size bir şey danışayım. Kendimle değil, efendim, öksüz ve talihsiz bir kızcağızla ilgili...

— Ona tüm gücümle yardım etmeye hazırım, diye cevapladı Georges. Ona ne yoldan yararlı olabilirim?

Jeanne, birkaç saniye dalıp düşündükten sonra sordu :

— Annesinin suçunu bir çocuğun yüzüne vurarak ona hakaret etmek kanuna aykırı değil midir, efendim? Annesinin geçmişini açıklıyarak yavrunun kalbini kırmaya, ona hayatı zehir etmeye, onu biricik geçim kaynağı olan işinden etmeye herhangi bir kimsenin hakkı var mıdır?

Georges, muhatabına merak ve şaşkınlıkla baktı :

— Aile sırlarını açığa vurarak suçsuz bir kimseyi manen öldürmek, kuşkusuz iğrenç bir suçtur; ne var ki, bu gibi suçları işleyen alçaklara kanun ceza vermiyor.

Jeanne Fortier heyecanla atıldı :

— «Düşünün bir kez : Bir çocuk dünyaya gelir. Birkaç aylık olduğu sırada, korkunç bir cinayetten ötürü ömür boyu hapis cezasına çarptırılan annesini alıp götürürler. Bakıcı kadın ücretini alamayınca, küçük kızı «Öksüz Çocuklar Yurdu»na teslim eder. Çocuk orada korkunç sırrı öğrenmeden büyür. Sonra onu toplumun içine bırakırlar. Geçimini sağlamak için namusuyla çalışmaktadır. Bir melek kadar temiz ve saygıya değer kalabilmiştir. Kendisi gibi yoksul, fakat namuslu bir delikanlıyla karşılaşır. Biribirlerini severler, duygularını biribirlerine açarlar. Yoksulluklarına rağmen, mutluluk kendilerine gülümsemiştir. Aydınlık bir gelecek serilir önlerine. Ev-

leneceklerdir. Ama ne yazık ki, talihsizliği ve kötü kişileri hesaba katmamışlardır.»

«Birazcık daha dinleyin efendim! Dinleyin de vicdanınızda yargılayın söyliyeceklerimi! Bir sanayicinin, bir milyonerin biricik kızı vardır. Bu kız, «Öksüzler Yurdu»nda büyümüş olan yavrucağın nişanlısına tutulmuştur. Milyoner, genç adama: «Sana bir servet, büyük bir servet bağışlıyorum; kızımla evlen!» der. Delikanlı, çıkar düşkünü olmaktan uzak, namuslu bir insandır, sevmektedir de. Milyonerin önerisini reddeder Milyoner kızı, bu yenilgiye boyun eğmez. Gidip alçakgönüllü rakibini bulur ve onu, nişanlısını terketmeye ve Fransa'dan uzaklaşmaya razı etmek için dünyanın parasını önerir. Tabii, bu öneri de, hak ettiği nefretle reddedilmiştir.»

«Bu durum karşısında baba-kız ne yaparlar? Bu bayağı kişiler hangi iblisin peşinden sürüklenirler? Geçmişi karıştırırlar, öksüzün değil, ama annesinin geçmişini; namus karasını bulmuşlar ve güç kazanmışlardır artık. Koşup delikanlıyı bulur ve haykırırlar: «Deli misin sen? Gözü bağlı, zavallı! Sevdiğin ve evlenmek istediğin kız alçak bir yaratığın kızı; adam öldürmekten hapse atılan bir kadının kızı. Ve öldürdüğü adam kim biliyor musun? Baban!»

Jeanne sustu, soluk soluğa kalmıştı; tıkanacaktı neredeyse. Sonra, konuşmasına yeniden başladı:

— «Anlıyorsunuz değil mi efendim? Artık evlenmelerinin olanaksızlığı bir yana, üstelik, birbirini seven iki genci düşman ettiler. Ve bu kadarla da kalmadılar! Genç kızı, kalbinden vurduktan sonra, geçim kaynağından da yoksun bırakmak gerekiyordu. Büyük bir kuruluşun işçisiydi kızcağız.»

«Gittiler, kuruluşun sahibi olan kadını buldular ve talihsiz yavrucağın önünde: 'Bu kız dediler, üç ağır suçtan, adam öldürmekten, hırsızlıktan ve kundakçılıktan hüküm giymiş bir kadının kızıdır. Atölyelerinizi lekelemektedir. Onu kuruluşunuzda daha fazla tutarsanız müşterisiz kalacaksınız. İflas edeceksiniz. Kovun onu!' Ve zavallı kız işinden alçakçasına kovuldu...»

— Ama kimden sözediyorsunuz diye sordu Georges heyecanla?

— Kimden mi sözediyorum? Lucie Fortier'den...

— Doğru tahmin etmişim... Gaddarlığı, Lucie'yi işinden etmeye kadar vardırdılar demek?

— Evet, öyle yaptılar!

— Ah! Bu çok çirkin bir davranış!

— Değil mi, korkunç bir şey bu! Ve bu gibi davranışlar cezasız kalıyor?

— Ayıplanıyor, ama ne yazık ki, ceza verilmiyor.

— Peki ama, zavallı Lucie ölecek bu gidişle! Bakın efendim, iyi bir insan olduğunuzu gözlerinizden okuyorum. Bu yavrucağı mutluluğa kavuşturmanın bir çaresini bulun. Siz Bay Lucien'in en iyi arkadaşısınız. Bay Harmant'ın avukatı olduğunuzu da biliyorum. İkisiyle de görüşebilir, Lucie'yi kurtarmalarını rica edebilirsiniz. Bayan Harmant, Lucie'ye kaybettirdiği işini geri verdirsin! Bay Lucien, zavallı kızın işlemediği bir suçun vebalini ona yüklemekten vazgeçsin, ona dönsün, o pırlanta kalpli yavrucağı kurtarsın. Talihsiz kız, annesinin geçmişinden sorumlu tutulmamalıdır... Hem zaten, annesi de suçsuz olabilir... Kurtarın zavallıyı efendim; kurtarın!..

— Adınız Lise Perrin değil mi?

— Evet efendim, ve Lucie'yi kendi kızım gibi seviyorum.

Bu sırada yazıhanenin kapısı vuruldu. Madeleine içeriye girdi.

— Bay Paul Harmant geldiler efendim.

— Bay Harmant, diye haykırdı ekmekçi kadın heyecanla!

Georges Jeanne'ın elini tuttu :

— Ona rica etmeliyiz. Sevdiğiniz talihsiz kıza yaşama hakkı vermesini ondan istemek gerekiyor, dedi.

Ve Clermont cezaevi kaçağını, düzme Paul Harmant'ın bulunduğu salona çekti. Harmant, Georges'un halktan bir kadınla salona girdiğini görünce biraz şaşırdı. Ama kadın başını eğerek çılgına dönmüş bir halde önünde diz çöküp, yalvaran bir tavırla ellerini uzatınca, milyonerin şaşkınlığı alabildiğine arttı.

— Siz kimsiniz? Ne istiyorsunuz? diye sordu milyoner.

Bu soruları genç avukat yanıtladı :

— Bu zavallı kadının adı Lise Perrin efendim! Umutsuzluk içinde eriyen talihsiz bir genç kıza karşı derin bir sevgi besliyor. Onu kendi kızıymış gibi seviyor. O zavallı yavrucağı kurtarmak üzere sizden ilgi göstermenizi rica ediyor.

Jeanne, hıçkırarak ağlamaya başladı :

— Evet, Evet diye kekeledi! Kurtarın onu!

Milyoner, «Lise Perrin» adını ve önünde diz çökmüş olan kadının sesini duyunca şakaklarının soğuk-soğuk terlediğini hissetti.

Jeanne, başını kaldırarak, gözyaşı bulutu arasından, Lucie'nin esenliği için ayaklarına kapandığı adama baktı. Sanayicinin kırlaşmış favorileri ve saçlarıyle çevrili solgun yüzü, talihsiz kadının zihninde hiçbir anıyı canlandırmadı. Jacques ise, daha ilk bakışta, ekmekçi kadının bozulmuş yüz çizgileri altında, o eski günlerin güzel kadınını, vahşi bir aşkla sevdiği varlığı buldu. Ve tüm vücudunun ürperdiğini hissetti.

Ne var ki, Jacques Garaud'nun korkusu uzun sürmedi. Çevresinde uğuldayan ve kendisini felâkete doğru sürükleyen fırtınaya cesaretle karşı koymasını bilemezse, mahvolacağını anlamıştı. Her zamanki soğukkanlılığını takındı ve sesindeki şaşkınlık ifadesini arttırarak yanıt verdi :

— Bir genç kız için benden ilgi göstermemi ve onu kurtarmamı istemek! Anlamıyorum. Bu da ne demek?

— Bay Harmant, dedi Georges; söz konusu olan genç kız Lucie'dir...

— Lucie Fortier, diye yineledi milyoner. Peki ama, adaletin cezalandırdığı bir kadının kızı olmak talihsizliğine uğrayan bu çocuğa ne yapabilirim ben?

— Onu hayata kavuşturabilirsiniz efendim, diye haykırdı Jeanne. Onun sevdiği erkeği kızınıza aldınız. Üstelik kızınız onu biricik geçim kaynağı olan işinden etti! Lucie, kalbine indirilen bu darbenin etkisiyle, günden güne erimektedir. Onu öldürüyorsunuz! Böylesine merhametsizlik olur mu? Kızınız mutlu ve zengin bir hayat sürecek. Lucie ise umutsuzluk içinde ölecek! Korkunç bir haksızlık bu efendim, buna meydan vermeyiniz! Bir çözüm yolu bulunuz!

— Bu Lucie'nin, hüküm giymiş bir kadının kızı olmasında benim suçum ne?

Jeanne, adeta gözdağı verircesine kükredi :

— Demek, zavallı kızın onuruna yeniden saldırmaktan başka çare düşünemiyorsunuz? dedi.

Jacques Garaud'nun aklına iblisçe bir fikir geldi o anda :

— Bana kalırsa, genç kızın derdini pek fazla büyütüyorsunuz, dedi. Biliyor musunuz, bu kızla aranızdaki bağların, sıradan bir dostluktan çok daha sıkı olduğuna inanılabilir! Bu çirkin evlenmeyi olanaksız hale getirmekle ödevimi yaptım; bundan kıvanç duyuyorum! Şimdi, yeni bir ödev daha çıktı önüme. Bunu yerine getirmek gerekirse, Bay Darier de bana yardımcı olacaktır. Lucie Fortier'yi savunmanızdaki başkalık sizin kimliğinizi ele verdi. Lise Perrin değilsiniz siz! Alfortville'de işlenen suçlardan hüküm giymiş olan kadınsınız! Clermont cezaevinden kaçan hükümlü sizsiniz! Siz Jeanne Fortier'siniz!

Jeanne, kendi adını işitince sendeledi. Titriyerek ve ürkek bir bakışla çevresine göz gezdirdi; kurtuluş yolu arıyordu. Jacques Garaud ise, Georges'a yılan ıslığını andırır bir dille hitap etti :

— Bu kadını derhal yakalatmak, hem topluma, hem adalete büyük bir hizmet olur. Gidip güvenlik memurlarını kendim arıyacağım.

Alçak adam, kapıya doğru yönelmişti bile. Georges atılarak Garaud'nun yolunu kesti :

— Bir dakika efendim! Rica ederim! Bu kadının adı Lise Perrin. Ben onu başka bir adla tanımıyorum ve tanımak da istemem. Bir an için onun sözünü ettiğiniz talihsiz kadın olduğunu, yani Jeanne Fortier olduğunu düşünelim. Şu anda himayem altındadır. Buraya serbestçe girdi buradan serbestçe çıkacaktır. Yazıhanem sivil polislerin gözetleme yeri değildir. Geçebilirsiniz bayan; korkusuzca çıkabilirsiniz...

Jeanne, heyecandan titriyerek ellerini Georges'a doğru uzattı ve sendeliyerek birkaç adım attı.

— Fakat bu sizin yaptığınıza çılgınlık derler, diye haykırdı Paul Harmant! Bu...

— Benim yazıhanemde bulunuyorsunuz efendim, diye atıldı Georges. Davranışım konusunda yorum kabul etmiyorum. Hareketlerimin tek yargıcı benim! Buyurun Lise Perrin! Rahatça gidebilirsiniz!

Clermont cezaevi kaçağı dışarıya fırladı. Paul Harmant onu izlemek için yürümek istedi. Ama Georges ikinci kez önüne çıktı:

— Benimle işlerinizi görüşmek üzere geldiniz sanırım, dedi.

— Niçin bu kadını bıraktınız?

— Canım efendim, bu zavallıdan size ne? Yoksa sizi korkutuyor mu?

Bu sözler üzerine Paul Harmant, Jeanne'a karşı aldığı hırslı tutumla ne büyük bir ihtiyatsızlık yaptığını anladı. Bu davranışını hiçbir şey haklı gösteremezdi.

— Korkutmak mı? Beni mi?! diye kekeledi.

— Emin olun, bu kanıyı verebilecek şekilde davrandınız! Eğer bu kadın gerçekten Jeanne Fortier ise, bir anne olarak yavrusunun mutluluğu için gösterdiği çabayı gönül hoşluğu ile karşılamak gerekirdi. Suçlu bile olsa, nihayet bir annedir! Yok, eğer, Jeanne Fortier değil de, Lise Perrin ise, yani, gönlü yıkılmış acılar içinde kıvranan, kimsesiz bir kızcağıza sevgi ve merhamet besliyen iyi kalpli bir kadınsa, bu hareketini kınamak şöyle dursun, takdirle karşılamalıyız. Onun yüce gönüllü bir insan olduğunu gösterir bu! Sağduyu bunu gerektirir!

Milyoner, kendini toparlamak için zaman kazanmıştı. Bu kez sakin konuştu:

— Doğru, yerden göğe kadar haklısınız sevgili avukatım, diye yanıt verdi. Öfkeme hakim olamadım; bunu anlamalısınız. Müstakbel damadım Lucien Labroue'nun babasını öldüren sefil yaratığı karşımda görünce, ya da isterseniz öyle sanınca diyelim, dayanamadım.

— Anlıyorum, ama yanılmış olabilirdiniz ve bu yanılmanız zavallı Lise Perrin'i, onarılması olanaksız bir zarara uğratabilirdi. Bunu düşünmeniz gerekirdi sanırım.

— Öyle ya, bu da doğru! Böylece bir kez daha anlaşılıyor ki, öfke ile kalkan zarar ile oturur.

Georges, konuşmanın konusunu değiştirmek istedi:

— Şimdi gelelim, buraya kadar zahmet buyurmanızı gerektiren iş sorununa!

Georges'la müşterisi yazıhaneye geçerek kapandılar.

Paul Harmant, Georges Darier ile işlerini görüştükten sonra, Murillo Sokağına dönmek üzere arabasına bindi.

— Öfkeye kapılmakla hata ettim, diyordu kendi kendine. Lise Perrin'in, Jeanne Fortier olduğunu anladığımı belli edişim düşüncesizce bir hareketti. Hele şaşkın anımda onu yakalatmaya kalkışım son derece ahmakça bir hata oldu... Bununla birlikte, Jeanne Fortier'nin Paris'te bulunuşu başımı her zaman derde sokabilir. Bu tehlikeyi ortadan kaldırmam gerekiyor.

Araba konağın önünde durduğu sırada, milyoner bu karara varıyordu. Lucien Labroue'yu, Mary'nin yanında buldu. Genç adam, Etienne Castel'in kendisine yüklediği görevi özenle yerine getirmeyi sürdürüyordu. Sofraya geçildi. Öğle yemeği uzun sürmedi. Paul Harmant, vakit yitirmeden konaktan ayrılarak Ovide Soliveau'nun evine gitti.

Harmant, kapının zilini çalacağı sırada, Soliveau'nun karşıki kaldırımdan, hızla evine doğru gelmekte olduğunu farketti. Koşup koluna yapıştı:

— Bu ne acele böyle, kuzum? dedi.

— Vay! Vay! Hangi rüzgâr attı seni buraya!

— Konuşulacak çok ciddi sorunlarımız var da!

Dijonlu durakladı:

— Öyleyse, sevgili hısımım ve can dostum, geri dönüp ilk önce yemek yiyelim, sonra konuşuruz. Çünkü şu anda aç kurttan farksızım.

İki kafadar, Clichy meydanının yakınındaki bir lokantaya girerek bir oda istediler. Garsonlar sofrayı hazırlayıp çekildikten sonra, Paul Harmant, çağrılısına doğru eğilerek alçak sesle fısıldadı:

— Korkarım ki, bu kez yakayı ele verip mahvolacağız.

— Bak hele, çıkar bakalım şu baklayı ağzından! Ne maval okuyacaksın gene?

Soliveau, birdenbire Amanda'yı anımsadı; genç kız birtakım taşkınlıklarda bulunabilirdi.

— Yemin ederim ki, dedi sanayici, Jeanne Paris'te. Ve kızını bulmuş durumda! Onu, avukatım Georges Darier'nin yanında gördüm!

Soliveau'yu titreme aldı :

— Seni tanıdı mı? diye kekeledi.

— Bereket versin ki, hayır! Ama ne olursa olsun onun Paris'te bulunması, tehlikelerin en büyüğü...

— Yok canım, Jeanne Fortier, seni tanımadığına göre tehlike diye bir şey söz konusu olamaz... Adını değiştirmiştir tabii!

— Lise Perrin adını almış; onu, kızı Lucie'nin yanında bulmak olası...

— Ne iş yapıyor?

— Ekmekçilik.

— Demek, sabahtan akşama kadar yol yürüyor. Eee, öyleyse daha fazla titremen yersiz be hısımım : Yarından tezi yok, Jeanne Fortier'den kurtulursun.

— Ne yapacaksın?

— Ben mi? Hiiç. Cumhuriyet Savcısına birkaç satır yazarak Clermont cezaevinden kaçmış olan hükümlünün, Lise Perrin adı altında Paris sokaklarında dolaştığını bildirirsin. İmzanı atmasan da olur.

— Olamaz! Böyle bir şey yazamam! Jeanne'ın yakalatılmasını benden bileceklerdir.

— Kim?

— Georges Darier! Jeanne'ı onun yazıhanesinde yakalatmak istedim, ama bana engel oldu; önüme geçerek Jeanne'la arama girdi.

Ve Paul Harmant, olayı okuyucularımızın bildiği biçimde anlattı:

— Şimdi anlıyorsun değil mi? dedi. O dediğin gibi davranmak çok tuzluya mal olabilecek bir ihtiyatsızlık olur. Georges'un zihninde mutlaka kuşku uyanacaktır. Lucien Labroue'ya gelince, o zaten Jeanne Fortier'nin suçsuz olduğuna inanıyor. Jacques Garaud'nun öldüğünden de kuşku duyuyor. Georges, Darier'nin de aynı kanıda olduğu anlaşılıyor. Etienne Castel desen, onun da düşüncesi Lucien'inkinden farksız. Hepsi de, Jacques Garaud'nun sağ olduğu ve Jeanne Fortier'nin çektiği cezaya onun çarptırılması gerektiği kanısında...

O sırada Paul Harmant, bir deli tavrıyla, başını iki eli arasına aldı:

— Hadi canım sen de sakin ol, dedi Ovide. Umutsuzluğa düşmemizi gerektirecek bir durum yok azizim. Jeanne konuşabilir. Ama ne diyebilir? Seni yeniden görüp tanıyabilir, kabul; ama sen de yanıt vermeyi bileceksin: *Bu kadın zırvalıyor, diyeceksin. Jacques Garaud ölmüş, bunda kuşku yok. Benim adım Paul Harmant'dır! Bunu size kanıtlayabilirim.*

— Güzel söylüyorsun ya, Paul Harmant'ın Cenevre'de öldüğünü, senin gibi başkaları da öğrenemez mi? Jeanne Fortier yaşadığı sürece tehlike gittikçe artacaktır.. Bunu unutma!

— Ölmesini mi istiyorsun yani? diye sordu Soliveau.

— Başka kurtuluş yolu yok.

— İyi düşün. Eğer Georges Darier ile Lucie, Jeanne Fortier'yi tehdit ettiğini biliyorlarsa onun feci ölümünü senin üstüne atmayacaklar mı? Bunu düşündün mü?

— Doğru, böyle bir şey düşünebilirler; ama olayda bir kaatil söz konusu olursa... Oysa bu iş ustaca düzenlenirse, Jeanne'ın bir kazada ölmesinin tek sorumlusu rastlantı olur. Her ne pahasına olursa olsun, bizi pek yakında bekleyen felaketten yakamızı kurtarmalıyız! Unutma ki, senin de kaderin bana bağlı. Benim felaketim, senin de felaketin demektir. Ben yıkılırsam, sen de sokak ortasında meteliksiz kalırsın! Öyleyse, ya hep, ya hiç deyip tehlikeyi göze almalısın. Ne diyorsun?

— Haklısın, öyle yapmak gerekiyor.

— Ne bıçak, ne de tabanca kullanacaksın. Olaya mutlaka kaza süsü vermeliyiz. Bunu becerebilirsek kurtulduk demektir.

— Merak etme! Güzelce kılık değiştirmiş bir kaatil, bu işi pekâlâ becerir. Bu kez hedefe ulaşacağımızı umuyorum!

Paul Harmant cüzdanını çıkardı; birkaç banknot çekerek suç ortağına uzattı.

Kiralık kaatil, milyoner suç ortağının elini sıkıp çıktı gitti. Ertesi sabah, Ovide saat üçte yatağından fırladı. Sırtına eski-püskü bir giysi geçirdi. Yanaklarını tuğla kırmızısına boyadı. Göz kapaklarına kurum boyası sürdü. Ağzının kenarlarına, yağlı bir kalemle şekil bozukluğu verdi. Başına düz bir kasket geçirdi. Koltuğunun altına büyükçe bir bez torba sıkıştırdı. Eline bir paçavracı çengeli aldı. Sonra, bu kılıkla evinden çıkıp Saint-Louis'ye doğru yöneldi. Bourbon rıhtımında, süprüntü yığınlarını, çengelinin ucu ile karıştırıyormuş gibi görünerek Lucie'nin oturduğu evi gözetledi.

Saat beşi çalıyordu. 9 numaralı kapı açıldı ve Jeanne Fortier evden çıktı.

— Bu olsa gerek, dedi kendi kendine Ovide.

Jeanne'ın peşine düştü. Ovide, Dauphine Sokağının köşesini dönerken, Jeanne Fortier, Lebret'nin fırınına giriyordu.

— Demek çalıştığı fırın bu, diye düşündü Soliveau.

O anda dükkânın kapısı açıldı ve Jeanne, hizmetçi kadına, tahta kapakları indirip içeriye almak üzere, yardıma geldi. Bu sırada arka dükkândan iki ekmekçi kadın dalıa çıktı. Bunlardan biri Jeanne'a seslendi:

— Bayan Perrin dedi, «*Ekmekçiler Uğrağı*»na gidiyoruz. Bu sabah ısınarlama sırası bizde.

— Siz gidin çocuklar, diye yanıt verdi Jeanne. Ben de birazdan gelirim.

Ovide, o sırada fırına yaklaşmış olduğu için konuşulanları duymuştu.

— Gerçekten Bayan Perrin'miş bu kadın. «*Ekmekçiler Uğrağı*»na gidiyor. Bu yerin neresi olduğunu da öğrenmeliyim.

Ovide Jeanne Fortier'yi beklemeden, iki kadının peşine düşerek şarapçıya girdi. Bir bardak şarap istedi. Tezgâhta, ayaküstü yuvarladı şarabını. Jeanne içeriye girdi ve Ovide'in

arkasından geçerek büyük salona yöneldi. Lison Ana salonda görünür görünmez dostları çevresini sardılar. İçten bir dille ona:

— Günaydın, Lison Ana, diye sesleniyorlardı.

Bazıları ise:

— Günaydın Bayan Perrin! diyorlardı.

Ve hepsi de yürekten sevgiyle Lison Ana'nın ellerini sıkıyordu. Jeanne Fortier'nin herkesçe sevildiğini biliyorduk. Şimdi, Ovide de bunu yakından görmüş oluyordu. İçtiği şarabın parasını verdi, dükkândan çıktı. Torbasıyla çengelini alıp Lebret fırınının yolunu tuttu. Fırının çevresinde özene-bezene paçavra toplamaya koyuldu. En sonra, ekmekçi kadın, Lebret fırınının diğer iki ekmekçisiyle birlikte göründü.

Jeanne, günlük iş gezisine başladı. Saat sekiz buçukta işini bitirmiş ve son olarak her zamanki gibi, oturmakta olduğu evin ekmeğini dağıtmıştı. Ovide, Jeanne'ı bir an gözden kaçırmamıştı. Ekmekçi kadın Bourbon rıhtımına varınca, Ovide Soliveau içinden:

— Burası son durağı, dedi. Şimdi edindiğim bilgiden yararlanarak bir sonuca varmalıyım! Planımı onun izlediği ve her gün izlemek zorunda olduğu yola göre düzenlemeliyim. Sabahları, onun fırına gittiği saatlerde, geçtiği sokaklar hemen-hemen ıssız. Oyunumun bir kozu bu. Kaza, eğer başarabilirsem, ekmekçi kadının bu ıssız sokakların birinden geçtiği sırada meydana gelecek ve böylece Lison Ana kim vurdu ya gidecek! Bu iş de burada kapanacak!

Ovide, bu düşüncelerle evine döndü...

VII

Bir önceki gün, trenle Dijon'a giden Etienne Castel'e dönelim. Ertesi gün Castel, Valiliğe gitti...

Çok kısa süren bir bekleyişten sonra ressam, valinin karşısına çıkıyor ve ona getirdiği mektubu veriyordu.

Vali, mektubu dikkatle okudu:

— Ekselanslarının özel kalem müdürü dostumuz, isteklerinizi yerine getirmemi rica ediyor efendim, dedi. Size nasıl yararlı olabileceğimi lütfen söyler misiniz?

— Dijon'da dünyaya gelmiş olan biri hakkında bazı kesin bilgiler edinmek isteyecektim: *Adı Paul Harmant, teknisyen, 21 Nisan 1832'de doğmuş, Césaire Harmant'ın oğlu, anasının adı: Desirée-Claire Soliveau.*

— Çok kolay.

Vali zili çaldı. Hemen bir odacı geldi. Mülkiye amiri, ressamın söylediklerini yazdığı kâğıt parçasını odacıya uzattı:

— Şunu Cumhuriyet Savcısına, ya da yardımcısına götürün dedi. Adı geçenin adli sicilini çıkarsınlar.

Odacı çıktı.

— Belki adli sicildekinden daha geniş bilgiye gereksinmemiz olacak, dedi vali.

— Gerçekten öyle efendim.

— Öyleyse size, bu adam hakkında en geniş bilgiyi verebileceğini umduğum bir tek adamım var: Dairemizin ihtiyar bir memuru. Yetmiş yaşında, ama şaşılacak bir belleğe sahip. Yaşının geçkin olmasına karşın onu çalıştırıyorum, çünkü emekliye ayrıldığının ertesi günü mutlaka ölür.

Vali yeniden zili çaldı ve içeri giren odacıya emretti:

— Bana Bay Rouget'yi gönderin!

Birazdan ihtiyar memur valinin odasına giriyordu.

— Bendenizi emretmissiniz efendim?

— Evet Bay Rouget! Sizden Paul Harmant adında biri hakkında bilgi almak istiyorum.

Rouget, birkaç saniye belleğini yokladıktan sonra, durakşamadan karşılık verdi:

— Yanılmıyorsam Paul Harmant 1832'de Dijon'da doğmuştur. Annesi Soliveau'lardandır. Terzi idi sanırım?

— Tamam!

— Babasıyla annesi birbirinin ardısıra, pek az bir zaman farkiyle ölmüşlerdi. Annesi öleli aşağı-yukarı yirmi dört yıl oluyor. Paul Harmant ailenin biricik evladıydı. Mert bir delikanlıydı. Son derece açıkyürekli bir Burgonya'lıydı. Yalnız biraz-

cık dikkafalıydı ve hırçındı. Yabancı ülkelere gitti. Sonradan, gazetelerde okuduğuma göre, New-York'ta büyük bir sanayicinin ortağı olmuş. Şimdi Paris'te bulunuyor. Büyük bir fabrika yaptırmış galiba.

— Paris'teki Paul Harmant'ın bildiğiniz adam olduğundan emin misiniz?

— Elbette eminim efendim! Bu adı taşıyan başka biri yok burada.

— Dijon'da, ya da başka yerlerde akrabaları var mıydı?

— Dayısının oğlu vardı, yani Desirée Soliveau'nun yeğeni.

Etienne Castel kulak kesildi.

— Ovide Soliveau haydudun biriydi efendim. Hırsızlıktan, gıyabî yargılama sonunda üç yıl hapis cezası yemişti. O zamandan beri yakalanıp hapse atılmıştır herhalde. Paul Harmant'ın başka akrabası yoktur sanırım.

Memur sözlerini bitirirken odacı içeri girdi. Paul Harmant'ın adlî sicilinin suretini getiriyordu. Kâğıt bomboştu.

Vali, ressama sordu :

— Başka bir şey soracak mısınız efendim?

— Hayır efendim, dedi ressam. Öğrenmek istediklerimi öğrendim. Bay Rouget'ye, lütfettiği bilgiden ötürü teşekkür ederim. Bana gösterdiğiniz yakın ilgiye minnettarım.

Karşılıklı nezaket sözleri söylendikten sonra Etienne Castel, sorununu çözmüş bir insanın gönül rahatlığı içindeydi!

İndiği otele dönerken içinden geçiriyordu :

— Artık kuşku duyulacak bir şey kalmadı, diyordu. Paul Harmant'ın, Jacques Garaud olmadığı anlaşıldı. Bu benzerliği aklımdan geçirmekle büyük bir hataya düşmüşüm. Peki ama, bu adamın, Jeanne Fortier'nin kızına böylesine hırsla saldırmasının nedeni nedir?

Bir an düşündükten sonra sanatçı, yargıya vardı.

— Kendimi yenilmiş saymam boşuna... Artık kuşku duyacağım şey kalmadığını söylerken bile, içimdeki kuşkuyu söküp atamıyorum. Ne olacağını göreceğiz elbet. Biraz sabretmek gerek!

Raslantı, ressamı, Ovide Soliveau'nun bir ay önce, Baron Arnold Reiss uydurma adiyle kaldığı otele getirmişti.

Şimdi, Ovide'e dönelim. Öğleden sonra, kiralık kaatil, o sabah Jeanne Fortier'nin peşinden izlediği yolu bir daha dolaştı.

Gît-Le-Coeur Sokağı, beklenmedik bir kaza yüzünden kapanmıştı. Bir su borusu patladığı için belediyenin sular idaresi, bütün boruların onarımına girişmişti. Bu amaçla yol boyunca derin bir çukur kazılmıştı. Yalnız kaldırımlar serbesti. Ovide, sabahki izleyişi sırasında, Jeanne Fortier'nin, Gît-Le-Coeur sokağında, tekerlekli sepetini sağ kaldırımdan yürüterek ekmek dağıttığına dikkat etmişti. Öğleden sonraki gezisinde, Ovide sol kaldırımı izledi.

Sokağın ortalarına doğru durdu. Karşı yandaki evlerden birinin ön duvarına asılı, değişken bir iskelenin üstünde çalışmakta olan boyacının şarkısını dinledi. Boyacı, iki arkadaşıyla birlikte binanın yüzüne beyaz badana vurmaktaydı. İkinci kat yüksekliğindeydi. Yukardan aşağıya evin bütün daireleri boştu; açık pencerelerden içeride işçilerin çalıştıkları fark ediliyordu. O anda, Dijon'lunun değişik yüzü, son derece hoşnut bir hal aldı.

Okuyucularımız, onarım sırasında, evlerin yanlarına halat ve makaralarla asılan bu gibi iskeleleri çok kere görmüşlerdir. Bu iskelelerde işçiler rahatça hareket edebilmekte, iskeleyi, istedikleri yere indirip kaldırabilmektedir. Bir caninin ya da becerıksizin eli halatları çözdüğü anda iskele gümbürdeyerek yıkılmaktadır.

Estesi sabah Soliveau, bir gün önceki gibi, erkenden kalktı. Aceleyle giyinerek, Saint-André-des-Arts Sokağı ile Gît-Le-Coeur Sokağının birleştiği yol ağzına gitti. Birazdan Lison Ana görüldü. Ovide, saatine baktı. Altıyı on geçiyordu. Kiralık kaatil Gît-Le-Coeur Sokağına girdi. Onarım görmekte olan evin karşısında dolaşmağa başladı. Çok geçmeden, Jeanne, bir gün önceki gibi, sokağın sağ kaldırımında göründü Birçok evin önünde durduktan sonra, en sonra ağır-ağır iskelenin altından geçti. Kiralık kaatil yeniden saatine baktı; altı buçuktu.

— Çok güzel, diye mırıldandı. Aramakla bulunmaz bir fırsat bu! Boyacılar saat yedide işbaşı yapıyorlar.

Ovide evine döndü. Tam öğle zamanı yine Gît-Le-Coeur Sokağına gitti. Onarılmakta olan evin önüne geldiği sırada boyacılar ve işçiler öğle yemeğine gidiyorlardı. Ovide, bir saat vakti olduğundan emin, cebinden bir not defteri çıkardı, sağ eline bir kalem aldı ve birtakım notları inceliyormuşcasına bir tavır takınarak korkusuzca eve girdi. Kapıcı kadın, onu görünce odasından çıktı.

— Yanılmış olacaksınız efendim, dedi. Evde kimsecikler yok.

— Biliyorum! Yapılan işi gözden geçirmeye geldim.

— Mimarın adamı mısınız yoksa?

— Kalfası ve tahkik memuruyum bayan.

— Öyleyse, özür dilerim efendim, buyurun...

Ve Ovide merdivenleri çıkmağa başladı. Doğruca iskelenin asılı olduğu kata çıktı. Palamarların sağlamlığından kuşku duymak olanaksızdı. Yalnız makaralar üstünde kayan çekme ipleri pek sağlam bağlanamamıştı. Ovide gülümsedi.

Bu incelemeden sonra, apartımanı gözden geçirdi. Dördüncü kattaki odaların birinde, kapalı yapıştırılmış, döşemesi silinmişti İşçilerin yapacağı bir iş kalmamıştı orada. Bu değişik ayrıntılar karşısında Ovide'in dudaklarında yine iblisçe bir gülümseme belirdi.

— Yarın sabah tamamdır, diye düşünüyordu; evine dönerken...

Evine dönünce, bir paketin içinden bir takım boyacı elbisesi çıkararak gülünç bir şekilde giyindi. Akşam üstü saat beşe doğru Gît-Le-Coeur Sokağının yolunu tuttu. Tam saat yedide, iskele boşaldı ve işçiler binayı terkettiler. Ovide, sokağı hızla geçti, eve girdi ve kapıcı kadına farkettirmeden, dördüncü kata çıktı. Soliveau, o sabah dikkatini çeken odaya girerek yüklüğün bir köşesine büzüldü :

— Buradan emin yer olamaz! Bu sıkıntılı geceyi kolayca atlatırım burada diye düşünüyordu...

Etienne Castel, Dijon'dan Joigny'ye gelerek geceyi Ovide'-

in bir ay önce kaldığı otelde geçirmişti. Ertesi gün sanatçı Joigny Belediye Başkanının evine gitti.

— Sizi rahatsız ediyorum efendim, dedi. Joigny Belediyesinden şu belgeyi almaya gelenin kim olduğunu öğrenmek istiyorum. Bu benim için son derece önemli...

Sanatçı, Lucie Fortier'nin «Kimsesiz Çocuklar Yurdu»na teslim edilişine ait tutanağı cüzdanından çıkarmış, belediye başkanına uzatmıştı.

— Bu tutanak nereden elinize geçti efendim? Belediyeden asla çıkmaması gereken resmi bir belgedir bu...

— Bunu, biri emanet etti bana! Alçakça bir amaçla kullanılmıştır. Belediyenizden bunu kimin istediğini, böylesine önemli bir belgenin kime teslim edildiğini öğrenmek istiyorum.

— Lütfen benimle geliniz. Bu işte bir dolap mı dönmüştür, yoksa beceriksizce bir hata mı işlenmiştir? Derhal anlamak istiyorum.

Başkan, Etienne Castel ile birlikte belediyeye gelerek kâtibin odasına girdi.

— Arşivden 1862 yılına ait kütüğü çıkarınız.

Memur, başkanın sesinden ve tutumundan, çok ciddi bir meselenin söz konusu olduğunu anlıyarak hızla çıktı. Üç dakika sonra döndü.

— Buyurun başkanım dedi,.

— 1862 yılının ikinci sayfasını açınız.

Kâtip eli titriyerek ince cildin yapraklarını çevirdi.

— Bu sayfada ilişik olması gereken tutanak nerede?

— Bilmiyorum efendim, diye kekeledi kâtip.

Belediye Başkanı, saniyeden saniyeye artan bir öfkeyle bağırdı :

— Bilmiyorum ne demek? Resmi bir belge ortadan kayboluyor, sizin bundan haberiniz olmuyor!

Başkan, tutanağı, şaşkınlıktan donakalan kâtibin önüne sürdü :

— Öyleyse, görün belgeyi, işte diye ekledi. Sureti alınacağı yerde belgenin aslı verilmiş! Raoul Duchemin'in halefini

çağırın. Belediyede işe başlıyalı on beş gün oldu; belki, bilmiyerek o işlemiştir bu hatayı.

Etienne söze karıştı :

— Belge buradan çıkalı on beş günden fazla olmuş; aşağı yukarı bir ay önce teslim edilmiş...

— O sıralarda Duchemin henüz görevinden alınmamıştı, dedi kâtip; ve borçlarını da tam o günlerde ödemişti. Parayı nasıl elde ettiği bir türlü öğrenilememişti. Bir yabancıyla otelde buluştuktan sonra, birdenbire zengin oluvermişti.

— Bu yabancının adını biliyor musunuz?

— Otelde kendini Baron Reiss diye tanıtmış.

— Belediye kapıcını çağırın.

Biraz sonra, kapıcı merakla içeri girdi :

— Sizin iyi bir belleğiniz vardır Binet, dedi başkan. Şimdi belleğinizi deneyeceğim. Arşiv odasının anahtarı sizde mi duruyor?

— Evet başkanım..

— Duchemin'in işinden ayrılmadan birkaç gün önce, sizden arşivin anahtarını isteyip istemediğini hatırlıyor musunuz?

— Çok iyi hatırlıyorum efendim. Bundan bir ay kadar önce istemişti.

— Anahtar onda epey kaldı mı?

— Aşağı-yukarı yarım saat kadar...

— Duchemin dediğiniz adam kimdi efendim, dedi Castel?

— Son derece zeki, ama görevini titizlikle yapmayan bir memurumuzdu. Aleyhinde çıkan bazı ağır söylentiler karşısında onu belediyeden uzaklaştırmak zorunda kaldım. On iki gün kadar önce trenle Paris'e hareket etti. Buradan ayrılışı kendisine uğur getirmedi. «Melun» yakınındaki «Bois-le-Roi» istasyonunda kazaya uğrayan trendeymiş; kaza kurbanları arasında adını okudum.

— Öldü demek, diye haykırdı Castel!

— Ağır şekilde yaralandığını söylüyorlardı, diye yanıtladı kâtip.

— Görüyorsunuz ya efendim, sizi bu konuda daha fazla aydınlatmak elimde değil. Ama söyler misiniz lütfen, Duchemin'in arşivden çaldığı bu belge nerede kullanıldı?

— Birinin onuruna leke düşürmekte.

— Buna hiç şaşmıyorum. Her şeyi açıkça anlıyorum şimdi. Demek ki, Duchemin'in elde ettiği para, hırsızlığının karşılığıymış. Onu kovmakta haklıymışım. Bu işte içimin rahat etmesini isterim. Bu belgeyi alıkoyacağım, buna karşılık size bir örneğini çıkartıp onaylıyacağım.

Yarım saat sonra Etienne, tutanağın, gerektiği gibi onaylanmış bir örneğini cüzdanına yerleştirerek belediyeden çıkıyordu. Aynı akşam Paris trenine biniyor ve saat altı buçukta Bois-le-Roi'ya varıyordu. Orada, istasyon şefinden Duchemin'in iyileşmiş olduğunu, beş bin frank aldığını ve henüz «Avcılar Uğrağı» otelinden ayrılmamış olması gerektiğini öğreniyordu.

Etienne Castel, istasyon şefine teşekkür ederek tarif edilen yere doğru hızla yöneldi. Bir hizmetçi kadın koşup sanatçıyı karşıladı. Daha önce tanıdığımız Madeleine idi bu kadın.

— Emriniz efendim? diye sordu.

— Bir fincan sütlü kahve rica ediyorum. Bir de, sizden bir şey öğrenmek istiyecektim. Tren kazasında yaralanan Bay Duchemin burada mı?

— Buradaydı efendim. Dün akşam Paris'e gitti.

— Paris'teki adresini biliyor musunuz?

— Hayır efendim. Ne var ki, bir pazar günü Bayan Amanda ile buraya gelecekler galiba.

— Bayan Amanda dediğiniz de kim?

— Çok güzel bir kadın, efendim. Bay Duchemin'in yaralandığını öğrenince onu görmeye geldi. Bay Duchemin'in çok yakın dostu galiba. Az ötede bir villa kiraladı: «Dutlu Villa» dedikleri... Bu genç kız, orada yaşlıca bir bayla on iki gün kadar kaldı. Çok iyi bir adamcağız. Kızın koruyucusu olduğunu sanıyorum. Adı Baron Reiss.

Etienne'in yüreği oynadı.

— Baron Reiss mi diye haykırdı? Kulaklarına inanamıyordu. Ve, tabii, bu adam Bay Duchemin'i tanıyordu?

— Ooo! Hiç sanmıyorum efendim! Bayan Amanda, Bay Duchemin'i görmeye gelmek için Baron'un buradan ayrılmasını bekledi.

— Bay Reiss'ın adresini biliyor musunuz?

— Hayır efendim. Haa, bakın, patron geliyor. Bu konuda sizi daha iyi aydınlatabilir, dedi hizmetçi kadın.

— Ne var efendim? diye sordu hancı kadın.

— Bay Reiss'ın yakınıyım, diye yanıtladı Etienne. Hizmetçiniz, rastgele onu andı da, adresini sordum. Şu anda Paris'teyse, gidip elini sıkmak benim için gerçekten mutluluk olacak.

Otelci kadın dolaptan bir defter çıkardı:

— Bay Baron Reiss, Paris'te, Vintimille Sokağında, 19 numarada oturuyor efendim.

Sanatçı adresi yineliyerek not defterine yazdı. Artık Paris'e dönmeye acele ediyordu. Trenden iner inmez Vintimille Sokağına gitti. 19 numaralı evde Baron Reiss adında birini tanıyan yoktu. 17 numara ile 21 numaraya sordu. Bu evlerde de böyle birini tanıyan tek kişi çıkmadı.

— Pek hoş bir gezinti, diye mırıldandı evine dönerken. Başarısız dönüşümle övünebilirim.

Ovide Soliveau'nun, Gît-Le-Coeur Sokağındaki evin kapısından içeriye gizlice süzüldüğünü görmüştük. Gece karanlığının yerini soluk ve kül rengi bir aydınlık alır almaz, Ovide bir pencereye yaklaşarak karşıki evlere göz gezdirdi. Hepsinin pancurları kapalıydı.

İskelenin makaraları üstünde gidip gelebilen ipler, sadece pencerelerin demir çubuklarına bağlanmıştı. Bu duruma göre iplerin aynı anda çözülmesi gerekiyordu. Böylece iskele düz olarak kaldırıma kapaklanacaktı. Ne var ki, iskeleyi tutan iki ipin uçları bir araya getirilmeliydi. Bu şekilde, ipler aynı anda kolayca kesilebilir, iskelenin doğrudan doğruya ve yıldırım hızıyla düşmesi sağlanabilirdi. Ovide ipleri bir araya getirdi.

Sonra cebinden bir bıçak çıkarıp açtı.

Bıçak elinde, yarı-kapalı pancurların arasından eğilerek sokağın üst başına bir göz attı. Ekmekçi kadının o dakikalarda görünmesi gerekiyordu.

— İşte geliyor, dedi Ovide. Bu işi mutlaka başarmalıyım...

Ve, gözlerini Jeanne'a dikerek, onun ağır adımlarını izlemeye başladı. Tek-tük gelip geçenler oluyordu.

— Vay canına, diye düşündü Soliveau. Onunla birlikte, iskelenin altında başkaları da kalabilir... Adam sende! Yazık olacak, ama ne yapalım, kurunun yanında yaş da yanar! Sonuç olarak bu bir kazadan başka bir şey değil...

Jeanne ilerliyordu. Ovide'in bulunduğu binaya on adım kala durdu ve bir iki dakika gözden kayboldu. Sonra yine görünerek tekerlekli sepetini itmeye koyuldu. Onbeş yaşlarında bir çocuk, Paris'in gerçek sokak çocuklarından birisi, hafif ıslık çalarak Jeanne'ın önünden yürüyordu. Ovide, çocuğu görünce öfkeyle elini salladı.

Çocuk ve ekmekçi kadın, iskelenin bir adım ötesindeydiler şimdi. Ovide elini uzattı ve bir bıçak darbesiyle, iki ipin birleştiği yeri kesti. O sırada korkunç bir gürültü duyuldu. İçler acısı bir çığlığın arkasından dehşet verici bir çatırtı. Ovide, yerinden fırlıyarak bir çığ gibi merdivenlerden indi.

İskele, kaldırıma kapaklanarak Jeanne'ın önünde yürüyen talihsiz çocuğu ezmişti. Jeanne, biraz geride, baygın bir halde yere serilmişti. Yüzü kanlar içindeydi, ama ölmemişti. Önünde sürmekte olduğu ekmek arabası Jeanne'ı kurtarmıştı. İskele arabanın üstüne düşünce arada bir boşluk kalmıştı. Böylece iskelenin sadece bir ucu can kaybına neden olmuştu. Jeanne, halatların vızıltısını duyar duymaz başını kaldırmış ve tehlikeyi farkedince kendini sırt üstü yere atmıştı.

Alnının yaralanmasına bir tahta parçası neden olmuştu.

Sabahın per erken saatine karşın, çok geçmeden, olay yeri çevreden koşuşanlarla doldu. Ovide, kalabalığa bir sürüngen gibi ustaca sokuldu, sonra hızla oradan uzaklaştı.

Polis memurları koşup geldiler. Bir memur, komisere haber vermeye koştu. Jeanne, yarası hafif olduğu için, çok geçmeden kendine geldi. Komiserin sorularına karşılık olarak, hiçbir şey bilmediğini, kurtuluşunu bir mucize saymak gerek-

tiğini söyledi. Jeanne ölümün eşiğinden dönmüştü, ama sulkasta uğradığını aklının kenarından bile geçirmiyordu. Zavallı kadın, alnı sargılı ve hemen-hemen içi yatışmış bir hâlde, başka bir el arabası alarak, kısa bir süre aksamış olan işini sürdürdü.

VIII

Etienne Castel, dönüşte Georges Darier'ye uğradı.

— Vay! Sevgili vasim! diye haykırdı Georges! En sonra size kavuşabildim! Adamakıllı kaygılanmaya başlamıştım!

— Bazı işler dolayısıyle yolculuğa çıkmıştım. Ama, görüyorsun ya, ne yapacağımı şaşırmış bir halde dönüyorum. Bütün bu çırpınmalarım kendim için değil, başkaları için... Lucien Labroue, Jeanne Fortier, Lucie Fortier ve Paul Harmant söz konusu...

— İşin içinde Jeanne Fortier de var desenize, dedi Georges şaşkınlıkla. Sizi, özellikle ondan sözetmek için, her gün aradım.

— Onun hakkında bir şey mi öğrendin yoksa?

— Jeanne Fortier'nin kendisini gördüm...

— Yok canım! Nerede? diye haykırdı sanatçı.

Georges, ekmekçi kadının gelişini ve Paul Harmant'ın onu nasıl tanıdığını vasisine anlattı.

— Jeanne Fortier, Paul Harmant'ı tanıdı mı?

— Tanıması olanaksızdı. Harmant'ı ilk kez görüyordu...

Sanatçı, ellerini alnına götürdü :

— Anlaşıldı, diye mırıldandı. İçimdeki kuşku beni yanıltıyormuş meğer.

— Paul Harmant'dan mı kuşkulanıyorsunuz? Ne düşünüyordunuz peki?

— Paul Harmant'ın, Jules Labroue'nun kaatili Jacques Garaud olduğunu... İşte o kadar!

— Peki, bunu aklınıza getiren nedir?

— Hem her şey, hem de hiçbir şey diye yanıtladı Etienne Castel. Sanayici Paul Harmant'ın kişiliği bir esrar perdesiyle

örtülü gibi görünüyordu bana. New-York'a gidişi. Evlenmesi, Jules Labroue'nun tüm umutlarını bağladığı planlara her bakımdan benzeyen birtakım buluşlar sayesinde çarçabuk servet sahibi oluşu. Yaşamındaki bazı ayrıntılar. Aynı zamanda, zavallı Lucie'ye karşı aldığı bu pek gaddarca tutum. Kızını Lucien Labroue ile evlendirmekte ayak diremesi. Lucie'nin adını lekeliyen ve onunla Lucien'in arasında derin bir uçurum açan o uğursuz belgenin ortaya çıkışı... Bütün bunlar, Paul Harmant'ın alçağın biri olduğunu ortaya koyan kanıtlar gibi görünüyordu bana. Ne yazık ki, artık her şey altüst oldu. Tüm kanıtlarım boş birtakım hayallerden ibaretmiş meğer...

— Peki ama, dedi Georges Darier; Harmant, Lucie'ye karşı kullandığı resmî belgeyi kimden elde etmiş?

— Doğrusu, karanlık bir noktaya dokundun oğlum.

Etienne, Joing'de ve Bois-le-Roi'da yaptığı görüşmeleri anlattı.

— İyi ama, karanlık noktaları aydınlatmak için çırpınmanızın ve bu derece üzülmenizin nedeni nedir Allahaşkına? Aslında sizinle hiç ilgisi olmayan bir öykü bu...

Etienne Castel, genç avukata tuhaf tuhaf baktı, ama sorusuna karşılık vermedi. Bir an sustuktan sonra yine söze başladı:

— Bunu bırakalım artık, dedi. Bir ipucu bulduğumu sanıyordum; aldanmışım! Her şey bitti artık.

— Giriştiğiniz işten vazgeçiyor musunuz yoksa?

— Evet, öyle yapmak gerekiyor.

Böyle söylemekle Etienne gerçeği saklıyordu; ne var ki, tasarladıklarını Georges'a açıklamamakta haklıydı.

Şimdi, Raoul Duchemin'e dönelim. Duchemin, adamakıllı iyileşip beş bin franklık zarar ödentisini aldıktan sonra Paris'e, Dames Sokağına gelmişti. Bayan Augustine'in provacısı onu sabırsızlıkla bekliyordu.

Genç kızla delikanlı, düzme Baron Reiss'tan, yani Ovide Soliveau'dan öç alınağa kararlıydılar. Bois-le-Roi'da tasarladıklarını ne Duchemin unutmuştu, ne de genç kız...

Duchemin'in Paris'e geldiği akşam, Amanda merak içinde, ona hemen şunu sordu :

— Ortak düşmanımıza karşı harekete geçmeye hazır mısın?

Raoul hemen yanıtını yapıştırdı :

— Evet!

— Öyleyse, her şey yoluna girecek. Ovide Soliveau'nun Mary Harmant'ın babasıyla ilişkisi olduğundan eminim. Senin kendisine verdiğin belgeyi, Ovide, sanayiciye götürüp teslim ettiğine göre, bundan şüphe edilemez. Bu duruma göre, Courbevoie'da, fabrika çevresinde ya da, Paris'te Murillo sokağındaki konağın yakınında pusuya yatmak gerekiyor. Bu gün değilse yarın, yarın değilse öbür gün, ergeç Soliveau suç ortağı ile görüşmeye gidecek. Uyanık olmak ve fırsatı kaçırmamak gerekir. Sabahtan akşama kadar gözetleyeceksin. Soliveau'nun fabrikadan ya da konaktan çıktığını görür görmez peşine düşeceksin. Bunu ben yapamadım, sen yapacaksın. Paul Harmant'ın Ovide Soliveau ile fabrikada, ya da konakta görüşmekten kaçındığını düşünelim. Olur ya; öyle olunca Soliveau'nun evinde buluşuyorlar demektir. Öyleyse, milyonerin de peşini bırakmıyacaksın; neler yaptığını, nerelere gittiğini öğreneceksin...

— Yarından başlıyarak söylediklerini yerine getireceğim.

Ertesi gün, Raoul Duchemin'in ilk yaptığı iş, favorileriyle bıyıklarını kestirmek oldu. Eğer Soliveau ile yüz yüze gelirse, ilk bakışta tanınmamalıydı. Bu iş bittikten sonra Duchemin, bir araba kiralıyarak Courbevoie'ya gitti. Fabrikanın önyüzüyle iki kapısına göz gezdirdi.

— Hiç kimse, gözümden kaçarak içeriye giremez, dedi kendi kendine. Yeter ki, dikkatle gözetliyeyim. Ne var ki, görünüşe bakılırsa, uzun zaman burada dikilmek gerekecek...

Gerçekten, Raoul Duchemin, bütün gün bekledikten sonra, Ovide'i göremeden, Dames Sokağına döndü. Soliveau, ertesi gün, Jeanne Fortier'yi iskele altında ezmeye kalkışacaktı.

Bu olaylar sırasında, öyküdeki kahramanların her biri kendi yolunu izliyordu.

Sahte Paul Harmant'ın yüreği güvenle doluydu. Bayan Mary ile Lucien Labroue'nun nikâh töreni için belirtilen gün değişmemişti. Mary'nin yüzü gülüyordu. Genç kız, sözleşmelerin imzalanacağı günün akşamı için parlak bir şenlik düzenlemeyi tasarlıyordu. Mutluluğuna çok kimsenin tanık olmasını istiyor, buna çok önem veriyordu.

Lucien, fabrikadaki işlerden başını kaşımaya vakti olmadığı için, Etienne Castel ile Georges Darier'yi görmeye gidememişti. Ressamın yüklediği görevi üzülerek ve kendini zorlayarak yerine getirmeyi sürdürüyordu.

Etienne'e gelince; şimdi onun en büyük isteği, Raoul Duchemin ile Bayan Amanda'nın izini bulmaktı. «Avcılar Uğrağı»ndaki hizmetçi kadının verdiği bilgiyi yabana atmıyordu. Her pazar Bois-le-Roi'ya gitmeyi kafasına koymuştu.

Jeanne'ın ezilme tehlikesi atlattığı günün akşamı, Paul Harmant, her günkü saatte fabrikadan çıkmamıştı. Duchemin, güçlükle sabrederek kol gezmeği sürdürüyordu. Ansızın, bir araba gelip fabrikanın kapısı önünde durdu. İçinden bir adam indi. Raoul, bu gecikmiş ziyaretçinin yüzünü seçebilmek için birkaç adım ilerledi. Onu görünce, şaşkınlıkla haykırmaktan kendini zor aldı. Ovide Soliveau idi bu; yani düzme Baron Reiss.

Ziyaretçi, gerçekten Ovide Soliveau'ydu. Okuyucularımızın bildiği olayı, Paul Harmant'a anlatmaya geliyordu. Paul Harmant, suç ortağının işlediği cinayeti anlatışı karşısında dehşetten ürperdi.

— Jeanne'ın gerçekten öldüğünden emin misin bari?

— Tepesine beş yüz-altı yüz kilo ağırlığında bir iskele düşmüş olan insan ölmez olur mu? Bunun üzerinde durmıyalım artık; gelelim asıl soruna...

— Hangi soruna?

— O da sorulur mu? Aramızdaki soruna tabii, benim sorunuma. Ha sen, ha ben, öyle değil mi? Sana karşı gerçek bir dost gibi davrandım, ama bu sabah yaptığım işten sonra, masraf üzerinde durmamız gerekiyor. İşin bitti artık!

— Neden korkuyorsun kuzum?

— Sorun ortada dostum! Paris'ten ayrılmak istiyorum. Burada kalamam artık!

— Nereye gideceksin?

— Buenos-Aires'e gitmeyi düşünüyorum.

— Öyleyse, sana burada verdiğim aylığı oraya göndermeye devam edeceğim.

— Onu geç bir kalem! Bir kez, verdiğin aylık dişe dokunur bir gelir sayılmaz! Kaldı ki, ben buradan gittikten sonra kim öle, kim kala! Yarın öbür gün, sen göçüp gidersen, ben parayı kimden alırım?

— Eline toplu para gerçerse, birkaç ayda, belki de birkaç günde har vurup-harman savurursun...

— Gene de aylık kazanca sermayeyi yeğlerim.

— Ne kadar istiyorsun?

— Beş yüz bin frank.

— Pekâlâ!

— Çok cömert adamsın. Bu duruma göre, önümüzdeki cumartesi saat sekizde Havr'dan vapura binerim. Perşembe günü buluşur, birlikte yemek yeriz; parayı da o gün verirsin.

— Anlaştık! Perşembe günü beni buradan alırsın.

İki cani fabrikadan çıktı. Ovide, on adım kadar öteden geçmekte olan bir fayton gördü. Seslenip durdurdu. Suç ortağı ile birlikte arabaya yaklaştı :

— «Palais-Royal'e çek!» emrini verdi.

Olup-bitenleri arabasından gözetlemekte olan Duchemin, Ovide'in faytona yaklaştığını görünce dikkat kesildi. Sonra arabasının camını bir-iki kez hafifçe tıklattı. Bu işareti bekleyen arabacı atını hızla sürdü. O sırada, Ovide, durdurduğu arabaya binmekteydi. Duchemin'in bulunduğu arabanın gürültüsü üzerine dönüp baktı; ama içinden en ufak bir kuşku geçmedi.

Bununla birlikte, arabası elli metre kadar yol alınca, Ovide başını çevirip yine baktı.

Ansızın içine kurt düştü. Yabancı araba bir türlü gözden kaybolmuyordu. Ovide Soliveau, arabanın kırmızı fenerlerine dikkatle bakarak kaşlarını çattı. Ve kendisiyle arabacının yeri arasındaki camı indirdi :

— Caddeyi terkedin, dedi. Sola saparak Ternes'e sürün.

— Neden yol değiştiriyorsun? diye sordu sanayici.

— Birazdan anlatırım.

Arabacı, Ovide'in emrine uyarak yan sokaklardan birine saptı ve Ternes'e doğru sürdü. Ovide arabanın arka penceresinden dışarıya gene bir göz attı. Kırmızı fenerli fayton yirmi adım arkadaydı hep. Arayı hiç açmıyordu.

Soliveau dişlerini gıcırdatarak söylendi :

— Vay namussuz! dedi.

— Ne var, ne oluyorsun kuzum? diye mırıldandı Paul Harmant.

— Ne olacak, izleniyoruz! Anladın mı şimdi?

Milyoner mosmor kesildi.

— Ooo! Telâş etme! Seninle ilgisi yok bunun. Yalnız benim peşimdeler. Peşime düşenin kim olduğunu da biliyorum; bir kadın..

— O da nesi?

— Söylemek istediğim şu : Amanda Régamy adındaki kadına söz verdiğim halde, Bois-le-Roi'ya bir daha dönmedim. Bunun üzerine o da, nerede oturduğumu, Baron Reiss dedikleri adamın kim olduğunu öğrenmeyi koydu aklına anlaşılan. Değişik bir yol izliyerek onu yanıltırız; eğlenceli bir oyun olur..

Soliveau, konuşurken suç ortağının kılığına büyük bir dikkatle göz gezdirmişti.

— Bir değiş yapalım, dedi Soliveau milyonere. Bana şapkanla pardesünü ver, sen de benimkileri giy.

Bu iş bittikten sonra, Dijon'lu, yeniden ön pencereyi indirerek arabacıya seslendi :

— Doğruca Opéra meydanına çekin. Grand Hotel'in karşısındaki kahvenin önünde duracaksınız. Ovide, Paul Harmant'a hitap ederek devam etti : Orada sen arabadan ineceksin. Amanda seni ben sanacak, eminim, hele yakından göremezse... Böylece, kılığına aldanarak senin peşine düşecek. O sırada ben de gider, Brebant'da akşam yemeğimizi hazırlatırım.

— Peki ama, arabadan inince ne yapacağım?

— Kahveye girer, ışık altında otururbut. Öyle ki, kadın, yüzünü iyice görsün ve yanıldığını anlasın. Sonra, Amanda'nın arabası geri dönünce, gelir beni bulursun.

— Tamam!

Çeyrek saat sonra, iki fayton Opéra meydanına girmişti. Orada, Ovide'in düşündüğü biçimde hareket edildi. Duchemin daha önce izlediği adamın üstüne-başına dikkat etmişti. Paul Harmant'ın, sırtında koyu renkte bir palto, başında küçük yuvarlak bir şapka ile arabadan indiğini görünce, onu gerçekten Baron Reiss sandı. Bunun üzerine arabacısına seslendi :

— Burada kal. Öteki gidebilir. Şu inen adam ilgilendiriyor beni.

Ovide'in faytonu hızla yola koyulmuştu bile. Paul Harmant, kahveye girerek lamba karpuzlarının altındaki masalardan birine yerleşti. Yüzü Opéra meydanına ve dolayısiyle Raoul Duchemin'e dönüktü şimdi. Raoul, öfkeyle haykırmaktan kendini alamadı. Sonra, kendi kendine söylendi:

— Ahmakcasına, heriflerin oyununa geldim, diye mırıldandı.

Birkaç saniye acı acı düşündü. Sonra, arabacıya, Dames Sokağına çekmesini emretti. Amanda sabırsızlıkla bekliyordu. Raoul, karşılaştığı aksiliği olduğu gibi anlattı. Ortağının tam bir başarısızlıkla dönmüş olmasına karşın, genç kadın, kahkaha atmaktan kendini alamadı.

Duchemin buna sinirlendi.

— Yarın sabahtan başlıyarak yine gözetleyeceğim, dedi.

— Boşuna beklemiş olursun. Yarın pazar; bulaşacaklarını hiç sanmam. Bois-le-Roi'ya gitsek nasıl olur?

— Çok güzel bir fikir. Ama görüyorsun ya, o alçak adamın adresini öğrenmeden nereye gitsek içim rahat etmeyecek.

Paul Harmant, Brébant Lokantasının küçük bir odasında suç ortağı ile yeniden buluştu. Gece yarısına doğru biribirlerinden ayrılarak evlerine döndüler.

Ertesi gün, Ovide gazetelere göz gezdirerek, bir önceki gün, Gît-le-Coeur Sokağında meydana gelen «kaza»nın öyküsünü okudu.

Gazete, kimliği saptanamayan bir çocuktan başka, bir de ekmekçi kadının büsbütün ezildiğini yazıyordu. Ovide gülümsedi:

— Hala oğlu, bu kez görevimi hakkıyla yerine getirdiğimi görecek, dedi içinden. Artık uykusunun kaçması için hiçbir neden kalmadığına kesin olarak inanacak. Rahat uyuyacak!

IX

Raoul Duchemin ile Amanda, pazar sabahı, erkenden Bois-le-Roi'ya hareket ettiler. Etienne Castel de aynı trendeydi. Castel, Bois-le-Roi istasyonunda indi ve, «Avcılar Uğrağı» hanına doğru, ağır ağır yola koyuldu.

Acelesi yoktu. Seine ırmağının kenar yamacından beriye doğru, Bois-le-Roi dolayları gönül çekiciydi. Amanda ile Raoul doğrudan otele inerlerken, ressam, kısa bir gezintiye çıktı.

Yarım saat sonra, gençler, birinci katta küçük bir odaya yerleşmişlerdi. Sofra hazırdı. Madeleine, gençlere hizmet ediyordu. Tam o sırada, Etienne Castel büyük salona giriyordu. Hancı kadın kendisini tanıdı. Onu karşılamak üzere, gülerek yanına geldi.

— Buyurun efendim, otelimiz hoşunuza gitti galiba?

— Evet efendim! Yemek yemeğe geldim.

— Derhal, sizi hoşnut etmek için elimden geleni yapacağım. Baron Reiss'la görüşmek istiyordunuz. Görüşebildiniz mi bari?

— Elbette! Adresini verdiğiniz için teşekkür ederim. Ya siz efendim, Bois-le-Roi'dan ayrıldığından beri, Raoul Duchemin hakkında bir şeyler duyabildiniz mi?

Hancı kadın, Etienne'e dikkatle baktı:

— Bay Duchemin'i tanıyor musunuz? diye haykırdı.

— Hayır efendim; fakat birçok nedenler dolayısiyle onu görmek istiyorum. Hizmetçiniz, Duchemin'in bir hafta tatilini burada geçirmeğe gelmesi olasılığından sözetmişti. Onunla rasgele karşılaşabileceğimi umarak geldim.

— Öyleyse efendim, şansınız varmış. Bay Duchemin şu anda dostlarından bir hanımla yemek yiyorlar.

— Bayan Amanda olacak?

— Tamam efendim! Pek hoş bir kız!

Etienne Castel'in dudaklarında sevinçli bir gülümseme belirdi. Hancı kadın devam etti :

— İsterseniz Bay Duchemin'e, bir bayın kendisiyle görüşmeyi çok arzu ettiğini haber vereyim efendim?

— Biraz bekleyelim. Gençleri yemekte rahatsız etmeyelim. Yemekten sonra kendilerine, beklediğimi lütfen bildirirsiniz. Ancak yemekten sonra...

Yarım saat sonra Madeleine haberi götürdü.

Gençler endişeyle bakıştılar. Amanda, hizmetçi kadının merakla kendilerine baktığını farkedince, korkusuzca kadere boyun eğmeye karar verdi.

— Bayın buraya kadar zahmet etmesini rica edin lütfen, dedi.

Hizmetçi kadın aşağıya indi.

Etienne Castel, kendisini gençlerin odasına getiren Madeleine'in önünde içeriye girdi. Selam verdi :

— Özür dilerim efendim, sizi tuhaf bir teklifsizlikle rahatsız ettim, ama Bay Duchemin'le mutlaka birkaç dakika konuşmam gerekiyor.

— Bayanın yanında konuşabilirsiniz; ondan sakladığım bir şey yok benim...

Ressam eğildi :

— İlkin, benim kim olduğumu öğrenmeniz gerekir. Adım Etienne Castel! Ressamım; Asass Sokağında oturuyorum. Sizi burada nasıl gelip bulduğumu merak etmişsinizdir. Joigny'ye gitmiştim. Tren kazasında yararlanmış olduğunuzu, Bois-le-Roi'da tedavi altına alındığınızı orada söylediler.

— Yaa, dedi Raoul! Joigny'de öğrendiniz demek...

— Evet efendim! Belediye kâtibinden...

Duchemin mosmor kesildi.

— Birazdan size, Joigny Belediyesine hangi nedenle gittiğimi anlatacağım. Belediyedeki görevinizden istifa etmek zorunda bırakılmışsınız. Doğru mu?

— Ne yazık ki, doğru efendim!

— Amacım, bir çocuğun «Kimsesiz Çocuklar Yurdu»na teslimine ait tutanağın kime verildiğini öğrenmekti.

Bu sözler karşısında Duchemin, saç diplerinin buz gibi bir terle ıslandığını hissetti.

— Belediye başkanına söz konusu belgeyi gösterdiğimde, adam donakaldı. Hemen soruşturma açtı ve sonuçta belgenin çalındığı anlaşıldı.

Duchemin kendini tutamıyarak haykırdı:

— Mahvoldum, desenize! Mahvoldum!

— Bana açık yürekle her şeyi söylerseniz sizi kurtarmaya çalışacağım. O tutanağı belediye arşivinden siz mi aldınız?

— Evet efendim! Ben aldım.

— Sattınız değil mi?

— Satmış sayılmam. Bir hizmetin karşılığı olarak verdim.

— Farketmez, çünkü hizmet dediğiniz şey bir para sorunu. Sizi baştan çıkaranın adı Baron Reiss miydi?

— Evet efendim.

— Bu adamı uzun zamandan beri tanıyor muydunuz?

— İlk kez görüyordum. İnanılacak gibi değil, ama doğru söylüyorum ve yemin ederim!

Duchemin, Arnold de Reiss'la Joigny'de nasıl tanıştığını, düzme baronun, belgeyi elde edebilmek için kendisine neler söylediğini inceden inceye anlattı. Etienne, delikanlının anlattıklarını büyük bir ilgiyle dinledi:

— Bu adam kesin birtakım bilgilerle gelmiş size, dedi sanatçı. Bu bilgileri nereden almıştı acaba? Bunu ilerde öğreneceğiz elbet Şimdi, ilk yapılacak iş, Baron Reiss'ı ele geçirmek olmalı.

Georges'un vasisi Bayan Amanda'ya dönerek:

— Siz bu adamın adresini bilmiyor musunuz efendim? diye ekledi.

— Nereden bilebilirim efendim? diye karşılık verdi provacı kız.

— Pekâlâ bilmeniz olası! Çünkü, kendisini çok yakından tanıyorsunuz. Onunla burada, başbaşa sekiz gün geçirmişsiniz.

Amanda, gözlerinin beyazına varıncaya dek kızardı.

— Bakın, dedi Etienne, her şeyi açıkça konuşmak gerekiyor. Ben bir dostum; ama düşmanınız kesilebilirim. Joigny Belediye Başkanı, Paris Cumhuriyet Savcısına yazdı. Sizi arıyacaklar Bay Duchemin; ve çok geçmeden bulacaklar. Sorguya çekecekler; ve sonunda, nasıl olsa istediğimizi öğreneceğiz. Ama şimdi her şeyi söylerseniz, hakkınızda kovuşturma açılmaması için bütün nüfuzumu kullanacağım ve emin olun, sözümü geçireceğim.

— Efendim, dedi Amanda, konuşmaktan kaçınmamız için hiçbir neden yok. Ne var ki, Baron Reiss'ın adresini ne Raoul biliyor ne, de ben. Bu adresi bulmak için, ikimiz de, her türlü özveriye hazırız. Ama Reiss, o denli kurnaz ve becerikli ki onu bir türlü yakalıyamıyoruz. Dün elimizden sayrılıp kaçtı.

— Onu siz de mi arıyordunuz? Ne amaçla?

— Gerek beni, gerekse bayanı lekeliyebliecek birtakım belgeleri elinden almak amacıyla, diye yanıtladı Raoul. Dün izine rastladım. Peşine düştüm, elimden kurtulamıyacağını sanıyordum. Ne yazık ki kaçırdım.

Ve Duchemin, olayı bildiğimiz şekilde anlattı.

— Demek, bu adam Paul Harmant'la görüşüyor?

— Evet efendim.

— Ve Joigny arşivinden çıkan belgeyi de Harmant için aldı, diye ekledi Amanda. Onun hesabına Lucie'yi öldürmek istediği apaçık!

Etienne şaşırmıştı :

— Lucie'yi öldürmek mi diye haykırdı? Ne diyorsunuz?

— Gerçeği söylüyorum.

— Kanıt gösterebilir misiniz?

— Siz ne söylüyorsunuz efendim? Elimde somut kanıtlar olsaydı, ondan öcümü almak için gözümü budaktan sakınmazdım. O alçak adam beni de öldürmek istedi. Cinayetinden kuşkulandığımı bildiği için... O, aslında Baron Reiss değildir, onun gerçek adı, Ovide Soliveau'dur.

— Ovide Soliveau! diye yineledi sanatçı. Yani Paul Harmant'ın dayısının oğlu. Daha doğrusu, kendini Paul Harmant

diye tanıtan adamın sahte hısımı. Çünkü sanayici, aslında, Jacques Garaud'dan başkası olamaz! Artık buna kesin şekilde inanıyorum! Ama bu iki adam arasındaki esrarlı ilişki nedir?

Bir an sustuktan sonra, Castel, Amanda'ya hitap etti :

— Bu adam hakkında bildiklerinizi anlatır mısınız? dedi.

— Bize yardım edeceğinize söz verirseniz, evet.

— Bana güveniniz! Çünkü birlikte hareket etmemiz, hepimizin yararına olacaktır...

— Öyleyse, size her şeyi anlatacağım.

Ve genç kadın, düzme Baron Reiss'la tanışmasından başlıyarak, gördüklerini, duyduklarını ve kuşkularını en ince ayrıntılarına varıncaya kadar, bir bir anlattı...

Amanda, sözünü bitirince Etienne :

— Haklısınız dedi, bu adam gerçekten Lucie'yi öldürmeye kalkışmış. Bana yardım edeceksiniz, değil mi, Bay Duchemin?

— Elbette efendim; bütün gücümle.

— Öyleyse, Paul Harmant'ı gözetlemeye devam edin. Ancak bu yoldan suç ortağı hakkında ip ucu elde edebiliriz. Ovide Soliveau'nun nerede oturduğunu öğrendikten sonra, ne yapacağımızı size söylerim.

Provacı kız, birdenbire atıldı :

— Peki siz Paul Harmant'ı tanımıyor musunuz?

— Tanımaz olur muyum? Birbirimize gidip geliyoruz...

— Öyleyse siz de bir şeyler yapamaz mısınız?

— Hayır, çünkü yersiz ve beceriksizce bir söz, ya da ihtiyatsızca bir davranış onu uyarabilir. Alçak adam tehlikede olduğunu anlarsa, mutlaka ortadan kaybolacaktır. Bay Duchemin'in dün peşlerine düşmesi, onları kuşkulandırmıştır bile. Bu durum karşısında son derece ihtiyatlı davranmalıyız. İşte kartım, adresim altta yazılı. Siz nerede oturuyorsunuz?

— Batignolles'de Dames Sokağı, 28 numarada.

— Yeni bir şey öğrenince hemen bana bildirirsiniz.

— Hiç merak etmeyin, Bay Duchemin! Verdiğim söze güvenin. Hakkınızda hiçbir kovuşturma açılmıyacak.

Ressam, istasyonun yolunu tuttu. Trene binerken kendi kendine mırıldanıyordu :

— Belki yanılıyorum ama, Jeanne Fortier'nin, yani Georges'un annesinin haklarını ve onurunu yakında geri alacağız gibime geliyor!..

Amanda ile Raoul ise, beklenmedik bir anda kendilerine pek etkili bir bağlaşık gönderdiği için Tanrıya şükrediyorlardı. Ertesi sabah Duchemin, Murillo Sokağındaki konağı gözetlemeye koyuldu. Onu, orada, sabırla görevini sürdürürken bırakıp Jeanne Fortier'ye dönelim.

Ekmekçi kadın, iki günlük bir dinlemeden sonra işinin başına dönmüştü.

Pazartesi günü, patronuna söz verdiği biçimde, sabahın beşinde Dauphine Sokağındaki fırında bulunuyordu. Alnı hâlâ sargılıydı. Her zamanki gibi «*Ekmekçiler Uğrağı*»na gitti.

Lison Ana, lokantaya girer girmez coşkun sevinç çığlıklariyle karşılandı. Jeanne'ın elini sıkmak için tüm ekmekçiler biribirleriyle yarış ediyorlardı.

Tourangeau ile Lyon'lu, Lison Ana onuruna bir ziyafet düzenlemeyi tasarladılar. Yüreklerden geldiğine kuşku olmayan bu sevgi gösterileri karşısında, Clermont cezaevi hükümlüsünün gözleri doldu. En sonra, el arabasını sürmek üzere lokantadan ayrıldı.

Lyon'lu ile Tourangeau, öğleden sonra işbaşı yapacaklarından arkadaşlarıyla lokantada kaldılar. Hatırlanacağı gibi, Jeanne'a Lebret fırınını tarif eden ve ona ekmek dağıtıcılığı görevini sağlayan Lyon'lu olmuştu.

— Söz mü? diye sordu Lyon'lu Tourangeau'ya...

— Söz, diye yanıtladı Tourangeau. Ben varım!.

— Neden sözediyorsunuz? diye haykırdı arkadaşları.

— Bakın, Lison Ana'nın onuruna bir ziyafet, yani küçük bir aile şenliği düzenlemek istiyoruz. Bu amaçla hepiniz altışar frank verebilir misiniz?

Hep bir ağızdan : «Elbette!» diye yanıt verildi.

— Güzel bir fikir oğlum, dedi lokantacı kadın. Ben de varım. Bir şişe şampanya ile katılacağım.

— Tamam, anlaştık dedi Lyon'lu. Bu iş için en uygun vakit, öğle vakti. O saatlerde hepimiz boşuz.

— Yalnız Lison Ana bir şey bilmemeli! Kendisini ancak ziyafet gününün sabahı çağırmalıyız..

— Ne günü olacak bu? diye sordu lokantacı kadın.

— Günü sonra kararlaştırırız.

Ovide Soliveau, büyük bir neşe içinde Fransa'dan ayrılmaya hazırlanıyordu. İşi başından aşmış bir halde Paris caddelerinde dolaşıyor, ama Amanda'dan kuşkulanıyordu. Onunla karşılaşabileceği semte uğramaktan kaçınıyordu.

Ovide Paris'e döndüğü günden beri müşterisi olduğu batakhanelerin birinde, Buenos-Aires'te uzun zaman kalmış olan birisiyle tanışmıştı. Tiércelet adındaki bu adam, Buenos-Aires'te bir de imalathane işletmişti. Tiércelet, Jacob Sokağında oturmaktaydı.

Bir gün öğlenden sonra Ovide, Tiércelet'nin evine gidip, Fransa'dan ayrılacağını bildirmeye karar verdi. Jacob Sokağına gitti Buenos-Aires'in eski sanayicisi evinde yoktu. Gece geç vakitlere kadar dönmeyeceği anlaşılıyordu.

Bu beklenmedik tersliğe Soliveau'nun biraz canı sıkıldı. Kesin bir randevu almak için mektup yazacağını bildirerek Tiércelet'nin evinden ayrıldı. Seine sokağına ağır ağır indi. Birkaç satır karalıyabileceği bir kahve arıyordu.

«EKMEKÇİLER UĞRAĞI» tabelası ilişti gözüne.

Tabelayı hemen tanıdı. Bununla birlikte içeriye bir göz atmak geldi içinden. Anlaşılması olanaksız ama su götürmez bir gerçek var: Her nedense caniler, cinayetlerini tasarladıkları ve işledikleri yerleri tekrar tekrar görmekten hoşlanırlar. Ovide, şarapçı dükkânına girdi.

— Bir mektup yazmak istiyorum, dedi şarapçıya. Odanız var mı?

— Evet efendim; şurada...

Lokantacı kadın büyük salondan camlı bir bölmeyle ayrılan küçük bir odayı gösterdi. Bölmede salona açılan bir vazistas vardı. Dijon'lu odaya girdi. Vazistas, vaktiyle beyaz olduğu anlaşılan muslin perdelerle yarı yarıya örtülüydü. Üst-

ten bakılınca büyük salonun içerisi görünüyordu. Bitişik salondaki müşterilerin sesleri o denli açık seçik duyuluyordu ki, Ovide, başını çevirip seslerin bu şekilde nereden girebileceğini araştırmaktan kendini alamadı. Yarıaçık bırakılan vazistas gözüne ilişti. İçinden «boş ver» diyerek, Tiércelet'ye göndereceği mektubu yazmaya koyuldu. Birdenbire Ovide'in kulağına şu sözler çalındı :

— Beni patron gönderdi. Lison Ana'nın, boyacı iskelesinin düşmesiyle uğradığı kazadan sağ-salim kurtuluşunu kutlamak amacıyla, arkadaşlar perşembe günü için bir ziyafet düzenlemiş Buna sizin de katılıp katılmayacağınızı soruyor patron.

Ovide'in masasına yıldırım düşseydi, onda bu sözler kadar korkunç bir etki bırakamazdı.

— Jeanne Fortier yaşıyor, diye kekeledi. Oysa onun, kanlar içinde, ezilmiş ve cansız bir halde yerde yattığını görmüştüm! Ölmemiş demek! Tıpkı kızı gibi, yaşıyor! İkisinde de başarısızlığa uğradım. Ahh! Beceriksiz!

Caninin soluğu kesildi. Hizmetçi kadının sesi yeniden dikkatini çekti.

— Hışşt diyordu hizmetçi, bu konuda ağzınızdan bir tek kelime kaçırmayın! Lison Ana geliyor.

Gerçekten Lison Ana, başka bir ekmekçi kadınla salona girmişti o anda. Ovide, perdenin bir köşesini hafifçe kaldırdı.

— Vay canına! Doğru, ölmemiş! Jacques için tehlike sürüyor demektir; benim için de aynı şekilde. Üstelik Jacques, kadının kurtulduğunu görürse, bana zırnık vermez! Bütün işlerim altüst olur! Raslantının, onları yüzyüze getirmesine olanak bırakmamalıyım! Gerekirse yolculuğumu birkaç gün geri bırakırım.

Ovide, mektubunu yarıda bıraktı. Kâğıdı buruşturarak cebine soktu. Sonra, garsonu çağırarak, sakin bir tavırla hesabı ödedi. Aklına yeni bir tertip gelmişti. Ovide, doğruca Temple'a giderek öteberi satın aldı. Bir berbere girdi; saçlarını adamakıllı kısalttırıp favorileriyle bıyıklarını traş ettirdi. Bu iş de bittikten sonra Clich Caddesine döndü.

Bir saat sonra Ovide Soliveau evinden çıkıyordu. Sırtında, fırın işçilerinin giydikleri çeşitten, beyaza çalan gri renkte bir elbise vardı. Başına gri keçeden yumuşak bir şapka geçirmişti.

Korkusuzca, «*Ekmekçiler Uğrağı*» nın yolunu tuttu.

Soliveau, salonda güçlükle yer bulabildi. Hizmetçi Marianne merakla sordu:

— Siz de ekmekçi misiniz efendim?

— Evet kızım, diye yanıtladı Ovide.

— Bu semtte değilsiniz tabii, dedi Marianne.

— Henüz değilim. Dijon'dan yeni geldim. Paris'e yerleşmek istiyorum. Karnımı doyurmak üzere uğradım buraya.

— Tourangeau ile Lyon'lu, Soliveau'nun masası yanındaki küçük bir masada yemek yiyorlardı.

— Yaa, demek Dijon'dan geliyorsunuz arkadaş? diye sordu Lyon'lu.

— Evet arkadaşım. Oradan geliyorum.

— İki yıl önce ben de çalıştım orada. Siz hangi fırında çalışıyordunuz.

Ovide Chabot-Charny Sokağındaki fırıncılardan birinin adını söyledi.

— Tanıyorum, dedi Lyon'lu. Mert bir adamdır. Peki, buraya iş aramaya mı geldiniz?

— Niyetim öyle. Paris'i çok severim.

— Elverişli koşullarla iş bulmak pek güç bu zamanda.

— Ne yapalım, beklerim. Kısa bir süre önce küçük bir mirasa kondum. Önemli bir para değil, ama hiç olmazsa, beni gelişigüzel bir işe girmek zorunda bırakmayacak... Buraya abone olunabiliyor mu? diye sordu Soliveau. Aylık abone!

— Elbette, diye yanıtladı hizmetçi kız.

— Şimdi, lütfen bir şişe Burgonya şarabı getirin. Bu arkadaşlar benimle kadeh tokuşturmayı reddetmeyeceklerdir herhalde.

— O da nasıl söz, dedi Tourangeau.

Marianne bir şişe Burgonya şarabı getirdi. Çok geçmeden bunu ikinci şişe izledi. Böylece yeni gelenle iki arkadaş arasın-

daki yabancılık ortadan kalkmış, bir saat sonra, iki ekmekçi Ovide Soliveau ile senli-benli olmuşlardı.

Bir süre sonra Tourangeau ile Lyon'lu kalkıp gittiler. Ovide ağır-ağır yemeğini yedi. Patronla anlaşarak abone ücretinin yarısını verdi. Kadınla kadeh tokuşturdu, sonra garson kızı çağırarak, şarap ve yemek masrafını ödemek üzere bir lui uzattı. Kız, Ovide'e iki beş franklıkla biraz ufaklık geri verdi. Dijon'lu, beş franklıklardan birini kızın eline sıkıştırdı:

— Bu da sizin, kızım, dedi.

Marianne bu cömertlik karşısında şaşırdı kulaklarına kadar kızardı. Bir-iki saniye duraladıktan sonra konuştu:

— Acayip! Peki, ekmekçi olduğunuza ve artık buranın abonesi bulunduğunuza göre, ziyafete katılacak mısınız?

— Ne ziyafetine kızım? diye sordu Ovide.

Bu kez patron karşılık verdi:

— Temiz yürekli bir ekmekçi kadının onuruna ziyafet verilecek. Zavallı, birkaç gün önce, az daha, bir boyacı iskelesinin altında ezilecekmiş. Kurtuluşu bir mucize. Çok dürüst bir kadındır; çalışkan ve temiz yüreklidir.

— Öyleyse katılmak isterim. Buna olanak bulacağımı umuyorum, dedi Soliveau.

— Listeyi getir Marianne! Arkadaşı da yazalım. Adınız, efendim diye sordu patron kadın!

— Pierre Lebrun.

— Tamam. Şimdilik iyi akşamlar ahbap.

Ovide, yalnız kalınca, içinden şunları geçirdi:

— Bu kez de Jeanne Fortier'den kesin olarak kurtulamazsak yandık, dedi. Sonra kalkıp evine döndü.

Ovide, ertesi sabah, erkenden, yine *«Ekmekçiler Uğrağı»* na gitti. Abone olarak ilk yemeğini getirdiler. O sırada, Tourangeau ile Lyon'lu çorbayla beyaz şarap içmeye geldiler. Üstlerinde iş giysileri vardı. Ovide'i görünce masasına geldiler.

Ovide hemen altı şişe şarap getirerek daha birçok kimseyi masasına çağırdı. Jeanne Fortier, ansızın salona girdi. Lyon'lu onu görünce, şaşırdı. Belli etmemeye çalıştı:

— Bu tarafa, Lison Ana diye bağırdı. Şarap ikram ediyorlar.

Ekmekçi kadın yaklaştı. Ovide'e baktı.

— Sizinle tanışmıyoruz, dedi.

— Arkadaş buranın yenisi, dedi Lyon'lu. İyi bir meslekdaşımız. Paris'e gelişi dolayısıyle ikramda bulunuyor.

Soliveau kadehleri doldurdu. Jeanne Fortier, kendisini öldürmeye kalkışmış olan ve şimdi onu yeniden tuzağına düşürmeye çalışan cani ile kadeh tokuşturdu. Sonra, talihsiz kadın, bir fincan kahve içti ve Ovide'in elini sıkarak oradan uzaklaştı.

Amanda ve Duchemin ile görüştüğünün ertesi günü, Etienne Castel, işe dört elle sarılmıştı. Georges'un yirmi beşinci yaş günü yaklaşıyordu. Delikanlının vasisi, o gün, ona armağan edeceği tabloyu göndermek istiyordu. Ressam Castel, aynı zamanda; Chevry papazının son arzusuna uyarak, papazın ölürken yazdırdığı mektubu Georges'a verecekti. Şimdi Castel'in en büyük arzusu, mektupla tabloyu genç avukata verirken, ona gerçeği bütün ayrıntılarıyle açıklamaktı:

— Jules Labroue'nun gerçek katilini buldum, diyebilmekti.

Ne var ki, ressamın görünüşe dayanan kanıları, onu Paul Harmant'ın suçluluğuna, en ufak bir kuşkuya yer vermeyecek biçimde inandırdığı halde, noksan sayılırdı:

— Kaatil budur işte! diye haykırabilecek kadar kanıt yoktu.

Aradan, salıyla çarşamba geçmiş, Etienne, Raoul Duchemin'den bir haber alamamıştı. Akşam üstü Dames Sokağına gitti. Ama evde kimseyi bulamadı. Şu notu bırakarak oradan ayrıldı:

«Yarın (Perşembe) sabah saat onda geleceğim. Beni bekleyin. Sizinle mutlaka konuşmalıyım.»

Amanda ile Raoul ancak gece yarısına doğru eve dönebildiler. Sanatçının ziyareti sırasında Amanda da evde bulunmayı çok arzu etti, ama bulunamıyacaktı. Patronu ona bir görev vermişti. Beaux-Arts Sokağında oturan bir müşteriye gitmesi gerekiyordu.

Böylece ertesi sabah, Amanda evinden çıkarak bir fayton kiraladı. Şimdi, Ovide Soliveau'yu izlemek üzere, genç kızdan bir an ayrılacağız.

Soliveau da, o sabah erkenden, evinden çıktı. New-York'lu, Kanadalı'dan satın aldığı küçük içki şişesini cebine atmayı unutmamıştı. İlk işi, milyonere, Courbevoie'daki fabrikaya, şu telgrafı çekmek oldu:

«Randevumuzu yarına bırakmamamızı rica ediyorum. Pazartesinden önce yola çıkamayacağım.»

OVİDE

Telgrafı çektikten sonra Soliveau, bir arabaya atlayarak Chatelet meydanına gitti. Bir kahveye girdi. Aperitifini, tadını çıkara çıkara yudumlarken kâğıt-kalem istedi. Ve, bozuk bir yazıyla aşağıdaki satırları karaladı.

«Paris polisi Jeanne Fortier adında bir kadını aramaktadır. Hırsızlıktan, kundakçılıktan ve adam öldürmekten ömür boyu hapse çarptırılmış ve Clermont cezaevinden kaçmış bulunan Jeanne Fortier'yi... Bu kaçak hükümlünün izi hâlâ bulunamadı.

Polis, aşağıda yazacaklarımızı göz önünde tutarsa, aradığını bulacaktır kanısındayız: Bugün (perşembe) öğlede, Seine sokağında, «EKMEKÇİLER UĞRAĞI» tabelasını taşıyan bir şarapçı dükkânında, Lise Perrin adındaki ekmekçi kadının onuruna ziyaret verilecektir. O sırada, orada iki-üç güvenlik görevlisi bulundurunuz.

Öyle bir olay yaratılacak ki, kaçak hükümlü kimliğini açıklamak zorunda kalacak.»

Ovide, bu alçakça ihbarı zarfa koydu ve zarfın üstüne, yine eciş-bücüş bir yazıyla şu adresi yazdı:

Sayın Emniyet Müdürüne
ACELE

Kahveden çıktı. Emanetçinin birine kırk metelik verip mektubu gönderdi.

Tam saat onda, Etienne Castel, Dames Sokağına vardı.

— Buyurun efendim! Ovide Soliveau'nun evini saptadığınızı söylemeye gelmişsinizdir inşallah?

— Hayır? Aksine, o rezil herifin izine rastlayıp rastlamadığınızı öğrenmeye geldim.

— Ne yazık ki rastlıyamadım efendim. Üç günden beri Paul Harmant'ın peşindeyim; ama sabahları evinden çıkıp Courbevoie'daki fabrikasına gitti ve oradan da doğruca evine döndü.

— Demek ki hiç, ama hiçbir ipucu elde edemedik, dedi Etienne.

— Evet efendim, en ufak bir bilgi edinemedik. Korkarım ki Soliveau, izlendiğini anlayınca ürkmüş ve Paris'i terketmiştir...

— Hay Allah kahretsin, o zaman işin içinden nasıl çıkarız?..

— Sizi beklerken bir çare geldi aklıma. Paul Harmant'a, Ovide Soliveau imzasıyle bir telgraf göndermeyi düşündüm. Sadece şunları yazalım diyorum:

«Bu akşam evime gel; acele.»
OVİDE

— Bu kısa ve anlamla telgrafı alınca, Paul Harmant endişe içinde, suç ortağının çağrısına uymaktan kendini alamıyacaktır. O sırada ben Harmant'ı gözden kaçırmam, peşine düşer, Soliveau denen o kopuğun evini öğrenirim. Bu fikrimi nasıl buluyorsunuz?

— Çok güzel! Yalnız bazı tehlikeleri var.

— Ne gibi?

— Biraz önce söylediğiniz gibi, eğer Soliveau kaçmışsa, Paul Harmant kendisine tuzak kurulduğunu anlıyarak evinden çıkmaktan sakınacaktır.

— Doğru, ne var ki, suç ortağının Paris'ten ayrıldığından habersiz olabilir. Haberi olsa bile, döndüğüne inanabilir.

— Pekâlâ! Tahmin ettiğiniz gibi, Ovide'in Paris'te olduğunu kabul edelim. Suç ortağı, evine gidip onu buldu ve: «Telgrafını aldım dedi; ne var ne oluyoruz?» Bu durum karşısında ne olacaktır? Ovide, telgraf falan göndermediği için, bunun bir tuzak olduğunu anlıyacak ve kendisini bekleyen tehlikeye karşı tedbir alacaktır...

— Düzme telgrafı Amanda'dan bilecektir. Hem sonra, bunu düşünmeye değmez. Onlar birbirleriyle anlaştıkları sırada ben harekete geçmeye hazır bir halde beklerim.

— Ne yapacaksınız?

— Paul Harmant, Soliveau'nun evine geldiği sırada, Soliveau evinde ya bulunur, ya bulunmaz. Bulunmazsa mesele yok. Eğer evindeyse, suç ortağı ile görüştükten sonra, elbet bir iş için; yemek için, ya da ne bileyim, öteberi satın almak üzere dışarı çıkacaktır. İşte o sırada, ben içeriye girip o alçak herifin her şeyini altüst edeceğim. Bütün belgelerini ele geçireceğim.

— Zavallı! diye haykırdı sanatçı. İyi ama bu tasarladığınız şey kanun dışı bir davranıştır; ceza yersiniz.

— O rezil herif bir canidir! Hem, ne olursa olsun, tehlikeyi göze alıyorum.

— Görüyorum ki, bunda kararlısınız. Sizi düşüncenizden vazgeçirmem için daha fazla ısrar etmiyeceğim öyleyse. Telgrafı nereye çekmeyi düşünüyorsunuz? Courbevoie'ya mı, yoksa Paul Harmant'ın konağına mı?

— Asıl karışık olan sorun bu işte. Bu sabah, sizi beklediğim için Harmant'ın peşine düşemedim. Fabrikaya gidip gitmediğini, evden çıkıp çıkmadığını kestiremem.

— Bunu öğreniriz. Murillo Sokağına kendim gider, Paul Harmant'ın evde olup olmadığını sorarım. Nasıl olsa tanışıyoruz; ilintimiz var. Ziyaretim tabii karşılanacaktır... Beni Malesherbes Bulvarında, bir kahveli lokantada bekler, yemek hazırlatırsınız. Çok geçmeden gelir sizi orada bulurum.

— Gidelim öyleyse...

Etienne, cüzdanından, İçişleri Bakanlığının başlığını taşıyan bir kâğıt çıkararak genç adama uzattı:

— Bu arada, şunu okuyuveririz... Görüyorsunuz ya, işinizle ilgilendim. Gerekli yazıyı yazdırdım. Artık korkmanız için hiçbir neden kalmadı.

— Beni tüm gücünüzle koruduğunuz için teşekkür ederim efendim. Bu iyiliğinizi asla unutmıyacağımdan emin olabilirsiniz.

Ressamla Duchemin, Dames Sokağındaki evden ayrılarak bir payton tuttular. Murillo Sokağının başında, Duchemin, bir kahveli lokantada beklemek üzere, arabadan indi. Araba konağa doğru yol aldı. Ressam Castel kapının zilini çaldı.

— Bay Paul Harmant evdeler mi? diye sordu kapıcıya.

— Yoklar efendim, ama Bayan Mary sizi kabul edecekler efendim.

İki dakika sonra Etienne, Mary'nin yanına alındı. Genç kızın benzi bir ölü gibi solgundu. Etienne Castel, onun bu haline acıdı.

Mary, bembeyaz dudaklarında güç farkedilen bir gülümseyişle ressama:

— Sizi buraya hangi güzel rüzgâr attı sevgili usta? diye sordu. Beni mi, yoksa babamı mı görmeye geliyorsunuz?

— Bay Paul Harmant'la görüşmek istemiştim. Sizin beni bu saatte kabul edebileceğinizi ummuyordum.

— Babam fabrikada. Acele bir iş için mi görmek istiyordunuz onu?

— Atölyelerini gezmek üzere, izin isteyecektim kendilerinden. Bir fabrikanın içini resmetmeyi düşünüyorum. Courbevoie'ya gideceğim. Bay Harmant'ı rahatsız etmeyeceğimi umarım.

— Sizin ziyaretlerinizden asla rahatsız olmadığını çok iyi biliyorsunuz. Benim resmim üzerinde çalışıyor musunuz?

— Hayır! Birkaç gündür çalışamadım. Yeniden başlıyacağım. Dijon'a gittiğim için, işime bir süre ara vermek zorunda kaldım...

— Babamın memleketine gittiniz desenize...

— Evet, orada kendilerinin sözünü ettiler.

Mary şaşırmıştı:

— Ne diyorsunuz? diye haykırdı. Bunca yıl önce ayrıldığı bir şehirde onu hâlâ hatırlıyorlar demek!

— Evet, Bay Paul Harmant'ı hatırlıyorlar ve kendilerini övmek için söz bulamıyorlar âdeta. Sonra, tek hısımı olan halasının oğlundan da söz ettiler. Siz de onu tanıyor musunuz?

— Evet, evet! Ovide Soliveau, çok garip huylu bir adam. New-York'tan ayrılırken babam fabrikasını ona satmıştı. Bi-

zimle Fransa'ya dönmediği için, inanın çok memnunum, çünkü ondan hiç mi hiç hoşlanmıyordum...

— Sözün kısası, Bay Ovide, Amerika'da kaldı demek ve siz New-York'tan ayrılalı beri Paris'e hiç gelmedi.

— Tanrıya bin şükür gelmedi! Gelmiş olsaydı, benim için Amerika'dakinden daha çekilmez olurdu gibime geliyor...

Etienne kalktı.

— Hemen gidiyor musunuz? dedi Mary.

— Evet efendim! Courbevoie'ya gidiyorum. Şimdilik hoşça kalın efendim!

Ressam, genç kızın elini sıkarak salondan, sonra da konaktan ayrıldı.

— Bu zavallı Soliveau'nun Paris'te olduğunu bilmiyor, diye düşündü arabasına dönerken. Onu hâlâ New-York'ta sanıyor. Çok tuhaf! Bu da ne demek oluyor? Öylesine karanlıklar ortasındayız ki...

Etienne Castel, Duchemin'in beklediği kahveli lokantaya gitti.

— Paul Harmant fabrikada, dedi Castel; ve yemeğe, evine dönmeyecek.

— Çekeceğim telgrafı almadan, Courbevoie'dan ayrılırsa..

— Merak etmeyin. Buna engel olacağım.

İki adamın yemek yemeleri yarım saati bulmadı. Lokantadan çıkınca şu telgrafı çektiler:

«Seni bu akşam, dokuzda, evimde bekleyeceğim. Çok önemli.»

OVİDE

Sonra, Neuilly Köprüsüne doğru yola koyuldular. Köprünün başında Raoul arabadan indi, eliyle Castel'e her zamanki gözetleme yerini gösterdi:

— Orada bekleyeceğim, dedi.

— Pekâlâ dedi ressam. Bizimkini, ancak randevu saati yaklaşınca serbest bırakacağım, ondan önce hiçbir yere kıpırdayamaz. Durumu, buna göre ayarlayacağım. Sizinle akşam üstü görüşemiyeceğiz, ama bu gece ya da yarın sabah sizi evimde bekleyeceğim.

Etienne, arabasını fabrikaya doğru sürdürdü. Milyoner sanayici o sabah erkenden fabrikasına gelir gelmez personeline günlük işlerle ilgili emirler verdi. Çünkü, akşam üstüne kadar, suç ortağına para yetiştirmek üzere, bankaya gitmesi gerekiyordu. Birkaç gün önce Ovide'le, bu akşam buluşmayı kararlaştırmışlardı. Paul Harmant, Lucien'e, fabrikadan birkaç saat için ayrılacağını bildirdikten sonra; tam çıkacağı sırada, bir telgraf getirdiler; Ovide'in telgrafıydı: Randevuyu geri bıraktığını bildiriyordu. Paul Harmant'ın, buna adamakıllı canı sıkıldı.

— Acayip! Neden pirelendi acaba diye söylendi. Onun artık, bir an önce benden uzaklaşmasını istiyordum. Yolculuğunu geciktirmesi de ne demek oluyor? Buna kim neden olabilir?

Saat onbirde sanayici, Lucien'i çağırttı.

— Yemeği birlikte yiyelim çocuğum, dedi.

Lucien eğilerek kabul ettiğini belirtti. Şimdi, onları bırakıp, bu sırada «*Ekmekçiler Uğrağı*»nda neler olduğunu görelim.

Jeanne Fortier her günkü gibi, sabahın erken saatinde «*Ekmekçiler Uğrağı*»na gitmişti. Ekmekçi çıraklarıyle, ekmek dağıtıcısı kadınların tavırlarında bir tuhaflık seziyordu bu sabah; esrarengiz birtakım hareketler dikkatini çekiyordu. Arkadaşları köşelere çekilip kendisine bakarak bir şeyler fısıldaşıyorlardı. Bu hareketler Jeanne'ı kaygılandırdı. Lyon'luyu çağırıp sordu:

— Ne oluyorsunuz böyle kuzum? Hepinizde bir tuhaflık var bu sabah. Beni bir kenarda bırakmak istercesine, benden sakınırcasına tavırlar takınıyorsunuz.

Lyon'lu telaşla yanıt verdi.

— Anlatayım Lison Ana; size bir şey bildirmek istiyoruz..

Bu sırada lokantacı kadın atıldı:

— Kazaya uğradığınızı öğrenince, hepimiz derin bir üzüntü duyduk Lison Ana! Sizi seven bu mert çocuklar, aralarında konuşup anlaşmışlar: temiz yürekli Lison Ana'mız korkunç kazayı sağ-salim atlattı, demişler; onun aramıza yeniden katılışını kutlamalıyız, ona güzel bir buket ve bir ziyafet sunarak sevgimizi belirtmeliyiz. İşte...

— Oh! Arkadaşlar... Canım dostlarım, diye başladı Jeanne.

Ama sözünü sürdüremedi. Heyecandan sesi kesildi:

— Buketi ziyafette sunacaklar, diye devam etti lokantacı kadın. Bugün öğle yemeğinde olacak bu iş...

Clermont'un kaçak hükümlüsü, kendini, lokantacı kadının uzanan kollarına bıraktı. Bunu, arkadaşlarının sonu gelmeyen el sıkmaları ve kucaklamaları izledi. Jeanne, hepsine teşekkür yağdırıyordu:

— Teşekkürler, diye kekeliyordu. Size candan, binlerce teşekkür, vefalı dostlarım... Oh! Evet, çok mutluyum. Teşekkür ederim! Teşekkür ederim!

Jeanne'ın dertli yüreği sevinçle dolup taştı bir anda. Bugüne değin sevinç nedir bilmeyen zavallı kadın, hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

Bir arkadaşının uzattığı şarap kadehini alarak hepsi ile tokuşturdu.

— Haydi, sevgili dostlarım, dedi, öğlede buradayız...

Sonra, sevinç «hurra»larıyla lokantadan uğurlandı.

Lison Ana çıktıktan sonra, arkadaşları hazırlıklara başladılar. Çok geçmeden masalar bitişti. Şimdi, onlar salonu düzenlemeye devam ededursun, biz Ovide Soliveau'ya dönelim.

Ovide, bir operet havası mırıldanarak «*Ekmekçiler Uğrağı*»na geliyordu. Yeni tıraş olmuş, şirin görünmek için kendine çekidüzen vermişti. Beaux-Arts Sokağının dönemecinde, ansızın karşısına bir araba çıktı ve onu kaldırıma çekilmek zorunda bıraktı. O anda araba durdu. Okuyucularımızın yakından tanıdıkları Bayan Amanda, arabacıya seslendi:

— Hemen dönün ve ağır-ağır sürün.

Bayan Augustine'in provacısı, başını arabanın kapısına doğru uzattı.

— Yanılmıyorum, diye mırıldanıyordu, ta kendisi. Kılık kıyafetini değiştirmiş olmasına karşın onu ilk bakışta tanıdım.

Amanda, Ovide'in lokantaya girdiğini görünce, faytondan indi. Arabacının eline, yüz metelikle Bayan Augustine'in kartını sıkıştırdı:

— Ben burada kalacağım, dedi. Şu adrese gider, arabadaki kumaşları teslim edersiniz. Sizden niçin ayrıldığımı sorarlarsa; beklenmedik bir işi çıktı dersiniz.

— Başüstüne küçük hanım.

Amanda, yüzüne şapkasının ince peçesini indirdi ve dükkâna girerek sordu:

— Küçük bir odanız var mı efendim?

— Evet efendim; pek ucuz bir odamız var; işte kapısı, buyurun.

— Yiyecek hafif bir şeyler getirir misiniz lütfen.

— Derhal efendim, siz lütfen odaya buyurun...

Amanda odaya girdi. Perdenin kenarını kaldırarak, verdiği kararı yineledi:

— Buradan onu gözden kaçırmıyacağım, diyordu, çıkarken göreceğim. Gerekirse akşama kadar peşine düşeceğim. Evini mutlaka öğreneceğim bugün...

O anda, aralık duran vazistasdan, büyük salondaki müşterilerin konuşmaları açık-seçik duyuldu. Genç kadın seslerin işitilmesinden şaşkın bir halde kulak kesildi.

— Emredin bakalım Burgonya'lı, diyordu lokantacı kadın, ne yiyeceksiniz?

— Her zamanki gibi... Yalnız biraz çabuk gönderin, açlıktan ölüyorum... Nerede oturacağım?

— Diğer tarafa. Müşterilerimize birkaç masa ayırmayı ihmal etmedik.

Ovide, küçük odayı büyük salondan ayıran bölmenin yanındaki masalardan birine oturdu. Marianne yemeği getirdi.

O sırada Ovide, cebinden, biri kırmızı, diğer siyah maroken kaplı iki kutu çıkardı. Kırmızı kutuyu açtı. Mavi kadife astarın üstünde bir çift küpe parıldıyordu.

— Bune ne dersiniz? diye sordu Ovide.

— Oh! Çok hoş! Bunu Lison Ana'ya mı armağan etmeyi düşünüyorsunuz?

— Tamam, bildiniz!

— Çok güzel, zavallı kadın kimbilir ne kadar sevinecektir! Peki, öteki kutuda ne var?

— Size armağan etmek istediğim bir çift küpe Marianne...

Hizmetçi kız, kulaklarına kadar kızardı.

— Oh! Teşekkür ederim Bay Pierre! Çok teşekkür ederim! Çok naziksiniz!

Genç hizmetçi kutuyu cebine yerleştirdi:

— Bay Pierre, dedi, bu gibi ziyafetlerde şarkı söyleyenlere bayılırım. Siz de bize neşeli, seçme şarkılar söyleyeceksiniz ya? Sonra, salondakilere hep bir ağızdan söyletmeli...

— Herkes söyleyecek. Lison Ana'ya da söyleteceğiz...

— Çok hoş, çok eğlenceli olur. Ne var ki, bunu başarabileceğinizi hiç sanmıyorum. Lison Ana'yı neşelendirmek olanaksız.

— Siz istedikten sonra, bu iş gayet kolay Marianne. Onu birazcık sarhoş etmek yeter...

— Peki ama, içkiyi onun kadehine ben dolduracak değilim ki...

— Çok içmesine gerek yok!

— Öyleyse, benim yapabileceğim şey nedir?

— Çok basit. Kahvelerden sonra likörler içilecek değil mi?

— Tabii.

— Öyleyse sizinle anlaşabiliriz. Kahveler içildikten sonra, ben, aranıza katılmış olmaktan duyduğum sevinci kanıtlamak istediğimi söylerim. Lison Ana'ya armağanımı sunarım. Bunu birer kadeh gerçek şartröz likörüyle ıslatacağız tabii... Bu durum karşısında tüm sorun, küçük sürahilerden birine, benim vereceğim değişik likörden bir kaşık katmakta...

— Ya zavallı kadına dokunursa bu?

— Dokunmak mı? Asla, diye yanıtladı Soliveau. Onu birazcık neşelendirecek, işte o kadar.

— Hiç rahatsız etmeyeceğini kesin şekilde söyleyebilir misiniz?

— Güvenilir bir Dijon'lu ve dürüst bir insan olarak yemin ederim.

— Peki öyleyse, kabul!

— Armağanımı ıslatmak üzere şartröz likörü istediğim zaman, Lison Ana'nın kadehini doldurıverirsiniz.

— Aynı likörden başkalarının kadehlerine de doldursam, kim bilir ne eğlenceli olur!

— Hayır! Çünkü o zaman kimse kimsenin söylediğini anlamaz. Şimdi, bana şartröz sürahisini getirmeniz gerekiyor. Bendeki likörden kendi elimle karıştırmalıyım, yoksa siz fazla kaçırabilirsiniz. Öyle olunca, istediğimiz sonucu alamayız, etkisi değişik olur; kadıncağız, neşelenmek yerine uyuklamaya başlar.

Hizmetçi kız, gidip küçük bir sürahi likör getirdi. Ovide sürahiyi biraz eksilterek yerine Kanada'lının liköründen doldurdu. Sonra kapağını yerleştirdi, salladı ve Marianne'a uzatarak:

— Namusum hakkı için, çok güleceğiz; görürsünüz!

Amanda, Ovide ile Marianne arasında geçen konuşmanın bir tek sözcüğünü kaçırmamıştı. Şaşkınlığı gittikçe artmış, en sonra büyük bir korku duymaya başlamıştı. Kendi kendine, «*Lison Ana*» dedikleri ve Ovide Soliveau'nun o cehennemi içkiyi içirmek istediği kadının kim olduğunu soruyordu. O likör ki, Bois-le-Roi'da az kaldı kendisini öldürecekti. Bu alçak adam gene bir cinayet işleyecekti. Ne biçim işti bu? Amanda, perde aralığından Ovide'e bir göz attı. Ovide sandalyesinden kalkmış, sigarasını yakıyordu. Cani, sigarasını tellendirerek «*Ekmekçiler Uğrağı*»ndan çıktı.

Amanda, alçak sesle, ama çok belirgin biçimde seslendi:

— Bayan Marianne!

— Buyurun. Bir emriniz mi vardı?

— Söyleyeceğim! Bugün, burada büyük bir ziyafet var...

— Evet efendim! Semtimizde *Lison Ana* diye tanınan Bayan Lise Perrin onuruna...

— Bu temiz yürekli kadını siz de seviyorsunuz kuşkusuz Bayan Marianne?

— O da sorulur mu efendim. Elbette seviyorum!

— Peki Marianne, öyleyse, az önce konuştuğunuz adamın öğütlerini asla yerine getirmeyeceksiniz...

Hizmetçi kız donakalmaştı.

— Siz bunu nereden biliyorsunuz? diye kekeledi.

— Vazistas açıktı, her şey işittim.

— Öyleyse amacımın sadece bir eğlence, zararsız bir şaka yapmak olduğunu anlamışsınızdır. Hep kara-kara düşüncelere dalan *Lison Ana*'yı neşelendirmek istiyoruz..

— Biliyorum Marianne, niyetiniz kötü değil; ama bu işten vazgeçeceksiniz.

— Peki neden? Dijon'lunun, şişe içinde, *Lison Ana*'ya dokunacak bir şey getirdiğinden mi kuşkulanıyorsunuz?

— O adamın, kadıncağızı neşelendirmek amacıyle bunu yapmadığını biliyorum. Bundan eminim.

— Demek, Dijon'luyu tanıyorsunuz efendim?

— Tanıyorum ve size yeryüzündeki bütün kutsal şeyler üstüne yemin ederim ki, bu adamın niyeti çok kötü. Bunun için, size yalvarıyorum, kötülük etmesine yardımcı olmayın.

— Ah! Haydut! *Lison Ana*'ya yapacağı kötülüğe beni de suç ortağı etmek istiyordu demek! Başıma örmeye çalıştığı çorabın karşılığını kendisine bir verebilsem!

— Bunu yapmak elinizde Marianne... Ekmekçi kadına içirmenizi söylediği likörü Ovide'in kadehine dolduracaksınız.

— Tamam! Çok güzel bir fikir efendim. Harika bir fikir! *Lison Ana*'ya kötürük etmek istediğine göre, kazdığı kuyuya kendisi düşsün..

— Likör sürahisine Ovide'in boşalttığı içkiyi gördüm. Ó kadarı bir kadın için tehlikeli olabilir, ama bir erkeğe, bunun hiçbir zararı olmaz. Ona likörü içirdikten sonra, gerçek niyetlerinin ne olduğunu görürsünüz Marianne. Sarhoş olunca, neler yapmak istediğini, hareketlerinin nedenlerini, herkesin önünde bağıra-bağıra açıklayacaktır... Bu Dijon'lu, *Lison Ana*'nın düşmanıdır! Niçin? Onu bilemem, ama bundan kuşku duyulamaz.

— Peki efendim! Ovide'in hazırladığı likörün, *Lison Ana*'mızın dudaklarına değmiyeceğini, haydutun, o berbat şeyi kendi midesine indireceğini kesinlikle söylüyorum. Buna söz veriyorum.

— Söylediklerimi unutmayacaksınız değil mi? diye yineledi Amanda.

— Hayır efendim, merak etmeyin, dedi Marianne. Göre-

ceksiniz. Peki ama, gerçekten görebilecek misiniz? Burada olacak mısınız o sırada?

— Evet! Öğleyin burada olacağım; yemeğimi burada yiyeceğim.

— Öyleyse patrona, odanın tutulduğunu söyleyeyim.

Duchemin'den ayrıldıktan sonra Etienne Castel'in, Paul Harmant'ın atölyelerine doğru yola koyulduğunu biliyoruz. Harmant, Lucien Labroue ile birlikte yemek yedikten sonra yazıhanesine dönmüştü. Odasında yalnızdı şimdi. Lucien, Harmant'ın yanına gitmek üzere bahçeden geçerken Etienne'in yönetim binasına doğru geldiğini gördü. İki adam el sıkıştılar.

— Hangi rüzgâr attı sizi buraya, sevgili üstadım?

— Bir merak... Atölyeleri gezmek istedim.. Bir fabrikanın iç kısmını resmetmeyi düşünüyorum... Bunun için Bay Harmant'ı görmeye geldim. Biraz önce konağa uğrayarak Mary'yi gördüm. Zavallının birkaç günlük ömrü kalmış...

Lucien, bezgin bezgin elini salladı:

— Ah efendim, dedi! Bilmediğim bir amaç için, bana yüklediğiniz görevi yapmaktan usandım artık...

— Yine söylüyorum, amacım sizi mutluluğa kavuşturmaktır. Bana güvenin. Bu bekleyiş uzun sürmeyecek... Bu arada şunu da söyleyeyim, sizi bu akşam Paul Harmant'la birlikte yemeğe çağırıyorum.

— Sevinerek kabul ediyorum.

Yönetim binasına gelmişlerdi. Milyoner, Etienne Castel'i gördü. Kalkıp karşılayarak elini sıktı.

— Vay efendim! Hoş geldiniz. Ne kadar sevindiğimi bilemezsiniz. Hangi rüzgâr attı sizi Courbevoie'ya, sevgili Castel?

Ressam, az önce Lucien'e söylediklerini yineledi :

— Bu düşünce, zihnimde saplantı halini almıştı. En sonra, az önce, bunun için konağınıza uğradım.

— Kızımı gördünüz mü? diye sordu Paul Harmant.

— Evet, diye yanıtladı ressam. Bayan Mary, akşama değin fabrikada kalacağınızı söyledi. Akşam yemeğini birlikte yi-

yebiliriz değil mi? Bayan Mary de dönmeyeceğinizi bildiğine göre...

— Bu akşam için bir randevum vardı; ama az önce aldığım bir telgrafla geri bırakıldı... Bu duruma göre, önerinizi sevinerek kabul ediyorum...

Harmant'la Etienne atölyeleri gezmek üzere yazıhaneden çıkacakları sırada, fabrikanın kapıcısı, elinde bir telgraf, çıkageldi.

— Bizim telgraf olmalı bu, diye düşündü ressam.

Eski Jacques Garaud telgrafı okudu. Adamakıllı canı sıkıldı. Etienne Castel göz ucuyla ona bakıyordu.

Sanayici telgrafı katlıyarak cebine soktu ve içinden;

— Bu da ne demek oluyor? diye sordu. Bu sabah randevumuzu geri bıraktığını bildirdi; şimdi de yeniden randevu veriyor... Ne oluyoruz anlamıyorum?

— Kaygılı görünüyorsunuz, dedi sanatçı. Üzücü bir haber mi aldınız yoksa?

— Gerçekten üzücü bir haber! Demin sevinerek kabul ettiğim çağrınızı, beklenmedik ve çok acele bir iş dolayısiyle geri bırakmak zorundayım. Saat dokuzda bir müşterime gitmem gerekiyor.

— Gidersiniz sevgili Bay Harmant; hem de tasarımızda değişiklik yapmamıza gerek kalmadan. Tam saat altıda işinizin olduğu semtte yemek yeriz ve saat sekiz buçukta, müşterinize gitmek üzere, yanımızdan teklifsizce ayrılırsınız. Başka hiçbir bahane kabul etmiyorum.

— Pekâlâ, öyle yapalım. Ama saat sekiz buçukta sizden ayrılmama mutlaka izin vermelisiniz.

Saat beşte, atölyeleri gezme işi bittikten sonra, Paul Harmant, Etienne Castel ve Lucien Labroue fabrikadan çıktılar. Üçü de, ressamın sabahtan beri beklettiği arabaya bindi. Altıya çeyrek kala, Havre meydanında, bir lokantanın önünde durdular. Neuilly Köprüsünden bu yana, Raoul Duchemin onları gözden kaybetmemişti. O da, üç adamın girdiği lokantaya girdi.

Genç adam, onları izleyedursun; biz de, Seine Sokağındaki «*Ekmekçiler Uğrağı*»na dönelim.

Saat on ikiye çeyrek vardı. Ekmekçi kadının onuruna verilecek ziyafetin hazırlıkları tamamlanmış, herkes katılma payını ödemişti. Amanda, Bayan Augustine'e gidip izin almış ve altı dakika önce, yine lokantanın küçük odasına dönmüştü. Marianne, genç kadının sofrasına yemek getirmek üzereydi.

Dolaştığı gruplarda gevezelik ederek kendini çok canlı ve neşeli göstermesine karşın, Ovide Soliveau, içinde büyük bir sıkıntı hissediyordu. Beklediklerinden, yani güvenlik memurlarından kimseyi göremiyordu.

O sırada, resmi giyinmiş bir istasyon memuru ile altmış yaşlarında bir köylü içeri girdiler. Soliveau gözlerini onlara dikti Tasası dağılıvermişti.

— Polis memurları geldi... diye mırıldandı. İşler yolunda.

Cani yanılmıyordu.

Çok geçmeden bir ekmekçi kadın koşarak salona girdi.

— Çocuklar diye bağırdı! *Lison Ana* geliyor...

Jeanne Fortier göründü:

— Ya-ya-ya, şa-şa-şa, Lise Perrin çok yaşa! sesleriyle salon çınlıyordu.

*«Ekmekçiler Uğrağı»*nın sahibi olan kadın komut verircesine seslendi:

— Yemek hazır! Haydi masalara!

Tourangeau ile Lyon'lu, Jeanne Fortier'yi onur yerine oturttular. Ziyafet başladı. Ovide Soliveau, Jeanne'ın sırasında ona çok yakın bir yere oturmuştu. Kiralık kaatil etrafına neşe saçıyordu.

Saat üç buçukta kahve geldi. Hizmetçi Marianne, sinir bozukluğundan titriyerek Dijon'lunun vereceği işareti bekliyordu. Genç kız likör şişelerinin sıralandığı küçük masaya doğru yöneldi ve cebinden küçük bir cam sürahi çıkararak ötekilerin önüne koydu. Birkaç dakikadan beri göz ucuyla hizmetçiyi izlemekte olan Ovide, onun bu hareketini gördü. Ayağa kalktı.

— Hahha dedi Tourangeau! En sonra Dijon'lu kalktı; kimbilir ne hoş şarkılar söyleyecektir!

— Elbette arkadaşlar! Söyleyeceğim! Yalnız ilkönce konuşmak istiyorum.

— Oy birliğiyle söz verildi; konuş dedi Lyon'lu!

— *«Ekmekçiler Uğrağı»*na uğradığım güne kadar *Lison Ana*'yı tanımıyordum arkadaşlar, diye söze başladı Ovide Soliveau. Sizin sayenizde onu sevmeyi ve saymayı öğrendim. Temiz yürekli, mert bir kadın *Lison Ana*. Şu anda, ona küçük bir armağan sunmanın mutluluğu içindeyim. Kabul ederlerse bundan kıvanç duyacağım.

Ovide, yerinden ayrılarak Jeanne Fortier'ye doğru yürüdü. Jeanne da yerinden kalkıp ona doğru döndü.

Cani, ekmekçi kadına küçük bir kutu uzattı:

— Bayan Perrin, dedi, bu küçük armağanı kabul ederek beni mutlu etmenizi ve bana sizi öpmek onurunu bağışlamanızı rica ediyorum.

Jeanne yanaklarını uzattı. Paul Harmant'ın suç ortağı, o temiz yanaklara hain dudaklarını kondurdu. Salonda, yüreklerden gelen bir alkış tufanı koptu. Sonra, Jeanne Fortier, küçük maroken kutuyu açtı ve hayranlıkla haykırdı. Kutu elden ele dolaştırıldı. Armağan, layık olduğu şekilde, herkesin hayranlığını topladı.

— Dijon'lu, dedi lokantacı kadın; kutlarım arslanım! Kadınlara karşı nasıl davranmak gerektiğini çok iyi biliyorsunuz. Güzel bir armağan doğrusu! Peki ama, bunu ıslatmamız gerek...

— Her şey önceden düşünüldü. Sizlere gerçek şartröz likörü sunuyorum.

Marianne, bu sözleri duyar duymaz, zümrüt yeşili iki küçük likör sürahisiyle koştu.

— İlkönce siz buyurun *Lison Ana*, dedi hizmetçi kız.

Jeanne kadehini uzattı.

— Şimdi de size, sizin şerefinize Dijon'lu.

Marianne, hokkabazca bir ustalıkla likör şişelerini değiştivermişti.

— Sağlığınıza *Lison Ana*, diye haykırdı cani. Lütfen kadehlerimizi tokuşturalım.

— Sevinerek.

Kadehler tokuşturuldu. Soliveau ile ekmekçi kadın bir solukta likörleri içtiler.

— Artık içlenmeyi bırakalım, dedi bunun üzerine Lyon'lu. Neşelenmeliyiz artık. Şarkı istiyoruz.

— Dijon'ludan! dedi Tourangeau. Dijon'ludan istiyoruz.

Ovide ayağa kalkarak açık-saçık bir şarkı söylemeye başladı. İkinci kıtanın ortasına doğru durdu ve elini alnına götürdü. Belleğinin kontrolunu yitiriyormuş gibi oldu birdenbire. Kanadalı'nın likörü etkisini göstermeye başlamıştı.

Marianne, büyük bir telaş içinde, korkuyla Dijon'luya bakıyordu. İki polis memuru, dirseklerini masanın üstüne dayıyarak kulak kesilmişlerdi.

— Daha ne kadar bekleyeceğiz Dijon'lu? diye bağrışanlar oldu.

Ovide, çevresine anlamsızca bir göz gezdirdi. Sonra, tuhaf bir tavırla ve güç tanınır bir sesle konuşabildi:

— Şarkı söylemek... dedi, doğru; şarkı söyleyeceğiz şimdi!

— Acayip! dedi lokantacı kadın; adam delirdi galiba.

— Deli olan ben değilim, diye yanıtladı cani; sizsiniz, ey temiz yürekli kişiler, evet, siz hepiniz delisiniz...

Lokantacı kadın, Dijon'luya yaklaştı :

— Hadi hadi, kendinize gelin Bay Pierre Lebrun, kendinizi toparlayın...

— Görüyorsunuz ya kocakarı, asıl deliren sizsiniz! dedi sahte Baron Reiss. Benim adım Pierre Lebrun değil.. Ovide Soliveau'yum ben... Fırın işçisi falan değilim, burjuvayım; burjuva! Milyoner hala oğlumun sayesinde, yani Paul Harmant'ın verdiği aylıkla geçiniyorum...

Bu adı duyunca Jeanne Fortier ürperdi, benzi sapsarı kesildi. Herkes ayağa kalkmış, Ovide'in çevresine üşüşmüştü.

Ovide devam etti :

— Paul Harmant... Biliyorsunuz tabii... Courbevoie'daki büyük fabrikanın sahibi... Halamın oğlu olduğunu söyledim... İnandınız mı? Yalan... Onunla aramızda hısımlık falan yok. Bu tanınmış kişi, düpedüz hırsızın biridir... Yalnız hırsız de-

ğil kundakçı da, kaatil de... Namusum hakkı için, söylediklerim doğrudur! Onunla yirmi yıl önce, «*Lord-Maire*» vapurunda tanıştık... Fransa'dan kaçıyordu. Çünkü, cinayet üstüne cinayet işlemişti serseri! Adını değiştirmişti... Bir süre önce ölen hala oğlumun adını alarak Paul Harmant olup çıkmıştı... Beni görüyorsunuz ya; çok kurnazımdır ben. Onu öyle bir kıstırdım ki, kasasını bana açık tutmak zorunda kaldı; istediğim kadar para veriyor... Yaa! Milyonluktur halamın oğlu, para babasıdır Harmant, daha doğrusu Jacques Garaud! Onun gerçek adı bu...

Ekmekçi kadın, çılgınca Ovide'e doğru atıldı ve caninin koluna yapışarak:

— Jacques Garaud! diye yineledi. Paul Harmant'ın Jacques Garaud olduğunu söylediniz değil mi?

Soliveau'nun gözleri gittikçe kıvılcımlanıyordu.

— Evet söyledim dedi, söyledim ve yine söylüyorum. Hırsız, kundakçı ve kaatil Jacques Garaud... Bundan yirmi bir yıl önce Alfortville'de patronu Jules Labroue'yu öldüren Jacques Garaud... Yaa! Bütün bunları öğreneceğimi hiç aklına getirmemişti kerata... Ama bazı hareketlerinden kuşkulanarak ona Kanadalı'nın liköründen içirdim; tıpkı sana içirdiğim gibi Lise Perrin. Bu içki insanı bülbül gibi söyletir. İnsan, ister istemez bütün sırlarını sayıp döker bunu içince!.. Yaa, sen de anacığım, sen de bülbül kesileceksin birazdan, merak etme.

— Ben mi? dedi Jeanne. Ne demek istiyor bu adam?

Marianne atıldı:

— Sizin için iblisçe bir içki hazırladığını söylemek istiyor; ama kendi eliyle hazırladığı içkiyi yine kendisi içti.

Ovide dinlemiyordu. Gözleri kan çanağına dönmüş, vücudu çırpınırcasına titriyordu.

— Kanadalı'nın likörü sana, gerçek adının Lise Perrin değil, Jeanne Fortier olduğunu itiraf ettirecek.

— Susun! Kesin sesinizi diye bağırdı ekmekçi kadın.

— Jeanne Fortier, diye devam etti Soliveau! Evet, kızını öldürmek istediğim Jeanne Fortier!.. Gît-le-Coeur Sokağında iskele altında ezmek isteyip de ezemediğim Jeanne Fortier!

Ömür boyu hapis hükümlüsü ve Clermont cezaevi kaçağı Jeanne Fortier!..

Bütün göğüslerden korkulu birer çığlık yükseldi. Nefret belirdi bütün yüzlerde. Jeanne Fortier ile Ovide Soliveau'nun çevresindeki halka genişledi. Ama, ekmekçi kadın, sorunu gün ışığına çıkarmaktan çekinmiyordu artık. Başını kaldırdı:

— Ahh, alçak dedi! Beni mahvettiğini sanıyorsun, oysa bana iyilik ettin. Kurtulmamı sağlıyorsun böylece. Evet dostlarım, Jeanne Fortier'yim ben, hükümlü Jeanne, kaçak Jeanne!.. Ama Jacques Garaud'nun işlediği cinayetler yüzünden hüküm giydim. Gerçeği bu adamın ağzından da duydunuz! Hapisten kaçmış olmamın tek nedeni çocuklarımı, şu caninin öldürmek istediği biricik kızımı bulmaktı! Sözlerini dinyan tanıklarım var. Ey alçak adam, hem de çok sayıda tanığım var! Senin sayende haklarım ve saygınlığım geri verilecek! Senin sayende çocuklarıma lekeli bir isim bırakmaktan kurtulacağım! Kim olduğumu artık biliyorsunuz dostlarım... Yaşamımı, başımdan geçen felaketleri öğrendiniz... Beni yargılayın! Hüküm giydiriyor musunuz bana?

Bütün çağrılılar Jeanne'a koştu. Elini sıkmak için tüm eller uzandı. Ovide ise, bir sandalyeye yığılmış, şiddetli sinir krizi içinde çırpınıyordu. Tam o sırada, güvenlik görevlileri kalabalığı yararak *Lison Ana*'nın yanına yaklaştılar. Birisi Jeanne'in omuzuna elini koydu :

— Jeanne Fortier dedi, Clermont cezaevinin kaçak hükümlüsü kanun adına sizi tutukluyorum.

Talihsiz kadın, bitkin bir haldeydi:

— Beni tutukluyor musunuz? diye kekeledi.

Lyon'lu, çok üzülmüştü:

— *Lison Ana*'yı tutuklamak mı? diye haykırarak atıldı. Dünyanın en temiz yürekli, en mert kadınını tutuklamak olamaz, asla!.

— Görevimizi yapmamıza engel olmayın, dedi görevli.

Tourangeau, Ovide'i gösterdi:

— Yakalanacak biri varsa, o da şu alçaktır; onu tutuklayın, *Lison Ana*'mıza dokunmayın...

Lyon'lu, Jeanne'ın kulağına eğildi:

— Haydi, *Lison Ana*, savuşun, diye fısıldadı. Çabuk savuşun. Sizi yakalayıp götürmelerine fırsat vermeyin...

O anda, bir grup, *Lison Ana*'nın çevresini sıkı sıkı sararak onu, sokağa çıkış kapısı bulunan mutfağa doğru götürdü. Polis memurları, Jeanne'ı bu topluluktan koparıp almanın olanaksız olduğunu görünce, zora başvurmadılar. Sinir krizleri gittikçe artan Ovide Soliveau, çırpınarak yere yığılmıştı.

Hizmetçi Marianne, caniye nefretle bakıyor ve söyleniyordu :

— Adam iyice bozdu galiba!

— Önemli olan, dedi memurlardan biri, bu adamın, itiraf ettiklerini sorgu yargıcının karşısında yinelemesidir... Bir doktor, çabuk bir doktor!..

Ne var ki, Ovide'in sinir nöbeti uzun sürmedi çırpınmaların yerini, aşağı-yukarı bayginlık derecesine varan bir uyuşukluk aldı. Sivil polislerden biri gidip bir araba çevirdi. Hareketsiz bir halde, yerde yatan caniyi arabaya götürdüler. Arabacıya emirler verildi. Fayton, Ovide Soliveau ile sivil polisleri emniyet müdürlüğüne götürmek üzere yola koyuldu.

Onlar gider gitmez, Marianne, Amanda'nın yemek yemekte olduğu odaya koştu. Odada kimsecikler yoktu. Bayan Augustine'in provacısı, masanın üstüne, yemek masrafı olarak beş frank bırakıp gitmişti. Amanda olup bitenleri Etienne Castel'e bildirmek için acele etmiş, ama ressamı evinde bulamamıştı. Bunun üzerine evine dönerek Raoul Duchemin'i beklemeye ve işin çıkar yolunu onunla konuşmaya karar vermişti.

Akşamın saat yedisine doğru bir emanetçi, Raoul'dan mektup getirdi. Amanda zarfı açıp aşağıdaki satırları yutarak okudu:

«Bu gece belki dönemem. Kaygılanman için hiçbir neden yok. Paul Harmant'ı yakaladık. Farkında olmayarak bizi Soliveau'nun evine götürecek. O rezil herifin evine girince ilk işim bizi ilgilendiren belgeleri aşırmak olacak.»

RAOUL

Bu mektup, beklemenin heyecanıyla yanan ve yorgunluktan bitkin düşen Amanda'nın yüreğine biraz su serpti. Genç kız yatağına uzandı, ama gözüne uyku girmiyordu.

Şimdi Havre meydanındaki lokantaya dönerek, Paul Harmant'ın, Lucien Labroue'nun ve Etienne Castel'in birlikte yemek yedikleri odaya çıkalım. Tam saat sekiz buçukta milyoner kalktı :

— Sevgili Castel dedi, sizden bu kadar erken ayrılmak zorunda kaldığım için çok üzgünüm.

— Biz de en az sizin kadar üzülüyoruz dostum. Ama ne yapalım, mazeretiniz var; gidebilirsiniz.

Paul Harmant, Lucien'le Etienne'in elini sıkarak lokantadan çıktı ve Roma Sokağının yolunu tuttu. Yirmi adım kadar ilerler ilerlemez, Raoul Duchemin de çıkıp peşine düştü. Etienne ile Lucien, sigaralarını yaktılar. Bir süre lokanta kapısının eşiğinde oyalandılar.

— Sevgili Lucien, dedi ressam; Paul Harmant'ın peşinden giden şu delikanlıyı görüyor musunuz?

— Evet, görüyorum.

— İşte çocuğum, bu delikanlı, belki yarın sabah, babanızın gerçek kaatilini yakaladığımız haberiyle dönecektir...

— Ne diyorsunuz? diye haykırdı Lucien şaşkınlıkla.

— Birinin izi üstündeyim şu anda ve yineliyorum, yarın belki size: «Lucie Fortier'yi sevmeniz ve onunla evlenmeniz için artık hiçbir engel kalmamıştır,» diyebileceğim.

Lucien, tarifsiz bir heyecanla Etienne Castel'in ellerine sarıldı. Gözlerinde mutluluk okunuyordu:

— Oh! Üstadım... Üstadım diye kekeledi. İnşallah yanılmamışızdır!.. Kuzum söylesenize... Ne olur söyleyin!

Ressam, Lucien'in sözünü kesti:

— Şu an için söyleyecek başka bir şeyim yok dedi; hiçbir şey sormayın, yanıt alamazsınız...

X

Sivil polisler, Ovide Soliveau'yu Emniyet Müdürlüğünün tutukevine götürmüşler ve şimdilik revirin tek yataklı bir odasına yatırmışlardı. Caninin sinir krizinden sonra uğradığı uyuşukluk sürüyordu. Kanada likörünü içenlerin, hemen he-

men hepsi bir uyuşukluğa tutuluyorlardı. Emniyet müdürünün emri üzerine, revirin gardiyanı, Ovide Soliveau'nun başucuna yerleşti. Soliveau, ancak saat dokuzda gözlerini açabildi. Sonra gerinerek yatağında doğruldu ve çevresine göz gezdirdi:

— Acayip! Neredeyim ben kuzum? diye sordu.

— Polis müdürlüğü tutukevinin revirindesiniz, diye yanıt verdi gardiyan.

— Polis müdürlüğü tutukevinde mi? Ne zamandan beri?

— Aşağı yukarı saat beşten beri. Buraya, kendinizi kaybetmiş bir halde getirildiniz.

Ovide hiçbir şey hatırlamıyordu. Üstünde tuhaf bir ağırlık vardı. Bitkin bir halde kendini yatağa bıraktı. İki elini alnına götürerek belleğini yokladı. Ansızın öfkeli bir çığlık attı. Zihni aydınlanmıştı birden.

— Her şeyi anlıyorum şimdi, diye mırıldandı. Marianne likörü yanlış vermiş... O berbat içkiyi benim kadehime boşaltmış demek!

O anda kapı açıldı. Eşikte, bir gardiyanın yanında üç polis göründü.

— Geliniz, dedi gardiyan, Ovide'e.

Birkaç dakika sonra, Ovide emniyet müdürünün odasındaydı. Odada, müdürden başka, sorgu yargıcı, zabıt kâtibi ve ziyafeti izlemiş olan iki polis memuru da bulunuyordu. Yargıç sarguya başladı:

— Adınız?

— Pierre Lebrun, diye yanıtladı Ovide.

— Yalan söylüyorsunuz.

— Öyleyse, adımı benden iyi biliyorsunuz! Sormanıza ne gerek var?

— Adınız Ovide Soliveau, dedi yargıç.

— Eh, mademki bu ad gönlünüze yatmış, bir diyeceğim yok.

— Yararsız gevezelikle durumunuzu büsbütün ağırlaştırmayın, dedi sorgu yargıcı oldukça sakin bir tavırla. Siz konuşmazsanız halanızın oğlu Paul Harmant'dan hakkınızda gerekli bilgiyi alacağız.

— Gerçekten boş yere çene çalıyorum, diye düşündü Soliveau. Kaçamak tarafı kalmadı bunun...

Yargıcın başka bir sorusu üzerine Ovide, doğum tarihiyle anasının ve babasının adlarını söyledi. Sonra, konuşmasını sürdürdü :

— Pekâlâ, pek güzel ama anlıyamadığım bir nokta var: Beni bir sanık gibi sorguya çekiyorsunuz. Bunun nedenini öğrenebilir miyim?

— Birazdan öğrenirsiniz. İlkönce soracaklarıma yanıt verin.' Paul Harmant halanızın oğlu mu?

— Evet.

— «Ekmekçiler Uğrağı»nda, hala oğlunuzun öldüğünü, Paul Harmant adındaki adamın, aslında başka bir adı olduğunu söylemişsiniz. Bütün bunlar yalan mıydı yani?

— Adamakıllı sarhoştum, diye yanıtladı Ovide. Ne söylediğimi bilmiyordum.

— Öyleyse, ekmekçi Lise Perrin'in, Clermont cezaevinden kaçan hükümlü Jeanne Fortier olduğunu sarhoşluğun etkisiyle sayıklamış olacaksınız.

Ovide şaşırmış gibi bir tavır takındı:

— Jeanne Fortier dediğiniz de kim? diye sordu.

— Gît-le-Coeur Sokağında, üstüne boyacıların iskelesini düşürerek öldürmeye kalkıştığınız kadın. Birkaç hafta önce de kızını öldürmek istemiştiniz...

Dijon'lu mosmor kesildi:

— Bunu öne sürmeye kim cüret ediyor? diye kekeledi.

— Sizin ağzınızdan duyanlar.

— Dedim ya, çok sarhoştum.

Emniyet müdürü, Ovide'in üstünden çıkan ve içinde biraz Kanada likörü bulunan şişeyi gösterdi:

— Sizi sarhoş eden şu likördü değil mi? dedi. Bundan Jeanne Fortier'ye içirmek isterken kendiniz içiverdiniz. Bu likörün, şaşılacak etkilerini sizin kadar iyi bilen bir uzmanın, Doktor Richard'ın da fikrini aldık. «*Ekmekçiler Uğrağı*»nda çalışan Marianne'a olağanüstü özelliklerinden sözettiğiniz içki bu!..

Ovide başını eğdi ve hiç sesini çıkarmadı.

— Nerede oturuyorsunuz? diye devam etti sorgu yargıcı.

— Dayalı döşeli bir evde kiradayım.

— Bizi yine oyalamak istiyorsunuz, ama halanızın oğlu Paul Harmant'dan gerçeği öğreneceğiz..

Dijon'lu küplere bindi birdenbire. Gözleri kıvılcımlanmış, çılgınca bir öfkeyle yumruklarını sıkmıştı:

— Öf be! diye haykırdı, sorularınızla adamakıllı canımı sıktınız! Şerefsizim, kafam şişti! Salozcasına tongaya düştüm! Bütün kusur bende. Üstelik çevirmeye çalıştığım dümen de kendi hesabıma değil. Bundan iyi hayvanlık olmaz doğrusu. Olan başkalarına oldu; işin içinden nasıl sıyrılacaklarını düşünsünler, ne yapalım. Clichy Caddesinde 172 numarada oturuyorum. Artık bana başka bir şey sormayın. Namusum hakkı için yanıt alamazsınız.

— Gerçek Paul Harmant öldü değil mi? diye devam etti sorgu yargıcı, bugün bu adı taşıyan adam, aslında Jacques Garaud'dur?

Ovide, Soliveau omuz silkti.

— İlkönce Lucie Fortier'yi, sonra da annesi Jeanne Fortier'yi öldürmenizi emreden ve bu iş için sana para veren adam o idi değil mi?

Ovide yanıt vermedi. Sorgu yargıcı, sinirlendiğini belli etmeden ayağa kalktı:

— Bu adamı götürüp hücreye atın, diye emretti.

— Hele şükür, dedi Ovide sırıtarak. Ayrı hücrede rahatça uyuyabilirim hiç olmazsa.

Polisler sanığı götürdüler. Emniyet müdürü sordu:

— Soliveau'nun evinde bu akşam bir arama yapsak nasıl olur, Bay Yargıç?

— Çok yerinde bir öneri gidelim, dedi yargıç.

Okuyucularımızın anımsayacağı gibi, Paul Harmant lokantadan çıkınca Roma Sokağının yolunu tutmuş, Raoul Duchemin de onun peşine takılmıştı. Tam saat dokuzda, Harmant gümüş rengi kapının önünde durup zili çaldı. Çıngırak bahçede olanca gücüyle çınladı.

Kapı açılmadı. Bunun bir nedeni olmalıydı. Paul Harmant, şaşkınlıktan donakalmıştı. Ovide'in evde bulunmamasının ne demek olduğunu soruyordu kendi kendine. Telgrafın bir tuzak olabileceğini düşünmesi için hiçbir neden yoktu. Bu durum karşısında beklemeye karar verdi. Böylece milyoner, bahçe duvarının önünde bir aşağı, bir yukarı gezinmeye başladı.

Saat on oldu. Paul Harmant yeniden kapıya yaklaşarak zili defalarca çaldı. Sonra, kararsız ve öfkeli adımlarla kaldırımı arşınlamaya koyuldu. Duchemin, sanayicinin zaman-zaman öfkeyle elini kolunu savurduğunu gördükçe bıyık altından gülüyordu. Bir saat daha geçti. Batignolles'ün saatleri on biri çaldı. Paul Harmant küfrederek Clichy meydanına doğru yürüdü.

Gecenin on ikisinde Duchemin, bulunduğu kahve kapanırken dışarı çıktı. Bahçe duvarına yaklaştı. İçinde pens, makas, tornavida gibi aletler bulunan bir paketi bahçeye fırlattı. Sonra, çevresine iyice göz gezdirip de, kimsenin gelmediğinden emin olunca, bir sıçrayışta duvarın köşesine tutundu. Sonra duvarın tepesine atlıyarak ata biner gibi oturdu. Oradan da bahçeye kayıverdi.

Birazdan, Raoul Duchemin, asma kilit takılıp sımsıkı bağlanmış sandıkların bulunduğu odaya giriyordu.

Birçoğunun üstünde, büyük harfle: ARJANTİN, BUENOS-AİRES yazısı bulunan sandıkları gözden geçiriyor ve kendi kendine söyleniyordu Raoul:

— Kopuk herif kaçmaya hazırlanıyormuş anlaşılan diye mırıldandı. Vakit yitirmeye gelmiyormuş demek!

Genç adam başka bir odaya geçti. Burada, ilkönce gözüne çarpan şey bir yazı masası oldu.

Masanın çekmeceleri kilitliydi, Raoul, pensinden yararlanarak, çekmeceleri, evin kapısından çok daha kolay açtı. İlk gördüğü şey biraz banknot'la altın tomarları oldu.

— Vay canına! Soliveau efendinin hali vakti oldukça yerindeymiş, dedi içinden Duchemin.

Çekmecelerin birinde, bir cüzdanda iki tomar kâğıt, Raoul'un dikkatini çekti. Aceleyle cüzdanın içini gözden ge-

çirdi; amcasının sahte imzasını taşıyan iki senedi bir bakışta farketti.

Birden rahatladı, geniş bir soluk aldı:

— En sonra! En sonra diye mırıldandı.

Amanda'nın yazıp imzalayarak Joigny'deki kadın şapkacısı Bayan Delion'a verdiği itiraf belgesi de senetlere ekliydi. Bunların yanında, İsviçre Cumhuriyeti damgasını taşıyan bir belge daha Duchemin'in dikkatini çekti. Belgeyi gözden geçirir geçirmez Raoul zafer çığlığı attı. Bir ölüm kâğıdıydı bu.

— Gerçek Paul Harmant, Cenevre'de ölmüş, diye haykırdı Raoul. Bu belge, koruyucum Etienne Castel'i kimbilir ne kadar sevindirecektir!

Raoul Duchemin, tüm bu belgeleri yine cüzdana yerleştirerek cüzdanı ceketinin yan cebine attı. O sırada, caddeden araba gürültüleri duyuldu. Soliveau'nun bahçe kapısı önünde birkaç araba durdu. Raoul, başını kaldırarak dışarıya kulak verdi. Birtakım mırıltılar duyuluyordu. Raoul, ilk girdiği odaya gelip yarı-açık kapıya yaklaştı. Bahçe kapısının kilidi içinde bir anahtar dönüyordu.

— Kapı arkadan sürgülenmiş, dedi bir ses o sırada...

— Öyleyse, duvardan atlayın, diye emretti başka bir ses.

Raoul'un içine korku düştü. Bahçeye fırladı. Eve girerken bahçe duvarının bir köşesinde gözüne ilişen tavşan kulübesine doğru koştu. Kulübenin üstüne sıçradı ve oradan duvarın tepesine tırmandı. Duvardan hızla ve sessizce kayarak gözden kayboldu.

Ovide'in evinde, arama alabildiğine sürüyordu.

Emniyet müdürü, yazı masasının kırılarak açılmış çekmecelerini ve masanın bir rafında duran banknotlarla altınları sorgu yargıcına gösterdi:

— Buraya bizden önce giren olmuş. Ama hırsızlık amacıyla değil... Bakın, şunlardan anlaşılıyor...

— Ne yapmak için girmiş olabilirler öyleyse? diye sordu yargıç.

— Birtakım belgeleri almaya... Sefil Soliveau'nun bir yanıtından elinde bazı belgelerin bulunduğu anlaşılıyordu...

— Öyleyse, bu adam bizimle alay etti, dedi yargıç. «*Ekmekçiler Uğrağı*»nda suç ortağı vardı, bu suç ortağı, Ovide'in yakalandığını görünce, buraya gelip kendilerini tehlikeye düşürebilecek belgeleri aşırdı. Durum bunu gösteriyor.

— Suç ortağı Paul Harmant olsa gerek... Mutlaka Paul Harmant'dır... Şuraya bakın; pensle öbür aletler yepyeni; sırf bu iş için satın alındıkları belli. Bu adamın, biz kapıya geldiğimiz anda burada olduğu anlaşılıyor. O sırada kaçmış olacak.

Bu konuşmadan sonra evin içi iyice arandı. Mobilyalar birer birer gözden geçirildi. Sandıklar açılarak karıştırıldı. Sabahın saat üçünde her şey birbir yoklanmış oldu. Emniyet müdürü ile sorgu yargıcı arama-tarama tutanağını imzaladılar.

XI

Amanda korkunç bir gece geçirmişti. Raoul dönmemişti. Neler olmuştu acaba? Genç kız, saat yedide, Assas Sokağına, Etienne Castel'e gitmek niyetiyle hazırlanmaya başladı. Giyinirken zaman-zaman pencereye yaklaşıyordu. Ansızın, bir arabanın tırısla gelmekte olduğunu farketti. Araba, Amanda'nın evi önünde durdu. Raoul'un başı göründü arabanın kapısından.

— Çabuk aşağıya in, diye bağırdı Raoul!

Amanda merdivenleri hızla indi.

— Hemen Assas Sokağına gitmek gerekiyor... Belgeler bende.

— Bizimkiler mi?

— Evet... Ayrıca, gerçek Paul Harmant'ın ölüm kâğıdını da ele geçirdim. Ovide Soliveau evine dönmedi...

— Yakalandı, dedi Amanda.

— Yakalandı mı? diye sordu Duchemin. Nereden biliyorsun?

Bayan Augustine'in provacısı, bir önceki gün «*Ekmekçiler Uğrağı*»nda olup bitenleri kısaca anlattı.

Etienne Castel de çok kötü bir gece geçirmişti. Endişe içinde Raoul'u bekliyordu. Ama hâlâ gelen giden yoktu.

Castel, sabahın altısında kalkıp atölyesine geçmişti. O saatten beri, atölyeyi bir baştan öbür başa, geniş adımlarla ve gittikçe artan bir sabırsızlıkla arşınlıyordu. Duchemin'in neden hâlâ gelmediğini soruyordu kendi kendine. Aklına fena şeyler gelmeye başlamıştı. Raoul'un, Ovide Soliveau ile başı belaya girmiş, başına bir felaket gelmiş olabilirdi. En çok bundan korkuyordu ressam. Birdenbire kapı açıldı ve hizmetçi göründü.

— Hamallar, tabloyu almaya gelmişler efendim...

— Gelsinler!

Sanatçı, atölyeye giren hamallara, içinde Georges Darier'ye ait tablonun bulunduğu sandığı gösterdi.

— Bunu büyük bir özenle götürmeniz gerekiyor. Yanındaki mukavva at kalsın. Onu sonra ben gönderirim.

Hamalların her biri sandığın bir ucundan tuttu. Gerek beceriksizliği, gerekse yanlış tutuşu yüzünden, birinci hamal, arkadaşı kanırtırken sandığı elinden kaçırdı. Bunun üzerine devrilen sandık yanındaki küçük atı ezerek gürültüyle döşemeye kapaklandı.

— Baş belası beceriksizler! Biraz dikkat etsenize!

Hamal kulağını kaşıyarak yanıt verdi:

— Ne yapalım Bay Castel! Elimden kaydı. Merak etmeyin, tabloya hiçbir şey olmadı. Yalnız küçük attan hayır kalmadı sanırız. Bereket versin ki, pek öyle değerli bir şey değil.

— Beceriksizler! Beceriksizler! diye yineledi ressam.

İki hamal, sandığı yine iki ucundan tuttular ve bu kez kazasız-belasız atölyeden çıkıp gittiler. Mukavva at iyice ezilmişti. Bir karış açılan karnından kıtıklar, buruşuk kâğıtlar ve kumaş parçaları çıkmıştı.

— Georges buna ne der! Bunun anısına ne büyük bir değer veriyordu, biliyor musunuz!

Etienne, bu çok eski oyuncağın içinden çıkan buruşuk kâğıtları gördü. Ama onlarla uğraşmayı aklından geçirmedi. Georges'a yazmakta olduğu mektubu tamamlaması gerekiyordu. Mektup şuydu:

«Bugün yirmi beş yaşını doldurdun. Görüyorsun, bunu hatırımdan çıkarmıyor, sana bugün için vaadettiğim tabloyu gönderiyorum. Ayrıca, sana çok önemli açıklamalarda bulunacağım. Saat dokuzda evinde beni bekle.

Eski vasin ve can dostun
Etienne Castel»

Etienne, dönerek küçük atın kalıntılarına ve içinden çıkan kâğıtlarla çaputlara baktı.

— Truva'nın ünlü atı bile böylesine özenle bakılmamıştır doğrusu, dedi kalıntıları toplayarak. Ne kadar da doluymuş içi?

Bunu sorarken, sanatçı, bir yandan atın içinden çıkanları karıştırıyordu. Birdenbire durdu. Gözleri fal taşı gibi açılarak bir kâğıda dikildi. Yüzü sapsarı kesildi. Burada karşılaşacağını hiç ummadığı bir isim şiddetle dikkatini çekmişti.

— *«Jacques Garaud!..»* diye kekeledi ressam. Jacques Garaud'nun, Jeanne Fortier'ye yazdığı bir mektup...

Elleri ve dudakları titriyordu:

— Aman Yarabbi diye ekledi! Yoksa! Yoksa!..

Ve heyecandan seçilmeyecek hale gelen bir sesle, hemen hemen bağırarak mektubu okudu:

«Çok sevgili Jeanne,

«Dün yakın bir gelecekte sizin ve çocuklarınızın servete ve mutluluğa kavuşabileceğinizi çıtlatmıştım. İşte, şimdi size bu konuda kesin olarak söz verebilirim. Yarın zengin olacağım, ya da hiç değilse, büyük bir servet edinmek üzere bütün olanaklar elime geçecek. Hesapsız kazanç getirecek olan bir buluşa ve bunu gerçekleştirmek üzere, aşağı-yukarı ikiyüz bin franka sahip olacağım.

«Bu akşam saat on birde, küçük Georges'la sizi Charenton köprüsünde bekleyeceğim. Oradan sizi alıp emin bir yere bırakacağım ve sabaha karşı yabancı bir ülkeye hareket edeceğiz. Gideceğimiz yerde, zenginlik ve mutluluk içinde yaşayacağız.

«Patronu tarafından insafsızca kovulduğunuz müesseseyi, yüreğinizde en ufak bir pişmanlığa yer vermeden terkedin.

Sizi sevenin ve kalbinizi hiçbir zaman kırmayacak olanın yanına gelin. Eğer gelmeyecek olursanız, umutsuzluğun beni nelere sürükleyeceği hiç belli olmaz, Jeanne...

«Ama geleceğinizden eminim...
7 Eylül 1861 *Jacques GARAUD».*

Sanatçı, mektubu büyük bir heyecanla bitirmişti:

— Hiç akla gelmeyen bir olay! diye haykırdı. Jeanne Fortier'nin, yok olduğunu, yandığını sandığı mektup bu! Talihsiz kadının sık-sık sözünü ettiği mektup; suçsuz olduğunun kanıtı. Bunu durmadan yardımına çağırıyordu zavallı! Oysa o kadar yakındaymış ki... Zavallı kadın!.. Bu mektubun anlamı kuşku götürmez... Her şey çözülebilir bu mektupla!

«Oh! Georges, Jeanne Fortier'nin oğlu olduğunu öğrenirken, annesinin haklarını ve saygınlığını geri alabileceğini de öğrenmiş olacak. Lucien'in de sevdiği genç kızla evlenmesine artık hiçbir engel kalmadı. Genç kızın ona layık olduğu anlaşıldı!»

O anda atölyenin kapısı vuruldu.

— Girin! dedi Etienne.

Kapı açıldı. Raoul Duchemin çıkageldi.

— En sonra gelebildiniz!

— Bütün geceyi iş peşinde geçirdim... Hayırlı haberler getirdim size...

— Ovide Soliveau?

— Amanda'nın ustaca düzeni sayesinde yakayı ele vermiş.

— Paul Harmant hakkında bir şeyler öğrenebildiniz mi?

— Paul Harmant ölmüş.

— Yani, Mary'nin babası ölmüş ha? dedi Etienne büyük bir şaşkınlıkla.

— Bu dediğim, Mary'nin babası değil, dedi Duchemin; o alçak, ölen Harmant'ın adını almış.

— Kanıt elde edebildiniz mi?

Duchemin, vaktiyle Ovide Soliveau'nun Cenevre'den getirttiği ölüm kâğıdını ressama uzattı. Georges'un eski vasisi kâğıdı yutarcasına ve büyük bir dikkatle okudu:

— En ufak bir kuşku duyulamaz artık! diye mırıldandı. Yaa, Jacques Garaud, en sonunda yakaladım seni!

Ressam zili çaldı. Uşak hemen geldi.

— Bir arabaya atlayın. Courbevoie'ya, Paul Harmant'ın fabrikasına gidin. Bay Lucien Labroue'ya benim tarafımdan gönderildiğinizi söyleyin. İşi ne olursa olsun, bırakıp hemen sizinle buraya gelsin. Size bir şey sorarsa, kendisini çok önemli bir iş için çağırttığımı söylersiniz...

— Başüstüne efendim.

Etienne, Joigny Belediyesinin eski memurunun elini kuvvetlice sıktı:

— Oh! Sevgili Raoul, diye haykırdı, bu iyi davranışınızla, vaktiyle bir çılgınlık anınızda işlediğiniz hatayı fazlasıyla ödemiş oluyorsunuz. Sofrada tüm bildiklerinizi anlatırsınız.

Birlikte yemek odasına geçerek masaya oturdular. Duchemin, o gecenin olaylarını ve kendisinin Clichy caddesindeki eve girişini tüm ayrıntılarıyla anlattı.

Sofradan kalkacakları sırada Lucien Labroue odaya girdi.

— Sevgili üstadım, dedi Lucien; görüyorsunuz büyük bir heyecanla koşup geldim. Bana söyleyeceklerinizin çok önemli olduğu anlaşılıyor. Tüm dikkatimle sizi dinliyorum!

— Evet çok önemli dedi Etienne Castel. Babanızın kaatilini öğrendim. Bütün kanıtlar elimde artık!

Lucien sarardı. Yalnızca, iki sözcük çıkabildi ağzından:

— Kaatilin adı? diye sordu.

— Zamanı gelince öğreneceksiniz, yani birazdan... Şimdi arkadaşınız Georges Darier'ye gidelim.

XII

Lucie Fortier bütün gece Lison Ana'yı beklemişti. İlkin sabırla bekledi; ama saat gecenin onunu çaldıktan sonra genç kız, ekmekçi kadının dönmeyişinden gittikçe artan bir kaygı duymaya başladı. En sonra, sabahın saat dördüne doğru, Lucie, öylesine yorgun düştü ki, yürek sıkıntısını unutarak uyuyakaldı. Uyandığı zaman saat sekiz olmuştu. Genç kız, yata-

ğından fırlayarak, koşup Jeanne'ın oda kapısını çaldı. Ama hiçbir yanıt alamadı; odada kimse yoktu. Bu durum karşısında, Lucie'nin korkusu büsbütün arttı. Zavallı aceleyle giyinip aşağıya indi.

— İlkönce *Ekmekçiler Uğrağı*'na gideceğim, dedi kendi kendine.

Lucie, lokantanın önüne varınca donakaldı. Lokanta kapanmıştı. Kaldırıma küme küme kadınlar toplanmış, dedikodu yapıyorlardı. Lucie neler olup bittiğini öğrendi.

— Lokantayı, ekmekçi kadın yüzünden mahkeme kapatmış, dedi geveze kadının biri. Ekmekçiler birlik olup kadını korumuşlar da ondan...

Bu yanıtın şu üç sözcüğü Lucie'yi dehşet içinde bırakmıştı: «Ekmekçi kadın yüzünden».

— Ekmekçi kadının adını biliyor musunuz? diye sordu.

— Buralarda *Lison Ana* diye anılır.

Lucie mosmor kesildi.

— İyi ama niçin? Bunun nedeni ne? diye kekeledi.

— Yaa! Niçin? Bütün sorun burada. Kimse doğru dürüst bir şey bilmiyor. Lison Ana'yı tutuklamak istemişler. Bunun üzerine, Lison Ana'ya ziyafet vermekte olan ekmekçiler, polis memurlarına karşı gelmişler. Böylece Lison Ana oradan sıvışıvermiş ..

— Tanrım! Tanrım sen bilirsin, diye kekeledi Lucie umutsuzluk içinde.

Birdenbire, Lucien'in arkadaşı, Avukat Georges Darier aklına geldi. Bir süre önce, kendisi hakkında Lison Ana'nın onunla konuşmaya gittiğini anımsadı. Genç kızın, avukatın evine varması yirmi dakikayı bulmadı.

— Bay Darier'yi görebilir miyim? diye sordu Lucie.

— Görebileceğinizi sanırım, efendim. İçeri buyurun lütfen.

Birkaç dakika sonra hizmetçi kadın, Lucie'yi avukatın odasına alarak çekildi. Georges, ziyaretçisinin sevimli yüzündeki heyecan ve üzüntüyü bir bakışta farketti.

— Anlatın efendim, dedi. Bu denli üzülmenizin ve ürkmenizin nedeni nedir?

— Efendim, diye yanıtladı Lucie; yanımda, annem gibi sevdiğim, temiz yürekli, namuslu bir kadın vardı... Birkaç gün önce az kaldı bir kazaya kurban gidiyordu... Mucize denebilecek kurtuluşunun onuruna meslektaşları dün ziyafet verdiler. Ziyafete gitmek üzere evden ayrıldı. Akşam üstü dönmesi gerekiyordu. Şu ana kadar dönmedi... Endişe içindeyim... Biraz önce, ziyafetin verildiği lokantaya uğradım.. Orada kendisini tutuklamak istediklerini, ama ekmekçi arkadaşlarının polislere karşı koymaları sayesinde kaçıp kaybolduğunu söylediler.

«Hayatta kimsem olmadığı için size geldim efendim! Bana yardım etmenizi, yol göstermenizi rica ediyorum. Ne olursunuz, bir şeyler yapın efendim! Sizin yardımınız olmazsa, Lison Ana'yı ebediyen yitireceğimi anlıyorum!»

Genç kızın son sözleri karşısında, Georges yerinden sıçradı!

— Lison Ana mı? diye haykırdı. Lise Perrin... Yani Lise Perrin'den söz ediyorsunuz değil mi?

— Evet efendim.

— Adınız Lucie değil mi?

— Evet efendim.

— Georges, boğuk boğuk haykırdı birdenbire. Paul Harmant'ın, ekmekçi kadına savurduğu tehditleri anımsamıştı.

— Demek ki, Paul Harmant onu ihbar etmiş, dedi içinden Georges. Ve talihsiz kadın, tuzağa düşürüldüğüne göre, kaçarken yakalanmış olacak...

Lucie ellerini kavuşturmuş bir halde haykırdı:

— Ne diyorsunuz efendim?

— Size daha bir-iki soru sormak istiyorum Bayan, dedi Georges. *Lison Ana* dediğiniz kadın, size gerçek adını hiç söyledi mi?

— Adının, Lise Perrin olduğunu söyledi, dedi Lucie.

— Bunun arkasında başka bir ad gizli. Gerçeği ancak polis müdürlüğünden öğrenebileceğinizi sanıyorum... Sevgili arkadaşınızı orada bulabileceksiniz gibime geliyor...

— Beni korkutuyorsunuz efendim, diye atıldı genç kız! Lison Ana'nın gerçekten bir suçu mu var yoksa?

— Bilmiyorum, ama Lise Perrin, bundan yirmi bir yıl önce, başka bir ad altında ömür boyu hapis cezasına çarptırılmış. Kısa bir süre önce de Clermont cezaevinden kaçmış. Gerçek adı Jeanne Fortier...

Lucie yıldırımla vurulmuşa döndü. Umutsuzluk içinde acı bir çığlık attı. Sonra ellerini burkarak, yürek parçalayıcı bir sesle haykırmaya başladı:

— Annem, dedi, benim anneciğim o! Haksız yere hüküm giymiş anneciğim! Lucien söylemişti bunu! Başka biri tarafından işlenen suçun cezasını çekiyor anneciğim! Ah! Tükenmek bilmeyen bir sevgiyle üstüme titremesinin nedenini şimdi anlıyorum! Anneciğim... Zavallı anneciğim... Canım anneciğim! Onu yeniden tutukladılar, yeniden hapse attılar... Artık onu göremiyeceğim demek! Bu benim için korkunç bir şey! Efendim! Onun suçsuz olduğunu kanıtlamanın, onu kurtarmanın bir çaresi olmalı... Efendim, siz avukatsınız, görüyorum ki, merhametli bir insansınız. Gözleriniz yaşardı. Yalvarıyorum size efendim. Annemi bana geri verdirin...

O anda odanın yapısı açıldı. Etienne Castel, Lucien Labroue ve Raoul Duchemin içeriye girdiler.

— Sevgili vasim! diye haykırdı Georges şaşırarak.

Genç kız, ürkek ürkek geri çekildi:

— Lucien! diye kekeledi.

Jules Labroue'nun oğlu genç kıza doğru koştu ve onu kucaklayarak kulağına fısıldadı:

— Umutla bekle Lucie! Umutla bekle!

— Lise Perrin'in kaybolduğunu bana bildirmeye gelmiş, dedi Georges.

— Hiç merak etmeyin; onu bulacağız, dedi Etienne Castel. Onu muhakkak bulacağız!

Lucie kapıya doğru yürüdü. Georges'un eski vasisi ileri atıldı:

— Gitmeyin efendim, rica ediyorum! Burada geçecek olayları izlemeniz gerekiyor...

— Burada geçecek olayları mı? diye sordu genç avukat.

Etienne Castel, heyecanlı bir sesle yanıt verdi:

— Oğlum, bugün yirmi beş yaşını tamamladın. Çocukluğunda seni kanadı altına alan ve ölürken vasiliğini bana bırakan o eşsiz insanın son isteğini bugün yerine getirmek zorundayım. Bu benim için kutsal bir görevdir!

Etienne, cebinden, geniş siyah bir mühürle damgalanmış zarfı çıkararak Georges'a uzattı:

— Şu mektubu oku yavrum! Yüksek sesle oku! Siz de dinleyin Lucie Fortier.

Genç avukat zarfı açıp mektubu okudu:

«Sevgili Georges'um,

«1861 yılının eylülünde, bir kadıncağız, küçük bir çocuğu elinden tutarak evime, yani Chevry köyünün papaz evine geldi. Üç suçtan ötürü emniyetçe aranan bir kadındı bu: Adam öldürme, hırsızlık ve kundakçılıkla suçlandırılıyordu. Adı Jeanne Fortier idi.

Jeanne Fortier, çocuğunun üstüne yemin ederek suçsuz olduğunu söyledi: Doğruyu söylediği gözlerinden okunuyordu. Gerçek, bu karabahtlı kadının sesinde titreşiyor, yüzünde ışıldıyordu. Yeminine inandım... Hâlâ da inanıyorum.

«Ama, kuşku götürmez gibi görünen bunca kanıt karşısında ne yapabilirdim? Ne yazık, hiçbir şey! İnsanların adaleti bildiği yoldan şaşmadı. Jeanne Fortier suçlu ilan edilerek ömür boyu hapse çarptırıldı.

«Ezici kanıtlara ve jürinin genç kadına hüküm giydirmesine karşın inancım değişmemişti. Benim gözümde, Jeanne Fortier asla suçlu değildi. Zavallı kadın, korkunç bir adli hatanın içler acısı kurbanı olmuştu. İnsanların adaletsizliğini, gücümün yettiğince düzeltmek istedim. Kızkardeşime, Jeanne Fortier'nin oğlunu evlat edinmesini öğütledim. O da, öğüdümü yerine getirerek çocuğa Georges Darier adını verdi.»

Georges, Lucie ve Lucien Labroue, üçü birden çığlık kopardılar. Georges, haykırmaya başladı:

— Ben, ben! dedi çılgınca, Jeanne Fortier'nin oğluyum demek ve Lucie, Lucie, benim kardeşim!

Bunları söylerken Georges, kollarını genç kıza uzatmıştı. Lucie, Georges'un kucağına olanca hızıyla atıldı:

— Ağabey! Ağabeyciğim!

Georges kız kardeşini sımsıkı kucakladıktan sonra, gözleri yaşararak konuşmaya başladı:

— Jeanne Fortier'nin çocuklarıyız kardeşim, dedi. Bir hükümlünün çocukları! Annemiz suçsuz, ama insanların gözünde o, Lucien'in babasını, parası için öldüren bir kaatil! Zavallı annemiz adli hatanın kurbanı... Ve biz, onun haklarını saygınlığını geri isteyemiyoruz! Tanrım! Ne korkunç şey bu...

Lucien, genç avukatın eline sarıldı:

— Umutsuzluğa düşme dostum diye haykırdı! Kardeşim olacaksın! Annen Jeanne Fortier'nin suçsuz olduğunu açıklığa kavuşturan kanıtları getirdik... Hepsi elimizde artık!

Etienne, Jacques Garaud'nun mektubunu Georges'a uzattı:

— İşte bir tanesi, dedi. İlkin şunu oku çocuğum...

Georges, mektubu yiyecekmişçesine okudu. Artık tam inanmıştı:

— Tamam! Tamam diye haykırdı. Cinayetin kanıtı bu! Ohh anneciğim! Anneciğim! Nihayet! Nihayet! İyi ama bu kesin kanıtın kaybolduğu sanılıyordu... Nerede bulundu bu?

— Küçük mukavva atının göğsünde diye yanıtladı Etienne. Chevry rahibinin evine geldiğiniz zaman, küçük atın da yanındaydı. Bunları unuttun mu oğlum?

Bu sözler karşısında, genç avukat, birdenbire gözlerinin önünde bir perdenin yırtıldığını hissetti. Alnını iki eli arasına alarak düşünmeye başladı. Artık her şeyi anımsıyordu:

— Ahh dedi, sönmüş olan ışık yeniden yandı... Anımsıyorum; büyük bir fabrikanın bahçesinde oynuyordum o atla. Daha sonra, karanlık bir gecede fabrikanın yandığını görmüştüm. Atın göğsünde bir yarası vardı, açık bir delikti bu. Bu mektubu, başka kumaş ve kâğıt parçalarıyla o boşluğa tıkmıştım. Anneciğim bunu boş yere aramıştı! O zaman bu mektubu bulabilseydi hüküm giymezdi! Yazık! Çok sonra geçti elimize, Jacques Garaud'ya bu satırları kendisinin yazdığını itiraf ettiremiyecekler artık... Çünkü toprak altında.

— Jacques Garaud yaşıyor dedi ressam, heyecanla!

— Yaşıyor mu?

— Evet. Ve bugün, zengin, mutlu bir hayat sürüyor. Herkes kendisine değer veriyor. Hepimizin bildiği bir isim altında gizleniyor... Paul Harmant!

Lucien'le Lucie aynı anda yinelediler:

— Paul Harmant!

— Evet, Lucie'yi öldürtmek isteyen Paul Harmant! Jeanne Fortier'yi öldürtme girişiminde başarısızlığa uğrayınca onu polise ihbar eden Paul Harmant!

— Vay alçak vay! Ama tüm bunlardan emin misiniz? diye sordu Georges.

— Elbette eminim! Gerçek Paul Harmant bundan yirmi beş yıl önce, Cenevre'de bir hastanede ölmüş... İşte ölüm kâğıdı. Bugünkü milyoner, büyük sanayici Paul Harmant, Jacques Garaud'dan başkası olamaz!

— Jacques Garaud! diye yineledi Georges. Bu ne ile kanıtlanabilir?

— Senin dosylarında bu adamın mektupları vardır kuşkusuz.

— Evet... Evet dedi heyecanla genç avukat; işte bir mektubu... Kendi eliyle yazılmış...

Bir önceki gün milyonerden gelen bir mektubu masasının üstünden alarak Etienne'e uzattı. Ressam yazıya göz gezdirdikten sonra sevinç çığlığı attı.

— Aynı yazı dedi! Görüyorsunuz ya, artık şüphe edilemez! Dostumuzun babası Jules Labroue'yu öldüren cani Jacques Garaud, yani Paul Harmant'dır.

Lucien, dehşet içinde kalmıştı:

— Ve bu adam, kim olduğumu bile bile, bana kızını vermek istiyordu! Alçak! Ne yazık ki, zaman aşımına sığınıyor...

— Haydi canım, diye atıldı Etienne Castel. Alfortville cinayetinin zaman aşımına uğradığı doğru; ama Lucie'yle Jeanne'i öldürtmeye kalkışmış olması onu adaletin pençesine düşürmeye yeter! Bu alçak adam, cezasını çekmeli!

— Annemi düşünelim, dedi Georges. Anneciğim ne oldu acaba? Şimdi, kimbilir nerededir?

— Onu bulacağız, söyledim sana! Ona hepimiz kollarımızı ve kalplerimizi açmak olanağını mutlaka bulacağız... Ona sevgi ve saygı göstereceğiz.

— Peki, Paul Harmant hakkında neye karar veriyorsunuz?

— Vereceğim öğütlerden şaşmadan hareket etmeye hazır mısınız?

Georges'la Lucien bir ağızdan bağırdılar:

— Evet!.. Evet!

— Peki öyleyse, benimle gelin!

Hep birlikte Bonaparte Sokağındaki apartmandan çıkıp kapının önünde bekleyen bir arabaya bindiler. Ama ressam, arabaya binmeden önce, bir tütüncü dükkânından çift yapraklı, damgalı bir kâğıt satın aldı.

Paul Harmant, Soliveau'yu evinde bulamayınca, derin bir kaygı içinde, gecenin saat birinde konağına dönmüştü.

Ertesi sabah, saat dokuza doğru konağından çıktı. Bankacısına giderek suç ortağına vaadettiği parayı aldı ve arabacıya, fabrikaya sürmesini emretti. Yazıhanesine ne bir mektup, ne bir telgraf gelmişti. Bekledi. Saat on birde yine bir haber gelmedi... Bu durum karşısında, sefil adam korkudan tam anlamıyla çılgına döndü. Konağına dönüp çalışma odasına kapandı.

Jeanne, kendisini sevenlerin korumasıyla «*Ekmekçiler Uğrağı*»ndan kaçtıktan sonra, yarı çıldırmış bir halde, rastgele yürümüştü, daha doğrusu koşmuştu.

— Benim için artık her şey bitti, diyordu kendi kendine. Paris'te olduğumu öğrendiler... Çok geçmeden evimi öğrenecekler. Yeniden saklanmak, kaçmak, yavrumdan uzaklaşmak zorundayım... Yaşamım acılar içinde geçecek! Ama Jacques Garaud yaşıyor, o adam söyledi bunu... Jacques Garaud, Paul Harmant adı altında gizleniyor. O adam yalan söylemiyordu.

Şu anda onu yakalayıp götürmüşlerdir. Konuşacaktır... Suç ortağının kim olduğunu söyleyecektir elbet. O zaman benim haksız yere hüküm giydiğimi anlayacaklar; serbest kalıp kızıma kavuşabileceğim... Gözbebeğim Lucie'mi yine görebileceğim... Evet ama ya Jacques Garaud, zamanında haber alır da, kaçarak adaletten yakasını kurtarırsa! Ya birkaç gün önce beni öldürmek istemiş olan o alçak adam, söylediklerini inkâr ederse. Kendimi haklı çıkaracak kanıtları nereden bulurum ben? İstediğim kadar: «Bu adam Jacques Garaud'dur» diye bağırayım. O, «Paul Harmant'ım ben!» diyecektir. Ve, Clermont cezaevinin kaçak hükümlüsü olan bana değil, ona inanacaklar. Önemli bir kişi, milyoner bir sanayici olan ona inanacaklar... O alçak adama!

Talihsiz kadın İnvalides köprüsüne varmıştı. Köprüyü geçerek Champs-Elyées'ye gitti. Arc-de-Triomphe'a kadar çıktı. Oradan, kurulmuş bir makine biçiminde Bois-de-Boulogne yolunu tutarak kendini koruya attı. Karanlık basmıştı. Ekmekçi kadın, kendini ağaçların altında çimenliğe bırakarak rahatça ağladı, ağladı... Kendine geldiği zaman gün ağarmaya başlamıştı.

— Ölmek... diye mırıldandı. Artık benim için ölmekten başka çare kalmadı mı? Bulduğum yavrumu yüzüstü mü bırakacağım? Bulmam gereken bir yavrum daha olduğunu unutacak mıyım? Bu dünyadan göçüp Jacques Garaud'yu cezasız mı bırakacağım? Kızını sevmekte ve öldürdüğü adamın oğluyla evlendirmekte onun serbest kalmasını mı sağlayacağım? Hayır! Korkakça bir hareket olur bu! Yapmayacağım bunu!

Jeanne kalktı. Canlanmıştı. Yüzü değişik bir hal almıştı. Korkunç bir karara varmıştı. Paul Harmant'ın evini sorup öğrendi. Bir saat sonra, milyonerin konağına varmış, kapının zilini çalıyordu.

XIII

Mary'nin babası çalışma odasına kapandığından beri, geçmişini, bugününü ve geleceğini sırasıyle ve dehşete kapılarak

düşünmekten kendini alamıyordu. Bu düşüncelere neden kaptırmıştı kendini? Bilmiyordu. Hele, geleceğinin ne olacağı düşüncesi bir türlü yakasını bırakmıyordu. Oda kapısının saygı ve çekingenlikle vurulması, milyoneri korkunç düşüncelerinden kurtardı. Uşak içeri girdi.

— Yaşlıca bir kadın sizi görmek istiyor efendim... Sadece, Bay Ovide tarafından gönderildiğini söyledi...

Bu adı duyunca Paul Harmant heyecanını saklamakta güçlük çekti Kötümser duyguların etkisindeydi:

— Neden bana birini gönderiyor diye sordu içinden? Ona ne oldu acaba? Şimdi nerededir?

Sonra yüksek sesle ekledi :

— Kadını içeri alın...

Uşak, ziyaretçi kadını odaya getirdikten sonra kapıyı çekip çıktı. Paul Harmant, Ovide Soliveau'nun kendisine gönderdiği haberciyi görmek üzere yüzünü döner dönmez boğuk bir çığlık attı. Sapsarı kesilmişti. Dehşetten gözlerini faltaşı gibi açarak odanın bir köşesine çekildi. Karşısındaki kadın, Ovide'in, Gît-le-Coeur Sokağında iskele altında ezdiğini ileri sürdüğü *Lison Ana* idi.

Jeanne Fortier, usulca konuştu:

— Yaa! Bu denli ürkmeniz suçlu olduğunuzu gösteriyor. Sizin emrinizle canıma kıyılmak istendiğini anlıyorum!

Alfortville'in eski ustabaşısı, çıldırmak üzere olduğunu hissetti. İçini kaplayan heyecan ve korkunun üstesinden gelemezse mahvolacağını anladı. Bunun üzerine, Jeanne'ın üstüne yürüyerek, ileri geri konuşmaya başladı:

— Siz burada ha! diye haykırdı. Ne işiniz var evimde?

— Bunu çekinmeden sorabiliyorsunuz demek? Beni görünce, çok uzun zamandan beri gerçek yüzünüzü gizleyen maskenizi düşürdüğümü anlayamadınız galiba?

— Delirmiş bu kadın! diye mırıldandı düzme Paul Harmant!

— Delirmiş! diye yineledi Jeanne. Evet, tam on yıl deli olarak yaşadım. Ama amacıma ulaşabilmem için Tanrı aklımı bağışladı! Tam yirmi bir yıl çektiğim acıların hesabını sormaya geldim size Jacques Garaud!

Milyoner şaşırmış gibi davrandı:

— Jacques Garaud mu? diye yineledi. O da kim?

— Siz! Evet, siz Jacques Garaud'sunuz!

— Adımın Paul Harmant olduğunu bilmeyen yok. Siz çıldırmışsınız Lise Perrin...

— Lise Perrin değilim ben, Jeanne Fortier'yim! Ve bunu siz de pekâlâ biliyorsunuz! Oyunu bırakın artık! Beni, daha avukat Georges Darier'nin yazıhanesinde tanımıştınız! Jeanne Fortier'yim ben; sizin mahvettiğiniz kadın!

— Susun! Fazla konuşmayın!

— Susmayacağım! Suç ortağınla el ele vererek beni ihbar ettin. Polisler her yerde beni arıyor şimdi! Beni yakalarlarken seni de götürsünler diye geldim evine! Yakayı ele verince, Alfortville'de işlediğin cinayetleri ve kızımla beni öldürtmek istediğini bir bir itiraf edeceksin.

Jacques Garaud yanıt verecekti. Ama buna vakit bulamadı. Birdenbire kapı açıldı ve Mary, mosmor bir benizle sendeliyerek içeri girdi.

— Ne oluyor kuzum baba?

Milyoner Mary'ye doğru atıldı. Genç kızı dışarı çekmeye çalışıyordu:

— Sevgili yavrum, durma çık! Uzaklaş buradan! Bu kadın delirmiş! Hakaret ediyor! Gemi azıya almış! Tehditler savuruyor...

— Öyleyse babacığım, adam çağırıp onu evimizden attırmalıyız. En uygun çare bu!

Mary, Jeanne'a yaklaşarak sordu:

— Kimsiniz siz?

— Bunu babanıza sorun...

— Ne istiyorsunuz?

— Şu adamın benimle birlikte yakalanmasını... Böylece hak yerini bulacak! Hak, er-geç yerini bulacak! Bunu göreceksiniz!

— Görüyorsun ya kızım, gerçekten deli bu kadın, diye haykırdı Paul Harmant.

— Hani ya, kimseyi çağırtmaya cesaret edemiyorsunuz! diye yanıtladı Jeanne Fortier.

— Zili çalın babacığım, hadi çalsanıza, dedi genç kız.

Milyoner, dili tutulmuşçasına, öylece duruyordu. Mary şaşkınlıkla bakıyordu ona.

— Kuzum baba, neden zili çalmıyorsunuz? diye sordu.

Clermont cezaevinin kaçak hükümlüsü ürkütücü bir kahkaha attıktan sonra kükredi:

— Söyledim size, dedi, çünkü korkuyor.

— Öyleyse zili ben çalacağım!

Ve Paul Harmant'ın kızı şömineye doğru yürüdü. Cani, genç kızı durdurarak yumuşatmaya çalıştı:

— Mary... Mary diye kekeledi. Hayır... Hayır... Kimseyi çağırma.. Çalma zili!.. Başımız derde girer sonra!

— Peki neden? diye yineledi genç kız.

— Ben yanıt vereyim, dedi Jeanne Fortier. Paul Harmant'ın aslında, hırsız, kundakçı ve kaatil Jacques Garaud olduğunun bilinmesini istemiyor da ondan!..

— Yeter, uğursuz kadın, kes sesini, diye kekeledi sanayici.

Ama Jeanne Fortier devam etti:

— Tam yirmi bir yıl iblisçe gizlenip cezasız kaldıktan sonra, sonunda gün ışığına çıkmak üzere olduğunu, adaletin pençesine düşeceğini biliyorsun alçak adam!

— Ah! Susun! Kızıma acıyın! Sizde acıma yok mu?

— Siz bana acıdınız mı? Yavrularıma acıdınız mı? Çocuklarımın, annelerini sefil, lekeli bir kadın olarak tanımaları hep sizin yüzünüzden değil mi? Bunca zamandır aldatılan kızınızın artık sizin nasıl bir insan olduğunuzu öğrenmesini istiyorum. Yavrumu suç ortağınıza öldürtemeyince, umutsuzluk içinde öldürmek istediğinizi kızınız bilmelidir...

Paul Harmant, Jeanne Fortier'ye doğru atıldı:

— Ah! Tıka çeneni! Tıka çeneni! diye haykırdı. Kes sesini! Yoksa seni ezerim...

Ama o anda Mary, kendini babasıyla ziyaretçinin arasına atmıştı. Belki onun da kalbi vardı:

— Bu kadının konuşmasını istiyorum, dedi Mary.

Tam anlamıyla şaşkına dönen milyoner, kızının bakışlarına yenilerek kendisini bir koltuğa bıraktı. Clermont cezaevinin kaçak hükümlüsü devam etti:

— Bu adam, yirmi bir yıl önce hırsızlık yaptı! Yangın çıkardı! Adam öldürdü! Üstelik, bütün bunlara, belki daha da alçakça sayılacak bir suç ekledi: Kendisinin kahramanca öldüğü kanısını uyandırarak, yerine benim hüküm giymemi sağladı. Sonra, cebi öldürdüğü adamın parasıyla dolu ve elleri onun kanıyla lekeli olarak, sahte bir isim altında annenizle evlendi!

— Susun! Susun diyorum size! diye kekeledi sanayici.

— Konuşun! Konuşmanızı istiyorum, dedi Mary yine.

— Amerika'da büyük bir servet yapıp Fransa'ya mutluluk içinde yaşamaya geldi, diye devam etti ekmekçi kadın. O mutlu bir hayat sürerken, ben hapisane köşelerinde çürüyordum. Şu fani dünyadan göçüp gitmeden önce, en büyük dileğim, beni mahveden o korkunç felaket sonunda yitirdiğim yavrularıma kavuşmaktı. Bunun için hapisten kaçıp onları aramaya koyuldum. Bu alçak adam da onları arıyormuş meğer! Rastlantı, vaktiyle öldürdüğü adamın oğlunu, Lucien Labroue'yu çıkardı karşısına ilkönce! Kızını ona vermek istiyordu...

Genç kız boğuk boğuk inleyerek babasına baktı. Milyoner başını yana çevirmişti.

— Lucien Labroue benim kızımı seviyordu, diye devam etti Jeanne Fortier. Delikanlının kalbinden kızımın aşkını söküp atmak için babanız ona şu alçakça sözleri söylemekten çekinmedi: «Sevdiğiniz genç kız, babanızı öldüren sefil yaratığın kızıdır!» dedi. Utanmadan yalan söyledi.

— Korkunç bir şey bu, diye mırıldandı Mary.

— Evet, ne korkunç değil mi? Bu adamın neler yaptığını öğrendiniz işte! Benim karşımda işte bunun için titriyor. Bunun içindir ki zili çalıp adamlarınızı çağırmanıza engel oldu! Haydi Jacques Garaud! Ayağa kalk ve kızına benim yalan söylemediğimi bildir! Hırsız, kundakçı ve kaatil olduğunu itiraf et!

Cani gerçekten ayağa kalktı; ama kudurmuşcasına Jeanne Fortier'nin üstüne atılarak boğazına sarılmak için... Ekmekçi kadın, korkuyla bağırdı. Mary, dehşet içinde odadan kaçtı. Jeanne çırpınarak «Yetişin!» diye bağırmaya çalışıyordu.

Milyoner, vahşi hayvan gibi soluyarak talihsiz kadının yüzüne hırsla haykırdı:

— Benim evimde olduğunu unutuyorsun! Söylediklerini kimse duymadı! Kimse duymayacak! Adım Paul Harmant, Jacques Garaud değil! Aksini ispat edecek kanıt yok. Bana saldırdın! Beni tehdit ettin! Kendimi savunuyorum! Öleceksin!.. Anlıyor musun öleceksin!

Canının parmakları, gittikçe büzülerek talihsiz kadının boynunu bir mengene gibi sıkmaya başladı. Alçak adam, Jeanne'ı, sandık odası olarak kullanılan ve çıkış yeri olmayan bir odanın kapısına doğru itti. Adamakıllı kapanmamış olan kapıyı omuz vurarak açtı. Ellerini gevşetince, ekmekçi kadın, cansız bir halde, dar ve karanlık odanın döşemesine yığılıp kaldı. Kaatil kapıyı kapadığı sırada arkasında bir gürültü duydu. Soluk soluğa ve dehşet içinde döndü. Etienne Castel ile Raoul Duchemin'in odaya girdiklerini gördü.

— Sizi rahatsız ediyoruz belki Bay Harmant, dedi sanatçı. Sizi şaşırttığımız için özür dileriz. Uşağınızdan, geldiğimizi size bildirmemesini rica ettim... Peki ama neyiniz var böyle azizim? Yüzünüz cenaze gibi sapsarı!.. Elleriniz titriyor... Hasta mısınız yoksa?

Jacques Garaud, kendini toparlamaya çalışıyor ve içinden, Etienne Castel ile bu yabancı delikanlının ne amaçla gelmiş olabileceklerini soruyordu.

— Evet, dedi, birdenbire keyifsizlendim. Önemli bir şey değil, geçer. Peki ama, sabah sabah evime yanınızdaki Bayla birlikte onur vermenizin bir nedeni olsa gerek... Bayı tanımıyorum...

— Tanıtayım efendim, dedi ressam: Bay Raoul Duchemin. Ziyaretimizin nedenini birazdan anlatırım. İlkin içiniz yatışsın. Konuşacak birçok işlerimiz var...

— Oturun lütfen baylar, dedi sahte Paul Harmant. Sevgili üstadım, sizi biraz acayip karşıladığım için beni hoş görün. Sabahtan beri gerçekten çok keyifsizdim, ama düzelmeye başladım çok şükür. Ziyaretinizin nedenini öğrenebilir miyim şimdi?

— Anlatırım, dedi Etienne. İki yıl, aralıksız Chalons'daki Sanat ve Meslek Okulunda okumuştunuz siz değil mi?

— Evet elbette!

— Başarılı bir öğrenim gördüğünüz ve okulu üstün bir dereceyle bitirdiğiniz anlaşılıyor... Sonra, okuldan çıkınca çok yolculuk etmişsiniz... Çok yerler gezmişsiniz!

— Gerçekten öyle. Almanya'yı, Hollanda'yı, Belçika'yı, İtalya'yı dolaştım.

— İsviçre'ye gitmediniz mi?

Jacques Garaud, muhatabının yüzüne, endişeyle bir göz attı. Kuşku içindeydi.

— İsviçre'ye de gittim tabii, diye yanıtladı.

— Uzun süre kaldınız mı İsviçre'de?

— Aşağı yukarı on beş on altı ay.

— Bana ölmüş biri hakkında bilgi verebilirsiniz belki. İsviçre'de, çalıştığınız atölyelerde, Jacques Garaud adında çok becerikli bir teknisyenle tanışmadınız mı?

Bu soruyu sorarken, Etienne Castel, gözlerini milyonerin gözlerine perçinlemişti. Caninin kılı kıpırdamıyordu. Yüzünde ve bakışlarında en ufak bir değişiklik olmamıştı. İyice sakin bir sesle yanıt verdi:

— Jacques Garaud! Bu isim bana hiç de yabancı gelmiyor. Ama nereden aklımda kaldığını anımsayamadım. Durun bakalım! Aa! Evet... Anımsadım, anımsadım. Bu Jacques Garaud dediğiniz adam, Jules Labroue'nun Alfortville'deki fabrikasının ustabaşısı değil miydi? Hani şu, patronu öldürüldüğü sırada fabrika yangınında özverisinin kurbanı olan adam? Bu öyküyü sizden dinlemiştim sanırım...

— Tamam, öyle! Tanıştınız mı o adamla?..

— Hayır. Kendisini hiç görmedim.

Düzme Paul Hartman'ın etekleri tutuşmuştu. Bu sorgu da ne demek oluyordu? Ne anlam taşıyordu:

— Fransa'dan ayrılıp da New-York'a gittiğiniz zaman bu adamdan söz edildiğini hiç duymadınız mı? diye devam etti Etienne.

Düzme Paul Harmant'ın telaşı gittikçe artıyordu.

— Öldüğüne göre, ondan söz edildiğini nasıl işitebilirdim?

— Nasıl mı? Birçok kimse onun ölmediğine inanıyor. Pekâlâ söz edilebilir. Jacques Garaud'nun, her türlü kuşkudan uzak kalabilmek için, yangında öldüğüne herkesi inandıracak şekilde işini ayarladığı ileri sürülüyor. Böylece, alçakça öldürdüğü patronunun kasasından aşırdığı yüz doksan bin frankla önemli bir buluşun planlarından rahatça yararlanabilmiş diyorlar.

Jacques Garaud gülümsedi. Renk vermemeye çalışıyordu:

— Bu masalın hiçbir dayanağı yok dedi. Cinayeti bir kadının işlediği anlaşıldığına ve kadın hüküm giydiğine göre, Jules Labroue'yu Garaud'nun öldürdüğü ileri sürülemez.

— Kadın, suçsuz olduğunu öne sürüyordu. Cinayeti ustabaşının işlediğine ilişkin, elinde vaktiyle kanıt bulunduğunu kesin olarak söylüyordu. Jacques Garaud kendisine bir mektup yazmış. Bu mektubun önemini biliyor musunuz?

— Böyle bir mektup olsaydı suçlu onu, ne yapar yapar meydana çıkarırdı.

— Mektup bulundu...

Jacques Garaud, kendine hâkim olmasına karşın ürpermekten kendini alamadı.

— Bu olayın sizi ilgilendirdiği anlaşılıyor, dedi Etienne.

— İnanın, bunun benimle en ufak bir ilgisi yok! Ne var ki, böyle şeyleri insan merak ediyor. Kaybolduğundan yirmi bir yıl sonra bulunan bir mektup! Kabul etmek gerekir ki, çok garip bir öykü! Nerede bulmuşlar mektubu?

— Küçük bir mukavva atın içinde...

Sahte Paul Harmant sapsarı kesilerek dudaklarını ısırdı.

Sanatçı devam etti:

— Bu oyuncak atı, Jeanne Fortier'nin oğlu küçük Georges'a Jacques Garaud vermiş.

— Tüm bunlar âdeta bir roman!..

Etienne cebinden mektubu hızla çıkardı:

— İşte mektup şu! dedi. İsterseniz onu size okuyayım?..

Jacques Garaud ansızın yerinden fırladı:

— Peki ama, tüm bunların benimle ne ilgisi var, Bay Castel? Beni ilgilendirmez bu mektup!

Ressam damgalı kâğıdı yazı masasının üstüne koyarak yanıt verdi:

— Şimdi öğrenirsiniz.

Milyoner şaşkınlık içinde ressama bakıyordu.

— Bu ne? dedi.

— Siz de görüyorsunuz pekâlâ: damgalı kâğıt.

— Evet görüyorum, dedi milyoner; ama hiçbir şey anlamıyorum.

— Birazdan anlarsınız! İlkönce bir para sorununu görüşmemiz gerekiyor...

— Para sorunu mu? diye yineledi Mary'nin babası.

— Evet! Bir firmaya yirmi bir yıl önce yüz doksan bin Frank yatırıldığını ve bu süre boyunca bu paranın yasal faizine ve faizinin faizine el sürülmediğini düşünelim; ne kadar eder?

Sahte Paul Harmant yanıt vermedi.

— Ana sermayenin üç mislini geçer dedi, Raoul Duchemin.

— Yuvarlak hesap kabul edelim, dedi Etienne Castel.

Sonra, milyonere döndü:

— Efendim, diye ekledi; sizden, yüz doksan bin frank ana sermaye ile bunun faizi ve faizinin faizi olarak beş yüz bin frankı Lucien Labroue'ya ödemenizi rica etmeye geldim. Yani 1861 yılında Lucien'in babasından çaldığınız parayı geri vermiş olacaksınız.

Cani, korkudan çılgına dönmüştü:

— Efendi, benim adım Paul Harmant! diye haykırdı. Bana hakaret ediyorsunuz! Kendinize gelin!

— Adınız Jacques Garaud'dur ve siz bir ip kaçkınısınız, dedi ressam.

— İğrenç bir yalan! Alçakça bir iftira bu!

— Chalons Sanat ve Meslek Okulu'nu bitirmiş olan Paul Harmant, Cenevre Hastanesinde ölmüş. İşte ölüm kâğıdı. Haydi, Jacques Garaud, yoksunluğun ve felaketin acısını çektirdiğiniz insanlara hesap vereceğiniz saat gelip çattı. Sonra da, adalete hesap vereceksiniz. Şimdi beş yüz bin frankı ödeyiniz.

— Tutunacak dalım kalmadı artık, diye mırıldandı milyoner öfkeyle. Benim mahvolmam bir yana, suçsuz kızımı da felaket uçurumuna sürükledim.

— Onu felakete sürükleyip sürüklememek size bağlı. İlkin parayı ödeyin... Sonra bakarız.

— Yanımda para yok ki...

— Affedersiniz... Bu sabah bankaya gidip, dün akşam yakalanan suç ortağınız Ovide Soliveau'ya vermek üzere beş yüz bin frank çekmişsiniz. İnanın bana... Borcunuzu gönül hoşluğu ile ödemelisiniz.

Sahte Paul Harmant, masasının çekmesini açarak beş tomar banknot çıkardı.

— Tam beş yüz bin frank, dedi.

Etienne, banknot tomarlarını cebine yerleştirdi:

— Bu iş tamam, dedi. Şimdi elinize bir kalem alıp söyleyeceklerimi yazınız.

Alfortville'in eski ustabaşısı boyun eğdi. Ressam yazdırmaya başladı:

«Ben, Jacques Garaud, aşağıya sıraladığım suçlarımı, B.B., Etienne Castel ile Raoul Duchemin'in önünde kabul ediyorum:

Jacques Garaud durdu. Alnı kan ter içinde kalmıştı.

— Suçumu yazılı olarak itiraf etmemi istiyorsunuz benden... dedi; bu yazılı itirafla kızımı mahvedebilirsiniz... Yazmıyacağım!

O anda Mary çıkageldi. Manyetizma ile uyutulmuş bir uyurgezer gibi ağır ağır yürüyordu. Yazı masasının önüne kadar ilerleyerek, mezardan çıkıyormuşcasına bir sesle haykırdı:

— Yazacaksınız baba.

Sahte Paul Harmant'da da karşı koymaya derman kalmamıştı. Genç kız, elini masaya dayamış, ayakta ve hareketsiz duruyordu. Cani, kızının söylediğini yaptı. Ressam yazdırmaya devam etti.

«6 Eylül 1861 günü, Jeanne Fortier'ye, kendi imzamla, ekli mektubu yazdığımı kabul ediyorum.

Aynı gün, Alfortville'de, sanayici Bay Jules Labroue'nun

kasasından yüz doksan bin küsur frank çaldığımı itiraf ediyorum.»

Jacques Garaud yine durdu:

— Hayır... Hayır! dedi isyan edercesine.

— Yazınız baba, diye yineledi Mary! Yazmak istemiyorsanız, kalemi alıp sizin yerinize ben yazacağım.

Sefil adam, başını eğerek yarıda kalan görevini sürdürdü. Etienne Castel, kaldığı yerden yazdırmaya başladı:

«Patronum Jules Labroue'nun yalnızca parasını değil, planlarını da aşırdım. Bununla da kalmayarak fabrikasını ateşe verdim ve kendisini öldürdüm.

Ovide Soliveau adındaki suç ortağıma para vererek Lucie Fortier'yi öldürtmek istedim. Ekmekçi Lise Perrin'in Jeanne Fortier olduğunu farkedince onu da aynı suç ortağıma, yani Ovide Soliveau'ya öldürtmek istedim.»

Ressam cümlesini tamamlamıştı. Jacques Garaud, titreyen elini kâğıdın üstünde gezdiriyordu. O anda bir kapı açıldı. Jacques Garaud'nun karanlık odada ölü olarak bıraktığını sandığı Jeanne Fortier, benzi mosmor kesilmiş bir halde göründü. Boynunda, mermer damarı biçiminde ve kanamakta olduğu hissini veren kırmızı lekeler vardı.

— Biraz önce boğazımı sıkarak beni öldürmek istediğini de itiraf etsin bu adam!

Jeanne'ı görünce, Etienne ile Raoul şaşkınlık içinde haykırdılar. Mary dehşet çığlığı kopardı. Jacques Garaud ise taş kesildi. Yüzü ve saçları iri ter damlalarıyle ıslanmaya başladı. Mary babasının elini tutarak kâğıdın üstüne götürdü. emredercesine:

— Yazınız, baba! dedi.

Jacques Garaud, iki satır daha yazdı.

— Şimdi imzala!

Cani imzasını attı. Mary kâğıdı aldı ve Jeanne Fortier'ye uzattı:

— İşte efendim, dedi, haklarınızın ve saygınlığınızın geri verilmesini sağlayacak olan belge.

Sonra, babasına doğru dönerek:

— Tanrı seni affetsin! diye ekledi. Çok şükür ki, ben birazdan ölüp kurtulacağım.

Ve, geldiği gibi, ağır ağır uzaklaştı. Aradan bir dakika geçti. Başını elleri arasına alarak masasına yığılmış olan milyonerin kesik kesik soluk alışından başka bir ses duyulmuyordu. Birdenbire, çalışma odasının önündeki büyük salondan ayak sesleri duyuldu. Ve Lucie, Georges Darier, Lucien Labroue, sorgu yargıcı ile emniyet müdürünün yanında içeri girdiler. Onların arkasından polis memurları, Ovide Soliveau'yu getirdiler.

Lucie, Jeanne Fortier'nin kollarına atılarak:

— Anneciğim!.. Anneciğim! diye haykırdı.

Annesi, yavrusunu bağrına bastı:

— Canım kızım! Canım kızım! diye kekeledi.

Emniyet müdürü, Alfortville'in eski ustabaşısının omuzuna elini koydu, çınlayan bir sesle konuştu:

— Jacques Garaud! Kanun adına sizi tutukluyorum.

— Bunda şaşılacak bir şey yok sevgili hısımım, ha! dedi Soliveau alaylı bir tavırla. Daha ne istiyorsun? Bunca zamandan beri talihin açık gitti... Nankörlük edemezsin! Bunun karşılığını ödeyecektin tabii... İşte sırası geldi!

— Jeanne Fortier, dedi sorgu yargıcı, Cumhuriyet savcısı tarafından, sizi geçici olarak serbest bırakmaya yetkili kılındım... Yakında kesin olarak özgürlüğünüze kavuşacaksınız. Bu adamın kızı, az önce size bir belge vermiş. Onu bana emanet edin lütfen. Siz de, Bay Castel, Paul Harmant'ın ölüm kâğıdıyla Jacques Garaud'nun 1861 yılında Jeanne Fortier'ye yazdığı mektubu verin lütfen.

— Buyurun efendim.

Yargıç, ekmekçi kadına saygılı bir dille hitap etti:

— Haklarınızın ve saygınlığınızın geri verilmesi için yapılacak işlem uzun sürmeyecek efendim, dedi.

— Oh! Teşekkür ederim efendim! Teşekkür ederim! Çok acı çektim!

Etienne Castel, Georges'u zavallı kadının yanına getirdi:

— İşte, bu avukat da davanızı savunacak, dedi. Sizi olanca gücü ile savunması şöyle dursun, aynı zamanda bütün kalbiyle de savunacaktır. Buna inanın!

Jeanne Fortier, sevinçle genç avukata baktı. Ona elini uzatacağı sırada, Lucie söze karıştı:

— Haydi ağabey, haydi diye haykırdı! Annemizin sevgisini bölüşeceğiz!

— Ağabeyin! diye mırıldandı Jeanne Fortier. O ağabeyin demek! Oh! Oğlum... Canım evladım benim!..

Jeanne Fortier, kollarına atılan Georges'u yürekten kucakladı. Ama, çektiği bunca acıdan sonra, böylesine bir sevinç zavallı kadının yüreğine fazla gelmişti. Ansızın fenalaşıverdi. Çocukları tutmasaydı sırt üstü düşecekti. Kendine geldiği zaman, karşısında, Lucien'i diz çökmüş buldu. Genç adam, Jeanne Fortier'ye «Anneciğim» diye hitap ediyordu artık!

Yarım saat sonra, polis memurları Jacques Garaud ile sadık suç ortağını götürdükleri sırada, Mary, yatağında ölü olarak bulundu. Soğumuş eli, geçirdiği son nöbet sırasında kanlanan mendilini dudaklarına bastırmıştı. Ölüm döşeğine uzanmadan önce aşağıdaki satırları karalamıştı:

LUCİE FORTİER'ye

«Size kötülük ettim Lucie. Çok kötülük ettim... Bununla birlikte, kötü kalpli değilim ben... Ne yapayım ki, onu çok seviyordum! Benden affınızı esirgemeyin Lucie. Ve Tanrıya benim için dua edin. Öcünüz alındı...»

Mary

O korkunç günden üç ay sonra, Jacques Garaud ile Ovide Soliveau, ömür boyu kürek cezasına çarptırıldılar. Ne var ki, Jacques Garaud hakkında verilen hüküm uygulanamadı. Yüreğinde insanca yalnız bir duygu, yani evlat sevgisi taşıyan, ama bunu en yüksek kerteye değin geliştirmiş olan cani, kızının ölümünden sonra yaşayamadı. Cezaevinde, bir fırsatını bulup kendini astı.

Jeanne Fortier'nin haklarının ve saygınlığının geri verilmesine mahkemece karar alınması bir yıl sürdü. Kararın ertesi günü, Lucien Labroue, Lucie ile evleniyor, karısı ve kaynanasıyla birlikte Alfortville'de, vaktiyle Jules Labroue fab-

rikasının bulunduğu arazide yeniden kurulan fabrikaya yerleşiyordu. Fabrikasının veznedarlığına da Raoul Duchemin'i getirmişti. Geçmişten ders alan Raoul veznedarların en namuslusu olmuştu.

Şunu da hemen söylemeliyiz ki, birbirini taparcasına seven bu genç evliler; bugün, şu ölümlü dünyanın en mutlu kişileri arasına katıldılar. Ekmekçi Jeanne Fortier de artık zengin oldu. Çünkü çocukları zengindi. Temiz yürekli kadın, şimdi evlatlarının mutluluğunu görmenin sevinci içinde, mutlu bir yaşam sürüyor. Ara-sıra, şimdiki mutluluğunu dile getirmekten büyük zevk duyuyor:

— Çok acı çektim, diyor. Ama çok şükür, Tanrı bu mutlu günleri bana gösterdi.

— Georges Fortier ünlü bir avukat olmak üzere... Hiç şüphe yok ki, günün birinde milletvekili de olacak, hatta Bakan da! Neden olmasın?

Bayan Amanda'ya gelince; geçenlerde avanağın birini buldu!.. Adam, genç kıza. «Bayan Augustine Modaevi»ni satın almış. İlk karısını mutsuzluğa sürükleyen bu ahmak adam, üstelik, Amanda ile evlenmek üzere hazırlıklar yapıyor!

Hak yerini ergeç bulur.

— BİTTİ —

xavier de montépin

EKMEKÇİ KADIN

Herkesin ilk gençliğinde okuduğu romanlar vardır. Bunlar uzun süre belleklerde kalır. Genç yaşta kişi okuduğu romanla kaynaştığından kendini zaman zaman okuduğu romanın kahramanı bile sanır.

Halkevi kitaplığında okuduğum romanlardan ikisini hiç unutamamışımdır. Bunlardan biri Victor Hugo'nun Sefiller'i, öteki de Xavier De Montépin'in Ekmekçi Kadını'dır. Sanırım her iki kitabı da o yıllarda Şemsettin Sami Türkçeye çevirmiş, önce eski, sonra yeni yazıyla yayınlamıştır. Her iki roman da beni büyük heyecanlarla sürükledi. Bir başlamıştım, günlerce okumuştum. Kitaplığın kapanacağı saatler geldi mi, içim içime sığmazdı. Nasıl etsem de romanı alıp eve götürsem diye düşünürdüm. Ama nideceksiniz Halkevi kitaplığı sorumluları evlere kitap vermezlerdi.

Sefiller de, Ekmekçi Kadın da ölümsüz kitaplardan sayılır. Yoksullukla varsıllığın uzun çekişmesi bu kitapların başlıca konularıdır. Hugo da, Montépin de konu olarak başta yoksulların acılarını almışlardır.

Ülkemizde Manakyan tiyatrosu tarafından kitap oyunlaştırılmış, yıllarca afişte kalmıştır. Kitabı Muammer Tuncer'in kaleminden, işlek ve güzel Türkçesiyle yeniden okumak zevk olacaktır.

Mehmed Kemal

0.00